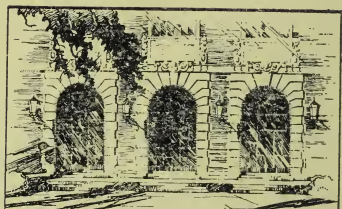

660.

45.

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

948.9

B53u

U d d r a g

af

Bisshop Jens Bircherods

historisk = biographiske Dagbøger

for Aarene 1658—1708,

udgivne efter Beslutning af

det Kongelige Danske Selskab

for

Fædrelandets Historie og Sprog,

og af dets Samlinger,

ved

Christian Molbech,

Selskabets Archivarins.

Kiøbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1846.

948.9
B53 u

Det Kongelige Danske Selskabs Forstander,

Hr. Conferentsraad, Dr. og Professor

L. Engelstoft,

Commandeur af Danebrog og Danebrogsmand,

Professor i Historie og Geographie ved Kiøbenhavns Universitet, og
Universitetets Senior, constitueret første Medlem af Directionen
for Universitetet og de lærde Skoler, Kongelig Ordens-Histo-
riograph, Medlem af det Kongelige Danske Videnskaber-
nes Selskab, og af flere lærde Sæmfund, m. m.

tilegnet.

13 Febr 1866 Müller

Gen. Res. Scand. 15. Jan. 1866 Pedersen

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign Alternates

To og fyrgetyve Aar ere forløbne, siden det blev mig af Moldenhawer betroet, ved det Kongelige Bibliothek at varetage Deres Syssler, da en Udenlandsreise kaldte Dem bort fra en nylig tiltraadt Embedsvirksomhed. Fra denne Tid har De ikke ophørt, at skienke Ynglingen og Manden en Opmærksomhed, Yndest og Deeltagelse, som have hædret og opmuntret ham; og som endnu, da Livets Sol for os begge daler til Nedgang, kaster Venfjabs og Trofjabs skionne Aftenrøde paa min Banes sildige Færd.

Inden denne slutes, ønskede jeg at give Dem et Bidne om min Høiagtelse, om den taknemmelige Hengivenhed, hvormed jeg mindes, hvad Deres Venfjabs paa vor lange Samvandring har været mig. Ingen kunde

jeg da hellere overgive denne Bog, end Dem, Hr. Conferentsraad! hvis Ønske har megen Deel i at jeg paatog mig dens Udgivelse. Det giver mig Leilighed til at yde Dem, al Videnskabeligheds og Lærdoms aandfulde Ven, Historiens fortrolige Dyrker, Kiender og Fortolker, min Tak for det, De har virket i Danmark for historisk Videnskab, ligesom for det Selskab, der ønsker endnu i en lang Række Aar at kunne samles omkring en kær og høit agtet Forstander — det Selskab, i hvis Navn jeg nu kan have den Ære, at lade dette eiendommelige, samtidige Bidrag til Danmarks indre Historie og Tilstand i et halvt Aarhundrede, komme for Lyset.

C. Molbech.

Fortale.

Den Slægt, som Ophavsmanden til det haandskrevne Arbejde, hvoraf Udtog her meddeles, tilhorte — en Slægt, der i det 17de og Begyndelsen af det 18de Aarhundrede frembragte adskillige af den Tids Lærde, hvoraf dog Ingen opnaaede noget stort eller fortrinlig udmærket Navn — stammede fra en Borger i Helsingør ved Navn Herman Jensen, som levede i Slutningen af 16de Aarhundrede. Dennes Søn, Jens Hermansen, (født 1588, død 5te Januar 1657), blev Præst i Birkerød, hvilket gav Anledning til at hans Børn og deres Efterkommere antog Navne: Bircherod. Denne Jens Hermansen efterlod sig fire Sønner og fire Døttre; af de sidste var den yngste Dorthé (f. 1636, † 1705), som blev gift med Faderens Eftermand, den bekiendte Præst Henrik Gerner, (siden Biskop i Viborg; død 1700.) Af de fire Sønner var den tredie, Mag. Peder Bircherod, Præst i Børlose, og døde 1673; den fjerde, Chr. Bircherod, Sognepræst i Karlebo, blev skudt af de Svenske 1659. Den ældste, Jens Jensen Bircherod, (f. i Birkerød 12. Nov. 1623) døde 12. Sept. 1686 som Doctor og Professor i Theologien ved Kiøbenhavns Universitet; den næstældste, Dr. Jacob Jensen Bircherod, (f. den 30. September 1624), blev 1642 dimittiret fra Herlufsholms Skole, reiste udenlands 1648; blev 1649 Magister og s. A. Hofmester hos Erik Juuls to Sønner ved Sorø Academie. Med een af disse, Jens Juul, reiste han udenlands fra 1651 til 1655; blev derpaa Professor, først i Philosophie og Mathematik, men 1662 i Theologie og Hebraisk, ved Gymnasiet i Odense, hvor han døde den 13. Jun. 1688. Hans Egtefælle var Sille Riisbrich, en Datter af Borgemeesteren i Odense, Thomas Brodersen Riisbrich (Dagb. S. 235)

og Birgitte Seeblad, der var en Datter af Otte Knudsen Seeblad, Borgemeester i Odense (d. 1631). Den sidstnævntes Hustru var den i Dagbogen oftere nævnte Abigael Hasebarth, (vor Bircherods Oldemoder) som døde 27. Dec. 1667.

Dr. Jacob Bircherods Søner vare, foruden den Ældste, (Forfatter af denne Dagbog) hvis Levnetsløb nærmere vil blive omhandlet: 2.) Mag. Thomas Broder Bircherod, f. d. 13. Aug. 1661 i Odense, hvor han 1687 blev Conrector ved Skolen, og Professor i Philosophien ved Gymnasiet, 1694 Rector ved Skolen, og Professor i Betsalenhed og Moral-Philosophie; han var gift med Anne Mule, og døde d. 19. Jan. 1731. 3.) Jacob Bircherod, f. i Odense d. 15. Jan. 1664. Han var, ligesom flere af denne Familie, en Effer af Oldsager og Curiositeter; og havde, i Forening med sin Broder Jens Bircherod, (Biskoppen i Aalborg) i begges unge Aar samlet Odense Kirkers gamle Grav-Monumenter og Indskrifterne paa disse, hvilke deres Fader, Jacob Bircherod, havde stukket i Kobber, eller ladet det giøre. Denne Broder reiste som Student til Tydskland, Holland og Frankrige, hvor han druknede i Paris ved at bade sig i Selnen, den 17. Jul. 1687 (Dagb. S. 442). 4.) Christ. Broder Bircherod (f. den 16. Mai 1673) døde 30. Marts 1729, som Sognepræst i Særsløv og Provst i Skouby Herred i Fyen (Jvf. Dagb. S. 535). En Datter, Birgite Bircherod, var født i Odense d. 7. Apr. 1660, død d. 21. Apr. 1742; første Gang gift med Billum Jensen Rosenvinge, Raadmand og tilsidst Borgemeester i Odense (f. 1619; d. 1684); anden Gang med Knud Landorff, Professor ved Odense Gymnasium (f. 1619; d. 1711.) — Denne korte Udsigt over disse Slægtsforhold er her ikke overflødig, da de ovenfor nævnte Personer af Familien jævnlig forekomme i Dagbogen, foruden flere andre Slægtninge og Besvogrede.

Den ældste af de fire Brødre, Jens Jacobsen Bircherod, var født i Odense d. 15. Jan. 1658, og blev til sit 13de Aar oplært hjemme; særdeles af Laur. Gieyning, en theologisk Candidat, der siden blev Sognepræst til Balslev og Siby i Fyen: († 1708.) 1671 kom han i Odense Cathedralskoles øverste Lectie, hvor han kun tilbragte et Aar og 5 Uger (under Rectoren Nic. Hals, og Con-

rector G. Haunæus (Dagb. S. 151.) Fra Skolen gif han d. 4 Jun. 1672 over i Gymnasiet, hvorfra han, efter to Aars Forløb, i sit 16de Aar, 1674 blev dimitteret til Universitetet, under Rasmus Bartholins Rectorat. Imod Slutningen af det andet Aar, han tilbragte i Gymnasiet, underviste hans Fader ham bl. a. i Stryff (Dagb. S. 149. 151); og det synes af et Par academiske Smaaskrifter, at han maa have vedblevet at dyrke de semitiske Sprog ved Universitetet; og formodentlig tillige hjemme i Faderens Huus, hvor han tilbragte næsten et Aars Tid, efterat være bleven Student. Den 9de Jan. 1677 tog han den philosophiske Examen, og underkastede sig 3 Maaneder derefter den theologiske Examen, om hvis Bestaafenhed paa den Tid man i øvrigt kun faaer temmelig ringe Tanker, naar man hos Bircherod finder, at 20—30 Candidater examineredes paa en eller to Dage af et Par Professorer. Efterat have saaledes fuldendt det sædvanlige academiske Cursus, tiltraadte han, (som der i Universitetsprogrammet siges) efter sin Faders Tilskyndelse, den 1de April 1678 fra Odense en Udenlandsreise, formodentlig med den Hensigt, at ville udstrække Reisen til en større Deel af Tydskland, og maaskee til Holland og Franrige, som det var Skik hos danske Studerende i det 17de Aarhundrede. Men Bircherod kom paa sin Reise ikke længer end til Hamborg, Rostock og Helmstädt, ligesom han ogsaa (formodentlig paa Hjemveien) besøgte Kiel *). En Brystsygdom, der angreb Lungerne, blev Anledning til at han saa snart igien vendte hjem **); dog uden at han derfor opgav Tanken paa en ny Reise til fremmede Lande. Han vilde derfor heller ikke modtage en ham (uden Tvivl 1679, eftersom Conrectoren, Mag. Joh. Rhodius, døde den 8. Jun. d. A.) af Biskop Cr. Græve i Aarhus tilbuden Post som Conrector

*) Efter Universitetsprogrammet.

***) „Sed vix peregrinationem inchoaverat, cum morbus, qui pulmones invaserat, ultra progrediendi cupidum ad sua retraxit.“ (Universit. Progr.) Dette Bidrag til Kundskab om Bircherods Leveetsomstændigheder var mig ubekendt, da Uddragene af vedkommende Aargange af Dagbøgerne tryktes. Den betydelige Deel af samme, der i Aarene 1678 og 1679 er ganske tom, eller meget sparsomt udfyldt, i Forening med Angivelsen i Worms Lex. I. S. 115, at B. reiste udenlands 1677 og kom hjem i 1682, bragte mig paa de S. 193—194 i Anm. yttrede Formodninger om Varigheden af hans Reisetid. En af mig den Gang ikke bemærket Rettelse hos Worm, III. D. 88, kunde dog allerede let have vakt Tvivl hos mig om denne Formodnings Rimelighed.

ved Cathedralsskolen. Imidlertid gif tre Aar hen, uden at der blev noget af Reisen; og da der i Foraaret 1682 tilbød sig en Udsigt for ham, som kunde lede til mere i Fremtiden („*quae progressu temporis januam ad altiora patefaceret*“), gav han omsider Reisetankerne Afsted; og formodentlig har dette ikke kostet ham særdeles stor Overvindelse. Den daværende Provst ved Communitetet og paa Regentsen, Mag. Jørgen Hammer, var misfornøiet med sin Embedsstilling, som han, skjøndt ikke endnu 50 Aar gammel, fandt alt for besværlig. Det theologiske Facultet overdrog, i Anledning heraf, Bircherod den ellers usædvanlige Post som Vice-Propst paa Regentsen; og kort efter (d. 1. Jul. 1682) fik han, efter foregaaende Examen, Magistergraden, under Ole Borchs Decanat. Allerede Aaret efter (d. 14. Jul. 1683) døde Mag. Hammer, og saaledes var B. heldig nok til i sit 25de Aar at blive udnævnt til Propst ved Communitetet og Regentsen, hvor han den 31. Jan. 1684 indflyttede i de Stuer og Kamre paa Regentsen, som den Tid tilhørte Propsten. Dette Embede forestod han til 23. Jun. 1688, da han ved en Tale nedlagde det. (*Beckmann, Hist. Reg. Comm. p. 136.*) Han havde ogsaa 6. Oct. 1683 paataget sig at holde Forelæsninger i Prof. P. Resens Sted. Fra den Tid af gif det overhovedet baade heldigt og hurtigt med Bircherods Befordring paa Embedsveien; uden at vi i hans academiske Leiligheds Skrifter, som næsten var det eneste, han lod trykke, kunne finde Spor til udmærket philologisk eller theologisk Værdom. Han blev allerede følgende Aar (d. 25. Nov. 1684) udnævnt til Professor i det hebraiske Sprog; i hvilken Anledning han dog først den 21. Sept. 1685 disputerede pro loco. Den 13. Decbr. 1687 blev han adjungeret det theologiske Facultet, saaledes at han skulde indtræde som Professor i dette, naar en Plads blev ledig. Paa tredje Aar derefter (den 5. Mai 1690) forlovede han sig („*consilio amicorum, præcipue ill. Oligeri Jacobæi, usus*“) med Søster Bartholin, en Datter af forhenværende Rector ved Frederiksborg Skole, Mag. Albert Bartholin; og Brylluppet holdtes i Holg. Jacobæus' Huus d. 4. Novbr. s. A. Dmtrent paa samme Tid blev han, i sin Egenkab af Professor i det hebraiske Sprog, ansat som Assessor i Consistoriet; og blev dernæst den 29de August 1692 Professor ordinarius i det theologiske Facultet, efter Professor Joh. Lassenii Død. Allerede før den Tid var

det Tilbud giort ham, at ansættes som Professor i Theologien ved det nye adelige, eller saakaldte Ridder-Academie, som Christian V. oprettede i Kiøbenhavn 1692. Han modtog denne Ansættelse, under Betingelse af (som han selv har antegnet i sin Dagbog) at „et Salarium, hvormed han nogenledes kunde være fornsiet, blev til- lagt ham.“ (Dagb. S. 248.) Men den ubetydelige Virksomhed, han der, som theologisk Docent, kunde udøve, varede ikke meget over et Aar. Den 2. Jun. holdt han sin Indtrædelsestale ved dette Aca- demie; og lidt over et Aar derefter faldt en Bispestol i hans Lod. Dr. Henrik Bornemann var den 11. Oct. 1693 bleven udnævnt til Biskop i Sicilland i Dr. Hans Baggers Sted; og den 24de Oct. blev Bircherod kaldet til Grev Conrad Reventlov, der med- deelte ham („imod min Tanke og Forhaabning“), „at Hs. Kon- gelige Majestæt havde ham udi allernaadigst Fhuommelse, i at tilbyde ham det udi Aalborg vacerende Episcopatum; og at Reventlov skulde fornemme, om han vilde modtage dette Bispe- domme?“ Han viste her aldeles ingen Tvivlraadighed; men „ef- ter sin Veiligheds Overveielse resolverede sig i Jesu Navn til at tage imod Tilbudet.“ (Dagb. S. 278.) Den 28. Octbr. un- derskrev Kongen hans Bestalling, og allerede næstfølgende Dag, den 29de, „kunde han ikke andet gjøre, end tage imod jævnlige Visiter og Gratulationer af adskillige fornemme Standspersoner, af Venner og af Paarørende.“ Med B.s Flytning til sit Bispe- sæde gik det dog ikke saa hurtigt, som med Dypnaaelsen af Em- bedet. Den 5. Nov. 1693 aflagde han Eden som Biskop for Christian V. (S. 249), blev ordineret d. 17. Decbr. og tog sin Afffedsaudients hos Kongen den 11. Jan. 1694; uden Tvivl de eneste Gange, han personlig har nærmet sig denne Konge, efterat han, som Provst paa Regentsen, 1684 i Communitets-Alumnernes Navn, paa Universitetet overrakte Christian V. Gratulationsvers til hans Fødselsdag (S. 229). Den 21. Jan. forlod han Kiøben- havn med Hustru og Lyende; og efter en vanskelig Belt-Doverfart til Nyborg, reiste han langsomt og med behageligt Ophold hos Slægt og Venner, giennem Fyen, over Viborg til Aalborg, hvor han først ankom den 27de Februar. Stadens Geistlige modtog deres nye Biskop med megen Erbødighed; nogle endog udenfor Byen; og Rectoren Mag. Søren Warde, eller W a r e, „gjorde ham ogsaa i andre

Maader megen Careffe"; havde „forsynet Bistoppens Kiøkken og Kielder med Victualier," og sendte ham til Aftensmaaltid „syv skionne Retter Mad." (S. 286.) Dagbogen viser, at denne Mand ogsaa siden blev en stadig Dmgangsvæn af Biskop Bircherod; uden at dette dog afholdt denne fra at udøve sin Myndighed, ved at give Rectoren meer end een alvorlig Jrettesættelse.

Naar vi saaledes overstue Bircherods Fremgang paa sin Embedsbane, fra 1683, da han blev Provst paa Regentsen, og kort efter indtraadte i det philosophiske Facultet (i en Stilling, omtrent svarende til de nuværende extraordinaire Professorers) indtil 1693, da han i sit 36de Aar modtog en Bispestol: vil man, efter de sædvanlige Bilkaar i vor Tid og for vore Samtidige, finde hans Forfremmelse hurtig, og forudsætte at den har været betinget, enten ved udmærkede Fortienester paa Lærdomsveien, eller ved heldige Forbindelsers og Belynderes Indflydelse og Anbefalinger. Vi feile neppe, naar vi antage den sidste Grund som en betydelig og meget virkende. I det mindste søge vi forgieves i de faa og ubetydelige af Bircherod udgivne Skrifter, som findes optagne i Worms og Myerups Forfatter-Lexica, noget Præg af udmærket Lærdom eller fortrinlige Aands-gaver; de sidste i Særdeleshed tør vi, efter Alt hvad der kan spores, mindst forudsætte hos en Mand, i hvis efterladte Hoved-Bidrag til hans egen Charakteristik der møder os saamange besynderlige Præg af Smaahedsaand og Pedanteri. — Det bliver derimod netop af denne hans Dagbog temmelig tydeligt, at Bircherod ikke har manglet Egenstaber til at gjøre sig anseet og yndet, saavel hos Hoiere og Fornemme, som blandt sine Jævnlige og i sin sædvanlige Levetsreds. Han hørte ogsaa til en Familie, der allerede (i hans Farbroder, Jens Bircherod) talte en Professor ved Universitetet, (1658—1686), bekiendt i den lærde og latinske Literatur ved endeel theologiske og antiquariske Skrifter; ligesom i dennes Broder, vor Biskops Fader, en vel bereist, anseet Professor i Odense, som heller ikke manglede gode Forbindelser, (f. Ex. med Admiral N. Juul og dennes Familie) baade i Hovedstaden og i Fyen; her havde han ogsaa faaet en anden af sine Søner (som ovenfor er nævnt) ansat ved Odense Skole, hvor denne Son først var Conrector, siden i mange Aar Rector (1694—1731). Saaledes

funde allerede disse Familie-Forhold bane Veien for Bircherod til en academisk Stilling, som han tidlig synes at have attraaet; og da han alt i sit 25de Aar opnaaede at blive Provst eller Forstander ved Communitetet og Regentsen, var paa en Maade hans Skiebne og videre Forfremmelse afgjort; helst naar han vedligeholdte den gode Forstaaelse med det daværende lærde Aristokratie, hvoraf fornemmelig Familierne Worm og Bartholin (med hvilken sidste B. blev besvoret) under Christian V. og Frederik IV. Regiering længe bevarede den erhvervede Anseelse og Indflydelse.

Men Bircherod forstod tillige at vinde meer end een vigtig og betyvende Mand ved Hoffet, eller i Regieringen, under Christian V. Geheimeraad Mich. Wibe, Vicepræsident i Cancelliet og Justitiarius i Høieste-Ret*), som B. selv kalder sin „fornemme og velbefundne Patron“, var saaledes den, der lovede (d. 9. Dec. 1687), at han inden 8 Dage skulde skaffe Bircherod Kongelig Designation og Expectancebrev paa en Professor-Plads i det theologiske Facultet; og Wibe holdt virkelig Ord. Med den fra Charakterens og Duelighedens Side lige udmærkede General-Admiral og Baron, Jens Juul, og hans Familie, ligesom med General-Lieutenant Johan Rantzau, stod B. i Kiøbenhavn i et venstabeligt Forhold; uden Tvivl ogsaa med Geh. Raad Moth, som man kan slutte af hans jævnlige Brevverling med denne meget formaaende Embedsmand, og af den Iver, hvormed Moth tog hans Parti i Sagen om den berygtede Thistedske Besættelse. At B. overhovedet satte Priis paa at omgaaes fornemme og betyvende Personer, og ikke glemte at vise dem fornøden Opmærksomhed: derom vidner endeel Steder i hans Dagbøger, hvor han ikke har glemt at anføre ethvert Besøg hos saadanne Folk, han har aflagt, enten i Kiøbenhavn, eller i Aalborg, under Kong Frederik IV. aarlige Menstringsreiser; saalidt som naar en eller anden fornem Herre og anseet Mand har viist ham lignende Artighed. At Bircherod i Kiøbenhavn ogsaa har levet paa en venstabelig Fod med sine Universitets-Colleger, og havt en Omgangskreds, der heller ikke var

*) Til ham havde Bircherod dediceret sin Disseration: »Arctos Alexandriae, s. de prisca Septentrionalium in urbe illa mercatu.„; som han forsvarede d. 21. Nov. 1685.

indskrænket allene til disse, eller til hans nærmeste Slægt: seer man ligeledes af et og andet Sted i Dagbogen, hvor det noie findes antegnet, hvor han var til Gæst, og hvem han selv havde til Bords*). Under hans Ophold i Kiøbenhavn som Biskop (i Anledning af Processen mod den Thistedske Præst, Mag. Bjørn,) gif det første saa ofte paa, at han i Maanederne Aug. til Dec. 1697 har antegnet 12—15 Gange, da han med sin Hustru har været udbuden til Middag eller Aften. Ogsaa i Aalborg, seer man, at han har levet nogenlunde selfkabeligt, og med den for en Biskop anstændige Gæstfrihed. Meget udstrakt har hans Dmgang i Byen og paa Landet vel ikke været; enkelte Familier derimod (f. Ex. Rectoren Mag. Warde, Hospitalsforstander og Raadmand M. Juul, Præsten Mag. Keenberg, i Aalborg, Commerceraad Bentzon paa Aalborg Ladegaard, den constituerede Stiftamtmand, Justitsraad Bartholin, til Raas, m. fl.) hørte til dem, han stundom besøgte og saae i sit Huus. Hans Embedsbrødre, Biskopperne Braem i Aarhus, Gerner og Deichmann i Viborg, besøgte han paa sine Reiser, ligesom disse igien afslagde Gæstebesøg hos ham i Aalborg. Ligeledes viste han Gæstfrihed imod Præsterne i sit Stift, ikke allene nu og da ved Ordinationsgilder; men ogsaa en og anden af de Sognepræster, der i Forretninger eller af Høflighed besøgte deres Biskop i Aalborg, indbød han stundom til Middag eller Aften ved sit Bord; glemte da heller ikke at antegne det — undertiden i Udtryk, der ikke altid ere ganske frie for at robe, at han betragtede det som en Ære, der vistnes de underordnede Embedsbrødre. Med adskillige Adelsmænd, Enkesruer og andre Godseiere i Stiftet stod han i venfskabelig Dmgang og Forbindelse**); ja selv Oberster og Officerer af det ved Frederik IV. oprettede nye Land-Militair besøgte jævnlig den Biskoppen, og fandt Gæstfrihed i hans Huus. Her levede han i øvrigt med sin Ægtefælle i stille Til-

*) Enkelte Exempler herpaa ere vel optagne i disse Udtag; men langt fra ikke med en Fuldstændighed, som da ogsaa maatte have udstrakt sig til flere underordnede Gienstande.

***) Dertil hørte f. Ex. Commandeur-Capitain Jørgen Steel, Commandeur D. Arnfelt, til Knibholt, Kammerjunker Dve Steel, Fru Sophie Juul, Friherrinde til Juellinge, Enke efter Fr. Wind, Fru Kirstine Bech til Braa, som jævnlig besøgte Biskoppens Huus, Fru Lisbeth Bilde, Oluf Tott til Boddum-Bisgaard o. fl.

fredsbed, uden Børn; og kun til enkelte Tider med en og anden yngre qvindelig Slægtning, som var i vedvarende Besøg, eller toges i Huset til Selskab for Bispenden*). Saaledes endnu i Bircherods sidste Leveaar, da han efter sin Kones Døds medbragte fra Fyen sin Søsterdatter, Kirstine Rosenvinge, for at beholde hende i Huset. (Dagb. S. 535). Men heller ikke synes Biskoppen at have stiftet andet Fruentimmerselskab, naar det, efter den Tids Leveskik, kunde tilbyde sig; deels hjemme i hans Huus, hvor sligt dog ikke ofte foresaldt, og deels paa Bispegaardens Rejserne. Ligesom man i Dagbogen hvert Aar træffer antegnede Exempler af det første Slags (enkelte Gange med varsom Antydning af, at der ogsaa i Bispegaarden førtes Bylladder, og hørtes derefter:) saa finde vi ogsaa et Sted den Bemærkning i Dagbogen (S. 538) om Capitain Ole Totts Frue: at hun „var en vakker og beleven Dame, og førte en fornøielig discours“; hvorfor hun heller ikke fandt Behag i at leve paa Boddum i Thy; men hellere vilde tilbage til Sicelland. Overhovedet kan man vel antage, at Bircherod har forstaaet, i det Udvalgte at sætte baade sin Embedsmyndighed og sin Person i Agt og Anseelse, ved Maaden hvorpaa han med Alvor haandhævede sin Myndighed; uden at han derfor har opgivet et Slags Jævnhed og Umgængelighed med Folk af alle Stænder, som det synes han har lagt Bind paa at pleie; uagtet det maa forekomme os, som den ikke ret kan have samstemmet med den pedantiske Tilbageholdenhed og ængstelige Forsigtighed, som han røber i saa mange Artikler af sin Dagbog.

Naar vi allene vilde bedømme dens Forfatter efter dette Slags Ytringer, og efter Billedet, vi omtrent kunne danne os om hans Professorsvirksomhed og Regentsliv i Kjøbenhavn, eller fra hans Yndlingsstylen med antiquariske og genealogiske Materier: kunde det vel ogsaa falde os ind, i Bircherod at see en Stuelærd, der over-

*) En Tid lang havde Biskop Bircherod ogsaa en ung Pige, Datter af Oberst Leegaard i Køst hos sig, i Aalborg, efter begge Forældrenes Døds; da en Misforstaaelse imellem disse Ægtefolk havde bragt Konen til at forlade sin Mand. Det lykkes os omstøder Bircherod og andre af deres Venner at forlige dem; og begge afhentede da igjen deres Datter fra Bispegaarden.

hovedet ikke var oplagt til practiske Embedsforretninger. Saa meget mindre vilde man da tænke sig ham særdeles skiftet til Biskop over et Stift, hvis Beliggenhed, hvis Indbyggeres fra gamle Tider bekiendte diærve og stridbare Charakteer, og hvis endnu temmelig talrige Land-Adels Forhold til Bønder og Geistlighed, kunde give Anledning til adskillige Misligheder. Imidlertid kunne vi dog, ved at holde os til hans egne Optegnelser, og tage tilbørligt Hensyn til en Tid, der ligger halvandet hundrede Aar tilbage, ikke andet end antage, at Bircherod har opfyldt sine Embedspligter baade med Rigtighed, Duellighed og Nøiagtighed. Det mangler os vistnok aldeles paa samtidige historiske Monumenter af samme Art, som Bircherods Dagbog, og saaledes paa Midler til at kunne sammenligne hans biskoppelige Embedsvirksomhed med nogen af hans Collegers. Men vi kunne, ogsaa uden denne Maalestok, være besøiede til at forudsætte, at Bircherod, baade paa sit Bispe-comptoir, og paa sine Bispe-reiser, blandt sit Præstestab og sine Skolebetiente i Kiøbstædernes daværende latinske Skoler, som man siger, har været „selv hiemme“. De biskoppelige Administrations- og Regnskabs-Forretninger, maa man vistnok ikke tænke sig efter en Forestilling, som man vilde danne sig efter nuværende Forhold. Med et Par Amanuenser i sit Huus (som Bircherod i sin meste Embedstid, i Følge hans Optegnelser, synes at have havt) kan man see, at Bestyrelsen af hine Forretninger, efter den Tids herskende betydelige Sparsomhed i at regiere og administrere ved Pennene, ikke kan have kostet ham stor Tid og Anstrengelse; hvor betænkfuld og langsom han endog kan have været i sin skrivende Virksomhed*). Ikke desmindre viser Dagbogen, at Bircherod med en saadan Nøiagtighed har optegnet, ikke allene alle til ham indgaaende private og Embedsbreve, men ogsaa enhver Samtale,

*) Hans Haandskrifts særegne, penslede og snirklede, yderst tydelige, altid sig selv lignende, og i Linierne tæt sammenpakkede Charakteer, giver al Anledning til at troe, at han har skrevet med endel Langsomhed. Det kan tillige anmærkes: at man virkelig behøver at see meget nøie efter, naar man, selv i de første og sidste Aargange af Bircherods Dagbøger, vil opdage nogen, endog ubetydelig Forandring i Skriftens Bestaaenhed; ligesom at man vil have vanskeligt ved at finde en Haandskrift, hvis Præg og Udseende mere synes at udtrykke Mandens Charakteer, end denne.

han har havt, enten i Embedsfager, eller med Folk, der kom til ham i privat Besøg: at man tør være overbevist om, han ikke har forsemt nogen paa ham hvilende Forretning, eller ladet den henligge længere end tilbørligt. Dette lader sig ikke tænke forenet med en, indtil pedantisk Nøiagtighed dreven Orden og Punktighed i at giere sig selv Rede for sine Foretagender, Forretninger og daglige Hændelser*).

En anden Hoveddeel af den biskoppelige Embedsvirksomhed, Tilsyn med Præsterne og andre Kirkebetiente — paa den Tid ogsaa med de latinske Skoler i Riibstæderne (og andre gaves der ikke), ligesom med Ungdommens Underviisning i Religionskundskab, og Undersøgelse af Forholdet imellem Sognepræsten og hans Menighed: har Bircherod upaatvivlelig, lige fra sin Embedstiltrædelse til sin Død, udført med Nidkærhed og samvittighedsfuld

*) Da man ikke har nogen skielig Grund til at antage Bircherods Optegnelser af den Art i Dagbogen, for ei at være fuldstændige, kan det vel være værd at samle og angive for et enkelt Aar (uden videre Valg har jeg tagt A. 1702) Antallet paa de af Biskoppen modtagne og affendte private og Embedsbreve, ligesom af de øvrige Embedsforretninger, Møder, Samtaler, Besøg o. s. v., som han har optegnet for dette Aar. A. Til Biskop Bircherod indkom i bemeldte Aar Skrivelser: 1) fra Kongen og Cancelliet: 7. (Indkomne Forordninger: 6). 2) fra Rentekammeret: 9; 3) fra Geistlige og Rectors i Stiftet om Embedsfager, 30. 4) Embedsbreve fra Stiftamtmanden, eller Stiftet vedkommende: 6. 5) fra Commissioner, eller Andre udenfor Stiftet: 4. 6) Fra Godseiere og andre Private i Stiftet: 9. 7) Private Breve: 89. — B. Biskoppen affendte Skrivelser og Erklæringer: a) til Kongen og Cancelliet: 6. b) til Rentekammeret: 5. c) Embedsbreve til Provster, Præster og Rectors: 33. d) Til Andre i Stiftet, i Riibenhavn, m. m. 12. (hvoraf et eller to, fra Biskoppen og Stiftamtmanden i Forening). e) Til Stiftamtmanden (den constituerede): 3. f) Suppliquer, anbefalede: 4. g) Private Breve: 61. C. Han har optegnet: 1) Embedsmøder, som han har holdt i Aalborg: 5. 2) Embedssamtaler, og mundtlig afgjorte Embedsfager: 26. (foruden Landemøde og Samperret). 3) Besøg, han har gjort i Aalborg til forski-llige Personer: 14. 4) Modtagne Besøg af Adelsmand, Proprietairer, Officerer, Reisende, m. fl. 27. 5) af Folk fra Aalborg By, tildeels i Embedsfager: 16. 6) Af Fruentimre, tillige hos Bispsinden: 10. 7) Af Præster fra Stiftet, som B. indbød til Bords: 6. 8) Af Præster, hvorom dette ikke siges: 14. — Han ordinerede i dette Aar 5 Præster, og gjorde to Ordinationsgilder; desforuden 4 andre Selskaber i sit Huus: og var med sin Frue indbudet til 3 Gæstebud; desuden til en Riibmands Bryllup paa "Posthuset" i Aalborg, og til et stort Bryllup paa Landet, hvortil Reisen og Ophold underveis medtog 9 Dage. Endelig beffittede eller confirmerede han i dette Aar 4 Degne, og reviderede selv to eller tre Kirkeegnskaber.

Pligtopfyldelse. De Efterretninger, Dagbogen meddeler om hans aarlige, med trolig Udholdenhed udførte Bisitatsreiser, høre til den interessanteste Deel af dens Indhold: saavel fordi de give os et Indblik i Geistlighedens Embedsliv og Huusliv, i Præsternes Forhold til Menigheden og til Godseierne, og i deres oeconomiske Tilstand; som fordi de sætte os i Stand til at danne os en temmelig tydelig Forestilling om, paa hvilken Fod Landalmuens Religionskundsab og Skoleunderviisning har staaet, i Dvergangen fra det 17de til det 18de Aarhundrede. En Bemærkning, blandt en heel Deel andre, kan gøres: at Sognepræsternes Kaar i Aalborg Stift ikke synes paa den Tid at have været i paafaldende Grad ringe, eller mere trykkende, end den efter Landets ingenlunde glimrende Tilstand overhovedet maatte være. Kun meget faa Gange i den hele Tid af 15 Aar nævnes Præster, som enten, efter et bircherodst Udtryk, vare „ad exitum redacti“; eller som søgte Dphielpning i deres kummerlige Forfatning, enten ved Collect, ved et eller andet forøget beneficium i deres Præstejord, eller ved at ville, som Tilfældet var med een Præst, (S. 502) ansøge om to ledige Sogne, til de to, som han allerede betiente m. m. Ved den oftere udfrevne Laaneskat (som B. heldigt nok kalder den) gif man ogsaa Præsterne temmelig nær; man seer i det mindste, at Rentekammeret ansaae dem ikke for at være udarmede. Jævnlig Collecter hos Geistligheden, f. Ex. til at hielpe paa afbrændte Byer, til en Navigationskoles Dpretelse paa Møen, ja endog til Kirkers Dpbyggelse i fremmede Lande, gave i dette Stift undertiden endog uventet rigeligt Udbytte. Den hos B. overhovedet herstende Tørhed og Stivhed i Optegnelsernes Valg, Indhold og Form, kan vel have berøvet os mangen et Bidrag til Huuslivets, Dmgangslivets og Sædernes Skildring, som han paa Bisitatsreiserne havde havt Leilighed til at optegne, dersom han havde været mindre tilbageholden og mere modtagelig for det ydre Livs Scener. Men det gaaer dog her, som i flere Materier; eet og andet Træk af deslige Gienstande er undsluppet hans Pen, og opliver en sielden Gang den i øvrigt herstende Magerhed og eensformige Gientagelse i Bisitatsreisernes Beskrivelse, som har giort det nødvendigt at reducere Uddragene til noget af det væsentligste Indhold. En Sag, som Bistoppen aldrig bliver træt af at optegne for hver

Dag, i mangfoldige, besynderligt varierede Udtryk og Talemaader,*) er, hvor han fik „prandium“, hvor han „pernocterede“, eller fik Natteleie og Aftensmaaltid; og hvor han i en og anden Præstegaard blev (f. Ex. 30te Aug. 1702) „meget vel og kiarligen accomoderet;“ eller hvor „Dom. Reimarus me vespere admodum hospitaliter recepit.“ (2den Sept. 1702). Heller ikke har han undladt at bemærke ethvert Sted, det være Præstegaard eller Herregaard, hvor han blev „laute“ eller „opipare tracteret“. Det synes som dette Slags Livsnydelse ikke har været ham ganske ligegyldig.

Fra en anden Side betragtede give baade Visitatsreiserne, og en stor Deel andre Optegnelser i Dagbøgerne, os et temmeligt klart og fuldstændigt Begreb om Kirkedisciplinen, dens endnu gieldende Magt og Virkning, og dens strenge Udøvelse i Bircherods Tid. Overraskende for endeel Læsere vil ogsaa den Alvor og Strengthed være, hvormed Bircherod, der i mange andre Tilfælde dog viser sig fra en mildere Side, som en ingenlunde uvenlig eller uselskabelig Mand i Dmgang med sine Ordensbrødre, har udøvet og haandhævet sin geistlige og bispoppelige Myndighed. En Biskop har vel i det hele, ligesom enhver høi Embedsmand, betydet langt mere hos Folket for halvandet hundrede Aar siden; men der kan dog ikke have været nogen svag, frygtsom eller ligegyldig Charakteer hos en Mand, der saa tidt med „haarde Trudsler“ og „skarpe Ord“ revfede den Bendsysselste Almue; og saa alvorligt paa Kirkegulvet selv, for Menighedens Dren, irettesatte drifkældige, lade og forsømmelige Præster. Imidlertid var Bircherod vist nok

*) Saaledes f. Ex. „hvor Rabberen for os var tillavet“ — „hvor jeg nød Aftensmaaltid og Nattehvile“ — „hvor jeg, coena refectus, pernocterede“ — „hvor jeg bekom Rabber og Herberg“ — „hvor jeg med coena & nocturna hospitio blev meget vel accomoderet“ — „hvor jeg med tractament og Natteleie blev vederqvæget“ — „hvor jeg, coenam valde serotinam nactus pernocterede“ — „hvor jeg hos Hr. Diderich nød hvis jeg behøvede“ — „hvor jeg med coena vel nok blev accomoderet“ — ubi Dom. Laurentius & eonjux ipsius me cara hospitalitate exceperunt — hvor Hr. Jens Gorken (enddog hans Hustru ci var hjemme) mig longe lautius tracterede, end jeg kunde begiere“ — „og der, post sumptam coenam, den efter følgende Nat forhvilede“ — „hvor jeg baade tog Aftensmaaltid og Natte-logement“ — og saa fremdeles med mange flere Forandringer.

i sig selv større Elfter af fredsfommelig No og lempelig Enighed. Modstand og Stridighed opirrede og forbittede ham. I den Thistedske Besættelses=Sag, der paaførte ham den eneste alvorlige og betydende Uergelse, Betymring og Modgang, som hans Levnetsløb fremviser, havde han vel aldeles Retten paa sin Side, men brugte ikke altid forsigtig og klog Sindighed; og Præsten Hr. Jacob i Helligsø, lod han i henimod ti Aar ligge i forargelig Riv med sin Menighed og føre et ondt Levnet i sit Huus; uden Tvivl fordi denne Præst har været en haard Hals, som man ikke saa let fik Bugt med. Naar man i øvrigt ikke kan andet end finde, at Bircherods Fornuft og Dplysning viser sig fra en fordeelagtig Side i den forargelige Thistedske Sag, hvori han næsten fra første Dieblik giennemskuede det skammelige Bedrageri og Hylteri: saa taber han igien betydeligt ved den bornerede, næsten fanatistiske Intolerants, hvormed han hindrede de Reformerede i Aalborg fra at opnaae Tilladelsen til at holde Gudstieneste, og fordrev den Præst, de havde ladet komme til Staden.

Efterat nu Bircherod i en Tid af femten Aar havde styret sit Stift og sine Præster, om ikke altid i Fred og med Sagtmodighed, dog, som man har al Aaledning til at troe, med sine Embedsbrødres Agtelse, Tillid og Hengivenhed, og med Regjeringens Tilfredshed under to Konger, af hvilke Christian V. 1698 gav Bircherod en Raadesbedviisning, ved at udnævne ham til Dr. Theol. (bullatus) og Frederik IV. oftere viste Biskoppen personlig Opmærksomhed og Mildhed: stod han endnu i sine bedste Manddomsaar; uden at man, i det mindste i hans Dagbog, finder Spor til at han under sit hele Dphold i Aalborg har havt nogen betydelig Svaghed, eller noget egentligt Sygdomsansald, som han har fundet værd at optegne. Han havde neppe undladt dette, da man dog et Par Gange finder en lettere Upasselighed omtalt, ligesom en anden Gang en længere vedvarende volosom Tandpine. Pludselig blev han den 22. Novbr. 1708 overfaldet af en heftig Sidesmerte, som han i Begyndelsen ikke vilde agte*); men som

*) „Dies erat Jovis 22. Nov. 1708, cum sinistri lateris compunctiones sentire coepit, per biduum dissimulatas magis quam spretas, donec

Loverdag den 24de Nov. lagde ham paa Sygeleiet. Søndag Eftermiddag følte han nogen Lindring, og stod igien op. Men om Mandagen tiltog Smertterne igien saaledes i Voldsomhed, at den tilkaldte Læge, Dr. Lødberg, ved forskiellige anvendte Midler neppe kunde skaffe nogen Lindring. Allerede efter faa Dages Forløb var Sygdommen stegen til den Grad, og Andesdraget var blevet saa besværligt hos den Lidende, at han selv opgav alt Haab om Livet, og lod sin Skriftefader og Nabo, Mag. Cl. Keenberg kalde. I dennes og i sin Hustrues Nærværelse, med hvem han havde levet fredeligt og samdrægtigt i 18 Aar og 6 Maaneder, hensov Biskop Bircherod ved en stille Død*), og med fuld Bevidsthed, den 6te Decbr. Kl. 7½ om Morgenen, i sit 51de Aar. Aalborgs Bispedømme forestod han i 15 Aar, i hvilken Tid han indsatte 12 Provster og 6 Rectorer, og ordinerede 98 Præster. Hans Liig blev fort til Ddense, og der begravet i Nærheden af hans Slægtninges, ligesom og hans Egtfælles, der overlevede ham i ni Aar, og døde i Ddense 1717**).

Forgieves vilde Bircherod ved Universitetet og hos sine Samtidige have faaet Navn for Lærdom; forgieves vilde han som Biskop have erhvervet sig Adkomst til et hæderligt og agtet Eftermæle; og forgieves vilde hans Venner have ødslet de mange opstruede latinske Talemaader paa hans Roes, som findes i Universitetsprogrammet (forfattet af Prof. Ch. Reizer) ved hans Død, og paa hans Gravsteen i Ddense's St. Knuds Kirke***). Hans Navn

die Saturni 24. Nov. cubitum discessit." &c. (Universit. Programmet.) Jvf. Dagb. S. 545. Noget, skøndt ubetydelig Forandring kan man spore i Bircherods Skrift, den 22. 24. og 25. Nov., ved at sammenholde den med de næstforegaaende Dages. Dagbogen er ikke affreget, rubriceret og pagineret længere, end til den 26de Novbr.

*) „Compos mentis, medias inter preces, placide expiravit.“ (Universit. Programmet.)

***) „St. Knuds Kirke i Ddense“ ved H. P. Mummé, S. 161. At den i Gravskriften angivne Bircherods Dødsdag, den 22de Novbr. (i St. for den 6te Decbr., som Universitets-Programmet har) er urigtig, seer man strax af Dagbogen.

****) Indskriften paa denne Steen, indsat i Kirkens sydlige Sidegang, udenfor det Ablefeldske Capel, er forfattet af Laur. Luja, Professor

vilde ikke længe have overlevet ham, uden at tabe sig blandt den øvrige Bircherodske Slægt, der i det 17de Aarhundrede, ved vidtløftig Udbredelse blandt et stort Svogerstak, især i Kjøbenhavn, havde faaet en vis Navnkundighed, som dog allerede mod Midten af det 18de Aarhundrede begyndte at tabe sig. Men uden selv at vide det, sørgede han for at efterlade sig et Mindesmærke, af en langt mere varig Natur, end hans antiquariske, genealogiske og literaire Optegnelser og Samlinger, som deels uden Tvivl i sig selv ikke have været af stor Bigtighed; deels saa lidt have været sammenholdte og bevarede, at de altid have været lidet bekiendte, og for det meste ere forsvundne*). Hans Dagbog, eller annalistiske Optegnelser for ethvert Aar af hans Liv, der naae indtil saa Dage før hans Død, havde han derimod ligesom med Flid lagt an paa at give udholdende materiel Varighed. Halvtredsindstyve Dvartbind, af et Papir, ligesaa fast og stærkt, som meget af vor Tids Papir er usfelt og forgængeligt, og forsynede med forsvarlige, tykke Pergamentsbind, kunne ikke saa let forgaae eller forkomme**), som løse Blade og Hester, der i privat Cie gaae igiennem flere Hænder og Generationer.

Naar vi altsaa betragte baade det Ydre og det Indre af Biskoppens Hovedværk i hans Liv — naar vi see al den Flid og Umage, han i sin Manddomstid har anvendt paa den mechaniske Deel af Arbeidet, lige indtil med egen Haand at skrive i 50 Bind, Datum og Dverkskrift for hver Dag i Aaret, og meer end 18,000 Gange at gientage Rubrikerne: *Res meæ*, *Res patriæ*, *Res*

i Philosophien ved Odense Gymnasium. (H. P. Mummé Beskr. over St. Knuds Kirke. 1844. S. 159—61.)

*) Et eneste Fragment af Bircherods Collectanea til Danmark's ældre kirkelige Historie eller Statistik, Stykket „om Roskilde Capitels Præbendur, Præbender og Vicariater“, er efter Fors. s. Haandskrift (der havde været i Langebeks Cie) trykt i de Suhmske Saml. til den d. Hist. I. 3. S. 106—21.

**) Uheldigviis er dette imidlertid steet med de 4 Bind for 1688, 89, 90 og 91. (jvf. S. 245.) Det er dog ikke usandsynligt, at de endnu nogensteds kunde være bevarede; og jeg benytter ogsaa dette Sted, til at gjøre opmærksom paa et Savn i det her omhandlede historiske Haandskrift, som man tør haabe, at den, der maatte have de manglende 4 Bind i Hænde, gierne endnu vilde afhjælpe.

exteræ — naar vi endelig see, hvor tomme og magre de to sidste Afdelinger for en stor Deel befindes, og hvor mangfoldige Ubetydeligheder eller Pedanterier den første af de tre Rubriker har optaget: da kunne vi ikke let bortfjerne den Tanke, at den ikke forgieves har faaet den Plads, som den indtager; eller, at „Res meæ“ have spillet en vel betydelig Rolle i vor Biskops Burdering af Livets Forhold; og at en i øvrigt vist nok hæderlig og rettskaffen Mand ingenlunde har været fri for den mest udbredte af alle menneskelige Skrøbeligheder; men endog, paa sin Viis, havt en temmelig anseelig Deel deraf. — Dagbøgerne selv giemme desuden en Mængde Smaatræk, hvori Forfatteren ubevidst har robet sin Forsængelighed, den Vigtighed, han har lagt paa sin Personlighed, og den Omhu, han har havt for at bevare saamange Ubetydeligheder, som vedkom denne, og enhver Omstændighed, der kunde sætte hans Fortieneste og hans Nygte i et klarere Lys. Det sidste forekommer vel ikke saa hyppigt, som det første; men Leiligheden dertil kan have været fieldnere. Det er dog ikke mindre vist, at Bircherod f. Ex. undertiden, endog med egen Haand, har affkrevet og indført i Dagbogen Grevers, Nytaarsvers og Breve til ham selv, der indeholdt de stærkeste Udtryk af hans egen Berømmelse*); at han ligeledes f. Ex. optegner, hvor han finder sit Navn nævnet,**) eller en af

*) Han har f. Ex. ladet indføre enhver af de modtagne Gratulationskrivelser til Bispeværdisigheden, med alle deres Lovtaler over hans Person. Han har selv affkrevet (26. Apr. 1697) et Brev, modtaget fra en Herremand paa Krastrup, Bernt Due, med store Berømmelser over hans „Generosité“ og gode Hiertelav til den adelige Stand, og hans Redebonhed til at tiene den Trængende“, o. s. v. fordi Bircherod havde gjort et Tilskud for at faae den i Aalborg som Hospitalslem afdøde Adelsmand Henning Sparre begravet (jvf. S. 335.) Ligeledes et Brev af 21. Jun. 1699, fra en Student, P. Kragelund, fuldt af Berømmelser for alle de Belgierninger, denne har modtaget i B.s Huus i Kiøbenhavn. o. s. v.

**) Saaledes 22. Sept. 1696: „Udi Museo Regio, som Dr. Holger Jacobæus nyligen ved Trykken haver udgivet . . . finder jeg mit Navn p. 70 af velbem. Auctore indført“. Den 16. Dec. 1707 anfører han, at en Student har dediceret ham sin Disputats. Den 30. Dec. 1707 indføres et Nytaarsvers, fuldt af Smiger; den 20. Sept. 1695 berettes udsørligt om et „prolixum carmen latinum“ hvori en Student, Jæder Falencamp „anholder om min Faveurs Continuation“, m. m.

sine Disputatser anført i et Skrift; eller naar en Magister har sat ham iblandt flere af sine Patroner og Fautores foran et saadant academisk Specimen m. m. Man vil maaskee dog være tilbøielig til at oversee saa uskyldige Svagheder, og for vor Histories Skyld ønske: at flere i Danmark, end Biskop Bircherod, havde havt samme Drift som han til at giøre Optegnelser og efterlade Dagbøger; om de endog ligesaa lidt havde været fri for Pedanteri og Forfængelighed. Men man vil uden Tvivl endnu mindre finde Behag i andre, nu og da forekommende Træk af Selvroes, hvor Dagbogen fortæller os endog om ubetydelige Belgierninger, Almiser eller Gaver, som Biskoppen har ladet Nogen tilflyde.

At han (31. Jul. 1702) beretter om en Collect til Opbyggelsen af Sognepræsten i Hjørring, Mag. J. Finkenagens afbrændte Gaard „hvilken Collect han selv med en Snees Dalers Tillæg supplerede“: kunde til Nød gaae an, da Summen dog ikke var saa ubetydelig; men det samme gielder ikke om blotte Almiser. For Ex. 7. Jul. 1694: „Nok var jeg (i Sæby) i Byens Hospital, og efterat jeg de Fattige selv en liden Almisse havde meddeelt, bespurgte dem om deres Leilighed“. (Ligesaa sammesteds, d. 12. Jul. 1698 og 20. Aug. 1704.) Den 3. Jun. 1694: Amtsforvalteren P. Klein anmodede Biskoppen om at anbefale en Collectbog for en fattig Præst paa Mors til Stiftets Præsteskab: „Jeg efterkom hans Begiering, og derhos selv med en liden Foræring Mandens egestatem subleverede“. Den 2. Jan. 1695 „uddeelte jeg til Nycaars Almisse en Snees Daler; nogle til fattige Skolebørn og nogle til andre Byens Arme“. Den 15. Jan. 1696: „Bortskikker jeg med Borgemeister Christen Ruus til fattige Skolebørn i Sæby Skole 12 Dlr., som jeg dennem af egen Liberalitet forærer, til deres Distribuets Forbedring“. Den 16. Sept. 1698 Undersøgte B. Fattighuset udenfor Vesterport i Aalborg: „Uddeelte og samme Tid af min egen Pung nogle Penge iblandt dennem“. Den 30. Jun. 1703 i Nykiøbings Hospital paa Mors: „De to Daler, som jeg paa samme Hospitals Begne havde annammet (i Bøder), supplerede jeg selv med en Dalers Penge, og dennem saa blandt Stadens Fattige udbyttede.“ Og saal. fl. St. Træk af den Art forekomme for jævnlig, til at de kunne ansees

allene som følger af ubevidst Naivetet, hvilken heller ikke i Almindelighed kan siges at være Charakteren af Bircherods Dagbog, der langt mere har Præg af at være et med Overlæg, efter et indskrænket Hoveds Plan og Grundsætninger, udført Foretagende. Vi maae allermindst i den tænke os noget, der lignede de i den engelske (ligesom formodentlig i enhver) Literatur, ene staaende Memoirer af Admiralitets-Secretairen Sam. Pepys, der efterlod en Dagbog fra 1659 — 1669. Der kan ikke være Tale om dens rigt udfyldte historisk-politiske Indhold ved Siden af det tørre, skelet-magre Stof, som er det herskende hos Bircherod. Men ligesom hos Pepys den absolute Naivetet og ubevidst-ironiske og comiske Selvsfildring fremtræder i mangfoldige biographiske Træk, hvori Forfatteren med hiertelig Selvbehag og med den største Godtroenhed giver sig selv til Priis for Litteren, eller røber enhver Skrøbelighed og Svaghed hos sig selv, som han ikke kunde see, og som mangen Gang heller ikke var bleven synlig for Andre: saaledes var det i den Grad hans Alvor, at skrive Bogen alle ne for sig selv, at han nedskrev den hele Dagbog, der fylder to store Dvartbind, i en meget vanskelig Ciffer-Skrift, som man dog endelig, 156 Aar efter hans Død opløste, for at bekendtgjøre Bogen. (1825).

Biskop Bircherod havde ganske andre Tanker. Unegtelig har han, som man seer, fra Ungdommen af ikke været uden den Tilbøielighed og Lyst til historiske, antiquariske, og genealogiske biographiske Sysler og Forskninger, som han skal have deelt med flere af hans Slægt. Men han bragte det egentlig heri ikke videre, end til et Slags flittig og arbeidsom Dilettantisme, eller til Udkaft, Forarbejder og Samlinger, hvis Skiebne, efterat de ved Salg efter hans Død bleve adspalttede, man ikke kiender noget til. Vi kunne ikke engang sige, om B. nogensinde egentlig havde tænkt paa, at bekendtgjøre dem ved Trykken (hvilket i hans Tid ikke let kunde see uden Dpoffrelser); og det hører til de næsten uforklarlige Synderligheder, at der i hans Dagbog, som giemmer de største Ubetydeligheder om personlige og litteraire Omstændigheder, ikke paa et eneste Sted berøres de Studier, Undersøgelser eller litteraire Arbejder, hvormed han var sysselsat. Heller ikke synes det at have ligget i Bircherods Drift, at gjøre noget litterairt Arbejde færdigt til Trykken; men han lod meer end et saadant henligge ufuldført,

(f. Ex. en latinsk Afhandling om det danske Riges Vaaben) uden at udgive det. Blandt flere Planer havde han ogsaa den, at skrive en Bog over danske Forfatteres Skrifter; (oprindeligt skulde det være en forøget Udgave af hans Svigerfader, Ab. Bartholin's, meget ufuldstændige Skrift: *de scriptis Danorum*: første Gang udg. 1666.) Men ogsaa dette Foretagende blev ved de dertil anlagte Samlinger, og det turde mueligen være Bircherods eget Arbejde, der forekommer i hans Catalog, S. 72, Nr. 21, under den Titel: „*Opus Danicum de scriptoribus danicis, hvorudi scriptorum Nævne fremsættes ordine alphabetico.*“ *)

Det bliver derimod tydeligt nok, at Dagbogen var et Jndlingsværk, hvormed hans Tanker og hans Pen i en lang Række Aar uafbrudt vare sysselsatte; hvori han nedlagde meget af hvad han oplevede, og levede i sig selv og i sit Indre, (sornemmelig i Henseende til religiøse Følelser og Betragtninger i Prosa og Riim, der optage ikke lidet Rum i Dagbogen); og hvori han havde bestemt at efterlade, om ikke Almeenheden, dog hans efterlevende Slægt, et Minde om hans Levnet, Embedsvirksomhed og Forbindelse med sine Samtidige. Det er en afgjort Sag: Ingen skriver en Dagbog i den Form og af den Indretning, uden at tænke sig den bevaret for og læst af Efterlevende.

*) Bircherods, hverken meget talrige eller udsøgte Bogsamling (183 Vol. i Fol., 503 i Quart, 478 i Octav og 200 i mindre Formater) indeholdt ogsaa endeel Haandskrifter (136 Nummere i forskiellige Formater) hvoriblandt Adskilligt til den danske Historie, Topographie, Genealogie, m. m. (Den i Dagb. omtalte Peder Dyrskjolds haandskrevne Arbejder, som Bircherod maa have kjøbt efter hans Død 1707, finder man i Catalogen, Kbh. Sept. 1709, S. 17. 18. 22. 75. og uden Tvivl paa flere Steder.) Saa lidt ændrede Biskoppens Enkefrue hendes afdøde Mand's egne Arbejder, at hun lod dem sættes til Auction med det øvrige. Man finder dem saaledes bl. a. iblandt Mss. i Quart S. 70 og 71 Nr. 2. 3. 4. 5. 6. 7 og 9. (som er de bekjendte *Inscriptiones Othinienses*.) Titlerne (*Theatrum Chrono-topo-prosopographicum Fioniaë & Diocesis Alburgensis* — og *Daniaë illustratæ, Pars 2. 3. & 4.*) viser os omtrent af hvad Indhold de have været; og Tillæggene „*coeptum, sed non perfectum*“ — „*ultimum adhuc limam desiderat*“ — at der formodentlig fattedes dem meget i at være modne til Trykken. — Ligeledes Nr. 28: *Disquisitio antiquaria de Insignibus Daniaë*; og Nr. 31: *Scrutinium antiquario-historicum Ordinis equestri Scraphini*.

Men det tør heller ikke kaldes i Tvivl at B. uafsladelig har havt dette for Die; uagtet han paa et Par Steder udtryffeligt siger, at han ikke skriver for Andre end sig selv, (1662, 3die Mai og 16de Junius.) Vi have Beviis nok herpaa i den yderlige Grad af Forsigtighed og Tilbageholdenhed, hvormed han omtaler mangfoldige Tildragelser, Forhold og Omstændigheder, uden endog blot at nævne vedkommende Personer, eller de handlende Deeltagere i Sagen*). Vil man deri, med en vis Ret, see Vidnesbyrd om en stor Omhed og Omsorg for Medlevendes Navn og Rygte: saa kan man dog i mange af disse Tilfælde, der see ud til at berøre ganske ubetydelige og ligegyldige Handlinger og Hændelser, ikke undlade at spørge: hvortil da spille Tiden og øde Papiret paa rent unyttige og intetsigende Optegnelser? Hvortil optegne, som B. saa ofte har gjort, at En eller Anden skriftlig eller mundtlig berettede ham noget mærkeligt, forunderligt, usformodet, behageligt eller ubehageligt — naar han ikke nedskrev hvori Sagen bestod **)? — Ja, man afholdes ikke let fra at komme til den Over-

*) Et Par Exempler til Oplysning herpaa kan her meddeles. Den 1ste Octbr. 1707 skrev B. til Borgemester Gerner i Viborg, om at skaffe ham en Extract af Landstingsprotocollen „om en mærkvaerdig Sag, som ibidem for nogle Aar siden var ageret. Hvoraf ydermere maatte fornemes, hvad en besynderlig (her ubenævnt) Mand førte i sit Skjold.“ Den 5te Oct. s. A. skænder han paa Latin paa en Mand, der synes at have skrevet noget usordeelagtigt om B., og som i „*misella tuaschedula, tuam equidem prodidisti insectiam, Vir tua opinione scientissime, cuius tamen hic nolo exprimere nomen,*“ o. s. v.

***) Det er saaledes ikke blot Vedkommendes Navne, men tidt nok ogsaa Sagen eller Begivenheden selv, som vi maae savne Kundskab om. F. Ex. Den 17de Jan. 1702. „En af vores fornemteste Ridsmænd, Christen Lauritzen Sobro, kom til mig om Morgenen med en besynderlig quæstion, som vel maatte forarsage mig underlige Tanker.“ Den 20. Febr. 1703: „I Vor Frue Kirke talte jeg efter Tienesten med Provsten, Mag. Langebek, som refererede mig, at en smuk Præstemand, en Miils Wei herfra, skulde have et Anslag for, hvis Fremgang jeg for visse Aarsagers Skyld, nok vilde see.“ 26. Apr. 1705. Commerceraad S. Bengson med sin Hustru, hvilke nylig vare komne fra Siælland, hvor de havde tilbragt en Tid paa deres Gaard Juellund, aflagde mod Aften en Visit hos Bisoppen og hans Frue. „Han vidste de rebtis Hafniacis, *aulicis præcipue*, adskilligt at fortælle, hvorom man sig billigen maatte

beviisning, at ogsaa i denne Bircherods Forsigtighed yttrede sig det samme ængstelige Pedanterie, der fremtræder som herskende Træk i hans Charakter og Handlemaade, ligesom i hans Stil. — Det sidste gielder i Almindelighed om den hele Dagbogs Affattelse; skiondt ikke i enhver Artikel i lige høi Grad; hvilket ogsaa er Tilfældet med Bircherods Brevstil, som vel overhovedet er stiv og tvungen; men maastee dog taaleligst i hans Embedsbreve.

I Dagbogen vil man — selv under Læsningen af de her bekendtgjorte Uddrag — snart blive fortrolig med den, ogsaa i Bircherods Sprog ligesom indgroede pedantiske Charakter, der ytrer sig deels i Sætningers og Perioders stive og unaturlige Form, som slutter sig til den søgte Maneer og Tone i Udtrykket, der ligesom med Flid og Forsæt er dannet for Dagbogens lacconiske Stil; deels i den barbariske, undertiden latterlig overdrevne Blanding med latinske Ord og Phraser, hvori dog Forfatteren heller ikke til enhver Tid er sig aldeles liig. I endeel fortære historiske Beretninger har han glemt at tænke paa det latinske Kryderi, hvilket han derimod til andre Tider anvender med en modbydelig Overflødighed; f. Ex. i følgende Artikel, der kunde gielde for et Mønster af smagløs Barbarisme:

„Eoli furor, hvilken hos os in Gradu positivo, men hos australiores Daniæ incolæ in Gradu comparativo grasserede, den vaar apud exteros in superlativo affkyelig. Vi maa takke Gud, at bemeldte Uveir hos os vaar intet at regne imod calamitosissimam illam ventorum rabiem, hvilken man in remotioribus provinciis maatte fornemme.“ (8 Dec. 1703.)

Et andet Sted fortæller han (i Foraaret samme Aar) om en stærk Frost, hvorved alle Aaer, Fjorde og Bænder vare tillagte, og hvorledes „liquores i Husene congelerede;“ og derpaa den 13de Marts, hvorledes Brændevæd og Løv steg i Prisen, o. s. v.

forundre.“ — Den 15. Apr. 1707. „Admodum grato & læto nuncio me amicorum nonnemo beavit. Eternæ sint tibi gratiæ, optime Deus!“ o. s. v. „Den 18. Nov. „Over en uforventet og mishagelig relation fattede jeg mig en sær Speculation.“ — Den 26. Oct. 1703. „I Sturlæsonii Norske Krønike kom jeg slumpendes over en curieuse Observation, hvorved en tradition, som jeg af Hr. Niels Stenstrup i Dalsøe for 8 Aar siden havde hørt, blev confirmeret.“ o. s. fr.

„Marsagen hertil vaar Vinterens Ustædighed, som saadanne og andre Victualiers Tilførsel forhindrede. Og der man, tænkte at novissimum frigus & delapsa nivium moles skulde snarligen have skaffet os Slædesøre, da paakom hesterno die Jovis en gevaltig Is af Sonden, som hodie continuerede.“

De ovenfor betegnede, med flere andre særegne Bessaffenheder og deraf opstaaede Mangler, eller Ufuldkommenheder i den ydre Form, som man kan finde i de Bircherodske Dagbøger, betage dem dog ikke deres Værd, som et authentisk Bidrag til Oplysning om mange, især indvortes Forhold i den danske Historie, for den Periode, som Dagbøgerne omfattede. Det har derfor ogsaa oftere, siden de kom i det Kongl. Danske Selskabs Besiddelse*), været paatænkt, (bl. a. af Selskabets afd. Forstandere, Etatsraad A. Kall og Statsminister D. Malling) at besørge et passende Udtog af disse Optegnelser bekendtgjort ved Trykken. Man har nemlig altid været tilbøielig til at antage: at de indeholdt for meget af et ubetydeligt, tildeels endog indtil Latterlighed, ja Barnagtighed, smaaligt Stof, til at de kunde være skikkede til at aftrykkes i deres hele Omfang; hvilket efter Rimelighed vilde udgiøre i det mindste et Par Bind, af samme Størrelse som det her udkommende. Men heller ikke kunde jeg for min Deel være af den Mening, at man i Udvalget maatte indstrænke sig til det i strengeste Mening historisk- eller biographisk-mærkværdige. Bircherods Dagbøger

*) Manuscriptet til Bircherods Dagbøger er ikke med hans øvrige Haandskrifter, bortsolgt paa hans Bogauktion; men er (uvisst til hvad Tid, eller paa hvilken Maade) kommet i Besiddelse af den bekendte Peder Fogh, som var en Søstersøn af Griffensfeldt, f. i Kiøbenhavn. 31. Aug. 1675, fra 1701 indtil 1706 Hører ved Aarhus Skole; nobiliteteret 1707, og død, som Etatsraad og Assessor i Præsteret paa sin Gaard Ryomgaard i Aarhus Stift, d. 7. Apr. 1753. Han var (efter Worms Lex. I. 312) „en meget lærd Mand, og stor Lærdoms-Elsker.“ Med Bircherod stod han i et meget venstabeligt Forhold, havde været i hans Huus fra 1691 til 1693; og stod siden i Brevverling med ham. Ligesom han til det Kongelige Danske Selskab skienkede en betydelig Samling af Kbh. Universitetsprogrammer, hvorover han 1751 udgav en trykt Fortegnelse (jvf. Worm, l. c. og Werlauff om det st. Kongel. Bibl.; 2 Udg. S. 266) saaledes forærede han ogsaa dette Selskab Haandskriftet til Bircherods Dagbøger.

indeholde, blandt endeel ikke uvigtige Oplysninger, en Mængde Smaating, hvis store Ubetydelighed, naar de hver for sig betragtes, er afgjort; men som, i deres Forening, samle sig til Træk af et Slags Tidsskildring, der vel i mange Dele bliver indskrænket, ufuldstændig og mangelfuld; men ikke desmindre kan hjælpe til at give mere Lys til andre Beretninger og Skildringer af Tidens Forhold og Omstændigheder, for saavidt saadanne gives. Man veed, hvor yderlig fattig vor Historie overhovedet er paa Kilder af den Art. Man maa være tilfreds med, i Mangel af bedre og rigere samtidige Memoirer, Dagbøger, Brevsamlinger, o. desl., at bringe en Samling af Efterretninger for Lyset, der i det mindste — hvor meget de end savne af det Interessante og Betydende, af den rette Kiærne i det biographisk-historiske Stof, dog for det meste have Nøiagtigheds og Paalideligheds Fortieneste i det, som de meddele.

Upaatvlelig maae vi vel noget indskrænke Vissheden herom i den Deel af Dagbogen, der indbefatter Bircheros Barnsdoms- og tidligere Ungdomsjaar; og som heldigviis er den meest overflodige Deel i samme. Vi maae erindre os, at hans underlige, fra en vis Side latterlig-urimelige Hensigt gif ud paa, at føre sit Livs Dagbøger tilbage til sin spædeste Barndom; ja endog til sin Fødsel. Dette medførte, (som enhver let vil tænke sig) at en i sin Selvbefuelse og sin Ideekreds, især hvor den bevægede sig om hans egen Person, saa smaaligt indskrænket Biograph, som Bircheros var, maatte ledes til, baade at opholde sig ved de største Bagateller og barnagtige Barndomsminde, for ikke at lade alt for mange Sider i den rubricerede Dagbog staae tomme; og at han, for at kunne fylde dem, mangen Gang for denne Periote har taget de mest usikre Kilder, Bysnak, Riællingsnak, Ammesuefortællinger og løse Rygter, til Hielp. Han har desuden fyldt en god Deel af sine Columner for disse Aar med opbyggelige Betragtninger, Hiertesuk, Reflexioner og Sammenligninger, hvorom vi gierne ville troe, at de ere nedskrevne af ham i alvorlig Mening, og i en behagelig Selvtilfredsheds skuffende Indbildning om et Værd, der gav dem Udkomst til at bevares for Eftertiden; men som uheldigviis ofte nok give os Anledning til at smile over den alvorlige og lærde Biskops naive Aabenbaring af en aandelig

Fattigdom, en besynderlig Smaahedsaand, der hvor han berørte betragtede eller berettede sine personlige Forhold. Enhver vil finde det naturligt, at i denne Deel, eller i de første ti, tolv Aargange af Dagbogen, har Dpfordringen til at indskrænke Udragene, og udelade hvad den indeholder af det Slags Stof, været stærkest. Jeg har dog ikke villet betage Læseren Veilighed til, selv yderligere at kunne dømme herom. Man vil tilsidst i Bogen finde nogle Artikler, hentede fra de allerførste Aar i Bircherods Liv, der kunne være tilstrækkelige som Prøver paa de ovenfor angivne svage Sider hos Forfatteren. De høre endda neppe til de mest barnagtige eller pedantiske, som forefindes; men de ere udfrevne uden lang Betænkning i Valget; og dette kunde heller ikke, for Rummets Skyld, falde paa mere vidtløftige Stykker. Man vil dog allerede af de aftrykte Prøver blive bekendt med den smagløse Maneer, hvorpaa Bircherod behandlede sin Dagbog for de tidligere Barndomsaar; og hvorledes han undertiden ligesom fingerer, at have tænkt, reflecteret og skrevet ligesfra sin Fødselsstund.

Man vil der ogsaa finde authentisk Bekræftelse paa (29. Jan. 1660), hvad desuden nøiere Undersøgelser af Værket snart overtyder os om: at det hele Foretagende, eller Haandskriftet saaledes som det nu er til, først er begyndt i Bircherods senere Leveaar, *) og at det siden efterhaanden er udført, for de tidlige Aar ved nogen Hielp af mangehaande samlede Familiepapirer og andre Materialier, hvoraf Forfatteren er kommen i Besiddelse. Man tør vel overhovedet — i Betragtning af den store Noiagtighed i genealogiske Tilfælde, som var egen for Bircherod — antage, at han ogsaa i de Hændelser og Begivenheder, han henlægger til og fortæller om sine Barn-

*) Herom vidner bl. a. ogsaa dette, at de bag efter de fleste Maaneder i hver Aargang indførte meget omhyggelige Afskrifter, deels (i de tidligere) af gamle Diplomer, deels af nyere Breve, mest af Bircherods egen Correspondents, (deriblandt ogsaa en heel Deel Embedsbreve) alle kun fremvise et Par, eller høit tre forskjellige Hænder; hvilke efter al Rimelighed have været Biskoppens Amanuensers eller Haandskrivers. Man kunde endog let ledes til at antage: at disse Afskrifter maa være indførte i ethvert Bind, inden Biskoppen selv begyndte, deri at indskrive sine Dagbogsantegnelser; og at han saaledes først har udført dette i et paafølgende Aar. — Det kunde synes besynderligt, og knap rimeligt, at han vilde betroe nogen Aargang af Dagbogen, med hans egne Optegnelser, Bekræftelser og Betragtninger, i fremmede Hænder.

doms- og Ungdomsbaar, har giort sig Umage for at opspore og angive de virkelige og rigtige Tidsbestemmelser. Dog er det uundgaaeligt, at især Enhver, der vil giennemgaae Haandskriftet selv, maa finde Stof baade til en og anden Latter, og til mangen kritisk Tvivl og Betænkelse i Henseende til Chronologiens Sikkerhed; endskiøndt Bircherod virkelig, som om han havde forudseet dette, har fremstillet en Tienstepige eller Barnepige, som en Person, begavet med en saa forbausende Hukommelse, at hun ikke allene erindrede tusinde Ting fra hans Barndom, men endog, og det mange Aar efter, Dag og Time, naar de vare indtrufne**). Vi lade denne Omstændighed staae ved sit Værd; og overlade det til Enhver, at opfatte den paa sin Maade. Man vil dog ligesuldt gjøre mange Spørgsmaal af den Art som følgende: Har virkelig den knap halvtredie Aars gamle Dreng just den 23de Aug. 1663 besøgt sin Oldemoder Abigael Hasebarth, og „fundet hende temmelig glad og fornøiet,“ over et, den 19. Aug. dateret kongeligt Frihedsbrev for Indqvartering, som hun netop havde modtaget? — Eller har Biskop Bircherod beregnet, at dette Brev i hiin Tid kunde indtræffe med Posten i Odense den 23de — og at Fortællingen saaledes kun er en Udsmykkelse af det Factum: at den gamle „Proavia“ fik en saadan Bevilgning? — Ligeledes: Var det virkelig netop den 26de Jun. s. A., hvortil Fortællingen om Faarefyllingerne hører? (hvori vi tillige kunne see en Prøve paa de mangfoldige usuldbende, midt i en Periode, eller i Beretningen afbrudte Stykker, som Dagbøgerne fremvise.) Det hedder nemlig:

„Der jeg hørde Faarefyllingernes Sang i min Morfaders Huus, hvor illud locustæ Genus jævnlig har ladet sig finde, spurde jeg de hervarende ad, om“ —

Det kan være Tid, at afbryde disse indledende Noticer og Bemærkninger, som her ei videre kunne udføres, eller udfylbes til en mere fuldstændig Charakteristik af en Mand, som, medens han optegnede meget, der bevarer historiske Grindringer om et halvt Aarhundrede, som hans Livstid varede, tillige lod indflyde mange Træk af hans eget Billede. Dog kunde her behøves noget mere,

***) Jof. den S. 518 meddeelte Artikel af Dagbogen for 22. Jun. (2. Jul.) 1667.

for at giøre disse Træt fuldkommen bestemte og tydelige, og ganske meddele dem deres sande og naturlige Colorit. Vi savne aldeles Medlevendes samtidige Efterretninger og Oplysninger om Bircherods Levnet, Færd, og Charakter; og derved en saa at sige uundværlig Commentar til Dagbogen, naar vi af og efter den vilde udkaste en sikker og paalidelig Tegning af Manden, som Geistlig, Lærd, Embedsmand og Menneſke. Den er, uagtet saamegen Smaalighed, dog for lidt udfyldt i det Enkelte, til at den allene kunde lægges til Grund for dens Forfatters Charakteristik.

For derimod at bringe det historiske Stof, som den indeholder, for Lyset, uden at afstrykke Dagbogen heel og holden, ere disse Uddrag blevne saa fuldstændige, som det nogenlunde kunde skee, naar ikke ogsaa enhver af de ovenfor karakteriserede Ubetydeligheder, som vedrøre Bircherods Person, Familie, og Folk, han kom i Berøring med, skulde medtages; altsaa ethvert Brev, han skrev eller modtog, enhver Mand, han besøgte, talte med, eller modtog Besøg af, m. m. Man vil derimod let kunne overbevise sig om, at ingen Omstændighed, der havde et, om end nok saa svagt, karakteristisk Præg, vitterligt er forbigaaet; og det vilde heller ikke være skeet med nogen tilsyneladende ubetydelig Gienstand, s. Ex. af Forfatterens eller hans Medlevendes Huusvæsen, Huusliv, og Umgangsliv, ell. d., dersom det havde hørt til Bircherods øvrige Smaalighed, at optegne mere af saadant. Dette vilde mangen Gang kunne have bidraget noget til at formindſke den tørre Stivhed, der overhovedet er denne Dagbogs Præg. At ellers netop de tidligste Uargange, hvor „res meæ” dog maatte efterlade mange tomme Sider, indeholde endeel historiske Data, samlede og udfyldte af bekiendte Kilder, vil man let kunne see. Jeg har optaget af dette, hvad der var meest betydende, og hvad der snarest kunde indeholde en ellers ikke forekommende Omstændighed. I øvrigt er her vel ogsaa ubeladt endeel Optegnelser af genealogisk Art, de mindre bekiendte Personers Fødsels- og Dødsdage, Forfremmelse, Giftermaal o. d. Det var ikke den oprindelige Hensigt, at give disse Uddrag en genealogisk, men snarere en egentlig historisk Charakter; og da Originalen selv, med Undtagelse af de ovenmeldte fire Uargange af Dagbogen, som fattes, (men som Klevenfeldt i sin Tid, med de øvrige, har havt til Brug) er til, og vil blive bevaret: kan Enhver finde Leilighed til, i fornødent Tilfælde at afbenytte Haandskriftet, og efter eget Tarv supplere de her meddeelte Uddrag. — I disse har jeg ikke fundet Grund eller Anledning til at følge Forfatterens Skrivebrug, der ikke mangler sine Særheder og Inconsequentser, og hvoraf Prover derimod ere givne i det ovenfor berørte Tillæg til disse Uddrag (S. 547—50.) Heri kan dog være indtruffen en og

anden (frivillig eller usfrivillig) Undtagelse. Saaledes havde jeg i Udskrifterne fra Begyndelsen brugt Bircherods sædvanlige Skrivemaade vaar, for var, og vaaren for været; dette gav Anledning til, at denne Egenhed siden efter i hele Bogen er beholdt.

En betydelig Fortieneste, foruden de øvrige, har Haandskriftet til Bircherods Dagbøger i de Supplenter eller „Appendices“, som i mange Aargange findes bag efter endeel Maaneder; nemlig de ovenfor berørte nøiagtige Afskrifter af gamle og af samtidige Breve. Den Deel af disse, som bestaaer i et Udvalg af Bircherods egen private og Familie-Correspondents, blandet med endeel Embedsbreve, kan saaledes afgive et Slags Chrestomathie til at fremstille den danske Brevform og Brevstil i Tidsrummet fra 1660 til henimod Holbergs Tid; og Samlingen er saameget mere interessant, som den indeholder Breve fra Personer af de fleste Stænder og Classer, Adelsmænd og Fruer, Biskopper, Præster, Professorer, Studenter, samt Erklæringer, Embedsbreve fra og til Biskop Bircherod, m. m. Jeg agter derfor, det snarreste mueligt, at samle og udgive et chronologisk Udvalg af denne Bircherodske Brevbog, der kan blive et meget passende Supplement til nærværende Dagbog. Det er en Selvfølge, at disse Breve (hvoriblandt ingen optages, ældre end det syttende Aarhundrede) ville blive aftrykte aldeles ordret og nøiagtigt efter de i Dagbogen indførte Afskrifter og sammes forskiellige Orthographie.

Saaledes overgiver jeg dette Arbeide — med et fuldstændigt Register, hvori jeg (uden just at indføre enhver mindre betydende Persons Navn) har søgt at sammentrænge en Udsigt over det væsentligste Indhold af hele Bogen, og hvis moisomme Udarbeidelse jeg troer ei at være spildt — til den fædrelandske Histories Venner og Dyrkere; i det jeg beder disse undskyldte de enkelte indløbne Uagtsomhedsfeil, som Arbeidets trættende Natur, og Savnet af hjælpende Dine i rette Tid, ikke have ladet mig undgaae. Jeg maa endnu kun tilsidst bemærke: at de hist og her meddeelte faa Oplysninger om personlige Forhold, egentlig kun er tilfældige; og at det laae udenfor Bogens Bestemmelse, ligesom uden for Mueligheden og Fornødenheden, at oplyse enhver nævnt Person eller ethvert Factum, i deres Forhold.

Kiøbenhavn, den 20de Jun. 1846.

1658.

Den 31. Jan. (10. Febr.) Midt under Guds Tienstes Forretning om Formiddagen kom Bud ind i vores Kirke (i Odense) til Byens Magistrat, at Kongen af Sverrig med sin Krigs- og Hof=Suite var i Vente. Hvorudover de samtligen, *needum finitis sacris*, maatte løbe ud, og de fleste af Menigheden gave sig ikke heller lang Stunder, forend de fulgte efter. — Imod Middagstider ankom den Svenske Konge Carolus Gustavus personligen til Odense med en stor Deel af Armeen, samt en stor Suite af sine Cavallierer og hvide Betienter. Blev paa Veien udenfor Byen af Biskoppen Dr. Laurids Jacobsen og Stadsens fornemste Geistlige, samt Borgemestere og Raad imodtaget. Middagsmaaltid bekom Hans Majestæt i Borgemester Thomas Brodersens Huus, hvor fem af Danmark's Riges Raad, nemlig Gunde Rosenkrands, Hr. Jørgen Brahe, Hr. Henrich Ranzow, Hr. Iver Wind og Otto Kragh hannem med ydmyg submission opvartede.

D. 2. (12.) Febr. Havde **Rex Daniæ** nogle visse Deputerede af alle Byens Stænder paa Slotsalen i Kiøbenhavn forsamlede, hvor Riges Hofmester, Hr. Jochum Gerstorph dennem paa Kongens Vegne foreholdt den Nød og Fare, de vare udi, formedelst den Svenske Krigsmagts progress, erindrede dennem deres eedsvorne Troskab, og at de i den befrygtede Byens Bestoldning vilde betee al mueligt Bistand. Af Universitets Middell vare samme Tid tilstede Rector Dr. Ostenfeld, Dr. Joh. Wandel, Dr. Müller, Decanus M. Berthel Bartholin, M. Rasmus Envoldsen Brochmand, og Notar. M. Christen Stenbuch.

D. 4. (14.) Febr. Gik Notarius **Academix** Mag. Stenbuch om Aftenen, efter *conclusum Consistorii Hafniensis*, ind i Communitetet, da Studenterne spiste, og lod

dennem vide, at de sequente die skulde komme tilstede paa Studiigaarden, og fornemme Kongl. Majestæts Billie, anlangendes Stadens fælleds Defension, til hvilken de ogsaa maatte lade sig bruge.

Den Svenske Oberst Georg Friderich von Wolfframsdorph, som i den nordre Deel af Vendsyssel, nemlig i Sæby og Hjørring, samt omliggende Landsbyer og Herregaarde, havde paa nogen Tid vaaren indquarteret, tog nu, efter sin Konges Ordre, derfra igien, og marcherede saa med sine Folk ud til Frederichsodde. Men Oberst Eberhard Puttkammer, samt Oberst-Lieutenant Hans Bremer, og flere Svenske Ober-Officerer, bleve fremdeles, med deres underhavende Esquadroner, i Wendelbo Stift liggende tilbage.

D. 5. (15.) Febr. Gik Svenske Kongen med sit Rytteri fra Nyborg til Svenborg, og besøgte Greve Wrangel siden at komme efter sig med Fodfolket. Fra Svenborg gik han strax videre fort over til Taasing, og samme Insul erobrede. Derfra marcherede han med Troupperne flur frem over Isen til Langeland, hvor han ud paa Natten ankom, og uden ringeste Modstand samme Land indtog.

D. 6. (16.) Febr. Marcherede Rex Sveciæ med sin Krigsmagt fra Langeland 3 Mile frem til Lolland over det vilde Hav, som imellem disse Provincier var med Is tillagt; hvilket ingen Mennecke kunde erindre sig tilforn at være skeet. I Lolland ankom han først til den Landsby Grimstad, hvor han næstfølgende Nat forblev.

D. 7. (17.) Febr. Forsøiede Kong Carl sig til Sarkisbing i Lolland, og imidlertid lod den Fæstning Nakskov ved en Trompeter opfordre. Commandanten tog det ikke i lang Betænkning, men opgav Fæstningen strax foruden ringeste Modværn*). Følgende Dag fortsatte den Svenske Konge sin victorie, og gik fremdeles med sit Cavallerie over Isen fra Lolland til Falster.

D. 10. (20.) Febr. Lod Kong Friderich sit aabent Brev og Befaling til alle Landsaatterne i Sieland udgaae, at de, for medelst fiendelig Indfalds Befrygtelse, skulde deres Formue enten

*) Hof. Danske Atlas. I. S. 284, 85. Memoires de Terlon. p. 98.

i Kiøbenhavn eller paa Kronborg indflytte; item at hver Møller skulde, saasnart Fienden kom i Landet, sin Dværn afbryde, og den ene Steen enten bortkaste eller sonderflaae, paa det hostis ikke nogen Gavn deraf skulde have.

D. 11. (21.) Febr. Medens **Rex Sveciæ** endnu var udi Stubbekjøbing i Falster, kom Greve Carl Gustav Wrangel sammesteds fra Fyen til hannem, forendes med sig alt det Svenske Fodfolk, tilligemed Artilleriet.

D. 12. (22.) Febr. Gik den Svenske Konge med sin hele Krigshær, baade til Hest og Fods, fra Falster paa Isen over til Bordingborg i Sieland. Hvilket forarsagede udi det ganske Land en stor Skræk, saa at ikke allene de Danske Soldater, som laae indquarterede i Landet, men endog andre flere af *incolis* toge udi en Jil Flugten til Kiøbenhavn.

Samme Dag ankom til Bordingborg de tvende Kongelige Danske Commissarier Gerstorph og Skeel, og, efter deres Creditiv-Brevs og Fuldmagts Fremviisning, begyndte strax ibidem tilligemed de Kongelige Svenske Ministris paa Fredstractaterne at negociere.

Om Eftermiddagen Kl. 2 vaare alle Studiosi af Universitetet forsamlede paa Kiøbenhavns Slotsplads, for at give Hans Kongl. Majestæt tilkiende deres redebøn Færdighed til Geværns Antagelse, naar det paaæskedes. Kongen, som havde samme Tid hos sig **Rectorem Magnificum** tilligemed D. Petro Scavenio, og M. Christen Steenbuch, lod sig saadan deres Tienestes Erbydelse meget vel befalde, og lovede, at de aleneste skulde bruges til **Defension** i yderste Bestormings Nød, saa og at dennem skulde skaffes Gevær til Fornødenhed af Tøihuset.

D. 13. (23.) Febr. Der de Kongelige Danske **Plenipotentarii**, formedelst de Svenskes altfor haarde og ubillige postulata, ikke vel med dennem i Tractaterne kunde komme overens, toge de fra Bordingborg Afsked, og sig tilbage igien til Kiøbenhavn forsoiede, for at hente Borens Konges nærmere Ordre og Instrux om bemeldte Tractaters videre Foretagelse.

D. 15. (25.) Febr. Komme **Studiosi academici** første Gang tilsammen paa Studiigaarden i Kiøbenhavn, for at lade sig exercere; saasom Kongl. Majestæt havde naadigst bevilget, at de maatte lade sig in armis exercere ved capable Personer

af deres egen Orden, under General-Major Vreda hans gouverno.

D. 21. Febr. (3. Mart.) Døde udi Tønsberg i Norge Fru Lisbeth Krabbe, Velbr. Jens Wildts til Hestrupgaard i Benschysfel, anno ætat. 34, efterat hun, formedelst Fiendens Indfald i Jylland, var tilligemed bemeldte sin Mand hid til Norge overreist.

D. 22. Febr. (4. Mart.) **In Actis Consistorii Hafniensis**, (hvilke mig, post integri cycli solaris revolutionem, (vid. 24 Febr. 86) allerførst tillades at giennemlæse,) findes dette efterfølgende indført: Rector Dr. Jacob Knudsen gav den 7 Martii (ann. 1657) tilkiende, at hans og Dr. Ostenfelds Bert og Bertinde, nemlig M. Jacob Sperling, og hans Hustru, vilde slet intet annamme for deres Fortæring, og andet mere, nu til Modet i Odense. Blev derfor af samtlige Professoribus samtykt, at der skal kjøbes et Silbergeschir paa 60 Lod Soly, og M. Jacob Sperlings Qvinde til Foræring skiffes; et paulo infra: D. 16 Maii blev læst M. Jacob Sperlings Taksigelse-Brev for den Soly-Rande, hannem var skiftet til Foræring for den Umag og Bekostning, som han og hans Hustru havde med Universitetets Middell, hvilke vare skiffede til det Odense Mode.

Lod Kong Friderich et Forbud publicere, at ingen maatte, (efterat Freden imellem Danmark og Sverrig nu saavidt var stiftet,) tilforhandle sig anden Mandts Gods eller Vare, som hannem kunde være fratagen, med mindre, at han vilde tiltales som for andet uhiemlet.

Ud paa Aftenen begyndte det at tøe, efterat Frosten nu paa siette Uge havde varet continuerlig med en usædvanlig Strengthed.

D. 24. Febr. (6. Mart.) Udsendtes fra Rege Daniæ til Svecum (efter de Tostrupske Tractaters Tilhold) 2000 Ryttere, nemlig Gen. Major Joachim Trampes, og Oberst Bertram Ranzous Regimenter, saavg Ritmester Drackenfelds Compagnie, og bleve de ved Kiøge Kro overleverede af bemeldte General Major Trampe.

Samme Dag bleve Cessions-Brevene paa de til Kronen Sverrig overdragne Provincier af Rege et Senatu Regni Daniæ underskrevne, og til den Svenske Konges Commissarier

extraderede. Og haver man hermed fra Danmark til Sverrig afstaaet de fortræffelige skionne Lande: Skaane, Halland, Blekinge og Bornholm, samt Tronhiems og Bahuus Lehne i Norge, med alle derudinden beliggende Fæstninger og Stæder. **Heu! quanta jactura!**

D. 25. Febr. (7. Mart.) Lod Kong Carl Gustav af Roeskilde Domkirke borttage den lange Hvette-Steen, hvilken Kong Albert i Sverrig havde fordum spotteviis tilsendt Dronning Margrete i Danmark, saavel som og bemeldte Dronning Margretes Gyldestykkets Kiortel; da Stenen havde paa en Pille ibidem næsten 270 Mars Tid vaaren ophængt, og Kiortelen iligemaade i langsommelig Tid vaaren i et Skab udi Kirken forvaret.

D. 27. Febr. (9. Mart.) Begyndte det efter 5 Dages Opflag, paa ny at fryse. Og var Beltet endnu aldeles tillagt, men Drefund igien aaben, saa at man der med Skiberum kunde gaae.

D. 3. (13.) Mart. Vare begge de nordiske Konger **Fridericus III. Rex Daniae**, og **Carolus Gustavus Rex Sveciae**, samlede paa Frederiksborg Slot, hvor Vores Konge den anden havde inviteret, og tog imod hannem en halv Mil derfra ude paa Veien. Over Maaltid sad **Regina Daniae** for Bord=Enden alene; ved den ene Side Kongen af Sverrig, og næst hos hannem **Rex noster**. Saa stod en Forstkæerer. Dernæst paa samme Side sad Grev Gabriel Drenstjern, Baron Steen Bielche, og Grev Nicolaus Brahe, **Regni Sveciae Senatores**, item Gen. Major Goritzky. Paa den anden Side sad Hertug Ernst Günthers Gemahl, dernæst den Engelske Ambassadeur, saa Hert. Ernst Günther, Schweder Dietrich de Kley, Svenske Resident til Wien, og en Italiener Colonna. Tractamenten var heel **magnifique** tillavet.

D. 4. (14.) Mart. Forblev den Svenske Konge endnu denne gaanske Dag over hos vores Konge paa Frederichsborg Slot, saa at de vare saaledes tvende Rætter under et Tag tilhobe, og imidlertid tvende Gange, ja et Par Timer hver Gang, i Genrum, **remotis arbitris**, holdte Samtale med hinanden. Den ældste Kongl. Danske Prinds Hr. Christian blev og, efter Kong Carls Begiering, didhentet fra Kiøbenhavn.

D. 6. (16.) Mart. Blev Freden imellem de nordiske Konger, efter den Svenske General Lieutenants, Grev Jacob

Casimiri de la Guardies Ordre, med offentlig Trompete-Schall paa Gaderne i Odense udblæst og forkyndet, og samme Herres Placat tilligemed oplæst, ved hvilken hans underhavende Troupper i Fyen befales, sig fra al videre Høstilitet at entholde.

D. 7. (17.) Martii. Holdt Rex Sveciæ sit personlige Indtog i Landskrone, efterat hans Folk 6 Dage tilforn havde annammet samme Fæstning i Possession, og den Danske Besætning deraf var uddraget, tilligemed Commendanten, som var paa den Tid Holger Wind.

D. 9. (19.) Martii. Lod Kong Friderich til alle Bisperne udi Riget Breve og Befalning udgaae, at der skulde af Prædikestolene i alle Kirker gøres Taksigelse for Freden imellem Kronen Danmark og Sverrig. Men denne gratiarum actio skete (uden al Tvivl) af de Fleste med et forrigfuldt Mod. Samme Dag gjorde Kong Carl Gustav sin personlige og pompeuse entrée i Malmøe, som nogle Dage tilforn var af den Danske Guarnison evacueret, og med Svenske igien besat.

D. 10. (20.) Martii. Det hedde vel nu, at vi skulde have Fred. Men, hvad Fred? sagde Jehu 2. Reg. 9 v. 22. Og det samme maatte vel mit Folk og Land endnu sige. Thi domus mea paterna, saavelsom og de andre Indbyggerses Huse i Staden og Landet, blev fremdeles endnu, ligesom tilforn, med Svensk Indqvartering besværet.

D. 19. (29.) Martii. Ankom til Kiøbenhavn tvende Kongl. Svenske Gesandter, Baron Steen Bielke, og Petrus Julius Cojet, at de, tilligemed tvende Danske, af Kong Friderich anordnede Commissarier, skulde (efter den Roeskildske Freds Tilhold) ved en nærmere Tractat aflægge alle de Irringer, som disse nordiske Riger endnu kunde være imellem.

D. 29. Martii (8. Apr.) Holdte de Kongl. Danske Commissarier, Axel Urup og Peter Reedtz, deres første Sammenkomst i Kiøbenhavn med de Svenske Commissarier Bielke og Cojet.

D. 18. (28.) Apr. Velb. Marqvor Kaas til Thimandsholm døde paa Læsee, (hvor han, formedelst de Svenskes Indfald i Benschysse, anno præterlapso, var med sin Familie overreist,) i sit Alders 52 Aar.

D. 1. (11.) Maii. Blev Alborg Slot og Bye forladt af de Svenske, som paa et halvt Aars Tid sammesteds havde nidu-

leret, og imidlertid ikke øvet imod Juddbyggerne nogen Overlast, men ladet sig nøie med deres Contributioner og visse Deputat.

D. 2. (12.) Maii. Tog Oberst Eberhard Puttkammer med sit Regiment, samt de andre Svenske Officerere med deres Tropper, deres Udreise fra Benschffel og Wendelbo Stift, som de siden forgangne Mars October Maaned haver havt inde. Nogle toge ud ved Harboor, en Deel over Algerfund, de andre andensteds, og lode de aleneste blive ved 200 Mand tilbage efter sig, til de resterende Contributioner at inddrive.

D. 15. (25.) Maii. Døde i Kiøbenhavn den yngste af de Kongl. Danske Prindsesser, Dorothea Juliane, Kong Frid. III. og Dronn. Sophiæ Amaliæ Datter, af Smaapokker, der hun havde levet udi Verden i 5 Maaneder.

D. 24. Maii (3. Jun.) Blev den liden Insul Hveen, efter lang Controvers og Disput, af vor Konges Fuldmægtige cederet og overdraget til Kronen Everrig, med den Condition, at Regina Daniæ skulde hendes Livstid nyde Indkomsten deraf.

D. 6. (16.) Jun. Gik Rex Sveciæ, tilligemed sin Dronning, samt mange af sine Raad og fornemste Ministris, tilskibs fra Gottenborg, agtendes sig igiennem Middelfart=Sund til Sønder=Jylland. Men, som Vinden var vel af Begyndelsen noget favorable, men blev siden jo meer og mere contraire, maatte de i 8 samfulde Dage layere nu hid, nu did, under de Skaanske, Tydske og Fynske Kyster.

D. 14. (24.) Jun. Kom Kong Carl Gustav, efter nogle Dages kedsommelig Seilads, med sin høie Suite ind i Flensborg=Bug, og tog strax ind i Staden, hvor man Logementer for hannem og hans Hof=Stat allerede havde tillavet.

D. 15. (25.) Jun. Gav Svenske Kongen adskillige fremmede Ministris, nemlig fire fra det Churfyrstelige Collegio til Frankfurt, en Hessen=Casselsk, og tre Brunsvig=Lüneburgske Gesandter, i Flensborg (hvor de i nogle Dage havde vartet efter Hans Majestæts Ankomst) Audience; hvilkken dog ikkun denne første Gang bestod i deres Creditivers Fremviisning og Complimenters Afslæggelse.

D. 19. (29.) Jun. Ankom til Flensborg, hvor Kongen af Everrig nu laae med sin Hof=Stat, tvende Abgesandter fra Electore Brandenburgico, nemlig Otto Everin, og Daniel

Weimann, og begierede hos Hans Majestæt Audience, hvilken han dennem ikke vilde forunde, førend de for hans Ministris havde declareret, hvad deres Wrende og propos var. Men, der de det ei vilde giøre, reiste de næstfølgende Uge inauditi derfra igien.

D. 21. Jun. (1. Jul.) Reiste **Regina Sveciæ**, Dronning Hedvig Eleonora (efterat hun havde tilligemed Kongen Hendes Herre die præcedente communiceret,) bort igien fra Flensborg til Gottorp, hendes Fader, den regierende Hertug, sammesteds at besøge.

D. 25. Jun. (5. Jul.) Havde Gesandterne fra det Churfyrstelige Collegio, item de Lüneborgske og Hessiske Legater, denne og næstfølgende Dag geheime Audientz i Flensborg hos Kong Carl, og deres Wrende for Hannem inden lukte Døre proponerede.

D. 30. Jun. (10. Jul.) Vley Oberst Jørgen Rosenfrands, som var anno elapso i October Maaned af Fienden skudt paa Friderichsobde Bold, og havde der faaet sin Bane, udi Sanct Knuds Kirke i Odense med adelig proces begravet.

D. 2. (12.) Jul. Reiste Kongen af Sverrig fra Flensborg (hvor han sig paa et Par Ugers Tid havde opholdt) til Gottorp.

D. 13. (23.) Jul. Vley paa Consistorio Hafniensi sluttet, at Bogførerne, som hidindtil havde holdt deres Boger fal i vor Frue Kirke sammesteds, skulde strax udsiges, Kirken med forderligste ledig at giøre, og for hoiwigtige Marsagers Skyld, aldrig herefter mere nogen, i hvem han og er, og i hvor høi Leie han byder, nogen Stude i Kirken at bevilge, Boger eller noget andet, i hvad det nævnes kan, fal at holde, paa det Kirken ei, ved sliig verdslig Handels Dribelse, skal profaneres og vanhelliges.

D. 14. (24.) Jul. Min Morfader er, imod sin Willie, Mellemmand udi en Controvers, som falder imellem Greve Corfitz Ulfelds Gemahl, Frøken Leonore Christina, og Bispen i Odense Dr. Lauritz Jacobsen, om den Titul, som hun vil have givet hendes afdøde Fru Moder og Søster udi den forestaaende Liigbegiængelse*).

D. 16. (26.) Jul. Holdte de Svenske, som i Holstein, Jyl-

*) De herom verlede Breve findes, efter Bircherods Copie, aftrykte i Ny D. Mag, V. S. 78—80.

land og Fyen laae indquarterede, efter deres Konges Befalning, almindelig Faste- og Bededag.

D. 21. (31.) Jul. Blev de tvende Præbender, som kaldes **Vicariatus Erasmi et Barbaræ senioris**, udi Roskild Capitel, hvilke hidindtil (efter Gavebrev af Kong Christian IV.) havde ligget til **Stipendium Studiosi Mathematicum**, ved Kongl. Majestæts Bevilgning, og derpaa funderet **conclusum Consistorii Hafniaci**, lagt og perpetueret til de tvende **Philosophiæ Professorum**, som kaldes **Pædagogus I et II**, deres Lens Forbedring, istedetfor de tvende Præbender, som de, ved **pacem Roeskildensem**, havde mistet i Skaane.

D. 22. Jul. (1. Aug.) Døde paa sit Slot Nordburg paa Als den gamle Hertug Friderich, til Slesvig og Holsten af den Nordburgske Linie, anno ætatis 77. Thi han er fød an. 1581. d. 26. November.

D. 1. (11.) Aug. Døde i Odense Doct. Stephan Ram, Stadens og Land=Abdelens bestalter **Medicus practicus**.

D. 6. (16.) Aug. Skrev Kong Friderich til Olivier Cromwel, Protector i Engelland, og androg for hannem sine Besværinger over **Svecorum** ubillige Forhold, med de Danske Provinciers Udsuelse, ic. Begierendes derfor Hans Hoiheds nærmere Interposition, at den Roskildske Fred, som ved Hans Gesandters Mediation var stiftet, maatte ved sin vigeur conserveres, og til sin fuldkommen execution beforders. Dette Brev, som til Simon de Petkum, Kongel. Dansk Resident til London, med Posten blev henskiftet, kom næstfølgende Dag **Regi Sveciæ** ihænde, da han, efter sin Ankomst til Sielland, samme Post opsnappede, og alle de Breve, som han forte med sig, visiterede.

D. 7. (17.) Aug. Blev et Dansk Skib, ved Navn Falken, førendes 16 Stykker, som laae i store Belt udenfor Nyborg Havn, af et Svensk, navnlig Neptunus, fiendtligviis attaqueret og erobret.

D. 8. (18.) Aug. Rykkede det Svenske Rytteri, under General=Lieutenant Claus Tott, fra Korsøer op og marcherede, efter deres Konges Ordre, ind i Landet, hen til Kiøge; for-raskede og overrumplede underveis adskillige Danske Troupper, som her og der i Sielland laae udi deres Qvarterer adspredte, og ikke ventede nogen Fiendtlighed, og toge til Fange saa mange

af dennem, som i den Skynding sig ei med Flugten til Kiøbenhavn kunde retirere.

Samme Dag lod den Svenske Orlogs-Flode sig see for Kiøbenhavn, og lagde sig ved Dragøe, paa det ingen, enten til eller fra Staden, til Bands skulde komme, og al Tilførsel dennem derinde formenes.

Der man eodem die fik Tidender i Kiøbenhavn om dette Svenskens uformodentlig Indfald, blev menige Mand derover usigelig altereret. Kongen lod paa Slottet til sig hasteligen opfordre alle Grandes tilligemed Byens Magistrat, og de fornemste Geistlige, for at deliberere med dennem, hvad man skulde anfange. Og som Gud gav Hans Majestæt selv et uforsagt Mod, saa bleve og alle de andre derved opmuntrede til en frimodig Resolution, Fienden at imodstaae, og extrema at tentere.

Den Hollandske Resident Veuningius, som laae i Kiøbenhavn, gjorde Regi Friderico fast Forsikkring, at om man paa nogle Ugers Tid kunde holde Staden imod Fienden, skulde der med allerforderligst komme en Auxiliar-Flode fra Holland, de Beleirede til Undsætning. Og at han samme Succurs uden Forhaling kunde tilveiebringe, satte han sig strax paa en Jagt, og (foruden nogen Behindring af de Svenske Skibe, som laae der udenfor,) med en favorabel Vind samme Uften til Holland bortseilede.

D. 9. (19.) Aug. Forsoiede Rex Svecorum, og alt Fodfolket med hannem, sig fra Corsør til Slagelse, hvor han spisede om Middagen, og siden deraf til Ringsted om Eftermiddagen.

D. 10. (20.) Aug. Der Kl. var 7 om Morgenen blev de tvende Danske Gesandter, Christen Steel og Mogens Høeg, begge af Rigens Raad*), i den Svenske Konges Caross ved Rigsraad Arvid Forbus og Gen. Major Grev Drenstjern opførte paa Ringsted Kloster til Audience hos Hans Majestæt, hvilkens, efterat de deres Tale (for at fornemme Marsagen til denne nye fiendtlige ruptur) i bevægeligste Maader havde frem-

*) Forf. beretter under foregaaende Dag (19. Aug.) at de tidlig om Morgenen vare affærdigede fra Kiøbenhavn, og ankom efter Kl. 3 om Eftermiddagen til Ringsted, noget før Kong Carl; men bleve den Eftermiddag ikke modtagne til Audienté.

fort, svarede dennem trodsig, og vendte al Skylden ind paa de Danske. Men der Gesandterne bleve ved at formane Kongen til saadan vrang Suspensions og fordærvelig Hostilitets Fra-
staaelse, afviste han dennem med en kort og haanlig Bessed.

Samme Dag havde **Rex Daniæ** Borgemeistere og Raad i Kiøbenhavn samt de fornemste Borgere paa Slottet forsamlende, og adspurgte dennem, hvad deres Resolution var. De svarede eendrægtelig, at de vilde vove Liv, Gods og Blod for Kongen.

Hans Majestæt meddeelte Kiøbenhavns Bye og Indvaanere nye Privilegier og Stabel-Frihed. Hvilke Privilegier (af de tilstedeværende **Senatoribus Regni** underskrevne) eodem die ved Trykken bleve publicerede, Borgerskabet til desstørre Tro-
skabs Opmuntring.

D. 11. (21.) Aug. De tvende Danske Gesandter, som havde vaaren hos **Regem Sveciæ**, kom tilbage igien om Morgenens tidlig til Kiøbenhavn, efterat de havde i Roeskilde pernocteret, og lod vores Konge vide, at ingen fredelig Fordrag var at vente.

Blev Forstaden udenfor Kiøbenhavn af **Danis** stukken i Brand, og alle Husene, undtagen **Wartou** og **Werner Klaumands** Have, lagt i Aske. Den nye Kirke udenfor Nørre Port, som havde standen i 33 Aar, blev og samme Tid sprængt med Krudt og ruineret*).

Om Morgenens bleve alle Stadens Porte, nemlig **Vester** Port Kl. 5, **Nørre** Port Kl. 6, og **Øster** Port Kl. 7 til en Beleirings Imodtagelse, aldeles tilsluttede, saa at ingen Vogn
derud eller ind kunde kiøre.

Vare **Studiosi Hafnienses in Auditorio inferiori** forsamlede, hvor dennem blev forelæst Kongens Brev om Gevær, **pro defensione urbis**, at antage, med naadigst Tilfagn, at de, som nu lode see deres Mandighed, skulde, fremfor nogen anden, til ledige Embeder forfremmes, saasnart de, dertil dygtige befandtes. Svorpaa de sig strax armerede, og de som ikke selv havde, bekomme paa Toihuset af Kongens Gevær. Og deelte de sig i 2 Compagnier, under de dennem forordnede Capitainer.

*) Om denne Kirkes Bygning 1625, s. Pontoppidans Orig. Hafn. S. 291.

D. 12. (22.) Aug. Om Morgenen ganske tidlig bleve de første Skud gjort fra Kiøbenhavns Nørre Port og Øster Port, ud imod Fienden, førend han endnu havde løstnet en Musqvæt, eller ret faaet sine Stykker plantet for Byen.

D. 13. (23.) Aug. Giorde de Beleirede i Kiøbenhavn, om Formiddagen Kl. 8, det første Udfald imod Svensken, som da var i Færd med sine Lobegrave at kaste, og nedlagde ved 200 Mænd af dennem, men mistede selv i denne Skiermydsel ikke meer end en Underofficeer og 3 Gemene. De Danskes Anfører i denne Action var Oberst-Lieutenant Jacob Geveche. En af dennem tog en Degen fra en Polak, og med den ihjelslog ham selv og 3 Svenske. Dette lykkelige Udfald satte brav Mod i Stadens Garnison og Indbyggere.

D. 14. (24.) Aug. Blev den Svenske Legat Hr. Steen Vielke, (hvilken Rex Daniæ havde, strax Fienden kom for Byen, ladet tage i Arrest,) hensejlet, efter Kongel. Ordre, fra sit Logement, ind paa Rosenborg.

D. 16. (26.) Aug. Havde Hans Kongl. Majestæt Stadens Borgemestere til Giest hos sig in arce Hafniacâ. Da blev betænkt paa et Huus til de Dvæstedes Fornødenhed at lade indrette.

D. 18. (28.) Aug. Lod Kong Friderich det skionne Taarn og Spiir, som stod over Kiøbenhavns Vester-Port, nedtage, efterdi Fienden idelig beskød det, saa at Splinterne og Stenene deraf gjorde vores Folk paa de nærmeste Batterier Skade. Ellers blev det som en mærkværdig Ting observeret, at Kong Christian den Fierdes Effigies, som var over benævnte Port opsat, kunde aldrig af Svensken, ihvorvel de jævnlig skøde saasom tilmaals efter det, med noget Skud træffes eller rammes.

D. 19. (29.) Aug. Eftersom man i Kiøbenhavn bar Frygt for, at man skulde have Speidere og Forrædere inden Portene, maatte Rodemesterne, efter Kongl. Befalning, den ganske Dag gaac omkring i alle Stadens Huse, og nviagtig optegne, hvad Folk enhver hos sig havde inde.

D. 22. Aug. (1. Sept.) Lod vores Konge sige til Indbyggjerne paa Almager, (hvilken Insul Svecus endnu ikke havde besøgt,) at de med deres Korn, Dvæg og Bohave i Christianshavn skulde indflytte, og bringe saaledes deres Midler in salvo. Men de

daarlige Folk supplicerede derimod, med indstændig Begiering, at det maatte tillades dennem, med hvad de havde, udi deres Huse at forblive; saasom de fortroste sig, selv nok Fiendens Landgang hos dennem at ville afværge.

D. 23. Aug. (2. Sept.) Ved Middags-Tider gjorde Hafnienses, heel vel bemandede, et meget lykkeligt Udfald, ruinerede adskillige af Svenskens Bærker, dræbte meer end 600 Mand af Fienden, og førte næsten 300 ind med sig fangen. Foruden anden god Bytte af Klæder og Gevær, fik de samme Tid 5 skionne Metal-Stykker, med Keiser Ferdinandi Naaben og Navn paa, hvilke de bragte tilbage med sig i Staden. Og havde de bekommet flere Stykker, dersom flere Bogn-Heste havde vaaren tilrede, at føre dennem bort.

D. 2. (12.) Sept. Gik hos os en Tale at Rex noster Kong Friderich skulde nogle Dages Tid efter Fiendens Ankomst for Kiøbenhavn, have udskicket en Herold til Kong Carl, og ladet hannem til en Duel med sig fremæske, for at skille paa sliq Maade deres Trætte ad, og at giøre derved, uden videre Folke-Blods Spilde, en hastig Ende paa Krigen. Men det var ifkun Snaak og lige saa meget udfodrede den gode Herre sin Vederpart til saadan Duel, som jeg udfodrede nogen mihi æqualem puerulum til Duel. Thi jeg kan her, saavel som flere Steder, beqvemmeligere negative, end positive, res meas infantiles antegne, bedre siqe og vide, hvad jeg primo ætatis meæ tempore ikke gjorde, end hvad jeg gjorde.

D. 3. (13.) Sept. Giorde Hafnienses et Udfald, ved hvilket de dog ikke denne Gang Fienden nogen synderlig Skade tilfoiede. Da bleve tvende af de Danske høie Militair-Vetiente, nemlig Henrich Brehmer, og Gay Urne, dødelig qvæstede.

D. 5. (15.) Sept. Døde i Kiøbenhavn General-Major Henrich Brehmer, af den Blesure, hvilken han 2 Dage tilforn havde faaet af en Kugle, i et Udfald imod Fienden.

D. 7. (17.) Sept. Kom Rex Sveciæ selv personligen ind paa Kronborg Slot, dets Leilighed at besigtige, lagde strax en stærk Guarnison derind, og beordrede mange Muurmestere til at reparere i en Skynding Murene, som vare forskudte.

D. 9. (19.) Sept. Dr. Johannes Eloj Terferus, Designatus Episcopus Aböensis in Finlandia, som for faa

Dage siden var til den Svenske Konge i Keiren for Kiøbenhavn antommen, gjorde i Dag for Hans Majestæt sin viskoppelig og corporlig Ged paa Kronborg Slot, i adskillige af de Svenske Herrer deres Presence. Svorpaa Kongen dimitterede hannem fra sig, og forærede hannem 1000 Daler til Rejsepenge.

D. 12. (22.) Sept. Forend denne Krig med vore Naboer anno superiori angif, var det kommet paa det høieste med Folks Overdaadighed, særdeles i Spise og Drikke. In urbe mea natali (som min Fader mig, da jeg blev voren, fortalte) vare de til en umaadelig Fraadsen fornemmelig hengivne; men Svensken bragte vores Diæt til en meget skiffelig Reduction. Enddog Gud lod os saaledes tugtes ved dennem, saa fore de dog ikke mange Steder med nogen immani crudelitate frem; men i alle aabne Riøbstæder kunde man, skiondt man havde Fienden inden Dørre, ligesaa tryggelig som i Fredstid, ligge at sove.

D. 17. (27.) Sept. Lod vores Konge sit aabne Brev udgaae til Almueen over al Jylland, særdeles til alle militaire Personer sammesteds, med alvorlig Formaning, at de skulde armatâ manu gaae Churfyrsten af Brandenburg tilhaande, som nu med sin Armeé var did forventendes, Hans Majestæt til Hielp og Succours.

D. 19. (29.) Sept. Ankom til Oldesloe den Keiserl. Felt-Marschall-Lieutenant Baron Johan Sporck med 3000 Ryttere, hvilke Elector Brandenburgicus (som nu var med den conføedererte Armeé i fuld Anmarch, Regi et Regno Daniae til Succours,) havde sendt for i Keiren for sig. Bemeldte Baron Sporck udskiffede strax en Ritmester med et Compagnie at recognoscere, som og imellem Heide og Nymünster antreffende eodem die et Partie Svenske Ryttere, skød nogle af dennem for Panden, og tog 70 fangne. Men en Major, som anførte dem, echapperede. Dette var som den første Hostilitet, som hine fremmede Auxiliar-Folk imod Danmarks Fiender lode see.

D. 23. Sept. (3. Oct.) Blev Borgemester Hans Mansens Huus i Kiøbenhavn, ved hine gloende Kuglers Indskydelse, om Natten tændt i Brand, som dog, ved Vagtens Omhyggelighed, betimelig blev dæmpet.

Practiserede sig ind i Staden et Skib med 70 Løster flamske Sild, hvilke kom de Beleirede, udi deres Victualie-Trang, saare

vel tilpas, saasom denne var den første Tilførsel (af nogen Consideration) hvilken de bekomme siden Beleiringens Anfang.

D. 25. Sept. (5. Oct.) Efterdi Indbyggerne paa Amager-Land, (som var nu det eneste Spisekammer for Kiøbenhavn,) vare meget dyre og ubillige med deres Varers Afhandling, saa blev ved Rgl. Anordning sat en vis Tare paa alle de Slags Victualier, som de havde i Staden at indføre og sælge.

D. 26. Sept. (6. Oct.) Blev fra Svensken en Granat i Kiøbenhavn indkast, hvilken faldt i St. Clemens Stræde, og der sonder slog en Qvindes Been, som sad udenfor en Gadedør i et Bislag.

D. 29. Sept. (9. Oct.) Lode Niels Trolle, Statholder i Norge, Jens Vielke, Norges Riges Cancellar, og Jørgen Vielke, Gen. Lieutenant over Armeen ibidem, deres aabne Formaning=brev af Ugershuus udgaae til alle Undersaatterne udi Tronhiems og Bahuus Lehne, at give sig under de Danske igien, og af al Magt imodsette sig Svensken.

D. 30. Sept. (10. Oct.) Kom Elector Brandenburgicus til Husum, hvor han paa et Par Ugers Tid forblev, for at varte efter den øvrige Deel af sin og de Allieredes Krigsmagt.

D. 1. (11.) Oct. Til Churfyrsten af Brandenburg, som sig nu i Husum opholdt, kom tvende Gesandter fra Hertug Friderich af Holstein=Gottorp, navnli. Levin Nicolai Moltke, og Ludvig Alsøburg, med Beklagelse, paa hans fyrstel. Durchlauchtigheds Begne, over den Plustren og Pressur, som hans Fyrstendomme og Lande af de fremmede Krigs=Troppers March og Indqvartering dagligen maatte udstaae; begierede derfor, at, saasom deres Herre erbød sig til, i denne Krig stedse at blive neutral, hans Undersaatter da for slige Trængsler maatte vorde forskaaede. Men, som det var hver Mand vitterligt, at Fyrsten baade hemmelig og aabenbare holdte med Sveco, saa affærdigede Elector disse Sendebud tilbage med et ubehageligt Svar og Resolution.

D. 6. (16.) Oct. Ankom til Odense 800 Svenske Ryttere, som var Pfalzgrevens af Sulzbach Regiment, og havde, formeldt de Alliertes Overhaand, qvitteret Holstein. De forbleve her i Staden indtil Søndagen d. 10. hujus, da de forsøiede sig til Nyborg, og lode sig derfra til Sielland transportere. Imid-

lertid, saalænge denne deres Marsch stod paa, var her i Fyen en stor Pressur.

D. 7. (17.) Oct. Jacob Casimir de la Guardie, Greve til Läckö og Arensborg, ic., Kongens af Sverrig Rigsraad, General over Infanteriet, og Oberst tilføds, blev i Lobegravene for Kiøbenhavn med en Canonkugle (fra Prammen i Kallebo) ihjelskudt, der han havde levet 29 Aar, 8 Maaneder og 4 Dage.

D. 8. (18.) Oct. Satte Svecus med Skierbaade nogle af sine Krigstropper i Land paa Amager, og alle Indbyggerne elendigen udplyndrede, saa at de nu (dog nimis serò) fortrode, at de ikke, efter deres Konges fromme Tilbud, deres Midler indenfor Byens Volde havde salveret. Kong Carl, og hans Rigs-Admiral Greve Wrangel, var selv personligen tilstede med, denne Depopulation at anrette. Ved Dragoer toge de samme Tid nogle Danske Officerer fangne, som vilde have seilet til Lübeck.

D. 9. (19.) Oct. Blev alle Landsbyerne paa Amager af Svensken jammerligen afbrændte, og alt hvad der inde fandtes, som han ikke kunde bortføre, saasom Korn, Foder og Fæ, af Ilden fortæret. En eneste Gaard, som laae midt i Hollænderby, blev ved en Slumpelykke af Ildbranden frelst, men alle de andre, saavel Præste- som Bøndergaarde paa det hele Land, lagdes i Aske.

D. 19. (29.) Oct. Iblandt adskillige Granater, som blev af Sveco i Kiøbenhavn indkast, faldt en i Studiistrædet udi Kongens Musicants Huus, en anden i St. Pedersstræde udi en Smedfers Huus, og en i Collegio Valchendorphiano ibidem.

D. 22. Oct. (1. Nov.) Giorde Hafnienses et Udfald af Vester-Port, og dræbte nogle af Svensken, dog ikke mange, saasom Fienden, som var nær under Bolden, sig ved deres Ankomst subducerede.

D. 30. Oct. (9. Nov.) Om Ratten imellem Fredag og Løverdag brød Svensken op fra sin Leir for Kiøbenhavn, og lod af, Byen under Boldene at belægge, ladendes i Hytterne efter sig baade Victualia og Krigsredskab, i en temmelig god Quantitet, som de Danske bekom til Bytte og i Byen indførte. Fienden begav sig saa hen bag Valby Bakke, hvor de om Morgen

tidlig holdt med deres Armeé, i Tanke, at om Hafnienses, som nu med de Hollandske Auxiliær-Folk vare forstærkede, vilde gjøre Udfald, da at møde dem der.

D. 6. (16.) Nov. Blev Sal. Eise M. Peder Gelstrups Liig i Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn ved Klokkers Klang begravet, der man siden Beleiringens Anfang ikke havde ringet for noget Liig.

D. 11. (21.) Nov. Eftersom de til Kiøbenhavn ankomne Hollænder havde begieret, at Auditorium inferius paa Studii-gaarden maatte dennem forundes til deres Gudstienestes offentlige Ovelse, og Kongen, ved Skrivelse til Professorerne, syntes udi denne Begiering at ville consentere: da forsamlede sig Profes-sores herom paa Consistorio, og opsatte til Kongl. Majestæt deres underdanige og skriftlige Remonstrations, med Formening, at heterodoxis ikke sine scandalo kunde tillades, paa den Sted deres Prædikener at holde, hvor Orthodoxi deres sacra Academica kunde tractere. Hvorfore Kongen forandrede sine Tanker, og bevilgede dem siden Stadens Raadhuus til oven-benevnte Brug.

D. 1. (11.) Dec. Paa det Kongelige og Ridderlige Aca-demie Sorø skete, efter aarlig Sædvane, permutatio Magi-stratus academici, i det Dr. G. Wigleben, s. s. Theol. Prof. Pub. deponerede Decanatum Academiæ, som han siden d. 1. December 1657 havde forvaltet, og Dr. Henrich Ernst, Juris, Polit. atqve Eth. Prof. P. hannem igien udi samme Decanatu succederede.

D. 4. (11.) Dec. Om Formiddagen Kl. imellem 7 og 8 lod Churfyrste Friderich Vilhelm fra Sønder-Jylland til Nis nogle 1000 Mand oversætte, samme Insul, med de derpaa liggende Slotte at indtage, saasom 17 Skuder vare, til denne Transports Befordring, diebus præcedentibus ankomne, foruden 2 Danske Orlogskibe, hvilke lagde sig midt paa Farvandet, og skøde vældelig imod Landet, saa at Fienden, som sig ved Havbredden forsamlede, hines Landgang at afværge, maatte sig derfra retirere, og de Skandsere, hvilke de nyligen havde opkastet, forlade. Hvorved de allierede Tropper (hvis Anfører var den Churfyrstel. General-Lieutenant Joh. Georgius, Hertug af Anhalt,) fik snarligen og lykkeligen fast Fod paa Landet, foruden

nogen Mandſ Forliis. Men Svensken, som fandt sig for svag til at giøre Modstand, forsoiede sig betimelig derfra, nemlig Gen. Major Uschenberg med 1200 Mand til Sønderborg Slot, og Oberst Knaust med 400 Mand til Nordborg. Der de Allierte vare med Folk og Canoner saavidt forstærkede, som fornøden giordes, rykkede de om Aftenen frem mod Sønderborg, indtog Byen, som ei var befæstiget, og lavede sig til, Slottet at beleire.

D. 5. (15.) Dec. Blev de allierte Krigs-Tropper posterede imod Sønderborg Slot, til en formal Beleirings alvorlige Anfang. Imidlertid hvilede Svecus ikke, men med mangfoldige Canonskud af Volden dennem den ganske Dag og paa følgende Nat udi deres Foretagende ideligen incommoderede.

D. 6. (16.) Dec. Indkom i Kiøbenhavn en Svensk Oberst, af Polſk extraction, som sig fra sit Regiment clanculum havde bortſneget og tog han strax, foruden nogen Tvang, Tieneste under vores Konge.

Om Morgenens ganske tidlig skiffede Princeps Anhaltinus en Trompeter ind i Sønderborg Slot, med Begiering til General-Major Uschenberg, at han paa Cavalliers paroll vilde komme ud og tale med hannem; hvilket ogsaa skete. Og bleve de da saaledes forenede, at der skulde være imellem dennem 30 Timers Stilstand; at obsessi imidlertid sig til en Accords Imodtagelse maatte resolvare, eller og extrema forvente.

Ved Middagstid saae man nogle Skibe fra Østersøen imod Flensborger-Vig at ankomme, hvilke de Allierte tænkte at skulle være Danske eller Hollandske, indtil man omsider af Flagene eragtede dennem at være Svenske; saasom de og satte deres Raas lige ind imod Sønderborg, og lagde sig tæt ind under Slottet.

D. 7. (17.) Dec. Om Natten bortsnappede Svecus to Danske Ryttere af dennem der holdt Forvagt udenfor Kiøbenhavn.

Der Stilstanden ved Sønderborg horis antemeridianis var kommen til Ende, begyndte man strax igien Slottet ivrig at beskyde af et Batterie, hvilket Obsessores havde om Natten opkastet, og, der Skuddene ikke gjorde den effect, som man forlangede, blev resolveret, Stykkerne til en anden Side at føre, hvorfra arx obsessa med bedre force kunde angribes.

D. 8. (18.) Dec. Der de Allierte, saa tidlig det dages, stode færdige at skyde Breche i Muren paa Sønderborg Slot, og alting til en fuldkommen Storm tillavede, see, da var det aldeles stille der indenfor, og man fornam intet Menneske paa Slottet, eller Volden at røre sig. Thi General-Major Wschenberg havde samme Nat, udi al Stilhed, med sit hele Mandskab forladt Slottet, og begivet sig ud paa de Svenske Skibe, som nyligen vare ankomne, med hvilke han strax til Faaborg i Fyen henseilede, førend Obsessores fornam, at han var borte. Han lod efter sig derinde 1100 Heste, item 24 Stykker, saa og en stor Deel af sin Bagage, som han i den Skynding ikke kunde føre med sig; hvilket altsammen de Allierte bekom til Bytte, da de strax, uden videre Modstand, Slottet indtog.

Begav den Svenske Commandeur paa Bornholm, og Oberst til Hest, Johan Prinzenskiold, sig fra Hammershuus Slot hen til en liden Flække der paa Landet, navnlig Hasle, hvor han med haarde Trudselsord tiltalte Soldbetienterne sammesteds, saavel som og Byens Dyrighed, formedelst at de skulde have besvigtet hans Konge sin Rettighed. Men see, imidlertid lagde nogle af dennem hemmeligen Raad over med hinanden, at de hannem vilde ombringe, og derpaa den Svenske Magt af Landet udrydde. Og saasom det syntes beqvemmeligst for dem at fuldkomme dette deres Anslag i Ronne, (hvor bemeldte Prinzenskiold agtede sig ogsaa hen), saa havde de deres Bud usformærkt hos Borgemeister ibidem, og bestilte det med hannem saaledes, at han skulde i sit Huus die sequente giestbyde samme Commandeur; hvilket ogsaa skete, dog Giesten til liden Fromme.

D. 9. (19.) Dec. Forsøiede Oberst Johan Prinzenskiold sig fra Hasle til Ronne, tilligemed en maadelig Comitatus af nogle sine Officerer og Tjenere. De andre, der havde intet godt ifinde med hannem, gjorde ham ogsaa, under et Hofligheds Skin, Geleide. Der han kom til Ronne, og stigede af sin Hest for Borgemeisters, Herman Bohns Dør, blev han af Berten med Civilitet imodtagen, og i Huset indtraadte. Men, der man havde faaet ham ind i Stuen, og de andre Conspiranter, som vare 9 tilhøbe i Tallet, vare ogsaa komne derind, satte de Kroge paa Dørrene, og med Gewalt og Trusel befoel hannem at give sig fangen. Hvilket han og uden lang Betænkning maatte giøre.

Men saasnart han var kommen udenfor paa Gaden, søgte han at undrende; hvorfore de hasteligen omkring=ringede ham, og med mange dødelige Skud nedlagde hannem paa Stedet. De Officerer og Underbetiente, som vare med hannem, bleve (efterdi de ikke vare mægtige nogen Modstand at gjøre) alle desarmede, og i Fængsel henførte.

Derpaa lod strax ovenbemeldte Borgemeester, og hans Consorter, i Kongens Navn af Danmark, ved udskikkede Placater opbyde menige Mand paa Bornholm, Vonder og Borgere, og tilskyndede dennem at kaste det Svenske Nag af sig, og at forsamlе sig uden Forhaling, til Slottet Hammerhuus at indtage. Hvorudi de ei heller lode sig finde forsømmelig. Men den dræbte Commandeurs Vegeme blev ført op paa Byens Raadstue, hvor de fornemste af Stædens Fruentimmer smukt udflødte det i fint Linned og anden Tilbehør.

D. 10. (20.) Dec. Ginge nogle Regimentr af de allierte Folk for det Slot Nordburg paa Als, hvilket med 400 Mand, under den Svenske Oberst Knaustes Commando var besat, og samme Slot opfordrede, hvilket ikke synderlig var med Ammunition og anden Defensions-Tilbehør forsynet. Hvorfore de derinde, (da ingen Accord kunde erlanges,) maatte give sig paa Discretion. Den største Deel af de Gemene tog under victoribus foederatis Tieneste. Men Obersten, tilligemed de andre Officerer bleve til Gottorp som Krigsfanger forskikkede. Og blev saaledes bemeldte Land Als igien aldeles bragt under Kongelig Dansk Lydighed.

Paa Bornholm forsamlede sig troppeviis de fleste Mandfolk iblandt Landsaatterne, efter deres Anføreres Sollicitation og Opmuntring, forsynede sig med Gøvær det bedste de kunde, og forsoiede sig for Hammershuus Slot, som var brav fortificeret, og havde en temmelig stærk Garnison inde. Prinzenkiolds Frue, som nyligen havde gjort Varsel paa Slottet, animerede dennem med mange Formaninger til Standhaftighed i at forsvare sig, der hun hørte hvor ynkelig hendes Mand var ombragt. Og syntes de vel i Begyndelsen at lave sig til nogen Modværn; men, efterdi de savnede deres Commandant, vilde det ikke have nogen ret Skik for dennem.

D. 11. (21.) Dec. Døde i Kiøbenhavn General=Lieute-

nant Uldrich Christian Gyldenløve, Regis Christiani Quarti filius naturalis, anno ætatis 29; hvis Død meget beklagedes; saasom han var en kiæk og mandhaftig Helt, der lod i mangen noble Action, særdeles i denne Krigstid, see sin berømmelig Conduite.

Blev Trondhiems Bye, samt tilhørende Lehn og Provincer, af de Svenske ved Capitulation og Accord opgiven for den Kongelige Danske Krigsmagt, som paa ellefte Uge Staden havde belagt. Accords-Puncterne bleve i disses Leir sluttede og underkrevne af Hr. Jorgen Reichwein, Kongl. Dansk General-Major, og Hr. Claus Stiernskiold, Friherre til Stenberg, som paa nogle Maaneders Tid havde været Kongelig Svensk Gouverneur over bemeldte Stad, og underliggende Lehne. Bemeldte Accords Indhold var fornemmeligen denne, at den ganske Svenske Garnison, Officerer og Gemene, samt alle deres Betiente og Comitæt, skulde med deres Gevær, Tross og Bagage af Fæstningen uddrage, og med allerforderligst Tronhiems Stift qvittere, og af nogle Danske Tropper til de Svenske Grændser conveyeres.

D. 12. (22.) Dec. Tog Hans Churfyrstelige Durchlauchtighed af Brandenburg fra Flensborg over til Sonderburg Slot, hvilket nu med hans Folk var besat, og der sit Hovedquarteer, indtil videre, udvalgte.

Bornholms Mandskab fortsarede med Hammershuus alvorligen at belægge og attackere, og lod Obsessis sige, at dersom de sig ikke, uden Forhaling, paa Discretion vilde give, skulde ingens Liv derinde blive forskaonet.

D. 13. (23.) Dec. Der Commandeurens Enkefrue paa Hammershuus fornam, den største Deel af Garnisonen at være uvillig til at defendere sig, og her var tilmed ingen Apparence for dem til nogen hastig Succours at bekomme, opgav hun Slottet, med hvis der var inde, for de Danske, dog med denne eneste Accord, at man skulde lade hende sin Seng, som hun laae paa, være urørt. Hvilket ogsaa skete; og befandtes da, at hun i samme Seng havde forvaret alle sine Penge, bedste Toi, og Klenodier, som de derfor, vi pactorum, lode hende beholde. Af Besætningen, som bestod af 250 Mand, toge nogle Dansk Tjeneste; nogle, hvilke Svecus havde af Landet udfre-

vet, forsoiede sig hiem til deres Bonde=Saandtering igien; de andre, tilligemed Artillerie=Officererne, bleve tagne til Krigsfanger. Svad Stykker, Ammunition og andet mere, der fandtes paa Slottet, blev altsammen af victoribus erobret. Derpaa blev flitteligen eftersøgt, hvor nogle Svenske sig paa Landet hist eller her kunde have forstuffed, hvilke iligemaade bleve disarmede og fangne; Og Bornholm Land hermed igien bragt under Kongelig Dansk Herskab.

D. 16. (26.) Dec. I Krudbrænderens Huus, som boede i Kongens Nyeboder i Kiøbenhavn, kom formedelst Uagtsomhed Ild i Kruddet, saa at en Deel af samme Boder opfløi, og nogle Mennecker bleve skamferede.

D. 20. (30.) Dec. Døde i Kiøbenhavn Velbr. Fru Karen Ulfeld, Oluf Brockenhuses Frue til Urup, og Sal. Jacob Ulfelds til Egskov, fordum Rigens Cancellers Datter, anno ætat. 48.

D. 21. (31.) Dec. Ankom til Kiøbenhavn nogle Skibe fra Bornholm, og tilbragte Kongen den onskelige Tidende, at samme Land var (ved Indbyggernes Revolte, Prinsenskiolds Ombringelse, og Fæstningens Indtagelse) lykkeligen igien bragt under Hans Majestæts Hørsomhed.

D. 22 Dec. (1 Jan.) To Compagnier Polakker, hvilke General Gzarnekky havde paa Partie udcorderet, bleve af et stærkere Svensk Partie, som fra Friderichsodde vaar udskiftet, hasteligen overfaldne, og næsten hundrede af dennem nedlagte, nogle fangne i Friderichsodde indbragt, men nogle saa echapperede. Hvorudover Gzarnekky blev forbittet, og et Par Dage derefter (vid. 24. Dec.) søgte Revange.

D. 24. Dec. (3. Jan.). Blev Kolding By og Slot, hvor et Compagnie Svenske Soldater var til Besætning indlagt, af Polakkerne, under General Gzarnekky's Commando, hasteligen overrumplet og indtagen; saasom Slottet ei heller var saaledes forstificeret, at man derinde kunde giøre nogen synderlig Modværn. Af de Svenske bleve 80 Gemene dræbte, i det hine furibundi Poloni nogle iblandt dennem nedsablede, men nogle forte de overst op paa det høie Taarn ibidem, som kaldes Kiæmpe=Taarnet, og dennem derfra hovedfulds nedstyrtede. De andre, tilligemed Officererne, toge de til Krigsfanger.

D. 27. Dec. (6. Jan.) Blev imod Aftenen et Skib fra Kiøbenhavn affærdiget, hvorpaa vaar en god Antal Krigsfolk, som skulde (efter vor Konges hemmelige Forstand med en Deel af Malmøes Indvaanere) hasteligen have anfaldet og bemægtiget sig bemeldte Stad, naar Borgerfabet derinde imidlertid imod den Svenske Garnison, ejusgve Præfectos, revolterede. Men see, samme Skib, kom om Natten, ved Styrmandens Uagtsomhed, (efterdi det var meget mørkt), paa Grunden ved Saltholm at sidde, og kunde ikke komme videre fort.

D. 28. Dec. (7. Jan.) Kom det Skib, som skulde have været til Skaane, samt indehavende Folk, tilbage igien til Kiøbenhavn med usorrettet Sag. Hvorudover Styrmanden blev kastet i det blaa Taarn. Imidlertid gif det Anslag, som man havde paa Malmøe, Krebsgang. Men det forblev ikke herved. Thi mange Godtsfolk i samme By Malmøe, som havde i Anslaget vaaret Medvidere, og spundet paa, Staden i Danskers Hænder at forraade, kom over dette i stor Ulykke og Uleilighed.

D. 31. Dec. (10. Jan.) Blev Hr. Gbbe Ulfeld, som, for Mistankes Skyld, havde vaaret arresteret i Kiøbenhavn udi 16 Uger, derfra, efter Kongelig Ordre, til den Fæstning Rakføv i Lolland bortfort.

1659.

D. 1. (11. Jan.) Der Hoimesse holdtes udi St. Nicolai Kirke i Kiøbenhavn og Præsten nyligen havde begyndt Prædiken, kom et hastigt Ansfrag udenfor Kirkedøren at Fienden løb Storm til Byen og havde allerede bestegget Volden. Hvorudover den menige Almue, Mænd og Qvinder føere i en hastig Perturbation samtligen ud af Kirken, ja somme brød ud af Binduerne, der de i den store Trænge ikke kunde saasnaart som de vilde komme igiennem Dorrene. Præsten blev allene staaende tilbage paa Prædikestolen, der alle Tilhørere saaledes i største Confusion løb deres Bei, nemlig Qvinderne til deres Huse, og Mændene til Volden, hvor de dog fandt

ligesaamange Ugler som Agerhøns for sig, og ingen Fiende var nogensteds at see.

D. 2. (12.) Jan. Blev General Fuchs, som næste Dag tilforn var til Kiøbenhavn ankommen, Commando paa Christianshavn anbefroet, hvor han siden paa nogen Tid lang gjorde heel fornøielig Tieneste.

D. 3. (13.) Jan. Der nogle af Kiøbenhavns Bryggere og Bagerer om Morgenen droge ud til Dragøe-Lund paa Amager, og vilde skove, kom 14 Tropper Svenske Ryttere fra Stranden, som vaar med Jis tillagt, hastelig over dennem og tog dem alle bort, saa de fik over 60 af de bedste Borger-Heste og Kudskene med. Da blev en Brygger og en Bager fangen, som begge vaare agtede Mænd i deres Laug. Bryggeren blev siden mod en anden Svensk Fange udverlet; men Bageren blev død hos Fienden.

Udi en anden Action alibi vare de Svenske samme Tid ikke saa lykkelige; thi om Natten Kl. 1 gif Oberst-Lieutenant Streithorst af Frederiksbodde Fæstning, hvilken de endnu havde inde, ud paa Parti med 250 Ryttere, men blev en Mil derfra i en Skov attraperet af nogle stærke Troupper Keiserlige Ryttere, saa at han selv med 4 andre Officerer og mange Gemene maatte give sig fangen; en god Deel, og deriblandt 3 Officerer, bleve slagne, men ganske faa, hvilke forstak sig i Skoven, echapperede.

D. 4. (14.) Jan. Drog den Engelske Gesandt Hr. Medow ud igien af Kiøbenhavn til Fiendens Leir, og foregav at han vilde handle paa Fred; men vores Konge og Stadens Indbyggere troede ham ikke.

D. 5. (15.) Jan. Blev Studenterne i Kiøbenhavn, som paa nogen Tid havde vaaret fritagne for Vagt at holde, paa ny igien af Kongelig Majestæt beordrede, sig til deres Poster at forsoie, efterat de med Lod, Krud og Gevæhr vare forsynede.

D. 6. (16.) Jan. Om Natten gjorde de Svenske for Kiøbenhavn blind Allarm baade ved Vesterport og ved Bartou, hvorudover der blev i Byen klemtet med Klokkerne og Trommerne rørtes, og alle Mandfolk til Volds opvaktet.

D. 7. (17.) Jan. Lod Kong Frederik til Skibs fra Kiøbenhavn bortskikke ny Besætning til Bornholm, efterat Landet igien var bragt under Dansk Herskab.

D. 10. (20.) Jan.) En fremmed Kvinde fra Sønderjylland, min Moder noget paarvørendes, havde mig, der hun vaar inde hos os, paa sit Skiod, og lod da disse Ord falde: "I Godtsfolk her i Fyen ere nu flur bedre farne, end vi andre i Holsteen og Jylland. Thi I kan langt fredeligere og bedre omgaaes med Landsens Fiender, end Vi med Landsens Beskærmere. Naar Svensken faaer hos eder sit Deputat, saa lader han sig noie, og beegner eder ikke med nogen haard Medfart og Overlast. Men hvorledes de fremmede Auxilliar-Folk, som vor Konges Allieerte har sendt her ind i Riget, og i Særdeleshed hine forbandede Polacker, de holder Huus hos os, det maa Gud sig over forbarne."

D. 11. (21.) Jan. Satte de Svenske med nogle udcommanderede Troupper an paa Moens Land, i Tanke samme Insul at indtage; men de saa danske Soldater, som laae der paa Landet, saavelsom og Indbyggerne ibidem gjorde under deres Commandeur og Anfører Ritmester Hans Schroder brav og tapper Modstand, saa at Fienden blev med Hug afvist, og fik den Gang ikke Fod paa Landet. Tilmed bleve og Sveci her udi bedaaede, at de indbildte sig Isen mellem Sielland og Moen at være saa stærk, at de kunde marschere derover; da Bønderne havde dog Ratten tilforn vægget omkring ved Landsiden, hvorudover en Deel af turmis adventantibus slap ned i Vandet og druknede, foruden dennem, som, af hine paa Landet udforte Stykker bleve ihjelskudte, saa at de overblevne maatte, som sagt er, i Confusion retirere sig tilbage.

D. 15. (25.) Jan. Ankom til Kiøbenhavn fra Voringholm en god Deel Proviant af Kiød og Smør, som kom de Beleirede meget vel tilpas.

D. 16. (26.) Jan. Duede de Hollandske Soldater i Kiøbenhavn nogen Insolentz med at nedrive største Deelen af et langt Plankeværk, som vaar fra gammel Østerport, og brændte det i deres Kortegaler for Barme Skyld, efter som Vinterkulden vaar nu meget haard. Men den Hollandske Oberst Fiklar lod, der saadant hannem forebragtes, Trommen røre, og sine Soldater under Livsstraf forbyde sliq Gewalt mere at bruge.

D. 17. (27.) Jan. Kom 10 Svenske Troupper Ryttere, hvis Anfører vaar Landgreven af Homburg, over Kalleboe ind paa Alma-

ger. Men den Danske Commandant i Christianshavn, General Fuchs, lod dennem komme temmelig nær ind under Voldene og spillede derpaa saaledes med Stykkerne iblandt dennem, at han med eet Stykkeskud løftede 5 Svenske fra Hesten. Da blev den ene Fod skudt af bemeldte Landgreve, saa de maatte age hannem derfra paa en Kane; og mistede han desforuden ved en Snees af sine Ryttere i denne Action.

D. 18. (28.) Jan. Friderich, Landgreve af Hessen Homburg, som næste Dag tilforn havde mistet Nederparten af sit Veen paa Amager og laae med ulidelig Pine, skikkede ærbødigt og underdanigt Bud ind til Kongen af Danmark med Begiering at hannem fra et Apothek i Staden nogle Medicamenter maatte forundes, hvorndi Hans Majestæt strax lod sig finde villig.

D. 19. (29.) Jan. Ankom til Kiøbenhavn en **Envoyé** fra Churfyrsten af Brandenburg, som strax blev til Audients hos Kongelig Majestæt paa Slottet opført.

D. 21. (31.) Jan. Vaar den Brandenburgiske Gesandt hos Kongelig Majestæt paa Kiøbenhavn Slot om Middagen til Gæst. Da blev paa Herpucker slagen til Bords, hvilket ikke tilforn var skeet, siden Beleiringens Anfang.

D. 26. Jan. (5. Febr.). I min Ammestue fandtes nu mindre Trang for Barme end i vor Konges Palais; thi see ad illius et Gynæcei regii hypocaustum calefaciendum maatte Slottets Longang nedbrydes; men til Os blev fra Landet for en maadelig Priis, Brændevad bragt i abundanz.

Om Natten imellem Tirsdag og Onsdag skete atter i Kiøbenhavn Allarm med Klokkerne og Trommen, saasom Svecus lod sig med Strippen omkring Voldene fornemme.

D. 27. Jan. (6. Febr.). Døde i Odense Helvig Johansdatter, Sal. Mag. Jacob Sperlings, som var Provst og Præst ved St. Knuds Kirke, efterladte Enke. Hendes Død foraarsagedes af en ulykkelig casu, da en brutal Underofficerer, som vaar i hendes Huus indquarteret, havde udi Fuldskab og Furie givet hende et Knivsflag i den ene Arm, og som der siden slog Koldfyr til, maatte hun lade Armen affave. Men da Bartskeren, strax efter mutilatæ feminæ Forbindelse forlod hende, og hun i Eovne rykkede de Bindler løs, med hvilke hun vaar forbun-

den, vare venæ sanguineæ igien opsprungne, saa at Blodet forløb hende til Døde.

D. 29. Jan. (8. Febr.). Ankom til Kiøbenhavn 300 Tønder Smør af et Svensk Skib, som vaar stødt paa Grunden under Bornholm. De Svenske, som vaare paa samme Skib, bleve og fangne hidførte.

D. 4. (14.) Febr. Kom ind til Kiøbenhavn en Engelsk Minister ved Navn Isaac Gwers, og lod sig strax hos Hans Kongelige Majestæt anmeldte, at han paa sin Principals Vegne havde vigtige Grende at proponere, som skulde være Hans Majestæt og Riget til Bedste.

D. 5. (15.) Febr. Havde Mons. Gwers paa Kiøbenhavns Slot hos Kongelig Majestæt Audientz og samme Tid overleverede en Skrivelse fra den Engelske Ambassadeur Philip Meadows, og en anden fra den nu regierende Protector i England, Richard Cromvel, hvis Indhold var at bemeldte Protector tilbød sig at handle, uden videre Forhaling paa Fred mellem disse Nordiske Magter. Og brugte bemeldte Gwers derforuden i sin Tale mange ivrige Motiver, Hans Majestæt til Fredstractater at persvadere; men som han nyligen var kommen fra Svenskens Leir, hvor man efter sikker Kundskab vidste, at alting til Stadens fiendtlige Bestormelse tillavedes, saa blev denne hans Legation ifkun antaget som et Svensk stratagem for at dysse Hafnienses i Søvn. Hvorfore han og af Kongen og RaaDET med et lunkent Svar blev afviiist.

D. 6. (16.) Febr. Saasom Hafnienses havde uden for Byens Besterport lagt en stor Granat midt i Sneen, saa gif den samme om Natten løs, hvorefter man om Morgenen tidlig fandt paa Stedet 3 døde Svenske, og hos dennem en affkudt Arm med Floiels Grmer og Kammerdugs Haandklapper, som blev i Kiøbenhavn indbaaren.

D. 8. (18.) Febr. Natten mellem den 8de og 9de Februar, Noget efter Midnat, gjorde Svensken Anfald paa den Pram, som laae i Kalleboen bag Kiøbenhavns Toihuus, eftersom de paa Isen kunde til den marschere. Og som den ifkun med en Capitain, 2 Constabler og 9 Vaadsmænd var besat, erobrede de den snarligen og stak derpaa Ild i den. En af de Gemene dræbte de og tog 4 til Fange, men Capiti-

tainen med de andre retirerede sig ind i Byen. I samme Færd havde Fienden tilligemed agtet at attackere Staden og kom med mange stærke Tropper anmarscherende, strax de saae Prammen brænde. Men vore Folk paa Bolden havde af dette lysende Baal den Fordeel, at de derved observerede Svenskens Foretagende og tog saaledes imod hannem med deres Stykker paa Halvveien, saa at han med mange Menneskers Forliss, snarlig vendte sig tilbage; og de som havde bemægtiget sig ovenmeldte Pram, bleve iligemaade drevne derafra og maatte lade mange Døde i Stikken.

Kongen af Everrig holdte selv med en Deel af sit Rytterie denne Nat paa Almager, i Mening at hans udcommanderede Tropper skulle snarligen ved de andre Sider af Byen trænge sig ind og aabne Christianshavns Port for hannem; men blev udi denne sin Forhaabning bedragen. Hvor mange Folk Fienden dennesinde mistede, fik man ikke egentlig at vide, saasom de førte de fleste Døde strax bort med sig og en stor Deel af dennem vaare druknede i Vandet, der Isen, som de vilde vove sig over, gik istykker under dennem.

D. 11. (21.) Febr. Blev den Kongelige Residentz Stad Kiøbenhavn fra Kl. 1 om Natten indtil Kl. 5 om Morgen af den Svenske Konges Caroli Gustavi Krigsmagt heftigen bestormet. De Danskes Losen i denne Storm var: "Værlig!" De Svenskes: "Gud hielp os!" Men forgieves raabte de om Guds Hielp udi saadan deres onde Forsæt, som de havde mod alle Indbyggerne, dersom de havde naaet deres Uttraa. Hans Kongelige Majestæt af Danmark var selv personlig paa Bolden, og led sig finde hvor Stormen var haardest og hedest. Al Stadens Mandkion, saavel af Noblessen, de Kongelige Betiente og Hofstienere, Studenter og fremmede Ministris med deres Folk, som af Borgeriskabet, og Soldatesken bestaaendes, vare alle med hinanden in armis, og gjorde hver ved de dennem assignerede Poster redeligen og frimodigen deres devoir, saa at ihvorvel Fienden paa adskillige Steder Fæstningen i største Furie anfaldt, blev han dog allevegne, ved Guds Bistand, afflagen. Paa vor Side blev ei flere end 30 dræbte, blandt hvilke vaare to unge Adelsmænd, Holger Rosenkrantz og Jacob Rothsteen, de andre alle gemene Soldater. Men af Svensken fandtes døde og qvæ-

stede paa Ballesteden henved 3000 Mand, foruden de Fangne; item de Døde, som han selv i en Hast slæbte bort med sig, saa og de, hvilke i efterfølgende Dage hendøde i Leiren af deres Blesurer; og meentes saaledes at have været næsten 5000 Mand, som de mistede, blandt hvilke vare General-Major Wilhelm Bawasor, Oberst Boyett, Oberst Gengel, og adskillige andre høie Militair=Personer, foruden mangfoldige flere Ober= og Underofficerer.

D. 12. (22.) Febr. Kom Bud ind i Kiøbenhavn fra den Svenske General=Auditor Dr. Huß, med Begiering paa sit Herskabs Vegne, at man vilde blandt de døde Kroppe opsøge og til dennem udfiske deres høie Militair=Betiente, som in oppugnatione urbis vaare dræbte. Dette blev og efterkommet; enddog det var vanskeligt, Officererne fra de gemene Soldater at fiende, saasom de vaare allerede paa Ballesteden aflædte, og en Part af dennem vaare Hovederne enten halv eller heel forskudte.

D. 13. (23.) Febr. Lod vores Konge de høie Svenske Officerer, hvilke vaare blevne døde i Stormen, udi et Huus i Kiøbenhavn ved Wandkonsten indlægges, hvor stikkelige Qvinder bleve beordrede, deres Liig med fint Linned og anden Tilbehør, meget smukt at udfløde. Saa bleve de strax (efter Fiendens Anmodning) udforte igien af Staden til Ladegaarden, og til de Svenske Ryttere, som der vaare tilrede dennem at imodtage, overleverede. De tre Fornemstes Liig bleve paa Ligbaarer, men otte Andres paa deres egne Stormstiger udbaarne, alle elleve i en Rad, efter hinanden.

D. 15. (25.) Febr. Paa det de Svenske kunde søge Revange for den Skade, som de nyligen havde taget i Siælland, gjorde de med nogle fra Fyen udcommerede Tropper, hvis Anfører vaar Josias, Greve af Waldeck, Anfald paa Langeland, samme Provinz at indtage. Men Landsaatterne, med de faa Krigsfolk, som vaare hos dennem, gjorde vædelig Modstand, og repousserede Fienden, saa at han denne Gang maatte vende tilbage, efterat Greven selv var bleven qvæstet og havde mistet en god Deel af sine Folk, foruden de Blesjerede.

D. 17. (27.) Febr. Mag. Rasmus Gnevoldsen Brochmann, eloqu. Prof. og Acad. Hafn. Magnificus p. t. Rector, som siden Beleiringens Anfang havde vaaret udeluft fra Staden, og sig imidlertid i Kiege opholdt, slap nu omsider

(ved den Engelske Gesandts Philippi Meadows Intercession apud Regem Sveciæ) ind i Kiøbenhavn, hvor han næstfølgende Dag blev opfordret paa Slottet til Kongen, og gav Hans Majestæt Rapport om Fiendens Tilstand.

D. 18. (28.) Febr. Lod vor Konge alle dode de Svenske, som fandtes omkring Kiøbenhavn i Dynger sammenslæbes og i dybe Huler nedgraves, og befoel saa de Yder-Volde, hvilke de selv til deres Fordeel havde opbyggt, over dennem at nedkastes.

D. 20. Febr. (2. Martii). Blev i alle Kiøbenhavns Kirker gjort solenn Taksigelse, og **Te Deum** laudamus sungen, for den naadige Frelse, som Gud havde bevist Staden i sidste Storm.

D. 22. Febr. (4. Martii). Denne og næstfølgende tvende Dage, da nogle Malestangere af Kiøbenhavn vaare ude at fiske, fandt de under Isen imellem Christianshavn og Kalleboe nedstunkne 70 dode Svenske, blandt hvilke de Fleste vare vel udklædte, og syntes ikke at have vaaret Gemene.

D. 28. Febr. (10 Martii). Blev en Gurlands Jagt, som gif fra Kiøbenhavn og agtede sig til Danzig, af Sveco strax efterat den vaar udlobet, attraperet. Den havde Viin, Tobak, og noget Klæde inde, hvilket Fienden tog til Bytte, og satte saa Ild paa Skiberummet.

D. 5. (15.) Martii. Lod vores Konge ved en offentlig Mandat og aaben Patent forbyde al Handel og Tilførsel paa Sverriges Rige og des tilhørig Lande, og befoel alle did hengaaende Skibe med deres indehavende Vare i Soen at anholde og opbringe, nemlig ved de Captainer og Commissfahrer, som finge saaledes Forlov at de maatte, naar de med tilbørlige Svøpæsser vaare forsynede, i Soen og fiendtlige Havne antaste alle Svenske Undersaatters Skibe og Gods, anholde andre fremmede Skibe, som med vivres eller contrebande Vare gjorde Fienden Tilførsel.

D. 21. Martii (3. April). Stiftede og legerede Kong Friderik til **Academiæ Hafniensis Bibliothecarium**, ejusq. annuum salarium en vis fundum, som indbringer til aarlig Indkomst 120 Rdr.

D. 1. (11.) April. Begyndte de Svenske med Grave og Volde at giøre Kioege i Siælland fast.

D. 2. (12) April. Vaar Amager Torv i Kiøbenhavn,

hvor man nu i lang Tid ingen ædende Vare havde holdt fal, med alle Slags Victualier til Enhvers Forundring, fast opfyldt. Thi Hollænderne skaffede did fra Bornholm og andensteds overflodig Proviant og Fetallie, som Høfferster kiøbte, og til Almuen igien udprangede.

D. 6. (16.) April. Ankom i Drefund en Engelsk Drlogs=Flaade heel stærk og velbemandet, hvis General=Admiral var Hr. Edvard Montague; den bestod af 42 Skibe, og havde 10,000 Mand inde. Der den gif Kronborg forbi, blev den af Slottet med Svensk Løsen hilset, og lagde sig saa imellem Helsingør og Sveen.

D. 7. (17.) April. I Viborg ankom til Electorem Brandenburgicum en envoyé fra Kongen i Frankerig, hvis Navn var Johannes Frischmann, og havde strax hos hans Churfyrstelige Durchlaughtighed Audienz.

D. 10. (20.) April. Enddog de Svenske, hvilke vaare i vor Stad (Odense) indqvarterede, gjorde os ikke nogen sær eller voldelig Overlast, saa kunde dog, formedelst deres idelige Streiferier og Qvarteers Fordelinger, dette ikke lettelig hindres, at jo adskillige furta clandestina et nocturna somme Steder begiffes. Hvorudover parentes mei, saavel som Andre, maatte ikke allene holde deres Døre om Aftenen tillukkede, af Frygt for saadanne Giester, men endog lade deres domesticos undertiden skiftes til at vaage om Natten, for at afværge saadanne Folks lønlige og skadelige Visiter.

D. 12. (22.) April. De Svenske Militair=Vetiente i Odense lode vel hist og her spargere, at classis Britannica vaar kommen dennem til Succurs Danis in exitium. Men lad være, at Angli haver, ved den Drlogs=Flaadens Udskiffelse, ikke havt Godt imod Danmark i Sinde, saa gif det dog Flaadens Anførere fast ligesom Laban, hvilken vel med vred Du satte efter Jacob, men maatte dog ved sin Ankomst til ham, intet Andet tale med Jacob, end Venligt.

D. 6. (16.) Maii. Et Parti Danske Ryttere, som udgif fra Nakskov paa Federage, blev hasteligen af de Svenske overrumplet, saa at 30 af dem bleve dode og 42 fangne. De andre retirerede sig tilbage, ind ad Byen.

D. 11. (21.) Maii. Om Morgenens tidlig for Co=

lens Dpgang stak Svensken, som laae i Frederiksbodde, Byen overalt i Brand, saa den tilligemed Kirken og alle indehavende Bygninger plat blev ruineret og lagt i Aske. Hvorpaa den største Deel af Garnisonen lod sig strax til Fyen oversætte, men nogle Compagnier droge ind i Skandsen, den fremdeles at defendere og forsvare. Op paa Dagen kom saa et Parti af de allierede Folk ind i den afbrændte Bye, og med dennem Churfyrsten af Brandenburg selv i egen Person, som ikke uden stor Medlidenhed ansaae de fattige Indbyggers Graad og elendige Tilstand, og strax gav Ordre Skandsen uden Forhaling at ataquere.

D. 15. (25.) Maii. Blev Frederiksbodde Skandse af de allierede Krigsfolk, med nogle paa Byens Volde, samt et opkastet Batterie, plantede Stykker, heftig beskudt. De Svenske indenfor hvilede imidlertid intet, men fyrede ligeledes stærk imod Obsessores med Kugler og Krudt.

D. 16. (26.) Maii. Der den Svenske Commandant i Frederiksbodde Skandse eragtede det forgieves Obsidientium Magt længe at modstaae, rømte han tilligemed den hele Besætning derfra over til Fyen om Natten. Saasnart det var bleven Dag og man fornam Fienden saaledes at være borte, blev Skandsen af Brandenburgerne og Polakkerne saaledes indtagen igien. Men slet intet Bytte fandtes derinde, uden allene 12 Jernstykker. Thi alle Metallstykkerne, samt Proviant, Ammunition, og andet mere havde Svecus ført bort med sig.

D. 17. (27.) Maii. Lod Elector Brandenburg. Frederiksbodde Fæstning og Skandse med Kongelige Danske Folk besætte, da de Tydske og Polske Folk droge derfra ud igien til deres forrige Campagne.

D. 28. Maii (7. Jun.). Ankomme til Kiøbenhavn tvende nye Hollandske Gesandter Hr. Gotfried v. Slingenland og Hr. Peter Bogelsang.

D. 29. Maii (8. Jun.). Blev Moens Land af de Svenske indtaget; deres Anfører var Pfaltzgreve Philippus af Sulzbach. Commandanten paa Steden Schroder, med den hos sig havende Soldateske og Landsaatterne, defenderede sig mandelig det længste de kunde; men der Svecus blev dennem omsider overvældig, maatte de give tabt. Dog gif det ikke paa Fiendens

Side af uden Blod, enddog man ikke kunde vide hvormange han mistede, derfor, efterdi de fleste af hans Døde bleve begravne i Havet. Der han fik Fod paa Landet, handlede han ilde med dem, som han fandt in armis, saa at 20 Bønder, foruden en Deel af Soldaterne bleve nedhugne, og de øvrige tagne til Fange.

D. 9. (19.) Jun. Havde den Franske Gesandt, Mr. Jean Frischmann, atter Audienz hos Electorem Brandenburgicum i hans Telt ved den Landsby Stenderup, noget fra Kolding. Der faldt imellem dennem vigtig Samtale om de Nordiske Krigs-Troubler. Churfyrsten havde ham siden med nogle flere til Tassel hos sig, og lod (da han vaar bleven beskiænkert) adskillige haarde Ord falde om rege Sveciæ og hans desseins.

D. 16. (26.) Jun. I Naktstous Beleiring tildrog sig en synderlig casus med en Underofficeer, hvilken blev med en Musquet-Kugle skudt i Munden. Samme Kugle tog hannem nogle Tænder af den nederste Rad bort, rørte ved hans Tunge og foer saa igiennem Halsen og Svølget ned i hannem, hvor den blev liggende, indtil paa femte Dag, da den gik ved den natur-Gang bag ud fra hannem. Efter 3 Ugers Forløb blev han ved Vartskjærs Hielp saa vidt restitueret, at han igjen kunde synke Mad og tale ret, ligesom tilforn. Levede siden længe og fandt intet videre til nogen Meen.

D. 24. Jun. (4. Jul.). Lod vores Konge til sine høie Bundsforvandte Keiseren, Kongen af Polen, og Churfyrsten af Brandenburg en meget bevægelig Skrivelse affærdige, i hvilken han høiligen klagede over Hollændernes Svig og Lunkenhed i deres Assistentz.

D. 25. Jun. (5. Jul.). Havde Elector Brandenburgicus et Anslag paa at indtage Fyens Land, som Sveusken havde inde. Lod derfor i Lille Belt eller ved Middelfarts Sund en stor Deel Fartoi samle tilhobe, nemlig: foruden 6 Orlogsskibe, 2 Skærbaade, 50 Skuder og ved 100 Baade, store og smaa; hvorpaa han lod de allierte Folk, Keiserlige, Polacker og Brandenburgiske, nogle Tusinde Mand stærk, indskibe fra deres Feltleir ved Frideriksodde. Deres Anførere vaare den Keiserlige Feltmarskal Montecuculi, General-Vagtmester Grev Gortzen, de Danske General-Lieutenanter Hans von Ahlesfeldt og Friderik von Ahlesfeldt; item den Brandenburgiske Feltmarskal Sparre.

Men formedelst contraire Vind kunde de den Dag ei videre komme, men blev stille liggende paa Vandet.

D. 26. Jun. (6. Jul.). Paa Veien mellem Helsingør og Kiøbenhavn blev en Mand af de Svenske tappet (grebet), hvilken havde udi sin Troie=Flaske et Brev hemmelig forvaret, som vaar skrevet til M. Jens Tiktøb i Kiøbenhavn fra Gregers Hansens, Studioso, og angik et Anslag, som han med Flere havde, paa Cronborg i de Danskes Høender at forraade. Af dette Brev (hvilket, strax efter at det i Mandens Klæder vaar fundet, blev leveret til den Svenske Commandant paa Cronborg) kom Svecus om ovenmeldte Anslag i Erfaring. Thi endog Brevet vaar skrevet med forvædte Characterer og forblummede Ord; saa vaar dets Indhold og Mening dog letteligen at forstaae.

Samme Dag gik Skibene med de allierede Krigsfolk fra Jylland til Seils, deres Entreprise paa Fyen at sætte i Værk; gjorde med stor Ghusomhed og Iver adskillige Steder Anfald paa Landet; men Svecus, som havde sig der under Grev Carl Gustav Wrangels Commando heel stærk forsamlet, og til deres Defension Skandses paa begge Sider af Middelfart opkastet, gjorde vældig Modstand, og baade med Kanoner og Musquetterer skød heftig mod de ankommende Skibe og Fartoi, saa at Landgangen blev oppugnatoribus allevegne formeent, og de maatte sig med temmelig Skade og Folkespilde over til den Jydske Bund igien forsee.

D. 27. Jun. (7. Jul.). Blev Sognepræsten i Birkerød, Hr. Henrik Gerner, ved en Corporal og 6 Ryttere udtagen af sit Huus og henført til den Svenske Commandant paa Cronborg, Carl Johansen Søeblad, fordi man i Gregers Hansens Brev, som die præcedente vaar opsnappet, havde fundet hans Navn indført blandt de andres, hvilke udi det saakaldede forræderske Anslag mod Slottet skulle være videndes.

D. 29. Jun. (9. Jul.). Om Morgenen ganske tidlig blev Gregers Hansens, Studiosus, (der man et Par Dages Tid havde søgt efter hannem), af de Svenske paagreben, sat fast paa Cronborg og examineret. Samme Dag inden Kl. 7 om Aftenen blev mere end 14 Personer ibidem incarcererede, iblandt hvilke Jens Henriksen vaar den første, Ole Steenvinkel den

anden, men Hr. Henrik Gerner den sidste. I efterfølgende Dage bleve foruden dennem nok 9 eller 10 andre paagrebne og fængslede.

D. 30. Jun. (10. Jul.). For Nakkø, som endnu holdt sig tapper, gik det heel skarp til. Feltmarskal Steenbuk fik til sig didhen 3 store Fyrmoser fra Cronborg, og om Aftenen lod han en Mine springe, hvorved nogle af Stadens Garnison fløi i Luften.

D. 1. (11.) Jul. Holdtes efter Kongelig Befaling en extraordinaire stor Bededag i Kiøbenhavn med ugemeen Andagt, og en meget stor Folkforsamling i alle Kirkerne.

D. 4. (14.) Jul. Der de Svenske paa Cronborg havde i nogle Dage med Løffen og Truen forgiæves søgt at bringe Hr. Henrik Gerner til den Bekjendelse, som de forlangede, førte de hannem ned i en Kielder *ibidem*, og med svær Tortur nogle Timer i Rad hannem paa Legemet jammerligen medhandlede, saa at han omsider (der han sliq Pine ikke længer kunde udstaae), maatte udsige Alt hvis han vidste.

D. 5. (15.) Jul. Gav den Engelske General-Admiral, Edyard Montagu, Skippere og Kiøbmænd af Engelsk Nation fri Pas, med store Skibe at giøre Kiøbenhavns Indbyggere Tilførsel.

D. 6. (16.) Jul. Giorde de danske Ryttere Udfald af Kiøbenhavn imod den Svenske Forvagt paa Baldbybakke, ihjelstød nogle saa og førte 24 fangne med sig ind i Staden.

D. 9. (19.) Jul. Lod Kong Friderik i Engen paa Alma ger et kostbart Giestebud ved Strandsiden anrette, hvor skionne Telter vaare opreiste. De Engelske Herrer, samt Keiserlige, Brandenburgiske og Hollandske Gesandter, saa og de tvende Admiraler Dydham og Ruyter vaare der indbudne, og begge Deres Majestæter Kongen og Dronningen vaare der personligen tilstede.

D. 15. (25.) Jul. Blev den Fæstning Nakkø i Volland af Oberst Kørber samt Commandanten, Oberst Daniel von Rheden med Accord opgiven for de Svenske, efter 10 Ugers Beleiring, da al deres Krud vaar forbrugt, og der vaar ingen apparence for dennem nogen hastig Succours at kunne bekomme. Accorden blev saaledes imellem Grev G. O. Steenbuk

og dennem sluttet, at Besætningen skulde med deres Gevæhr og tændte Lunter paa Krigsmaneer ubehindret uddrage.

D. 17. (27.) Jul. Uddrog den Danske Garnison, 300 Mand til Hest og 110 til Fods, af Naksø, og de Svenske marscherede der ind igien; og blev Oberst Gorgas sat til Commandant derinde. Der hine vaare uddragne gjorde en stor Deel af dennem, (dog alle natione Germani,) transfugas af sig og ginge med Hest og Gevæhr over til Svensken.

D. 18. (28.) Jul. Blev paa Cronborg Slot Dommen over D. Steenvinkel, item Hr. Henrik Berner og Gregers Hanssen saaledes af den Svenske Krigsbret affagt, at de alle 3 skulle fra Livet til Døden henrettes, nemlig: den Første at steiles og de 2 andre at decolleres.

D. 29. Juli (8. Aug.). Lod **Rex Sveciæ** Executionen skee over Oluf Steenvinkel uden for Helsingøer, hvor han blev rettet og lagt paa Steiler.

D. 4. (14.) Aug. Vaare baade de Hollandske og Engelske Gesandter in arce **Habniensi** hos Kong Friderik med store Forsikringer, at de snarligen vilde forskaffe Hs. Majestæt og Riget en god og ønskelig Fred; hvilken dog alligevel vaar endnu langt borte.

D. 5. (15.) Aug. Den Engelske Admiral, Edvard Montagu, samt de andre Engelske Herrer og Gesandter, ginge for Plaisir rundt omkring paa Kiøbenhavns Volde, at see Fortificationens Beskaffenhed.

D. 10. (20.) Aug. I den Eiderstediske Fæstning Tønningen døde den regierende Hertug af Holsteen Gottorp, **Friedericus**, anno æt. 62.

D. 18. (28.) Aug. Kom den Svenske Hr. Steen Bielke, tilligemed sin Frue, Vorn og Siener, ud igien af sin Arrest i Kiøbenhavn, i hvilken han over Nar og Dag havde været indsluttet, saasom Kong Carl paastod at han sig i ingen fuldkommen Fredsforhandling med de Danske **Ministris** kunde indlade, forend han fik hannem ud til sig.

D. 19. (29.) Aug. Vaar Dagen af de Svenske beramet, paa hvilken Hr. Henrik Berner, efter den over ham affagte Dom skulde have været i Helsingøer henrettet, saa som hans Lige-Riste med videre Tilbehør vaar tillavet, og han havde

sig fuldkommelig til Døden beredet. Men des imidlertid ankom begge Deres Majestaters regis et reginæ Daniaë, saavel som og den franske Ambassadeurs skriftlige Intercession for hannem hos Kong Carl, hvorved han blev paa Livet benaadet. Maatte dog alligevel i 8 Maaneder fremdeles udi Fængsel og Arrest hensidde, da hannem Tid efter anden mange Penge for hans rançon bleve afpressede.

D. 21. Aug. (3. Sept.). Maren Madsdatter Rhod, afgangne Raadmand Jens Joensen Trelunds Enke, døde i Ribe af den lue epidemica, som i denne Sommer tog mange, baade fornemme og ringe Stands Folk der i Staden bort.

D. 30. Aug. (9. Sept.). Udgaav Kong Friderik en Declaration for de Handterende til Søes og for Admiralitetet, hvorved Hans Kongelige Majestæt ydermere forklarede den Mandat, som næsten for et halvt Aar siden vaar bleven publiceret, belangende deres Forhold, som optage Skibe i Søen, Fienden til Skade og Afbræk.

D. 1. (11.) Sept. Ankom til Kiøbenhavn paa et Hollandsk Skib Dronningens Sophiæ Amaliæ Broder, Johannes Fridericus, Hertug af Brunsvig-Lüneburg.

D. 3. (13.) Sept. Begyndte Svensken udi sin Leir i Siæl-land, at bygge i Steden for Telte, gode Winterhuuse af Træ, som høie Officerer kunde være udi, og gav dermed tilkiende at det ikke vaar hans Alvor at tænke paa Fred saasnart.

D. 5. (15.) Sept. Blev et Par Skibe fra Kiøbenhavn bortskikkede med Krigsfolk paa, som havde Ordre at giøre en Diversion i Skaane. Nogle iblandt dennem vaare Hollænder; men de fleste af vore egne Folk. Deres Oberst og Anfører var Friderik Ahlefeld.

D. 6. (16.) Sept. Et Dansk Skib, som kom fra Femern og agtede sig til Kiøbenhavn med 2 Compagnier Fodfolk, som det havde inde, kom ved ulykkelig Hændelse under Moens Land paa Sandgrunden at sidde, og blev strax af den Svenske Gouverneur paa Landet, Mscheberg, med ringe Umag erobret, og bemeldte Soldater, som vaare 150 Mand, med 2 Capitainer, tagne til Fange.

D. 8. (18.) Sept. Landede ved Ysted i Skaane de Danske Soldater, hvilte vaare for 3 Dage siden for Kiøbenhavn

indskibede, bemægtigede sig strax samme Stad og drey Svensken af deres Skandse, som de sammesteds havde. Hvorpaa Fienden i det hele Land blev allarmeret, og begyndte sine Tropper hasteligen at samle, for at repoussere vore Folk, og deres Fremgang i Landet forhindre.

D. 9. (19.) Sept. Toge de Danske Krigsfolk Brandskat og Contribution af Indbyggerne i Ysted; og hvor de den ikke strax kunde faae, der plyndrede de; agtede sig saa noget længere frem i Skaane, noget videre til Fiendens Afbræk at tentere. Men som de fornåm, at Svensken havde der i Landet en stærk Magt paa Venene, og de fandt sig for svage til at angribe eller modstaae dennem, toge de alleneste af de næstomliggende Landsbyer hvad Victualier og andet de i en Skynding kunde faae; demolerede saa Skandsen ved Ysted, og seilede næstfølgende Dag derfra igien.

D. 10. (20.) Sept. Havde vor Konge et Anslag at forraske Røge, og de Svenske, som sammesteds laae i Garnison; til hvilken Ende den Hollandske Oberst Killegray blev med nogle Krigsskibe og 1200 Mand Soldater did til Bands hentskiftet. Men som Kong Carl havde imidlertid faaet Kundskab om dette Dessein, saa havde han i en Hast ladet bemeldte Garnison med større Mandskab forstærke, og indsandt sig der personlig, for at afværge ubehagelige Giesters Landgang. Der Killegray nu kom paa en Mil nær Byen, og recognoscerede at Fienden udi saa stor en Mængde havde sat sig i Positur paa Landet, for at imodtage hans Ankomst, vilde han ikke mod en større Magt hazardere sine Folk, men vendte tilbage med uforrettet Sag.

D. 13. (23.) Sept. Kom vore Folk, som havde været i Skaane, tilbage igien til Kiøbenhavn, og førte med sig hvad Bytte de udi Ysted og der omkring havde bekommet.

D. 20. (30.) Sept. Udenfor Kiøbenhavn bleve Danske Fanger imod Svenske Fanger udverlede, fornemme imod fornemme, gemene imod gemene.

D. 22. Sept. (2. Oct.). Saasom Svensken foregav, at Hr. Joachim Gersdorf, som havde den Roeskildske Fred underkrevet, maatte nu igien i den nye Freds Underhandling være

overværendes, saa anstillede han sig ogsaa jussu regio dertil villig, og i de Deputeredes Convent uden for Kiøbenhavn comparerede. Men Sveeus, som ikkun i saa Maader søgte Udflugter og Forevendinger, lod sig dog derved ikke findes til Fredsflutning mere tilbøielig end før.

D. 25. Sept. (5. Oct.). Om Natten stødte under Anholt et Hollandsk Skib, som Dagen tilforn vaar fra Cronborg udlobet. Paa dette vaar Petrus Julius Coyet, den Svenske Konges extraordinaire Envoyé til Herren-Staterne, hvilken vaar af sin høie Principal beordret, sin alleryderste Flid derpaa i Holland at anvende, at man kunde faae samme Republik fra Cronen Dannemark abalieneret. Bemeldte Skiberum' blev staaende der i 3 Dage paa Grunden, og ventede hver Time sin Undergang.

D. 27. Sept. (7. Oct.). Der den Svenske Minister Coyet havde i 3 Nætter og Dage siddet i Dødsens Frygt paa Grunden ved Anholt, kom omsider til hans Lykke et Cossardisk Skib imod Astenen seilende derforbi, hvilket tog hannem og en Deel af hans Comitatus ind, og forte dem tilbage til Cronborg igien. Imidlertid blev ved denne Hændelse hans Reise til Holland i nogle Uger retarderet, Kong Carl til temmelig Skade og Græmmelse.

D. 29. Sept. (9. Oct.). Komme to store Galliøter fra Norge til Kiøbenhavn fulde af Kugler og Granater til Ammunitionens Forbedring.

D. 30. Sept. (10. Oct.). Lagde den Hollandske Flaade under Admiral Ruyters Commando sig for Anker ved Drago, og de fleste Skiberum, Skuder og Fartøier, som fandtes for Kiøbenhavn, samlede sig hos den, for at gaae med hinanden til Kullerfiord, Krigsfolk at afhente. Hvorpaa alle Matroser og Baadsfolk ved Trommeslag sammenkaldtes og sig paa ovenbemeldte Flaade og Skibe samtlige forsoiede, tilligemed 3000 Hollandske Soldater, som i den forehavende Expedition skulde bruges.

D. 1. (11.) Oct. Gik Admiral Ruyter samt andre medfølgende Skibe og Fartøier til Seils fra Drago, og satte de med en fœielig Vind deres Raas ad Holsteen til.

D. 4. (14.) Oct. Reiste Kong Carl Gustav fra Siæl-land over til Nykøbing i Falster, paa det han (for Correspondensens Skyld) kunde være Pommern des nærmere.

D. 13. (23.) Oct. Kom 9 Svenske Ryttere fra Fiendens Leir til Kiøbenhavn, og der toge Dansk Tjeneste. Thi saasom det vaar en stærk Taage, kunde deres Vagt ikke see at de bortrendte. Næste Dag tilforn vaare iligemaade 3 andre Ryttere fra Fienden til Staden overløbne.

D. 18. (28.) Oct. Giorde de Danske Ryttere et lidet Udfald imod Svenskens Forvagt, forjagede den og bragte et Par Fanger med sig tilbage.

D. 19. (29.) Oct. Imedens den Hollandske Admiral Ruyter vaar nu udi Kongelig Dansk Tjeneste med sin Flaade i Østersøen, lavede den anden Admiral Hr. Jacob Wassenaër, Herre af Opdam sig til at gaae hjem igien til Holland med sin Flaade, efterat han et ganske Aar havde vaaren her i Danmark. Tog derfor in arce Hafniensi Afsted med Kong Friderik og blev af Hans Majestæt med en skøn Foræring rezgaleret.

D. 22. Oct. (1. Nov.). Gik den Hollandske Admiral Opdam med sin Flaade, af 20 Orlogs-Skibe bestaaende, til Seils fra Kiøbenhavn og begav sig paa Heimreisen til Holland. Der han gik igiennem Sundet, skød han med skarp Lading sine Kanoner vædelig af imod Helsingborg, hvor Svensken havde paa Skibsbroen opkastet store Batterier og lagt Stykker derpaa. Disse nedskød han, saa at Soldaterne maatte tage Flugten ind ad Byen, hvilken han ikke heller skaaned, men skød did ind af alle sine Skibe og giorde ikke liden Skade baade paa Huse og Mennesker.

D. 24. Oct. (3. Nov.). Efterat Ruyters Flaade med det Danske Fartoi vaar for nogle Dage siden i Kiøllerfiord ankommen, bleve nu de Krigsfolk, som han havde inde, saavel som og de Danske Tropper, hvilke sig med dennem skulle conjungere, paa Landjorden af Feltmarschal Schach mynstrede, og saa samtligen beordrede sig til Skibs igien at forsoie.

D. 25. Oct. (4. Nov.) Vaar den Danske Feltmarschal Hans Schach og den Keiserlige Feltmarschal Ernst Albert Eberstein i Samtale med hinanden i Holsten, og giorde en fuldkom-

men Slutning og Aftale, hvorledes de vilde gaae deres Sag an mod Fienden i Fyen, nemlig at Schach, som commanderede de Danske og Hollandſke Tropper, ſkulde paa den øſtre Side, og Eberſtein med ſine allierede Folk paa den veſtre Side af Provincien giøre Landgang.

D. 27. Oct. (6. Nov.). Gik Admiral Ruysters Orlogsflaade, ſamt medfølgende Fartoi atter til Seils fra Kullerfiord tilligemed det Hollandſke og Danske Krigsfolk under Schachs Commando; men ſom det vaar ifkun en ganſke ſagteblæsende Vind, kunde de ei ſynderlig komme frem i Søen den Dag, men maatte lidet derfra om Aftenen kaſte Anker.

Samme Dag marscherede og Eberſtein fra Samlepladsen i Holſten ad Landeveien til Golding, tilligemed ſin Armee, ſom beſtod af en Deel Kongelig Danske gevorbene Folk, item adſkillige Auxiliair-Regimenter, Keiſerlige, Polniſke og Chur-Brandenburgiſke.

Den forrige Svenske Commandant paa Bornholm, Johan Prinzenſkolds, (ſom i Landsaaternes Revolte ſammesteds forleden Mar vaar bleven dræbt), hans Enkefrue ankam paa et Skib til Kiøbenhavn, hvor hun i ti Dage in libera custodia forblev, men ſiden imod Frue Anna Roſenfrantz, Otthe Krags, Danmarks Rigez Raads Frue, (hvilken af Sveco iligemaade vaar arreſteret), blev udverlet.

D. 28. Oct. (7. Nov.). Seilede voré fra Holſten indſkibede Folk med en god, dog ſagte Vind, videre frem i Søen og kom om Aftenen under Vollandz Albøge, hvor de igien kaſtede Anker.

Der Svensken i Volland og Langeland fornam denne Flaades Annærmelſe, ſatte de horis vespertinis Ild udi alle deres Baale og Bauner, hvilke de ſammesteds havde opreist til et Tegn, at man ſkulde ſamles og formene deres Fiende Landgang.

D. 29. Oct. (8. Nov.). De Svenske, ſom havde Vinterquarteer hos os, vaare nu ikke nær ſaa fryntlige eller belevne, ſom de pleiede, da de af ſikker Kundſkab fornam, at her vaare andre Gieſter i Vente, ſom agtede at turbere deres Rolighed, og de ſelv ikke vidſte, hvilken Kant i Landet de ſkulde til at bides med dennem. Nogle Underofficerer, ſom havde in ædibus meis paternis et avilis deres Vægement, og pleiede gierne,

naar de vaare i godt Humeur, at springe om med mig i Favnen, de lode nu sliq Caressé fare og havde deres Tanker did alleneſte henvendte, hvor de ſkulde efter deres Principalers Ordre forſøe ſig hen, for at giøre copiiſ hostilebus Modſtand.

D. 29. Oct. (8. Nov.). Saasom Veiret begyndte nu at blive meget mere "uſtunt", maatte vore Skibe med indehavende Krigsfolk digt ind under Sliſs-Hoved ved Fyen, og havde da iſinde der med 2000 Mand at angribe Nyborg. Men Uveir og Nattens Mørkhed forhindrede dem.

Samme Dag reiſte den Svenske Konge haſtelig fra Nykiøbing i Falſter over til Siælland igien og forſøiede ſig lige til Corſør, for at ordinere og beſkikke Alting til Modværn, der han fornam at den i Beltet ankomne Flaades Entreprife enten paa Siøllands eller Fyens Grobring maatte være anſeet.

D. 30. Oct. (9. Nov.). Blev paa vore Skibe, ſom laae i Beltet, holdt Krigsraad baade med Skibs- og Land-Officerer, hvorledes man Fienden paa Fyen bedſt og beqvemmeligſt ſkulde attackere, og blev da reſolveret at man ſkulde ſætte an paa Kierteminde, og der med Geyalt tentere Landgang.

D. 31. Oct. (10. Nov.). Om Eftermiddagen Kl. 2 kom Skibsflaaden med de Danſke og Hollandſke Folk ind for Kierteminde, dog med ſtor Beſværlighed, ſaasom Vinden vaar den imod. Nogle Tropper Svenske Ryttere gjorde paa Landet med idelige Skud ſkarp Modſtand, for at forbyde dennem Landgangen. Saa vaar og et Regiment Pfalzgreviſke Dragoner ſammesteds in armis, ſom ei heller forglemte vores med deres ſkarpe Ladning at hilſe. Men dette uagtet trængte dog noſtrates ſig frem, og der Farvøiet ikke kunde, formedelſt Grunden, lægge ſig ret nær ind, ſprang alt Infanteriet efter Feltmarſchal Schachs Ordre ud i Vandet, og i en ilende Geſvindighed lob til Landet, da Kanonerne af Admiral Ruuyters Flaade imidlertid spillede ind paa de fiendtlige Tropper og Byen. Hvorudover Svecus omſider gav Flugten, der han tilſorn nogle Stæder havde ſat Ild paa Byen, hvilken dog vore Folk betimeligen igien fik dæmpet, ſaa at det forblev ved 2 à 3 Huſes Afbrændelſe. Derpaa kom ogſaa Cavalleriet med deres Heſte lykkelig i Land, da der vaar i denne

Attaque ei meer end 10 Mand paa vor Side blevne døde, blandt hvilke vaar Major Sirchs.

Der Schach med sin Armeé havde saaledes Kierteminde og Hindsholm indtaget, og Fienden fra den Sted forjaget, opkom strax stor Frygt iblandt de Svenske i Fyen, hvilke siden flyede Dag fra Dag med deres Bagage til Nyborg. Men vores Folk blev i nogle Dage ved bemeldte Sted stille liggende, indtil de kunde fornemme, hvad Fremgang Feltmarschal Oeberstein (som ankom hodierno die med sine Esquadroner til Colding) han havde ved den anden Side i Landet.

D. 2. (12.) Nov. Saasom de Orlogsskibe og Fartoi, hvilke vaare bestilte at skulle transportere vore Folk fra Jylland til Fyen, med deres Ankomst forhalede, saa resolverede Feltmarschal Oeberstein med de Vaades Hielp, som vaare forhaande, sit dessein at anfange; udcommanderede derfor 1 Capitain med 2 Fændrikker, nogle Underofficerer og 60 Musquetterer, hvilke paa 13 Smaa=Vaade vovede sig over Sundet til bemeldte Fyens Land, hvor de fik fast Fod ved Hindsgavl og bemægtigede sig strax en Skandse, som vaar af de Svenske imellem Slottet og Middelfart opkastet, men nu igien af dennem forladt. En Trop Svenske Ryttere kom strax at ville gaac los paa dennem; men som vore Folk havde imidlertid tvertoverfor ved Snoghvi plantet paa en hvi Plads nogle grove Stykker, af hvilke de kunde skyde over paa Fienden, som vilde formene de Danske Landgang, og begyndte af samme Stykker at spille iblandt bemeldte Svenske Ryttere, saa maatte de strax i Confusion vende tilbage.

Samme Dag begyndte den Svenske Armeé udi Fyen at give alt Landet, undertagen Kiøbstæderne, til Bytte, og at plyndre rundt omkring i Landsbyerne for Fode.

D. 3. (13.) Nov. En Svensk Skiærbaad, forende 4 Stykker, som vaar udlobet fra Fyen, for at hindre de Dancks videre Transport over Middelfarts Sund, kom under Jylland paa Grunden at sidde, hvorpaa nogle af vore Folk bleve udcommanderede, som sig strax samme Skiærbaad bemægtigede, og sig med den i Transportens Fortsættelse betiente.

D. 4. (14.) Nov. Blev de Danske, saavelsom de allierede Keiserlige, Brandenburgiske og Polniske Krigsfolk, under Feltmarschal Oebersteins Anførsel og Commando, fra Jylland til

Fyen fuldkommeligen oversætte, hvor de sig med de andre forhen transporterede Folk til et *Corpus* samlede. Vel lode sig atter nogle Tropper af Svenske Ryttere paa Landet see, til at for-
mene dennem Landgang, men turde dog ikke komme dem saa nær, at en Pistol kunde løsnes paa dem. Hvorfor Svensken i en Hast retirerede sig derfra hen til den østre Side i Landet, qvitterede baade Middelfarts og Hindsgavls Slot, og forlode al deres Ammunition, Stykker og Kugler, som blev igien vores Folk til Pries.

D. 5. (15.) Nov. Kom den Svenske Feltmarschal Steenbock fra Siælland igiennem Langeland over til Fyen med 900 friske Fodfolk, hvilke Kong Carl fra sig oversendte, Armeen til Succours og Forstærkelse.

Samme Dag om Morgenen kom General-Lieutenant Horn med et Regiment Svenske Ryttere fra Nyborg igiennem Odense, og en halv Miil paa den anden Side af Byen holdt at recognoscere den ganske Dag; kom siden imod Aftenen tilbage igiennem Byen, og en halv Miil derfra ved Masum blev holdende med sit Regiment om Natten.

Efterat de Danske og allierede Krigsfolk under General-Feltmarschal Ebersteins Commando vaare paa Fyens Land oversatte, efterfogte de flitteligen udi Middelfart, Alsens og omkringliggende Landsbyer alle de Svenske, som endnu hist og her fandtes forstufne, og toge dennem alle til Krigsfanger.

D. 6. (16.) Nov. Om Aftenen Kl. 7 kom Anskrig hos os, at Svensken, som holdt udenfor Odense, havde resolveret Byen strax at udplyndre og afbrænde. Hvilket og visseligen havde skeet, dersom ikke General-Major Bødicke havde det afværget. Imidlertid vaare alle Indbyggerne, udi saadan deres Undergangs Forventelse, i største Bæængstelse. Min Morfader og Mormoder toge os samtlige deres Børn og Bornebørn ind i Huset til sig, for at varte og imodtage med hinanden, hvad der vilde paakomme. I mine Forældres Huus bleve, der vi andre ginge ud, ingen tilbage uden en af vore Piger og Henrik Stampe, hvilke min Moder leverede, hvad Solv de havde, med Ordre, at saasnart Plyndringen gif an, skulde de det in locum privatum nedkaste. Men alle vi ovenbemeldte indsluttede os til min Morfaders i en Stue tilhobe, hvor *genitores nostri*

havde deres Nødspenget hos sig, for at rançonere Livet dermed; og ellers fremdroge den største Deel af Natten med Klage- og Bede- Psalmer: Naar vi i største Nøden staae ic., og flere deslige.

Samme Dag imod Middagen paakom Odense Byes Ind- vaanere igien stor Skræk; thi over 2000 Mand Ryttere og Dra- goner af Svenskens Armade kom igiennem Staden, der Folk vaar i Kirken og horte Prædiken, hastelig og med stor Grusom- somhed, ligesom de strax i eller udenfor Byen vilde begegne de- res Fiende, hvilken de tænkte at være udi Marsch fra Middelfart, paa det de kunde ruinere de allierede Tropper, førend de sig med de Schackiske conjungerede. Men de bleve herudi bedaa- rede; thi enddog en stærk Fortrop blev samme Dag af Eberstein imod Odense udskicket, rykkede den dog tilbage, der den fornam Svenskens Ankomst. En Mülls Bei fra Byen blev saa bemeldte Svenske Regimenter holdende, og recognoscerede den Dag og Natten derefter.

D. 7. (17.) Nov. Efterat Svensken havde paa Marken holdt Krigsraad, kom de op paa Dagen tilbage igien til Odense med usorrettet Sag, og marscherede igiennem Byen i god Or- den og Stille, og dermed den ganske Dag og Natten efter, blev alle Svenske strængeligen besalet, at qvittere Odense og forsoie sig til Armeen, hvilken tog ad Nyborg til.

Samme Dag døde Hr. Jens Bielke til Østerraad, Rid- der og Norges Riges Cancellar, paa sin Gaard Sande i Norge anno ætatis 80. Thi han var fød Mar 1580 den 1ste Februar. Nogle skrive hannem at være død die præcedente, scib. den 6. November, men urettelig.

D. 8. (18.) Nov. Imod Dagens Ankomst forlod Over- Commissarius Siltmann Odense, og dermed sagde de Svenske samme By god Nat, uden hvad Saa den Dag her og der, dog udi al Stilhed, omfringrede, og hvad Kundskaber (s: Speidere) hastelig igiennem Byen rede, item de som hemmelig forstak sig i Husene.

Ellers ankom om Morgenen for Odense Vesterport 6 eller 7 Polakker med Skrivelse til Byen fra den Danske Krigs-Com- missario Ahlefeldt, hvilke lode udkalde til sig nogle af Byens Dvrighed, og, efterat de havde forrettet deres Grinde, rede strax bort igien. Dennem ingen Svenske paa Veien beeguede.

Natten derefter holdte Odense Borgere selv Vagt (efter Ordre givne af den Svenske General-Adjutant Pich) for streifende Partier, det bedste muligt vaar. Dog man i Staden vaar den ganske Dag meest i Frygt for Svensken selv, at nogle hans Tropper igien skulde komme og udplyndre Byen.

D. 9. (19.) Nov. Om Morgenen kom nogle Polakker, dog ikke over 100, for Odense. Nogle faa rede ind i Byen, op og ned ad Gaden og gjorde saasom Comoedier, at Indbyggerne derudover bare megen Frygt at Svensken skulde igien komme.

Men der Klokken vaar 10, ankom Feltmarschal Hans Schack med den Danske og Hollandske Armeé fra Kierteminde og de omliggende Pladser. En Deel deraf foer ind i Odense, og faa denne Dag udryddede hvad Levninger hemmelig, baade af af Svenskens Folk og Gods, endnu vaare i Byen.

Samme Dag vaar fra Svensken af Nyeborg et stort Partie udcommanderet, som skulde udplyndre Odense. Men som de vaare en Mil fra Nyborg modte dem Tidender, at Schack med sine Folk havde allerede Byen indtaget, hvorudover de forandrede deres Forsæt og vendte tilbage.

D. 10. (20.) Nov. Indkom i Kiøbenhavn 21 Ryttere, som vaare overløbne fra de Svenske, hvilke havde Byen belejret, og toge de samme strax under Kongen af Danmark Tjeneste.

De Engelske Joller, som dagligen i denne Efterhøst havde ført Proviant og fersk Mad til Kiøbenhavn, foer nu bort igien til Engelland med deres Flaade.

Laae de Danske og Hollandske Regimenter stille udi Odense og rundt om Byen, bleve imidlertid af Staden provianterede med Ol og Brød, foruden hvad Rytterne selv med Magt toge fra Bønderne paa Landet.

D. 11. (21.) Nov. Kom General-Feltmarschal Eberstein fra Middelfart til Odense med sin uierede Armeé af Danske, Keiserlige, Polniske og Brandenburgiske, og conjungerede sig strax med de Schackiske Regimenter.

D. 12. (22.) Nov. Marscherede Ebersteins Armeé igiennem Odense og den Schackiske Krigshær rykkede ogsaa op samme Tid, og ginge saa begge Armeerne fort ad Veien til Nyborg, og begge Marskalkerne førte hver sin Floi, den ene den høire og den anden

den venstre. De kom dog ikke længer end en Meil, eller noget mere denne Dag og stode nocte sequente i Marslet og deromkring.

D. 13. (23.) Nov. Saasom Veirliget vaar i Dag slap og regnbuuren, marscherede de combinerede Armeer i Fyen iffun 2 Mile videre frem, og satte sig næstfølgende Nat omkring Ullersløf, Frørup og de i samme Sogne liggende Landsbyer.

D. 14. (24.) Nov. Ud paa Eftermiddagen kom den Danske Armeer, samt de allierede Keiserlige, Brandenburger, Polakker og Hollænder til Slags med den Svenske Krigshær, lidet fra Nyborg i Fyen. Feldmarskal Gberstein forte Avantgarden, hvorudover hans Folk og allierede Tropper maatte forst bide. Dmsider satte Schack med vore egne og Hollænderne vædelig ind paa Fienden, og de andre, som i den første Skærmydsel vaare repousserede, ginge hannem iligemaade stærk paa Huden, saa at alle Svenskens Fodfolk og Dragoner (dennem undtagen, hvilke sig forstufte eller med Flugten salverede) bleve allesammen paa Balsteden nedslæde, i hvilken Massacrade Polakkerne vaare meest furieus, fordi deres Oberst Passafinski vaar i Slaget omkommen. Af Fiendens Cavallerie bleve og mange nedlagte; men de fleste toge Flugten ind ad Nyborg. Paa vores og de Allieredes Side bleve henved 500 Mand døde, hvoriblandt vaare en Deel baade Over- og Underofficerer, og mange saavel af Officerer som Gemene bleve qvæstede. Men paa Fiendens Side bleve flux over 3000 Mand dræbte, hvoriblandt vaar General-Major B o d i c k e r, som blev paa Steden, samt adskillige Militair-Vetiente af mindre Consideration. Al deres Artillerie blev af Hollænderne erobret, foruden hvis videre af Ammunition, Klæder, Geyæhrer og andet mere, der fandtes paa Balpladsen, hvilket altsammen blev victoribus til Deel.

Om Natten gjorde de Danske Ryttere et Udfald af Risbenhavn paa den Svenske Forvagt i deres Huus ved Hyltebro, da de mindst toge sig vare, men nogle af dennem sadde og spillede Kort, nogle laae paa Bænken og sov ved Ilden. Deres Lieutenant foer i en Skynding paa Loftet, men bemeldte Ryttere toge hannem derfra ned og forte ham selv, saavel som al den Svenske Vagt fangen ind i Byen.

D. 15. (25.) Nov. Der de Svenske, saamange som vaare af Slaget overblevne, særdeles deres høie Officerer og den største Deel af deres Rytteri havde retireret sig ind i Nyborg, forsømte

vores ikke Kongelig Majestæts af Danmark herlige victorie at fortsætte, men lod om Formiddagen opfordre Staden, og, der Svecus derinde sig ei til Deditioem saa hastig vilde beqvemme, begyndte de med Gvalt og vældige Kanonskud Fæstningen at attackere. De Danske og Hollandske Skibe, som laae der udenfor, gjorde imod den anden Side af Byen det samme og stode paa en Times Tid ind paa Volden og Husene uden Ophor. Hvorfor Fienden udsendte til vores Feltmarskaller en Trompeter, og lod sige at man vaar tilfands, Fæstningen med en raisonable Capitulation og Accord at opgive. Men der Obssessores saadant rotunde afflog, og vilde ikke vide af nogen Accord at sige, maatte den ganske Svenske Magt, som fandtes derinde, give sig paa Naade og Unaade. Ingen undkom af deres hele Armee uden deres Hovedansforere, Hertug Philip af Sultzbach og Grev Gustav Otto Steenbuk, hvilke sig næstforegaaende Nat (der det vaar mørkt) paa en liden Baad fra Nyborg til Corsøer havde ladet oversætte. Alle de andre, som vaare af Feltslaget undkomne, nemlig flux over 3000 Ryttere, foruden mange hoiere og nedrige Officerer, gave sig samtligen fangne. Deres hele Bagage, Ammunition med Faner og Standarder, samt Alt, hvis de tilforn fra Landsaatterne havde rovet, fik vores Folk til Bytte. Saa at Kongen og Cronen Danmark fik denne Gang i Fyen en ypperlig Seiervinding.

D. 16. (26.) Nov. Lod Feltmarschall Schack invitere Admiral Ruyter fra Floden i Land til sig udi Nyborg, hvor han med stor Civilitet hannem betakkede for den gode og troe Tjeneste, hvilken han vores Konge i denne Expedition havde beviist. Vad hannem derhos instændelig, at han vilde fremdeles lade sin Orlogs-Flaade transportere Danos og deres fremmede Auxiliair-Folk fra Fyen til Siælland, paa det man ogsaa kunde faae Svensken af den Provinds uddreven, men Ruyter vilde ingenlunde forstaae sig dertil, undskyldende, at han uden sine Principalers Herren-Staternes Ordre slikt ikke kunde giøre.

I Nyborg vaar nu en mægtig Brimmel af Mennecker, formedelst vore egne og de fremmede Krigstroppe, saavel som og de mange fangne Svenske, saa og deres hele Tross og Selskab. Og saasom det havde i denne Maaned ofte regnet, stode de der paa Gaderne i Dynd til Knæerne. Med

Plyndren og Qvindfolks Boldtægt begyndte det at gaac skændelig til, hvormed Poloni et Germani vaare slemmest. Ja captivi Sveci maatte see for deres Dine, hvor skammelige deres Koner bleve af hine medsarne, og derpaa indtil deres blotte Særker afforte. Men deres Plyndring vuede de fornemmeligen paa Landet, saasom en Deel af dennem bleve, (Cesterdi der ikke vaar Rum til saamange i Staden) henviste til Landsbyerne, hvor de gjorde skielligen reent Bord, og hvad Svecus tilforn havde levnet tilbage, det toge de nu.

D. 17. (27.) Nov. Ankom til Odense 500 danske Fodfolk, som førte ligesaa mange Svenske Fanger med sig, saa at de vaare tusind Mand tilhobe. De bleve her samtligen i Staden paa 6 Dages Tid, og toge saa tilbage til Nyborg igien, undtagen nogle af captivis Svecis, som dog vaare natione Germani, hvilke toge Tjeneste under vores Konge.

Samme Dag lod Admiral Ruyter uddele til de Hollandske Soldater Klæder, Strømper og Skoe. Derpaa tog han Afsted hos deres Landofficerer og bortseglede igien med sin Flaade fra Nyborg. Men formedelst haardt Veirlig maatte han om Aftenen kaste Anker inden for Knudshoved

D. 18. (28.) Nov. Opvandt Ruyters Flaade atter Seil og passerede Langeland forbi. Derpaa sendte han Capitain Jsaac Sveers med 7 Krigsskibe og nogle Skuder til Kiel i Holstein, for at afhente derfra Brændevad til Kiøbenhavnsvaanere. Men selv seilede han fort til Lybek i anden Forretning.

D. 19. (29.) Nov. Ankom Feltmarskalk Hr. Ern. Albert von Eberstein tilbage til Odense fra Nyborg, med en Deel af sin Armee; thi de fleste af hans Folk toge ad andre Veie giennem Landet.

Med Beemodighed maatte vi see adskillige Godtfolk fra Landet, baade af Geistlige og Verdslige, i ynkelige Maader at komme til Odense, med nogle ringe Pialter paa Kroppen, som hine streifende Krigsfolk havde levnet dem tilbage, men ellers berøvet dem al deres Velsærd; mange iblandt dennem vaare lemlæste, og saare ilde paa Legemet medhandlede, saa at de maatte sig hos Bartskeerne i Byen til Guur indlægge. Min Moders Morbroder Hr. Jørgen Otthesen af Steenlose blev

i en Bogn fort herud, liggende i en Dyne, saasom Polakkerne havde, efter deres Wiis, givet hannem mangfoldige Slag under Fodderne, for at aspresse ham de Penge, som han ikke havde, hvoraf hans Been vaare blevne sorte og opsvulmede. Fra hendes Farbroder, Sognepræst i Gislesf, spurgte vi de Tidender som vaare ei mere behagelige, nemlig at han vaar kommen ud i en gammel Badmels Kiortel til Nyborg, efterat de umilde Folk havde iligemaade ilde slaget og udplyndret hannem.

De fremmede Krigsfolk i Fyen toge overalt paa Landet, hvor de komme frem, barbarisk Wiis affted, fornemmeligen hos Præster, Fogeder og Bønder. Paa Præstekonen i Sommerup øvede de særdeles et cruel Stykke; thi de stoppede Svovl ind i hendes Næseborer og stak Ild deri, pinende hende saaledes jammerligen til Døde.

D. 20. (30.) Nov. I mange Landsbykirker udi Fyen blev denne Søndag ingen Prædiken eller Gudstieneste holdt, saasom Præsterne vaare fra Huus og Hiem forjagne, og havde sig lang Bei hen, nogle til Kiøbstæderne, nogle i Skove og Moradser og andre andensteds mod Flugten salveret.

— Reiste General-Feltmarschal Gberstein bort igien fra Odense med de Folk, som han havde med sig og fortsatte deres Raas ad Holsteen og Jylland. Nogle Dværstede lode de alle-neste blive tilbage efter sig her i Byen for at lade dennem under Bartsficiers Haand curere.

D. 21. Nov. (1.) Dec. Ankom fra Fyen til Kiøbenhavn Kongens naturlige Søn Ulrik Frederik Gyldenløve, og tilbragte Hans Majestæt fuldkommen og udførlig Kundskab om Feltslaget og Svenskens totale Nederlag ved Nyborg.

D. 22. Nov. (2.) Dec. Blev efter den svenske Konges Befaling gjort Anfang med en ny Skandse at opkaste, strax ved Gørsør paa en liden Holm Østen for Slottet, for at forhindre ved samme Sted desbedre sientlig Vandgang. Og arbeidede siden Soldaterne dagligen paa samme Skandses Forsærdigelse, indtil Frostens dennem derfra forhindrede.

D. 23. Nov (3.) Dec. Toge de 500 danske Soldater med ligesaamange svenske Fanger bort igien fra Odense til Nyborg. Men strax blev igien i Odense indlagt 2100 Hollandsk Mand Infanterie eller 24 Compagnier, hvilke lode ilde for Dvarteer, da de ikke saa magelig kunde blive herbergeret, som de vilde.

D. 24. Nov. (4.) Dec. Holdtes Taksigelsesfest udi Kiøbenhavn for den herlige Seiervinding i Fyen. Der blev kimet med Klokkerne, muciseret og prædiket i alle Kirkerne og derefter 3 Gange skudt med alle Stykkerne af Volden.

D. 29. Nov. (9.) Dec. Ankom Feltmarschall Hans Schach fra Nyborg til Odense med alle Standspersoner og høie Militairbetiente. Da vaar i Staden meget stor Indquartering.

D. 1. (11.) Dec. Kom 2 Ryttere, som vaare rømte fra Svenskens Leir, ind i Kiøbenhavn. De spargerede meget om den store Frygt, som vaar iblandt Fienden, siden de det Slag i Fyen havde tabt.

D. 5. (15.) Dec. Kom den Hollandske Orlogs = Flaade fra Fyen ind for Kiøbenhavn. Samme Tid ankom ogsaa til Staden nogle Skibe fra Island med en onskelig Proviants Tilførsel af Kiød, Smør og andre Victualier.

De fornemste af alle Stænder i Kiøbenhavn vaare efter Kongelig Befaling paa det Islandske Compagnie-Huus forsamlede, hvor de samtligen bevilgede og samtykkede den vanlige Contribution til militiens Underholdning endnu paa 5 Maaneders Tid at udgive.

D. 7. (17.) Dec. Havde Kong Frederik paa Kiøbenhavns Slot den Hollandske Admiral Michael Ruyter, med andre Hollandske Over = Officerer til Giest, og takkede dem for deres Trostæt og Tapperhed, i det Fyenske Slag udviiist. Hans Majestæt forærede og samme Tid bemeldte Admiral Ruyter en Guldkrøde med et skönt Smykke udi, paa nogle 1000 Daler æstimeret.

D. 13. (18.) Dec. Med 35 Skuder og Skibe fra Kiøbenhavn, bekom Kiøbenhavns Indvaanere en onskelig Tilførsel af Brændeved, som hidindtil havde hos dennem vaaret overmaade dyr.

I min Morfaders Huus vaar hans Salig Hustrues Liig i sin Liig-Kiste med sømmelig Ziirlighed nedlagt. De hollandske Officerer, hvis Nation ikke pleier at giøre synderlig Væsen eller Stads med deres Døde, lode sig af og til i Liigstuen indfinde, og havde megen Behag i at skue den apparatus funebrem, som saaledes hos os, efter Landsens Skik, i fornemme Huse vaar brugelig.

D. 12. (22.) Dec. Tog nogle danske Genspændere fra Kiøbenhavn og forsoiede sig til Frederiksborg, hvor Svecus havde udi det Huus ved Slottet, som kaldes Sparepenge, nogle skønne Heste staaende, hvilke de i Stilhed toge bort, og dennem, som de ikke kunde føre med sig, dræbte de.

D. 13. (23.) Dec. De Ryttere, hvilke havde foregaaende Dag vovet det stratagemat ved Frederiksborg, kom tilbage igien til Kiøbenhavn med saamange af Fiendens Heste, som de kunde raade og føre med sig. Og er det mærkeligt, at de om hoi lys Dag ved med dennem lige ad Kongeveien igiennem Svenskens Vagt uden ringeste Modstand eller Forhindring.

D. 14. (24.) Dec. Udløsfede de hollandske Skibe saamegen Proviant i Kiøbenhavn, at man neppe fandt Rum dertil baade i Provianthuset og paa Kongens Bryggers. Og blev deraf udsolgt i Oversflodighed til alle af Byens Indbyggere, som fattedes.

D. 21. (31.) Dec. Gik et Parti Danske Ryttere fra Kiøbenhavn 9 Mile ud i Siælland til den Herregaard Gisselfeldt ved Nestved, hvor de hasteligen toge og bemægtigede sig en Deel Heste, den Svenske Felt-Marschal Stenbuck tilhørende, og ubehindrede førte dennem med sig til Kiøbenhavn tilbage.

D. 22. Dec. (1.) Jan. Lod Kongen af Sverrig skee Execution i Malmø over dennem, som havde vaaret de fornemste Conspiranter og Medvidere i det Anslag, hvilket man i forgangen Mars Decembri havde spundet, at practisere samme Fæstning i kongelig dansk Possession.

D. 24. Dec. (3.) Jan. Om Aftenen sildig gjorde Svecus Allarm udenfor Kiøbenhavn imod den Vagt, som vaar sat ved Vartou, saa at alle Mand foer til Volds og posterede sig in armis. Men saa blev der ikke videre af end det samme.

Stor Lyst eller Fryd var ikke denne Juleaften over vores Bord, saasom begge mine Forældre sad, propter nuperum familiae nostræ inflicto vulnere, melancholisk og dru, og havde ingen uden mig allene til Bords med sig. Den vocal og instrumental Musik, med hvilken Skolens Chor og Stadens Spillemand paa saadanne Tider pleiede at præsentere sig for Godtsfolks Døre, vilde de dennesinde ikke imodtage; enddog de

samme Opvartere med det sædvanlige munuseulo alligevel bleve betænkte.

1660.

D. 3. (13.) Jan. Havde den Hollandske Admiral paa sit Skib til Giest Hans Kongelige Majestæt af Dannemark, tiligemed de engelske og Hollandske Gesandter. Og stod samme Admiral Ruyter saalænge Maaltidet varede selv for Borde, og opvartede sine Giester.

D. 7. (17.) Jan. Om Natten skeete i Kiøbenhavn den sidste Allarm, som af Sveco, den Stund, han laae for Byen, blev giort. Stormkloffen klemte og Tremmerne rørtes, med menige Mandes Oplob paa Boldene.

D. 8. (18.) Jan. Lod Kongen ved Præsterne i Kiøbenhavn af Prædikestolene formane Borgereskabet, at de vilde i disse mørke Nætter tage sig vel vare for Fiendens Listighed og blive endnu i den mandelige Narvaagenhed, som de hidindtil havde ladet see, fremturende.

D. 22. (1.) Febr. Gik nogle Ryttere ud fra Kiøbenhavn og kom ubehindrede til Roeskilde, caputerede de Svenske, som der fandtes i Byen indquarterede, og plyndrede alt hvad dennem tilhørte. Der dette var udrettet, rede de strax tilbage, ind ad Kiøbenhavn igien.

D. 11. (21.) Febr. Vley af alle Prædikestolene i Kiøbenhavn Taksigelse giort, te Deum laudamus sungen, og Stykkerne om Bolden løsnat over den Seier, som Gud os med forlenede i Dag et Nar, da de Svenske Byen bestormede.

Ihvorvel hodiernus dies var i den Kongelige Residensstad, jussu Regio, hellig, saa var den dog hos os og Andre udenfor Kiøbenhavn, endnu Sogn. Thi ingen saadan Festivitet var i de Kongelige Danske Provincier i dette Nar paa-buden, fordi den Svenske Krigsmagt havde endnu en Deel af Landene inde. Saa har da den 11te Februarii tre Gange i min Tid været telluri meæ natali dies profestus.

D. 13. (23.) Febr. Døde til Gothenburg den Svenske Konge Carl Gustav om Natten Kl. 2 af en hidtig Feber.

D. 27. (9.) Marts. Blev det min kiære Fader ved Skrivelse fra sin Fuldmægtig i Siælland tilkiendegivet, at iblandt de Bønder, hvillke Sveeus havde i disse Dage ladet udskrive, vare et Par paa det Gods, som laae til hans Profession, hvorudover Gaardene, af hvillke ingen Afgift desforuden i denne Krigstid kunde bekommes, befrygtedes snarligen at blive plat øde.

D. 12. (22.) Marts. Blev en Kongelig Forordning i Kiøbenhavn udstedt angaaende det Renoverings Værk, som i samme Stad skulde indrettes, nemlig at 24 Karrer skulde til den Brug underholdes, og noget Vist af hver Gaard eller Huus i Byen (ligesom de bestode af mange eiler af faa Fag til), maanedligen til disse Karrers Bedligeholdelse contribueres.

D. 18. (28.) Marts. Blev Kong Frederik tilbragt alle de Fahner og Standarter, som vare fra Svensken erobrede udi det store Slag i Fyen, og lod Hans Majestæt dennem paa Toihuset i Kiøbenhavn til en evig Umindelse ophænge.

D. 21. (31.) Marts. En dansk Capitain ved Navn Robbert, som havde sit Qvarteer paa Samsøe og een af Indbyggerne ibidem, navnlig Giler Hansen udi Nordby, toge sig for ved et mandigt Krigspuds at forraske Fyrsten af Anhalt, Prinds Immanuel, som var i Kongelig Svensk Tjeneste, og nu laae i Bennekilde, en Landsby ved Dragsholm i Siælland, indqvarteret, og meente sig for alt Overfald at være sikker. Hvorfor ovenbenævnte tvende Personer toge nogle Soldater og Bønder af Landet til sig, og (med Bevæhr forsynede,) udseilede derfra over til Seiers, en liden (noget fra Dragsholm liggende) Insul, hvor de fik nogle flere Bønder til sig conjungeret, saa at deres medhavende Mandskab af Soldater og Bønder bleve saaledes 68 tilhaabe. Med disse Folk samt een Skude og 4 Baade satte de saa om Aftenen sildig, (da Næet begyndte at lyse) fra Seiers igien, og nærmere hen med Siellands Grund til deres desseins Udførelse.

D. 22. (1.) April. Om Natten Kl. eet, satte Capitain Robbert og Giler Hansen deres Anslag i Værk, da de lode 22 Bønder blive ved Baadene, men med 46 Personer ginge de i

Land, og marscherede lige hen til Bennekilde, en Fierdingvei fra Stranden, hvor Immanuel, princeps Anhaltinus, i Fogdens Niels Pedersens Huus logerede. Alle de Svenske Soldater, som stode Vagt for hans Qvarteer og vare otte tilhobe, skjøde de strax ihjel og gjorde saa Allarm mod Huset. Capitainen vilde indkaste af Vinduet i Sengkammeret til Fyrsten en Granat, hvilken stødte paa en Jernstang eller en Post i Vinduet, og gav Slag tilbage til Capitainen og hans Folk, som stode udenfor *in armis*. Han raabte, de skulde alle plat lægge sig næsegruus paa Jorden, paa det Granaten ei skulde skade, hvilket gif an. Saa kastede han en anden Granat ind, for hvilken Princeps flyede ind udi et Secret. Strax derefter bleve de Kammeret mægtige, antændte Lys og søgte om Fyrsten. Giler Hansen opstodte Døren, hvor han var inde, og spurgte om han vilde have Qvarteer. Fyrsten svarede: „Ja, jeg er fangen.“ Blev strax ifklæd og imidlertid bød for sin Ranzon 20,000 Rdl. Capitainen svarede, at han sig derpaa vilde betænke; men hastede dog med Fyrsten samt 8 hans Tienere, hvilke ligeledes bleve fangne, hen til Baadene, og roede saa fort med dem ud til Skuden, som laae noget længer derfra ud paa Dybet. I bemeldte Landsby Bennekilde var indqvarteret en Guarde for Fyrsten, 100 Ryttere stærk, men kunde ikke saa hastig blive opvakt og komme *in armis*, førend dette stratagem vaar fuldbragt. Vel lode 12 af dem sig see til Hest ved Stranden, der alle de Danske tilligemed *captivis* allerede vare i Baadene, og løsnede nogle Pistolskud, men forgieves. Hvorimod en af de Danske skod en Svensk Rytter dod. De 11 undrendte. Capitainen og hans Compagnon samt alle deres Folk kom saaledes paa meerbemeldte Skude lyffeligen bort, førende *captivum Principem* og hans Tienere, samt anden god Bytte med sig. Og satte saa deres Raas hen ad Seiero igien, hvor de den Dag og efterfølgende Nat over forbleve.

D. 21. (3.) April. Traadte Capitain Robbert og Giler Hansen af deres Skiberum i Land paa Thyens Grund og forsoiede sig hen til Odense, tilligemed Fyrsten af Anhalt, hvilken de havde (som tilforn ommeldt er) fanget i Siælland. Og bleve de af Feltmarschall Schach, som laae her i Staden, med Gre undfangne. Men Fyrsten forblev her sammesteds i Arrest

paa 2 Maaneders Tid, indtil saalænge at Freden mellem Os og Svensken blev sluttet.

D. 12. (22.) April. Reiste vor Dronnings Broder, Johan Frederik af Brunsvig Lyneborg bort igien fra Kiøbenhavn, nemlig igiennem Amager ud til Dragoer, hvorfra han paa et Skiberum bortseilede til Lybek.

D. 19. (29.) Apr. Gav Kong Frederik atter en ny Forordning om Renoverings=Bærket i Kiøbenhavn, nemlig at der maatte af hvert Fag Huus i Staden over forrige Tært endnu noget mere gives til Bærkets fornødne Indretning.

D. 16. (26.) Mai. Holdt min Moder i vor Sognekirke sin Kirkegang efter hendes Varsel=Seng; og var da, ligesom den Dag, da min Søster var til Daaben, vor Spisestue opfyldt med Dwindfolk, efter den Skik, som her af Arilds Tid havde været brugelig, og blev ikke for en Snees Aar, eller noget meer, efter denne Tid aflagt; nemlig at en stor Skare af de Dvinder skulde ikke allene giøre BARNET paa sin Daabsdag, men ogsaa Moderen paa hendes Introductions=Dag, baade til og fra Kirken Geleide; og ligesom de kunde være hende i Slægt og Svogerskab nær paarørende, saa skulde de og fremmerlig parres.

D. 19. (29.) Mai. Om Morgenen Kl. halv fem, døde paa Ullerupgaard i Thye, Velbyrdig Claus Pors prædii eiusd. Dominus, anno ætatis 43. Han vaar den gamle og velbekiendte Claus Porsis (som har ladet en Bog udgaae, kaldet Levnets Compass) gnatus posthumus, og er det mærkeligt, at samme hans Fader var ogsaa død d. 29de Mai, dog for 43 Aar siden.

D. 27 Mai. (6.) Junius. Blev Freden sluttet imellem Dannemark og Sverrig.

D. 31 Mai. (10.) Junius. Blev i Kiøbenhavn af alle Prædikestolene gjort Taksigelsesfest for Freden.

D. 2. (12.) Jun. Havde vore danske Herrer faaet deres Billie frem, da havde vel den Krig, som de for tre Aar siden ansagede, faaet en anderledes Udgang, end den fik. Havde og de Svenske Herrer Billie faaet sin Fremgang, da havde de vel, siden de anden Gang vare komne herind, Dannemark aldrig qvitteret.

D. 3. (13.) Juni. Blev paa Odense Torv, der Folk kom af Hoimesse, Freden med Trompettskald offentlig udblæst per tubicines Danos et Batavos; og siden af Officererne udi deres Logementer de samme Frydstegn ved Skaalers Ud-driffelse, Dagen igiennem continueret.

D. 13. (23.) Junius. Uddrog den Svenske Garnison af den Lollandske Fæstning Nakskov, og de Kongelige Danske Folk under Oberstlieutenant Niels Rosenkranzes Commando droge saa derind igien til ny Besætning.

D. 20. (30.) Junius. Holdtes Taksigelses-Dag for Freden i Odense og i ganske Fyen. Lerten som af Prædikestolene blev forklaret var Psalm. 26. B. 1. 2 et 3.

D. 11. (21.) Julius. Blev Kiøbenhavn's Rorreport første Gang aabnet efter Beleiringen, og al den Dynge af Jord og Træ, som vaar lagt for den, bortført, samt en ny Vindebroe der uden for gjort færdig, saa at enhver kunde der igiennem igien med Heste og Vogn indføre; efterat benævnte Port saa-vel som og Øster- og Vesterport, havde i 2 fulde Aar paa en Maaned nær staaet tillukkede, og ingen Vogn imidlertid var kommen enten ud eller ind af dennem.

D. 12. (22.) Junius. Der en af Kiøbmændene fra Haderslev sendte sin Tiener til vores Huus, med noget Kammerdug, som min Moder fallede paa, og blev adspurgt, om de denne Gang havde gjort noget synderligt Marked, svarede han: „Nei, saare lumpent; vor meste Afstræk har vi havt ved de Hollændere, som nu ligge her i Byen, og haver handlet os Udskilligt af; thi ellers kunde vi ikke havt vor Vognleie her-hid betalt. Denne var hans Bekjendelse om de Folk, af hvilke jeg for min Person ogsaa havde nogen liden Interesse. Thi de Hollandske Officerer in ædibus vicinis, hvilke havde mig sommetider hos sig, forærede mig noget Vegetoi, som de kiøbte i Isen-Boderne, dog ei af synderlig Værdi.

D. 18. (28.) Julius. Om Formiddagen Kl. 9 drog den svenske Besætning ud af Kronborg.

D. 1. (11.) Aug. Blev den hollandske Vice-Admiral Michael de Ruyter, formedelst den troe Tjeneste, som han i se-neste Svenske Krig havde mod Kronen Dannemark udviist, af

Kong Frederik i Kiøbenhavn nobiliteret og i dette Riges Adelsstand antaget.

D. 4. (11.) Aug. Om Middagen, strax vi havde spiset, reiste min Moder, med mig, hendes Mormoder og Søster hen til Steenlose Præstegaard, for der at klæde sal. Hr. Jørgen Ottesen Seerblads (død 1ste Aug.) Ligg, og lægge det i Kiste. Formedelst den tørre og svare Sommerbrynde var der ved det døde Legeme sliq ulidelig Stank, at ingen af os kunde være inde i Stuen; men vi maatte holde os der udenfor i Haugen, hvor putidus ille foetor endda kunde fornemmes. De vare derfor nødsagede at lade Bønderqvinder af Sognet hente did, til at iføre og nedlægge Liget; hvilke Qvinder man omkringbandt med tykke Haandklæder for Næsen, at de ikke af den onde Lust skulde forgives.

D. 6. (16.) Aug. Reiste de hollandske Auxiliair-Folk fra Odense, hvor de i nogle Maaneder havde ligget i Indquartering og marscherede ad Nyborg, hvor de bleve indskibede, at gaae ad Holland igien. De fornemste Officerer bortreiste over Lands.

D. 10. (20.) Aug. Giorde Hr. Erik Mogensen Grave, Sognepræst til Hornslet Menighed i Jylland, sin Ged for Kong Frederik den Tredie paa Kiøbenhavns Slot, for at være Hans Majestæts Hofprædikant sammesteds, efterat høiftbemeldte Konge havde nogle Gange tilforn med stor Fornøielse hørt hannem i Slotskirken prædike.

D. 11. (21.) Aug. Holdt Velb. Jens Rosenkrantz, Jørgen Rosenkrantz's, Hofmesters paa Sorø, hans Son, paa Kiøbenhavns Universitets øverste Auditorio en orationem Panegyricam, udi regis Friderici tertii, Prinds Christians, trende Ambassadeurers og nogle Rogens Raads Nærværelse, gratulerendes Kongen og Fædrelandet de restituta noviter pace.

D. 12. (22.) Aug. Jørgen Rosenkrantz til Krenkerup, afgangne Hr. Palle Rosenkrantz's, Ridders, og Fru Elisabeth Lunge's Son, en af de rigeste Danske Herremænd, døde paa sin Udenlandsreise til (i) Benedien, anno ætat. 24.

D. 24. Aug. (3. Sept.) Ved en Kongelig, Hafniae udgiven Forordning blev den Misbrug affkaffet, som Officererne her i Landene havde indført, med fri Bognmænds-Bøgne at tage, saa

ofte dennem lystede nogensteds at henreise: saasom Borgemeistere og Raad i Kiøbstæderne naadigst bleve befalede, ei at lade nogen Officerer herefter fri Bogn bekomme, med mindre at han haver enten Kongens eget eller Rigens Hofmesters Pas at fremvise.

D. 2. (12.) Sept. Det, som Pharissæeren in hodierno evangelio vidste at rose sig af, det kunde ikke vort Lands Nobiles sige: Jeg giver Tiende af Alt det jeg eier. Kong Christian den Tredie, som Anno 1537 den samme Sondag da dette Evangelium forklaredes, blev kronet, og lod den 2den September eod. an. latine, men to Aar derefter danice, sin Kirke-Ordinans udgaae, han haver i samme Ordinans med tydelige og estertænkelige Ord exprobreret Adelen deres Gienstridighed, at de da ikke vilde lade sig tvinge til at udgive af deres Sædegaarde den Tiende, hvilken de dog vare Præsterne, saasom deres sande Siælesorgere, med Rette pligtige; alligevel at den gode Herr selv, iblandt de 26 Riber Artiffler, som siden udgif, dette anordnede: At der skulde af Kongens og Kronens Slotte og Gaarde gives Tiende, paa det at Andre deraf maatte tage et godt Exempel. Dette uagtet forblev dog Adelen fremdeles ved deres egen Exceptions-Lov; at her intet skal meldes om de mange andre spoliationibus sacrorum, som under Reformatzens Skiu i de Tider passerede. Men monne ikke den retfærdige Gud i sine Tanker haver sagt om dennem det samme, som om den første Verden Gen. 6. v. 5. „Jeg vil endnu i 120 Aar give dem Frist?“ Thi see, 120 Aar efter den (saa kaldte) Religionens Reformatz, som var multiplicis sacrilegii pallium, paakom den, for Dannemark, men allermeest for den Danske Noblesse, ulyksalige Krig, hvis Frugt, in luctuosa quoque Nobilium depressione snarligen skal fornemmes; saa at deres sedes avitæ og tiendefrie Herregaarde vil ikke blive ved deres Familier saa vedklæbende herefter, som tilforn.

D. 4. (14.) Sept. Efter som det var blevet for Kongen andraget, hvorledes nogen under Militien understode sig, mascheret, sværtet og formummet, adskillige Insolentier at begaae, udgav hans Majestæt sliig en Forordning, at hvo der i saadan Formummelse ertappedes, skulde derfor exemplariter straffes.

D. 10. (20.) Sept. Gik det store, af Kong Frederik paa budne, Kiøbenhavns Mode an, da Stændernes Deputerede om

Formiddagen Kl. 8 paa den store Sal in arce regia forsamledes, hvor Propositionen for dennem samtlig i Kongelig Maahestæts egen Nærværelse, blev gjort af Rigens Hofmester Hr. Joachim Gerstorff, som med en zirlig Oration remonstrerede dennem Fædrelandets besværlige Tilstand, formedelst den fremfarne fordærvelige Krigslue o. s. v. *). Hverpaa, efterat Propositionen for dennem var skeet, samtlige Stænder vedtoge hver for sig at forsamles, og da at denominere nogle visse af hver Stand, som herom med hine deputerede Rigens Raad skulde conferere, og det saa enhver til sine Medinteressenter at referere.

— Det Mode, som i Dag anfangedes i Kiøbenhavn, var baade det første og det sidste Stændernes Mode, som er bleven holdt i Dannemark udi min Livstid; ja vel en mærkelig Convent og Sammenkomst, hvis Slutning faldt omsider saaledes ud, at vi, der skal have vort Brod og Bopæl i dette Rige, maa aldrig vente saadanne Moder flere, i hvilke Stænderes vota skulde faae noget at sige; men vi maa alle med hinanden beqvemme os til, ex Unius suprema et arbitraria potestati at dependere. Min Morfader**), (som nu laae i Kiøbenhavn, men reiste dog, efter at han havde væ-

*) Det herefter af Bircherod meddeelte Indhold af Rigshovmesterens Tale findes udførligere i Kiegl's Christian V. Hist. S. 27-30.

**) Borgemeesteren Thomas Brodersen Riisbrigh i Odense. Følgende Skrivelse fra ham til sin Familie, af 1ste Oct. meddeler Bircherod blandt Tillægget til Dagbogen for denne Maaned:

„Mine hierte Børn!“

„Gud Eder samtlig, med Alt Eder kiært er, bevare, og samle os igjen med Helbred og Glæde! Tak skal I begge have for Eders Brev og Umag i mit Huus. Jeg havde ikke troet, vi skulde saa lange ligget her usforrettede. Geistligheden og Borgerskabets Deputerede ere enigenok, og haver i Gaar overleveret deres Erbydelse. Om det ellers er til Takke, og bliver vel optaget, derom veed man Intet endnu. Alle tre Stænder ere dog derudi enige, at de begiere indstændig Folkens Aftakning. De mene, at vi skulde paa Mandag med Guds Hielp faae Ende paa Mødet. Hilses Peder Pedersen og undskulder mig, for jeg ikke skrivar. Vi opvarter daglig og stundlig; det vil dog have sin Tid. Vores gode Hr. Lehnemand er heel svag, og han gaaer ikke i Raadstuen, ellers havde vi nogen Hielp af hannem. Mag, Mads Hvid af Brenderup er heel syg, og var svag, da vi kom over Belt; det haver siden tiltaget, saa der tvivles om hans Liv. Gud hielp ham og alle Nødlidende! Her er ellers ingen Svagbed i Ryen, Gud vare lovet. Her er hverken kiendt ude eller inde, at her har været Krig. Alle Godtsfolk, Geistlige og Verdslige, leve og lide vel. Dronningen af Sverrige var her i to Nætter, laae i Haugen (Rosenborg);

ret i bemeldte Convent med overværendes, hiem igien, inden den principaleste Proposition blev gjort) fortalte dette ofte for sine Venner, hvorledes den ene af *Fionensibus nostris* spurgte den anden paa Slotspladsen ad: "Hvad monne denne vor Sammenkomst skulde betyde?" — Og da kom Hr. Hannibal Sehested lobende hen til dem og hvistede ham disse Ord halv høit i Øret: "Det betyder, at vil Du ikke, saa skal Du." Velbemeldte min Morbroder kunde da ikke forstaae, hvad Mandens Mening hermed skulde være. Men de efter følgende Tidens Forsarenhed lærer nok omsider baade hannem og hans Descendenter at forstaae det.

D. 1. (11.) Oct. Udgif i Kiøbenhavn Kongelig Majestæts Forordning om det trykte eller stemplede Papiir, fast efter den Maade og Tart som vaar i næstafvigte Uge af Stændernes Fuldmægtige bleven samtykt.

D. 10. (20.) Oct. [Bed at anføre den Fortælling*]: at en gammel Frue i Vendsyssel denne Dags Nat havde drømt, hvorledes hun havde mødt Kong Diderik, "om hvilken i de gamle Hæmpeviser tales," med sit forgylde Skiold, og da hun spurgte ham, hvorfra han kom, fik til Svar, at han havde været i Bierget og der dræbt Lindormen, med dens 11 Unger, tilføier Bircherod:]

Muligt fordi *Vandalia Cimbrica*, (Vendsyssel) som fører en Lindorm i sit Vaaben, og var fordum, fremfor nogen anden ligestor Provinds, med den gamle danske Noblesse opfyldt, skulde (forinden jeg 41 Aar derefter fik dette at læse) sige: *veteres migrati coloni*; og ganske saa, ja moren ingen af be-

Kongen gjorde hende stor Ære, undfangede hende selv og gav hende selv Geleide af Byen igien. Et Brev vil jeg endnu vente fra Eder, og siden efter forstaaene Eder for den Umag. Guds høieste Beskiermelse over Eder alle, med 1000 gode Nætter, jeg ønsker Eder Alle.
Kiøbenhavn d. 1ste October 1660.

Eders hulde Faber
Thomas Brodersen.

At det ikke stod saa vel til udenfor i Siælland, som i Kiøbenhavn, efter den her meddelte Skrivelse, lærer man ogsaa af et hos Bircherod aftrykt Brev fra Lorenz Luren af 21 Febr. 1660, hvor han bl. a. melder: "Det staaer ellers slet til ude paa Landet. Ebberød, Rude og Høfvilt ere ganske afbrudte; Ebstrup Ladegaard ligesaa."

*) I Anledning af at Stephanus Fuhrmann i sin Calendar skriver ad hunc diem saaledes: Der Lindwurm konnte hier eine tödtliche Wunde bekommen."

meldte Lands Herregaarde da findes med sine forrige Arvesidderes Ulfkom besat.“

D. 11. (21.) Oct. Blev Velb. Jørgen Rosenkrantz, Palæmonis filii, Liig, som vaar hidført til Vands fra Benedien, i St. Nicolai Kirke i Kiøbenhavn begravet. Liigprædiken over hannem holdt Sognepræsten M. Michael Henriksen, Lerten vaar 2 Cor. 5. v. 6, 7, 8, 9.

D. 14. (24.) Oct. Steete i Kiøbenhavns Kirker efter Kongelig Befaling af Prædikestolene Taksigelse for den Forandring udi Regieringen, og Arverettighedens Overdragelse til det Kongelige Huus og Familie, som ved Stændernes Samtykke forgangen Dag var steet.

D. 15. (25.) Oct. Giorde Professores Hafnienses efter Kgl. Maj. Villie, den Anordning, at Sognepræsten til hellig Trefoldigheds Kirke, M. Jens Justesen, og hans Successores, skulde herefter hver Søndag og Helligdag prædike til Hoimeesse i samme Kirke og Capellanen iisdem diebus til Froprædiken; Studiosi skulde have deres exercitia concionatoria om Fredagen, Onsdagen og Søndagen til Aftensang, og Prædiken paa disse Tider i bemeldte Kirker forsyne.

Samme Dag holdtes i Viborg Domkirke tvende unge Brodres, Sal. Knud Sehesteds til Tinggaard, og Sal. Arild Steen Sehesteds til Nørager-Gaard, hvilke vare for halvandet Aar siden ved Døden afgangne, anseelige Liigbegængelse. Sognepræsten til Engberg og Hardboøre, Hr. Henrich Frick, som forud havde været deres Informator, prædikede over dem; og var Lerten Esai. 26. v. 19*).

D. 30. Oct. (9. Nov.) Blev Siøllands Biskop Doctor Hans Svane af Kongelig Majestæt til en ny Dignitet ophøiet, idet han bekom Titul af Erkebiskop, Kongens Raad, Assessor i Collegio Status, og Høiesteret.

D. 2. (12.) Nov. Resignerede Mag. Jesper Lauritzen Smetius i den kongelige Skole i Sorø med en oratione publica, Scholæ ejusdem Rectoratum, som han paa 4 Aars Tid med god Flid og Frugt havde forvaltet. Hervaa blev strax

*) Denne Liigprædiken er trykt. Kiøbenhavn 1660. 4to.

Globius Christierni Randrusius samme Dag iustalleret, til at være igien Rector i bemeldte Sorø Skole.

D. 6. (16.) Nov. Blev afgangne Hr. Anders Vil- des Liig, som en tidlang havde staaet paa Louismose, med Pro- cess indført i Odense, og i hans Gaard sammesteds ad crastinas exequias indsat. Wegen Færd af adelige Carosser saaes den ganske Dag, ut et sequente die, paa Gaden; saa at vor Danske Noblesse syntes at have Rigens Bestillinger for, da Ri- gens Marsk skulde begraves. Imidlertid lode mange Godtfolk, som eftertænkte deres Væsen, disse Ord falde: „Ja, I Herrer havde mange store og ubesindige Anslag paa Tapetet, der I, for nogle Aar siden, udi det ulyksalige Odense-Møde, besluttede en unyttig og for Eder selv allermeeest skadelig Krig, hvis An- tesignanus et Dux Hr. Anders Wille skulde være. Hvor vel samme Krig ved hans Anførsel løb af for Eder, og hvorledes Bladet siden den Tid har vendt sig for Eders Stand, det ha- ver vi seet. Derfor var det ikke ilde betænkt, at I opsatte hans Jordefærd, indtil den Tragoedie var spillet, paa det I nu kan begrave, tilligemed hannem, Eders forrige splendeur og pouvoir“.

D. 8. (18.) Nov. Blev paa det kongelige og ridderlige Academie i Sorø om Formiddagen holden en oratio publica et panegyrica af Dr. Henrik Ernst, Juris Prof. Publ. med hvilken han gratulerede Hans Kongl. Majestæt Frederico III. Sin nylig bekomne Souverainitet og Arve-Rettighed.

D. 16. (26.) Nov. Giorde en stor Storm af Nordvest me- gen Skade i Sønder-Jylland paa Huse og Møller, særdeles ved de nordstrandske Insuler hvor Kirken paa Mohr, som for 4 Aar siden var af ny opbygget, blev plat nedslagen.

D. 28. Nov. (8. Dec.) Blev den (for 8 Uger siden ud- gangne) Kongelige Forordning om det trykte eller stemplede Pa- pir ved en anden og ny kongelig Mandat anderledes indrettet og i nogle særdeles Poster forandret.

D. 30. Nov. (10. Dec. Blev Mag. Jesper Lauritzen Smetius, haectenus Rector Scholæ Soranæ, i St. Knuds Kirke indviet til Sognepræst i Brenderup og Dre i Fyen af Episcopo Dr. Lauritz Jacobsen.

D. 19. (29.) Dec. Døde i Kiøbenhavn Hr. Dve Giedde til Tommerup, Ridder, Rigens Admiral og kongelig Befalingsmand paa Hald Slot, gammel 66 Aar og 2 Dage *).

D. 30. Dec. (9. Jan.). Blev i Kiøbenhavn en Kongelig Forordning udstedt om alle Slags Indkomsters Oppbørsel, samt disses uklarede Regnskabers Restanser, udi begge Hans Majestæts Riger Dannemark og Norge.

1661.

D. 4. (14.) Jan. Reiste sig ud paa Aftenen en stor Storm i vore Lande, som siden om Natten mere og mere tog til med grusom Gevalt, og slog Tage og Træer mange Stæder ned. Ved de Nordstrandse Diger i Sønder-Jylland, brød Havet nogle Steder ind.

D. 9. (19.) Jan. Lod Kong Frederik, ved sin skriftlige, til alle Bisperne i Riget udgivne Mandat, naadigst paabyde, at den ellefte Dag i Februar herefter aarligen over hele Danemark skulde celebreres.

D. 14. (24.) Jan. Et paa Pergament foreffrevet Instrumentum publicum, eller Reversal, de hæreditario Regum Daniæ jure, et Maiestate absolutâ, som herefter hos hans Kongl. Mt. og hans Descendenter, skulde forblive, blev efter Hans Mts. Billie, af Rectore Magnifico, og samtlige Professoribus, paa Consistoriet i Kiøbenhavn underskrevet og forseglet.

D. 16. (26.) Jan. Ankof til Kiøbenhavn den Churførstelig Brandenburgske Envoyé, Baron Curt Alsche Marenholtz, og blev af tvende udskiffede Ministre med behørig Cereemonie, og nogle Carossers Folge, i Staden indhentet.

— Blev ved et Kgl. Paabud Solden forhøiet paa de

*) Han er især bekiendt som den, der under Christian IV. var Befalingsmand over Flaaden paa Toget til Ceilon og Trankebar 1618—22. (S. Hoffmanns danske Adelsm. I. S. 2—v).

Stald=Drne, som her af Riget til Elben uddrives, saa og lagt en Told paa de Drne, som drives fra Skaane igiennem de Danske Provindser.

D. 4. (11.) Jan. *) Ingen af vore Huusfolk turde lægge sig til Sovns om Aftenen; men vi bleve Alle oppe, af Frygt, at Husene skulde nedfalde over os. Det var græsseligt at ansee Himmelen, ligesom den kunde have vaaret brændende. Og sagde min Fader, at han ei andet kunde mærke, end jo her i Fyen var Jordstælv.

D. 6. (16.) Jan. Der jeg om Aftenen inde til Peder Pedersen Verkes (hvor jeg med mine Forældre var til Giest), fik de ludiones at see, hvilke gif omkring med Stierne, og iblandt dem de hvidklædte Personer, som skulde repræsentere de hellige tre Konger **), lod jeg mig i min Simplicitet indbilde, at de samme vare komne fra Østerland.

D. 13. (23.) Jan. Om Eftermiddagen tordnede og lynede det stærkt udi Odense og andensteds i Fyen, hvormed fulgte stor Regn og Hagel.

D. 18. (28.) Jan. Saaom det Instrumentum publicum, eller reversal, hvorom ved den 14. Jan. er meldt, var paa nye omskrevet paa et større Pergament, fordi der ei havde været Rum nok paa det forrige til alle deres Navne, som det skulde underskrive, saa blev det idag igien af samtlige Professorer undertegnet og forseglet, efterat Rector Magnificus, som for sin Svagheds Skyld ikke kunde komme paa Consistoriet, havde først hjemme i sit Huus sat sit Navn og Segl derunder.

D. 19. (29.) Jan. Havde den Chur=Brandenburgske Gesandte paa Kiøbenhavns Slot publiqve Audientz hos Kong Frederik. Hans Wrende bestod fornemmelig i at gratulere Hans Mai. paa Churfyrstens Begne, over den nylig erlangede Souverainitet og Arve=Rettighed.

D. 22. Jan. (1. Febr.) Blev afgangne Lauritz Ul-

*) De hernæst indførte 3 Stykker (4. 6. og 13. Januar) ere udtagne af Forfatterens originale Ms. til Aaret 1661, der først blev fundet, efterat det foregaaende Ark alt var trykt.

**) Den Skik, „at gaae med Stierne,“ eller at fattige Børn sang omkring i Husene ved Juletid, eller til Hellig Tre Kongers Dag, fandt endnu Sted, endog i Kiøbenhavn, for 30—40 Aar siden. Den beskriveres i Sagens og Fosses Bergen, S. 590. jvf. Schulze's holst. Idiotikon. I. S. 317. IV. S. 192.

feld, Kgl. Befalingsmand over Stiernholms Amt, hvis Ligg paa andet Aar i Odense havde staaet ubegravet, om Aftenen i St. Knuds Kirke stedet til Jorden.

— Samme Dag stod Sal. Fru Jytte Høghs, Landsdommer Niels Krags Enkes (som ogsaa var død for 1½ Aar siden i Fyen) hendes adelige Liggbegiængelse i Viborg Domkirke.

D. 21. Jan. (3 Febr.) Blev af Kgl. Maj. ved en trykt Instrur anordnet, hvad enhvers Bestilling i det Kongl. Cammer-Collegio skulde være; og hvilke Dage om Ugen samme Collegii Deputerede skulde være tilstede, for at expedere Solicitanterne i deres Ansøgninger.

D. 26. Jan. (5. Febr.) Lod Kong Friderik den Tredie udgaae en Befaling til disse efterskrevne Adelsmænd: Jørgen Seefeld, Hr. Niels Trolle, Otthe Krag, Henning Povisk, Hr. Iver Krabbe, Peder Lange, Lauridtz Belou, Niels Krag; item til Doct. Henrik Ernst, Licent. Peder Lassen, Dr. Peder Scavenius, Rasmus Gvoldsen Brodman, Christopher Hansen, og Peder Pedersen, Borgemestere i Kiøbenhavn, Knud Jacobsen, Borgemester i Odense, Carsten Thønnesen, Borgemester i Ribe, Claus Christensen, Borgemester i Viborg, Hermann Schrøder, Borgemester i Roeskilde, Ole Hansen Borgemester i Horsens, Peder Mortensen Borgemester i Nachskov, Claus Raun, Byfoged i Kiøbenhavn og Peder Gad, Herredsfoged paa Landet i Sieland; at de, til en Rettergangs Uniformitet over det heele Rige, skulde foretage de forrige danske Love, Necesser og andre Forordninger, og der udi iagttage, hvis der kunde skikke sig med Hans Mts. absolute Arve-Regiering, og hvad der fremdeles bedst kunde tiene til en almindelig og god Observants iblandt alle Undersaatter. Denne Kongl. Mandat var den første Anfæng til den nye danske Lovs Indrettelse, hvilket siden i 22 samfulde Aar var i Værk. (vid. 15. April 83). Og blev i denne første Commission Jørgen Reitzer sat til Secretair, og Morten Scavenius til Protocollist.

D. 28. Jan. (7. Febr.) Paa det ingen Varer nogensteds skulde indsniges til Kongens Solds Forsvigelse, saa blev de udi Kiøbstædernes Garnison liggende Officierer, ved Hs. Mts. For-

ordning anbefalet, alle Vegne ved Strandsiderne at patrøllere, og at paa-agte, at intet paa ulovlige Havne og Stæder op- eller affkibedes.

D. 29. Jan. (8. Febr.) Om Morgenen tidlig Kl. halvgaaen 3 døde i Odense paa Slottet Mogens Høeg*).

D. 4. (14.) Febr. Blev af Kongl. Maj. ved en trykt Forordning befalet, at de, som nogen Bygge-Plads paa gamle Byens Bold forhen var bleven forundt, skulde med Jordens og Ureenlighedens Bortforsel, inden 4 Uger giøre Pladsen ryddelig, og siden samme, i Kiøbenhavn beliggende Plads med forderligste bebygge, saafremt de ikke vilde have den forbrudt.

D. 10. (20.) Febr. Efter Hoimesse ankom til Odense den franske Ambassadeur Mr. Hugo Terlon, og strax han havde spüst tog bort igien, at fortsætte sin Hiemreise til Frankrig.

D. 11. (21.) Febr. Udgaav Kong Friderik en nye Forordning, hvorledes med den Forstrekning, som Bonden skeer til sin Avlings Fortsettelse skal forholdes.

D. 14. (24.) Febr. Giorde Hs. Kongl. Maj. en ny Anstaltning og Anordning, om den høieste Rets Administration i Dannemark, nemlig, at samme Ret herefter skulde betienes af et vist Antal Personer, hvoraf Halvdelen skulde være ex ordine Nobilium, men Halvdelen ex ordine literato et civili, item af tvende Secretairer, og en Justitskriver, etc.

D. 16. (26.) Febr. Hr. Sigvard Urne til Kaarup, Ridder, Kongl. Mts. Geheime-Raad, Rigets Staldmester, og Befalingsmand paa Drarholm Slot, døde i Bindekilde ved Drarholm an. ætat. 58.

D. 20. Febr. Blev en Kongl. Forordning i Kiøbenhavn udstedt, til den store Underslæbs Afskaffelse, som skeer med Ornes og andet ungt Fææs Uddrivelse mellem Kiøbstæderne Ribe og Kolding, over Skodborg Aae.

D. 1. (11.) Marts. Holdt vi til mine Forældres første

*) Han brugtes i flere Gesandtffaber, og er den, som med Christen Skeel (d. 1. Marts 1659) fikkedes Carl Gustav i Møde, til Ringsted; men fik, som Bircherod siger, „hos ham kun en haanlig Afviisning.“ Han var Broder til Cantseren Just Høeg, der var den første Hofmester ved Sorøe Academie, og forestod dette (fra 1620) i 17 Aar. Begge Brødre ere begravne i Sorøe Kirke.

Gang i dette Aar Nadver i Lys=Åften; saasom vi og gemeenlig den primo Martii pleiede dermed aarligen at anfange, og min Fader havde gierne det Mundheld; at man ei skulde betiene sig med klobte eller stobte Lys, naar man kunde see ved Vor Herres Lys.

D. 4. (14.) Martz. Stod jeg hos mine Morbrødre og deres Præceptorem Niels Nielsen, paa Peder Pedersen Lerkes Sal, og Jaee Sal. Hr. Jørgen Brahes Liig (kommende fra Svadeholm), med stor process at indsøres, circa horam quartam pomeridianem, i hans Gaard paa Torvet, Bispegaarden faldet.

D. 7. (17.) Martz. Blev Velb. Sal. Hr. Jørgen Brahes, Dannemarks Riges Raads, Liig, efter gammel adelig Viis, udi St. Knuds Kirken i Odense hæderligen begravet. Liigprædikenen blev holdt af Bispen Laurids Jacobsen.

D. 12. (22.) Martz. Om det saakaldte Renoverings=Værk i Kiøbenhavn, eller om Stadens Gader reenlig at holde, blev atter en Kongl. Forordning publiceret, af vidtloftigere Indhold end de forrige. Ved et andet particulier Kongebrev blev kundgiort: at Tolderen i Kiøbenhavn, Johan Esmit var af Kongl. Mai. antaget til General=Directeur over samme Renoverings=Værk, og at de Penge, som Stadens Indvaanere, efter Husenes Taxering, hertil maatte contribuere, skulde til bemeldte Esmit eller hans Fuldmægtig erlægges.

D. 22. Martz. (1. April.) Ankam vores nye Stift=amtmand Hr. Henrik Lindenov, og hans Frue, Fru Beata Ulfeld, hid til Odense. Min Fader, med nogle flere af Byens Geistlighed og Magistrat, gif strax op paa St. Hans Kloster, at complimentere ham.

D. 28. Martz. (7. April.) Friderich von Ahlesfeldt, som havde været vor Konges extraordinaire Envoyé ved det engelske Hof, kom af samme sin Ambassade hjem igien til Kiøbenhavn.

D. 8. (18.) April. Vortreiste fra Kiøbenhavn til Holland Hr. Peter Bogelsang, som næsten 2 Mars Tid havde været Herren=Staternes Envoyé ved dette Hof, og havde i forr. A. været Medarbejder paa Freden mellem de nordiske Croner at slutte.

D. 19. (29.) April. Om Eftermiddagen døde i Kiøben=

havn Hr. Jochem Gersdorff, Ridder af Elephanten, Kongl. Mai. Geheime-Raad, og Dannemarks Riges Drost.

D. 27. April. (7 Mai.) Efterat Hr. Joachim Gersdorff, som paa 4de Aar, siden Sal. Cancellær Christen Thomæssen Sehfiøds Død, havde været **Academiae Hafniensis Patronus**, var nu ved Døden afgangen, saa lod Hans Kongl. Mai. Professorerne vide, at **Cancellarius magnus** skulde herefter (ligesom i forrige Tider) være deres Universitets Conservator og Patron. Hvorpaa Rector D. Johan Wandel, tilligemed tvende af hans Collegis, sig strax til Cancellær Peter Reedtz's Huus forsoiede, og hannem med deres Opvartning og Gratulation complimenterede.

D. 7. (17.) Mai. Skete ved Kongl. Maj. Mandat nogen Forandring udi den forrige paabudne Consumption og Accise, idet at en Deel Varers Paalæg, blev ved nogen Forlindring moderet, og en Deel derimod igien noget forhoiet, ligesom det med den Fattiges og Riges Vilkaar bedst kunde komme overeens.

D. 8. (18.) Mai. Den store Gaard i Ranneststrædet i Kiøbenhavn, næst ved Regentens, som hidindtil udi mange Aar havde været en af Universitetets Residenter og allersidst var af Theol. Dr. Jacob Knudsen iboet, blev af Professorerne, med Kongl. Bevilling, fra Academiets til Grev Christian Ranzov for 5025 Rblr. solgt og bortskjødet.

D. 14. Junius. (24. Juli.) Paa Auditorio superiore in Universitate Hafniacâ, holdt Mag. Rasmus Hansen Brochmand, S. S. Theol. Prof. Reg. om Eftermiddagen en **Orationem publicam** over afgangne Hr. Jochem Gersdorff, **Patronum Academiae**.

D. 21. Jun. (1. Juli.) Gav Kong Friderik den 3die, Kiøbenhavns Stad, og dens Indvaanere, nye og herlige Privilegier, udi 24 Artikler bestaaende. Ligeledes udstedte Hans Kongl. Mai. nye Privilegier for Adelsstanden her i Riget, saavidt de med Hs. Mai. Souverainitet, kunde quadrere; hvilke Privilegier blev in arce Hafniacâ til velb. Jørgen Kruse (som Adelsstandens Senior) i Raadets Nærværelse overleveret.

Den geistlige og borgerlige Stand bleve og af Kongl. Mai.

med nye Privilegier, i 13 og 24 Artikler begreben, samme Dag begavede.

D. 2. (12.) Juli. Indviiede Archiepiscopus Dr. Hans Svane i vor Frue Kirke i Kiøbenhavn M. Peder Billadsen, Provst og Sognepræst til St. Michaels Kirke i Slagelse, til Biskop i Viborg Stift, udi afg. Dr. Johan Vardschers Sted, og M. Christian Tausan, Sognepræst i Kiøge til Biskop i Stavanger Stift i Norge, udi afgangne M. Marci Humbletis Sted.

D. 13. (23.) Juli. Den dyre Tid, som siden Pintsedag havde begyndt i Landet, tog temmelig til, saa at jeg horte den fattige Almue sig for Brød=Trang allerede at beklage. Denne vaar den første annonæ caritas hos os i min Tid.

D. 15. (25.) Jul. Udgif Regis Frederici Tertii Befaling til Erkebispen Dr. Hans Svane, samt de andre Bisper: Dr. Anders Andersen i Aalborg, Dr. Laurids Jacobsen i Fyen, Dr. Peder Krangelund i Ribe, Mag. Hans Brochman i Aarhuus og Mag. Peder Billadsen i Viborg; at enhver for sig, skulde tage nogle af de meest erfarne Provster til sig, og tilligemed dem foretage sig Necessen, saavidt Geistligheden angaaer, samt Ordinansen, og de 21 Riber=Artikler, og eftersee, hvad efter disse Tidens Omstændigheder og Beskaffenheder kunde være at forandre og forbedre, og skulde de andre Bisper deres Betænkning i saa Maader til Erkebispen, med forderligste skriftlig indlevere.

D. 18. (28.) Jul. Sagdes os at Rughøsten var allerede hist og her udi Fyen anfangen. Dog vaar det ikke for det bedste, at man i dette Aar var saa tidlig færdig dermed. Thi Høsten var overalt ganske slet.

D. 20. (30.) Jul. Malthæ Schsted til Ryhave, Rgl. Befalingsmand over Nastrup Lehn i Bendsysfel, døde paa samme sin Gaard Ryhave, 65 Aar gammel.

D. 22. Jul. (1. Aug.) Om Morgenen ganske tidlig afgik fra Kiøbenhavn 4 Rgl. danske Skibe, nemlig: de 3 Lover, Lindormen, Meldebladet, og den sorte Biørn, med hvilke Hns. Kongl. Høihed Prinds Christian agtede sig op til Norge, og ankom de til Helsingør Kl. 9 Form.

D. 23. Juli. (2. Aug.) Fik min Fader sig fra den

Herregaard Glorup tilskiftet tvende gamle og heel rare Skilderier, binorum scil. ordinis *Eclesiastici Valchendorphiorum* imagines, ante annos 150 ad vivos depictas, hvilke vare hos os paa 5 Dages Tid ad contemplationem ophængte; men siden maatte han, efter Hr. Friderik Brandts, **Pastoris Svindingensis**, indstændige Sollicitation, slippe dem igien fra sig.

D. 24. Juli. (3. Aug.) Om Morgenen gik Kronprindsen med sin Suite for Helsingør om Borde. De af Raadet og Ministrene, som fulgte med Hans Kongl. Høihed vare disse: Rigets Skatmester Hr. Hannibal Sehested, Cancelex Peder Reetz, Rigets Admiral Henrik Bielke, Rigets Marschal Joh. Chph. v. Korbitz, Erkebispnen Dr. Hans Svane, Cammerraad Dr. Peter Bulche. Men som Vinden var contraire, kunde de den Dag ikke komme fort. Imidlertid kom den svenske og hollandske Resident ud paa Skibet, de tre Lover, Prindsen der at besøge, og ønske ham Lykke paa Reisen, og lod Hs. K. H. dem hos sig til Middagsmaaltid forblive.

D. 27. Juli. (6. Aug.) Om en skeeløiet Dreng, som kom for vores Dør at trygle, hørte ieg siges: Denne er født en Loverdag, derfor seer han ind i den anden Uge. Dette troede jeg og var siden længe i de Tanker, at Loverdags-Børn skulde have sliq Meen paa deres Diesyn.

D. 28. Juli. (7. Aug.) Lod Hs. K. H. paa Skibet holde Prædiksen for sig, af Kgl. Mits. Hof-Prædikant Hr. Erik Grave, som var paa denne Reise til Norge udi høibemeldte Kronprindses Følge.

D. 30. Juli. (9. Aug.) Der Skibene, som havde Hs. Kgl. Høihed med hans Suite ombord, vare komne (dog med megen Besværlighed, efterdi det enten lidet eller intet blæste) noget nærmere ind imod Christiania, men kunde dog ikke endnu naae Landet, lod Skatmester Hann. Sehested, Rigets Marschal Korbitz, Erkebispnen og Cammer-Raad Bulche, sig fra de andre paa en Chaloupe ilandsætte.

D. 1. (11.) Aug. Steeg Hs. K. H. Prinds Christian om Formiddagen i Land ved Algershuus Slots-Broe, hvor han af de sammesteds forsamlede Norske Stænder blev med tilbørlig Reverence imodtaget. Christiania Borgerskab, tilligemed nogle

Compagnier af Landmilitien baade til Hest og Fods, stode i Gevær, og Stykkerne paa Volden løsnedes.

D. 3. (13.) Aug. Blev paa Gaderne i Christiania, ved Herpuffer og Trompeter, samt 2de Herolder proclameret og givet tilkiende, at Stænderne skulde i ordentlig Forsamling møde førstkommende Mandag paa den anordnede Plads, til Arvehyldningens Solennitet.

D. 5. (15.) Aug. I Christiania tog Danmarks og Norges Kron = Prinds Christian, paa sin Sr. Faders og det Kgl. Huses Vegne, Arve = Hyldingen af Undersaatterne i Norge, paa et til denne Act opreist, og med rødt Klæde overtrukket Theatro, hvor Hs. K. H. sad under en rød Floiels Himmel, imedens Cancelleren Peter Rees, holdt Talen til Folket. Alle Stænderne ginge derpaa frem, en efter en anden, og aslagde Arve = Hyldings Geden, juxta formulam præscriptam. Processionen til og fra Pladsen skete med hæderlig Solennitet; Og bleve Stænderne siden om Aftenen laute tracterede paa Slottet.

D. 8. (18.) Aug. Udgik atter en nye Kgl. skriftlig Befaling til Landsdommer Jørgen Seefeld, Geheimeraad Ottho Krag, Sr. Iver Krabbe, Kiøld Krag, Dr. Henrik Ernst, Lic. Peder Lassen, Borgem. Peder Pedersen, og Byfoged Claus Ravn, at de skulde fortfare med Lovens, Reecessens og Forordningernes Revision, og forandre hvad der kunde synes at stride mod Kongens Souverainitet og Arve = Rettighed; eller i andre Maader Forandring at behøve.

D. 20. (30.) Aug. Blev ved en Kgl. Placat i Kiøbenhavn tilkiendegivet, at Hs. Maj. naadigst var tilfands, Consumptions og Accisens Oppebørsel her i Riget til den Høistbydende, paa visse og tilbørlige Conditionor, at henforpagte; saa at Licitatores maatte inden førstkommende Martini Dag sig i Renteskammeret angive.

D. 22. Aug. (1. Septbr.) Døde i Kiøbenhavn Erik Johan Lubbes, Generalvagtmeister, og Commandant i samme kongelige Residensstad, 61 Aar gammel. Var ikke aleneste en tapper Soldat, men og en velstuderet Mand.

D. 5. (15.) Sptbr. Hørte jeg nogen Snak af vore Tjenestefolk at føres om en gammel, stakkels Kvinde, som 3

Torsdage i Rad havde giort sig Grinde i vores Huus, hvilket kom dem noget mistænkeligt for, efterdi man haver en traditionem anilem, at Venetiew gierne udvælger sig denne Dag i Ugen til deres Practiquer.

D. 16. (26.) Septbr. Gik et Par Borgere omkring i Odense efter Borgemeesters og Raads Befaling, hver med en Bog, hvori Godtsfolk indtegnede sig for en, to eller flere fattige Born at føde, saalænge denne Dyrtyd varede. Mine Forældre antog to halvborne Dreng.

D. 19. (29.) Sptbr. Medens det i andre, langt fra liggende Europæiske Landskaber regnede i sliq en umaneerlig Overflodighed, som man maatte grue for, da havde vi hos os immerfort tør og klar Luft, og derhos saa varm en Efterhøst, at gamle Folk neppelig kunde erindre sig dens Ege.

D. 25. Sept. (5. Oct.) Mag. Johannes Rhodius, der om Eftermiddagen kom i vort Huus, begyndte nu at lære mig de græske Navne paa alle menneskelige Legemsdele; hvilke Ord jeg ogsaa, som en Papegoie, lærte at fremsige.

D. 30. Septbr. (10. Octbr.) Blev givet paa Gaden for en Skieppe ny Rug 3 R , hvilket ansaaes høit imod Prisen i de forrige Aar.

D. 20. (30.) Oct. Havde Doctor Sph. Valklov, Medicus practicus i Fyen Bryllup med min Moster Karen Thomasdatter Riisbrich, hvilket udi en stor og fornemme Forsamling holdtes paa Odense Raadhuus, efterat de i Kirken vare sammenviede. Til denne Festivitæt vare, foruden vore egne tubicines i Odense, ogsaa Stads = Instrumentisterne fra Haderslev forskrevne.

D. 22. Oct. (1. Nov.) Blev Statholder Hr. Niels Trolle ved Kgl. Befaling adjungeret de andre Commissarier, hvilke havde den danske Lovs Revision og Forandring under Hænde.

D. 21. Oct. (3. Nov.) Nogle til Odense ankomne Comediantspillere begyndte hodie paa Raadhuset at agere. De af vores Familie, som lode sig forlyste at gaae derop, toge mig samme Tid med sig.

D. 9. (19.) Nov. Paa det at Frideriksodde By og Festning maatte igien, efter sidste Ruin, blive opbygget, meddeelte

Kong Friderik samme Stad nye forbedrede, og fordeelagtige Privilegier i 9 Artikler forfattede.

D. 23. Nov. (3. Decbr.) Begavede Kong Friderik den 3die sine samtlige høie og lave Betiente eller Embedsmænd i Kiøbenhavn, baade af geistlig og verdslig Stand, med særdeles skionne Privilegier, foruden dem, som d. 24. Juni vare Indbyggerne i Almindelighed forundte.

D. 25. Nov. (5. Decbr.) Blev alle Kiøbenhavns Indvaanere, ved en Kgl. Forordning, anbefalet, strax at angive alle fremmede Personers Navne, som i deres Huse logerede, og fra fremmede Riger og Lande hid vare komne.

D. 12. (22. Decbr.) Udgif af Kiøbenhavn et Kgl. Forbud, at ingen Koor, Græs = Øren, Dvier, Heste, Hopper, Svün, Faar eller Lam, maatte af Riget udfores; dog hermed de Stald = Ørne ikke meent, som paa Ladegaardene opstaldes, og paa sædvanlige Tider til Elben uddrives.

1662.

D. 3. (13.) Jan. Saasom Grev Corfitz Ulfeld (som nu med Rege Danix igien var forsonet) til Nyborg i Fyen, og derfra til den Herregaard Ellensborg, strax derhos liggende (hvor Hs. Kgl. Mai. havde bevilget hannem at residere) var sub finem anni præcedentis ankommen, saa holdt han nu sammesteds et kostbart Velkomst = Banquet for en Deel af Land = Adelen der omkring, blandt hvilke nogle, som havde af hannem selv lidt megen Tort i sidste Kriig, da han var Regis Caroli Gustavi Premier = Minister.

D. 21. Jan. (1. Febr.) Om Eftermiddagen ankom til Odense Grev Peder Sparre af Sverrig med sin Frue og en temmelig Suite. Næstfølgende Dag reiste de bort igien ad Holsteen.

D. 28. Jan. (7. Febr.) Ankom til Odense fra Lübeck Grev Corfitz Ulfelds Børn, Christian, Anna Cathrina, Ellen =

Kirstine, Leon og Leonora, og reiste om anden Dagen efter, bort igien til deres Forældre paa Ellensborg.

D. 3. (13.) Febr. Grev Corfitz Ulfeld, som vaar præcedente vespera til Odense ankommen, besøgte om Eftermiddagen min Morfader, saavel som og Mormoder Abigail, i hvis Huus jeg fik hans Gestalt at see. Han var i sin Umgængelse en høfelig og beleven Mand, og takkede hende endnu for Belgjort; særdeles at hun havde for mange Aar siden, efter hans Begjering, havt hans Søster, Fru Birgitte Ulfeld en Tidlang hos sig indlogeret*). Hvorfor han nu igien forsikrede hende om sin tjenstvillige Affection. Thi samme Mand havde den Dyd, at han ei lettelig glemte Nogens Belgjerning; men og derhos den store Skrøbelighed og Feil, at han var af Naturen saare hevgierrig og glemte lige saa lidet, hvis Tort eller Fortred Nogen havde tilføiet hannem.

D. 5. (15.) Febr. Ankom til Odense fra sin engelske Ambassade, Hr. Hannibal Sehested, Rigets Skatmester, og reiste samme Dag bort igien ad Kiøbenhavn til.

D. 8. (18.) Febr. Udgaav Kong Frederik en Forordning, at Salt-Compagniet, som for nogle Aar siden var i Danmark og Norge oprettet, skulde nu igien, indtil Hans Maiestæt anderledes tilsigendes vorder, være ophævet og affkaffet.

D. 20. Febr. (2. Marts.) I Sønder = Jylland eller Hertugdømmet Slesvig, gif Havet af Vesterføen overmaade høit op, om Natten imellem Onsdag og Torsdag, fornemmeligen i Hatstøder Marsch ved Bredsted og Okeholm, saa og i Vidings Herred, hvor det brød igiennem Digerne og gjorde ikke ringe Skade.

D. 26. Febr. (8. Marts.) Forundte Kong Friderik, ved sit trykte Patent den Stad Altona ved Hamborg Privilegium publicarum Nundinarum, eller Frihed at holde aarligen paa visse Tider offentlige Kram = Heste = Fæe = og Drue = Markeder.

D. 6. (16.) Marts. Blev alle Rgl. Mts. Hof = Betiente i Kiøbenhavn, ved en aaben Rgl. Placat, anbefalet, at saafremt de agtede at svare under Hof = Rettens Jurisdiction, skulde de, inden 4 Ugers Forløb, ikke aleneste anmeldte sig hos Rigets Marschal, men endog lade deres Navne hos Kongens Hof = Sammerer Johannes Boyesen udi Hof = Mullen indskrive.

D. 7. (17.) Marts. Blev det islandske privilegerede Compagnie, som af nogle særdeles Personer hidindtil havde bestaaet, ved en nye Contra Mandat af Kgl. Mai. igien ophævet, saa at Farten og Handelen paa Island skulde herefter være forundt saa mange af Kiøbenhavns Negotianter, som derudi vilde participere.

D. 19. (29.) Marts. Lod Kong Frederich en Ordonantz udgaae for Landmilitien, hvorudi General Krigs-Commisarius befales, at holde skarpt Indseende og Justiz over de i Landene indquarterede Krigsfolk, saavel Officerer som Gemene, at de ikke imod deres Verter, eller Landsaaterne, nogen Insolentz eller Modvillie skulde bevise.

D. 2. (12.) April. Udgif Hafniae Kgl. Mts. trykte Forordning om Adskilligt, Renoverings-Værket i Kiøbenhavn og Christianshavn angaaende, saasom den over samme Værk constituerede Directeur havde sig for Kongen beklaget, at mange vilde ikke endnu lade sig de forrige Anordninger være efterrettelige.

D. 8. (18.) April. Døde paa Sorve den af Lærdom høiberømte Frue Birgitte Tott, Sal. Otto Gise's til Turebyegaard efterladte Enke, anno ætatis 52.

D. 21. April. (1. Mai.) Blev født i Flensborg Friderich v. Ahlesfeld, Friderich v. Ahlesfelds og Margrete Dorothea Rantzous ældste Son, som siden blev, tilligemed sin Fr. Fader og deres Descendenter, i Greve-Standen af Kong Christian V. ophøiet.

D. 24. April. (4. Mai.) Stod den offentlige Depositions-Act i Kiøbenhavns Universitet, da Decanus M. Rasmus Winding, Geographiæ Prof. Publ. creerede 84 Cives academicos.

D. 29. April. (9. Mai.) Ankom et Skib fra Curland til Kiøbenhavn, som førte med sig Kong Frederik den Andens Broder Hertug Magni Liig.

D. 3. (13.) Mai. Ved Eiderstedt og Nordstrand i Sønderjylland blev af mange Folk seet 3 Sole paa Himmelen, saavel som 2 eensfarvede Regnbuer, hver ved sin Side af den rette Sol.

D. 5. (15.) Mai. Blev Hertug Magni, Regis Cri-

stiani Tertii Søns, Etig (som fra Gurland til Skibs var ankommen) fra Kiøbenhavn til Roeskilde Domkirke udi al Stilhed, og foruden nogen Pomp henført og der udi Kong Christian den Fierdes Begravelse hos de andre kongelige og fyrstelige Ligg nedsat. Legemet (som var balsameret og laae i en Kiste, som kunde aabnes) blev dog først, efter vor regierende Konges Frederici Tertii Befaling, iført en ny Atlaskes Kiortel.

Samme Tid blev og tilligemed fra Kiøbenhavns Slot bortført og i benævnte Begravelsessted udi Roeskild nedsat den yngste Kgl. Prindsesse, høistbemeldte Frederici Tertii Datter, Dorothea Juliana, som var 4 Aar tilforn udi hendes spæde Alder og Barndom ved Døden afgangen.

D. 6. (16.) Mai. Stod Velbaarne Byrge Trolles og Jfr. Pernille Bildes, Rigens Marfkes, Sal. Hr. Anders Bildes anden Datters Bryllup i Odense. Hendes Moder, Fru Sophia Rosenkrantz, gjorde, ligesom for to Dage siden prioris, saa ogsaa nu posterioris filia nuptialem festivitatem paa Raadhuset i en stor adelig Frequentz.

D. 7. (17.) Mai. Antraf jeg Mormoder Abigail i hendes Huus saare bekymret og ilde tilfreds, eftersom hun havde, *matris sponsarum rogatu*, gaaen for Borde til de tvende adelige Bryllupper, som holdtes paa Raadhuset Søndagen og Tirsdagen sidst afviget, og havde da forrige Dag mistet en forgyldt Solvkaade, som blev hende frastiaalen. For hvilken Skade hun aldrig siden fik ringeste Refusion.

— Forsoiede Hs. Kgl. Maiestæt tilligemed Dronningen og Kronprindsen, samt den ganske Hoffstat sig fra Kiøbenhavn til Frederiksborg.

D. 13. (23.) Mai. Lod **Rex Daniaë**, som nu var paa Frederiksborg, ved en skarp Mandat forbyde alle, som Kronens Gods, enten til Betalings Udlæg, eller og i Pant havde bekommet, at de sig fra Jagten i den kongelige Wildbane aldeles skulde entholde, saasom Hs. Maiestæt vilde have sig selv den forbeholden; og bliver de her med haard Straf truet, som sig imod samme Forordning forseer.

D. 18. (28.) Mai. Saae jeg udi St. Knuds Kirke en stor Brimmel og Opvartning hos Hs. Excellence Hr. Hannibal Schsted, som Fredagen den 26de hujus var med en anseelig

Suite ankommen til Odense, hvor han forblev over indtil tredje Pintsedag, da han reiste videre fort, at gaae udi Kgl. Dansk Ambassade til Engelland og Frankerige.

D. 21. (31.) Mai. Tog Kronprindsen af Danne-mark, Prinds Christian, paa Frederiksborg Afsted med sine hoibaarne Forældre, (efterat han i foregaaende Pindse = Helligdage havde med dennem i Slots = Kirken ibid. communiceret) og forsoiede sig saa derfra ad Corsøer til, for at tiltræde sin Udenlandsreise.

— Kongen og Dronningen, efterat de havde giort Høi-bemeldte Prinds noget ud paa Veien Geleide, begav de sig samme Dag hjem til Kiøbenhavn igien.

D. 22. Mai. (1. Juni). Saae jeg første Gang Hs. Kgl. Høi-hed, vor naadigste Arve = Prinds, Prinds Christian, der han om Aftenen ankom til Odense, efterat han næstforegaaende Dag var reist fra Frederiksborg.

D. 23. Mai. (2. Juni). Holdtes i Kiøbenhavns Uni-versitet en appendix til sidste Deposits med 24 Candidatis, som vare efter de andre ankomne, hvilke bleve iligemaade efter fore-gaaende Examen, af Decano Erasmo Pauli Bindingio til Studenter creerede.

— Der Kronprindsen gik om Formiddagen omkring i Odense, for at besee Kirkerne og anden Byens Danlighed, stim-lede Almuen sig allevegne omkring hannem, som de, der nyligen havde faaet Dine. Bores Dør kom han dog ikke forbi i Dag, saa at jeg kunde igien saae noget at gabe paa med de andre.

D. 24. Mai. (3. Juni). Om Morgenen Kl. 6 tog Hs. Kgl. Høi-hed Prinds Christian bort igien fra Odense, for sin Udenlandsreise at fortsætte, og kom den Dag til Koldinghuus. Og var i hans Følge, foruden adskillige andre fornemme Betiente og Opvartere, Velb. Christopher Parsberg, hvilken var paa denne Reise Prindsens Hofmester.

D. 25. Mai. (4. Juni). I Kiøbenhavn blev Kgl. Ma-jeestæts høieste Ret offentlig paa Gaderne indblæst; og ved Herol-den efter Sædvane udraabt.

D. 26. Mai. (5. Juni). Blev dette Mars høieste Ret i Kiøbenhavn anfangen om Morgenen Kl. 9, og præsiderede Hs. Kgl. Maiestat selv personligen i Retten.

D. 27. Mai. (6. Juni). Reiste Prinds Christian fra Kolding til Ribe.

D. 29. Mai. (8. Juni). Giler Holck, Rgl. dansk Oberst og Commandant paa Cronborg, nedlagde i en Duel den hollandske Oberst Capell, da de gif sammen med Pistoler i det Sachsen=Lauenburgske Gebeet, et Par Mile fra Hamburg, saa at bemeldte hans Antagonist, en halv Time efterat han havde faaet sit Banesaar, Anden opgav. Holck, som og blev i den ene Arm blesseret, fik siden Rgl. Pardon, og forsoiede sig hjem til sit Gouvernement paa Cronborg igien.

— Gif Hs. Rgl. Høihed Prinds Christian med sin Comitatus fra Ribe til Skibs, og bleve ved deres Afstog, nogle Stykker løsnede paa Slots=Bolden. Deres Seilads lode de staae lige til Nederlandene.

D. 1. (11. Juni.) Ankom Kronprindsen af Danmark til Leewarden, som er Hovedstaden i Friisland, og blev af Stattholderen sammesteds, Wilhelm Friderich, Fyrste af Nassau, paa Slottet tracteret.

D. 3. (13. Juni. Var vores Prinds Christian i den Stad Gronningen, og af Taarnet sammesteds besaae den omliggende Egn.

D. 5. (15. Juni.) Ankom Princeps Daniae til Coerwerden, besaae dens Castel og Fortification, og fortsatte saa sequentibus diebus sin Reise til de andre Stæder, Zwolle, Deventer, Zutphen og Arnheim.

D. 10. (20.) Juni. Indsendt Hs. Rgl. Høihed sig i den Stad Cleve, hvor han de forefundne Antiquiteter i Klosteret og paa Slottet beskuede. Tog siden de efterfølgende Dage videre fort til Minwegen, Fort St. André, Crevecoeur, Herzhogenbusch, Løwenstein og Utrecht.

D. 16. (26.) Juni. Kom Prinds Christian til Amsterdam, og tog sit Logement hos Jochem Jrgens.

D. 8. (18.) Juli. Blev af Kiøbenhavn et Rgl. Forbud udstædt, paa Søbe her i Rigerne, det i Christianshavn oprettede Sæbesyderie til Nachdeel, andensteds fra at indføre, med mindre man vilde give 4 Rdl. til Told af hver Tønde.

D. 10. (20.) Juli. Hørte vi om Aftenen stort Klammeri og Slagsmaal paa Gaden af nogle fulde Markedsfolk, og

Særdeleshed gemeen Pobel's Exclamation over den Ulykke, at en Rytter med sin dragne Kaarde hug Dret af en Bondekarl; hvorudover deres Tale faldt saaledes: „Du kom tidlig nok til Marked. Har du endnu nogle Penge tilbage, som du ikke har druffet op, da saaer du at kiobe dig et Drebrev for Resten.“

D. 14. (21.) Julii. Dr. Jens Nielsen Nachschov, Medicus Practicus i Trondhjem, en fornemme lærd Mand og vakker Hebræus, styrtede sig selv af Melankolie ned i en Brønd, og ynkkelig druknede.

D. 30. Julii. (9. Aug.) Blev ved en trykt Kgl. Forordning besejlet, at den tilbørlige Rigtighed udi Hs. Maiestæts Sold=Retligheds Erlæggelse, af hvis Kobber og Jern af Biergværkerne i Norge vindes, skulde herefter af de Bedkommende (ved samme Metallers Udskibning) udi Agt tages.

D. 22. Septb. (2. Oct.) Døde i Helsingør Jonas Heinemærk, Kgl. Maiestæts Over=Soldforvalter ved Dresund, en velstuderet, vidtberejst og i fremmede Sprog veltalende Mand.

D. 28. Septb. (8. Oct.) Udgif i Kbhv. Kong Frideriks aabne Brev om de Soldater, som uden Pas og Afsked, fra Regimenterne bortløber, nemlig at de ved Færgestederne skulde paagribes, og til Kiøbenhavn henføres.

D. 9. (19.) Oct. Blev afgangne Sold=Directeurs Jonæ Heinemærchs Liig i St. Olai Kirke i Helsingør, ved Sognepræstens Hr. Henrik Goisches Liig=sermon hæderlig begravet. Saa mange Carmina funebria vare aldrig tilforn i Dannemærk over noget Liig blevne udstedte, som over hans.

D. 21. (31.) Oct. Udgif Hafniae Kgl. Maiestæts Forordning om Allun=Solden, seil. at der skulde af hver Skpd. Allun gives herefter en halv Rdlr. til Sold.

D. 22. Oct. (2. Nov.). Blev 74 til Kiøbenhavn ankomne Candidati af Decano Mag. Barth. Bartholin creerede med vanlige Ceremonier Cives Academici.

D. 23. Oct. (2. Nov.) Der jeg gif og ledte iblandt adskilligt Skramlevi og Chartequer paa Mormoder Abigail's Loft, fandt jeg udi en gammel Tønde nedlagt en stor codicem manuscriptum næsten forraadnet, hvor jeg saa alle Slags Urter imellem Bladene indlagt. Der jeg mig herpaa ikke forstod, bar jeg det ned til min Fader, som sagde, at det var et Herbarium

vivum, af Sal. Dr. Jacob Otthesen, Medico practico Aarhusiensi, fordum med stor Flid samlet og forfattet. Og beklagede min Fader meget, at dette nyttige Værk var saaledes bleven hen slængt, og af Regn og Forraadnelse plat fordærvet.

D. 24. Oct. (4. Nov.) Blev, ved Kgl. Forordning, en vis Told lagt paa det Suffer, som enten af de privilegerede Participanter her i Riget raffineret vorder, eller fra fremmede Stæder indføres.

D. 30. Oct. (10. Nov.) Ankom Hs. Kgl. Majestæt, tilligemed Prinds Georg og 20 fornemme Herrer, til Helsingør og Cronborg, og blev udenfor Staden af Feltherre Hr. Hans Stack, samt en Trop Ryttere, imodtagen. Et Par Timer derefter kom ogsaa Dronningen med hendes Broder, Hertugen af Zelle, hvorpaa de samtlige besaae de nye Befæstningsværker ved Cronborg Slot, og saa derfra næstfølgende Dag sig til Frederiksborg igien forsoiede.

D. 8. (18.) Nov. Blev Hs. Kgl. S. Prinds Christian af Danmark, som sig nu til London i Engelland opholdt, af Kongen af Storbritannien, Carolo Secundo, udi Hertugen af Yorks og Prinds Roberts, samt 7 andre fornemme Herrer's Hærværelse slagen til Ridder af den Kgl. Orden Høsebaandet, hvilket høibemeldte Hertug af York, bandt hannem om det venstre Been, men Snoren med Ordens Tegnet af St. Jørgen blev Hs. Høihed af Kongen selv hængt om Halsen, hvorpaa fulgte Complimenter, Taksigelser og Lykønskninger.

D. 12. (22.) Nov. Blev ved en Kgl. i Kiøbenhavn udstedt Forordning ikke allene forbudet Korn her af Riget til fremmede Stæder at udføre, men endog alvorligen befalet, at alle de, der havde om sliig Udførsel nogen Kundskab, skulde det, uden nogen Dølgemaal eller Undseelse angive.

D. 19. (29.) Nov. Holdt det Moskovitiske Gesandtskab deres anseelige Indtog i Kiøbenhavn, med mangfoldige Karosser's Følge, og bleve siden paa Kongens Beføstning i nogle Dage tracterede. Samme Gesandters Navne vare Gregorius Boriseides, Theodatus Johannides, begge af den Moskovitiske Slægt, og Czarens Kammerherrer, saa og Theodorus Athanaseydes, Cancellær.

D. 26 Nov. (6 Dec.) Blev af Professoribus Hafniensibus paa Consistorio sluttet, at latinsk Solyprædiken her- efter paa alle Fests- og Høitidsdagene skulde holdes i Trinitatis Kirke der i Staden, og at Magister Jens Bircherod, Linguae græcæ Professor Regius, maatte, efter egen godvillig Tilbydelse, sig samme Function paatage.

D. 1. (11.) Dec. Blev de moskovitiske Gesandter fra deres Logement i Kiøbenhavn op paa Slottet til Audienz opførte, ved Henrik Villumsen Rosenvinge og Ceremoniemesteren, med 16 Carossers Folge. Deres Presenter, som de paa Czarens Begne til Kongen, Dronningen og Prinds Georg havde at forære, og mestendeels i allehaande kostbare Foerverk, samt adskillige levende Dyr bestod, blev ved 150 Personer af den Rgl. Garde i en lang Række for dennem opbaaren. Hs. Rgl. Majestæt sad paa en forgyldt Throne, med alle de høie Ministre omkring sig, medens han dennem Audienz meddeelte. Deres Tale bestod i Almindelighed udi Forsikringer om Czarens Venkskab, samt Gratulation til Kongens Souverainitet.

D. 3. (13.) Dec. Blev de moskovitiske Gesandter til privat Conferens paa Kiøbenhavns Slot antagne. Hvad de da havde at forebringe, blev ikke egentlig kundbart. Dog gik en almindelig Tale iblandt Folk, at de gjorde Forslag om et Giftemaal imellem Czarens Søn og en af de Rgl. danske Prindsesser, hvilket Dronningen ikke synderlig skal have ladet sig befalde.

— Ankom Hs. Rgl. Høihed, Prinds Christian af Danemark til Paris i Frankrig, efterat han faa Dage tilforn var reist fra Engelland, dog i al Stilhed og incognito, og indlagde sig i Logement udi den Danske Ambassadeurs Hr. Hannibal Schstedts Huus.

D. 20. (30.) Dec. Lod Hs. Rgl. Majestæt en ny Toldforordning Hafniæ udgaae om de fremmede Drifkevarer, som i Riget indføres, til nogen Lindring og Lettelse for Wiinhandlerne.

Tillæg til S. 75. den 3. Febr. 1662.

Bircherod meddeler til Dplysning følgende to Breve til hans Normoder Abigael Hasebarth fra Corsik Ulfeld:

Den gode Gud bevare Eder, Abigael, fra alt det som ondt er, det ønsker jeg Eder troligen!

Er min venlige Begiering til Eder, at I ville gjøre mine Sødsfænde og mig den Billighed, og indtage udi Eders Huus min Søster Birgithe Ulfeld, og udi Eders Huus forunde hende to Kammerfer, som kunde være hende noget beqvemme, og at I ville Eder paatage, at underholde min Søster Birgitha med en Pige udi Eders Huus, med Tractement til Al og Mad, nemlig fire Retter hver Maaltid, og naar hun ikke ville faae Mad med Eder selver, at hun da maatte bekomme samme Mad paa sit Kammer; for hvilken Tractemente, saa vel som for Kammerfer, Ild og Lys, Eder aarligen skal af Hendes kiære Moder og Søsfænde blive betalt, nemlig To Hundrede Rixdaler; og dersom min kiære Moder eller Søsfænde Eder det ei betaler, vil jeg være derfor god, Eder det at betale; paa det I ei skal tænke, at Eder herover nogen Skade skal tilføies for Eders gode Willies Skyld; mens meget mere haade mine Sødsfænde og jeg ville vide Eder al Tak, og gjøre Eder derfor al Tieneste igien, haabendes, at I os ei dette udflager. Befalendes Eder den alsommægtigste gode Gud.

Kiøbenhavn d. 1. October 1644.

Corfiſ Ulfeld.

Den gode Gud bevare Eder og give Eder megen Lykke, det ønsker jeg Eder! Jeg takker Eder for Eders gode Svar, som I gav mig paa min Skrivelse, anlangende min Søster Birgitha at indtage udi Eders Huus, og unde hende tvende Kammerfer, ogsaa forskaffe hende hendes Tractement; hvilket Eder altsammen til al Takke skal betales, som jeg før udi min forrige Skrivelse haver anmeldet. Hvad sig Veed anbelanger, haver min Broder Anud lovet at forskaffe ud til Eders Huus et half hundrede Læss om Aaret, paa det at Eders Besværing ei skal være for stor. Jeg saavel som alle mine Sødsfænde ville gierne igien tiene Eder og Eders Børn, og gjøre dem igien al Billighed. Befalendes Eder hermed under den Allerhøiestes Beskiermelse.

Kiøbenhavn d. 18. October 1644.

Corfiſ Ulfeld.

1665.

D. 3. (13.) Jan. Esterdi Masum Sogns Pastorat var annecteret til den theologiske Profession, som Kongl. Majestæt havde mense præterito kaldet min kiære Fader til: saa maatte han (thvorvel han ikke endnu selv var inaugureet) jevnlig lade Kirke-Tienesterne ibidem ved andre forsyne. Marsagen her-til var endogsaa denne: at det haver ikke den samme Be-

skaffenhed med bemeldte Nasum Kald, som med andre Præsteskald paa Landet, hvor Herreds-Prøvsten maa, naar Præsten er død, ved de øvrige Herreds-Præster lade Kaldet indtil Successoris Ankomst betiene; saasom dette ved Kong Christian den Tredies naadigste Anordning fra Provstens Inspection og Jurisdiction er exciperet, saa at Lector Theologiæ, saavel qvoad ius visitationis, som qvoad procurationem sacrorum, haver ene der at sige. Ved sliq Leilighed blev en af de nuværende Gymnasister formedelst sin jevnlige Gang og Opvartning i Huset, familiær hos os, efterdi han var min Faders Emissarius, nu til Capellanerne og nu til Høverne, eller andre Studenter i Byen, som til Alter- eller Prædike-Tie- nesten i meerbemeldte Nasum Kirke maatte bestilles.

D. 12. (22.) Jan. Blev af rege Daniaë ved en aaben Placat strengelig forbuden, at Ingen maatte oprykke eller borttage de Pæle, som sættes til at afdele de ny anlagte Gader i Kiøbenhavn, med mindre de, saasom for vitterligt Syveri vilde straffes.

D. 13. (23.) Jan. Døde i Kiøbenhavn den gamle Esaias Fleischer, Kongl. Majestæts Liv-Apotheker, ann. æt. 77; en af Gravitet og store Midler anseelig Mand.

D. 21 Jan. (1 Febr.) Lod Hs. Kgl. Majestæt en streng Forordning i Kiøbenhavn udgaae om den Misbrugs Afskaffelse, som ved Dren-Kiøbets Forprang her i Landene passerede.

D. 26 Febr. (8 Marts.) Blev en Kgl. trykt Forordning udgivet, om den Skibsmaaling, som ved alle Sø-Stæder skulde skee, til Toldens og Befragtningens Rigtighed.

D. 7. (17.) Marts. Døde i Kiøbenhavn Velbaarne Othe Christoffer Ulfeld, som var Velbyrdige Biørn Ulfeld til Raabeløff, Amtmand paa Helsingborg Slot, og Velbaarne Fru Margrethe Brahe til Næsbyholm, deres Son.

D. 12. (22.) Marts. Blev de russiske Gesandter atter med prægtig Anseelse til Audienz hos Kongen paa Kiøbenhavns Slot opførte.

D. 15. (25.) Marts. Befandtes alle Svanerne i Frederiksborgs Slotsgrave at have faaet oven i deres Hoveder en

usædvanlig cirkelrund rød Plet, saa stor som en Rigsdaler, da de ellers forresten vare hvide overalt, ligesom de pleier at være.*) Udskillige Folk, saavel Naturkyndige, som Andre, reiste denne og efterfølgende Dage didhen, for at besee det underlige Syn, hvorledes alle disse Swaner vare paa een Tid saasom med en rød Krone blevne stafferede. Men Aarsagen til saadan Hændelse kunde Ingen vide.

D. 18. (28.) Marts. I Kiøbenhavn gjorde Kong Friderich (som denne Dag fyldte sin Alders 51de Aar) ved sit udgivne Brev, Anordning om nogle nye affrukne Gader inden for samme Kgl. Residentsstads Fortification.

D. 20. (30.) Marts. Døde i Kiøbenhavn Selius Marcellus, Kgl. Majestæts Berg-Raad i Norge, og General-Postdirecteur sammesteds, an. æt. 63.

D. 22. Marts (1 Apr.) Udgik i Kiøbenhavn Kongens Forordning, at, paa det ingen ulovlige Krybskytter maatte findes, skulde alle legitimerede Skytter, baade i Hans Majestæts Vildbane og andensteds, bære et Vaaben og Kiendtegn paa sig.

D. 25 Marts (4 Apr.) Lod Kgl. Majestæt, Hermann Jeger, som havde erlanget Privilegium paa Sæbesyderiet i Christianshavn at indrette og fortsætte, til Gavn og Fordeel, nok en ny Forordning udgaae, at ingen Sæbe her i Rigerne maatte indføres, undtagen den amsterdamske Sæbe, som med det sædvanlige Vaaben var brændt.

D. 28 Marts (7 Apr.) Resignerede M. Mathias Clausen Bang med en publik Oration Scholæ Otheniensis Rectoratum, som han paa tiende Aar med Berømmelse havde forvaltet. Og blev strax paa samme Dag og Sted Niels Andersen Sæls, som tilforn var Conrector sammesteds, af Biskoppen i Byen D. Laurentio Jacobæo til Rectors Bestilling indsat.

D. 2. (12.) Apr. I Kiøbenhavn tildrog det sig, at en af de Kameler, hvilte den moskovitiske Ambassadeur, havde

*) Jof. Thom. Bartholins Beretning herom i et Brev af 3. April 1663. Epp. Medicinal. Centuria IV.

for 4 Maaneder bragt med sig did og foræret vores Konge, fødte et levende Kameel-Føl; som blev holdt for en sær Marit, efterdi man ikke veed, noget Kameel=Dyr tilforn at være født her i Riget.

D. 6. (16.) Apr. Blev en Hattemager af Odense, ved Navn Knud Basse, som havde et Mord paa en anden Borger begaaet, paa Odense Torv halshugget om Morgen.

— Paa Peder Pedersen Lerkes Sal (hvor jeg stod imellem Sognepræsten af Kiøge, M. Niels Randulph og hans Hustru, og saae civis Otheniani decollationem) vare foruden dem mange flere fornemme Spectatores samlede, baade af indenbyes og udenbyes Kyndinger, og blandt anden Discours havde de deres Skiertz med Byfogden Antoni Otthesen, fordi han havde, førend Justificationen skeete, traadt efter gammel Wiis ind i Kredsen og lyst Fred over Bøddelen; eftersom samme Bøddel havde ingen afhugget tilforn.

D. 8. (18.) Apr. Var jeg i min Oldemoder (Mormoder)*) Abigaels Hasebarts Huus med flere til Giest, saasom hun i Dag gjorde sin Stads=Moes, Johanne Madtsdaatters (af hvis festiva conversatione jeg hidindtil havde, i disse mine Barndoms=Mar, havt mangan en Fornoielses og Glædfkabs Stund), og Daniel Johansens Fæstensøl. Thi deres Bryllup blev siden holdt ude paa Landet.

D. 16. (26.) Apr. Hr. Niels Krabbe til Stellinge, Ridder, som fordem var Rgl. Majestæt af Danmarkfs General=Krigs=Commissarius i Skaane, og Befalingsmand over Solvisborg Lehn, indtil Landet kom under svensk Herskab, døde paa Belteberg i Skaane om Morgen den 7. an. æt. 60.

D. 28 Apr. (8 Mai.) Om Contributionernes Oppeborzel og sammes Rigtighed, blev atter en Rgl. Forordning i Kiøbenhavn udstedt.

D. 30 Apr. (10 Mai.) Reiste Hs. Rgl. H. Kronprinds Christian, bort fra Paris, for at besce andre Stæder i Franfrig.

D. 4. (14.) Mai. Stod den danske Ridders, afgangne Hr. Niels Krabbes adelige Viigbegiængelse i Helsingborg Kirke,

*) See ovenfor S. 75. S. 93 og fl. St.

hyor Sognepræsten Mag. Torkel Thuesen udi sin Prædiken over hannem forklarede Texten: Psal. 141. v. 8.

D. 6. (16.) Mai. Om Middagen tildrog sig udi Gyrstinge Præstegaard i Sielland en jammerlig casus, i det Præsten sammesteds, Hr. Jens Povelsen Cascerides tilligemed Hr. Henrik Thygesen, Sognepræst i Bringstrup og Sigersted og Provst i Ulstedherred, item bemeldte Hr. Jenses Hustru, hendes Broder, 2 Tienesteqvinder og et lidet Barn, tilsammen 7 Personer, bleve alle ynkeligen indebrændte. Det gik saaledes til: Hr. Jens og hans Kone var gaaet samme Dag til Guds Bord i deres Sognekirke, og havde budet deres Provst, Hr. Henrik, som dem med Sacramentet betiente, hiem til Bords med sig. Der Maden nu skulde anrettes, væltede Præstekonen en Kiedel med Fedt om i Kioffenilden, hvoraf Luen hasteligen foer op i Skorstenen, antændte i et Minut Rollen, Taget og Loftet, saa at det ganske Huus var spændt, inden man til Ulykken fornam, og der de udi den Skynding løb omkring, for at redde noget Huusgeraad, faldt Huset med Ilden ned paa dem, førend de toge sig vare.

D. 27 Mai (6 Jun.) Dode i Bogense i Fyen Fru Anne Brahe, Axel Brahes til Elvid, fordom Danmarks Riges Raads, Daatter, men Velbyrdige Giler Dvitzows Enke, henimod 80 Aar gammel. Var vel af skion Byrd, men ellers i alt sit Levnets Væsen et uteerligt og Skarns Dvindfolk.

D. 29 Mai (8 Jun.) De forhen udgangne Mandater om Renoveringsværket eller Gadernes Renselse i Kiøbenhavn, bleve endnu ved en ny og vidtloftig Kgl. Forordning formerede.

D. 2. (12.) Jun. Resignerede Mag. Jacob Holm i Slagelse Skole, med en oratione publica, samme Skoles Rectorat; eftersom han var af Kgl. Majestæt derfra kaldet til at være Rector Scholæ og Canonicus i Christiania.

D. 12. (22.) Jun.) Til det nye privilegerede Amdams Manufactur-Værks Indrettelse og Fremgang, blev af Kongen en temmelig stor Told lagt paa alt det Amdam og Stivelse, som andensteds fra indførtes.

D. 13. (23.) Jun. Udstedte Kong Friderich en Forordning om Høiesterets Dommes Gsterkommelse og Execution i Gjelds=Sager.

D. 22 Jun. (2 Jul.) Bevilgede Hs. Kgl. Majestæt ved sit udgivne Brev at Landsdommer Wilhelm Lange maatte (enddog hans Bopæl nu skulde være i Jylland) beholde fremdeles sin Profession, og dens tillagte *reditus ordinarios* ved Universitetet, og ved en Vicarius lade samme sin Function forrette.

D. 25 Julius (4 Aug.) Udgik i Kbhvn. Kgl. Majestæts trykte Befaling til alle Undersaatterne her i Riget, at alle, som om Gorfis Ulfelds forehavende Førræderi og Anslag, eller om hans Breve, Gods, Mobilier og tilstaaendes Giæld, kunde have nogen Kundskab, skulle saadant, under Livs, Wres og Godses Fortabelse, aabenbare og tilkiendegive.

D. 2. (12.) Aug. Vley, efter Kgl. Majestæts Befaling, gjort i Kiøbenhavns Kirker Taksigelse til Gud for Ulfelds førræderiske Anslags lykkelige Aabenbarelse. Samme Taksigelses Formular var af Erkebispens forfattet, og ved Trykken udgivet.

D. 6. (16.) Aug. Vi hørte eller saae nu ikke mange, enten ringe eller fornemme Folks *conventicula*, i hvilke man havde jo Ulfeld og hans Førræderi paa Tale; fornemmelig siden der var kommen Kgl. Ordre for hans Machinations Aabenbarelse offentlig i Kirkerne at takke. Imidlertid fandtes vel ogsaa en og anden *inter acriores Politicos*, som endnu vilde holde den imod ham procederede Sag, i hvor klar den end syntes, for en mørk og dunkel Sag. Thi deres Raïson var denne: At efterdi slet ingen i hele Dannemarks Rige fandtes at have været hans *consilii socius* eller Correspondent i dette farlige Anslag imod Kongen, saa var det aldeles urimeligt, at han, der altid havde passeret for en saare klog og dybsindig Mand, skulde allene have foretaget sig saa mægtigt og grueligt et dessein, en Konges Dethronisation, som han dog aldrig, uden flere indenlandske Medvideres Hielp, kunde bringe i Værk, og langt mindre til Effect.

D. 6. (16.) Aug. Blev Jesper Baltzerfen Rønneke, Studiosus Danus, som baade privatim og publice qværferske Lærdomme defenderede, paa Consistorio Hafniensi stillet for Retten, og af Sognepræst til Trinitatis Kirke M. Jens Justson, efter Kgl. Befaling, anklaget.

D. 7. (17.) Aug. Lode samtlige Professores i det Kgl. Kiøbenhavns Universitet deres underdanigste Declaration til Kgl. Majestæt udgaae, imod Corfis forrige Greve af Ulfeld, hans falske Angivende om Geistligheden, saasom de skulde have været i hans forræderske Anslag Medvidere. Og er denne Declaration underskrevet af **D. Hans Svane, M. Berthel Bartholin, Acad. Rect. D. Johan Vandel, D. Petro Scavenio, D. Th. Bartholin, M. Erasmus Brochmand, M. Erasmus Vinding, D. Christian Ostenfeld, M. Christen Steenbuch, M. Villum Lange, D. Erasmus Bartholin, M. Hans Zoega, M. Jørgen Eileren, D. Peder Resen, M. Jens Bircherod.**

D. 8. (18.) Aug. Ankom til Kiøbenhavn en engelsk Jagt, førende 10 Stykker, hvorpaa var Grevinde Eleonore Christine, hvilken man havde fanget udi Dower i Engelland. De satte i Land med hende ved Bremerholm, hvorfra hun blev om Aftenen Kl. 7, med Musketterere afhentet, af Capitain Ahlefeldt til Slottet ledsaget, hvor hun strax blev i det blaae Taarn indsat.

D. 10. (20.) Aug. Døde Mag. Hans Michelsen Rafn, fordem Collega i Herlufsholms Skole, siden Rector Scholæ Slaglosianæ, men nu Sognepræst til Drøsløv Menighed i Siælland; en af sin ugemene Strengthed sær navnkundig Skolekarl,*) som ellers haver in scientia musico af publico vel meriteret.

*) I Sverrige endnu den almindelige Benævnelse paa Lærere ved de lærde Skoler og Gymnasier. Om H. M. Ravens Skrifter til dansk Metrik og Syngekonst (som han udgav under Navn af Corvinus) s. Worms l. Per. I. 238. Nyerups og Rahbeks d. Digtek. Hist. II. p. XXIV. Meislings Undersøgelse om det heroiske Versemaal. S. 95. — Hans for sin Tid (omtr. 1650) meget mærkværdige Admonitio de scholis henc constituendis er oversat i Nyerups Skolehist. p. 114—123.

D. 16. (26.) Aug. Kom Hs. Høihed Prinds Christian hjem igien til Kiøbenhavn fra fremmede Lande, og blev indledsaget ved mange Carosfers Geleide, og Stykkers Løsning.

— Blev, efter Kgl. Majestæts Befaling, giort offentlig Taksigelse til Gud, af alle Prædikestole i det ganske Rige, for hans guddommelige Godhed og Naade imod det Kongelige Huus at aabenbare Gorfis Ulfeldts forræderske Anslag.

D. 19. (29.) Aug. Blev paa Consistorio Hafniensi udi Jesper Konnekes Sag, (der den siden den 6. August nogle Gange havde været ageret) dømt af **Senatu Academico** saaledes: At dersom han ikke inden 6 Uger vilde omvende sig fra sin Bildfarelse, og lade sig undervise, skulde han relegeres in perpetuum fra Academiet, og desforuden kiendes i Hs. Majestæts Naade og Unaade, efterdi han i sine Lærdomme angreb den høieste Dyrighed.

D. 22 Aug. (1 Sept.) Lod Erkebispnen og Præsteskabet i Kiøbenhavn, paa deres egne og meenige Clereciets Begne i Dannemark, ved Trykken udgaae deres underdanigste Erklæring imod Gorfis, tilforn kaldet Greve af Ulfeld, hans usandsfærdige Angivende, anlangendes, at den ganske geistlige Stand sig skulde have interesseret udi den af hannem foretagne Attentat imod hans Herre og Konge.

D. 30 Aug. (9 Sept.) Dr. Lauritz Jacobsen, Biskop over Fyens Stift, døde i sin Bispe-Residents udi Odense om Morgenens Kl. 5, da det ringede sammen til Froprædikenen, an. æt. 64, episcopat. 13.

D. 1. (11.) Sept. Da vi nylig havde sat os til Vords, kom den sal. Biskops Amanuensis ind til os, og paa Enkens Begne begierede at vide af min Fader, som hendes fortrolige Vens sentiment, om det ikke var sømmeligt og tilbørligt at ingen Orgelværks Klang maatte lade sig høre i Stadens Kirker forstkommendes Søndag, imedens den sal. Mandts Liig stod over Jorde. Thi man havde herudinden hans Formands Doct. Hans Michelsens Exempel at betiene sig af, som døde i Dimmelugen A. 1651; hvorudover der ikke blev i næstfølgende Paaske-Helligdage enten spillet paa Orgelværket eller nogen anden Instrumental-Musik brugt i bemeldte Kirker, fordi han samme

Tid stod ubegraven. Min Fader bekiendte, praxin hanc dignam quidem et decorum esse, sed non tuto imitabilem.*)

D. 4. (14.) Sept. Giorde Mag. Niels Bang (hid= indtil Sognepræst til Dalum og Sanderum Menigheder i Fyen) sin corporlige og bisfoppelige Ged for Kong Frederik den 3die paa Kiøbenhavns Slot, saasom han af Kgl. Majestæt var kaldet og beskiftet til at være **Episcopus Fioniae**, i sal. Dr. Lauritz Jacobsens Sted.

D. 9. (19.) Sept. Var jeg med mine Forældres Til= ladelse henne i Peder Pedersen Lerkes og Anthoni Otthesens Huse, for at see den Stads og prægtige Tillavelse, som samme= steds skete, med de Sale og Gemakker at udstaffere, i hvilke de hoié churfyrstelige Personer skulde indlogeres, som nu til Odense forventedes.

D. 11. (21.) Sept. Om Eftermiddagen Kl. 5 saae jeg Churfyrstinden af Sachsen med Churprindsen, og alt deres comitat til Odense i prægtig Udsfær at ankomme. De vare til= hobe 234 Personer stærke.**) Og var iblandt dem den fornemme og navnkundige Theologus D. Jacob Weller, churfyrstelig Over=Hosprædiker, som i Christen Hansen Niemes Huus logerede.

D. 12. (22.) Sept. Om Morgenen Kl. 6 reiste Churfyrstinden og Churprindsen af Sachsen med deres ganske suite

*) Bircher od beretter, under 5. (15.) Sept. hvorledes atter den afsøde Biskops Famulus var kommen som Underhandler i denne Sag paa Enkens Vegne; men Faderen havde, efter Overlæg med Nogle af Magistraten og Geistligheden raadet fra. „Thi, (soier han til) vi leve nu under en anden Regjering, end den Tid sal. Dr. Hans Michelsen blev begravet, og adskilligt blev da hos fornemme Stands=Personer og i deres ritibus tolererede, som vores souveraine Herskab nu vil have sig som et Regale proprium forbeholden.“

**) Af to hos Bircherod meddeelte Breve af 4. og 15. Aug. fra Rente= kammeret til Tolderen i Odense Christen Westesen erfares, at disse „fremmede fyrstelige Personer og deres medhavende suite“ paa „deres Reise giennem Landene skulde defraieres og friholdes,“ hvortil Tolderen paalægges at giøre Credit, og betale samme „af Tolden efterhaanden som den indkommer.“ Ligeledes at sørge for, at der brygges Al af forsvartig Bonitet og i tilstrækkeligt Forraad, m. m.

bort igjen fra Odense ad Nyborg, hvor de den Dag over forbleve.

D. 24 Sept. (4 Oct.) Blev Kornskatten i Danmark ved Kgl. Majestæts Brev igjen paabuden, nemlig, at der skulde gives af hver Tonde Hartkorn $\frac{1}{2}$ Skp. Rug og $\frac{1}{2}$ Skp. Byg, som inden nærværende Aars Udgang maatte paa sine aaffigrede Stæder erlægges.

D. 27 Sept. (7 Oct.) Døde paa Nielstrup i Folland Hr. Christopher Urne til Næsmark, Ridder, Danmarks Riges Raad og Cansler, an. ætat. 70.

D. 3. (13.) Oct. Holdt D. Christian Ostensfeld, Medicinæ Professor, en orationem panegyricam paa Auditorio Hafniensis Academiæ superiore, at gratulere Churprindsen af Sachsen (som tilligemed Kong Frederik og Hs. Kgl. Høihed Prinds Christian, samt mange flere høie Personer, var samme Tid og Sted tilstede) til sin Forlovelse med den Kgl. Danske Prindsesse.

D. 20. (30.) Oct. I Nordstrand udi Fyrstendømmet Slesvig opkom om Natten tilligemed Regn og Torden en skrækkelig Storm, hvorved Havet gik (saasom ofte tilforn) meget høit op og igiennembrød Digerne. Og var da Pelworm, som er den eneste overblevne Deel af den Nordstrandiske Distrikt, i største Fare og nær ved sin Undergang. Bemeldte Storm lod sig ellers desforuden i alle Danske Provincier med største vehements fornemme, ihvorvel den gjorde ikke allevegne ligestor Skade.

D. 23 Oct. (2 Nov.) Ankom til Odense Kl. imellem 3 og 4 om Eftermiddagen Churfyrstinden og Churprindsen af Sachsen, samt deres Comitæ, og logerede ind i deres forrige Qvarteer, nemlig hun udi Anthoni Otthesens, han i Peder Pedersen Perkes Huus, og de andre af deres Ministre og Betsiente paa adskillige andre Steder i Byen.

D. 24 Oct. (3 Nov.) Om Formiddagen Kl. imellem 6 og 7 reiste det Churfyrstelige Herskab bort igjen fra Odense til Middelfart og over Sundet til Koldinghuus.

D. 3. (13.) Nov. Blev Mag. Christen Lødberg af Kgl. Majestæt kaldet og beskicket til at være **Historiarum Profes-**

sor in Regia et Equestri Academia Sorana. Og var han den sidste iblandt dem, som til Professorium munus sammesteds af vore høilovlige Konger ere kaldede; saasom status ejusdem Academiae kom i efterfølgende Aaringer jo meer og meer i Uffald.

D. 5. (15.) Nov. Var jeg med mine Paarørende paa Sarupgaard, en halv Mil fra Odense, til Velkomst=Giæstebud, da Anders Pedersen førte sin unge Brud hjem; og da Mormoder Ubigael og Peder Pedersen Verke sadde paa Hens og Siemreisen hos hinanden i en Udhængsvogn, lode de mig følges i Vognen med dem. *)

D. 7. (17.) Nov. Ankom Dronningens Broder, Hertug Johan Frederik, Dux Brunsvicensis et Lunenburgensis, til Skibs ved Dragor paa Amager, og blev derfra strax til Kiøbenhavn i en Carosse indhentet.

D. 8. (18.) Nov. Om Eftermiddagen Kl. 8, døde i Kiøbenhavn udi sin Gaard i store Kannikestræde Grev Christian Rantzow, Sacri Romani Imperii Comes.

D. 13. (23.) Nov. Skete i Kiøbenhavn offentlig Execution over Corstis Uffeldts image, efterdi man ikke kunde blive hans Person mægtig.

D. 7. (17.) Dec. Som materni puerperii Tid nu snart fremlaffede, saa havde prægnans og obstetrix, Maren Fostermoder, udi den Materie, hvilken ikke anstod maribus adultis, nedum pusillis, at paahøre, undertiden indbyrdes at conferere. Af Fostermoderens slittige Gang i Huset maatte Bornene imidlertid, snart lære nomen feminae huius, tam appellativum, quam proprium. Og er dette derhos at mærke, at den, hvilken i Sicilland, ja den største Tract af Danmark, kaldes Jordemoder, hende kalde vi i Fyen Fostermoderen, **) et quidem rectius.

*) Bircherod beretter vidtløftigen om denne omtalte Anders Pedersen, at han holdtes for at være en Søn af den afdøde Gangler Christen Thomassen Sehested, da denne var hans „omhyggelige Patron og Befordrer,“ og man „neppelig nogensteds har fundet to Mennesker, som har været hinanden mere liig af Ansigt, Natur og Mæle.“

**) Hof. Dansk Dial. Lex. S. 133. Lund om Laafeng. S. 105.

D. 10. (20.) Dec. Blev Greve Christian Rantzous Liig om Aftenen, ved mange Carosfers Følge, af Kiøbenhavn's udført, og blev imidlertid ringet med alle Stadens Klokker; hvilket samme og siden skeete udi alle de andre Kiøbstæder i Landene, hvor Liiget ved Hensforselen kom igiennem, saasom Roeskild, Ringsted, Slagelse, Korsøer, Nyborg &c.

D. 13. (23.) Dec. Var jeg med min Moder ovre i Peder Pedersen Verkes Huus til Liig=Bagt over hans sal. Hustru, indtil sildig ud paa Natten. Liigstuer vaare i disse Tider fast ligesom Julestuer, formedelst saadan Liig=Bagts Færd, eftersom allehaande Julelege og Lystighed blev der af de forsamlende Gæster, saavel Gamle som Unge, gemeenlig foretagen.

D. 16. (26.) Dec. Saae jeg om Aftenen paa vore Gader i Odense en stor Dpløb, da Grev Christian Rantzous Liig ankom fra Kiøbenhavn hid til Byen, ved alle Klokkers Lyd, og blev i St. Knuds Kirke udi Choret indsat, indtil andendags Morgen, da det blev iligemaade ved alle Klokkers Lyd af Byen igien bortført ad Hølstien til.

1664.

D. 6. (16.) Jan. Om Morgenens døde i Kiøbenhavn Joachim Moltken, en berømt og fornem Boghandler sammesteds, som haver paa sin Bekostning mange skønne latinske, danske og tydske Bøger oplagt.

D. 7. (17.) Jan. Ud paa Aftenen ankom til Odense tvende Gesandter fra den romerske Keiser, den ene Grev Zinsendorf, som skulde gaae til vores Konge, den anden, Hr. Gotfried von Windischgrätz, som skulde gaae til Everrig om succurs mod Tyrken. De reisste bort igien anden Dags Morgen ad Nyborg til.

D. 19. (29.) Jan. Lod Kong Frederik en trykt Forordning **Hafniae** udgaae om Præstegaardene her i Riget, hvorledes med deres Kiøb og Forhandling skal iagttages.

D. 26 Jan. (5 Febr.) Kong Frederik lod til alle Bisperne i Riget, saavel som og til Borgemeestere og Raad udi Kiøbstæderne sin skrevne Befaling udgaae om tre store almindelige Bededage over al Danmark at holde, førstkommende Marts Maaned, og hvorledes de skulde Landsens Indvaanere til samme Bededages devotion ivrigen tilholde.

D. 28 Jan. (7 Febr.) Kom den keiserlige **Envoyé**, Grev Zinsendorph tilbage igien om Eftermiddagen til Odense fra Kiøbenhavn, reiste efterfølgende Dags Morgen videre fort ad Hamborg og siden til Wien.

D. 27 Febr. (8 Marts.) Udgik i Kiøbenhavn en ny Kgl. Forordning, hvorledes herefter med det stemplede Papir udi begge Riger Danmark og Norge skal forholdes.

D. 8. (18.) Marts. Blev Tolderne i Danmark ved et trykt Kongebrev strengeligen befalet at randsage flittig hos alle Reifende, som droge ud af Riget om de førte noget smeltet Guld eller Sølv ud med sig, hvilket (saafremt det fandtes hos nogen Udreisende), skulde være confisceret.

D. 15. (25.) Marts. Blev efter Kongelig Befaling, holden over al Dannemark almindelig Faste- og Bededag.

D. 16. (26.) Marts. Holdtes dette Aars anden almindelige Bededag udi Dannemark.

D. 17. (27.) Marts.) Havde vi efter Kgl. Majestæts Befaling den tredie almindelige Faste- og Bededag.

D. 30 Marts (9 Apr.) Ved Viborg og andensteds i Jylland saae man om Formiddagen fra Kl. 7 til Kl. 9 tre Sole paa Himmelen, med adskillige **Circuler** eller Ringe omkring, som sig nu i en, og nu i anden Positur forandrede.

D. 28 Apr. (8 Mai.) Toge de med **Dr. Otto Sperling** fra Haderslev videre fort igiennem Middelfart til Odense, hvor de om Aftenen Kl. 8 ankom, og satte hannem ind i Otto von Dsedes Postmesterens Huus, hvor han laae i sine Klæder om Natten i en Seng.

D. 29 Apr. (9 Mai.) Om Morgenen blev Dr. Sperling fra Odense igien fangen bortført ad Nyborg, den venstre Haand og Fod paa hannem vare i Jern. Saasnart de kom ud af Odense, satte Ritmesteren over Rytterne sig bag Doctoren i Bognen indtil de kom imod Nyborg, at han da igien satte sig til Hest. De ledsagede ham lige til en Smakke, som laae i Beredskab, at han uden Spise maatte fort ad Corsøer.

D. 30 Apr. (10 Mai.) Imod Aftenen blev Dr. Sperling fangen i Kiøbenhavn indført, og strax i det blaae Taarn indsat.

D. 10. (20.) Mai. Holdtes, ligesom for to Maaneder siden i Dannemark, saa ogsaa nu i Norge almindelig Faste- og Bededag. (Ligesaa den anden og tredie Bededag de to følgende Dage; den 11. og 12. Mai.)

D. 1. (11.) Julius. Blev regis nostri ældste Datters Prindsesse Annæ Sophiæ Forlovelse med Churprindsen af Sachsen samtlige Undersaatter af Hans Kongelige Majestæt notificeret, med den behørigte Prindsesse-Styrs Publication og Paabud.

D. 7. (17.) Jul. Den Sædvane, som havde været af gammel Tid i Odense, brugtes ibidem endnu, nemlig at de, som skulde præstevies, gif Dagen tilforn selv omkring til alle Byens Præster og inviterede dem til at være i Kirken ved deres Ordination overværendes.

D. 13. (23.) Jul. Blev en trykt Befaling og Anordning udstedt om de nye Gader og ubebyggede Pladser i Kiøbenhavn, nemlig hvorledes de snarligen maatte vorde indrettede og bebyggede.

D. 4. (14.) Jul. Udgav Hans Kongelige Majestæt en trykt Forordning Hafniæ om Soldaters Udskrivning paa Landet, og hvorledes med samme Udskrivning i alting skal forholdes.

D. 14. (24.) Jul. Ankom til Odense den (for mange uangenemme) Kgl. Forordning om Prindsesse-Styr. Nu var det 62 Aar siden at illa tributi species var bleven i Dannemark paabuden, nemlig, da Kong Frederik den Andens Datter Froken Hedevig blev gift med Churfyrst Christian den Anden af Sachsen, hvilket Faa her i Landet nu kunde erindre; derfor kom dette Paalæg dem nu saa usædvanligt for. Men

jeg horte min Fader, der Kongen talte om dette samme, saaledes at svare: Ja hun vil vel tiere saa komme; Kongen har endnu tre Døttre tilbage.

D. 21. (31.) Jul. Lod Hans Kongelige Majestæt ved en aaben Placat forbyde, at ingen Skibsfolk og Soldater maatte sig af Landet til fremmede Stæder uden Forlov begive.

D. 26 Jul. (5 Aug.) Forføiede Gunde Rosenfranz, Dannemarks Riges Raad, sig tilligemed sin Frue i en hastig Skynding og uformærkt fra Siælland over til Skaane, hvor han gav sig under Kgl. svensk Protection, og de øvrige Aar af sin Alder siden sammesteds henbragte. Marsagen til denne sin Resolution gav han nogle Dage efter sin Vortreise, ved en Skrivelse fra Helsingborg, til de øvrige af Danmarks Riges Raad tilkiende.

D. 28 Jul. (7 Aug.) Bekom Dr. Otto Sperling sin Dom i Kiøbenhavn for Høiesteet; blev dømt fra Liv, Ære og Gods.

D. 12. (22.) Aug.) Blev Christoffer Gabel for sig og sine Descendenter med Adels Vaaben og Dignitet af Kongelig Majestæt begavet, saa og til Kongelig Statholders charge ophøiet, og var han samme Dag paa Slottet Kongens Giest.

D. 16. (26.) Aug. Der vi nyligen havde sat os til Bords om Aftenen, sendte Organisten Johan Ziegenhorn Bud og lod min Fader vide, at Greve Dithley Rantzow af Holsten var til Odense ankommen, og havde udi bemeldte Ziegenhorns Huus taget sit Logement. Min Fader, som længe havde været i samme Herres connoissance, gif næstfølgende Dags Morgensfund hen og complimenterede ham, forend han herfra igien til Kiøbenhavn bortreiste.

D. 17. (27.) Aug. Blev et kongeligt Forbud Hafnia udstedt, at ingen Folk eller Vare fra Holland eller Hamborg maatte her i Riget indkomme, saalænge Pesten paa samme Stæder grasserede.

D. 21 Aug. (1 Sept.) Efter Høimesse blev Dr. Peder Resen opfordret paa Kiøbenhavns Slot, hvor han for Kong Frederik den Tredie aflagde sin corporlige Ged, for at

være Borgemeſter i Kiøbenhavn, og dog alligevel ved ſin Profeſſion i Univerſitetet fremdeles derhos at forblive.

D. 22 Aug. (2 Sept.) Blev Dr. Peder Reſen paa Kiøbenhavns Raadſtue af Stattholder Chriſtoffer Gabel installeret, og indſat til Borgemeſters Embedet i den Kongl. Reſidentſtab.

D. 21. (31.) Oct. Døde i Kiøbenhavn Velbaarne Fru Dorthe Seheſted, Sal. Canzler Chriſten Thomeſens Seheſteds Datter, og Velb. Margvor Rodſtens til Leerbeck.

D. 10. (20.) Nov. M. Chriſtian Rold, SS. Theol. Profeſſor Regius blev paa Conſistorio Hafniensi efter Kongl. Majestæts egen Befaling creeret og renunciæret Magnificus Academiae Rector, i afg. M. Rasmus Brochmands Sted, af Pro-Rectore M. Bartholin: efterat mange Stridigheder og Controversier vare i fremfarne Uger imellem Profeſſorerne om ſamme Succesſion moverede.*)

D. 12. (22.) Dec. Om Formiddagen Kl. 11 døde paa Biørnholm i Nørrejyſland Velb. Axel Juul Nielsen, ſamme Steds Proprietarius, anno ætatis 67.

D. 13. (23.) Dec. Udgik i Kiøbenhavn en Kongl. Forordning om Gadernes Brolægning og Reenholdſe ſammefteds.

D. 24 Dec. (3 Jan. 1665.) Blev Lümfiorden overalt tilfrosſen, og var den ſaa fremdeles fra denne Dag og til langt hen in Martio anni ſequentis, continuærlig med Iis tillagt, ſaa at man i 12 ſamfulde Uger dagligen kunde tiere derover.

1665.

D. 28 Jan. (8 Febr.) Blev af Kongen ved en aaben Placat forbudet, Fedevarer, ſaaſom Smør, Fleſk eller Kiød, indtil videre Anordning af Riget at udfibe.

*) Diſſe Stridigheder imellem Profeſſorerne om Rector-Balget varede fra Auguſt (R. Brochmann døde d. 8. Aug.) til d. 24. Oct. 1664, og findes i Conſistoriets Protocolle, hvoraf Bircherod har taget Afſkrift.

D. 9. (19.) Febr. Saae jeg den svenske Konges Farbroder, Adolph Johan, Comitem Palatinum Rheni et ducem Bavariae etc., da han med nogle faa Oppartere gif ind til min Morfaders, Thomas Brodersens, for at tale med ham om noget svensk Gods udi Fyen, som han havde sig ved Kiøb tilforhandlet. Samme Fyrste var nyligen kommen fra Sverrig, og agtede sig ud ad Tydskland.

D. 16. (26.) Febr. Dode i Kiøbenhavn Arant Singnagel, Kongl. Majestæts Over = Compagnie = Mester paa Bremerholm, som var kommen herind i Riget med den hollandske Auxiliair-Orlogsflode, ann. 1658, og siden i Kongl. Tieneste forbleven.

D. 17. (27.) Febr.) Blev det Forbud igien ophævet, som for nogle Maaneder siden var gjort paa Folks eller Bares Ankomst fra Holland og Hamburg her til Riget; efterdi man fornåm, Pesten paa bemeldte Steder nu igien at ophøre.

D. 21 Febr. (3 Marts.) Blev af Kgl. Majestæt ved en offentlig Mandat strengelig befalet, at alle de, som vare fødte i Kongelig Majestæts Riger og Lande, og havde i denne Tid enten til Lands eller Vands taget Tieneste under fremmede Herrer, de skulde sliig Tieneste igien qvittere og sig ufortøvet herind i Riget forføie. Saa udkom og en anden Kongelig Forordning om Certification og Sopas for dem, som i denne Tid seilede, item om engelske og nederlandske Priser, som nogen af Kongens Undersaatter sig ved Kiøb tilforhandlede.

D. 8. (18.) Marts. Udgif Kongl. Forordning om Gadernes Udvidelse i Kiøbenhavn, item om nogle Skues, Boders, Trappers, Bislags og andre Udbygningers Indtagelse, til Byens Danlighed, samt Fartens og Kiørselens Magelighed. Og stod i samme Forordning de Personer specificerede, som denne Forandring ved deres Huse og Eiendomme skulde lade giøre. Den første, som nævntes iblandt dem var M. Jens Birkerod, hvis Boder paa Nørregade to Alen skulde indflyttes.

D. 11. (21.) Marts. Afbrændte det fyrstelige Slot Nordborg paa Als med indehavende Mobilier og Formue, saa at man fik Intet deraf reddet. Ildbranden begyndte om Aftenen efter Solens Nedgang og varede til Midnat.

D. 28 Marts (7 Apr.) I Ribe afgik ved Døden en overmaade bedaget Qvinde, navnlig Else Ivarsdatter Wandel, Peder Christensens, Civis Ripensis, efterladte Enke, anno æt. 102. Viduit. 65.

D. 3. (13.) Apr. Om Morgenen tidlig blev af min fiære Fader, som efter sin Sædvare var meget tidlig oppe, seet en ny Comet paa Himmelen, locum tunc tenens in Pegaso & Andromeda, og vendte den sin Svands ad Sonden eller S. Syd=Vest. I Kiøbenhavn havde man seet den tre Dage tilforn.

D. 4. (14.) Apr. Hora secunda matutina var jeg med Flere paa vores øverste Loft og saae novi Cometæ ortum i N. Nord=Øst. Den lod sig see indtil Dagens Ankomst og var i sin Skikkelse ikke ulig den forrige, hvilken vi havde seet i Vinteren med en større Hale. Mogle meente vel, at det skulde være den selv samme. Men min Fader dømte langt anderledes derom, og bevistte, at de vare tvende adskilte Cometer.

D. 5. (15.) Apr. Fru Mette Rosenkrantz, Velbaarne Erik Rosenkrantz's til Rosenholm, døde paa samme deres Gaard Rosenholm i Barnsnød om Formiddagen Kl. 9. ann. æt. 33.

D. 30 Apr. (10 Mai.) Ankom til Odense imod Middagstid Hr. von Ameronges, hollandsk Ambassadeur, som agtede sig til Kiøbenhavn; reiste bort igien om Eftermiddagen til Nyborg, der han tilforn havde været henne og besøge Hannibal Sehesteds Grevinde, som nu laae her i Byen.

D. 3. (13.) Mai. Om Aftenen ankom til Kiøbenhavn Hr. Amerongen, Ambassadeur for Herrenstaterne udi Holland.

D. 5. (15.) Mai. Blev den hollandske Ambassadeur til privat Audients paa Rosenborg Slot ophentet udi Kongens egen Carosse. Ved hans Indkomst paa Salen gif Kongen hannem 4 eller 5 Skridt imøde, havendes ved Siden af sig Statmester Sehested, Cantzler Redtz, Statholder Ahlesfeldt af Holstein og Statholder Gabel. Efter Complimenternes Afslæggelse propone-rede Gesandten sit Grinde, og Kongen svarede selv mundtlig.

D. 11. (21.) Mai. Blev actus Depositionis holdt i Kiøbenhavns Universitet, hvor Facultatis Philosophicæ De-

canus M. Verthel Bartholin ritibus consuetis creerede 95
cives Academicos.

D. 23 Mai (2 Jun.) Giorde Peder Pedersen
Lerke paa sin Sal et stort og kostbart Giestebud, fast ligesom
et Bryllup, hvortil alle Byens fornemste Indvaanere, baade
Geistlige og Verdslige vare indbudne, saasom han paa denne
Maade vilde splendide tage afsted med vor Stad*), hvis flo-
rentissimus civis han i mange Aar havde været.

D. 29 Mai (8 Jun.) Reiste Hr. Hannibal Sehesteds
Grevinde, Fruen Christiana, bort igien fra Odense, hvor hun
havde ligget i nogen Tid, til Kiøbenhavn.

D. 5. (15.) Jun.) Lod Kongelig Majestæt en nødven-
dig Forordning Hafniae udgaae om falsk Mynt, som iblandt
Hans Majestæts slette Dalere og To Skillinger passim fand-
tes og fra fremmede Stæder blev indført.

D. 4. (14.) Jul. Havde Peder Pedersen Lerke (som nu
havde forladt Odense, og boede i Kiøbenhavn) Bryllup ibidem
med Dortha Ransen, sal. Borgemeister Find Nielsens Enke,
og Præsident Hans Ransens Datter.

D. 25 Jul. (4 Aug.) Lod Erkebispens Doct. Hans
Svane paa Consistorio i Kiøbenhavn læse sit Kongebrev, ham
allerede for 5 Aar siden givet, at han skulde være Consistorii
Præses.

D. 6. (16.) Aug. Saae jeg en meget stor Mængde
Mennesker fremfor der pleiede, udi Kirken at communicere.
Det samme ogsaa skeete udi flere Kirker, saavel uden som inden
Byen. Allt formedels den utidige og daarlige Indbildning, som
de havde fattet sig, om en usædvanlig og fatal Odelæggelses
Forventelse paa St. Lauritzes Dag.

D. 9. (19.) Aug. Saasom Pesten til London i Engel-
land stærk grasserede, saa udgav Kongen et necessaire For-
bud, at ingen Skibe, Folk eller Vare, som fra bemeldte Lon-
don eller andre inficerede Stæder i Engelland ankom, maatte
nogensteds i Danmark eller Norge lade eller løse.

*) Den følgende Dag resignerede han sin Raadmands Bestilling paa Odense
Raadhuus.

D. 16. (26.) Aug. Blev Salt-Compagniet i Kiøbenhavn ved Kongelig Majestæts Mandat først oprettet, og til de første General-Directeurs derover constitueret General-Admiral Cort Adeler, William David sen, Ridder, Baronet, Kongens af Engelland Resident udi Nederlandene, og Jonas Trel-lund, Kongelig Raad og Udsessfor i Admiralitets-Collegio.

D. 7. (17.) Sept. Døde paa Kiøbenhavns Slot Dronningens Fruentimmers Hovmesterinde Fru Maria Elisabeth von Harthausen, ann. æt. 63.

D. 11. (21.) Sept. Om Aftenen Kl. 5 saae jeg Hans Kongelige Hoied Prinds Christian hid til Odense med en liden Comitæ at ankomme. Da spurgte vi først at han havde været udi Cassel incognito, for at opsøge sig en Brud. Han forblev her i Byen Natten over, og tog næstfølgende Morgen tidlig bort igien ad Nyborg.

D. 13. (23.) Sept. Kom Hans Kongelige Hoied Prinds Christian hjem igien til Kiøbenhavn fra sin hessiske Reise.

D. 22 Sept. (1 Oct.) Kom Hertugen af Holsteen-Pleen, Johan Adolf, igiennem Odense, og reiste videre fort ad Nyborg og Kiøbenhavn.

D. 1. (11.) Oct. Havde Henrik Jørgensen Rosenvinge og hans Hustru Maren Hansdatter mig hos dem om Eftermiddagen, og gjorde mig tilgode. Imidlertid saae jeg om Aftenen Kl. halv 5 Hertug Ernst Glinther af Sønderborg med sin Gemahl til Byen at ankomme. De logerede i Borgemester Knud Jacobsens Gaard paa Vestergade, og reiste tidlig den følgende Morgen bort igien ad Nyborg paa Stadens Bekostning.

D. 5. (15.) Oct. Blev det fyrstelige Academie til Kiel i Holsteen, som den regierende Hertug af Slesvig-Holsteen Christian Albert havde oprettet, med anseelig solemnitet introduceret.

D. 7. (17.) Oct. Saasom mange Klagemaal for Kongen vare indkomne over det Monopolium, som med Saltets Forhandling i Dannemark og Norge, nogle visse Personer var forundt, samt den herved forarsagede store Saltmangel iblandt Folk, da hine bestalte Directeurer over Salt-Compagniet ikke

kunde forsyne alle Undersaatte saa hasteligen hermed, som det behøves, og andre kunde ikke heller, formedelst den ulidelige Sold, som derpaa var lagt, føre fra fremmede Steder det Salt herind, som de havde forskrevet; saa gjorde Hans Kongelige Majestæt den naadigste Dispensation udi sin (den 16de August sidstafvigte udgivne) Forordning, at enhver, som vilde, maatte fra nu af og indtil den 1ste April 1666 indføre og forhandle alt det Salt de havde forskrevet, item at der maatte med dem nogen Moderation udi Solden bruges.

D. 20. (30.) Oct. Hundrede Aar ere i Dag forløbne siden det store og mærkelige Feltslag stod mellem Kong Frederik den 2den af Danmark og Kong Erik den 14de af Sverrig, ved Falkenberg i Halland, hvor de Danske ikkun 4000 Mand stærke, fik en herlig Seiervinding over de Svenske, som vare effective 25000 Mand stærke.

— Kom Churprindsen af Sachsen, Johannes Georgius, incognito til Kiøbenhavn, 30 Personer stærk.

D. 1. (11.) Nov. Giorde Sognepræsten til Holmens Kirke i Kiøbenhavn, M. Torkel Tvesen, paa Slottet sammesteds sin Ged for Hans Kongl. Majestæt Frederico Tertio, for at være Biskop i Wendelboe Stift, eftersom der var kommet spargement, at Biskoppen i Aalborg Dr. Anders Andersen, skulde være ved Døden afgangen. Men der samme spargement besandttes siden at være falsk, antog Kongen bemeldte M. Torkil til sin danske Hofprædikant.

D. 13. (23.) Nov. Fik jeg baade forste og sidste Gang den navnkundige danske Minister, Hr. Hannibal Sehested, at see, da han med sin Grevinde, Froken Christiana, hid til Odense ankom. Næstfølgende Dag reiste han bort igien at gaae i Ambassade ad Holland.

D. 14. (24.) Nov. Blev Kong Frederik den Tredies regia lex, eller Kongelov, af Hans Majestæt forfærdiget og underskrevet og (den Kongelige posteritet til Efterretning) udi et Solv=Futteral i Forvaring henlagt. Denne lex regia var af Peter Schumacher, regio Archivario et Bibliothecario, med egen Haand paa fint Pergament skreven, og, som der menes, mestendeels af hans Hoved spunden.

D. 2. (12.) Dec. Om Eftermiddagen Kl. 2 saae jeg Churprindsen af Sachsen med en temmelig stor comitat at ankomme til Odense fra Kiøbenhavn; han forblev i vores By ikkun til Midnat, og reiste saa videre fort ad Middelfart, og derfra siden ad Meissen.

D. 7. (17.) Dec. Vi spurgte i Odense, at Jens Madsen Rosenberg, Borgemeester i Nyborg, en fornem Mand af brav Fornuft og conduite, var af Kongl. Majestæt beskiftet til at være Borgemeester her i Staden, udi min sal. Morfaders Sted.

D. 26 Dec. (6 Jan. 1666.) Imod Midnatstid eller paulo ante hor. 12. pomeridianam døde paa Willestrup i Nørrejylland Fru Ingeborg Parsberg, afg. Ivar Juuls til Willestrup, fordum Danmarks Riges Raads, efterladte Enke, anno æt. 81mo et viduitatis 38vo.

D. 30 Dec. (9 Jan. 1666.) Om Kongeveiene i Sielland blev et strengt Kongeligt Forbud publiceret, at ingen uden de, der havde Kongens egne stemplede Nøgle til Laasenes Oplukkelse, maatte fordrifte sig til at fiøre paa dem.

1666.

D. 1. (11.) Jan. Blev M. Hans Hansen Seidelin (tilforn overste Capellan i Helsingøer) indsat i Holmens Kirke i Kiøbenhavn, til at være Sognepræst ved samme Holmens Menighed og Provst over Kongl. Majestæts Skibspræster, og holdt han samme Dag sin første Prædiken ibidem.

D. 3. (13.) Jan. I St. Knuds Kirke i Odense indviede Biskoppen Mag. Nicolaus Bang sin ældste Son Hans Bang til Medtiener og Pastorem adjunctum i Sørfloy Menighed. Medens denne Ordination skete, kom de Siebenbürgiske Gesandter igiennem Odense.

D. 10. (20.) Jan. Udgav vor Konge et Forbud for Kiøbenhavn, at ingen Smaaahnt under hele Markstykker maatte herefter og indtil videre Anordning fra fremmede Steder i Riget indføres.

D. 21. (31.) Jan. Saae jeg om Aftenen til Odense at ankomme Landgreve Ludvig af Hessen=Darmstad, tilligemed sin Datter. De havde ifkun en liden suite med sig; bleve her i Byen Natten over, og reiste saa næstfølgende Morgen ganske tidlig bort igien ad Nyborg og siden igiennem Sieland ad Sverrige til.

D. 23 Jan. (2 Febr.) Blev ved Kongens Brev haardelig forbuden, at Ingen maatte paa Universitetets, Capitlets, Communitetets og Hospitalernes Gods bruge Skytteri og Jagt-frihed, saasom Hans Majestæt vilde herefter, som tilforn, paa benævnte Steder have sig selv dette regale forbeholdet.

D. 25 Jan. (4 Febr.) Blev den Kongelige Befaling som for $4\frac{3}{4}$ Aar siden til alle Stiftamtmand og Bisper var udstedt (vid. 31 Mai 1661), ved en trykt Publication igientaget, nemlig at alle originale Documenter og Afdomsbrev paa de Indkomster og Beneficier, som Capitulares, item Kirkers, Skolers og Hospitalers Betiente pro officio nøde og oppebære, skulde i Kongens Skatkammer til Gstersyn produceres.

D. 1. (11.) Febr. Blev af Kong Frederik strengelig forbudet, at Ingen af Hans Majestæts indfødte Undersaatter maatte sig i nogen fremmed Potentats Krigstieneste indlade, under Livs og Godses Fortabelse.

D. 10. (20.) Febr. Blev af Kongelig Majestæt paabudet, at af hver 200 Tønder Hartkorn skulde gives en god Dre og 5 Lpd. røget Flek til Flaadens Udrustning over al Danmark.

D. 16. (26.) Febr. Udgif fra Kiøbenhavn en Kongelig Forordning, at af hver heel Gaard skulde gives et Bismerpund Smør Sondenfields ndi Norge, og Nordenfields 3 Bismerpund Bergesifk eller Rodskeer til Flaadens Udrustning.

D. 6. (16.) Mart. Udgif Kong Frederiks Brev og Befaling til Bisperne her i Riget, at alle Præster i Kiøbstederne og paa Landet skulde holde Ryttere, hver sin, med alt Tilbehør.

Denne Mandat blev dog siden derefter noget formildet, nemlig, at enhver Præst skulde give til Rytterhold 30 Rigsdaler, og de Formuende herudi hielpse paa de Fattige.

D. 15. (25.) Mar. Udfom en Kongelig Forordning, at alle de Supplicationer, som Undersaatterne herefter til Hans Majestæt overgiver, skal og maae, førend de fremkomme, af enhver Steds Øvrighed, enten Amtmanden, eller Borgemeistere og Raad, være paaskrevne.

D. 5. (15.) Apr. Dode i Kiøbenhavn Margrete Rosemeyer, afgangne Hans Matthiesen Mechlenburgs Enke, en fornemme, riig Dvinde; efterlod sig henimod en halv Tonde Gulds Formue.

D. 30 Apr. (10 Mai.) Saae jeg Hr. Sten Bielke, Sverriges Riges Raad med en anseelig suite om Aftenen til Odense at ankomme. Om Morgenen derefter reiste han videre fort til Sverriges Provindser i Tydskland. Han var sin Konges Legat ved Fredstractaterne imellem disse nordiske Kroner Anno 1658, der den roeskildske Fred blev sluttet og siden igien samme Mar svigagtigen brudt.

D. 17. (27.) Mai. Blev efter Kong Frederik den Tredies allernaadigste Befaling, holdt almindelig Faste- og Bededag over alt Dannemark; [til hvis Helligholdelse det ved Kongelig Befaling af 7. (17.) April var paalagt Biskopperne, at de ved deres Præster alvorligen skulde tilholde Almuen.]

D. 24 Mai (3 Jun.) Reiste Kronprindsen ganske tidlig om Morgenen fra Kiøbenhavn, spiste til Middag i Ringsted, og kom om Aftenen til Korsøer.

D. 25 Mai (4 Jun.) Imod Middagstider ankom Kronprindsen til Odense, tog Middagsmaaltid i Bispen, Niels Bangs Huus og forsoiede sig strax bort igien ad Middelfart. Feltherre Schak var med hannem i Folge.

D. 5. (15.) Jun. Der Kloffen var 11 ud paa Natten ankom til Odense Hans Kongelige Hoihed Prinds Christian fra Jylland og logerede atter ind til Bispens, ligesom sidste Gang.

D. 6. (16.) Jun. Om Morgenen Kl. 7 tog Hans Kongelige Hoihed videre fort ad Nyborg.

D. 7. (17.) Jul. Blev paa Consistorio Hafniensi læst Kongelig Brev og Befaling, at Professores Theologiæ, hvilke ei ere promoti Doctores, skulle herefter alligevel tage deres Gang over alle Doctores Juris et Medicinæ, saavel ved Universitetet, som udenfor.

Samme Dag blev in eodem Consistorio sluttet, at deposituri skulle ikke herefter klæde sig i galne Klæder, som tilforn er steet, men ikkun i hvide Skjorter og Ansigtet blottet, og sig fra de sædvanlige Insolentier med Slag og anden deslige Usømmelighed entholde.

D. 9. (19.) Jul. Blev ved Kongelig Paabud Rostienesten af Jordegods her i Riget indrettet, saa at der af hver 300 Tønder Hartkorn holdes en gerustet Hest og Mand, med Pistoler, Degen og alt andet Tilbehør, udmunderet.

D. 18. (28.) Jul. Ved Hans Kongelige Majestæt Kong Frederik den Tredie paa Consistorio Hafniensi sin Befaling forkynde, at Professores Theologiæ og Philosophiæ skulle herefter hver Fredag prædike paa Latin udi Slotskirken, enhver efter sin Orden.

D. 22 Jul. (1 Aug.) Om Eftermiddagen Kl. halv 3 ankom rex Daniæ fra Ranzauholm i Tjen til Odense, holdt dog ikkun uden for Byen paa sin egen Postvogn imens de toge Hesteskifte, reiste saa strax bort igien til Middelfart og Fredericia.

D. 10. (20.) Aug. Var en stor Ildbrand i Slagelse optændt, hvorved 30 Huse og Gaarde afbrændte.

D. 8. (18.) Sept. Om Eftermiddagen Kl. halv 3 ankom til Odense Churprindsen af Sachsen, Johan Georg den Tredie, med en stærk Comitatus. Han logerede selv udi sal. Antoni Ottesens Enkes Huus (og reiste om Morgen den 10de (20de) Sept. fra Odense til Ellensborg.)

— I Kiøbenhavn blev Forordningen om Licenten af Brændeviinspander og Destilleerkiøbler af Kongen fornyet, saa og derhos befalet, at alle saadanne Pander og Kiøbler skulle af Licentsforvalteren stemples.

D. 9. (19.) Sept. Havde Hr. Hans Bang, Sognepræst i Særsløff, Biskoppens M. Niels Bangs Son, Bryllup i

Odense med Anna Grichsdatter, M. Berthel Wichmands, Antecessoris sui, Efterleverfke. Churprindsen af Sachsen, som nu laae i Odense, gif op om Aftenen incognito paa Raadhuset, at see Bryllups=Færden, men blev ifkun staffet Tid deroppe. Jeg stod med Flere om Formiddagen paa Adelens Sal, strax ved Kirken, og saae Brudeffaren, der de gif til Kirken. Brudden gif imellem Hr. Hannibal Sehesteds Dame, Froken Christina, og hendes Datter, og tænkte da bemeldte Dame mindst paa, at hun i samme Uge skulde blive Enke.

D. 11. (21.) Sept. Kom Hans Kongelige Hoihed Prinds Christian igiennem Odense om Eftermiddagen meget hastig, og reiste ad Ellensborg.

D. 13. (23.) Sept. Om Morgenen Kl. 7 kom den sachsiske Churprinds incognito indad Vesterport i Kiøbenhavn, reiste saa over Boldene igiennem Løngangen*) op paa Slottet. Langt derefter løsnedes først Stykkerne paa Boldene. Samme Formiddag kom vores egen Kronprinds ogsaa til Kiøbenhavn. — Der den Kongelig danske Ambassadeur Hannibal Sehested, Ridder og Danmarks Riges Skatmester, var spadserende i en Have ved Paris i Frankrig, døde han sammesteds meget hastelig.**)

D. 17. (27.) Sept. Døde i Kiøbenhavn Paul Tschering, Rgl. Maj. General-Ruditeur og Assessor i Krigs-Collegio, an. æt. 40 meget hastelig og uden nogen foregaaende Sygdom.

D. 9. (19.) Oct. Havde Churprindsen Hr. Johan Georg af Sachsen Bilager om Aftenen paa Kiøbenhavns Slot med den ældste Danmarks Prindsesse Anna Sophie, Kong Frederik den Tredies Datter, uden nogen stor Pomp og udi al Stillehed.

*) „Løngangen indtil Vesterports Mølle“ nævnes i et Brev af Christian IV. 1641. (Pontoppidan Orig. Havn. S. 244.) Jvf. S. 247, hvor den kaldes „en lang Bro, som gif fra Slottet til Wandkonstens Side,“ og blev bortryddet 1643. At der har været en Løngang endnu 1666, sees dog af ovenstaaende.

**) Om Hannibal Sehesteds hastige Død og apoplectiske Dødsmaade, samt dens Aarsag, see Hofmanns Esterr. om danske Adelmænd. III. S. 72. 73. I Bircherods Dagbog findes ogsaa en mere correct Afskrift af Lægernes visum repertum, som meget feilsuldt er aftrykt l. e. S. 73.

D. 28 Oct. (8 Nov.) I Kiøbenhavn var en farlig Ildbrand paa Østergade optændt, hvorved Hr. Niels Trolles Gaard afbrændte.

D. 11. (21.) Nov. Blev ved Kongens aabne Brev, Proviant-Skatten over al Danmark for tilkommende Aar med mere Paalæg auget.

D. 21. (31.) Dec. I Nørrejylland, men fornemmelig i Vendsyssel, var i Dag, saa og næstfølgende Loverdag og Søndag, sliq Sneefog og streng Vinterveirlig, at mange Menneſker, som vare paa Veiene, satte udi Sneedriverne Livet til.

1667.

D. 2. (12.) Jan. Blev ved et Kongeligt aabent Brev en stor Proviantſkat i Norge paabuden, som i nærværende Aar til den Kongelige Skibsſlaades Fornødenhed ſkulde udgives.

D. 9. (19.) Jan. Da jeg om Aftenen ſpiste ved Moder Abigaels Bord, og en Anden, som sad hos os, fortællede, hvorledes en af hans gode Venner havde nyligen ladet ved en Spaafierling viſe ſig igien noget Løi, ſom var ham fraſtiaalet — fortællede hun os en anden Hændelse, hvis Kundſkab hun havde af ſin ſal. Mand Borgemeſter Otte Knudſens Relation, og ſom i hans eget Huus var paſſeret. *)

*) Denne Hændelse fortæller Bircherod ſaaledes i ſit Appendix til Januar 1667: „Borgemeſter Otte Lunden Seeblads første Huſtru, Birgitte Lauridsdatter, havde for mange Aar ſiden engang været Forgangsquinde til et Bryllup paa Odense Raadhuus, hvor hun tabte et Guld-Armbaand af ſin Haand, og kunde ſiden ingenſteds finde det, ihvorvel hun, der Folkene vare nedgangne, lod baade under Worde og Bænke ſtitteligen lede efter det. Men ſom hun gjorde ſig den faſte Tanke, at nojen anden maatte have fundet og beholdt det, ſaa greb

D. 11. (21.) Jan. Udgif fra Kiøbenhavn en Kongelig Forordning, ved hvilken alle og enhver tillades, fremmed Salt her i Riget at indføre, og den tilforn paa Saltet forhoiede Told igien (til Negotianternes Lettelse) modereres og nedsættes.

D. 26 Jan. (5 Febr.) Lod vores Konge en Forordning eller Forbud udgaae, at ingen, som ei er Hans Maiestats virkelige Underfaat, maa sig nogen Gaarde eller Eiendomme i Kiøbenhavn eller Christianshavn tilforhandle og eie.

D. 28 Jan. (7 Febr.) Saae jeg om Aftenen til Odense ankomme en tartarisk Gesandt, 28 Personer stærk, alle ridende, og havde ellers ingen Bagage med. En polsk Trompeter havde de ridende for sig, og var forresten Folk af passelig Anseende.

D. 29 Jan. (8 Febr.) Om Formiddagen saae jeg de tartariske Abgesandter i den samme Udsærd, i hvilken de forgangen Dag vare ankomne, at drage bort igien ad Nyborg til; hvorfra de siden toge videre fort til Kiøbenhavn.

hun til den daarlige Resolution, og lod et Par Dage derefter hente til sig en gemeen Dvinde, som var i Ord for, at vide noget mere end sit Fadervor. Samme Dvinde forte hun hemmeligen med sig op paa et Kammer i Huset, og med gode Ord samt Forærings Tilfagn, bragte hende saa vidt, at hun skulde vise hende sit Armbaand igien. Den gamle Her hentede saa en Spand Vand op paa Kammeret, og der Døren var ilukt, paa det ingen skulde komme ind til dennem, gik hun hen og brugte med tvende Knive, samt andet mere, adskillig Kogleri og Mumlen over Vandet. Dmsider vinkede hun ad Birgitte Lauridsdatter, og bad hende see ned i Spanden, som da ogsaa skeete, og da saa huu en anden Dvindes, (som var en af de fornemmeste i Byen), livagtige Ansigt at præsenteres i Vandet. Derpaa sagde Kiørlingen: Nu seer I, hvem den Sandkyldige er, som har fundet og fordulgt Eders Guld-Armbaand. Paa førstkommende Søndag skal et andet stort Bryllup holdes her i Byen. Vil I nu saaledes have det, da skal jeg sikkert bringe det dertil, at den samme Kone skal i sit Sind huerken finde Næst eller No, førend hun paa bemeldte Dag fremstiller sig midt i Brudestøben i Sanct Knuds Kirke, og i Alles Paasyn lægger Armbaandet fra sig paa Alteret, naar hun gaaer op med de Andre til Offer. Og førend dette skeer, vil jeg slet ingen Betaling have af Eder for denne min Umag. Nei, svarede Birgitte Lauridsdatter, efterdi hun er en fornemme Dvinde og min gode Ven, saa forlanger jeg ikke, at saadan aabenbare Bestemmelse skal hende overgaae. Mager det ikkun saaledes, at jeg i Stilhed kan faae mit igien, saa har jeg nok. Det skal skee, sagde den anden, og gik bort. Næstfølgende Dag kom den Dvinde, hvis Ansigt var hende vist i Vandet, ind til Birgitte Otte Knudsens, saafom for at aflægge en Besøgelse hos hende, og efter nogen Dmsvøb spurgte hende ad, om hun ei endnu havde fundet sit Armbaand

D. 1. (11.) Febr. Udgav Kong Frederik en trykt Placat, at al den tilstaaende Gield, som de Engelske enten hos Kongelig Majestæt selv eller hos nogen af Kongens Undersaatter kunde have at fordre, skulde altsammen saasom fiendtlig Gods og Midler være confisceret.

D. 6. (16.) Febr. Lod Hans Kongelige Majestæt et Forbud for Kiøbenhavn udgaae, at ingen Vaadsfolk af disse Riger og Lande maatte under Livs og Godsens Fortabelse sig andensteds hen i fremmede Potentaters Tjeneste begive.

D. 24 Febr. (6 Mart.) Om Aftenen blev en dansk Rytter, som var af Haandværk en Skrædder, stukken i Odense ved Raadhuset af en Trompeter, saa at han blev død optagen.

D. 7. (17.) Mar. Hørte jeg en Skipper, som fra Norge var hjemkommen, at fortælle for mine Forældre om den skionne Fordeel, som Norges Riges Indvaanere havde af den sidste store Ildbrand, hvilken var forleden Høst til London i Engelland, idet deres Sommerlast, som til bemeldte Stads Opbyggelse be-

igien. Der den anden Klogeligen svarede: Nei, tog Qvinden det med smilende Gebærder op af sin Komme, sigendes: „Glæder Eder da nu, her har I det; jeg fandt det paa Gulvet, der det var falden fra Eder, og har giemt det hos mig, indtil nu, allene for at gjøre Eder nogen Stund bange, og lære Jer bedre at passe paa Eders Løi en anden Tid. I kan dog vel tænke, at det ingenlunde var mit Alvor at beholde det.“ Den anden holdt gode Miner, og lod sig ei andet mærke, end at hun tog alting op i en god Mening. Alt dette, som nu ommeldt er, vidste hendes Mand, velbem. Dtte Knudsen ikke det ringeste af at sige, førend hun selv nogle Uger derefter (saasom de fleste Qvindfolk kan ikke længe tie), ubi Fortrolighed aabenbarede det altsammen for hannem, ligesom det var tiigaaen. Der han saadant hørte, blev han meget altereret og saare fortørnet derover, og sagde til sin Hustru: Jeg vilde langt heller, at dette Armbaand var bleven borte med alle, Diavelen i Bold, end at I skulde paa saadan daarlig Maade have søgt Diavelen og hans Lemmer paa Haanden, for at faae det igien. Og jeg frygter storlig, at vi og vores Huus vil med Straf undgielde denne Eders Sierning. Dette skeete ligesaa: thi inden at Aaret gik omkring, tog han ved store og mærkelige Søskader en og anden Gang saa megen Forliis paa sin Formue, som hannem ellers ikke nogen Tid, enten før eller siden, vederfores. Armbaandet kunde være 70 Rigsdaler værdt; men den Skade, som han saaledes fik, paa sine Skiberums og Vares Forulykkelse i Søen, æstimerede han for 70 Gange saa meget, nemlig for 4900 Rigsdaler omtrent. Hvorudover han siden lod Hustruen ved hendes daglig Brød dette høre: Der seer Vi Frugten af vores Wisenigien; beviiste Fanden Eder den Gang, efter Eders Indbildning, nogen Gavn og Velgierning, da haver han taget skiellig Vederlag derfor.“

høvedes, blev jevnlig i en overmaade stor Qvantitet udført, saa at Landsaatterne kunde derfor bekomme saa høi Betaling, som de vilde begiere. Thi uanseet, at der nu skulde være Krig mellem os og England, saa tillod vores Konge dog saadan Sommer = Udførsel af Norge, i Henseende til de mange gode Penge, som derved indbragtes i Landet. . Hvorudover det var allerede bleven til et Ordsprog hos de Norske: Ved Londens Ildbrand haver Nordmanden bragt varmet sig.

D. 23 Mart. (2 Apr.) Udgif Kongelig Maiestæts Forbud, at ingen af Undersaatterne maatte nogen Skibe, enten store eller smaa, som i Danmark ere byggede, til Udlændiske og Fremmede afhænde, førend de udi Kongens Riger i 10 fulde Mars Tid haver været brugt.

D. 11. (21.) Apr. Om Formiddagen Kl. imellem 7 og 8 ankom Prinds Christian til Odense fra Kiøbenhavn. De toge Middagsmaaltid paa St. Hans Kloster, og reiste saa strax bort igien ad Jylland til.

D. 18. (28.) Apr. Om Aftenen optændtes i Viborg en ulykkelig Ildbrand, varede den ganske Nat til anden Dags Morgen, og lagde 40 Gaarde, store og smaa, fast af de bedste, udi Aske.

D. 19. (29.) Apr. Saae jeg en levende afrikansk Løve og en Leopard, som i Dag til Odense ankom og var inde i mine Forældres Nabokones, Marie sal. Anthoni Evidsers Gaard, hvor den, som eiede dem, tog Penge af Folk for at see dem.

— Om Aftenen Kl. 7 ankom Hans Kongelige Hojhed Prinds Christian og hans Broder Prinds Georg fra Jylland (hvor de i nogle Dage sig med Jagt havde forlystet) til Odense igien, og paa Slottet, ligesom tilforn, legerede.

D. 20. (30.) Apr. Var jeg om Formiddagen paa St. Hans Kloster, da begge Prindserne Kl. halv 9 bortreiste, efterat de havde ladet til sig sammesteds ophente den Løve og Leopard, som var i Byen tilstede.

D. 27 Apr. (7 Mai.) Der jeg om Eftermiddagen var tilligemed min Moder, Morbrodre og Sødsfende ude i vores Have udenfor Vesterport, som kaldes Sveltekrog, at drage Fisk, fornam vi at Dronning Christina, fordum Sveciæ

regina, fra Middelfart til Odense ankom. Vi løb tilhøbe, saa at vi maatte hente Manden, hen til Havelaagen, som er ud imod Landeveien, hvor vi fik hende at see, siddende i en Galeesche, med en Plumagehat paa Hovedet, hvilken hun tog af for os, ligesom en Karls-person af Reverenz pleier at gjøre. Hun havde med sig en temmelig suite, mestendeel Italienerne.

D. 30 Apr. (10 Mai.) Om Aftenen sildig blev en Smeds, Hans Francses Søn ihjelskudt i Odense af en halvgal og forvoven Knegt, Jonas Böhm, en Snekfers Søn, hvilken Dyrigheden siden lod en Tid lang sidde i Fængsel, i Forhaabning at han (som En der ikke var fuldviis) skulde af Kongelig Majestæt erlanget Pardon. Men Kong Frederik vilde hannem ingenlunde sit Liv skienke.

D. 5. (15.) Mai. Efter Svimesse blev Professores Hafnienses paa Consistorio sammenkaldt, hvor dennem blev forelæst Kongelig Majestæts Brev og naadigste Villie: at M. Mauritius Røning, Adjunctus ved det theologiske Facultet, skulde være udi M. Christiani Roldii Sted Professor ordinarius Theologiæ, og bemeldte M. Roldius skulde være fra Universitetet og sin Profession removeret. Svorpaa M. Mauritz svarer tog sedem inter consistoriales.

D. 6. (16.) Mai.) Udgif en Kongelig Forordning, at ingen efter denne Dag maa i disse tvende Riger lade nogle Boger, Tractater eller Skrifter trykke, førend de tilforn i Kiøbenhavns Universitet af Decano, eller en anden Professor i det Facultet, som Materien hører hen til, ere reviderede og til Trykken approberede. Til denne Forordnings Publication var M. Chr. Rolds Logica Marsag.*)

D. 8. (18.) Mai. Om M. Christian Rolds hastige Remotion fra Academiet (hvilket man med en fra Kiøbenhavn ankommen Student hodie spurgte), faldt over vores Bord, inter parentem, avunculos et Henricum Stampium, adskillig

*) Om Rolds Logik og de Steder i Bogen, der paadrog Forfatteren Ufsættelse, see Worms l. Per. I. S. 125. Den herved foranledigede Forordning af Frederik III. er uden Tvivl den tidligste almindelige Censurforordning i Danmark.

Tale, med Forundring, at han skulde uden foregaaende Rettergang og Dom, saa pludselig fra Embedet udstødes. Stampe, som bedst kiendte hans Væsen, sagde, at Mandens *proterva conversatio* havde gjort hannem iblandt sine Colleger *odieux*, saa at ikke een, men flere, havde contribueret, hvis de kunde, til hans Fald. Ellers var det noksom kundbart, at Dr. Johan Wandel havde været hans allerværste Efterstræber, og af nogle Ord i hans *Logica reformata*, som *sinistre* bleve interpreterede, taget Anledning til at bringe ham hos Kong Frederik i disgrace.

D. 13. (23.) Mai. Døde i Kiøbenhavn den ypperlige Chymicus Dr. Ahasverus Paynck, *medicus practicus* sammesteds, anno æt. 59.

D. 28 Mai (7 Apr.) Der Kloffen var halv 1, saac jeg den svenske Dronning Christina komme tilbage igien til Odense fra Kiøbenhavn. Hun logerede til Johan Organistes, ligesom tilforn, og reiste strax samme Dag bort igien ad Ålsens.

D. 27 Jul. (6 Aug.) Blev Matthias Worm, Olai fil. af Kongen beskiftet til at være Præsident i Ribe, og var han saaledes den allerførste, hvilken bemeldte Charge der i Staden haver betient.

D. 11. (21.) Aug. Skete, efter Kong Frederik den Tredies Befaling, Taksigelse af alle Prædikestolene udi Danmark for Freden til Breda, sluttet imellem Hollænderne og de Engelske, hvorudi Danmark og Frankrig var med indsluttet.

D. 23 Aug. (2 Sept.) Døde paa Sorø Mag. Biørn Drachard, *linguarum orientalium* Professor ved det ridderlige Academie.

D. 25 Aug. (4 Sept.) Der jeg om Aftenen med mine paarørende Benner spiste i en Have udenfor Byen, saac vi den hollsteenske Cansler, Kielmann, med en temmelig suite til Odense at ankomme, hvor han til Johan Organistes om Natten logerede, og næstfølgende Dag om Morgenen tidlig reiste videre fort ad Nyborg og Kiøbenhavn; saasom han var paa Fyrstens af Holsteen-Gottorp hans Vegne i Ambassade forskiftet til vores Konge.

D. 28 Aug. (7 Sept.) Reiste Kong Frederik med hans Dronning, Kronprindsen og hans Gemahl Charlotte Amalie, med den største Deel af deres Hofstat fra Kiøbenhavn, og logerede næstfølgende Nat paa Antvorskov Slot.

— Førend Hans Majestæt afreiste, udgav han samme Dag i Kiøbenhavn en Forordning om Høiesteret, efterfom Hans Majestæt ikke vilde, at Retten denne Gang længer end til Michælis Aften skulde holdes.*)

D. 29 Aug. (8 Sept.) Om Aftenen vare alle vore Gadedørre fulde af spectatoribus, da Hans Rgl. Høihed Prinds Christian med sin unge Gemahl, som ingen Tid havde været i Odense tilforn, Kl. 7 til Byen ankom med et temmelig stort Folgeskab, og paa St. Hans Kloster logerede. I Galeaschen hos dennem sad General=Lieutenant Hans von Ahlefeldt og hans Frue Catharina Sehested.

D. 18. (28.) Sept. Kom Kong Frederik og hans Dronning, tilligemed Churprindsen af Sachsen, med deres hele Selskab til Altona. Stykkerne bleve ved deres Ankomst af Hamburger=Boldene løsnede dem til Gre.

D. 13. (23.) Oct.) Leonard Laurigen Grøtke, Kongl. Majestæts General=Toldforvalter Nordenfielids i Norge og Tolder i Bergen, faldt ante meridiem ned af en Svale ved sit Huus og slog sig hastelig til døde, ann. æt. 45. der han samme Dags Morgen (strax før denne sin dødelige Ufgang) havde været i Froprædiken og ledsaget en Brudgom til og fra Kirken. Eodem die var i Bergen et overflodigt styrkende Regn= og Stormveir.

D. 21 Oct. (4 Nov.) Havde vor Konges Datter, Prindsesse FridERICA Amalia, Bilager i Glückstad med den regierende Fyrste af Holsteen=Gottorp, Hertug Christian Albrecht, foruden nogen synderlig Pomp.

*) De Kongelige Herstaber reiste den 29de Aug. (8de Sept.) videre til Aalborg, hvor Kongen, Dronningen, Prinds Georg og de tre yngste Prindsesser forblev til den følgende Dag.

D. 13. (23.) Nov. Den meeste Deel af Dagen var jeg tilligemed min Skolemester og Brodre inde til en Mands paa Nørregaden strar ved St. Hans Kirke, for at see det høie Herskab, Kongen, Dronningen, Prindsesse Wilhelmine Ernestine, Frøken Augusta af Als, med flere fyrstelige Personer, hvilke henved Kl. 1 fra Middelfart til Odense ankom, og efter Maaltid paa Slottet, samt to Timers Ophold, reiste igien samme Dag videre fort ad Nyborg.

D. 14. (24.) Nov. Maatte Kongen og Dronningen med deres ganske suite formedelst ond Veirlig og Medbør, som forhindrede deres Transport over Belt forblive udi Nyborg 5 Dage og 6 Nætter.

D. 16. (26.) Nov. Eftersom Rector i Odense Skole M. Niels Andersen Haels, og Conrector Jonas Pedersen Zimmermand, begge gjorde hos Kong Frederik, som endnu laae i Nyborg, Ansøgning om den in gymnasio vacante Profession, saa gjorde Hans Majestæt den Anordning, at de begge to skulde samme Profession administrere og dele dens functiones og tilliggende intrader imellem sig, og ellers desforuden ved deres Skolebestillinger fremdeles forblive.

D. 19. (29.) Nov. Om Morgenen tidlig før Dag gif Kongen og Dronningen med deres Selskab endelig fra Nyborg over Belt ad Gørsoer.

— Samme Dags Aften Kl. 6 ankom til Odense fra Jylland Hans Kongl. Høihed Prinds Christian tilligemed sin Gemahl, og logerede de paa St. Hans Kloster.

1668.

D. 1. (11.) Jan. Var jeg den meste Deel af Dagen øvre i sal. Abigael Hasebarths Gaard, som for 6 Dage siden

var ved Døden afgangen, og endnu stod over Jorde.*) Hver Aften holdtes der, efter disse Tidens Sædvane, Liigvagt over hende af de Fornemmeste i Byen.

D. 7. (17.) Jan. Magdalena Sybilla, som for-
dum var Prindsesse af Danmark, formedelst sit første Gifter-
maal med Kong Christian den 4des Søn, Prinds Christian,
men efter hans Død havde siden til Hgte Hertugen af Sach-
sen=Altenburg, Frederik Vilhelm, døde til Altenburg, 50 Aar
og 14 Dage gammel. Hun var indtil sin Dødsminut god dansk,
og bør derfor billigen udi denne columna at sættes. (Nemlig
blandt res patriæ.)

D. 20 Febr. (1 Mart.) Døde i Kiøbenhavn Theo-
dorus Len ten, Kong Frederik den 3dies tydske Cancellar, saa
og Assessor i Collegio Status og hvieste Ret, an. æt. 63.

D. 22 Febr. (1 Mart.) Blev det Kongl. Patent, ved
hvilket Mauritius Kønig var creeret Theologiæ Doctor,
paa Consistorio Hafniensi, in Professorum consessu,
efter Kgl. Befaling oplæst; eftersom han var den allerførste af
dennem, hvilke Kgl. Majestæt i Dannemark selv supremos in
Theologia honores saaledes immediate haver confereret.

D. 14. (24.) Mart. Dette Aar var man i Dannemark
halv forvirret med Mariæ Bebudelses=Dags celebration; thi
nogle Steder paa Landet holdt de den Palme=Loverdag, hvilket
ogsaa skeete i de fleste Kiøbsteder i Jylland, item over alt Viborg
og Bendelbo=Stift. Men i Aarhuus og Ribe=Stifters Lands-
bymenigheder, item i alt Fyen, opsatte de dens Helligholdelse til
Onsdagen efter Paaske. Det samme skeete i Kiøbenhavn og an-
dre Kiøbsteder i Siælland, Volland og Falster, item de fleste
Landsby=Menigheder in iisdem provinciis, dog ikke alle.

*) Hun var Bircherods Mormoders Moder, Enke i 37 Aar efter Borge-
mester Otto Knudsen Seeblad, født i Kiøbenhavn den 5 Jan.
1596, død i sit 72de Aar i Odense, den 27de Decbr. 1667; og uden
Tvivl Datter af Christian den Fierdes Livmedicus Jacob Hasebart,
som døde 1607. Efter Bircherods Optegnelse blev hun først begravet
den 7de (17.) Jan. og stod saaledes i 11 Dage Liig.

D. 26 Mart. (5 Apr.) Holdt Dr. D. Fielkecron, paa auditorio superiori sin orationem inauguralem, udi Kongelig Majestæts Dervedværelse. Hans Materie var: de universali Evangelii prædicatione. Den samme Tid, medens han holdt sin Oration, var hos Bysfogden i Kiøbenhavn et Dwindfolk ved Navn Johanne, som havde tient til M. Eric Oluffens, og udi tvende Mænds Dervedværelse udlagde Dr. Fielkecron for Barnefader til det Foster, med hvilket hun var frugt-sommelig.

D. 31 Mart. (10 Apr.) Om Formiddagen Kl. 9 bort-reiste fra Kiøbenhavn Markgreven af Vaireuth.

D. 23 Apr. (3 Mai.) Blev Professores Hafnienses paa Consistorio sammenkaldte, hvor dennem blev af Rectore, efter Cancellarii Magni Befaling notificeret, at det var Hans Kgl. Majestæts naadigste Villie, at D. Oluf Fielkecron, som var af et besøvet Dwindfolk offentlig for Barnefader udlagt, ei mere skulde besatte sig med noget, som Universitetet vedkom, ei heller lade sig finde enten in actibus publicis, eller andre academicis functionibus, forend han havde været sig med Lov og Ret.*)

D. 13. (23.) Mai. Henimod Midnat døde til Flensborg Dr. Steph. Klop, Hans Kongl. Majestæts Kirkeraad og General-Superintendent udi Slesvig og Holsteen ann. æt. 62.

D. 20. (30.) Mai. Saac jeg Hans Kongl. Hoihed Prinds Christian med sin Gemahl komme i ilende Fart igiennem Odense. De vare ingensteds inde, men toge Vognskifte uden for Vesterport, og reiste saa fort ad Rugaard og derfra siden over ad Jylland.

D. 24 Mai (3 Jun.) Om Eftermiddagen bleve i Odense af Hestegildere, Ryttere og Soldater ihjelslagne ved Vesterport i Odense fem Personer, nemlig Skarpretteren, Ratmanden, og 3 Andre af samme Selvskab.

*) Om denne D. Nielsen Fielke, der tiltog sig Navnet Fielkekro-ne, fordi han var født i Landskrone, og under 15de Febr. 1668 ved Kongelig Befaling var bleven Prof. Theol. adjunctus ved Kiøbenhavn's Universitet; s. bl. a. Worms I. Lex. I. S. 302. Hieltmierne's Catalog I. p. 389.

D. 10. (20.) Jun. Stod Velbaarne Henrik Gies Liggbegiængelse i St. Knuds Kirke i Odense, efterat hans Ligg (fra Kiøbenhavn ankommet) var næstforegaaende Dag, paa adelig Viis med proces i Byen indfort. Ligg-Prædiken forrettede Biskoppen M. Niels Bang.

D. 11. (21.) Jul. Lod Hans Kongl. Majestæt fra Frederiksborg sin naadigste Befaling til alle Bisperne her i Riget udgaac, at der skulde skee Von af alle Prædikestole for Kongens Datter, Anna Sophia, Churprindsesinde af Sachsen, som nu var af Gud med Livsfrugt velhignet.

D. 16. (26.) Jul. Den meste Deel af Dagen blev af mig og flere i Odense frembragt med at see efter de mange Grandes som i Dag til Byen ankom, i den regierende Hertugs af Holsten-Gottorp, Christian Albrechts suite, hvilken med sin Gemal ankom om Middagen, og efter Middagsmaaltidet paa St. Hans Kloster reiste atter bort ad Nyborg Kl. 4 om Eftermiddagen.

D. 23 Jul. (2 Aug.) Disputerede i Kiøbenhavns Universitet paa Auditorio superiori Dr. Mauritz Köning, Theologiæ Professor Publ. udi Kongl. Majestæts, item Prinds Christians, og Hertug Christian Alberts af Holsten-Gottorp, samt adskillige flere høie Personers Nærværelse.

D. 24 Jul. (3 Aug.) Holdt M. Mathias Foss, Theologiæ Professor Regius, en latinsk Prædiken udi Kiøbenhavns Slotskirke.

D. 25 Jul. (4 Aug.) Sad Erkebispnen Dr. Hans Svane paa Kiøbenhavns Slot sidste Gang i hoieste Ret; var da frisk og sund, og kom hverken i hans eller Andres Tanker, at han næste Dag derefter skulde bukke af.*)

D. 30 Jul. (9 Aug.) Der vi spurgte hos os Erkebispens, Dr. Svanes hastige Afgang, var min kiære Faders Ord herom disse: „Jeg maatte nok tænke dette, at Manden ikke skulde leve ret længe. Thi den sidste Gang jeg, for 5 Uger

*) Bircherod anmelder, at Biskoppen døde Dagen efter, om Aftenen imellem 10 og 11, an. æt. 63. Om hans Dødemaaede s. J. Møllers Biographie af Hans Svane. Hiftor. Calendar. I. 1814. S. 315.

siden, besøgte ham i Kiøbenhavn, var han saa ydmyg, fryndlig og beleven, som jeg aldrig havde seet ham før at være.*)

D. 11. (21.) Aug. Blev Erkebispens **Dr. Hans Euanes** Liig udi vor Frue Kirke i Kiøbenhavn begravet, i en stor Folke-Trænge. Liigprædiken holdt **M. Jacob Faber**, Sogneherre ibidem og Provst i Søffelunds Herred, forklarendes **Textum Zach. 3. 9.**

D. 18. (28.) Aug. En fremmed Mand fra Sorø, som havde Noget at bestille hos min Fader, og forblev hos os ad meridiem til Bords, han sagde, at Hofmesteren ibidem, **Jørgen Rosenkrantz**, gjorde hos Kongen Ansøgning om at blive Erkebisp i afgangne **Dr. Hans Euanes** Sted, og havde temmelig god Forhaabning om at erlange det. Breve fra Kiøbenhavn stadfæstede det samme. Men min Fader sagde: han vilde først see, at det skete, forend han kunde troe det. Thi ovenbemeldte Rosenkrantzes Fader, den lærde **Holger Rosenkrantz**, havde ogsaa i Kong Christian den Fierdes Tid, giort stærk Ansøgning om det samme, da **Episcopatus Siellandiæ** efter **Senioris Dr. Joh. Resens** Død, var vacant. Men baade Faderen og Sønnen tragtede efter at obtinere Chargen med den samme Lustre og Myndighed, som Herre-Bisperne i de katholske Tider hos os havde, eller **Episcopi Anglicani** endnu have. Hvilket Regjeringen og ratio Status her i Riget nu ikke syntes at kunne tilstede.

D. 31 Aug. (10 Sept.) Et Brev, som min Fader fik fra en af sine Correspondenter i Kiøbenhavn, og han interprandendum oplæste, indeholdt iblandt andet dette: „**Dr. Johan Wandel** løber dog af med Siellands Bisppestol, ihvorvel at det stod haardt, og hvis hans Hustru ikke havde giort sig des mere Møie paa hans Vegne derfor, og med Foræringes besøgt **Gabel**, **Grich Krag**, og **Andre**, havde han vel aldrig erlangt det; men for titulo **Archiepiscopi** vil man nok sige ham fri.”

*) Jvf. om Euanes Charakter **J. Møllers** Levnetsbeskrivelse, i Histor.-Calendar, 1ste Aarg. S. 285, 312, 13.

D. 17. (27.) Sept. Om Eftermiddagen faae vi atter Hans Kongl. Hoihed Prinds Christian, kommende hid til Odense fra Kiøbenhavn med sin Gemahl, Charlotte Amalia. De toge op paa St. Hans Kloster, og der til anden Dags Morgen Kl. 9 forbleve, da de reiste videre fort ad Jylland til.

D. 14. (24.) Oct. Om Eftermiddagen ankom til Odense fra Sverrig Eleonora Catharina, den afgangne Konges, Carl Gustavs Søster, og Landgreve Frederiks Gemahl.

D. 15. (25.) Oct. Om Morgenens reiste Landgrevinden med hendes Døtre udi en Galeſche op paa St. Hans Kloster og besøgte Hans Kgl. Hoiheds Gemahl, og, efterat de vare igien nedkomne, reiste Prindsen og Prindsessen Kl. halv 9 Formiddag bort ad Nyborg og siden ad Kiøbenhavn.

D. 18. (28.) Oct. Lod Hans Kongelige Majestæt en skreven streng Mandat til alle Bisperne udgaae om den resterende Prindsesindeſtyr med forderligst hos deres underhavende Geistlighed at inddrive.*)

1669.

D. 21. (31.) Jan. Det Programma, med hvilken min Farbroder i Kiøbenhavn, Mag. Jens Bircherod, havde candidates Magisterii til Graden inviteret, og var nyligen min

*) Bircherod, som har optaget en Afſkrift af dette Kongebrev, bemærker: at heri første Gang ſkeete en Forandring i Cancelliſtilen, hvilken han tilſkriver P. Schumacher, „ſom havde et hemmeligt Had til Joh. Wandal,“ der var bleven indvietet til Biſkop i Siælland den 4de (14.) Oct. Tilſorn havde Kongerne i Breve til Biſkopper, Præſter og Lærde tiltalt diſſe i anden Perſon i Plur. (I): men efter denne Dag indſer-tes det, ogſaa at ſkrive Du til dem, ligesom det havde været Brug i Kongebreve til Folk af enhver anden Stand. Bemeldte Kongebrev, an-mærker Bircherod endvidere, afgik ogſaa til Biſkop Anders Andersen i Aalborg, ſiøndt han allerede 8 Dage før var afgaaet ved Døden.

Fader fra hannem tilskiftet, blev ejusdem parentis jussu, til *Scholæ nostræ conrectorem* af mig henbaaren, saasom han var den eneste i Odense, hvilken samme Invitation kunde synes at tilkomme.

D. 29 Jan. (8 Febr.) Blev Kong Frederik den Tredies Befaling til alle Bisper her i Riget udstedt: at eftersom Hs. Maj. naadigst var tilfunds, en ny dansk Bibel, hvis Version kunde være rigtig og accurat efter fontes, cum notis marginalibus, til Trykken at lade forfærdige, de da en Specification skulde med forderligst udi Cancelliet indskikke paa de lærde Mænd udi hvert Stift, som kunde findes dygtige til noget i dette Værk at præstere.

D. 6. (16.) Febr. Blev *Communitatis Regiæ Oeconomus* samt Kammer=Udsæssor Hans Mule naadigst forordnet og beskiftet til at sidde herefter i Høieste=Ret.

D. 8. (18.) Febr. Blev den øverste Borgemester i Kjøbenhavn, Peder Pedersen, *Canonicus* i Roeskilde=Capitel, af Kongl. Maj. antaget og beskiftet til at være Udsæssor i Høieste=Ret.*)

D. 17. (27.) Febr. Havde Biskoppen, Dr. Niels Bang, de fornemteste af Stadens Geistlighed forsamlede paa Consiistorio, og forholdt dem den nylig ankomne Kongl. Befaling, angaaende det store *Opus Biblicum*, som skulde elaboreres; særdeles for at fornemme, om Nogen af dem vilde være med at indlade sig udi dette Arbeid, hvortil Ingen havde nogen stor Inclination. Gen svarede: denne Bibel kommer aldrig ud. En anden sagde: *parturiunt montes*. Den Tredie gav sin Betænkning saaledes: *Magna hæc et augusta Bibliorum Versio similis tandem erit bello Trojano, quod non tantum dicitur decennale fuisse, sed et verius creditur nunquam fuisse.*

D. 11. (21.) Mart. Udgav K. Frederik den Tredie sin sidste Befaling angaaende den nye danske Lovbogs Forfærdigelse. Samme Kongl. Befaling blev nu allene udstedt til Mag.

*) Han nød ikke længe denne sin Værdighed, da Bircherod har ansørt, at han døde den 9. (19) Marts s. A. 61 Aar gammel.

Grasm. Pauli Binding, Prof. Reg., samt Assessor i Høieste-Ret og i Cancelliet, at han skulde bringe dette Værk, som adskillige Commissarii hidtil havde havt under Hænde, til Fuldkommenhed.

D. 17. (27.) Mart. Blev Rentemester Müllers Hustru, afg. Fru Sophie Hansdatter, udi St. Nicolai Kirke i Kiøbenhavn, med anseelig Færd og Folge om Aftenen begravet. — Denne fornemme Matrone har aldrig, imedens hun levede, enten kaldet sig selv, eller hørt sig af Andre kaldes med andet Navn end Sophie Hansdatter, eller Sophie Henrik Müllers, og i alle de Liggvers, som nu til hendes Begravelse trykkes, bliver hun ikke heller anderledes nævnt. Men, naar hun i 23 samfulde Aar (vid. 21. Mart. 92) haver hvilet i Jorden, saa skal hun allerførst in quodam a me conscribendo programme prunkte med Rosenstiernes Silnavn. Dog er hun ikke den første, som sligt skulde hænde, saasom man finder mange af vore gamle Adelige, som for 200 eller flere Aar siden haver levet, og aldrig selv i deres Tid haver fort, ja maaskee aldrig hørt de Slægt-Navne, med hvilke de nu af Posteriteten nævnes.

D. 19. (29.) Mart. Velbr. Chr. Urne til Søgaard, som i forrige Tider havde været Kammerjunker ved Høve, døde paa sin Gaard, Søgaard i Fyen, 41 Aar gammel.

D. 24 Mart. (3 Apr.) Om Aftenen sildig ankom den engelske Ambassadeur, Mr. Carlisle, til Bands fra Lübeck til Kiøbenhavn.

D. 22 Apr. (2 Mai). Der Sognepræsten i Farsø i Siælland, Hr. Hans Rosstrup, lod sin Hustrues Lig begrave, kom der, formedelst deres Uagtsomhed, som i Kiøkkenet brasede op til Begravelsen, Ild udi Præstegaarden, saa at den, tillige med mange flere Gaarde der i Byen, paa saa Timers Tid afbrændte.

D. 24 Apr. (4 Mai). Afbrændte ved en ulykkelig Ildbrand de fleste Gaarde udi den Landsby Vallerup i Siælland.

D. 7. (17.) Mai. Reiste Hr. Ulrik Frederik Gyldenløve med velberustede Skibe, og en anseelig Comitæt, fra Kiøbenhavn.

D. 9. (19.) Mai. Om Formiddagen Kl. 11 døde i Kiøbenhavn Peder Pedersen, Assessor i Høieste-Ret, overste

Borgemeſter i den Kongl. Reſidentſtab Kiøbenhavn, og Canonicus i Roſkild=Capitel, gammel 61 Aar og 2 Dage.

D. 15. (25.) Mai. Blev Profefſorerne paa Conſistorio forelæſt Kongl. Maj. Brev, at Carl Rodriguez, designatus Profefſor i det ſpanſke, italienſke og franſke Sprog ved Sorøe Academie, herefter ſkal være Profefſor i de ſamme Sprog ved Kiøbenhavnſ Universitet, og ſtedſe have nederſt Rang blandt Profefſorerne.

D. 17. (27.) Mai. Stiftede Velbr. Jfr. Kiſten Juul til Hørbylund i Vendsyſſel, et nyt Stipendium paa 500 Rigsdaler Capital til den latiniſke Skole i Aalborg, hvoraf tvende Diſcipler ſkulle nyde den aarlige Rente.

D. 25 Mai (4 Jun.) Var jeg i St. Knuds Kirke overværende i Liigprædiken over min Moſterſon ſal. Thomas Valſlav,*) hvilken blev holdt af Mag. Lauritz Chriſtensen Welleius, ſom forklarede Textum Job. I, v. 21.

D. 18. (28.) Jun. Saae jeg om Aftenen Hans Kongl. Høihed Prinds Chriſtian tilligemed ſin Gemahl til Odense fra Kiøbenhavn at ankomme. De toge næſtſølgende Dag bort igien herfra ad Jylland til. (D. 1. (11.) Jul. kom begge igien fra Goldinghuus til Odense, og reiſte uden Ophold til Nyborg.)

D. 14. (24.) Aug. Om Aftenen ſildig tildrog ſig denne Gaſus i Aalborg: at der en Borger ibidem, ved Navn Jens Sørenſen Hals, af vred Hu lagde til med en Bøſſe, for at fælde en anden Mand paa Gaden, med hvilken han var kommen i Klammeri, ſkød han feil og ramte en anden Mandſperson af Hoſpitalets Lemmer, ſom i det ſamme kom i Veien, ſaa at det fattige Menneſke ſaldt død ned paa Stedet.

D. 26 Aug. (5 Sept.) Gik hos os megen Sagn af en Havfrue, ſom nyligen ſkulde være ſeet ved Saltholm imellem Kiøbenhavn og Malmøe, og de Hamburger=Abiſer frembragte med vidtloſtige Omſtændigheder ſamme Relation.

*) Et Barn i 3die Aar, ſom døde den 18de Mai, efter Bircherods Op-
tegnelſe.

D. 7. (17.) Sept. Om Formiddagen Kl. 9 døde paa Skovsbo i Fyen Velbr. Henrik Gyldenstjerne, fordum Kongl. Maj. Land-Commissarius i Skaane, i sit 76de Aar.

D. 27 Sept. (7 Oct.) Leverede min Fader mig den nylig udgangne, og hannem af Autore forærede *Olai Rosen-erantzii parentalem sive panegyricam orationem*, som kaldes *Statua Triumphalis memoriae viri magnifici Dn. Nicolai Trolle erecta*; at jeg exercitii loco skulde den samme af Latinen paa dansk vertere. *Stilus ille cothurnatus*, hvilken Rosenkrantz mestendeels i samme Skrift bruger, torquerede min Hierte ikke lidet. Enhver maa nok be- kjende, at han ingen locutionibus hyperbolicis haver sparet i den Afdodes Roes; hvilken saare vidt skiller fra den Beskrivelse over Mandens Legender og Forhold, som Georg Lovenclau haver givet i den Apologie mod bemeldte Niels Trolle, som han for 6 Aar siden har udgivet; og endog samme Apologie ikke kunde være Rosenkrantz ubekjendt, saa haver han sligt alligevel dissimuleret og gaaet den stiltiende forbi.

D. 6. (16.) Nov. En Miil fra Hamborg Kl. 6 Eftermiddag oversaldt 4 Røvere tilfods den svenske agende Post, selv femte, skød strax Posten, item en Riobmand ihjel. Svorpaa en Cavallier, som var med, skød iblandt dem og traf En, at han døde. Dermed løb de og tog den Døde med, og forstaf sig i Buskene, fordi det var mørkt. Cavalleren med sin Diener, item end en Rejsende, vendte tilbage til Hamborg og toge de to Døde med sig.

D. 10. (20.) Dec. Licentiat Binding, som for faa Dage siden var fra Kiøbenhavn hjemkommen, refererede hos os: at hans Farbroder M. Rasmus Binding havde nyligen efter Kongelig Befaling forfærdiget og afsolveret *Codicem Juris danici*, og den samme til Kongl. Majestæt selv overleveret.

D. 17. (27.) Dec. I Dag var det udi Odense, som Byen skulde have faldet, formedelst at en fornem Enke fødte om Morgenen tidlig et uægte Barn, to Aar efter hendes Mand's Død, og hvor tvende Personer mødtes, at tale med hinanden, da var hun den tredie. Men Herre Gud, dersom det stod skrevet paa Enhvers Pande, hvad Synder ligesaa grove de ofte i

Løndom haver begaaet, da maaskee Faa iblandt os skulde for-
tiene bedre Gftertale, end hun.

D. 23 Dec. (2 Jan.) En gammel Kvinde, som gif
omkring imod Julen og bagte Krumkager for Folk, og sad nu
ved samme Forretning i vores Kioffen, hun sagde sig at have
tient her i Gaarden, førend min Morfader kom her at boe.
Og vidste hun derfor saare meget at fortælle os om det Spø-
geri, som da havde (efter hendes Indbildning) været her i Hu-
set, item hvorledes Nisse=Pugen havde siddet alle mørke Aftener
paa et Sted, (hvilket hun viiste os), oven over vor Skoletrappe,
og kastet Stykker Træ og Steen ned paa dem, som vare ne-
denfor ic. Denne Snak jeg da simplici credulitale paahørte.
Men siden kunde jeg estertænke, at det useilbar maa have været
en Skalk i Huset, som i de Tider har gjort sig til sliq en
Gaard=Nisse.

1670.

D. 4. (14.) Jan. Da man i Stephen Fuhrmanns Calen-
darium over indeværende Aar læste i hans Prognostico til
Februar Maaned disse Ord: „Eine heroische Person steht in
Lebensgefahr;“ sagde een herom aperte, at det var Kongen af
Dannemark meent; og kan jeg sancte bevidne, at jeg i disse
Dage horte det af flere Munde: at inden Paaske skulde man
see stor og mærkelig Forandring i disse Riger.

D. 6. (16.) Febr. Ude paa Natten efter Kl. 11, fandt
Kong Frederik den Tredie sin Hellsots Anfng, formedelst nogen
Gysen i Lemmerne, samt Pine i Ryggen og Knæerne, hvormed
de andre Symptomer siden paafulgte, som efter 2½ Dags For-
løb foraarfagede den gode Konges Død. vid. Thomæ Bar-
tholini actor. medicor. part. I. pag. 70.

D. 8. (18.) Febr. Den navnkundige Franciscus
Josephus Burri, som sig paa en Tid lang i Kiøbenhavn

havde opholdt og vaaren hos Kong Frederik i stor Grace og Æstime, vilde obtrudere Hans Majestæt sin Guur og foreskrive de andre medicis visse Recepter mod Kongens Sygdom, men den gamle Doctor Povel Moth, og de andre doctores, satte sig der heftig imod. Hvorfor han (efterdi han desforuden var hos Kronprindsen, som siden blev Konge, ifkun i ganske slet Credit), blev malcontent og saasnart Manden var af Majestæten, reiste i en Skynding over til Sverrig. *)

D. 9. (19.) Febr. Lidet efter Kl. 11 Eftermiddag døde paa Kiøbenhavns Slot Hs. Kongl. Maj. Høilovlig Ihukommelse Kong Frederik den Tredie; der han havde levet her i Verden 60 Aar, 10 Maaneder og 3 Uger, og regieret i disse tvende Nordiske Riger paa andet og tyvende Aar.

Hans Majestæts ældste Søn, Prinds Christian, tog sig efter Arverettigheden strax efter sin Faders Død samme Dag det Kongelige Regimente an i sit Alders 21de Aar; hvorpaa alle de fornemste Ministre, som nu i Kiøbenhavn vare tilstede, om Aftenen hos hannem paa Slottet deres Condolence og Gratulation aflagde, saavel som og deres Trofskabs corporlige Ged, hvilken Borgemestere og Raad samt Stadens 32 Mænd novo regi ogsaa samme Tid præsterede. Saasnart Høistbemeldte salige Konge var død, bleve strax, efter successoris regii Befaling, alle Stads-Portene tillukte, saa ingen uden Kongelig Tilladelse maatte udlades. Bagten omkring Byen blev forstærket, de udi Havnen indfrosne Orlog-Skibe med stærk Mandskab besatte, og General Eiler Holck til Kronborg om Aftenen hastig bortskiffet, samme Fæstning i fornøden Opsyn at tage.

D. 11. (21.) Febr. Udi Kiøbenhavn blev denne Gang efter Kongl. Befaling, istedetfor Taksigelsens-Fest ifkun holdt en Bededag.

— Om Aftenen ankom til Odense en hastig Courer, som til det Gottorpste og Sachsiske Hof var fra Kiøbenhavn affærdiget. Ved hannem fik vi at vide Hs. Kongl. Majestæts dødelige Ufgang.

*) Hof. Berlauff „om Italieneren J. F. Borros Ophold i Danmark 1667—1670“ Kbh. 1834. S. 32, 33.

D. 12. (22.) Mart. Om Eftermiddagen saae jeg den regierende Herre af Brunsvig-Lüneburg, til Zell residierende, Hertug Georg Wilhelm, komme igiennem Odense. Han stod ifkun paa Gaden ved Peder Henrichsens Huus og Dør, imens der skiftedes Bogne, og reiste saa strax videre fort ad Nyborg til.

D. 14. (24.) Mart. Vare tvende Kongelige Commissarier, Velbr. Otto Paavisch og Velbr. Erik Krag, udi Odense og der paa vor nu regierende Konges Begne tog Sed af Stænderne udi Fyen, og de Provincer, som uden Fyenbo Landsting svarer; nemlig om Formiddagen af Noblessen, udi Commissarernes Logement til Erik Nielsens, item af Rytteriet uden Norreport, og af Fodfolket paa St. Hans Kirkegaard. Derefter om Eftermiddagen paa Raadstuen af den geistlige og verdslige Stand; nemlig 1) af Biskoppen, 2) af Professore Theologiae, Dno. parente meo, 3) af Doctoribus medicinae, Professoribus Philosophiae, Rector og Conrector, samt andre Geistlige uden Bestillinger, 4) af Odense Herreds Præster, 5) af Salling Herredspræster; og saa fremdeles af de andre Herreders Provster og Præster. Dernæst af Borgemeistere og Raad i Odense og de andre Kiøbsteder.

D. 24 Mart. (3 Apr.) Om Morgenen saae jeg Enkedronningens Broder, Hertug Georg Wilhelm, komme tilbage igien til Odense fra Kiøbenhavn. Han var ifkun inde til Borgemeister Jens Madsens, imedens Bognskifte skete, og reiste saa bort igien til Alsens.

D. 25 Mart. (4 Apr.) Der Hoimesse-Prædiken i Nalborg var ude, forsamledes paa Raadhuset ibidem al Geistlighed af Wendelbo Stift, nemlig Biskoppen med samtlige Provster og Præster og Scholarum Rectoribus og Conrector item den verdslige Dyrighed af alle Kiøbstæderne i samme Stift, og aflagde til vor regierende Konge deres allerunderdanigste Trofskabseed, hvilken de tvende Kongelige Ministre eller Deputerede Velbr. Erik Krag og Velbr. Christen Steel paa Hans Majestæts Begne af dennem annammede.

D. 30 Mart. (9 Apr.) Blev den afdøde Konges Frederik den Tredies Liig fra Salen til Slotskirken nedført og

indsat under et prægtig *Castro doloris*, som med mangfoldige brændende Vortex vaar besat. Dets Villarer og Himmel vaar med nogle Hundrede Allen Floiel betrækket. Hos Kisten laae paa Gulvet 3 Solv-Løver af fuldkommen Størrelse.

D. 31. Mart. (10. Apr.). Saa som jeg blev ved et Brev fra Michel boendes ved Søgaard, buden til at være Fadder af hans Barn, som i Paaske-Hellige Dage skulde døbes, saa dømte en fornemme Mand iblandt vores Paarørende, at dette ei kunde være mig tilladt, efterdi jeg ikke endnu havde vaaren til Guds Bord. Men min K. Fader sagde, at han friligen kunde tilstede mig det.

D. 2. (12.) April. Saae jeg om Formiddagen hans Kongl. Majts. Broder Prinds Georg ankomme til Odense udenlands fra. Vaar alleneste paa en kort Tid inde i Borgemesters Jens Madsens Huus, imens de gjorde Heste- og Bogue-Skifte, reiste saa siden videre fort ad Nyborg og over Belt, og kom om Aftenen til Slagelse. I hans suite vaar Mag. Christen Lodberg, Sognepræst til Roskild Domkirke.

D. 4. (14.) April. Kom vor regierende Konges Broder Prinds Georg ved Middags-Tid hjem igien til Kiøbenhavn, efter tvende Aars Udenlands-Reise.

D. 5. (15.) April. Blev Stiftamtmandens udi Tjen, Hr. Henrich Lindenous Ladefoget ihjelskuffen strax udenfor Odense af samme Herres Kof.

— Ankom til Kiøbenhavn en Chursachsiske Gesandt, med Tilnavn Rumohr, og blev strax paa Slottet til Audients opført, hvor han paa sit høie Herstabs Begne afslagde hos Kongl. Mayt. og Enkedronningen sin Condolents-Tale over den forrige Konges Død.

D. 3. (13.) Mai. Blev *) høilovlig Ihukommelse Kong Frederik den Treadies Liigbegiængelse holden over al Danmark med Sang og Prædiken udi alle Kirkerne, og blev denne Text forklaret Actor. 13, 36: „David, der han havde i sin egen Livs Tid tient Guds Raad, sov han hen og blev henlagt til sine Fædre og saae Forkrænkelse.“ I alle Stifternes Hovedkirker,

*) Ifølge en d. 19 (29) April til Bisperne udgaaet Befaling.

hvor Bisperne residerede, blev prædikeet først paa Latin af Biskopen, siden paa Dansk af Sognepræsten, men udi de andre Kirker ifkun paa Dansk. I Kiøbenhavn blev denne Dag ringet med Klokkerne 3 Gange, nemlig først fra Kl. 8 til 10 Formiddag, siden fra 2 til 4 Eftermiddag og endelig fra Kl. 9 til 12 om Natten. Om Aftenen sildig Kl. 11 blev det kongelige Liig bortført fra Kiøbenhavns Slot til Roskild.

D. 4. (14.) Mai. Om Morgenen Kl. 6 ankom Kong Friderichs Liig til Roskild med alle Klokkers Lyd, og med den samme Pomp, hvormed det var forrige Aften af Kiøbenhavn udført. Borens regierende Konge, som om Natten vaar hastig kiørt for i Beien ad Staden til, oeg igien om Morgenen tidlig ud af Byen og tog paa Beien imod Liget og ledsagede det saa hen ind til Byens Domkirke, hvor det blev i Kongernes Begravelse nedsat. Samme Dag blev udi alle Kirkerne udi Riget sidste Gang for den Salige Konge med Klokkerne ringet, nemlig fra Kl. 10 Formiddag til 2 Eftermiddag.

D. 6. (16.) Mai. Døde i Kiøbenhavn om Eftermiddagen Kl. 1 Doctor Povel Moth, Kongelig Majestæts Livmedicus, anno ætatis 69.

D. 13. (22.) Mai. Om Aftenen Kl. 5 holdt den engelske Ambassadeur sit anseelige Indtog i Kiøbenhavn og blev ledsaget af Erik Rosenkrands og Marschal Speckhan.

D. 20. (30.) Jun. Vaar jeg om Morgenen i St. Knuds Kirke, da Andreas Billedhugger udi min og Fleres Nærværelse og Paasyn gjorde Anfang med at udhugge den Inscription paa min Oldefaders og Oldemoders Gravsteen, hvilken min kiære Fader havde gjort og forfattet*).

D. 16. (26.) Aug. Ankom Vice-Admiral Jens Rodsteen fra Island til Thorshavn i Færøe, for at annamme der iligemaade paa Kongelig Majestæts Vegne Eden af Landets Indbyggere.

*) Julsfærdiget „med Skrift og Baaben“ d. 13 (23) August. Liigstenen var „en brunn Marmor-Steent“, kiøbt i Norge. s. den 19de (29) Mai. Biskop Bircherøbs Oldefader (Farfaders Fader) var Herman Jensen, Borger i Helsingør (Worms Lex. I. 118), som neppe kan være begravet i Odense, eller være den, her menes.

D. 19. (29). Aug. Vare de fornemmeste af Færøernes Indvaanere, Geistlige og Verdslige, i Thorshavn, efter Forskrivning, samlede, hvor de, efter foregaaende Gudstienestes Forretning i Kirken, afslagde vores nu regierende Konge deres allerunderdanigst Trostabsseed, hvilken velb. Jens Rodsteen tog af dennem, først corporlig, og siden, under enhvers Haand og Segl, skriftlig.

D. 28. Septbr. (8 Octbr.) Ankom Churprindsen af Sachsen til Kiøbenhavn tilligemed sin Gemahl, Kongens Søster. Hertug Ernst Günther af Sønderborg vaar og med dennem i Følge.

D. 2. (12.) Novbr. Blev ved Kettersteden i Særsløf Sogn udi Fyen en Bonde=Qvinde brændt for Trolddom.

D. 5. (15.) Novbr. Døde i Kiøbenhavn Fru Sophia Sehsted, Sal. Cancellers Hr. Christen Thomassen Sehsteds Datter, men den izige Cancellarii Regii Hr. Peter Keeges Frue, anno ætatis 39. conjugii 18vo.

D. 10. (20.) Decbr. Døde paa sin Gaard Lundsgaard i Fyen velbr. Marcus Rothsteen Pallisen, anno ætatis 52, og lod sin Frue Karen Juul svanger efter sig. Han havde in ultimo bello Dano-Svetico været Oberstlieutenant.

1671.

D. 2. (12.) Jan. Anfangede min Præceptor at undervise mig in linguæ Ebrææ elementis juxta ductum Horologii S.

D. 13. (23.) Jan. Blev det sidste Tyvend' Dags Marked (som saaledes kaldtes, fordi det paa den tyvende Dag Juul aarlig indfaldt) i den fyenske Hovedstad Odense holdt.

D. 16. (26.) Jan. Vaar jeg i *Petri Hauboldi*, Bibliopolæ Hafniensis, Boglade, hvilken han, efter aarlig Sædvane, i St. Knuds Kirke havde oplagt, med en Optegnelse fra min Fader paa en Deel Bøger, som han tilkiøbs begierede*).

*) Næste Dag beretter han, at Kiøbet blev sluttet.

D. 18. (28.) Jan. Om Aftenen Kl. 7 døde i Odense Velbyrdig Biørn Raas til Betrup, en temmelig velstuderet, men i oeconomiske Sager meget vanvittig Mand.

D. 23 Jan. (2 Febr.) Om Aftenen sildig vaar jeg udi et stort Compagnie over i vor Gienboes, Sal. Biørn Raases Liigstue, hvor vi holdt Liigvagt over hannem, indtil langt ud paa Natten.

D. 28. Jan. (7. Febr.) Conscriberede jeg til Sal. Biørn Raases Begravelse et lidet carmen, men, som min vena vaar endnu in rhythmis vernaculis lidet exerceret, lod jeg en Student revidere og rette det for mig.

D. 4. (14.) Febr. Der jeg vaar om Eftermiddagen i noget Grunde inde til Apotheker Becker, ankom did en Courier fra Holstein, som skulde ibidem berede logement for principi Gottorpiensi, hvis arrivée hid til Byen næstkommende Uge forventedes. Men for de fleste af hans Comitats blev Herberge bestilt udi andre Huse i Staden.

— Ankom til Kiøbenhavn et Sendebud fra Hertugen af Lothringen med Begiering til Bores Konge, at Hans Majestæt vilde med flere Potentater ved sin interposition disponere og persvadere Kongen af Frankrig, over hvis haarde og ubillige Medfart samme Fyrste sig høiligen beklagede, til nogen mildere procedure.

D. 11. (21.) Febr. Lod Vocal- og Instrumental-Musiken udi alle Kirker sig igien høre, efterat den et heelt Aar omkring formedelst Kongens Død ikke havde vaaren brugt her i Riget.

D. 2. (12.) Marts. Havde Albert Schumacher, Kongl. Commissarius paa Bremerholm og Løihuset, Bryllup i Kiøbenhavn med Anna Margaretha Iserberg.

D. 15. (25.) Marts. Døde i Kiøbenhavn Hr. Axel Urop.

D. 23. Marts (2. Apr.). Døde paa den Herregaard Fugelsig i Benschiffel Velbyrdig Henrik Lange, Proprietarius til samme Gaard.

D. 4. (14.) Apr. Om Natten døde i Kiøbenhavn den fornemme Matrone Drude Fincke, Sal. Doct. Hans Rasmussen Brochmands, forhen S. S. Theologiae Professoris regii Efterleverfse, anno ætatis 67, viduitatis vero 33.

D. 5. (15.) Apr. Om Eftermiddagen Kl. 3 døde i Roskild M. Hans Andersen Calundanus, Rector Scholæ sammesteds. anno ætatis 66.

D. 19. (29.) Apr. Vaar jeg om Eftermiddagen med min Præceptore Lafridh Gefuing udi M. Nicolai Hæls, Scholæ patriæ Rectoris Huus, og blev af hannem in stilo et præceptis examineret. Min prospect lod han sig saa vel behage, at han lovede mig Sted i sin egen Leige *).

D. 20. (30.) Apr. Describerede jeg, efter Rectoris, Mag. Nicolai Hæls Billie, nogle Notas in logicam Bartholini, hvilke han Tid efter anden havde addicteret sine Disciple, og vilde, at jeg iligemaade skulde føre mig dem til Brug.

D. 21. Apr. (1. Mai.) Eftersom vi havde Liig i Huset, og derfor ikke, saalænge det stod over Jorden, gik ud i Kirken eller andre Forsamlinger, saa læste imidlertid saavel i Dag, som i de paafølgende Paasfedage, vores Præceptor domesticus Ternes Forklaring hjemme for os af en Postill.

D. 23. Apr. (3. Mai.) Begyndte man igien med Musik og Orgelklang i Odense Kirker og andre Kiøbsted-Kirker i Danemark, efterat man en Tidlang for Sørgeaarets Skyld ei havde hørt den.

D. 16. (26.) Mai. Blev alle Stolene af Frederiksborg Kirke efter Kongel. Befalning udtagne, saasom man nu gjorde Anfang med dens Beprydelse og Tillavelse til Hans Majestæts forestaaende Salving. Og blev saa imidlertid i 4 Uger ikke her, men i Byens Skole, de ordinaire Kirketienester og Prædikener holdt.

D. 25. Mai (4. Juni). Blev Vice-Canceller Christopher Parsberg af Kongelig Majestæt i Grevestanden ophøiet.

D. 7. (17.) Juni. Blev hans Kongelige Majestæt Bores allernaadigste Arveherre og Konge Christianus V. i Fredriksborg Slots Kirke med christelige Ceremonier salvet af Sellandiae Episcopo D. Johanne Wandalino, som havde til Medhielper

*) D. 9. (19.) Januar havde Biskop D. Niels Bang raadet Bircherod at søge sin Faders Tilladelse til at komme i offentlig Skole, da han meente, at en længere forfat privat Information vilde være ham „tædius“. Den 1. (11.) Mai fik Bircherod, ved sin Optagelse i Odense Cathedral-skole, Plads i Nesterlectiens nederste Part.

Christian Tausan, Biskop i Stavanger, og D. Erik Grave, Biskop i Aarhus.

D. 11. (21.) Jun. Saae jeg Churprindsen af Heidelberg Hertug Carl, som efter Aftensang hid til Ddense med en maa- delig suite ankom og logerede til en Giestgiver Peder Henriksen.

D. 11. (21.) Jun. I St. Knuds Kirke gif Sogne- præsten Mag. Lafrids Christensens Aftensangsprædiken mestendeel ud paa descriptionem vitæ æternæ, saasom han ved Anledning af de adskillige Tungemaal, med hvilke Apostlene talede, recenserede vidtløfteligen de Lærdes Meninger om, hvad Tungemaal vi skulde bruge udi det tilkommende Liv.

D. 13. (23.) Jun. Ankom Churprindsen af Heidelberg*) til Kiøbenhavn under Styfers Løfsen af Bolden, blev med Grev Anthoni af Oldenburg paa Kongelig Majestæts Begne en halv Miil uden for Byen imodtagen og i Kongens Karosj til Slottet opført, hvor han hos Kongen og Dronning Charlotta Amalia sine complimenters aflagde.

D. 14. (24.) Jun. Tog Churprindsen fra Kiøbenhavn ud til Hirschholm, hvor Enkedronningen Sophia Amalia med begge de yngste Kongelige Prindsesser sig nu opholdte. Han forblev sammesteds hos dennem, indtil ud paa Aftenen, da han sig derfra til Fredriksborg forsoiede.

D. 19. (29.) Jun. Skete om Eftermiddagen Translationen i vores Skole. Jeg bekom locum midt i den øverste Part i Rectors Lectie, der jeg i syv Uger havde siddet i den nederste Part.

D. 24. Jun. (4. Julii). Efter Prædikenen skete i Kiøbenhavn udi Enkedronningens Residents Churprinds Carl af Pfalz-Heidelbergs Forlovelse med Kongens Søster Wilhelmina Ernestina, dog ikkun i al Stilhed.

D. 26. Jun. (6. Julii). Baar jeg med et stort Compagnie Benner og Ryndinger af Byen forreist, og saa en Trolldavinde brændes udi Wiszenberg Sogn henved 11 Klokketid om Formiddagen, paa hvilken Tid man fik Novilunium.

*) Esterat han Dagen iforveien om Morgenens tidlig havde forladt Ddense.

D. 26. Jun (6 Julii) Vaar Churprindsen af Heidelberg paa Kronborg Slot, dets Fortification og Værelser at besee.

D. 1. (11.) Julii. Udgif Kongelig Majestæts allernaadigste Befalning til Bisperne her i Riget, at de Præsterne enhver i sit Stift skulde tilholde at gjøre efter Prædiken Bøn for hendes Majestæt Dronningen, som Gud med Livsfrugt havde velsignet, at hende en god og glædelig Forløsning i rette Tid maatte forundes.

D. 8. (18.) Julii. Reiste den Pfalz-Heidelbergste Churprinds bort igien fra Kiøbenhavn til sit Hiem. Prinds Georg med flere af det Kongelige Hof gjorde hannem noget ud paa Veien Geleide.

D. 14. (24.) August. Blev den Kongelige Danske Prindsesse Wilhelmina Ernestina, som med Churprindsen af Heidelberg var bleven forlovet, fra Kiøbenhavn med prægtig solennitet bortført. Borgerstabet stod ved begge Sider af Gaderne, hvor hun kom frem, i Gevær, og Canonerne saavel paa Skibene som paa Boldene bleve ved hendes Udtog løsneede. Hans Kongl. Majestæt med sin Gemahl og Prinds Georg ledsagede hende til Roskild; men Enkedronningen samt hendes yngste Søster og adskillige fornemme Herrer gjorde hende fremdeles ud til Elben Geleide.

D. 17. (27.) August. Vaar jeg den meste Dag paa St. Hans Kloster for det Kgl. Herstabs (som fra Kiøbenhavn ventedes) Ankomst at see. Imod Aftenen kom de med en prægtig Adfærd, nemlig Enkedronningen Sophia Amalia med hendes Datter Wilhelmina Ernestina, Churprindsen af Heidelberg hans Brud, item Ulrica Eleonora hendes Søster, og ellers en stor comitat af høie Personer*).

D. 19. (29.) Aug. Kom Regina Vidua med sine Prindsesser om Aftenen sildig til Gottorf Slot, hvor den regierende Dux Holsatiæ og hans Gemahl dennem de efterfølgende 4 Dage hos sig beholdt og herligen tracterede**).

D. 24. Aug. (3. Sept.) Døde i Kiøbenhavn Greve Christoffer Parsberg, Herre til Frydendahl, Kgl. Majestæts

*) Den 18de fortsatte hun sin Reise fra Odense til Haderslev.

***) Den 24de kom hun til Altona.

Geheimeraad, Vice=Cantzler, Vice=Præsident i Cancelli Collegio, Assessor i Collegio status og Høiesteret, anno ætatis 39. Var vel gift, men lod sig ingen Børn efter, og blev saa baade den første og sidste Greve in familia Parsbergiana.

D. 25. Aug. (4. Sept.) Blev Eric Banner til Tybjerggaard, Kgl. Justitsraad, General=Krigs=Commisarius i Norge og Amtmand over Fredriksstad og Smaalænene, regaleret af Kgl. Majestæt paa Kiøbenhavn's Slot med Ridderordenen af Dannebrog, saasom han for sin Dpreises Skyld til Norge i Kongens Tieneste ei kunde den Tid opbie (post reginæ scil. puerperium), til hvilken hans Kgl. Majestæt havde berammet samme Ridderorden adskillige sine ministris med offentlig Ceremonier at conferere.

— Tog den Kgl. danske Prindsesse og nu Churfyrstelig Heidelbergiske Brud Wilhelmina Ernestina meget bevægelig Afsted fra sin Fru Moder og Søster i Altona, og lod sig derpaa udi Folge af 2de Lyneburgiske Hertuger sætte over Elben til Harburg. De tvende Skibsrum, som hendes Høihed med sin suite transporterede, vare med rødt Løi overtrækkede.

D. 30. Aug. (9. Sept.) Gik jeg i Jesu velsignede Navn med mine kiære Forældre første Gang til Herrens Bord.

D. 31. Aug. (10. Sept.) D. Christen Ostenfeld, medicinæ Professor Honorarius i Kiøbenhavn's Universitet og Assessor i den høieste Dverret, døde Hafniæ henimod Midnat anno ætatis 52.

D. 8. (18.) Sept. Enddog Thomas Walgerten i sin Almanak skriver, at ingen mærkelig Formørkelse skulde lade sig see over vore Lande i dette Aar, saa har han dog deri faret vild, saasom vi hodie post horam octavam vespertinam fik en total Formørkelse i Maanen at see, som ikke nogen Tid kunde være større.

D. 14. (24.) Sept. Saae jeg vor Dronnings Moder, Landgrevinden af Hessen=Cassel, Hedevig Sophia, som med en temmelig suite af fyrstelige og høie Standspersoner om Formiddagen til Odense ankom; efterat de havde spilst paa St. Hans Kloster, reisste de strax samme Dag herfra igien ad Nyborg til.

D. 18. (28.) Sept. Ankom til Kiøbenhavn Landgrevinden

af Hessen-Cassel, og blev med mange Karossers Følge, samt anden prægtig Færd indledsaget. Den Kongelige Livgarde stod ved Slottet og Borgereskabet paa Gaderne in armis, og blev med Stykkerne af Boldene 3 Gange givne salve ved hendes Ankomst.

D. 20. (30.) Sept. Holdtes den Heidelbergsske Churprindses Caroli Palatini og den danske Prindsesses Wilhelminæ Ernestinæ Copulation og fyrstelige Vilager til Heidelberg.

D. 23. Sept. (8. Octb.) Iblandt alle de danske Bøger, hvilke hidindtil ere ved Trykken udgaagne, er der ingen (næst den hellige bibelske Skrift), i hvilken jeg finder større Fornøielse, end i Dr. Henrich Müllers Sparetimer.

D. 5. (15.) Octb. Døde til Bløen Hertugen af Holstein-Bløen, Joachim Ernst, anno ætatis 77.

D. 11. (21.) Octb. Om Morgenen Kl. 2 blev født paa Kiøbenhavns Slot og samme Dag af Hofprædikanten M. Hans Leth døbt hans Kongelige Høihed Prinds Friderich, Danmarks og Norges Kronprinds.

D. 12. (22.) Octb. Giorde Hans Kongelige Majestæt paa Rosenborg Slot 19 af sine høibetroede Rigers Mænd med publique solemnitet og herlige Ceremonier til Riddere af Dannebrog, hvilke vare disse efterfølgende:

Hr. Jørgen Bielle, Rgl. Geheimeraad og General-Lieutenant, Amtmand over Draxholm, Kalundborg, Sæbygaard og Holbeks Amter.

Hr. Otto Povisch, Geheimeraad og General-Krigs-Commissarius.

Hr. Dve Juel, Geheime og Cancelliraad og Vice-Statsholder i Norge.

Hr. Holger Wind, Geheime og Cancelliraad og Vice-Statmester.

Hr. Peter Griffensfeldt, Geheimeraad, Ober- og Geheime-Estats-Secreterer.

Hr. Erik Krag, Geheime og Cancelliraad.

Hr. Corfitz Trolle, Geheimeraad.

Hr. Envold Parsberg, Geheimeraad og Stigtsbefalingsmand over Aalborg Stigt.

Hr. Christen Steel Jørgensen, Geheimeraad og Stigts=
befalingsmand over Viborg Stift.

Hr. Cort Adeler, General=Admiral og Vice=Præsident i
Admir. Collegio.

Greve Hr. Mogens Friis, Kammerraad og Rentemester.

Baron Hr. Helmuth Otto von Winterfeldt, Ober=Marsskalk,
Ober=Staldmester og Ober=Skientf.

Baron Hr. Olof Rosenkrantz, Etatsraad.

Baron Hr. Gilert Holt, General=Major.

Baron Hr. Henrik Ruse af Rusenstein, General=Major.

Baron Hr. Jens Juul, Cancelliraad og Vice=Præsident udi
Commerce=Collegio.

Hr. Vincents Joachim von Hahn, Oberjægermester.

Hr. Frederik von Ahlefeld, General=Major og Commandant
i Kiøbenhavn.

Hr. Christian Gynther von Osten, Prinds Georgs Ober=
Kammerer.

D. 13. (23.) Octb. Paa Kiøbenhavns Slot holdte Hof=
prædicanten M. Hans Leth Taksigelses= og Lykønsnings=Prædiken
over hans Kongelige Høihed Kronprindsens Fødsel; Texten,
hvilken han samme Tid forklarede, var Gen. 49 v. 22 seqq. ad
26 inclusive.

D. 18. (28.) Octb. Blev født Hertug Christian Al=
berts, Ducis Slesv. et Hols. Lin. Gottorpiensis ældste Søn
Fredericus.

D. 27. Oct. (7. Nov.) Døde i Odense Hans Willumsen,
Kongelig General=Proviandmester udi Fyen.

D. 7. (17.) Novbr. Tog Dronningens Fru Moder,
Enke=Landgrevinden af Hessen=Cassel Afsted igien fra det Kon=
gelige Hof i Kiøbenhavn, og blev med den samme solennitet
udført, med hvilken hun tilforn var indledsaget.

D. 13. (23.) Novbr. Om Aftenen døde i Kiøbenhavn
Præsidenten i samme Kongelige Residents=Stad Peter Büliche
anno ætatis 67.

D. 18. (28.) Novbr. Ud paa Natten eller Kl. imellem
10 og 11 Efterm. døde paa sin Gaard Wolstrup i Nørre=Jylland
velbyrdig Axel Juul Iversen, Herre til Wolstrup og Dvistrup.

D. 10. (20.) Decbr. Havde vores Reetor mig og min Commilitonem Christen Lauridsen Wellejum hos sig, og lod os vide, at, eftersom det var en gammel Praxis, at tvende af Disciplene skulde hver af de store Høitids-Aftener holde en Oration i Skolen, over et dennem foresat Thema, saa vilde han til førstkommende Nytt-Aars Aften unde os to denne Gre.

D. 11. (21.) Decbr. Anno 1571 den 11te December blev funden i Roeskilde Domkirke en Guldkrone og 6 forgyldte Sølv-Kalk og Diss, som udi et Hul udi en Muur havde i mangfoldige Aar ligget forborgen. Hvilke uforventede Glenodier strax til Kong Frederik den 2den paa Fredriksborg Slot bleve henbragte.

1672.

D. 10. (20.) Febr. Om Morgenen Kl. halv 5 døde i Sæby udi Bendsysfel Velb. Fru Christenhe Brahe, Jacob Lindenovs til Hundslund Kloster, anno ætat. 47.

D. 16. (26.) Febr. Døde i Kiøbenhavn Fru Kirsten Arne, Hr. Ove Juels til Willestrup, Ridder, Kongl. Majestæts Geheime- og Cancelliraad, og Assessor i Høieste-Ret, hans Huusfrue, anno ætat. 43. conjug. 23.

D. 25. Febr. (6. Marts). Blev Mag. Arnoldus de Fine, antehac Lector Theologiæ Bergensis, indviet i Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn til Biskop over Trondhiems Stift udi Norge af Episcopo Sellandiæ Dr. Johanne Wandalino.

D. 13. (23.) Marts. Stod velb. Axel Juel Iversens (som for 4 Maaneder siden var ved Døden afgangen) adelige Liigbegiængelse i Viborg Domkirke. Concionem funebrem over hannem holdt Hr. Henrik Jensen, Sognepræst til Hierum, Giemfing og Wenøe og forklarede Textum Esaij. 57. v. 1. 2.

D. 20. (30.) Marts. Ved Middagstide døde i Odense Mag. Christian Hansen Lund, linguæ græcæ et mathematicum inferiorum Professor udi det Kongl. Gymnasio sammesteds.

D. 10. (20.) April. En Gang for alle maa jeg dog med Berømmelse ihukomme laboriosissimum istum et celebrimum virum, *Paulum Jani Coldingium*, for hans ubeskrivelige Arbeidsomhed og Flid med hans *Etymologicum Latino-Danicum* for Lyset at udgive. Thi naar jeg iffun lidet i bemeldte hans opere philologico læser, saa maa jeg visseelig takke den gode Mand, som haver sparet min og Fleres Umage i at evolvere *Grammaticam* aut *Prosodiam*, naar vi her kan have (hvad mange, dog ikke alle qvæsita anbelanger), *Lexicon*, *Grammaticam* et *Prosodiam* i eet volumine. Jeg haver hørt min kiere Fader fortælle, hvorledes bemeldte M. Povel Jensen fatigerede sig stedse, ja endog paa sin *Sotte-Seng*, med sine *congesta philologica* at føre til Pens, og der han laae moren med Manden paa Tungen, blev han ved at travaillere i dette studio, indtil fatalis terminus gjorde Ende paa hans lovværdige Møie.

D. 11. (21.) April. Om Eftermiddagen Kl. 5 døde i Odense Mag. Lafriz Christensen Wellejus, Sognepræst til St. Knuds Kirke sammesteds og Provst i Odense Herred, af den Apoplexie, med hvilken han die mensis primo vaar betagen*).

D. 17. (27.) Apr. Havde Prioren eller Forstanderen udi den Helligaands Kloster i Aalborg, Søren Jensen, Bryllup sammesteds med Anne Jacobsdatter.

D. 2. (12.) Mai. Døde i Aalborg Dr. Moriz Konning, Biskop udi Bendelbo Stift, om Formiddagen Kl. 7, der han paa fierde Aar det biskoppelige Embede havde betient.

D. 16. (26.) Mai. Døde i Viborg Mag. Niels Jensen Mars, Rector scholæ Cathedralis ibidem, der han havde levet i 69 Aar, og betient bemeldte Rectorat i 38 Aar.

D. 4. (14.) Jun. Blev jeg med elleve andre condiscipulis e schola Otheniania in Regium Gymnasium transfereret, efterat jeg i et Aar og 5 Uger havde inter supremæ classis discipulos benævnte Skole frequenteret.

D. 7. (17.) Jul. Om Eftermiddagen Kl. 3 døde i Ha-

*) Paa Prædikestolen.

derseeb M. Bonaventura Rehfeld, Kongl. Generalsuperintendent udi Hertugdømmet Slesvig.

D. 21. (31.) Jul. I Bor Frue Kirke i Kiøbenhavn bleve tvende Bisper af Dr. Johan Wandel, Sellandiae episcopo, solenniter indviede, nemlig M. Mathias Fosø, S. S. Theologiae Professor primarius in Regia Universitate Hafniensi, til Biskop udi Wendelboe Stift, og M. Rudolfus Moth, Slots=Præst udi Kiøbenhavn, til Vice=Biskop udi Fyens Stift, som ellers derforuden skulde være (usque ad mortem Dr. Nicolai Bangii) Sognepræst til St. Knuds Kirke i Odense, udi afgangne M. Lafridh Christensens Sted.

D. 18. (28.) Aug. Giorde Vice=Episcopus Fionensis Mag. Rudolfus Moth sin første Prædiken i St. Knuds Kirke i Odense, og midt i Prædiken førend Textens Deelning, sig selv ved sit Bestallingsbrevs Dplæsning til munus pastorale udi samme St. Knuds Kirke Menighed installerede.

D. 15. (25.) Sept. Om Morgenen prædikede jeg i Jesu Navn første Gang in auditorio Gymnasii Otheniensis, Censore M. Laurentio Edingero, L. Gr. Professore publico.

D. 6. (16.) Novbr. Bispen i Trondhjem M. Arnoldus de Fine døde*).

D. 21. Nov. (1. Dec.) Blev Dronning Charlotte Amalia forløst paa Kiøbenhavns Slot med en ung Prinds, Kongens og Hendes Majestæts anden Søn, som samme Dag blev af Hofprædikanten M. Hans Letth døbt og kaldet Christian Wilhelm.

D. 22. Nov. (2. Dec.) Blev en stor Hvalfisk, som var indkommen i Stege Strand ved Bichelsøe i Fyen af de høsboende Folk ihjelslagen. Den var et grum Væst, over 27 Fødder lang, og blev efterfølgende Dage af Indbyggerne og dennem paa St. Hans Kloster i Stykketal ophuggen, opført og forbrugt.

D. 24. Dec. (d. 3. Jan. 1673.) Om Aftenen vaar jeg med en heel Hob Folk nedgaaen til Munkes=Kølle, og saae den høsfludende Aaes usædvanlige inundation, idet den gif ind udi Husene, som laae nær derved, ja høit op paa Clarae Plan, der

*) Af et pludseligt Sygdomstilfælde.

som Bispen og Sognefogden boer. Ja, dersom samme Na ikke havde circa horam septimam vespertinam brudt ud igiennem nogle Dæmninger ved Egby Mølle (hvor den gjorde stor Skade), saa havde den useilbar taget bemeldte Munkemølle bort. Ingen gamle Folk kunde erindre sig, saa høit Bandede her ved Byen nøgentid tilforn at have seet.

1675.

D. 1. (11.) Jan. Blev vor Konges Søster og den regierende Hertug af Schlesvig-Holstein Christian Alberts Gemahl, Frederica Amalia, forloft paa Gottorp Slot med sin anden Søn, som i Daaben blev kaldet Christian Augustus.

D. 15. (25.) Jan. Døde paa Kiøbenhavns Slot Prinds Christian Wilhelm, Kong Christian den Femtes og Dronning Charlottæ Amaliæ anden Søn, der han i denne Verden havde levet 8 Uger ringere end een Dag.

D. 12. (22.) Marts. Sendte min Fader mig til Biskoppen, Dr. Bang, for at forebringe hannem den fremmede Marchionis de Serra Ansøgning, og lade hannem vide, hvad Recommendationss-Skrivelser fra mange fornemme Stæder samme Marquise havde bragt med sig. Bispen syntes noget uwillig i at tage sig denne Exulis Anliggende an, lovede dog omsider hannem nogen Hielp hos Geistligheden her paa Steden at procurere.

D. 15. (25.) Marts. Vaar jeg paa min Faders Begne i Johan Ziegenhorns Organistes Hus, og talte latine med den sammesteds logerende Marchione de Serra, offererede hannem det Viaticum, som Velhem. min fiere Fader ham forærede, og lod hannem vide, hvad man hannem til Bedste hos de andre Geistlige havde negotieret. Han vaar meget vel fornøiet med hvis jeg forebragde og dimitterede mig omsider fra sig med disse Ord: Saluta dominum parentem meo nomine

officiosissime; gratias ago, et compe: sabo aliquando tantam benevolentiam *).

D. 22. Marts (1. Apr.). Thomas Fui ren, en meget riig Capitalist, som havde længe reist udenlands, og levede siden hjemme privatus, døde i Kiøbenhavn anno ætatis 57; efterlod sig udi rede Midler ved 2 Tønder Gulds Formue.

D. 23. Marts (2. Apr.). Det vaar rart at see i vores Kirke, paa den Søndag, hvilken gemeenligen kaldes Bands Søndag, flere end 5 à 6 Personer (totidem enim communicantes hodie numerabam) at gaae til Guds Bord. Men de fleste Palmesøndager tilforn havde jeg slet ingen seet sig til Sacramentets Deelagtighed at indfinde. Thi vulgus vaar ikke lettelig fra den vrang opinion at bringe, som de om præsentē hac, ut et quarta Adventus Dominica, i sliq Maade havde fattet sig **).

*) Denne Marquis de Serra havde d. 19de Marts i Odense tilskrevet Professor Jac. Bircherod paa Latin, og undskyldt sig med en i flere Uger vedvarende haard Sygdom, som han havde giennemgaaet, fordi han ikke personlig besøgte ham. Fra Odense vilde han reise til Kiøbenhavn: „Cum Deo tendere volo Hafniam, & ex Saxonia cum hac intentione discessum feci, tam magis fortiter persecutus sum ab inimicis Evangelii.” J. Narhuus, beretter han, havde Biskop Grave, „una cum toto ministerio reverendissimo” besøgt ham i hans Sygdom. Han tilføjer følgende P. S. „In memoriam transmittō meam effigiem, ut ex Hafnia mittam similem, ex purissimo argento, ubi faciam excudi.” (sic) Med sin latinske Skrivelse til Professor Bircherod lod de Serra følge en Skrivelse af 6 Marts 1673 fra Biskoppen i Narhuus Erich Grave, i hvilken denne beder sin Svoger Bircherod at anbefale de Serra til Understøttelse af Biskop Bang og Geistligheden i Odense. De Serra var kommen til Grave med Anbefaling af Biskop M. Fosø i Aalborg, hvor Geistligheden havde understøttet ham, „at være ham behjælpelig og hos de Geistlige i Narhuus besøderlig, at de hannem noget rundelig vilde betænke”; — „han skal være ex illustri familia Romana, for Religionens Skyld aflæd en stor Capital, og have sub inquisitione Hispanica meget udstanden. Han haver og mange Theologorum i Tydskland Skrivelser, som bekræfter, at hand er en socius fidei etc.” J. Narhuus havde de Serra længe ligget syg, af „morbus santicus”. Biskop Grave havde, skiondt fravarende „udi 6 samfulde Uger udi Visitatø i Stiftet siden Juul; derefter udi adskillige Commissioner med Amtsherren, Hr. Henrich Ranow,” gjort ham al mulig Assitence, og ved sin Amanuensis udvirket, at „han en temmelig eleemosynam der af Byen haver erlangt.”

**) Disse to Søndage kaldes Bands-Søndage, „fordi man paa disse Dage pleiede forduum at lyse i Band af Prædikestolen.” (Bid. Selsk. Drdbog.)

D. 25. Marts (4 Apr.) Døde i Viborg Mag. Peder Willadtsen, Biskop over Viborg Stift, da han havde levet i 63 Aar og betient det biskoppelige Embede paa 12te Aar.

D. 1. (11.) Apr. At mine Forældre for 17 Aar siden, nemlig 3die Paasfedag, an. 1656, holdte deres Trolovelse og Fæstelsel, det bliver mig notificeret.

D. 13. (23.) Mai. I Kiøbenhavns Universitet bleve 13 Philosophiæ Magistri creerede af Facultatis philosophicæ Decano Dr. Erasmo Bartholino, nemlig: M. Geert Schumacher, Sognepræst i Helsingør og Provst i Kronborg-Lynge Herred; M. Lucas Jacobsen Debes, Provst paa Færøe og Sognepræst til Thorshavn Menighed ibidem; M. Peiter Møller, tydsk Præst paa Christianshavn; M. Morten Jørgensen, Conrector i Kiøbenhavns Skole; M. Povel Munkgaard, Præst ved Herlufsholm; M. Hans Lieme, Adj. Pastor og Rector scholæ i Medelfart; M. Ludvig Stoud; M. Christopher Wallekilde, Design. Rector scholæ i Ringsted; M. Niels Tausan, Pastor ecclesiæ Vallerensis; M. Lauritz Mørstet, Rector scholæ i Randers. Item Absentes: M. Hans Jensen Daberg, S. S. Theologiæ Lector Bergensis; M. Claus Nielsen Blesing, Rector scholæ sammesteds; M. Everhart Everhartson, Conrector scholæ ibidem.

D. 31. Mai (10. Jun.). Bissen Dr. Bang og Dnn. Professores havde om Formiddagen in Consistorio holdt Censur over Gymnasisternes prolect, og fiendt os allesammen Academiae maturos.

D. 8. (18.) Jun. Blev Mag. Eric Pontoppidan*) (hactenus Pastor Coagiensis et Præpositus Ramsensis) ubi vor Frue Kirke Hafniæ indviet til Biskop over Trondhiems Stift af Dr. Johan Wandel, Sellandiæ episcopo.

*) Den især ved sin 1668 paa Latin udgivne *Grammatica danica* bekendte Philolog og latinske Pøet, der i sit 19de Aar udgav sit første Skrift, „Comedie om Tobias Giftermaal, til Flemming Ulfeldts Bryllup.“ Kbh. 1635. 8vo. (Jvf. Nyerups og Rahbeks D. Digtekunst. Hist. II. 160.) Han var f. d. 21. Jan. 1616 i Broby Sogn i Fyen, hvoraf han tog Tilnavnet Broby, som siden forandrede til Pontoppidan. 1665 var han bleven Sognepræst i Rise, blev Dr. theol 1675, og døde som Biskop i Trondhiem 1678.

D. 25. Jun. (5. Jul.) Om Morgenen tidlig Kl. 4 døde paa Kiorupgaard i Fyen Fru Sidonia Maria v. Einsidel, Baron Henrik Putbusffis Enke, anno æt. 73: viduitatis 15.

D. 5. (15.) Juli. I Kiøbenhavn's Universitet ascenderede Dr. *Wilhelmus Worm* Phys. Prof. Publ. in senatum Consistorialem, og blev dog fremdeles ved, Notariatum Academiæ at forvalte.

D. 6. (16.) Juli. Saae jeg i Kirken iblandt to Qvinder, som dog ikke vilde passere for gemene, en forargelig Kvind om Oversædet i deres Stolestade, saa at det seilede ikke meget i, at de jo nær havde lagt hinanden paa Munden. Hun, som ei kunde beholde Overhaand, gik ud omsider og satte sig i en anden Stol *).

D. 7. (17.) Juli. Døde i Haderslef M. Bonaventura Rehfeld, Kongl. General-Superintendent udi Fyrstendømmet Schleswig, anno ætatis 63.

D. 10. (20.) Juli. Udgik Hafniae Kongelig Måjestæts allernaadigste Forordning om trende almindelige Faste- og Bededage over al Danmark udi førstkommende August Maaned at holde. Og var dette saa den første Gang som høistbemeldte piissimus Rex Christianus V. udi sin Regierings Tid deslige store Bededage haver paabudet.

D. 18. (28.) Juli. Stod Depositten i Kiøbenhavn's Universitet, da 146 Cives academici bleve om Eftermiddagen creerede af Decano Dr. Erasmo Bartholino.

D. 1. (11.) Aug. Anfangede vi, efter aarlig Sædvane, vore serias autumnales in Gymnasio og vaare i denne Maaned fra publicarum lectionum frequentatione fritagne. Dog vaare vi ikke derfor ledige, men maatte det af vore Lærere forelagte pensum privatim absolvere **).

*) Flere og endnu mere forargelige Optrin af denne Art vilde forekomme nedenfor hos Birchrod, i A. 1696 og 1702. Jvf. Werlauffs Antegn. til Holb. Lystsp. I, 101—103, hvor mere er samlet om dette „Stolestade-Maseri“, og hvoraf man seer, at en slig Rangstrid og „honet Ambition“ ikke blot herskede i de høiere Stander (og det endnu 1734 og 35) men at den endog havde smittet Professorernes Tjenestepiger i Kiøbenhavn, og foranlediget et conclusum consistorii af 20de Mai 1713: at disse Piger skulde indtage Plads i deres Stolestader i Vor Frue Kirke efter deres Husbonders senium academicum.

**) D. 1. (11.) Sept. begyndte „Professorum lectiones paa Gymnasio“ igien.

D. 7. (17.) Aug. Døde paa St. Hans Kloster i Odense, Kloffen henimod 12 Midnat, Velbaarne Hr. Henrik Lindenov, Ridder, Stiftsbefalingsmand udi Fyen, Amtmand over Odensegaards, Dalums og St. Knuds Klosters Amter.

D. 10. (20.) Aug. Prædikede jeg i Jesu Navn udi Nasum Kirke *).

D. 13. (23.) Aug. Componerede jeg denne og efterfølgende Dage (naar jeg enten fra Kirkegang, eller andre mine Studeringers Forretninger havde ledigt), den orationem latinam over det mig af Mag. Taulov foresatte Thema, de tenacitate prodigalitati præferenda.

D. 15. (25.) Aug. Holdtes efter Kongelig Befaling dette Aars første almindelige Faste- og Bededag over al Dannemark. Texten, som i Kirken til Troprædiken og Høimesse blev forklaret, vaar Psal. 143 Vers. 1. 2. 3. 4, til Aftensang Joh. 4. v. 19. seqv. ad 24 incl. Til Tolvprædiken, hvor den holdtes, forklarede enhver Prædikant hvad Text hannem selv lystede.

— En overflodig øsende Regn vaar i alle danske Provintser den hele Dag fra Morgen til Aften. I Kiøbenhavn, saavelsom flere Steder, kunde man, hvor Gaderne laae siddt, gaae i Vand til over Knæerne.

D. 16. (26.) Aug. Blev sagt for os, at adskillige Piger og unge Mennecker havde i Gaar faaet ondt i Kirken under Aftensang formedelt den lange Faste, hvilken de ikke vare vante til at taale.

D. 22. Aug. (1. Sept.) Blev den anden almindelige Bededag holdt i Danmark. Texten, som til Høimesse forklaredes, var Psal. 143 v. 5, 6, 7, 8, 9. Til Aftensang Luc. 11, v. 9, 10, 11, 12, 13.

D. 29. Aug. (8. Sept.) Blev tredie almindelige Bededag i Danmark holdt. Til Høimesse forklaredes Texten Psal. 143, v. 10, 11, 12. Til Aftensang Matth. 3, v. 5. seqv. ad 10 inclusive.

D. 9. (19.) Sept. Paa Dr. Rasmus Bartholin's

*) Til denne sin „første Udflugt og Anfang med at lade sig i offentlig Kirkeforsamling for Christi Menighed concionando høre“, havde B. den 8. (18.) Aug. øvet sig i Nasum Kirke for sin Fader alene.

Løst i Kiøbenhavn tildrog sig den Ulykke, at, der hans Rudst og Terkild Pedersen, en anden fremmed Tiener, vilde for Lyst gaae sammen imod hinanden med dragne Kaarder, blev bem. Terkild af Rudstøen usforvarende og imod hans Villie ihjelsluttet.

D. 16. (26.) Sept. Ankom til Kiøbenhavn den keiserlige Ambassadeur Hr. Graf von Windischgrätz, og blev indledsaget med 6 Karosser, hver med 6 Heste forspændt.

D. 26. Sept. (6. Octb.) Blev efter Kongelig aller-naadigst Befalning den første store og almindelige Bededag holdt i Norge. Texterne, som i Kirkerne forklaredes, vaare de samme, som man mense præcedente havde in templis Danicis forhandlet.

D. 3. (13.) Octb. Holdtes dette Aars anden almindelige Faste- og Bededag over al Norge og tilhørende Provindser, undtagen Island og Færøe, hvor ingen Kongelig Befalning herom kunde i Aar vorde forkyndet.

D. 10. (20.) Octb. Holdtes i det Kongerige Norge den tredje store Bededag. Dog blev hverken denne eller de 2 forrige diebus litaneuticis prædiket i flere Kirker sammesteds, end saamange, som af Præsterne beqvemmeligen kunde besøges.

D. 15. (25.) Octb. Vaar jeg til Jacob Gottfried Becker*), Senatoris et pharmacopæi Otheniani, og min Møsterdatters Kirsten Rams Bryllup**), som i en prægtig og foræmme Forsamling holdtes paa Odense Raadhuus, efterat de i St. Knuds Kirke (hvor jeg ogsaa offrede med dennem) vaare af M. Rudolph Moth tilfammen viede.

*) Jacob Gottfr. Becker var en Son af Mag. Gottfr. Becker, født i Staden Lennep (i Fyrstend. Berg), som 1629 blev Rector i Husum, d. 1652, og var den første af denne Familie i Danmark. Ovenansørt J. G. Becker, f. i Husum 27. Juli 1638, lærte Apothekerkonsten hos Sam. Meyer i Kiøbenhavn, reiste udenlands, og købte 1664 Apotheket i Odense af Eph. Balslev. Hans første Hustru var Catharina Heerforth (en Datter af Hofapothekeren Eph. Heerforth), d. 1672; den anden var den ovenfor nævnte Christine Ram, Datter af Provincialmedicus Dr. Steph. Ram og Karen Riisbrigh. Da hun 1686 døde, giftede han sig tredje Gang med Enken efter Licent. Juris, Can-cellieassessor P. Winding, Susanne Hane, som tilbragte ham Godset Lammehauge, hvilket han solgte 1696, og døde d. 6. Junius 1707.

**) Til dette havde den unge Bircherod ladet trykke et Epithalamium.

D. 25. Octbr. (4. Nov.) Fangede man ved Stege Strand en halv Mill fra Odense to smaa Hvalfiske, hver allene 6 Allen lang. Og bleve de strax til Stiftamtmanden paa St. Hans Kloster opførte.

D. 30. Octbr. (9. Nov.) Horte jeg Commissarium Erik Sehested, som kom hjem fra Kiøbenhavn og besøgte min Fader om Eftermiddagen, adskilligt med store passioner at fortælle om deres Families Chagrin over Tidernes og Hofvæsenets besynderlige Revolutioner.

D. 31. Oct. (10. Nov.) Holdt Mag. Georgius Johannis, Lingv. Hebrææ Professor Publicus, efter den aarlige academiske Skik, Orationem jubilæam i Kiøbenhavns Universtet ved Middagsstunden. Og vaar samme Mag. Jørgen Hansens oration mere Hebraisk end Latin, saa at ganske Faa af auditoribus kunde forståa den.

D. 26. Nov. (6. Dec.) Blev Ridderordenen af Dannebrog fra Kiøbenhavn til Norge af hans Kongelige Majestæt opskikket til disse tvende gode Mænd: Dve Bielke, Kongelig Geheimeraad, Cancellar i Norge og Stigtsbefalingsmand i Trondhiem, og Johan Frederik Marschalk, iligemaade Geheimeraad, Vice-Cancellar i Norge og Stigtsbefalingsmand i Bergen.

D. 30. Decb. (9. Jan. 1674). Under denne Dag meddele Bircherod af *Conr. Sam. Schurtzfleischii* Diss. de rebus Danicis, Wittebergæ 1673 — sub finem følgende Sted: „Christianum Quintum . . . condidisse novo nuper auspicio Ordinem DANI FRATRIS cognomento celebratum” og tilføier: „Men Schurkfsleisch, maa, hvad denne ny Ridder=Ordens nomenclaturam angaaer, være bedaaret af sin Correspondent, som identivivl har været aliquis æqve peregrinus, og nævnt samme, af Rege nostro indstiftede Orden, **Danne=Broder**, isteden for **Dannebrog**. Hvad vil man undre over, at Stribenterne circa res antiquas ofte hallucinerer, naar de kan begaae flige Irringer circa res novissimas?”

1674.

D. 2. (12.) Jan. Saae jeg en meget høi Mand, natione Westphalum, som lod sig see for Penge i sit logement i Dvergade. Han vaar ikkun 22 Aar gammel.

D. 5. (15.) Jan. Om Aftenen Kl. 6 saae jeg et Monstrum, som M. Hermand Bøch, Sognepræst til St. Hans Kirke i Odense, lod ved sin Tiener i mine Forældres Huus henbære. Det vaar et dødsfødt Pigebarn, som en Dvinde i Bester-Skierninge, navnlig Maren Duffs-Datter, vaar bleven forlost med d. 2. Jan. sidst forleden; Faderen til det hedde Jens Christensen. Samme Foster vaar vanskabt paa Hovedet, ligesom en Balk, og andet vedhængende Dont, efter den Model, som Fruentimmeret nu brugte.

D. 15. (25.) Jan. Saa fylder jeg nu sexten Aar;
Til høiere min Attraa staaer.
Mit Forsæt Gud regiere!

D. 17. (27.) Jan. Blev ved kongelig Forordning under høi Straf forbudet at slyde ved Nattetider udi Husene i Kiøbenhavn, eller at lade Raketter paa samme Tid opflyve.

D. 18. (28.) Febr. Blev paa Consistorio Hafniensi sluttet, at primus Theologus skal herefter, som Ephorus, forvalte Stipendia theologica udi Universitetet, nemlig Rosenkrantzianum, Brochmandianum og Winstrupio Resenianum.

D. 20. Febr. (2. Marts). Døde i Kiøbenhavn M. Jacob Faber, Sognepræst til vor Frue Kirke samnstedts og Provst i Soffelunds Herred. an. ætat. 52.

D. 9. (19.) Marts. Begyndte min f. Fader paa Lectien at undervise os in lingvæ Syriacæ Elementis.

D. 14. (24.) Marts. Vaar det atter *) en vehement Blæst og grueligt Sneefog, og Frosten vaar, imod sin Afskeeds-

*) D. 11. (21.) Januar havde Vinterens Strængbed begyndt for Alver. D. 3. (13.) Febr. kunde Disciplene ei komme ind paa Gymnasiet formedelst Sneedynger. D. 14. (24.) Febr. vare Veiene allesteder ukienkelige formedelst Sneen. D. 27. Febr. (9. Marts) hedder det: De to sidste Dage . . . var det ret Hovmands Veir, som man pleier at sige. Thi en stærk Nordvestvind drev magnam nivium copiam ned, saa at vi, der ginge ad Gaden, kunde formedelst det continuerte Kende.

tid, nu paa det strengeste, da den ellers forhen i 2 fulde Maaneder havde været haard nok, og tilluft mangt et Die, særdeles paa Landet, hvor Bøndernes Creaturer, formedelst Kulde og Forings=trang, bortdøde. Men det gif meest ud over animalia fera, baade store og smaa, hvilke ikke allene, ved den idelige Frost og Snee, maatte forkomme af Hunger; men blev endogsaa Jyl=land et dagligt Bytte for Ulven, som (eadem fame pressus) gjorde jævnlig lyst med dennem, og brød tilmed ind i Bondens Fæhuse og Faare=Stier, hvor han kunde komme til dermed.

D. 27. Marts (6. Apr.). Formedelst det eneste Huuses Befængelse i Ddenſe*), maatte man nu hos os høre Almuens exclamationer og forfængelige Rædsel, fast ligesom en græsferende Pest i den hele By kunde være antændt. Ja, det er ikke at fuldsige, hvormange Vogne rundt omkring paa Landet bleve sparsgerede, nemlig at den fjerde Deel af Stadens Indvaanere skulde være uddød, og deres Huse tilspærrede; med andet saadant mere.

D. 31. Marts (10. Apr.). Blev ved Kongl. Mandat den store Kobberskat paabuden, som dette og efterfølgende 2 Aaringer af Afdelen, Geistlige og Borgere skulde udgives til Flaadens Udrustning.

D. 13. (23.) Apr. Døde i Horsens Johan Andersen, Raadmand sammesteds, an. ætat. 52, af Guds Huus velfortient, saasom han havde foræret til Horsens Kirke en ny Prædikestol, og til en Skrifteprædikens Stiftelse hver Tirsdag og Loverdag Eftermiddag Tusind Rigsdaler, item til fattige Skolebørn der i Byen 20 Sl. Dlr. Capital.

D. 14. (24.) Apr. Explicationem *Psalterii Buchanani* aliquamdiu a nobis cum fructu auditam, ad finem perduxit M. Georgius Bartholinus, Eloq. Professor.

D. 8. (18.) Mai. Reiste hans Kongelige Majestæt om Formiddagen fra Kiøbenhavn og kom om Aftenen til Antwor=

fug ikke see med Dinene. Den 15. (25.) Marts fik man endelig „Op=slag og Lø, da det havde været en liggendis Vinter i 9 samfælde Uger“. — Under 29. Marts (8. Apr.) omtales Dverfvømmelser overalt i Danmark, især i Bendsyssel, formedelst den optøede Snee, hvorved Veiene vare farlige at passere.

*) Dagen iforveien havde „Sprinkelsvaghed“ bortrevet Manden og Konen i eet Huus.

skov. Og waar med hannem Dronningen, Prinds Georg og en stor suite af de høie ministris og fornemste militaire Betiente.

D. 9. (19.) Mai. Tog det Kongelige Herfskab videre fort fra Anderskov og Gorseer til Fyen, og ankom de til Odense om Aftenen lidet efter Kl. 9, in ipso puncto plenilunii.

D. 10. (20.) Mai. Om Aftenen ankom Kongen og Dronningen med deres suite til Goding, efterat den ganske Landmilitse, baade Cavallerie og Infanterie, vare udi foregaaende Dage efter Hans Majestæts Befalning i Eggen deromkring forsamlet.

D. 11. (21.) Mai. Lod hans Kongelige Majestæt $1\frac{1}{2}$ Mill fra Kolding en Feldtleir slaae for de forsamlede Krigsfolk, og dennem siden udi 5 Uger dagligen ibidem exercerede.

D. 29. Mai (8. Juni). Baar jeg ved min Faders Manuduction in linguæ Syriacæ cognitione kommen saa vidt, at jeg det færdigt kunde læse og skrive, og en textum faciliorem in Novo T. Syriaco nogenledes analysere.

D. 16. (26.) Juni. Blev jeg tilligemed de andre Gymnasister, som agtede at deponere, udi St. Knuds Kirke, i Herrens Navn, med den hellige Absolution betient af vor Sognekapellan, H. Niels Love, som i sin Tale til os adskillige smukke Concepter de nomine Candidati (quod nos affectare sciebat) beqvemmeligen indførte.

Samme Eftermiddag comparerede vi siden samtlig i Consistorio, hvor Bissen og Dni. Professores vaare tilstede, deres Censur over vores (in ultimo examine befunden) profect os at notificere. Episcopus holdt reliquorum Censurum nomine en liden Tale til os, givende tilkiende, at de lode sig vores Maturitet. befalde, og kiendte de ni af os dygtige til Universitetet at dimitteres, saasom decimus, Christiani Henningii Achtonius, skulde, efter sine Forældres og Læreres Billie, endnu eet Aar blive tilbage. Derpaa gratulerede han os denne vores Manumission, og os til pietatem, modestiam et continuam studiorum industriam formanede.

D. 22. Juni (2. Juli). Gif jeg omkring til mine Lærere M. Jørgen Berthelsen, M. Lorents Edinger, M. Niels Hals og M. Jørgen Hahne, og tog med dennem i deres Huse

sømmelig Afstæd, i det jeg med en liden oratiuncula latina den-
nem hver især for god Manuduction betakkede.

D. 24. Juni (4. Juli. Kom vi udi Postens Følge over
Belten til Korsør. Dg vaar paa Smakken med os Kongen af
Sverrigs Farbroder Adolphus Johannes, dux Bavariae et
Comes Palatinus ad Rhenum, lin. Bipont., som kom fra Tydsk-
land og agtede sig hjem igien ad Sverrig, hvor han residerede.

D. 28. Juni (8. Juli). Vaar jeg i St. Nicolai Kirke
til Høimesse og hørte Sognepræsten Mag. Michael Henrich-
sen prædike. Hvortil jeg havde synderlig Forlængsel, saasom
samme Mand passerede for den kosteligste Prædikant i Dan-
nemarf.

I Hede-Næs (en eenlig Gaard liggende i Næstved Sogn i
Vestsyssel) døde velbyrdig Anders Munk.

D. 6. (16.) Juli. Vaar jeg den hele Dag fra om Mor-
genen Kl. 8 til om Aftenen Kl. 7 oppe paa Auditorio super-
tilligemed de andre civitatis academicæ Candidatis, til Examen
styli. Danfsken addicerede os Dr. Crasmus Bartholinus.

D. 7. (17.) Juli. Anfangede Dni. Professores paa Con-
sistorio Examen artium med Depositoris. Dg bleve i Dag
Disciplene fra Kiøbenhavn, Roeskilde og Bordingborg Skole
foretagne. Imidlertid blev jeg hjemme i mit logement, og saae,
ligesom de forrige Dage, over paa mine præceptis.

D. 8. (18.) Juli. I Dag submitterede sig examini ar-
tium de fra Odense Skole og Gymnasium, item de som vaare
fra Slagelse, Sorøe, Herlufsholm og Næstved Skole. Dg blev
jeg saa samme Dag med dennem examineret.

Om Formiddagen examinerede in Theologia min fiere Far-
broder Mag. Jens Bircherød, og fik jeg en Deel af Articulo de
Christo Θεανθρωπος at læse.

In lingua Ebræa examinerede M. Jørgen Hansen, dictæ
l. Prof. Publ. og lod han mig resolvere grammaticæ Genes. 1.
V. 1. 2. et 3. item Psalm. 51. V. 1 et 2 item Esai 1. V. 1.
item Thren. 1. V. 2 et 3. In Græcis examinerede Dr. Ma-
thias Jacobaus, Lingvæ Gr. Professor, og fik jeg for hannem
at analysere Actor. 6. V. 2. 3 et 4.

Om Eftermiddagen blev Examen continueret af Dr. Dlaf Borch, Mag. Jørgen Eilersen og Mag. Henrik Bornemann.

For Borrichio fik jeg in Physicis at læse Phys. Bartholini Part. Specialis Caput 13, de corpore humano. In Metaphysicis distinctionem rationis et modalem. In Ethicis Part. generalis caput primum de summo bono civili og in Proodia de generibus carminum.

M. Bornemannus tilspurgte mig in Logica de oppositis relativis.

M. Georg Hilarius lod mig ex præceptis Arithmetiis forflare Regulam Trium. Og in Astronomicis tilspurgte han mig de diversitate motus primi et secundi.

Reiste min fiere Fader horis pomeridianis bort igien fra Kiøbenhavn hjem til Fyen.

D. 10. (20.) Jul. Om Formiddagen Kl. 7 døde i Kiøbenhavn Hr. Peder Rezh, til Turebyholm og Balthgaard etc, Ridder, Kongelig Majestæts Cancellier og Geheimeraad, Præsident i Cancellie-Collegio, Assessor i Collegio status og Høiesteret etc. anno ætatis 60.

D. 11. (21.) Jul. Bragte Greve Griffenfeldt det paa det høieste. Thi som han hidindtil havde Titel af Rigens Cancellier, saa blev han nu tilligemed Kongens Store-Cancellier, i afgangue Hr. Peter Rezhes Sted.

D. 12. (22.) Jul. Blev ved et paa den sorte Tavle uden for Studiigaarden opslagen Patent intimeret og forkyndet for Academiæ Candidatis, at ingen af dennem maatte, som tilforn havde været Sædvane, til den forestaaende Depositz løbe Acten med Forklædelse og Momme; hvilken Skik, formedelst at den i forrige Aaringer til megen Galenskab og store insolentier var bleven misbrugt, endeel ogsaa formedelst Cancellier Herr Peder Rezhes Død, blev saaledes dette Aar aflagt og ikke heller siden herefter optagen.

D. 13. (23.) Jul. Gif Dr. Dlaus Borrichius med Studiosis herbatim udenfor Kiøbenhavns Nørre- og Vesterport omkring ved Ladegaarden. Jeg lod mig af vore domesticis overtale til at følge med i samme suite.

D. 17. (27.) Jul. Waar jeg med samtlige Depositoris

atter i Dr. Erasmi Bartholini Huus, hvor vores Testimonia bleve os igien leverede og os af hannem ansagt, at vi samtlige vaare Dom. Professorum suffragiis admissi, undtagen fem, nemlig En fra Aarhus Skole, En fra Herlufholm, En fra Trondhiems og to fra Bergens Skole, hvilke man propter ruditatem havde rejiceret. Dog bleve samme qvinqve rejecti, formedelst Patroners Intercession, siden tilligemed os Andre antagne. Og vaare vi saa i Tallet tilhobe 176, som i Ar publice deponerede.

D. 18. (28.) Jul. Fik jeg tilligemed de andre Civitatis academicæ Candidatis paa Auditorio superiori honores de-positionis, quos nobis ritu solenni conferebat M. *Georgius Hilarius*, Mathematicum superiorum Professor Regius. Jeg fik locum quartum imellem Niels Pedersen Schlange, Mag. Peder Willadsens, Wiburgensis Episcopi Søn, og Hans Wandel, M. Niels Jensens Wiburgensis scholæ Rectoris Søn. Petitionen holdt soluta oratione Hans Brochmand, B. Mag. Erasmi Brochmanni, qvondam SS. Theologiæ in Reg. universitate Hafniensi Professoris, filius, som fra Slagelse Skole deponerede; og Gratiarum actionem metricam holdt Johannes Rosingius, Episcopi Opsloënsis, M. Hans Rosings Søn, som vaar fra Christiania Skole.

D. 20. (30.) Jul. Samme Tid*) eligerede jeg mig til Præceptorem academicum Dr. *Olaum Borrichium*, Philologiæ et Botan. Professorem regium, som boede nu paa Nørregaden ikke langt fra Bolden, hvor jeg mig om Aftenen hos hannem anmeldte, og tog hos ham inscriptionem privatam.

D. 21. (31.) Jul. Baar jeg hos min antagne privatam præceptorem Dr. Ol. Borch, [lesterat jeg om Morgenens Kl. imellem 6 og 7 havde hørt hannem læse paa auditorio] og impetredede hans Forlov og Tilladelse, at reise hjem igien paa nogen Tid til mine Forældre udi Ddense.

D. 24. Aug. (3. Sept.) Holdt Dr. Thomas Bartholin, Med. Prof. honorarius, paa auditorio superiori Uni-

*) Efterat de unge Studenter paa Consistorium havde faaet „inscriptionem ubi Matricula universitatis”.

versitatis Hafniensis, i en anseelig Forsamling en jürlig orationem panegyricam, ønskendes novo academiae Patrono Greve Griffenfeldt, hvis dies natalis, i Dag indfaldt, Lykke og Flor, og gratulerendes hannem sin Dphøielse til Groß-Cancellers Dignitet.

D. 27. Aug. (6. Sept.) Holdt Mag. Jens Bircherod, SS. Theologiae Professor Regius, paa Auditorio sup. udi Kiøbenhavns Academie en orationem parentalem over den forrige Groß-Canceller og Universitetets Patron Hr Peiter Reek *).

D. 29. Aug. (8. Sept.) En god Ven, som kom fra Kiøbenhavn og havde hørt Th. Bartholini orationem panegyricam in natales Griffenfeldii forleden Mandag, refererede mig singularia multorum judicia om samme Festivitet.

D. 23. Sept. (3. Oct.) (Hundredaarsdagen siden Tycho Brahe begyndte at holde offentlige Forelæsninger ved Kiøbenhavns Universitet).

D. 25. Sept. (5. Oct.) Saae jeg igiennem nogle gamle Pergaments-Breve, som fandtes ved Smedenes Laugs-Huus udi Odense, i Høilovlig Konning Hanses og Dronning Kirstines Tid udgivne.

D. 18. (28.) Nov. Havde Mag. Hans Bagger, Sognepræst til vor Frue Kirke i Kiøbenhavn og Provst i Sochelunds Herred, Bryllup i Kiøbenhavn med sin antecessoris Enke, Margareta Schumacher, Groß-Cancellers Grev Griffenfelds Søster.

D. 2. (12.) Decb. Udgif Kongelig Maits. Forordning om Færgeløbet imellem Aarhus og Kallundborg, hvorved en meget nyttig Anstalt gjordes for dennem, som imellem samme Stæder agtede at fare.

D. 4. (14.) Dec. Blev Dr. Justi Cortnummii Hustruens, Sal. Elisabeth Rasches Liig udi Sorøe Kirke hæderlig begravet. Funus publico indictum est Programmate, quod sub nomine Georgii Rosenkrantz, Academiae Soranae Præsidis, prodiit. Dette var det allersidste Programma, som af meere bemeldte Regia et Eqvesrti Academia, tunc funeri suo pariter vicina, er bleven udfærdiget.

D. 11. (21.) Dec. Saa som jeg havde hørt megen Snak

*) Som Dagen iforveien var begravet.

om Solhvervets underlige Virkning, særdeles med Klæders Tvæt, at den skulde paa denne Tid være for Linklæderne skadelig etc., tænkte jeg, dette at ville forsøge, og lod ved vores Pige et Par Stykker, baade grovt og fint, Lintoi toe, med Løfte at betale det efter sin Bærdie, om det blev fordærvet. Men anden Operation herved fandt jeg ikke, end at Tvætten tog Skarnet af.

D. 31. Dec. (10. Jan. 1675). Holdt den svenske Ambassadeur med prægtig Færd sit Indlog udi Kiøbenhavn.

1675.

D. 1. (11.) Jan. Med dette Aar begynder Bircheros ved hver Dag at anføre Veirliget, med det Fortsæt at gjøre det i 7 Aar; — ligesom Th. Bartholinus i Act. Med. et Philos. Vol. I. p. 224 havde ladet sin Broders, Erasmi Bartholini Animadversiones meteorologicas ann. 1671 trykke.)

D. 5. (15.) Jan. Blev vores Konge ved tvende anseelige Sendebud fra Electore Brandenburgico besøgt, den ene vaar Hertug Augustus af Holsteen=Bløen, den anden vaar Thomas Kneesebek, Churfyrstelig Raad. Deres Grinde vaar, at de indstændelig skulde anholde Kongelig Majestæt om Hielp og Assistentis mod Svensken, som i Churfyrstens Lande vaar indfalden, og sammesteds med Rov og Mord ilde huserede.

D. 8. (18.) Jan. Blev den svenske Ambassadeur, som Nytaars Aften næst tilforn vaar i Kiøbenhavn indkommen, til offentlig Audients paa Slottet ophentet, hvor han for Kongen og begge Dronningerne sine Compliment=Sermoner aflagde.

— Om Aftenen Kl. 8 døde paa Sorø Belb. Jørgen Rosenkrank, som vaar den sidste Oberhofmester paa det Kongelige og adelige Academie sammesteds, anno ætatis 68.

D. 23. Jan. (2. Febr.) Med en Mand, som reiste over til Kiøbenhavn, skrev jeg min præceptor academicus til, og excuserede min lange Udeblivelse fra Universitetet.

D. 26. Marts. (5. Apr.) Lidet efter Midnat, eller Kl. 1 Dvarteer til Et Formiddag, blev vores regierende Dronning

Charlotte Amalia paa Kiøbenhavn's Slot forløst med en ung Prinds, Kongens og hendes Majestæts 3die Søn, hvorefter Stykkerne af Bolden om Morgenen ganske tidlig bleve løsnede, og samme Prinds om Eftermiddagen af Hofprædicanten M. Hans Leth døbt og kaldet Christian.

D. 7. (17.) April. I Kolding blev en fornem Mand's Datter halsbuggen, som havde født et uægte Barn i Løndom og siden myrdet det samme.

D. 8. (18.) Apr. Tre smaa Bønderdrenge af Næer-Sogn i Thy fandt i en Strand-Bakke strax derhos en Hob gamle Sølv-Penge af adskillig Art, allesammen fransk Mynt.

D. 14. (24.) Apr. Døde i Kiøbenhavn Frederik Thuren, Stads-Oberst i samme Kongelige Resident'sstad, af Skoler og Fattige med sine anseelige legatis heel vel fortient.

D. 21. Apr. (1. Mai.) Vaar jeg om Formiddagen paa Bibliotheca publica over Trinitatis Kirke og (post numeratam pro introductione pecuniam) tog hos Sub-Bibliothecarium Dr. Cosmus Bornemann Inscription iblandt dem, hvilke det er tilsladt samme Bibliothek at frequentere og dets Bøger at bruge.

D. 1. (11.) Mai. Om Aftenen Kl. imellem 7 og 8 døde i Kiøbenhavn Dr. Johan Wandel, Biskop over Siellands Stift, SS. Theologiæ Professor Regius i det Kongelige Universitet og Facultatis theologicæ Decanus, anno ætatis 52, episcopatus 7mo.

D. 1. (11.) Mai. Døde udi Nyborg i Thyen Mag. Johan Utrecht, Rector Scholæ i bemeldte Nyborg.

D. 5. (15.) Mai. Om Middagen introducerede Provsten M. Jørgen Hammer mig i Communitetet ved det 1ste Bord, ei for Kosten at nyde, men allene for exercitia disputatoria med Commensalibus at holde. Da vaar Decanus ved samme Bord en gammel Studiosus ved Navn Laurits Koef, Philos. Baccalaureus.

D. 10. (20.) Mai. Paa Auditorio sup. i Kiøbenhavn's Universitet disputerede publice pro gradu Magisterii disse 19 Candidati: Hans Wandel, Lector Theologiæ udi Aarhus; Hr. G. A. Nedergaard, Slotsprædikant i Kiøbenhavn; Hr. Niels Kroeg, Sognepræst i Skive; Hr. Jens Speed, Sogne-

præst i Herlufmagle i Sielland; Johan Braëm, Rector scholæ udi Helsingør; Hr. Jens Pedersen, Sognepræst i Dalum og og Sanderum i Thyen; Hr. Friderich Clausen Plum, Sognepræst i Gentofte i Sielland; Hr. Hans Borman, Sognepræst i Marslef og Birkende i Thyen; Povel Richart, designatus Pastor til den tydske Menighed i Helsingør; Samuel Schröder, Sch. Soranæ Sub-Rector; Hans Schröder, Rector Scholæ udi Bordingborg; Niels Langaa, designatus Pastor til St. Michels Kirke i Slagelse; Alb. Balth. Tserberg; And. Erichsen Stenkelstrup; Hans Ramløse; Hans Christ. Mule; Niels Bjørnskou; Anders Skeen. Præses disputationis vaar Dr. Ole Borch, Med. Philos. et Botan. Prof. Reg. og Fac. Philos. p. t. Decanus. Opponentes ordinarii: Christian Mule og Ge. Quirinus Cruquius, og af Professorerne Dr. Wilhelm Worm. Theses Disputationis fuerunt *De causis diversitatis linguarum*. — Lillige med dem bleve d. 12. (22.) Mai disse 7 absentes: Hr. Otto Skroder, Sognepræst til den ny Kirke i Bergen; Hr. Oluf Christophersen, Sognepræst til vor Frue K. i Kiøbenhavn; Hr. Jens Hofmand, Sognepræst til Korskirken i Bergen; Hr. Henrich Oldenburg, Sognepræst til den tydske Menighed til Vor Frue Kirke i Bergen; Sam. Hansson Schröder, designatus Pastor til Domsfirken i Bergen; Hr. Jørgen Lammers, Sognepræst i den Tydske Menighed til St. Mortens Kirke i Bergen; og Hannibal Kiølsden Stub, udi Kiøbenhavns Universitet, creerede og proclamerede Philosophiæ Magistri med behørig Solennitet af Fac. philos. Decano Dr. Ole Borch. Solutionem Problematis i denne Promotions-Act holdt Dr. Cosmus Bornemann, og petitionem Dr. Wilhelm Worm. — Endnu bleve d. 17. (27.) Mai tre Candidati, „som vaare komne for sig“, nemlig Hr. Christopher Pedersen Hiermand, Pastor Bergensis et Præpositus Søndmørens.; Hr. Michel Pedersen Tøborg, Sognepræst til Skelby og Gunderslef Menigheder i Sielland, og Frands Oluffen Thestrup, Rector Schol. Neoburgens., privatim i Doct. Oluf Borchs Huus creerede Philos. Magistri af Velbem. Doctore Borrichio. Hvorudover Magistergradens Programma, som til de andres offentlige Promotion vaar for

8 Dage siden trykt, blev for disse trendes Skyld paa ny igien omtrykt, og deres Navne inter coeteros anført.

D. 18. (28.) Mai. Jørgen Fock, Borgemeester i Kiøbenhavn, blev af Kongelig Majestæt constitueret og beskikket til at være Stads=Oberst i samme Kongelige Residents=Stad.

D. 18. (28.) Mai. Om Morgenen tidlig fulgtes jeg udi en stor Mængde af Studiosis ud paa Gammel=Amager med Dr. Ole Borck, som gif sammesteds den hele Dag med os "herbatim" (sic)*).

D. 20. (30.) Mai. Den berømte Drator og driftige Poet M. Vitus Bering, Assessor i Høiesteret og Kammer=Collegio, saa og Kongelig Majestæts Historiographus, døde i Kiøbenhavn af calculo.

D. 23. Mai. (2. Jun.) Der jeg i Vor Frue Kirke havde til Høimesse hørt Provstens, Mag. Hans Baggers Prædiken, hvis Exordium vaar Eph. 4, V. 30, gif jeg med en anden Studioso hen til Slottet, i Uttraa at faae Hof=Prædikanten ogsaa at høre. Men Gangen ind til Kirken vaar saaledes proppet med Folk, at vi ikke kunde trænge os derigennem.

D. 31. Mai. (10. Jun.) Begyndtes sub ipsius regis præsidio dette Mars Høiesteret, og kom da blandt Assessorum deres Tal disse efterfølgende 4, som ingen Tid havde siddet tilforn, Baron Hr. Jens Juul, Baron Hr. Eiler Holt, Doct. Thomas Bartholin, og Doct. Erasmus Bartholin, begge Professores Regii.

D. 2. (12.) Juni. Paa Auditorio super. i Kiøbenhavns Universitet disputerede publice for Doctorgraden in theologia disse 10 høis og velærverdige Candidati: M. Hans Rosing, Biskop i Christiania Stift i Norge, M. Niels Randulf, Bisp i Bergen, M. Mathias Foss, Biskop i Alborg, M. Rudolf Moth, Vice=Biskop i Syen, Hr. Søren Glud, Bisp i Viborg, M. Hans Leth, Rgl. Confessionarius, M. Jens Bircherod, SS. Theologiae prof. publ. in Academ. Hafniensi, M. Christoffer Schletter, SS. theol. prof. publ. in Aca-

*) D. 21. Jun. (1. Jul.) tilbragte Bircherod paa lignende Maade „udenfor Døerport, hen imod Dyrehaven, in magna studiosorum frequentia“.

dem. Hafniensi, M. Hans Bagger, Sognepræst til Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn og Provst i Sochelunds Herred, og min høitelskede fiære Fader M. Jacob Bircherod, SS. theol. et lingv. Ebr. prof. publ. i det Kgl. Gymnasio i Odense; sub præsidio Doct. Georgii Wislepii, SS. theologiæ prof. primarii og Facultatis theolog. Pro-Decani. Og opponerede denne Dag Sognepræsten til St. Nicolai Kirke i Kiøbenhavn M. Michael Hendriksen allene fra Kl. 8 til Kl. 12 meget berømmeligen.

D. 5. (15.) Juni. Disputerede udi Kiøbenhavns Academie supremæ laureæ Theologiæ Candidati anden Gang under Dr. Wislebens præsidio. Theses vaare, saavel den forrige, som denne Gang, de administratione ministerii ecclesiastici, contra librum Nordstjern a Jesuita conscriptum; et de esu sanguinis inter Christianos haud illicito, contra Dr. Thomam Bartholinum. Hvilke Theses Sal. Dr. Johan Wandel, Biskop i Siælland, havde conscriberet, men formedelst sin dødelige Afgang ikke kom til at præsidere in actu disputatorio.

D. 6. (16.) Jun. Efter Høimesse-Prædiken gav hans Kgl. Majestæt den keiserlige extraordinaire Envoyé Baron von Meyenburg sin første Audients.

D. 7. (17.) Jun. Blev den yngste af de kongelige danske Prindsesser, Hans Kongl. Majestæts Søster Ulrica Eleonora af rege Dania, samt deres Fru Moder Enkedronningen, tilsagt den svenske Ambassadeur i Kiøbenhavn, til at vorde hans Herres og Principals Konning Carls i Sverrig Gemahl*).

D. 10. (20.) Jun. Blev de ti Venerabiles Candidati, som i foregaaende Uge for Doctorgraden havde disputeret, saavel som Biskoppen i Trondhiem, M. Erik Pontoppidan, som

*) I et Brev fra Biskoppen i Aarhus Erik Grøve til Faderen Jacob Bircherod, af 19. Oct. 1675, berettes: „En fornemme Mand og hans Hustru, som for 8 Dage siden vaar hos mig, berettede om adskillig herlig Apparatur til Princessens Udfløining, som er tilsagt Kongen af Sverrige; særdeles tvende høit kostbare Klædninger, med Guld, Perler og Diamanter omsatte. Her er nu mange der tvivler, om de Pacta skal nogen Tid gaae fort, efter den Tilstand nu er vorden imellem Rigerne; dog fornemmes fra visse og høie Folk, at det, naar Freden bliver, vil vorde fuldføremet.“

vaar absens, i vor Frue Kirke i Kiøbenhavn, creerede til Doctores i den Hellige Skrift, med stor Solennitet, af Pro-Decano Facultatis Theologicæ, Dr. Georgio Witzlebio.

D. 11. (21.) Jun. Foruden flere fornemme Stands-Personer af min kiere Faders Kyndinger og Belyndere, som i disse Dage besøgte ham med deres Gratulations Afslæggelse [i Anledning af Doctorgraden], indfandt sig og Baron Hr. Jens Juul, hvis Hofmester og Reise-Compagnon Velbem. Pater meus forud har været.

D. 12. (22.) Jun. Et nyt Guldbæger paa 69½ Lod, som *novi doctores Theologiæ* lode forarbejde til at forære Grev Griffensfeldt, havde vi, nu det vaar færdigt, i min Farbroders Huus til at beskue. Det vaar et meget propre Bæger, og en Grif stod ovenpaa Laaget. Nogle af de gode Mænd havde ikke agtet, at bringe sig i denne unødvendige Omkostning. Men bem. Herres Svoger, Dr. Hans Bagger, havde med ivrige Motiver foreholdt dem, at det kunde ikke andet være. Og, dersom de Andre vilde have forstaaet sig dertil, skulde det efter hans Tykke og Sigelse, have vaaren flux større, nemlig paa 100 Lod i det Mindste*).

D. 14. (24.) Jun. Om Morgenen reiste hans Kongl. Majestæt med en stor Suite fra Kiøbenhavn til Holsteen.

D. 15. (25.) Jun. Gjorde jeg med flere Studiosis ved Bordet Opyartning, da de samtlige Høis- og Belærerværdige Mænd, som nyligen vaare blevne til Doctores promoverede, lode sig, paa fælles Beføstning et convivium fraternitatis i min Farbroders Dr. Jens Birkerods Huus anrette, hvor jeg paa deres findrige Discours, med hvilkken de det hele Maaltid frembragte, og siden toge venligst Afsked indbyrdes, med stor Fornøielse hørte.

D. 17. (27.) Jun. Baar jeg atter en god Deel af Dagen i ædibus viduæ Ernstianæ og antegnede, ligesom tilforn, Prisen paa de Bøger, som der auctioneredes **).

*) Samtlige nye Doctores bragte Griffensfeldt, d. 14. (24.) Junii, dette Bæger, „hvilket han med en mild Mine annammede, og drak dem samtlige til deraf. Undskyldte derhos, at han ikke, efter sit Forsæt, kunde faae Leilighed til at have dennem samtlig til Bords hos sig, saasom han stod nu in procinctu at reise bort med Kongen.“

**) Bogauctionen efter Dr. Henrich Ernst, Consiliarius regius, var begyndt d. 14. (24.) Juni.

D. 17. (27.) Jun. (Ved denne Dag bemærker Bircherod, at Udgifterne ved Doctor=Promotionen for hans Fader beløb sig til 230 Rd. 3 mk., og med Reise=Omkostningerne til over 300 Rd.) „Men min Farbroder [Jens Bircherod, Prof. Theol. Hafn.] og D. Schletter kom det noget mindre, efterdi posterior vaar Fiscarius, og fik derfor et anseelig Salarium, og utriusque uxor befom af cæteris, for deres Umag med Auditorii ac templi adoratione, item conviviorum apparatu, en hæderlig Discretion.“

D. 18. (28.) Jun. Ankom til Kiøbenhavn nye Gesandter fra Kong Carl i Sverrig, med kostelig Fæstens=Gave til vores Prindsesse Ulricam Eleonoran, Hans Majestæts tilkommende Gemahl.

D. 20. (30.) Jun. Kom Kongen af Dannemark om Middagen til Dannevirke, 2 Mile fra Gottorp, hvor han med sin Broder, Prinds Georg, under et Telt paa Marken vaar til Giest hos den regierende Fyrste af Holsteen=Gottorp, som sammesteds mødte, og favnede deres Komme. Der Kl. vaar imod 5 Slet, begav H. Majestæt og Prindsen sig derfra, kom til Rendsburg samme Aften, og bleve de af Fyrsten paa Halvveien ledsagede.

D. 21. Jun. (1. Jul.) Om Morgenen ankom den fyrstelige Holsteinske Kammer=Præsident Joh. Ad. Kielman, regis Danici rogatu fra Hamborg til Rendsburg, hvor Cancellær Griffensfeld den meste Deel af Dagen holdt en vidtløftig Conferents med hannem om adskillig Kongen og Fyrsten mellemværende Handel; men den principaleste Proposition, hvilken post aliquot dies kom frem paa Tapetet, lod Griffensfeld sig intet mærke med endnu; vespertino tempore begav saa bemeldte Kielmann sig derfra igien hen til Gottorff, for at referere principi suo hvad der imellem dennem halvveis var bleven afhandlet.

D. 22. Jun. (2. Jul.) Sendte Dux Gottorpiensis hen til vores Konge i Rendsburg trende af sine fornemste Ministre, Joh. Adolf Buchvald, Amtmand i Schlesvig, Frederik Christian Kielman, Vice=Præsident, og Andream Cramer I. U. D., Principis consiliarium, med hvilke nogle af Kongel. Ma-

jestæts høie Betiente die sequente holdt deres Samling og Samtale for at bringe den anfangne Transaction mellem begge Potentater til nogen nærmere Slutning.

D. 23 Jun. (3. Jul.) Om Eftermiddagen lod jeg mig forlyste at spadsere hen til den Kilde, som er ved Gammel Bartou, hvilken mange Folk denne St. Hans Aften, efter aarlig Sædvane, søgte til, fordi man indbilder sig, at den skal have nogen Lægedoms Kraft hos sig; ihvorvel at den dog ikke er i saa stor Æstime, som Helenæ Kilde, hvilken, propter majorem sanctitatis opinionem, af langt Flere paa denne Tid besøges.

D. 25. Jun. (5. Jul.) Ankom den regierende Fyrste af Holsteen-Gottorp Hertug Christian Albert tilligemed sine fornemste Ministre til Rendsburg, hvor rex Daniæ med en stor Deel af sin Hofstat sig nu opholdt, og blev med Styffers Løsning af Boldene imodtaget, ved Kongens Bord laute tracteret og i et velmeubleret Gemach paa Slottet indlogeret.

— Kom Enkedronningen tilbage igien fra Nyekjøbing i Falster til Kiøbenhavn.

D. 26. Jun. (6. Jul.) Lod Kong Christian ved sine Ministris dette nu omsider alvorligen principi Holsatiæ foreholde, at Hans Majestæt, for at have ved sit forestaaende Ledingsstog Nyggen fri, sik at være tilforn om Fyrstens sincere intention aldeles forsikkert, nemlig ved nogen virkelig Caution; hvilken necessario deri maatte bestaae, at hans Fyrstelige Durchlauchtighed skulde i Hans Majestæts Magt overdrage sine Fæstninger med al tilhørende Ammunition saavel som alle sine Krigsfolk, som han Tid efter anden havde ladet hverve.

Imedens denne uformodentlige Proposition blev giort for Fyrsten, som nu var paa Rendsburg Slot, bleve Bindelbroerne for Fæstningen opdragne og Stadsportene hoc et seqq. diebus tillukte, saa at ingen enten af de fyrstelige Betiente eller andre kunde des imidlertid, uden special kongelig Tilladelse, komme ud eller ind af Staden. Saa spiste ikke heller bemeldte princeps, saa længe den Handel stod paa, fremdeles ved Kongens eget Bord, men blev paa 8 Dages Tid tracteret for sig selv i sit Gemach.

D. 26. Jun. (6. Jul.) Begge vor Frue Kirkes Cappellaner, M. Söfren Bregendal og M. Richart Hansen, toge omkring i en Karet fra Morgen til Aften og inviterede alle fornemme Mandfolk til at være die sequente i Bispeordinationen overværendes*).

D. 27. Jun (7. Jul.) Reiste den Svenske Ambassadeur Hr. Niels Brahe, som siden Nytaars-Aften sidst afviget havde været i Kiøbenhavn, derfra hjem igien ad Sverrig til, efterat han vel havde udrettet sit Grinde, hvad hans Konges Forlovelse med vores Prindsesse angik, men i sin øvrige Negotiation ikke truffet sit Propos.

— Saasom Hertug Christian Albert vilde ikke vel beqvemme sig til de Poster at indgaae, hvilke man paa Kongens Begne af hannem forlangede, saa lod hans Majestæt strax Beiene til Tønningen og Holmer Stanze med nogle af sine Krigsfolk besætte, og en Deel af dem rykke ind i Schleswig, hvor stærk Bagt blev sat for Slottet Gottorp, at formene Fyrstens Broder Hr. Augusto Frederico, som var derinde, al mistænkkelig Correspondens.

D. 28. Jun. (8. Jul.) Begyndte Mag. Andr. Erics Stendhelfstrup at holde et Collegium logico-metaphysicum paa Waldhendorphs Auditorium for nogle visse Studiosis, hvilke han dertil antog; og explicerede han de 4 Dage, en Times Tid hvergang, skifteviis Logicam Saurii & Metaphysicam Joh. Wiburgii; Men de to Dage lod han os disputere de selectis quibusdam thesibus.

D. 30. Jun. (10. Jul.) Der Fyrsten af Holsten-Gottorp fornam, at han med sin Tergiversation intet kunde udrette, frøiede han sig endelig efter Kongens Willie, overlod til hans Majestæt sine befæstede Stæder og al sin Krigsmagt, og affær-

*) Det var Dr. Hans Bagger, der (27. Juni) blev indviet til Biskop over Sjællands Stift, af Biskoppen i Aalborg, Dr. Matthias Fosk, hvis „lærde og veltalende Tunge“ B. omtaler, ligesom i Baggers Tale „nogle besynderlige Expressioner i at prise Guds Forsyn over hans egen Person.“ Hans Bagger var f. 1646 d. 23. Aug. i Lund, hvor hans Fader først var Lector, siden Professor Theol. og hvor han selv 1669 blev Magister, siden Conrector Scholae, og Professor i Philosophien, indtil han 1672 reiste til England, hvorfra han kom tilbage 1674, blev samme Aar Sognepræst til Vor Frue Kirke, Biskop 1675, d. 1693.

digede en skriftlig Ordre til Commendanterne i Tønningen og Holmer Skanze, at de samme Fæstninger med tilhørende Armatur til de Kongelige Commissarier skulde afstræde og overlevere. Men Oberst Hanschen Walter, som i Tønningen commandede, vilde af Begyndelsen ikke anderledes ansee saadant fyrsteligt Mandat, end som en afdvungen Resolution, og erbedt sig til fremdeles at holde og defendere Fæstningen til sin Herres Tieneste.

— Taledede jeg med Mag. Oluf Bagger, Theol. Prof. primario ved Universitetet i Lund, Næstfødsdebarn til min Moder. Han var til Kiøbenhavn ankommen for at være tilstede i sin Søns, Dr. Hans Baggers Ordination ad munus episcopale.

D. 3. (13.) Jul. Begyndte man i Kiøbenhavn udi alle Samlinger jo mere og mere at mumle om det Holsteinske Bæsen, og om den Action, som sammesteds mod Fyrsten var anfaget. Jeg hørte først at tales derom i Communitetet, da vores Decanus sagde over Borde til os: an audivistis principem Holsatiæ esse ad incitas redactum?

D. 4. (14.) Jul. Efterat Oberst Walthers af sin Herre, duce Holsatiæ, atter var ved mundtlig Sendebud anbefalet at lade sig den forbemeldte Ordre med Tønningens Overgivelse være efterrettelig, blev samme considerable Fæstning den Kgl. danske Garnison under General Lieutenant Carl von Arnsdorffs Commando fuldkommelig indrømmet, saasom han og al indehavende Munitio og Proviant paa Kgl. Majestæts Begne i Possession annammede. Der fandtes i denne Fæstning over 90 Metalstykker, og desforuden Geværer til 10,000 Mand, hvoraf letteligen kunde slutes, at Fyrsten nok havde store Anslag for, men hans Concepter bleve nu ved denne Forandring aldeles forrykte. Thi hans Garnison i bemeldte Tønningen, som var effective 4000 Mand stærk, saavelsom alle hans øvrige Krigsfolk, maatte samtlig tage Tieneste under Kongen af Danmark, og bleve en Deel i den kongelige Militiæ Regimentter understukne, en Deel i de fyrstelige Amter indquarterede.

Saasnart Kongen spurgte, Tønningen med dens Armatur at være overleveret, gif han strax tilligemed sin Hr. Broder ind i Fyrstens Gemak, sendte hannem derfra ind i sit eget til at

spise igien ad mensam regiam, og hannem, ligesom tilforn, med al optænkelig Belevenhed paa ny entretencrede.

D. 6. (16.) Jul. Ankom giennem Sundet og siden ind for Kiøbenhavn otte Auxiliar=Drlogsskibe fra Holland den Kgl. danske Flaade dermed at forstærke.

— Tog Hertug Christian Albert efter Afskedtagen fra Kongen og Prins Georg bort igien fra Rendsburg til sit Residens=Slot Gottorp, og lod sin Premierminister Johan Adolf Kielmann tilbage efter sig til at afhandle den øvrige Tractat, som Kongen vilde have bragt til Endelighed.

D. 9. (19.) Jul. Om Eftermiddagen, der Kl. var mellem 6 og 7, døde i Kiøbenhavn Hr. Mogens Friis, Greve af Frisenborg, Friherre af Frisenwold, Ridder, Kgl. Majestæts Geheime-, Etats-, Justits- og Kammerraad, Stiftsbefalingsmand over Aarhus Stift.

D. 10. (20.) Jul. Blev den (saa kaldte) Rendsburgiske Transaction og Forliig, i 8 Artikler bestaaendes, af de kongelige og fyrstelige plenipotentiaris i Rendsburg sluttet og underskrevet, hvilken iblandt andet formelder, at Dux Holsatiæ Gottorpiensis for sig og sine Arve=Successorer aldeles renunciierer og frastriger sig den Souverainitet, eller solutum Dominium over deres Anpart i Hertugdømme Schlesvig, som dennem per pacem Roeskildensem et Hafniensem anno 1658 et 1660 var cederet og overdraget; saa at hans Fyrstelige Durchlauchtighed skulde være forpligtet, inden Mars og Dags Forløb, efter gammel Stik at tage samme Hertugdømme Schlesvig og Femern til Lehn af rege Daniae. De, som paa Kongelig Majestæts Begne underskrev denne Tractat og Foredrag, vare Groff Cancellier Greve Griffenfeld og Statholder i Fyrstendommene Greve Ahlefeld, men paa Fyrstens Begne vare Præsident Kielmann, og 6 andre af hans fornemste ministris, personæ subscribentes.

D. 14. (24.) Jul. Disputerede paa Auditorio super. i Kiøbenhavn pro summis in Medicina honoribus Joh. Melchior Sultzer, Moeno-Francosfurtensis, under Rectoris Magnifici Dr. Olai Borrichii præsidio.

D. 19. (29.) Jul. Confererede Philos. Fac. Pro-De-

canus M. Jørgen Eilersen, Mathematicum Prof. Regius, 131 Academiæ Candidatis honores depositionis.

— Vaar i Bergen i Norge en stor og ulykkelig Ildbrand, som lagde 160 Gaarde i Asken.

D. 4. (14.) Aug. Holdtes baade denne og næstfølgende Dag Examen Theologicum paa Consistorio Hafniensi; Examinatores vare Dr. J. Bircherod og Dr. Christopher Schletter. Candidaterne, hvilke sig samme examini submitterede, vare 74. Og var saa denne, hvad Candidatorum Mængde angaaer, den største theologiske Attestats, som i Universitetet nogen Tid er holdt.

D. 7. (17.) Aug. Udgif Hafniæ Kongelig Majestæts Befaling, at Baane skulde bygges og Strandvagt holdes ved Søsiderne udi al Dannemark for fiendtlig Indfald at hindre og præcavere.

D. 8. (18.) Aug. Kom det danske Skib Oldenburg hjem til Kiøbenhavn fra Ostindien, der det i 3 Aar havde vaaren paa Reisen frem og tilbage.

D. 9 (19) Aug. Blev dette Aars Høiesteret, som nu havde Ende, paa Kiøbenhavns Gader offentlig udblæst.

D. 13. (23.) Aug. Gik den danske Orlogsflaade under General Admiral Adlers Commando ud fra Kiøbenhavn til Segls, og forsoiede sig hen i Østersøen.

— Samme Dags Morgen reiste hans Kongelige Majestæt fra Kiøbenhavn til Holstein.

D. 19. (29.) Aug. Kom Kongen af Danmark med et skönt Artillerie og 7000 Mand til Segeberg, hvor sig siden flere Folk til hans Majestæt dagligen samlede.

D. 29. Aug. (8. Sept.) Døde i Kiøbenhavn Joachim Jrgens, Herre til Bestervig Kloster i Thy, som vaar anno præcedente af Kong Christ. den Femte nobiliteret, der han havde levet i 64 Aar.

D. 2. (12.) Sept. Rykkede vor naadigste Konge med sin Krigshær videre fort fra Møllen til Salem, og lod imidlertid hans Churfyrstelige Durchlauchtighed af Brandenburg, som sig i Nærværelsen opholdte, samme sin Ankomst ved affærdigede Sendebud notificere.

D. 4. (14.) Sept. Reiste rex Daniæ fra Salem til Gadebusch, en liden Stad i Hertugdømme Mecklenborg, hvor Churfyrsten af Brandenburg, Hertug Frederik Wilhelm, samme Tid lod sig indfinde, og blev af hannem Kongelig Majestæt i Byen indhentet og tracteret.

D. 5. (15.) Sept. Blev efter Gudstiencstes Forretning holdt til Gadebusch hemmelig Conference imellem Kongen af Dannemark og Churfyrsten af Brandenburg.

D. 6 (16.) Sept. Brød den danske Armee op ved Gadebusch, og marscherede efter Kongelig Ordre ad Wismar til.

D. 16. (26.) Sept. Blev Krigsraad holdt mellem Kongen af Danmark, Churbrandenborg og den Keyserlige General Cop. Paa denne Tid var Beleiringen for Wismar paa 14 Dages Tid ophævet.

D. 18. (28.) Sept. Var Kongen af Danmark til Rostok. Byen beqvemmede sig strax til at tage danske Ffolk ind til Besætning.

D. 14. (24.) Oct. Blev paa Consistorio Hafniensi af Professoribus philosophis den første Examen philosophicum holden, efterat Kongel. Majestæts Brev og Befaling af 17de Marts derom vaar udgangen. Candidati, som sig samme Examen submitterede, vaare 19, af hvilke Gen blev rejiceret.

D. 24 Oct. (3.) Nov. I Østersøen tog Storm og Uveir gruelig afsted, saa at Svenskens Drlogs-Flaade, som laae uden for Gullands Skær, fik en Tidende deraf, i det nogle af de største Skibe gif plat til Grunde med Ffolk og alt, de andre bleve mestendeel saare ilde tilredte, saa at nogle maatte hugge deres Mast, andre mistede deres Anker, Takkel, Tov, og andet Redskab, og maatte med største Besværlighed tage deres Raas tilbage til de Svenske Kyster igien.

Smidlertid laae den kongelig danske Krigsflaade formedelst Guds naadige Forsium og Beskiærmelse samt General Admiral Adlers høipriselige Forsigtighed i Kiøge Bugt saa tryk og sikker, at ikke noget Skib, enten stort eller lidet, ja end ikke den mindste Baad, bekom i dette forfærdelige Uveir den allerringeste Skade.

D. 29. Oct. (8. Novb.) [Af et Brev fra Biskop Erik Grave i Aarhus]. „Bønderne her i Landet have nu faaet

Gevær, og hver Præst maa og lade een af sine Karle skaffe sig Gevær. Dog anstreges ikke saa meget med Præsternes Folk."

D. 31. Oct. (10. Novb.) Kom Hendes Majestæt Dronning Charlotte Amalia fra Glykstad til Kongen ubi Leiren for Wismar.

D. 1. (11.) Novb. Lod Hans Kongelige Majestæt med Fyrbrandse og Granater kaste Ild ind i Wismar, hvoraf Byens Huse paa adskillige Stæder antændtes og brændte i nogle Timer.

D. 5. (15.) Novb. Grobrede vor Konge et Svensk Drølog=Skib ved Navn Falken, liggendes strax uden for Wismar, i det at de Danske skjøde efter det med Kartover, strax efterat det var løbet ud om Morgenens; og der det vilde vende sig til Modvært, blev det staaendes paa Grunden, hvorpaa de, som vare inden Borde, bleve tvungne til at give sig. Der fandtes paa Skibet 24 Metal=Stykker, 6 Jern=Stykker, 6000 Rytter=Degener, og blev samme Skib med alt indehavende æstimeret paa 60,000 Rbd.

Der dette var skeet, kom ogsaa den Skandse Hvalfisken, som er et fast Defensions=Værk for Wismar, tilligemed i Kongens Gewalt. Thi hans Majestæt lod den opfordre, og Commandanten adspørge, om han med Besætningen vilde give sig; hvortil de af Begyndelsen vilde sig ikke forstaae; men der de fornam, at man Skandsen med Force vilde attackere, skred de til Accord, og opgav den for de Danske, saa at hans Kongelige Majestæt paa bemeldte Skandse fik samme Dag Middagsmaaltid.

— Om Formiddagen Kl. 10 døde i Kiøbenhavn den fortræffelige danske Søhelt Hr. Cort Adler.

D. 12. (22.) Novb. Giorde de Wismarke Borgere Udfald om Natten mod de Danske med en stor Snildhed, i det de giorde Allarm ved een Port, men fulde ud af en anden Port, hvilket dog ikke lykkedes dennem; thi de bleve strax drevne tilbage igien, endog nogle saa paa vores Side bleve i denne Tumult slagne og 5 fangne. Af de Wismarke bleve igien 20 dræbte og 4 fangne, hvilke Kongen i sin Telt i Leiren til sig indtog, tracterede dem, og efterat han havde givet dem en Foræring, lod dem gaae i Byen igien, med Befalning, at de skulde

raade de Andre derinde til at give sig under saa mild en Herres Regiering.

D. 16. (26.) Novb. Der Kl. var mellem 11 og 12 om Middagen, døde i Odense Dr. Rudolf Moth, Vice-Biskop udi Fyen, og Sogneherre til St. Knuds Kirke der i Staden.

D. 21. Novb. (1. Dec.) Blev atter formedelst de fra den danske Leir indkastede Granater, en stor Ild i Staden Wismar optændt, som brændte fra Kl. 5 om Aftenen til næstfølgende Morgen Kl. 8.

D. 13. (23.) Dec. Wismaria expugnata.

D. 19. (29.) Dec. Blev efter kongelig Befaling i alle Kirkerne i Danmark gjort af Prædikestolene Taksigelse og Te Deum laudamus stungen for Wismars lykkelige Erobring.

D. 23. Dec. (2. Jan. 1676). Kom vores Konge om Aftenen Kl. 7 til Kiøbenhavn med Herpucker og Trompeter for sig, da i alle Gader, som hans Majestæt skulde igiennem, vare satte tændte Lys i Vinduerne baade oven og neden, og Stykkerne paa Voldene, Flaaden og Castellet bleve 3 Gange løsnede.

1676.

D. 5. (15.) Jan. Paa Mulderupgnard i Fyen døde Belbaarne Fru Beate Ulfeld, Sal. Henrik Lindenovs, Ridders og Stiftamtmands i Fyen, efterladte Vidue.

D. 10. (20.) Jan. Døde i Kiøbenhavn Belb. Fru Edele Ulfeld, Rigets Admiral Hr. Henrik Biellkes Frue, Søster til Fru Beate Ulfeld, som for 5 Dage siden var ved Døden afgang.

D. 12. (22.) Jan. Blev den Fæstning Carlsburg i Hertugdøm Bremen af de Danske under den Kongelige General Baudix hans Commando samt de allierede brandenburgiske og lauenburgiske Folk indtagen.

D. 13. (23.) Jan. Døde paa Bløen Slot i Holsteen,

Hertug Bernhard, Dux Slesvicensis et Holsat. lineæ Ploenensis og Kongelig Majestæts af Danmark General Major, af en hidfig Feber, anno ætatis 37, der han Maanedes=Dagen tilforn havde udviist sin mandig Dapperhed ubi Stormen for Wismar.

D. 14. (24.) Jan. Døde i Alsborg Mag. Jacob Hanssen, Sognepræst til St. Botulphi Kirke og Provst over Stadens Clericie, anno ætatis 69, minist. 41, og fik til successorem sin 6 Dage tilforn ordinerede Adjunctum M. Christen Blymester.

D. 20. (30.) Jan. Blev Hertug Johan Adolf, Dux Slesvic. et Holsat. lineæ Ploenensis, af Kongelig Majestæt antaget og beskiftet til at være Ober=Felt=Marschal over den Kongelige danske Armee.

D. 23. Jan. (2. Febr.) Havde Matthias Moth, Secreterer i Cancellie=Collegio, Bryllup om Aftenen i Kiøbenhavn med Kirstine Nagaard.

D. 18. (28.) Marts. Herre Gud, hvad har dog en Ugles Tid gjort in publicis megen Forandring! Og kunde man nok af mange Ansigter saavel i Kirken som andensteds, kiendeligen mærke hine altererede Gemytters dybsindige Melancholie*).

D. 1. (11.) Mai. Blev Castellet i Bisby paa Gulland af de danske Skibe under Admiral Hr. Niels Juuls Commando beskjudt, hvorpaa den svenske Commandant derinde, efter nogen Modstand, samme Dag Een udfiskede at accordere, og dermed Slottet, Byen og Landet til Kongen af Danmark opgav.

D. 3. (13.) Mai. Ankom til Kiøbenhavn den Hollandiske Auxilliar=Flaade, ti Skibe stærk, at conjungere sig med den Kongelig danske Krigsflaade, og var deres Anfører den berømte Hollandske Admiral Tromp.

D. 6. (16.) Mai. Blev Christen Andersen Dverig og Hans Pedersen Plat constituerede og beskiftede til at være Borgemestere i Kiøbenhavn, den ene i afg. Baltzer Sechmands Sted, den anden i Jørgen Fock's Sted, som vaar removeret.

*) Upaatvivselig sigtes her til Griffensfelds Fængsling, der var skeet den 11. (21.) Marts.

D. 7. (17.) Mai. Saae jeg en Ting, som jeg ikke havde seet tilforn, nemlig et prægtigt castrum doloris udi Hellig-Tre-foldigheds Kirke opreist, under hvilket Feltherrens, Greve Skacks Liig næstfølgende Dag skulde staae, imedens Liigprædiken over hannem holdtes. Man sagde det allene at have kostet 500 Rdl.

D. 8. (18.) Mai. Blev Feltherrens, Greve Hr. Hans Skacks Liig udi Trinitatis Kirke i Kiøbenhavn med stor Process begravet. Liigprædiken forrettede Biskoppen Dr. Hans Bagger, og forklarede denne Text Judic. 6. v. 12: Herren være med dig, du Stridskæmpe!

D. 8. (18.) Mai. (Ved Examen philosophicum erholdt Bircherod Laudabilis).

D. 10. (20.) Mai. Blev en tydsk Fændrik formedelst Forræderi, hos hannem befunden, hængt i Kiøbenhavn ude paa Grønland, ved Toldboden.

D. 14. (24.) Mai. Blev af alle Prædikestolene i Danmark gjort Taksigelse for Gullands Erobring, og i Kiøbenhavn alle Stykkerne 3 Gange løsneede rundt omkring af Boldene.

D. 25. Mai. (4. Jun.) Blev den danske Admiral Hr. Niels Juul, som med Flaaden 26 Skibe stærk var i Østersøen, den Svenske Flaade vaer imellem Borringholm og Jasmund, og alligevel den var dobbelt saa stærk paa Skibe som vores, gav han sig dog isærd med dennem om Eftermiddagen og holdt ud med Træfningen, indtil Natten skilte dennem ad, dog uden nogen Skibsforliisning paa enten af Siderne.

D. 26. Mai. (5. Jun.) Git Admiral Juul atter paa den Svenske Flaade løs, men Fienden vigede og vilde ikke holde Træfningen længe ud. Dog miste Svecus samme Tid en Galioth paa 10 Stykker, ved Navn Kong David, hvilken af et dansk Skib Falken blev erobret, og sendt til Kiøbenhavn. Paa vores Side blev ikke en Baad forloren.

— Blev Dommen over Rigs-Canceller Greve Griffenfeld, efterat hans Sag adskillige Gange var forhørt, saaledes af 10 Kongelige Raad udi Kiøbenhavns Castel fældet og affagt, at han skulde miste Liv, Ære og Gods, hans Hoved ved Bøddelen at skulle afhugges, og hans Baaben sonderbrydes og siden Griffenfelds Navn ei mere at nævnes.

D. 27. Mai. (6. Jun.) Gik den hollandske Admiral Tromp, nu beskicket General Admiral over den Kongelig danske Orlogs-Flaade, ud fra Kiøbenhavn med en Deel danske og sine allierede Hollandske Skibe til de andre Danske, som under Admiral Juels Commando allerede tilforn vare i Østersøen og efter disses Ankomst vartede.

D. 6. (16.) Jun. Blev jeg paa Auditorio superiori udi Kiøbenhavns Universitet creeret Philos. Baccalaureus, til- ligemed 147 Candidater, af Facult. Philos. Decano, Dr. Ole Borch. Solutionem problematis holdt M. Tørgen Hansen, ling. Hebr. Prof. publ. Petitionem holdt M. Tørgen Ham- mer, Communitatis Regiæ præpositus. Gratiarum actionem metricam havde (paa samtlige Candidatorum Begne) Chr. Sev. Borch forfattet.

— Med Dommens executione simulata over Griffen- feld, eller Peter Schumacher, gif det saaledes til:*)

Efterat han havde præcedente die lunæ faaet Bud fra Hoffet, at han skulde lave sig til at justificeres, finge samme Tid tvende af Stadens Sognepræster M. Michaël Henrichsen og Mag. Esaias Fleischer Ordre at betiene ham, hvilke og strax indfunde sig ude hos ham i Castellet, hvor de indtil Kl. 5 Ef- termiddag forbleve. Imidlertid skiftede han for den ene af dem, og beredte sig med god Devotion, til at annamme seqvente mane Sacramentet. Udi sin Bekiendelse ellers for dem begge klagede han mest derover, at han havde forsømt Ordet, og mere slaget sine Tanker til det verdslige, og derfor, sagde han, maatte nu denne Lidelse møde hannem. Natten igiennem holdt han ud med Bønner og Psalmer, og vilde ikke fra Mandags Middag nogen Spise eller Drikke fortære. Bøddelen, som var tillsagt at gjøre Executionen, var og i Castellet om Natten med Sværdet. Tirsdag Morgen Kl. 4 komme bemeldte tvende Præster til ham

*) Med denne Beretning, hvoraf en Afskrift senere er tilføiet i Appendix til Maanedens hos Bircherod, og som indeholder endeel særegne Omstæn- digheder, (s. Ex. om den Skarpretteren formodentlig anbefalede Lang- somhed i at stride til Executionen) kan sammenlignes Holbergs D. Hist. III. S. 675. 676, og Hofmanns d. Adelsmand, III. S. 134-36, som D. Wolff i Griffenfeldts Levnet S. 389—91 allene har holdt sig til, dog med Tilføielse af nogle haandskrevne Optegnelser af S. Gerner.

igien og betiente ham med Sacramentet, samt anden Trøst, og efterat de havde med deres Formaning holdt hannem i devotion, kom han omfider hora 5 ud af sit Kammer, og hengik til Pladsen, som var bered til ham, da begge Præsterne gif hver ved sin Side af ham. Han selv havde en lang sort Silke Sloprof paa, med hyide Underklæder, graa Silkestrømper, og et Par Tøfler. Om Halsen havde han en Klud; Peruquen var opbunden paa Hovedet; en Hue havde han, giort efter Romansk eller Persisk Maade. Pladsen var midt i Castelllet ved Vandposten, hvor paa var sort noget skinnendes hyidt Sand, og derover lagt et sort Klæde, som havde en Silke-Bippe ved hver Hjørne. Soldaterne holdte Kredsen, og ved Siden i Kredsen stod hans Liigkiste, overklædt med sort Bay. Ved Kisten stod hans grevelige Baaben, nemlig det, som havde siddet paa hans Stol i Hellig-Geistes Kirke. Der han var indkommen i Kredsen, oprakte han Hænderne mod Himmelen, og protesterede paa sin Uskyldighed med disse Ord: at dersom han nogensinde havde havt noget ondt i Sinde imod sin Konge eller Fædrenelandet, saa begierede han ikke, at hans Siæl skulde faae Naade hos Gud. Stod saa henved et Qvarters Tid paa Pladsen og talte med Præsterne, og vendte sig ofte hid og did. Til General Adjutant Schack, hvilken han saae blandt de andre, talte han og noget, gjorde Reverenz for ham og takkede ham for høfslig Dmgængelse i hans Fængsel. Men Commandant Below, som stod derhos, og ikke havde været ret høfslig imod ham i hans Arrest, talte han Intet til. I sine Gebærder lod han sig ellers see heel freidig; dog der han saae sin Kiste, og det Baaben stod hos, altererede han sig noget, særdeles da Bøddelen gif omsider frem, tog Baabenet, bar det frem for hans Dine, og sagde, at han havde Ordre at bryde det, og træde derpaa; hvilket og strax skete, i det han, nemlig Bøddelen, slog Baabenet haardt imod Jorden, saa at det gif i Stykker, og traadte saa derpaa. Ved dette sagde Schumacher: Nu, Kongen har givet mig det, og Kongen har og igien frataget mig det. Derpaa lavede han sig til at sætte sig ned, og som Bøddelkonen spurgte ham ad ved Mag. Michael, om han vilde have bundet for sine Dine, varede han: Nei! og vilde ei at nogen i saa Maader skulde

røre ham. Om Peruquen mindede Bøddelkonen til M. Michael, at den vilde aftages, paa det at den skulde ikke forhindre Hugget, hvilket han meente selv Nei først, men dog betænkte sig, og selv tog den af tilligemed Halskluden, og flyede en Officerer det. Derpaa formanede Præsterne ham, at han vilde holde hart ved Gud, og befale hannem sin Siæl i Haand, og satte han sig da ned paa Knæerne, men bad Bøddelen, at han ikke vilde hugge til, førend han gav Tegn med Haanden bag sig. Imidlertid sad han devot, og efter en kort Bøn, sagde høit: Herre Jesu! jeg befaler min Siæl i din Haand, og dermed gav Tegn, saa og rakte Halsen vel i Beiret. Bøddelen, (uden Tvivl efter egen sig herom givne Instrux) blev staaendes, og ikke gif strax til, da den anden imidlertid blev ved nogle Gange at raabe det samme: Herre Jesu! jeg befaler ic. og satte Hagen vel op og Halsen frem. Hvorudover M. Michaël gif til Skarpretteren og lastede af ham, at han tøvede saa længe med at forrette sit Embede, og derved spildte Synderens Devotion. Derpaa gif da Bøddelen frem, tog fat paa Sværdet med begge Hænder, og løstede det i Beiret. I det samme raabte General Adjutant Schack: Holdt, der er Pardon; der Præsterne hørte det, løbe de til Schumacher og løstede ham under Armene op igien. Han var da saa henrykt, at han var ligesom halv fortunlet, og spurgte: Hvad er det, hvad er det? Derpaa kom General Adjutant Schack til ham, og læste for ham Kongelig Ordre, at han var pardonneret paa hans Liv, men skulde være i evig Fængsel. Hvorpaa han svarede: at han takkede sin Konge, at Hans Majestæt vilde give ham Livet; men havde nu gierne været tilfreds at døe. Havde ellers med Schack og Præsterne nogen videre Discours, og blev saa fort tilbage i sit Arrestkammer igien.

D. 25. Jun. (5. Jul.) Beiret og Binden var endnu ligesom den forrige Dag. Og som Kongen med sin Krigsmagt allerede var gaaen til Skibs, saa vare vi udi Kiøbenhavn aldrig slittigere end nu, med at lige hver Time op til Husenes Gavlefløie, for at see, om Binden ikke vilde vende sig omkring og blive føieligere for hans Majestæt og Folkenes Transport.

D. 3. (13.) Juli. Om Morgenen blev General Lieutenant Niels Rosenkrantz ihjelskudt i Helsingborg med en

Musquet-Kugle fra Slottet, som gik igiennem hans Hoved, saa han nogle Timer derefter med stor Smerte døde, og blev formedelst sin fortræffelige conduite af de Danske høit beklaget.

— Der Kloffen var 11 om Aftenen, efterat de Danske havde Dagen igiennem heftig beskudt Slottet i Helsingborg, begierede de Svenske derinde den Accord, at de med Munitio og alting maatte uddrage. Men der vores Konge, som alting til Storm havde tillavet, sig ikke til nogen Accord vilde beqvemme, maatte de give sig paa discretion, og Slottet til Hans Majestæt opgive.

D. 5. (15.) Jul. Marscherede Kongen af Danmark med sin Krigsarmade fra Helsingborg til Landskrone, og gjorde strax Anfang med Byen at beleire.

D. 8. (18.) Om Natten døde udi sit Fængsel i Kiøbenhavns Castel den Holsteinske Cancellier og Præsident Johan Adolf Kileman ætatis anno 64.

D. 11. (21.) Jul. Blev Landskrone By af den kongelige danske Krigsmagt i en hastig Skynding indtaget, hvilket gik saaledes til. Svecus gjorde om Morgenen af Staden et Udsald, hvorudi nogle af vores omkomme, og iblandt dennem Oberst La Hays af Prinds Georgs Regiment. Derpaa forfulgte de danske Fienden, og følgede hannem lige i Hælene ind ad Stadsporten og dermed indtog og bemægtigede sig Byen. De Dragoner blandt vores, som foran marscherede, begyndte strax at udplyndre Staden; men hans Kongelige Majestæt lod strax Trommen røre, og dennem videre Plyndring formene.

D. 12. (22.) Jul. I afgangne Oberst La Hays, som die præced. var omkommen for Landskrone, hans Sted blev af Kongelig Majestæt til Oberst igien forordnet Carl Eugenius, Hertug af Croh og romersk Rigsstyrste, som siden indtil Krigens Udgang sig udi dansk Tjeneste berømmelig forholdte.

D. 14. (24.) Jul. Lod hans kongelige Majestæt baade i Kiøbenhavns Kirker, saa og hos sig selv udi Skaane gjøre Taksigelse for den danske og norske Armees lykkelige Fremgang og til Taksigelses-Prædiken forklare textum Genes. 32. v. 9. 10.

D. 15. (25.) Jul. Blev Cancellier Johan Adolph

Kilemanns Liig om Aftenen i den tydske St. Peders Kirke i Kiøbenhavn begravet, foruden nogen synderlig Pomp.

D. 22. Jul. (1. Aug.) Confererede Facult. Philos. Decanus Doct. Oluf Borch, paa Auditorio super. i Kiøbenhavn dennem, som i Aar i Studenternes Tal antages, honores Depositionis: Og vaare der denne Gang udi Tallet 115.

D. 27. Jul. (6. Aug.) Opsnappede et Partie danske Dragoner ved Markerød i Skaane, 14 svenske Standarter, den svenske Konges Sølv=Taffel, Telt og Kappe, og andet deslige, og nogle hundrede Rigsdaler i Penge, hvilket alt blev ført til den danske Leir.

D. 28. Jul. (7. Aug.) Slog Torden ned i Landskrone Kirke, og en Mand ihjel, ramte og til Uhr= eller Gang=Bærket, og ved en sær Hændelse forandrede Tallene paa Viseren; hvoraf Nogle, dog uden Fundament, gjorde sig et synderligt omen og prognosticon.

D. 1. (11.) Aug. Ankom til Kongen udi Leiren ved Landskrone begge Deres Majestæter Dronningerne, tilligemed Kongens ældste Søster Anna Sofia Churprindsessinde af Sachsen.

D. 1. (11.) Aug. Denne, saavel som siden de fleste Dage i denne Maaned, indfandt jeg mig jævnlig paa Bibliotheca publica oven paa Trinitatis Kirke, efterdi det, pro more, stod daglig opluft, saa længe vore seriæ Academicæ varede.

D. 3. (13.) Aug. Dpgav den svenske Commandant Lindenbergs Landskrone Slot om Morgenen tidlig for Kongen af Danmark med accord, da det paa syvende Dag med vældige Kanonskud havde været ængstet, og Alting var nu til Storm og Final=Angreb tillavet.

D. 4. (14.) Aug. Uddrog af Landskrone Slot den svenske Besætning 1070 til Fods, samt 150 Ryttere stærk, og den danske Garnison, under deres nye Commandant, Oberst Stuart, drog derind igien. Men de Svenske bleve alle overførte til det lille Eiland Hveen, hvorfra de siden efter den sluttede accords Tilhold bleve til Riga i Lifland paa Skiberum transporterede, undtagen de, hvilke enten af Sygdom hendøde, eller og godviligen bleve tilbage, og forsoiede sig over til Siælland. at tage Tieneste.

D. 6. (16.) Aug. Der Prædiken var holdt, brød vores Konge op med Leiren for Landskrone, og lod Armeen marschere videre fort hen til Christianstad i Blegind (Skaane.)

D. 8. (18.) Aug. I den Fæstning Fredericia i Nørre-Jylland afbrændte ved ulykkelig Hændelse 25 Gaarde.

D. 9. (19.) Aug. Havde Gødert Bram, Krigs-Commissarius i Sieland, Bryllup i Kiøbenhavn med Landsdommers af Nørre-Jylland Wilhelm Langes Datter, Karen Lange, som vaar i hendes Morbroders Præsident Resens Huus.

D. 10. (20.) Aug. Døde i Kiøbenhavn Kongens Bogtrykker, Henrik Giøde, af hvis Prenteri mange gode og nyttige Bøger ere for Lyset udfomne.

D. 11. (21.) Aug. Blev i alle Kiøbenhavns Kirker jussu regio denne Text forklaret 2 Sam. 7. a. v. 25 ad 29 inclusive, og samme Tid efter Prædiken giort Taksigelse for Landskrone Fæstnings og Slots Erobring, hvilken gratiarum actio skete ogsaa næstfølgende Søndag udi de andre Kirker her i Riget.

D. 15. (25) Aug. Blev den skionne Fæstning Christianstad af Kong Christian den 5te næste Dag, efterat Hans Majestæt vaar med sin Krigsmagt kommen derfor, uden lang Modstand med Storm indtagen. Thi endog ingen formel Beleiring med Lovegraver (sic) at giøre og Batterier at opfaste ic., endnu sammesteds vaar anfauget, saa resolverede Kongen dog at lade Staden i et furieus Anfald og med Kaarden i Haanden hasteligen gribe; hvilket saavel lykkedes, at oppugnatores inden Middagen bestigede Boldene og masacrerede de Svenske, som ibidem fandtes in armis og ikke strax gave sig fangne. Og bleve saa i denne expugnation ved 600 af dennem dræbte, men Commandanten Wolfsklau samt 400 deels Officerer deels Gemene finge Qvarter. Byen, i hvilken fandtes meget Bytte, blev af Soldaterne reent udplyndret. *)

*) Følgende Dag (d. 16de) beretter Bircherod, at om Aftenen ankam til Toldboden "en Spil-Jagt" fra Landscrona, med en Courcer, som forrige Dags Middag var redet fra Christianstad, med Efterretning om Fæstningens Indtagelse.

D. 17. (27.) Aug. Ved Halmsted i Halland kom nogle Regimenter af vores danske Armee, ved 3 à 4000 Mand, i en saare ulykkelig rencontre med de Svenske, som vare dennem flux overvældige. Thi der Kongen havde, pernicioso qvorundam svasu, separeret sine Krigstroppe og hensendt en Deel af dennem imod Halmstad under General Major Duncams Commando, samme Fæstning at indtage, kom Svecus 8000 Mand stærk hastelig over dennem, saa de bleve totaliter slagne; Anføseren, bemeldte General Major Duncam selv med nogle flere saavel Officerer som Gemene bleve fangne; dog ikkun de allerreste som vare af udlændske Nationer, men alle indfødte Danske, hvoriblandt vaar det syenske National-Regiment, bleve uden nogen Skaansel nedhugne. Den kiække Oberst Maximilianus Rosenkrantz, item den af sin ugemene Styrke navnkundige Oberstlieutenant Lytzow, samt mange flere brave Cavalliers, maatte her efter en mandelig defension bide i Græsjet. Og efterdi vores Folk holdt sig saaledes vel, det længste de kunde, saa blev ogsaa paa Fiendens Side en stor Hob slagne.

D. 18. (28.) Aug. Vaar iblandt Indbyggerne over al Kiøbenhavn en glad Tidende udspredt, hvorledes Halmstad skulde vare af vore Folk erobret, og der vi sadde om Aftenen tilbords, sendte vor Nabo Mag. Bremer Bud ind til os for at notificere os det samme. Der blev og eadem vespera fast paa alle Viinhuuse i Staden mange Potter Viin drucken til denne Fryds Befræstelse; saa visse vare vi om victoriae Danicæ progressu; en eneste Person, nemlig Hans Mikkelsen Mule, horte jeg dog dette at sige: „Børnlille! maaffee vi glæde os for tidlig; thi Flyvetidender ere ofte Lyvetidender.“

Declarerede Kongen af Frankrig, Ludovicus XIV, Krig mod Kongen af Danmark, samt Hans Majestæts Riger og Undersaatter ved offentlig Feidebrev, som han til Versailles lod udgive.

D. 21. (31.) Aug. Nu kom den hinkende Post bag efter med en ganske anden Relation end den, som vi for 3 Dage siden havde, og refererede til mange Mands perturbation det skadelige Nederlag, som vore Folk havde faaet ved Halmstad.

D. 29. Aug. (8. Sept.) Blev Sognepræstens til Hol-

mens Kirke, afg. M. Nicolai Lunds Liig udi St. Nicolai Kirke Hafniæ, (hvor han havde sin Fædrenegrav) hæderlig begravet.

D. 4. (14.) Sept. Hørte jeg Dr. Georgium Wiglebium, S. S. Theologiæ P. P. læse paa Auditorio. Dg vaar dette den sidste Gang, som han publice læste, saasom han næstfølgende Nat fik sin Højsot. *)

D. 8. (18.) Sept. Om Natten gjorde de Svenske af Malmøe et Udfald imod de danske Ryttere, som holdte Byen berendt, men bleve efter en liden Skiermydsel drevne tilbage igien.

D. 10. (20.) Sept. Forlod hans høie Excellence Statsholder Gyldenløve den Fæstning Wenersborg i Sverrig, der han havde ladet demolere Boldene og alle Husene afbrænde, og lod saa Commandanten med den hele Besætning uddrage.

D. 13. (23.) Sept. (Tog Birkerød den theologiske Attæstats med Charakteren Laudabilis).

D. 19. (29.) Sept. Prædikede jeg min Præliminar-Prædiken udi Regents-Kirken, Censore Mag. Georgio Hammero, Communitatis Regiæ Præposito. Dg forklarede jeg samme Tid Psalm. 25. B. 15.

D. 20. (30.) Sept. Om Morgenen prædikede jeg for Dimiss i Hellig Trefoldigheds Kirke, forklarende denne Text af ultimo Evangelio Dominicali. Luc. 14. V. 1.

D. 27. Sept. (7. Oct.) Disputerede for Doctorgraden i Medicinen: Joachim Jørgens, Medicus Practicus i Trondhjem, og Paulus Brand, fra Synderborg.

— Døde i sin Præste-Residents Mag. Hans Svane, Provst paa Samsøe og Sognepræst i Dnsberg og Besfer samme steds, anno æt. 77. en fornemme Theologus og Historicus. **)

D. 1. (11.) Nov. Rykkede de svenske Tropper bort fra Helsingborg igien, efterat de havde elendigen faret med de arme Indbyggere.

— I den Landsby Heden, i Sallingherred i Fyen, afbrændte om Natten en Gaard, hvilken Capitain Dttthe

*) Han døde den 11. (21.) Sept., 60 Aar gammel.

**) Som hans Dødsaar har Nyerups Forfatter-Lex.: 1675.

Seeblads Enke, Fru Maria Elisabeth Debi paaboede, til-
ligemed indehavende Midler, hvoriblandt vaar hendes Sal-
Mands Musæum rariorum med adskillige Antiquiteter in Na-
turalibus et Artificialibus. samt gamle Breve og Documenter.
Her blev og brændt de Seebladers Original-Adelsbrev, givet
af Konning Hans.

D. 19. (29.) Nov. Ankom atter til Helsingborg 4 Com-
pagnier Svenske, mere Dndt udi Byen at anrette; men der de
vilde marschere tilbage igien, blev dennem af den danske Capi-
tain-Lieutenant Reestrup med 300 Heste og nogle Dragoner
Passen saaledes affaaren, at mere end 250 af dennem blev
nedlagt og 100 til Kiøbenhavn fangne henskiffede, med hvilke
fulgte 13 Fahner og 2 Standarter, Tienden fratagne.

D. 3. (13.) Decbr. Døde i Ydsted i Skaane Mag.
Hans Resen, Sognepræst til bemeldte Ydsted Kirke.

D. 4. (14.) Decbr. Stod det mægtige og blodige Feltslag
ved Lund i Skaane, imellem begge Hovedarmeerne, den Danske
og den Svenske.

1677.

D. 3. (13.) Jan. Bestandig Frost af Norden og Nord-Ost,
hvorudover man bar hos os hemmelig Frygt for Hav-Lægg, efter-
som vore Krigsfolk vare nu ikke meget stærke udi Skaane.

D. 6. (16.) Jan. Udgif af Drefundet ad Besterfjorden til,
det danske ostindiske Skib Oldenborg med Folk og anden Til-
behør vel beladt.

D. 7. (17.) Jan. Forulykledes og druknede under Fri-
søe (?) det danske ostindiske Skib Oldenborg, næste Dag efterat
det var udlobet i Søen, og to Hundrede Menneſker derved
jammerligen omkomme. Nogle Faa bleve reddede paa Braget,
blandt hvilke vaar Præsten, som kom iland til Bendisyssel.

D. 9. (19.) Jan. Denne og næstfølgende tvende Dage var Kiøbenhavn's Indbyggere af Kongelig Majestæt tilladt, toldfrit at indføre alle Slags Victualia og ædende Vare at proviantere sig med.

D. 10. (20.) Jan. Vaar Belt og Drefund næsten tillagt, saa at man kunde (si frigus adhuc per biduum durasset) med Slæder have aget derover.

D. 11. (21.) Jan. Havde jeg Skrivelse fra Simone Petræo Aarhusio, dateret Hafniæ d. 9. (19.) Januar, som iblandt Andet gav mig tilkiende den store Consternation og Frygt, hvilken Hafniensens paa nogle Ugers Tid havde vaaren udi, siden Fienden i Skaane havde begyndt at colligere vires.

D. 24. Jan. (3. Febr.) I Kiøbenhavn døde Oberst Dittl. v. Derzon af de Saar, hvilke han for 7 Uger siden bekom udi Feltslaget ved Lund i Skaane.

Item døde samme Dag ibidem Gert Schrøder, Kongl. Cancellie-Raad og Secreterer i Cancelli-Collegio.

D. 28. Jan. (7. Febr.) Vaar Belt og Drefund anden Gang i denne Winter med Is tillagt, saa at man kunde gaac, dog ikke sikkerlig age derover.

D. 29. Jan. (8. Febr.) Gik nogle Compagnier danske Fodfolk fra Kiøbenhavn over Isen til Landskrone, Garnisonen sammesteds at forstærke.

D. 3. (13.) Febr. Mads Pedersen Kofstock viste mig Homeri Batrachomyomachiam, hvilken han paa danske Vers, ikke uden Synd og Klem, havde udsat, naar han horis successivis fra sine Disciplers Information og anden vigtig Studering vaar ledig.

D. 12. (22.) Febr. Gik jeg om Formiddagen paa Posthuset, hvor man pleier at høre adskilligt Nytt. Nogle Officerer, og Andre deres compagnons, som sad derinde, havde en og anden skreven Avis imellem sig. Men Postmesteren, Søfren Bolt, vidste selv, more suo, flux flere at trykke, og at binde os allehaande paa Ormet.

D. 16. (26.) Febr. Der jeg vaar paa min Faders Begne i et Grend paa Amtstuen, maatte jeg med Fortrydelse see, hvad Fortræd og Uskiel de fattige Bønder monne lide, med at faae

deres fornoielige Quitteringer for Skatter, som de havde betalt, naar ikke deres Husbonders Fuldmægtig vilde, dennem til Bedste og Forsvar, tage Been i Næsen.

D. 19. Febr. (1. Marts). Bekom vi med Posten visse Tidender om at Sognepræsten i Slangerup, Mag. Thomas Ringo, vaar ved Kongelig vocation kaldet og beffikket til at være Biskop i Fyen. Om ham havde alle her paa Steden giort sig mindst Tanke; dog kan jeg bekræfte, at min Pen havde engang 3 Maaneder tilforn, da jeg var i Kiøbenhavn, omineret dette, alligevel at jeg den Tid ikke vidste hvad jeg selv skrev.

D. 21. Febr. (3. Marts). Om Aftenen gif jeg hen til Peter Haubolt, som vaar nyligen hid til Ddenfe ankommen med et Partie Bøger udi forestaaende Marked at sælge; men som de endnu vaare i Pakker nedlagte, fik jeg denne Gang ingen at see; men han meddelede mig en Catalogum over dennem. *)

D. 26. Febr. (8. Marts) Blev Christianopol i Bleking, som næsten 5 Maaneder havde vaaren i regis nostri Gevalt, af de Svenske igien erobret; saasom Commendanten opgav (dog uden nogen trængende Necessitet) Fæstningen med Accord.

D. 26. Marts (6. Apr.) Personalia, hvilke jeg udi Liig=Prædiken over Sal. Borgemeister Knud Jacobsen horte af Prædikestolen at oplæses, vaare i en saare vidtløftig Stiil forfattet, saasom præcipua consulatus ipsius gesta vaare deri indførte, ja vel og de Dogenter (sic) som paa den Sted ikke burde at ommeldes.

D. 31. Marts (10. Apr.) Efterat jeg tidt tilforn havde eftersøgt Henr. Bunting i Itinerarium S. Scripturæ eller Reisebog over den H. Skrift, udsat af Niels Jørgensen, Sognepræst i Malmø, kom mig nu uforvarende en svensk Version af samme til hande, da jeg hos en Suedker saae en gammel Foliant ligge paa hans Hylde, og fandt, at det var bemeldte Itinerarium udsat in linguam Suecicam af Laur. Joh. Lælio, og trykt i Stockholm anno 1595 i Folio.

*) Under 24. Febr. beretter B. at han om Formiddagen „gif i Kirken og besaae de oplagte Materier; (særlig: Bøger i raa Materie.) P. Hauboldt synes hvert Aar at være kommen som Bogfører til Ddenfe. Jvf. 1671. 16. Jan. 1681. 21. Febr. 1682. 25. Febr. og fl. St.

D. 9. (19.) Apr. Udi en Skrivelse, som jeg bekom fra en god Ven udi Kiøbenhavn, vaar dette iblandt andet indført: „Ederes nye Biskop maa I ikke vente hjem til Eder førend efter Paaste; thi han vil propter commune nomen, giøre Thomæ Apostolo Selskab, og lade sin Indvielse ssee den samme Søndag, paa hvilken han blev libereret for sin Vantro.“

D. 18. (28.) Apr. Sif jeg at see et Carmen danicum apologeticum, hvis Autor Andreas Bordingius sagdes at være. Paa Overtakningen staaer disse 4 Bogstaver I. I. S. H. skal betyde: „Ild i Spotterens Huus.“ Er Refutations-Oienstvar paa et Smæde-Skrift, som en kongelig Svensk Undersaat (tanqvam regis sui jussu) imod vores Konge og hans actiones bellicas, havde ladet udgaae.

D. 20. (30.) Apr. Eftersom man havde visse Tidender om militum Monasteriensium Ankomsts Forventelse hid til Byen, saae vi mangfoldige af Bønderne at flytte deres Armod og ringe Bohave herud til Odense, paa det de ikke, om hine fremmede Krigsfolk vilde more suo giøre sig til raptores, skulde maaskee komme til at miste det. Noget af sliig Flygtnings Gods stod, med mine Forældres Bevilling, inde i vores Huus, fra denne Tid og siden saalænge Krigen varede.

D. 22. Apr. (2. Mai). Blev Mag. Thomas Ringo i vor Frue Kirke i Kiøbenhavn indviet til Biskop over Jyens Stift af Selandiæ Episcopo Doct. Hans Bagger.

— En Time efter Midnat døde i Odense Fru Elisabeth Friis, Velbyrdig Arel Juuls til Wolstrup Huus-Fru, men Hr. Christian Friises til Kragerup, fordem Kongl. Majestæts Cancellers, Daatter, anno ætatis 58, viduitatis vero 6to.

D. 27. Apr. (7 Mai). Vaar jeg, una cum reliquis, in urbe nostra degentibus studiosis, med at udtage af Henrik Hønes Gaard afg. Fru Elisabeth Friises Liig og sætte det i Liigvognen, i hvilken det blev bortført af Byen, da Vennerne vilde have det hen til sin Begravelsessted i Jylland. Derefter bleve vi, indtil ud paa Aftenen, i Tolderens, Christen Westesens Stue, med Blin og kold Kiøkken tracierede.

D. 30. Apr. (10. Mai). Til denne Tid sluttedes An d r.

Bordings danske Mercurius metricus, med hvilken han nu i 11 Aar har maanedlig forlystet vores Curiositet. Og er det mærkeligt, at samme Dag døde Mag. Laurik Bording, Rector Theol. i Aarhus, i hvis Sted Mag. Hans Bandel allerede var indsat.

D. 8. (18.) Mai. Ankom novus Fioniae Episcopus M. Th. Ringo til Odense med deres Froloken, som ventede sig af hannem nogen Gavn og Befordring. Men mit Sind ominerede, og sagde mig det af Begyndelsen, at jeg min Lykke og promotion ei nogen Tid skulde vente enten ved hans Hielp eller i hans District. *)

D. 15. (25.) Mai. Forsøiede rex Daniae sig fra Kiøbenhavn over til Landskrone og sin der forsamlede Krigshær.

— Paa en Sted i Braa Sogn i Bendsyssel nedkom med Regnen en liquor rubicundus. ligesom Blod.

D. 16. (26.) Mai. Ved Liimfiorden i Nørrejylland blev et Jordstykke fornummet, der Kloken var imellem 9 og 10 om Aftenen. De kunde og samme Tid over al Bendsyssel mærke og fornemme det. Men alligevel at Husene somme Steder bevægede sig, saa gjorde det dog ingensteds Skade.

D. 18. (28.) Mai. Den Tid Biskop i Odense M. Thomas Ringo sin første Præsteordination forrettede inter horas 6 et 7 matutinas, indfandt jeg mig med nogle flere Studiosis i Hospitalschoret for at høre hans Tale, hvilken fik god applausum.

D. 19. (29.) Mai. Kom en stor Deel Münsteriske Krigsfolk, hvilke rex Daniae havde sig af episcopo monasteriensi tilforhandlet, over til Skaane, Hans Kongl. Majestæts Hær at forstærke, foruden danske Folk, som bleve i disse Dage fra Kiøbenhavn jevnlig did overskibede.

D. 22. Mai (1. Jun.) Indkom i Belten mellem Sieland og Fyen en Esquadre Svenske Drlogsskibe, som fra Gothenborg paa et vist dessein vare udløbet og ventede nogle flere

*) Af den Maade, hvorpaa Bircherod paa nogle flere Steder nævner Ringo i sin Dagbog, eller med største Barsomhed sigter til hans Befordring m. m., lader det, som han ikke har været ret gunstig stemt for ham. (Sej. ogsaa ovenf. 19. Febr. og 9. April 1677.)

Skibe fra Stokholm, som de vilde conjungere sig med. Disse Skibe, hvilke man kaldede den Gothenborgske Flaade, bleve com-manderede af Admiral Erik Søeblad, og saasom Modbor hindrede dennem fra at komme ud i Østersøen, bleve de krydsfende derinde i Beltet nogle Dage frem og tilbage.

— Natten mellem den 21de og 22de Mai blev fra den Danske Armee i Skaane paa Parti udskiftet en Corporal med 12 Skytter og 12 Ryttere. Disse opsnappede 6 Bogne, som skulde til den Svenske Leir, hvorpaa var 100 Par Pistoler, 160 Par Rydsflæders Stovler, 160 Carbinremmer, stærk med Guld og Sølv besat, totidem Patrontaster, ligeledes stafferede Kollerter og Hatte, ogsaa med Guldgaloner, 6 Trompeter=Kiorteler herlig skammererede, 6 lange Lædergehang med tykke Sølvfryndser, en Pakke af Fielle, sammenslagne fuld af Sølv, altsammen æstimeret paa 7000 Rdlr.

D. 23. Mai (2 Jun.) Nogle faa Danske Galioter og Smakker, hvilke kommende fra Sielland, agtede sig til de andre danske Provincier, bleve, da de ikke toge sig vare for de Svenske Skibe, som laae udi Beltet, hoc ut et præcedente die af dennem opsnappede. Men dette Bytte beholdt Fienden ikke længe.

— Den eneste Mand paa Sproe blev og samme Tid af nogle Svenske, hvilke fra bemeldte Skibe udskiftede gjorde paa denne liden insul Landgang, ganske udplyndrede. Og dette var saa den eneste Skade, hvilken de ved denne deres Expedition nogen af de Kongl. danske Undersaatter tilføiede.

D. 24. Mai (3. Jun.) Døde i Kiøbenhavn den fornemme danske Poet Mag. Anders Bording, som forud havde, dog ikkun paa en kort Tid, været Lector theologiæ i Ribe, men vaar siden i mange Aar poeta regius, og Auctor til den danske Mercurius.

— Tidlig om Morgenen opsnappede den Kgl. danske Ober-Lieutenant Svaneveide, tæt ved den Svenske Leir, som stod ved Ronneberg i Skaane, den Kongl. Svenske General=Auditeur Jonas Roth, samt Stads=Majoren af Stokholm Didrik Eissen, og Krigsbogholderen Andreas Lichmann, og førte dem alle 3 fangne med sig tilbage.

Den danske Cornet Peder Steensen antræffede og eodem

die i Lund en Svensk Artillerie=Officeer med 14 Metal=Stykker, samt tilhørende Ammunition, Karrer og 50 Proviantvogue, og førte det med sig lykkelig bort til den danske Leir.

— Kom jeg tidlig paa Dagen tilbage fra Gerskov til Odense, hvor mig strax mødte de Tidender om classis Svecanæ Ankomst ved de Tjenske Ryster, hvorudover Stiftbefalingsmanden Hr. Erik Banner lod i Dag Ordre udstede til menige Borgere og Bønder i Landet, at de skulde i en Skynding forsamle sig under deres Capitainer, og begive sig didhen, hvor man befrygtede at Fienden skulde ville lande.

D. 25. Mai (4. Jun.) Efter som Borgemeistere og Raad i Odense vilde have, at Stadens Geistlighed ogsaa skulde udcommandere enten deres Gaardskarle eller andre mercenarios til Landværn, saa skikkede min fiære Fader ved mig Bud til Bissen, samt nogle af Professoribus og Præsterne, for at fornemme, hvorledes de sig agtede herudinden at forholde. Men deres samtlige Resolution var saaledes: at som de vare Pressurer nok undergivne desforuden, saa vilde de ikke beqvemme sig til bemeldte magistratus civilis postulatum at efterkomme.

D. 26. Mai (5. Jun.) Baar stor Skræk iblandt Folk baade i Fyen og Langeland formedelst befrygtet Landgang af de Svenske, hvilke man saa i Beltet at krydse. Fra Odense saavelsom og andre Byer i Fyen marscherede Borgerne i Gevær, under deres Stads capitainers Commando, ad Nyborg til. Bønderne af omliggende Herreder forsojede sig iligemaade under deres Herredsfogders Anførsel derhen for at giøre al mulig assistance, om nogen fiendtlig invasion skulde have skeet.

D. 28. Mai (7. Jun.) Saac vi atter adskillige Compagnier Bønder baade Mænd og unge Karle fra de Herreder, som ligge Vesten og Nordvesten fra Odense, at komme igiennem Staden, og Truppeviis at marschere hen til den Østersø=Kant. (sic.)

D. 30. Mai (9. Jun.) Der jeg i Kirken talte med Berthel Goth, sagde han mig, hvorledes Bissen var tilfands at introducere i vores Morgens og Eftermiddags=Chor udi Kirkerne sine egne ny Sange, som kaldes Mandelig Siunge=Chors første Part. Men een og anden af Præsterne havde dissuaderet dette hans Forsæt, menende: at det var bedst, at han differerede

denne sin Anordning til videre og lod, i det mindste saalænge Krigen varede, Menigheden forblive ved de samme Sange, som de vare vante til, saasom man befrygtede, at de af Almuen, hvilke nu undertiden pleiede Chorsang at søge, skulde ganske fielden herefter lade sig der indfinde, naar de sædvanlige og bekiendte Psalmer vare der affskaffede.

D. 31. Mai (10. Jun.) Ud paa Natten attraperede den Kongl. danske Admiral Hr. Niels Juul med 11 danske Dr-logsskibe den Esquadre Svenske Skibe, som havde i foregaaende Dage ladet sig see inter Sellandiam et Fioniam, men vare nu komne noget længere ud i Søen mellem Langeland og Lolland.

D. 3. (13.) Jun.) I Kiøbenhavn blev af Prædikestolene gjort Taksigelse for den Seiervinding til Søes, som man nudius tertius over de Svenske havde bekommen.

D. 4. (14.) Jun. Paulus Windingius Erasmi Fil., som nu anfangede sin Udenlands-Reise og kom hodie til Odense, besøgte om Eftermiddagen baade min Fader og mig. Han havde godt ved at giøre, saasom han vaar beneficieret med det skønne stipendio Hopneriano, som indbringer aarligen 500 Rdlr. Hans Reise-Cammerad Christian Mule, Mag. Hans Mules Søn af Nyborg, vaar og med hannem samme Tid inde hos os.

D. 3. (13.) Juli. Nogle Folk fra Landet, som havde hjemme ved Søfanten mod Svendborg, refererede, hvorledes de havde i Forgaars hørt en gruelig Skyden langt borte, men hvor det havde været, kunde man ikke endnu vide tilvisse.

D. 4. (14.) Juli. Vaar jeg med min kiære Fader ude paa Uggerslefsgaard hos Landsdommer Hans Oldeland. Der vi toge derfra hjem igien, mødte os paa Veien en af vore Bønder med de glædelige Tidender om vor Konges ypperlige Seivictorie over de Svenske, og saasnart vi vare komne ind i Gaarden, kom min Moder, Moster og flere imod os med samme Budstabs frydefulde Bekræftelse, saasom en ilende Courcer vaar om Eftermiddagen kommen igiennem Odense, hvilken Kongl. Majestæt havde fra Skaane affærdiget for at give sine hoie Allie-rede i Tydssland om denne Seier Rapport.

D. 5. (15.) Juli. Hvor man nu kom, vaar der lutter

Glædsfab og Fryd at høre, formedelst de meget angenehme Relationer om vor Flodes lykkelige Sø-Bataille, saasom den af hvilken Landets og Rigets Conservation en stor Deel dependerede. *)

D. 15. (25.) Juli. Skete efter Kongelig Befalning udi alle Kirkerne i Danmark solennis gratiarum actio for den herlige victoria navali, som Hs. Majestæt over de Svenske havde erlanget.

D. 19. (29.) Juli. Bekom vi med Posten Tidender om Feltslaget ved Landskrone, hvilke vare ei i alle Maader til Fornøielse, og syntes det snart at være saasom af Gud beskicket, at hine glædelige og hine mishagelige Budskab om regis nostri actionibus bellicis skulle os alternatim tilbringes.

D. 1. (11.) Aug. Baar jeg tilligemed alle de andre Studiosis, hvilke sig nu udi Odense opholdt, med at bære Mag. L. Stouds Hustrues Liig til sit Leiersted i St. Knuds Kirke, hvor Bispen M. Thomas Kingo, Liigprædiken forrettede. Om Aftenen lod Belbem. M. Ludvig os, som havde baaret Liget, inde paa et Biinhuus ad satietatem tractere.

D. 10. (20.) Aug. Blev Dland med de derpaa liggende Skandser og Blokhuse af de Danske under Admiral-Lieutenant Hr. Niels Juels Commando indtagen.

D. 16. (26.) Aug. Holdt den norske vice Roy, Hs. høie Excellence Hr. Ulric Frederic Gyldenløve sit Bilager udi Laurvigen i Norge med Frøken Anthonette, Grev Anthonii af Altenburg, kongelig Statholder i Grevskaberne Oldenborg og Delmenhorst, Datter.

D. 28. Aug. (7. Sept.) Om Eftermiddagen Kl. 3 blev Dronning Charlotte Amalia forløst paa Kiøbenhavns Slot med en ung Prindsesse, som næste Dag derefter blev døbt af Dr. Hans Leth og kaldet Sofia Hedevig.

Samme Dag havde den kongelige Statholder i Norge og General Feltmarschalk over den norske Armee Hr. Ulric Frederic

*) Under 12. Jul. beretter Bircherod, at man nu først i Fyen fik en udførlig trykt Relation om den store Sø-Bataille (Slaget i Kiøge Bugt); og at „ingen af de „løse Materier, som Bogbinderdrengene gik omkring med at sælge, blev med saa stor Begierlighed af hver Mand „kiøbt og læst, som denne Nouvelle.“

Gyldenløve en herlig Seiervinding over de Svenske ved Oddevald (Uddevalla.) *)

D. 14. (24.) Sept. Vaar Ild løs i den Landsby Strøe i Skaane, hart hos den Svenske Leir, som da stod ved Dagstrup, og afbrændte 3 Bønder-Gaarde, udi hvilke Kongens af Sverrig Rust- og Proviantkammer vaar, og nogle af Hans Majestæts Handheste, som tilligemed bleve indebrændte. Og meente man nogle af de danske Partigængere denne Ildbrand til Fiendens Afbræk at have antændt.

D. 6. (16.) Oct. Ankom til Kiøbenhavn General-Admiral Lieutenant Hr. Niels Juul, med den største Deel af Floden, der Resten vaar bleven tilbage under Rygen, og ingen af de Hiemsdragne vaar i fremfarne Storm ringeste Skade vederfaret, undtagen den flyvende Hiort, som vaar forulykket og gaaen til Grunde.

D. 8. (18.) Oct. Denne og næstfølgende Dage vaar vores regierende Dronning Charlotte Amalia dødelig syg af en hidsig Feber, som tilfloyes hendes Barselseng, saa at der af Medicis vaar ifkun slet Forhaabning om hendes restitution.

D. 13. (23.) Oct. Kom Kongl. Majestæts Broder, Prinds Georg, efter stor udstanden Fare til Søes, hjem til Kiøbenhavn igien.

D. 17. (27.) Oct. Den af Guds frygt og andre Dyder, et høi-lykkeligt Egtekab og en pruisvaerdig Alderdom sær berømmelige Matrone Anna Finche, Sal. Dr. Caspar Bartholins efterladte Vidue, døde i Kiøbenhavn Kl. 9 om Formiddagen anno ætatis 83, viduitatis 49.

*) Om dette Slag, hvor den norske Armee under Generalerne Lovenhjelm og Degenfeldt, 5 til 6000 Mand stærk, med et yderst ringe Tab, slog de Svenske, der, under Rigscantsleren de la Gardies Anførelse, vare 8000 Mand stærke, paa Flugt, og tilføiede dem et betydeligt Nederlag: findes en mærkelig Beretning (efter General Degenfeldts Rapport) i A. E. Holmberg's "Bohusläns Historia och Beskrifning"; Uddevalla 1842. I. S. 138—40. Om de Svenskes Retirade brugte Gyldenløve i sin Rapport det Udtryk: „hvilken de i sin Livstid her i Verden aldrig stammeligere kunde giort.“ Særdeles, hedder det hos Holmberg, „lupo de freidade Dalkarlarne som Harar ibland Klipporne.“ Slaget ved Uddevalla, før hvilket Carl XI forviste de la Gardie fra Foffet, stod den 25de, ikke den 28de August, som det sædvanligen angives.

D. 24. Oct. (2. Nov.) Den hollandske Auxiliair=Flaades Admiral, Wilhelm Bastiansen, bliver af vor Konge nobiliteret og slagen til Ridder af Dannebrogue.

D. 25. Nov. (5. Dec.) Blev efter Kongl. Anordning første Gang holdt Aftensangs=Prædiken udi Kiøbenhavns Slotskirke ved Slots=Prædikanten Mag. Joh. Ad. Bornemann, og siden derefter samme Eftermiddags=Tieneste hver Søndag og Helligdag continueret.

D. 4. (14.) Dec. Blev Schout by Nacht Floris Carstensen, som ved Lante=Rügen vaar ihjelskudt, hæderlig begravet.

Samme Dag blev den Danske General=Major Hans Walter, som i sidste Feltslag i Skaane den 14. Juli vaar ihjelskudt, i Wismar prægtig begravet. Dg prædikede over ham Superintendenten Mag. Michael Ludewig, forklarendes Textum 1. Sam. 12 V.

D. 23. Dec. (2. Jan. 1678) Bortreiste den muscovitiske Gesandt, Gabriel Joederovitz, fra Kiøbenhavn og tog sin Bei ad Königsberg.

I Aalborg blev Christen Høy, Consumptions=Forvalter ibidem ihjelskudt i sin Faders Huus af en Bagtmester Werner, som strax rømte.

D. 30. Dec. (9. Jan.) I mine Forældres Huus vaare de fornemmeste af vores Familie til Middag giestbudne.

1678.

D. 1. (11.) Jan. Blev for Stetins Overgang til Chur=Brandenburg giort iligemaade [som i Berlin o. s. v.] i alle Kirkerne i Danmark, efter Kong. Befalning, Taksigelse af Prædikestolen.

D. 6. (16.) Jan. Med femte Lecties Hører, Mogens Jensen, havde jeg en lang Samtale post meridiem, da jeg besøgte ham i hans Bærelse paa Skolen. Han beskrev saaledes

for mig de Fortrædeligheder og Difficulteter, som subordinatæ illæ functiones Scholasticæ fører med sig, saa at den Attraa, hvilkken jeg tilforn havde, mine vires i samme arena ogsaa at forsøge, fra denne Tid jo meer og meer forsvandt hos mig

D. 8. (18.) Jan. Det „svenske Skakspil“ (saa kaldtes prælium Fionense d. 14. Nov. 1659) spilles nu atter paa Rügen; sed in gentis nostræ cladem facie permutata. Denne Krigslykkens Omverling har givet en svensk Poet Anledning til at insultere natalem meam insulam med slikt et disticho:

„Sic libet ulcisci quassatæ funera gentis;
Fynia quæ dempsit, Rugia restituit.“

D. 10. (20.) Jan. Et høfligt Trygleri maa det med Billighed kaldes, naar man opsætter en eller anden Ting paa Dobel, og byder saa sine Kyndinger, baade fiern og nær, til at sætte derpaa. Saaledes blev jeg og nu med mange flere inviteret til at sætte paa en Hest, som blev med Tromme-Liud ført omkring paa Gaden. Eiermanden lod og nogen Brede og Fortrydelse derover fornemme, at jeg ikke parerede Invitationen.

D. 13. (23.) Jan. Havde vi fra Kiøbenhavn Relation om den Festivitæt, kostbare Dands og Kofsballet, som man i forgangne Dage ved Hoffet havde forlystet sig med. Men samme Dag bekommer vi og fra Hamborg nogle andre Tidender, hvorledes Suecus haver i disse Dage dandsset om med vore Folk paa Lant-Rygen. Hvad Betænkning enhver tromenende Patriot og Fædrelandets Elskere sig herover gjorde, er let at dømme.

D. 19. (29.) Jan. Med megen compassion hørte jeg en Bøværkones ynkelige Klagemaal over deres flette Tilstand, formedelst at de Intet nu kunde faae at fortiene, da hun og hendes Mand tilforn havde en drivendes Næring. Og vaar dette ikke den ringeste Plage, som denne haarde Krigstid forte med sig, at Haandværksfolk, der sadde for daglige Udgifter og Pressurer, kunde nu saare lidet Arbeid bekomme, efterdi de Fornemste, end siige de Ringere, lode ikke videre forarbeide, end hvad de knap og nap kunde behøve.

D. 22. Jan. (1. Febr.) Naar Affecterne tale, saa veed

de nok den allerværste Sag at smykke; derpaa gav en af vore Tjyenske Adelsmænd en klar Beviisning. Thi der han post meridiem besøgte min Fader, lagde han megen Berømmelse paa General-Major Numohr, som havde Commando over vor Krigsmagt paa Rygen, hvilken maatte bukke udi den ulykkelige action for 14 Dage siden, nemlig at han havde disponeret alting mod Fiendens Ankomst saare vel og viselig

D. 26. Jan. (5. Febr.) Vaar Jacob Anthonissen af Raakebøll inde hos os og fortalte adskillige latterlige choses om en gammel afsanket Ritmester, hvilken, siden hans Formue vaar gaaen Krebs-Gang, reiste nu omkring, som et kurzvillig Raad, paa Herregaardene i Landet, for at faae sin Føde.

D. 4. (14) April. Efter Affkedtagen med mine Forældre og Benner reiste jeg i Jesu Navn om Eftermiddagen Kl. 1 med Jac. Gottfried Becher fra Odense, og kom vi 3 Mile hen paa Alsens Veien til en Landsby om Aftenen, hvor vi formedelst paakommende Regn og Uveir maatte den efterfølgende Nat pernoctere. *)

*) Bircherod tiltraadte saaledes 1678 (ikke 1677, som i Worms Lexikon siges) sin Udenlandsreise. Han har om Reizens Fortsættelse optegnet, at han med sin Reisesælle den 5. (15.) April kom til Alsens, horte Prædiken, spiste hos Borgemeesteren Chr. Hansen Kühlenbrunn, tog over det lille Bælt, og reiste samme Eftermiddag til Haderslev, og videre $3\frac{1}{2}$ Mil til Tolsted (=: Feldsted) midt imellem Haderslev og Flensborg, hvor de Reisende ankom Kl. 8 om Aftenen. D. 6. om Morgenen til Flensborg, „en meget sund og lystig Stad, i en dyb Dal, med frugt-bare Bierge omkring; har mangfoldige heel skønne og grundmurede „Gaarde, herlige Fontainer med fersk Springvand i temmelig Mængde „langt igiennem Byen“; og herfra „efter Maaltid“ 4 Mil videre til „Slesvig-Gottorp“, hvor Bircherod og Becher ankom Kl. 6. Den 7de om Morgenen Kl. 3 i Mørke fra Slesvig til Rendsburg, „eller Rendesburg, som er den første Stad in ducatu Holsatiæ sic dicto, „ligger ved Eiderstrømmen, hvilken gjør Skilsmisse inellem Hertugdøm „Slesvig og Holsten, og er i sit Begreb ikke ret stor, men ellers en „meget stærk og capital Fæstning, Kongen af Danmark tilhørende.“ Her hørte Bircherod „loci diaconum“ til Froprædiken; og Kl. 10 reistes videre til „Nordorp“, en Landsby og ordinaire Bedested, samt derfra til „Nymønster“, 2 Mil derfra. Den 8de fortsattes Reisen om Formiddagen Kl. 9 2 Mile til Bramsted, og „post prandium“, til Dizeburg, „hvor vi, formedelst nogle Mr. Bechers Forretninger med hans Drendrivere, forbleve til om anden Dagen.“ Den 9de April om Eftermiddagen Kl. 3 naaede de Reisende omfider Hamburg, hvor de „indtil videre logerede ind hos en af Sgr. Bechers

D. 8. (18.) Mai. Blev Borreby, en Herregaard mellem Malmøe og Landskrone, som af de Svenske var befæstiget med Pallisader og omskandset, hasteligen af nogle danske Compagnier under General-Major Rankovs Commando indtagen, og Besætningen, som bestod af 112 Mand, tagen til Fange, og Gaarden derpaa tilligemed de fiendtlige Værker stukken i Brand og ruineret.

D. 28. Mai (7. Jun.) Redseglede den danske Orlogs-Flaade, under General-Admiral Lieutenant Hr. Niels Juels Commando, fra Kiøbenhavn og lagde sig ved Kiøge Bugt indtil videre Ordre.

D. 1. (11.) Aug. Creerede Dr. Ole Borch solenni depositionis ritu udi Kiøbenhavns Universitet 140 Studenter, fra Skolerne i Danmark og Norge ankomne.

D. 5. (15.) Aug. Uddrog den danske Garnison, som vaar 1200 Mand stærk, af Christianstad paa Soldater-Maneer med klingende Spil, Sak og Paf, tændte Lunter og Kugler i Munden midt imellem den Svenske Armade, som ved deres Udtog sig paa begge Sider af Beien (havde opstillet).

D. 6. (16.) Sept. Om Morgenen ganske tidlig blev Jomfru Agneta Sofia Budde, som med Gift havde ten-
teret at ombringe Grevinde Parsberg, halshuggen paa Slots-
pladsen i Kiøbenhavn, fiddendes paa en Stol, over et paa Jor-
den udbredt rødt Klæde. Fru Regitze Grubbe, som Til-
skynder til denne ugudelige Gierning, blev relegeret til Borring-
holm hendes Livstid. (Ex annot. paternis til Christ. 4ti
Recess. p. 290.)

Kyndinger i Forstaden." — Hermed ophøre Bircherods Reise-Opteg-
nelser i Dagbøgerne. Hvor lang Tid han tilbragte udenlands, kan af
disse i. ke sees med Bished. I Aaret 1678 findes i Dagbogen efter
den 8de April sket ingen Personalia om Forfatteren, og i Aaret 1679,
fra 1. Jan. til 11. Jul., kun en eneste Optegnelse om B. selv (eller
under res mæ); nemlig at han den 15. (25.) Jan. paa sin 21de
Fødselsdag gik til Herrens Bord; men uden at han derhos nævner
noget om Stedet, eller om sin Familie. Dette kan altsaa vel have
været under hans Reise. Den 10de og 11te (21.) Jul. 1679 er det
derimod tydeligt, at han har været hjemme i Odense, da han paa
førstnævnte Dag beretter: at han lovede sin forrige Præceptor, Sogne-
præsten i Balslev, Lauritz Giesning, at prædike til hans Bryllup;
og den 11te Jul. besaae han i St. Knuds Kirke de af Bogføreren
Peder Hauboldt oplagte Bøger.

D. 26. Sept. (6. Oct.) Kom Kongen af Danmark til Leiren i Skaane og mynstrede Krigsfolket, lod dem give Sold, og sig beredte til Opbrud.

D. 27. Sept. (7. Oct.) Om Natten døde paa Mulderup i Fyen Stiftamtmandens Hr. Erik Banners Frue, Fru Kirsten Lindenov, af en stærk Blodspot, som mange Steder der i Landet græsferede

— Blev baade i den danske Leir i Skaane, saa og i alle Kirkerne i Kiøbenhavn, efter Kongl. Ordre, denne Text til Bededags Prædiken forklaret: 2. Sam., 10, V. 12.

D. 29. Sept. (9. Oct.) I vor Frue Kirke i Kiøbenhavn indvies Dr. og Prof. p. S. S. theol. Christoffer Schletter til Bispop over Trondhiems Stift af Dr. Hans Bagger.

— Blev i alle Kirkerne udi Danmark gjort offentlig Taksigelse for Landte=Kygens Recuperation og lykkelige Indtagelse.

D. 3. (13.) Oct. Blev Caspar Bartholin, efter sin Disputats de cordis structura et motu, creeret *Philosophiæ et Medicinæ* Doctor.

D. 27. Oct. (6. Nov.) Blev i alle Kirkerne i Danmark, efter Kongelig Befalning, gjort offentlig Taksigelse for Stralsunds Overgang til de Brandenburgske.

D. 30. Oct. (9. Nov.) Paa Auditorio superiore i Kiøbenhavns Universitet holdt Mag. Chr. Nold, Theol. Professor Primar. en Disp. inauguralem, contra scrutinium Reformatorum Dr. *Nicolai Sthenonii*, Respondente Gerharo Joachimi Bonsaco, opponentibus ordinarie tribus e communitate Regia Decanis, extraordinarie Dr. Jano Bircherodio. Strax efter at Disputatsen vaar endt, gif Facultatis Theologicæ Decanus, Dr. *Hans Bagger*, Sellandiæ Episcopus, op til hannem in Cathedra, og der, efter en foregaaende vidtløstlig oration, creerede hannem more academico til Doctorem Theologiæ, i adskillige af de høie Ministris, deres Nærvarelse. Denne er den første Doctor=Promotion in Theologia, som er staaet paa bemeldte Auditorio. Thi ellers pleier den gemeenligen at ssee i Vor Frue Kirke, som er Templum academicum.

D. 1. (11.) Nov. Paa Kiøbenhavns Slot havde den

biskoppelige Mynsterste Gesandt, med Tilnavn Smising, offentlig Audients hos Kongl. Majestæt.

D. 22. Nov. (2. Dec.) Holdt Churfyrsten af Brandenburg med stor Herlighed sit Indtog til Berlin, efterat han havde i Pommern overalt erlanget Seiervinding over de Svenske, og dennem af samme Fyrstendom udjaget; og blev han med skienne Creporte og megen anden prægtig Fryd af Indbyggerne imodtagen.

D. 5. (15.) Decbr. Fra Borringholm vaar en stor Al-larm opreist; thi efterat de Svenske, saamange som af det uhyk-felige Skibbrud om Natten deres Liv salverede, vare der paa Landet opkomne, og havde mod Dagningen noget recolligeret sig, satte 600 Mænd sig iblandt dennem ved Strandsiden i Gevær.

D. 18. (28.) Decbr. Kom Kongelig Majestæts Broder Prinds Georg om Aftenen hjem igien til Kiøbenhavn, der han siden Sommerens Begyndelse havde været i Tydsffland.

1679.

D. 1. (11.) Jan. I Odense blev i Dag Nyaar med Her-pukker og Trompeter indblæst af de Mynsterste Ryttere, hvilke sammesteds laae udi Winterquarteer.

D. 4. (14.) Jan. Om Morgenen, ret udi Dagningen, fornam man udi Bendsyssel nogle faa Tordenskrald, tilligemed Liunild, hvorved den Sædegaard Steensbæk blev antændt og aldeles opbrændt.

D. 18. (28.) Jan. Om Natten scil. hora 2½ antemer. fødte Dronning Charlotte Amalia paa Kiøbenhavns Slot en ung Princesse, som siden om Eftermiddagen blev døbt af Dr. Hans Leth og kaldet Christiane Charlotte.

Bed Middagstid ankom atter til Odense over 200 Mand af de Svenske Fodfolk, som vare ført fangne fra Borringholm; enhver af dem bekom paa Gaden Penge og Brød til deres Underholdning, og marscherede saa fort igien ad Alsens.

D. 23. Febr. (5. Marts). Havde Velb. Christian Banner til Frederiksgave Bryllup paa Thorupgaard i Wend-syssel med Jomfru Mette v. Kuhla.

D. 4. (14) Marts. Om Aftenen Kl. 10 optændtes i Alsensfor Hans Ransens Gaard paa Slotsholmen i Kiøbenhavn en skadelig Ildbrand, som varede til næstfølgende Morgen, og lagde samme skønne Gaard med megen kostbar Formue i Asken. Saa bleve og tilligemed forbrændte tvende herlige Bibliotheker. Det ene Hans Ransens eget, det andet den forrige Cancellers Griffensfeldts, hvilke Bøger skulde efter den allerede udgangne Catalogum tilkommende Sommer været auctionerede.

D. 18. (28.) Marts. Denne og næstfølgende Dag bortdrog fra Odense til Westfalen 6 Compagnier Mynsterste Krigsfolk tilligemed Oberst Wend, hvilke Folk havde denne Vinter udi Fyen havt Dvarteer; saasom disse Compagnier vilde ikke forblive i Kongelig Tjeneste tilligemed de andre Mynsterste, hvilke alle bleve tilbage udi Danmark.

D. 20. (30.) Marts. Havde Oberst-Lieutenant Jens Steen Sehested *) Bryllup i Odense med Jomfru Sidsel Parsberg, Velb. Niels Parsbergs til Sellebjerg hans Datter. Copulationen forrettede Bispen Thomas Ringo.

D. 26. Marts (5. April). Havde Jonas Lilienskiold, Amtmand i Norge, Bryllup paa Rugaard i Fyen med Jomfru Sidsel Kaas, Sal. Biørn Kaases og Fru Birgitte Rotkirks Datter.

D. 31. Marts (10. April) Reiste hans Kgl. Majestæt fra Kiøbenhavn til Holstein og kom til Antvorskov Slot om Aftenen.

D. 1. (11.) April. Kom rex Daniae til Odense om Aftenen, ifkun med et maadeligt Følge; reiste om Morgenen derefter strax fort igien til Sønder-Jylland.

*) En vægte Søn af Hannibal Sehested, der lyste ham i Kuld og Rion; f. 1665, d. efter Bircherod 1698; en af sin Tids danske Poeter. (f. Worms Lex. II. S. 372; Myerup og Rahbek d. Digtek. III. 280, og fl. St.)

D. 3. (13.) Mai. Under Bornholm kom to danske Drlogs=Skibe Delmenhorst og den flyvende Hiort udi Fegtning med 5 Svenske Drlogs=Skibe. Paa Oldenborg vaar Niels Barfod og paa det andet Skib Bagge Knudsen Bust Capitain. Efter en stærk Combat maatte de Svenske omsider tage Flugten. De Danske kunde ikke forfølge dem, en Deel fordi de havde lidt temmelig Skade paa Seil og Redskab, en Deel og fornemmeligen fordi enhver af dem havde over 200 Svenske Fanger inde, som de havde indtaget af Bornholm mellem Hasfel og Hamershuus. Bores mistede udi denne haarde action ikke en Mand, endog et stort Stykke sprang paa Capitain Barfods Skib og over 3000 Pund Krudt blev forskudt. Denne Strid skete hart ved Rønne, og kunde sees af Indbyggerne paa Bornholm.

D. 14. (24.) Mai. Vaar en Duel ved Helsingborg mellem tvende danske Ober=Officerer: Oberst=Lieutenant Rankow og Oberst=Lieutenant Rachow; Rankow blev ihjelskudt, den anden blesseret.

D. 17. (27.) Mai. Lode 10 Svenske Drlogs=Skibe sig see ved Gulland, Norden for Wisby med danske Flage. De to seglede imod Kappelshavnen, med de andre krydsede Svecus i Søen uden for de tvende Der, store og lille Carlsøe. De paa Landet troede dem ikke, eftersom de kom ikke nærmere, endog baade Vinden og Veirliget favoriserede dem.

D. 19. (29.) Mai. Kom de Svenske Skibe, som et Par Dage havde krydset i Søen, Landet nærmere, og lode sig for Alvor mærke, at de vare tilfands Gulland at besøge. Et Skib seglede om Morgenen tidlig nær ind for Bestergarn, satte sig mellem Landet og Ubiholm (?); laae der stille til næstfølgende Morgen. Et andet Skib satte sig mellem Kronevald og lille Carlsøe med en Fløite og en stor Skude. To andre Skibe toge deres Løb til Burswyk. De øvrige lagde sig ind under store Carlsøe, paa det de Landgangen saaledes adskillige Steder kunde tentere.

D. 20. (30.) Mai. Begyndte Svecus, efterat han sine Skibe under Carlsøe Big til Raads havde forsamlet, Gulland par force at angribe og en fiendtlig Landgang at vove. Soldaterne, som skulde bemægtige sig Forlandet, bleve i en stor Mængde udi Slupper udsat, de andre imidlertid spillede med

Canonerne af Skibene for at afværge Landfolkets Modstand. Men den danske Commandant paa Landet, Oberst Martin Barthold med sit underhavende Mandskab, gjorde tapper Resistents, og baade med Stykker, hvilke han paa en opkast Standse lod plante, saa og med andet Gevær saaledes tog imod Fienderne, at de med stor Forliis sig tilbage igien til deres Skibe maatte retirere.

D. 21. (31.) Mai. Efterat den Attaque paa Gulland vaar mislinget de Svenske, og de havde paa lille Carlsøe begravet de Døde, hvilket de i samme Action havde bekommet, seglede de med deres Skibe bort igien ad Sverrig til.

D. 14. (24.) Jun. Reiste Enkedronningen Sophia Amalia saa og Prinds Georg og Printsesse Ulrica Eleonora fra Kiøbenhavn ad Holsteen.

D. 16. (26.) Jun. Om Morgenen kom Oberst Svanevide (Schwanwedel) samt 100 danske Ryttere uden for Landskrone i action og Skiermydsel med et stærkt Parti Svenske under General-Adjutant Hornemanns Commando, nedlagde af dennem 17, og 49 med sig fangne i Landskrone indførte, blandt hvilke vare 3 Ritmestere, en Lieutenant og en Cornet, de andre Gemene. Paa de Danstes Side bleve ifkun 3 Gemene døde.

D. 20. (30.) Jun. Reiste baade Kongen og den regierende Dronning fra Kiøbenhavn ad Holsteen, efterat den største Deel af Armeen vaar udi foregaaende Dage udmarscheret.

D. 1. (11.) Jul. Afbrændte ved uheldelig Hændelse største Delen af den Landsby Tellinge i Jylland i Ribe Stift, tiligemed den ældgamle og af regis runicisque monumentis navnkundige Kirke sammesteds.

D. 20. (30.) Jul. Havde Hamburg Stads Abgesandter offentlig Audients hos Kongen af Danmark til Pinneberg.

D. 21. (31.) Jul. Kom rex Daniæ til Altona, da 24 Kanoner bleve imidlertid løsne af Hamburgs Bolde, Hans Majestæt til Ære.

D. 6. (16.) Aug. Om Middagen slog Torden ned i et Krudthuus paa Christianshavn, hvor nogle Tønder Krudt og mange Granater laae inde, hvilket altsammen fløi i Luften.

D. 10. (20.) Aug. Havde den Moskovitiske Ambassadeur med stor solennitet offentlig Audients hos regem Daniaë til Rendsburg.

D. 15. (25.) Aug. Kom hans Kongl. Majestæt tilbage til Kiøbenhavn.

D. 22. Aug. (1. Sept.) Vaar en stor Storm i Østersøen, hvorved Ulykken saavidt træffede den danske Kongl. Krigsflaade, at et af de største principaleste Orlogs-Skibe, nemlig den Norske Løve, aldeles forgik.

D. 7. (17.) Sept. Udi Landskrone, som endnu vaar i vor Konges Possession, opkom om Aftenen Kl. 5 en stor og forfærdelig Ildbrand, hvorved 52 Gaarde bleve lagte i Aske.

D. 15. (25.) Sept. Paa Arrefkov i Fyen døde Velb. Fru Christenze Rosenkrantz, Sal. Hr. Mogens Høgs efterladte Enke.

D. 26. Sept. (6. Oct.) Blev vor Konges proposition og præntention imod den Stad Hamborg udi Amtmandens Huus i Pinneberg til samme Stads Abgesandter skriftligen overleveret af Grosscanceller Greve Ahlefeld, Rigsmarschal Körbitz og Oberjægermester Hahn.

Samme Dag blev Freden mellem Kron Danmark og Sverrig, som 5 Uger tilforn var sluttet i Frankrig, fuldkommeligere concluderet og fuldbyrdiget til Lund i Skaane af begge Kongers extraordinaires Ambassadeurs, som vare paa regis Daniaë Begne, Grev Anthon af Altenburg, kongelig Geheimeraad og Statholder i Grevskaberne, Baron Hr. Jens Juel, Geheime-Stats- og Cancellieraad og Vice-Præsident i Commerce-Collegio, og Conrad Biermann, Stats- og Justitsraad, samt Geheime Stats-Secreterer, men paa regis Sveciæ Begne Hr. Johan Gyldenstiern, Friherre af Lundholmen, Kongens og Sverriges Riges Raad, samt Hr. Franz Joël Drnsted, kongelig Cancellieraad og Stats-Secreterer.

D. 27. Sept. (7. Oct.) Blev til Lund i Skaane en ny defensiv Alliance og Forbund mellem Kongerne af Danmark og Sverrig ved deres ad diem præcedentem ommeldte Fuldmægtige Ambassadeurer, sluttet og oprettet. Denne Alliance-Traktat, som indeholder 22 Artikler, skulde efter dens Formelding staae fast i 10 Aar.

D. 30. Nov. (10. Dec.) Skete i Kiøbenhavn's Kirker, saavel som i alle andre Kirker over al Danmark, Taksigelse for Freden, efter Kongl. Befaling og te Deum laudamus stungen.

Bed denne occasion kom Sognepræsten til Helliggeistes Kirke Hafniae Mag. Esaias Fleischer i temmelig Ueilighed, fordi han som en passioneret Patriot gav i ovenmeldte Taksigelse heel lydelig sin og Fleres Ufornoielse tilkiende over Krigens slette Udgang paa vor Side formedelst de occuperede Stæders Restitution ic., idet han kaldte pacem nuperam en skiden og skammelig Fred, med mere deslige. Hvorudover han blev af Bispen Dr. Bagger jussu regio suspenderet ab officio. Og sprang der siden gode Penge for hannem til dem, der talte hans Sag i Lave.

1680.

D. 5. (15.) Jan. Tvende af Scholæ patriæ collegis, med hvilke jeg talte om Aftenen, beklagede sig, at deres Discant's Penge, disse hellige Aftener, Aar efter Aar mærkeligen formindskedes *). Item at udi de forrige Krigsaaringer, da her laae adskillige Ober=Officerer i Staden, kunde de have (særdeles ved deres Liberalitet) flux mere, end nu, da adskillige velhavende og fornemme Folk dennem med repuls afviser.

D. 12. (22.) Jan. Episcopi Amanuensis sagde mig, at hans Principal Biskop Ringo havde i Sinde, ikke allene et Typographie udi sit eget Huus at indrette (hvilket ogsaa allerede vaar fra Lübeck forskreven), men endog, strax ved Døense, en Papirmølle at lade oprette. Til hvilken Brug han havde i Sinde at kiøbe Egby Mølle, som ligger halvanden Fierdingvei Østen fra Byen, saafremt Eiermanden den vilde afhændige.

*) Discant=Penge, Sang=Penge, som Disciplene i de lærde Skoler indsamlede ved at synge for Folks Døre visse hellige Aftener m. m.; en Skik der først reent affaffedes ved Skoleforordningen af 11. Mai 1775, § 82: „Den Omgang med Chorene visse hellige Aftener om Aaret, samt at lade nogle af Disciplene gaac om ved Middags Tid med en Kury og Bøsse, at synge for Dørene, skal fremdeles være aldeles affaffet.“

D. 18. (28.) Jan. Den regierende Hertug af Holsteen-Gottorp, Christian Albert, lod i alle de sig tilhørende Stæder saavel i Hertugdøm Slesvig som i Holsteen, holde en Takfølgelsesfest for Freden. Til Froprædiken blev i Kirkerne forklaret text. 1 Reg. 8 v. 56, 57, 58. Til Høimesse Søndagens ordinaire Evangelium, dog med Application til præsentem lætitiæ &c. Til Aftensang Psalmen 66 B. 8, 9, 10, 11, 12, 13.

D. 20. (30.) Jan. Besaae jeg i Gregorii Bogbinders Huus adskillige Libros incompactos, hvilke vaare hannem fra Petro Haubaldo, Bibliopola Hafniensi, tilskikkede, at han dennom til Emptores skulde distrahere. *)

D. 25. Jan. (4. Febr.) Døde i Kiøbenhavn Hr. Vincent Joachim Hahn, Ridder af Elefanten, Rgl. Majestæts Geheime.

D. 28. Jan. (7. Febr.) Døde paa sin Gaard i Langeland Velb. Thomas Bøch, *Judex provincialis Langlandiæ*; og succederede hannem i Landsdommer-Embedet sammesteds (efter sin forhen givne Expectants-Vocation) Otto Risbrich.

D. 29. Jan. (8. Febr.) Skrivelse bekommen fra min Fætter, Erik Birkerød, dateret Hafniæ den 27. hujus, hvorudi, foruden andre particularia. tilkiendegives den Glæde, som Mange haver, formedelst Ober-Jægermester Hahnes dødelige Afgang; saasom man haver holdt hannem for en skadelig Minister for dette Rige, &c. Men om det vil gaae bedre til herefter, fordi han er borte, vil Tiden lære.

D. 7. (17.) Mai. Randsagede jeg flitteligen paa Graabrodre Kirkegaard efter en Liigsteen, hvilken min Foder sagde mig at skulde for 20 Aar siden der være funden, hvis inscription skulde have vaaren saaledes: Herunder hviler baade Læg

*) Under følgende Dag (21. Jan.) beretter B., i Anledning af et nyt Besøg „in ædibus Gregorianis“, at de fleste af ovenmeldte Boger vare „af ringe Værdi“, men „temmelig høit taxerede; saasom den gode Hauboldt vidste nok, hvad han vilde have for sine Vare.“ — Videre tilføjer han, at Gregorius Bogbinder i „en Leiet Pakbod, udi et Huus i Korsgaden, ved Hjørnet af Staalsstrædet“, indrettede „en offentlig Boglade, den allerførste i Odense, der bestod fra dette Aars Kyndelmesse,“ og „fremdeles paa halvandet Aars Tid.“ Men da Byens Magistrat „derover satte ham i høiere Stat, end tilforn,“ og han ingen synderlig Afstræk fik paa Bogerne, maatte han opgive sin Boglade.

og Værd, som Døden Aar 1601 og 1602 haver bortkaldet ved Pest. *)

D. 22. Mai (1. Jun.). Saae man om Morgenen, før Solen stod op, allevegne i Dannemark, Holsteen og paagrændsende Lande, Ild af Himmelen at nedfalde.

D. 22. Jul. (1. Aug.) Vaar Kong Christian den Femte allerførste Gang i Aalborg, ankom did Kl. halv 6; Eftermiddag.

D. 23. Jul. (2. Aug.) Tog Kongen over Liimfiorden og hen til Hals, hvor han nøie besaae Skandsen og dens Fortification, blev baade ved Ankomsten og Vortreisen med Stykkers Løsning af Bolden æret. I den Aften kom han tilbage til Aalborg igien.

D. 24. Jul. (3. Aug.) Reiste rex Daniæ om Morgenen bort fra Aalborg, spiste om Middagen i Randers og kom sub vesperam til Aarhus, hvor hans Kongl. Majestæt drog ind i Bispe-Residentsen.

D. 21. (31) Aug. I Kiøbenhavn afbrændte tre Huse hos Enkedronningens Have udi store Strandstrædet.

D. 16. (26.) Oct. Ankom til Ddense fra Kiøbenhavn Churfyrstinden af Heidelberg Wilhelmine Ernestina; logerede i Borgemester Jens Eriksens Huus. Efter Middagsmaaltid reiste hun strax fort igien ad Holsteen, og derfra siden hjem.

D. 21. (31.) Oct. Om Morgenen Kl. 8 opkom i Kiøbenhavn, udi en Bryggers, Jens Nielsen Halls Gaard i Bro-læggerstrædet, en meget stor og ulykkelig Ildbrand, som holdt ved til anden Dags Morgen, og lagde den samme, tilligemed 23 andre Huse, mestendeels skionne Brygger-Gaarde, i Aske.

D. 26. Oct. (5. Nov.) Blev Regis Christiani Dvinti Dronning paa Kiøbenhavns Slot, forlost med en ung Prinds, deres fjerde Søn, som strax samme Dag blev af Hofprædikanten Dr. Hans Leth døbt og kaldet Carolus.

D. 18. (28.) Decbr. Om Aftenen Kl. 5 saae jeg med mange flere første Gang i Ddense den forfrækkelige og

*) Inscriptionen har idetmindste ikke meget Præg af at være authentisk eller nøiagtig; og Stenen, som B. eftersøgte, var ingensteds at finde.

usædvanlig store Comet, som i adskillige Lande tilforn havde ladet sig see; og lod den sig hos os denne Gang tilsyne fra Kl. 5 til Kl. halvg. 7.

1681.

D. 9. (19.) Jan. Jomfru Anne Giøe til Hvidfiel, Henrici Giøe, prænobilis Dani filia, en høibedaget og af sin exemplariske Gudsfrygt samt store Curiositet med alle danske Bøger at sammensænke vidtberømt Jomfru, døde paa Hvedeholm i Fyen, hvor hun var henreist sin Broderdatter Fru Susanne Giøe at besøge, Kl. 8 Formiddag.

D. 25. Jan. (4. Febr.) Blev Mag. Jacob Worm paa Consistorio Hafniensi dømt fra Kald, Kiortel og ordine sacerdotali.

D. 15. (25.) Febr. [I et blandt Maanedens Tillæg optaget Brev af samme Dat. (fra Biskop Erik Grøve i Aarhus til hans Svoger, Bircherods Fader,) forekommer følgende:]

„Voris Ambtsskriver her over Ambterne haver nu for Ny-
 „ligen faaet ordres fra Rente-Cammeret, alle Geistlige for Ros-
 „tjeneste at søge *), hvorved os Geistlige (hvoraf en Deel mere
 „end Andre i disse Tider ere ad medullam emaciati) udrage-
 „lige Ting paabyrdes; thi kommer man først til at svare Ros-
 „tjenesten for i Mar, da er at frygte, at de vil gaae op paa,
 „at betale derfor siden No. 1673. Og jeg kan med Sandhed
 „sige, at skal det saa continuere, da kan vi ikke have det tørre
 „Brød til vort arme Livs Dphold. Bonden, vi skulde have

*) Af det nedenfor anførte Brev af 5te Oct. 1680 sees, at denne Afgift udgjorde 1 Mark af en Lønde Hartkorn aarlig „af hvis Landgiæld de Geistlige pro officio nyder.“ Ved denne „Landgiæld“ menes nemlig Landgilden af det Jordegods, som efter Reformationen tillagdes Bispeskolene som en Deel af deres Indtagter. (Vsf. f. Er. Krags Christian III. Hist. 3die D. S. 170 fig. 237 fig.)

„Landgilde af, er i Bund og Grund forarmet, og somme øde.
 „Jeg haver det bare Korn af Landgilde og Tiender her til Em-
 „bedet, hvoraf jeg haver nu snart skattet saa meget, at Udgiften
 „i bare Contributioner er vorden lige med Indtægten; om den
 „ikke er vorden høiere. Jeg bad endnu gierne, D^{ne} Affinis, at
 „J vilde lade mig vide, om Eders Episcopus haver suppliceret
 „om Forfskansel for Kostienesten paa Geistlighedens Begne, som
 „her berettes, og hvad Svar derpaa er faldet *) Jeg
 „veed vel, at Eders Biskop, saavel som Episcopus Viburgensis
 „cum residentibus. haver indgivet Memorialer derom i Skatte-
 „Cammeret, men ifkun faaet slet Svar derpaa, som jeg og haver
 „seet. Gud, som haver alle Kongers Hierte i sin Haand, bevæge
 „Kongens Hierte til at forbarme sig over Christi betrængte Kirke
 „og Kirketienere, og annamme vore Siæle i en salig Stund i
 „sin velsignede Haand, og lade Legemet faae Rolighed i sit
 „Sovekammer; thi man maa nu snart grave efter Døden, som
 „efter skiulte Liggendefæ, af Længsel at komme fra denne haarde
 „og fortrædelige Verden.“

D. 21. Febr. (3. Marts). Gif jeg hen til Peter Haubolts, Bibliopolæ Hauniensis, som i Dag vaar til Ddøense ankommen, i hans logement, og annammede hos hannem Cataloguen paa de Bøger, som han havde hidbragt med sig til Marfæd.

D. 23. Febr. (5. Marts). Gif jeg at see Dr. Olai Rosenfrankii apologiam nobilitatis Danicæ contra Franciscum Irenæum (Irenicum) og Johannem Bunonem, som i disse Dage ved Trykken vaar udgangen; Enhver inter eruditos, med hvilke

*) I et fildigere Brev fra Biskop Grave (5te Oct. 1680) til Dr. Jacob Bircherod, havde han allerede anmodet denne om at meddele ham Underretning herom. Han tilføier: „Der hans Kongelige Majestat var her, talde jeg heel bevægelig med Hs. Excellence von Stöcken om den Materie, og remonstrerede, hvor mange og store Udgifter Geistligheden i denne Krigstid havde havt. Hans endelige Resolution var, at de kunde supplicere, og jeg opsatte en favorabel Opkrift (Erklæring) derpaa, saa vilde han lade sig det være angelegen.“ Biskoppen omtaler i dette Brev Rugens Misvart i Tjen og paa nogle Steder i Jylland; „dog formedelst Mængden af det gamle Korn, som er i Landet, gielder det nye saare lidet; en Tonde Rug 1 Slet Daler; Bygget for Tonden 3 Mk. 8 St. Havren for Tonden 1 Mark 8 Skilling.“

jeg talte herom, forundrede sig over autoris Driftighed, og frygtede paa hans Begne, at liberior iste calamus, hvilken han udi dette Skrivt passim haver brugt, vilde ikke bekomme hannem ret vel. Det Udgangen og kort Tid derefter bekræftede.

D. 24. Febr. (6. Marts). Blev Jomfru Anna Gise (til Hvidkilde) i St. Knuds Kirke i Odense begravet *), og prædikede over hende Sognepræsten Mag. Ludv. Stoud. Og efter Prædiken parenterede derforuden paa Kirkegulvet hendes Brodersøn Mogens Gise.

D. 26. Marts (5. Apr.) I Nyborg blev en ung Herremand, af Familie en Wedel, halsbuggen.

D. 18. (28.) Apr. Om Aftenen Kl. 11 optændtes i Trondhiem en meget ulykkelig Ildbrand, som holdte ved til næstfølgende Dags Middag, og lagde den ganske Stad jammerligen i Aske, saa at intet blev frelst, uden allene de Domkirken, Bispe-residentien, Amtmandens Gaard og nogle faa Fisserhuse.

— Reiste hans Kongl. Majestæt tilligemed Dronningen og den ganske Hoffstat fra Kiøbenhavn om Estermiddagen, og pernocterede siden paa Anderskov.

D. 19. (29.) Apr. Ved Hoffets ilende og hastige Rejsefærd spandt en og anden, som skulde lave deres Bogue og Heste til, ingen Silke; hvilket og primariorum Neoburgi incolarum nonnemo denne Gang fik at vide, da en skion hannem tilhørende Hest styrtede og døde, som os blev sagt, for en af Herrens Bogue midt imellem Nyborg og Odense, men fik dog for samme sin Skade ingen Erstatning. Jeg har in originali et lidet Brev, som rex Fredericus primus haver fordum udi lige Tilfælde skrevet sin Rentemester (Archicamerario nostro) Anders Glob, Provst i Odense til, og er saaledes stilet: Fredericus, Dei gratia Danorum &c., „præmisso nostro sincero „favore: Kiære Mester Anders, maa I vide at Gert Bryske vor „Hofftinder haver mist en Hest saa god som 50 Gylden; thi „bede vi eder, at I ville fornøie hannem samme 50 Gylden i

*) Hun var født paa Turebygaard i Siølland, d. 11. Dec. 1699; og døde, efter Bircherod (ovenfor S. 204) den 9de (19de) Jan. 1681. I hendes Personalia, foran Fortegnelsen paa Karen Brahes Bibliothek, S. 48, hedder det, at hun døde, 71 Aar og 3 Uger gammel, 1680.

„danſke Mynt; det forſkyldte vi gierne, beſalendes eder Gud.
 „Skrevet paa vor Gaard Hundsbeſt, vor Frue Dag nativitatſ
 „anno Dni 1527 under vort Signet.“ — Saa det nok ſynes
 at bemeldte G. Bryſte maa ogſaa uden Tvivl have miſtet ſamme
 Heſt i Kongens Grinde, men vaar derhos i Vederlags Annam-
 melſe lykkeligere end ſomme nu omſtunder ere.

— Ankom Kongen og Dronningen med deres hele Suite
 om Aftenen til Odense [og drog næſte Dag videre ad Holſteen].

D. 22. Apr. (2. Mai). Døde i Kiøbenhavn Chriſten
 Pedersen, Kongl. Majestæts General-Tiſkal, Proprietarius til
 Rødfield i Fyen, foruden nogen foregaaende Svaghed, meget
 haſteligen.

D. 26. Apr. (6. Mai). Gik Kongl. Majestæt til Skibs
 fra Glückſtad til det Grevſkab Oldenburg, hvor han om Aftenen
 ankom, og ſig ſammesteds mere end 14 Dage ſiden opholdte.

D. 14. (24.) Mai. Reiſte Kongl. Majestæt fra Kiøben-
 havn ad Holſteen til.

D. 16. (26.) Mai. Stod Dr. og S. S. Theol. Prof.
 Jens Bircherods Copulation med ſin anden Huſtru, Fr.
 Karen Køler, Sal. Dr. Cr. Pontoppidans, Nidros.
 Episcopi Enke, i Børloſe Kirke ved deres Gaard Borup.

D. 26. Mai (6. Jun.) Begyndte Churfyrſten af Bran-
 denburg ſin Reiſe fra Berlin til Holſteen for Kongen af Dan-
 mark at beſøge. Tog ſin Reiſe ad Spandau, Fuhrtodten, Per-
 leberg, Lenbau, Lerenburg.

D. 30. Mai (9. Jun.) (I et Brev af ſamme Dat. fra
 Mag. Henr. Gerner i Birkerød forekommer:

„De Soldater, ſom Svoger (Faderen Dr. Jac. Bircherod)
 „omſkriver, haver deris Leyr uden for Veſter Port, og arbejder her
 „daglig udi den Ny Canal eller Haſn at indgrave, hvor et ſtor
 „Berk er for, og naar det bliver ferdig, er det heel nytteligt.
 „Den gamle Haſn og iligemaade oprenſes, hvilket giver en ſtor
 „ſtank i Byen, ſom tør i Fremtiden foraaſage Sygdom. Der
 „findes mange Børn i Mudderet og i Jorden, ſom ere
 „myrde og henkaſte, for hvilke udediſke Gerninger er gaaen bon
 „i alle Kirker, at Gud vilde aabnbare de ſkyldige. Og har
 „Gud allerede rørt Hiertet paa Nogle. En Gold-Amme til

„Wigantis i Kiøbenhavn vaar i Kirken og hørde Formaningen, kom hiem heel bedrøvet, imod hendes forrige Lystighed, gik self til Befiendelse, at hun hafde paa een sted nedfatt 2 Børn; bleff fort i forvaring, og skall nyde sin Rett.“

D. 3. (13.) Jun. Efterat Elector Brandenburgensis med sin Gemahl og Børn vaar om Morgenen reist fra Pinneberg og havde spiißt om Middagen til Elmskorn, reiste de videre fort og ankof om Estermiddagen Kl. 4 til Ikehoe, hvor hans Kongl. Majestæt af Danmark deres Ankomst ventede. De førte med sig en Suite af 320 Personer og 700 Heste, og holdte med skion Proces deres Indtog.

D. 5. (15.) Jun. Holdte Kongen af Danmark og Churfyrsten af Brandenburg til Ikehoe Geheime Conference med hinanden i nogle Timer.

D. 8. (18.) Jun. Reiste Churfyrsten og Churfyrstinden af Brandenburg item Churprindsen og hans Gemahl med deres ganste Suite fra Ikehoe igien, og bleve de af hans Kongl. Majestæt noget ud paa Beien ledsagede.

D. 20. (30.) Jun. Til Pyrmont i Westfalen vare nu, foruden Eufedronningen af Danmark og Prinds Georg, en stor Mængde af Fyrstelige Personer forsamlet, nemlig Churfyrsten af Brandenburg med sin Gemahl, samt 2 unge Prindsfer og en Prindsesse, Churfyrstinden af Heidelberg, Hertugen af Zelle med sin Gemahl, og en Prindsesse, Hertugen af Hannover med sin Gemahl, samt 2 Prindsfer og 1 Prindsesse, Enke Landgrevinden af Hessen-Cassel med hendes Son den unge Landgreve og hans Gemahl, en Fyrste af Anholt med sin Gemahl og en Prindsesse, 3 Fyrster af Holstein-Beck og Synderborg, Prindsen af Sachsen-Eisenach, 2 Grever af Waldeck, 2 Grever af Lippe, og mange flere høie Herrer.

D. 21. Jun. (1. Jul.) Blev Kongl. Befaling ex arce Hafniensi udgiven, at Capitelet, for hvilket Wgtestabsfager pleiede at indstævnes, skulde fra Roskild til Kiøbenhavn forflyttes.

D. 25. Jun. (5. Jul.) Blev ved Kongl. Forordning den nyttige Anstalt giort, at Lygter udi alle Gader og Stræder

i Kiøbenhavn herefter skulle opreises *), i hvilke Lamper maa brænde, saalænge Nattens Mørke varer, for at hindre og afværge herved den Røveri og Overlast, som flemme Menneſter tilforn ved Aften og Nattetide pleiede ſammesteds at øve.

D. 26. Jun. (6. Jul.) Fødte regina Sveciæ, Kong Caroli XI. Gemahl, en ung Prindsesse, ſom blev anden Dagen derefter døbt og kaldet Hedevig Sofia.

D. 27. Jun. (7. Jul.) Giorde afgangne Grev Anthoni, Kongl. Majestæts Geheime Raads og Statholder i Oldenburg og Delmenhorst, efterladte vidua. Charlotte Amalia, Prindsesse af Tarente, Barsel, 8 fulde Maaneder efter bemeldte ſin Herres Død, og fødte en Søn, ſom blev kaldet efter Faderens Navn Anthonius, Greve af Altenburg.

D. 29. Jun. (9. Jul.) Reiſte vores Konge om Morgen tidlig Kl. 3 fra Kiøbenhavn, og ſkyndede ſig ſaa haſtig frem, at han, efterdi Veien var god og Binden over Belſtet ſøielig, kom ſamme Dags Aften Kl. 10 til Kolding, hvor Hs. Majestæt ſiden i 5 Uger forblev.

D. 1. (11.) Jul. Blev Hr. Conrad, Greve af Reventlov, paa Goldinghuus regaleret af Kongl. Majestæt med Ridder-Ordenen af Elefanten.

D. 11. (21.) Jul. Om Formiddagen Kl. 11 døde i Golding Henrik von Støkken, Kongl. Majestæts Geheimeraad, Over-Kentemester og General-Krigscommiſſarius anno ætatis 51.

D. 12. (22.) Jul. Ankom til Golding Dronningens Broder, Landgreve Carolus af Heſſen-Cassel, tilligemed ſin Gemahl, og lode de ſig næſten 3 Ugers Tid ſammesteds opholde og bleve imidlertid af Kongen og Dronningen med allehaande behagelig Divertissement dagligen forlyſtede.

D. 23. Jul. (2. Aug.) Min Morbroder, Landsdommer Otto Riſbrigh, ſom nyligen vaar hjemkommen fra Golding, hvor han hos Kongl. Majestæt havde opvartet, fortalte os adſkillige

*) Jvf. om Lygternes Indførelſe, og Lygtevæſenet i Kiøbenhavn, S. Thaarup „Journal for Kiøbenhavnere.“ I. S. 35—38.

particularia om Hoffets lystige recreationer sammesteds. Ellers sagde han, at den Bisit, som Landgreven af Hessen=Cassel i disse Dage hos Kongen paa Goldinghuus afslagde, skulde, efter Nøgles Gisning, paa et særdeles dessein og vigtig conferentz være anseet, hvortil vi dog intet siden videre kunde fornemme.

D. 28. Jul. (7. Aug.) Besaae jeg om Morgenen Gamtoft Kirke inden og uden, og fandt paa Kirngaarden (sic) nogle aflange Gravstene af Graa=Ramp, med adskillige ældgamle og moren ukiendelige coelaturis og Billeder, hvilke letteligen kunde eragtes, at være i Hedenskabets udhugne. Og sagdes, at de samme tilforn havde ligget iblandt nogle Steen=Dysser i Marken, men vaare i fordom Tid derfra blevne hidførte.

D. 4. (14.) Aug. fik jeg med Posten Skrivelse fra Mag. Peder Terpager, Conrector i Ribe, som begierede Underretning om adskillige danske Bøger, efterat han havde spurgt, at jeg havde opskrevet Catalogum over Sal. Jomfru Anne Gises Bibliothecque *), saa han formodede sig deraf nogen nærmere og fuldkommeligere Kundskab at skulle bekomme til at supplere den Tractat, hvilken han havde taget sig for at elaborere, og (under

*) Man erfarer heraf, at vor Bircherod egentlig var den, som forfattede Fortegnelsen over Anne Gises og Karen Brahes berømte Bogsamling, hvilket Arbeide Faderen havde paataget sig. (See L. Linds Fort. til Karen Brahes Bibliothek. Kbh. 1728. Jvf. Kalkar om Odense Bibliotheker. 1836. S. 23.) I et Brev (dat. Hvedholm, 17. Dec. 1680) fra Jomfru Anne Gise til Dr. Jacob Bircherod (som findes affrevet i App. til Januar 1681) forekommer følgende, hendes Bogsamling angaaende, hvoraf man seer, at hun endnu i sine sidste Dage tænkte paa at lade Catalogen trykke: „I øvrige takker jeg „Eder, som min høytærede gode Ven, at I endog nu haver mine ringe „Bøger i Eders Tanker, for at give dem og mig en Hufommelse ved „en trykt Catalogum, hvilket jeg og efter eders Raad samtykker „gjerne at stee; og hvis I, som den første Paafindere og Begyndere „derfor, vil det til endelighed befordre, skal Omkostningen, enten jeg „leder eller døer, taenemmeligen erfattes; og skal der gøres Forlag „(Forlæg o: Udlæg), vil jeg Eder saa mange Penge tilstille, som „dertil behøves, hvorom jeg forventer Eders Svar. — — Saa maa „jeg og lade Eder viede dette, som en Ven af mig og mine Bøger, „at jeg haver taget Omfarg for dem efter min Død, at de, som jeg „med saa stor Flid og Glæde haver samlet, maatte ikke blive spreedt; „og derfor givet min Broder=Daatter Karen Brahe dem allesammen, „som ikke skal mindre elske, agte og føre sig Nytte af dem, end jeg „haver gjort, som Gud være æret.“

Titel af „Den danske Boglade“) for Lyset i Fremtiden at udgive.

D. 26. Aug. (5. Sept.) Døde i Kiøbenhavn Ditmar Båseke, Raadmand i bemeldte kongelige Residents-Stad, en fornemme, riig Mand og anseelig Negotiant.

D. 18. (28.) Sept. Gik Tillavelsen for det høie Herstabs Forventelse an udi Ddense, idet Kongens Fuhrerer om Eftermiddagen til Byen ankom og gjorde fuldkommen Anstalt for deres Ankomst.

D. 19. (29.) Sept. Reiste Kongen og Dronningen Charlotte Amalia med en stor Suite af de fornemste ministris fra Kiøbenhavn ad Fyen.

D. 20. (30.) Sept. Ankom hans Kongl. Majestæt til Ddense fra Kiøbenhavn, saavelsom og den regierende Dronning, hver i sin Careth, om Aftenen Kl. mellem 6 og 7, og fulgte med dennem hans høie Excellenz Gyldenløve, Grev Reventlov, og adskillige flere af de høie ministris; lod sig og samme Tid indfinde udi Staden, for Majestæterne at opvarte, de fleste af den Fyenske Land=Adel, Grev Wedel, Baron Putbusch, Jørgen Scheel, Erik Sehested og andre.

D. 21. Sept. (1. Oct.) Regn den ganske Nat og Dag uden Dphold; og vaar herudover stor Glendighed iblandt Bønderne, hvis Byg og Boghvede endnu mange Steder stod ude.

— Henskikkede Kongen Karosser og Bogne til Færgestaden ved Bøgden, sine høie Forvante at annamme og til Ddense at hidføre.

— I Kiøbenhavn havde Prof. Oluf Rømer Bryllup med Anna Maria Bartholin, Dr. Erasmi Bartholin, Assessoris i Høiesteret samt Medicinæ Professoris Regii, eneste Datter.

D. 22. Sept. (2. Oct.) Om Formiddagen vaar Kongen med mange Cavalliers ude i Ladegaards Skov, en Fierdingvei fra Ddense, hvor de sig med Algerhøns=Jagt forlystede. Men om Eftermiddagen reed Hs. Majestæt, post sumptum in arce prandium, tilligemed dennem ud paa Faaborg=Veien og besaae samme Tid det øde og forfaldne Jernværk i Braa bye, og forsøiede sig saa imod Aftenen tilbage igien til Ddense.

— Spadserede jeg med nogle gode Benner paa et Par Timers Tid uden for Byens Nordre Port, for at besee hans Kongl. Majestæts og de andre Herrers Lyst=Exercitier sammesteds. Hans Antoniisen, en gammel Mand i Skibhuset, septuagenario maior, sagde os, at han aldrig kunde mindes, at det Kongl. Hærskab i den Egn havde jaget.

— Hora 7ma vespertina ankomme til Odense de tvende Kongens Søstre, Churfyrstinderne af Sachsen og Heidelberg, samt Prinds Georg, med en stor Suite af deres Cavallierer og Hofbetiente, item en Prinds af Hannover, den regierende ducis Hannoverani Dn. Ernesti Augusti Søn, saa og Hertug Ernst Gynthers Søn af Als, *Fredericus, Dux Slesv. et Holsat. lin. Synderburgensis*. Og vare de samtligen tagne eodem die fra Augustenborg paa Als. Men de regierende Lyneborgiske Fyrster, hvilke Kongen iligemaade havde ventet herhid, bleve, tilligemed deres Søster Enkedronningen, propter causas certas paa bemeldte Augustenborg tilbage. Og lode de ved benævnte tvende unge Herrer deres Complimenter og Udeblivelses Undskyldninger hos hans Kongl. Majestæt aflægge.

D. 23. Sept (3. Oct.) Over dette at Kongens Morbrødre, de regierende Herrer af Lyneborg, imod hvis Ankomst og sikker Forventelse den største Tillavelse i disse Dage var skeet, de bleve præter opinionem paa Als tilbage, og lode Hs. Majestæt varte efter sig forgiæves, hørte jeg adskillige Domme og Discourser. Pleriqve censebant ipsos ob rationes politicas, a suspicione aliqua ortas, animis mutatis, congressum regis in hac insula declinasse.

Udreed Kongen horis antemeridianis en Miils Bei fra Odense til Norup, Willistoft og andre omfringliggende Dorper, Egnen sammesteds at beskue.

Om Middagen havde Hs. Majestæt paa Slottet, eller St. Hans Kloster, sin Broder og Søster samt de andre fyrstelige Personer, item de høieste af sine ministris hos sig til Taffel, og dennem paa magnifisque Viis tracterede.

D. 24. Sept. (4. Oct.) Forsøiede de to unge Herrer, Prindsen af Hannover og Hertugen af Holsteen=Sønderburg, sig bort igien fra Odense til Augustusburg, efterat vores Konge

havde regaleret den første med en skøn Ridehest, hvilken han købte samme Tid af Stiftamtmanden Baron Winterfeldt.

D. 25. Sept. (5. Oct.) Vare Kongen, Dronningen og Prinds Georg, samt mange Grandes, baade til Høimesse og til Aftensang i St. Hans Kirke i Odense, Gudstieneste at høre; og prædikede Bispen Mag. Thomas Ringo til Høimesse, men Capellanen Hr. Mikkel Marcusen til Aftensang. For Churfyrstinderne og deres Suite blev holdt tydsk Prædiken paa Slottet af Mag. Niels Svendsen.

Om Eftermiddagen fra Kl. 4 til 6 tog begge Deres Majestæter, tilligemed høibemeldte Prinds og Churfyrstinder i deres Karosser omkring i Byen og vare inde i alle Stadens Kirker, deres Brydelsler og Monumenter at bese.

D. 26. Sept. (6. Oct.) Toge begge Churfyrstinderne af Sachsen og Heidelberg, Anna Sofia og Wilhelmina Ernestina, Afsked fra det Kongl. Herfskab i Odense og reiste tilligemed Prinds Georg bort igien til Als.

Et Par Timer derefter reiste Kongen og Dronningen samt de høie Kongl. ministri ogsaa herfra og begave sig paa Hjemreisen til Kiøbenhavn.

Anmærkning til 16de (26.) Mai. (S. 207.)

Om den her omtalte Entefrue Karen Røler, Dr. og Professor Jens Bircherods anden Hustru, beretter Henr. Gerner, i det under 30te Mai anførte Brev til Broderen (Jac. Bircherod i Odense) at hun var kommen ned til Kiøbenhavn den 25. April, og „har sat til i den store „Ildbrand, som var i Trondhiem, (18. April) over 3000 Rdsk., hvorudover hun er bleven noget altereret.“

1682.

D. 7. (17.) Jan. Blev Dr. Dtho Sperling, som 14 Dage tilforn vaar død i det blaa Taarn, udi vor Frue Kirke Halsnæ hæderligen begravet, dog uden Prædiken.

D. 21. (31.) Jan. Paa Veien til Lyndesø og Steenløse Sogn talte jeg med Ebbe Rosenkrants paa Brangstrup, som var i temmelig Betyrning for sin Broder, Baron Dlaf Rosenkrants*), over den Labyrinth, hvilken han disse Dage vaar indviklet udi, formedelst sin ulykkelige Apologiam Nobilitatis Danicæ. (Jvf. den 25de Febr. og den 2den Marts.)

D. 31. Jan. (9. Febr.) Giorde vores Konge en ny Defensiv-Alliance med Churfyrsten af Brandenburg, hvilken Godske von Buchwald, paa Kongl. Majestæts Begne, i Berlin sluttede og underskrev.

D. 4. (14.) Febr. Der jeg om Eftermiddagen vaar inde til min Svoger, Willum Jensen, som Preben Brahe's

*) Ole Rosenkrantz til Tegholm og Enggaard, Søn af Holger Rosenkrantz til Glimminge og Lene Gylbenstjerne, født 1622 (i Halland), 1671 ophøiet til Friherre, blev 1671 Ridder af Dannebrog og 1678 Geheimeraad, havde allerede (omtrent 1663, eller ikke meget sildigere) udgivet, uden Navn og Tryksted, et Forsvarsskrift for Adelen, imod et Skrift af General-Auditeur Poul Tscherning. (Jvf. Myrup's Forf.-Lex. S. 503 og 628). 1681 lod han, ligeledes uden at nævne sig, i Lybæk trykke sin mere bekiendte „Apologia Nobilitatis danicæ;” rettet imod to tyske Publicister, Phil. Andr. Oldenburger og Joh. Buno (Pastor og forhen Professor i Historien ved Gymnasiet i Lüneburg.) Skriftet tilegnede han Kong Christian V. og beretter i Fortællingen, at han vel havde haft nogen Betænkelighed ved at udgive det, for Gienstandens Skyld; men at Kongens dengang afdøde Indling, Geheimeraad Vinc. Hahn havde forsikret ham om, at han uden Frygt for Kongens Villie kunde gjøre det. Dette hjalp ham dog ikke; han blev sat under Tiltale, og den bekiendte haarde Dom faldt over ham; endstiondt det er langt fra, at Bogens Indhold er af den Værdi eller Betydning, at den kunde hjælpe den Sag, som Rosenkrantz forsvarede. (Jvf. Hoffmann om d. Adelsm. II. S. 93—99. Rothe „Danische Mænds Eftermæle.” II. S. 556 o. flg.) Den af D. Rosenkrantz i hans Apologia Nob. dan. nævnte „larvatus ille Franc. Irenæus” (rettere Irenicus) var ikke (som det hedder i Sibberns Bibl. histor. p. 228 og efter ham i en Mængde andre Skrifter) Fr. Binding. Efter en Meddelelse af Hr. Conf. R. Werlauff menes dermed Ph. Andr. Oldenburger, som (under Navn af Franc. Irenicus eller Ph. A. Burgooldensis) skrev endeel politiske og statistiske Compilationer, og deriblandt: „Franc. Irenici Collegium juris publici imperii Rom. germ.” 1670, hvori man finder de af Rosenkrantz paaflagede Ittringer om den danske Adels Feighed og slette Udfærd i den svenske Krig. — Det andet, af D. Rosenkrantz giendrevne Skrift er Joh. Bunonis „universæ hist. Idea.” Lüneb. 1664 og siden oftere. Imod Rosenkrantz udgav Buno følgende Aar et vidtloftigt og skarpt Forsvarsskrift (Defensio justa et necessaria, &c. Lüneb. 1683. 4to.), hvis største Deel gaaer ud paa at bevise det danske Riges Arvelighed i Kongestammen.

Frue, Susanne Giøe derind, som nylig vaar hjemkommen fra Kiøbenhavn. Hun fremviste et stort Pergaments-Brev, in splendida forma, paa hvilket Hans Kongl. Majestæt havde givet dennem ny Laaghævd, i en vidtløftig Stil forfattet, paa alt deres Jordegods, Gaarde og Eiendomme.

D. 7. (17.) Febr. Der den Kongl. Forordning om Magistratens Reduction i Kiøbstæderne *) vaar ankommen til Odense, hørte jeg derover megen Tale, særdeles iblandt dem, hvilke befrygtede deres egen Afgang. Min Morbroder Landsdommer Riisbrigh vaar, tilligemed to Andre, ved Kongens Brev committeret til Grundtarten at sætte og Magistraten her at reducere.

D. 8. (18.) Febr. Afbrændte om Aftenen Groß-Cancellers, Grev Ahlefeldts prægtige Gaard med mange kostbare Mobilier, og den gode Herres skønne Bibliothek. Samme Gaard laae bag Børsen i Kiøbenhavn.

D. 25. Febr. (7. Marts). Besaae jeg de Bøger, som Peder Haubolt havde oplagt i St. Knuds Kirke. I hvor skarp Censur *Apologia Nobilitatis Danicæ Rosenkrantziana* end vaar undergivet, saa vaar den dog ikke *Mandato superiorum* forbuden, men holdtes baade her og andensteds offentlig tilfals.

D. 27. Febr. (9. Marts). Havde jeg Brev fra Kiøbenhavn af den 25. Febr. (7. Marts), hvis Indhold vaar denne, at det vacerende Pastorat i Fyen neppelig vilde falde enten i min eller nogen anden Students Lod; saasom de Skibs- og Feltpræster, hvilke endnu oppebaare Kongens Barte-Gelt, maatte, efter Hans Majestæts Resolution, først befordres. Men derimod blev jeg forsikret, at min forrige Ansøgning **) skulde naae sin Fremgang, eftersom *Facultas Theologica* havde allerede udladet sig i favorable Tanker til mig. Hvormed jeg ogsaa vaar faare vel tilfreds.

D. 2. (12.) Marts. Blev paa Kiøbenhavns Slot i Kongl. Majestæts høieste Ret en haard Dom fældet over Baron Hr. Oluf Rosenkrantz, for den Bogs Skyld: *Apologia nobilitatis Danicæ* 2c.

*) Udgaact d. 28de Januar (7de Februar).

**) Formodentlig om Ansættelse ved Communitetet. (Jvf. 6. Marts.)

D. 6. (16.) Marts. Fik jeg Brev fra Kiøbenhavn, hvori vaar indsluttet *Facultatis Theologicæ* skriftlige *Vocation*, som de mig til *Communitatis Regiæ Vice-Præposituram communibus suffragiis* havde given.

D. 11. (21.) Marts. Mag. Christen Lødberg, Sognepræst og Dom-Propst i Roskild, og nu designatus episcopus Ripensis, blev, proxima ante inaugurationem suam [den 12. Marts] vespera, Doctor Theologiæ ved Kongens Brev.

D. 26. April (6. Mai). Forlod jeg det Logement, som jeg havde udi Byen, og indflyttede i mine Bærelser i Regentsen. *)

D. 10 (20.) Mai. (Nævnes, blandt Studenterne i *Communitetet*, to *Skaaninger*).

D. 14. (24.) Mai. Reiste Kongl. Majestæt fra Kiøbenhavn ad *Holsten* til.

D. 24. Mai (4. Juni). Udtegnede jeg i Birkerøds Kirke den *Inscription*, der læses paa Sognepræsten Hr. Christoffer Lilles Liigsteen. I Kirken findes en Solvkaende med latinisk Paaskrift, at den af ham og hans Hustru Catharina Richards Datter Aar 1606 er til Kirken foræret. Han vaar den navnkundige *Petri Parvi*, Prof. *Halsniaci* Søn, og har, som af disse *inscriptionibus* kan sluttes, været 3 Gange gift. Bemeldte hans Fader, *Petrus Parvus*, som har skrevet imod *Johannem Magnum Gothum*, vaar af Kong Christian III. nobiliteret. Det adelige *Baaben*, som hannem og hans Aftom af samme Konge vaar given, staaer ogsaa i Birkerød Kirke afmalet.

D. 25. Mai (4. Juni). Fornam jeg først, hvad Uro og Fortred det giver, at have med Studenteres *Inspection*-at bestille.

D. 26. Mai (5. Jun) Begyndte Churfyrsten af Brandenburg sin Reise fra Berlin til *Holsten* for Kongen af Danmark at besøge. Tog sin Reise ad *Spandau*, *Fehrbellin*, *Perlesberg*, *Lenzen*, *Lauenburg*.

D. 3. (13.) Jun. Efterat *Elector Brandenburgicus* med sin Gemal og Børn vaar om Morgenen reist fra *Pinnen-*

*) D. 9. (19.) Mai blev Birkerød „til *Vice-Præpositi* Embede publice installeret af Dr. Joh. Cassenius.

berg og havde spist om Middagen til Elmeshorn, reiste de videre fort og ankom om Eftermiddagen Kl. 4 til Zekehov, (sic) hvor hans Kongl. Majestæt af Danmark deres Ankomst vartede. De førte med sig en Suite af 320 Personer og 700 Heste, og holdt med skøn proces deres Indtog.

D. 5. (15.) Jun. Holdte Kongen af Danmark og Churfyrsten af Brandenburg til Zekehov geheime Conference med hinanden i nogle Timer.

D. 8. (18.) Jun. Reiste Churfyrsten og Churfyrstinden af Brandenburg, item Churprindsen og hans Gemal, med deres ganske Suite fra Zekehov igien, og bleve de af hans Kongl. Majestæt noget ud paa Veien ledsagede.

— Samme Dag blev Billum Jensen Rosenvinge, Raadmand i Odense, af Kongl. Majestæt udi Zekehov beskiftet og forordnet til at være Borgemeester i samme Odense By, i afgangne Borgemeester Jens Madsens Sted.

D. 9. (19.) Jun. Reiste Elector Brandenburgensis fra Pinneberg, hvor han havde med sit Selskab om Natten logeret, og kom til Hamburg ud paa Aftenen. Forblev der indtil den 12te hujus og tog siden deraf til sit Land igien.

D. 18. (28.) Jun. Beflagede sig for mig Mag. Jens Justesen, at saasom han ofte af Svaghed incommoderedes, og praxis Academica tilholdt, at han som pastor loci skulde om Onsdagen, og Communitatis præpositus om Løverdagen, høre studiosorum præliminar Prædikener udi Regents=Kirken, saa fandt han sig sielden af de Kræfter, at han herudi sine partes kunde forrette, helst efterdi hans Hørelse slog hannem feil. Hvorfore han bad mig, at jeg vilde, saa ofte han det ikke selv kunde gjøre, over samme Præliminar=Prædikener i hans Sted censurere, hvilket jeg hannem ogsaa tilsagde.

D. 20. (30.) Jun. Underkastede B. sig „Candidatorum Magisterii examen” paa Consistorium, der fortsattes den følgende Dag).

D. 26. Jun. (6. Jul.) Disputerede jeg tilligemed de andre Magisterii philosophici Candidatis. [B.8 og 23 andre Candidaters Creation fandt Sted den 1. (11.) Julius].

D. 3. (13.) Jul. Foruden de forrige expenser, jeg allerede paa Magister=Graden havde giort, maatte jeg nu ogsaa punge ud til dennem af Kongens Livgarde, som gif omkring og regalerede mig og de andre promotos med deres Krands, hvilket hoslig Trygleri det Slags Folk i deslige Occasioner gjerne pleier at bruge.

D. 14. (24.) Jul. Reiste Kongl. Majestæt om Morgen fra Kiøbenhavn til Holsten, og kom til Odense ud paa Natten.

D. 15. (25.) Jul. Blev vor regierende Dronning Charlotte Amalia, om Aftenen mellem 9 og 10 Slet, forløst paa Kiøbenhavns Slot med en dødsfød Prindsesse. Da vaar Kongen allerede i Rendsburg, efterat han om Morgen den 6. vaar reist fra Odense.

D. 16. (26.) Jul. De fleste Discourser, som jeg i Dag blandt Folk hørte, vaar om Dronningens Misgeburd, og meente man, at hendes Majestæt havde sig selv dette Vanheld forarsaget, idet hun vaar for nogle Dage siden paa Svine=Jagt udfaren, og havde sig der alt for meget moveret.

— Efter Prædiken reiste vores Konge fra Rendsburg til Glückstad, steg lige af Bognen og vilde lade sig sætte over Elven, men Binden vaar Hans Majestæt imod.

D. 28. Jul. (7. Aug.) Reiste Kongen igien fra Kiøbenhavn ad Kolding, og kom til Nyborg om Aftenen.

D. 30. Jul. (9. Aug.) Om Natten laae hans Kongl. Majestæt udi Odense, og lod holde Prædiken for sig paa Salen om Morgen, reiste saa ved Middagstider videre fort.

— Havde Domini Theologi, som vare i Dr. Roldii Huus samlede, Bud efter mig og lode mig vide, at, saasom Præpositus Communitatis Mag. Jørgen Hammer pleiede undertiden i deres Forsald at høre paa deres Begne Studiosorum Dimis=Prædikener, tam extraordinarias, quam ordinarias, i Trinitatis Kirke, men ikke altid kunde, propter curas domesticas, til denne Forretning være parat: jeg da undertiden maatte mig den Umag paatage; og naar Een eller anden af Theologis mig derom Bud tilskiffede, concionantes pro dimissione Studiosos i bemeldte Kirke høre, og min skriftlig Censur eller Be-

tænkning over deres Prædiken (ligesom Mag. Jørgen Hammer pleiede at giøre) til samme Theologum, tanquam Censorem superiorem, indgive. Jeg lovede herudi deres Willie at efterleve.

D. 14. (24.) Aug. Baar jeg i Biskoppen D. Baggers Huus, hvor Auctionen i Dag begyndtes over Sal. Dr. Peder Winstrups, Scanensium Episcopi, Bibliothek.

D. 18. (28.) Aug. Sik den Svenske Envoyé Wilhelmus Julius Cojet sin første Audients hos vores Konge.

D. 20. (30.) Aug. Om Aftenen sildig Kl. mellem 11 og 12 døde i Kiøbenhavn Hr. Johan Christoffer Korbiz til Hellerup, Ridder af Elefanten, Kongl. Majestæts Geheimeraad og Rigens Marschall, Stiftbefalingsmand udi Sieland, saa og Amtmand over Kiøbenhavns og Roeskilde Amter, Assessor i den høieste Ret og Krigs-Collegio; levede i 70 Aar.

D. 27. Aug. (7. Sept.) Holdt den Franske Ambassadeur et stort Banquet om Aftenen i Kiøbenhavn for vores høieste Kongelige ministris, lod Biin springe paa Gaden og Fyrværk afgaae, over den unges Prindses i Frankrig, Hertugens af Burgundien Fødsel.

D. 18. (28.) Sept. Baar jeg i Justitsraad Peder Pedersen Verkes Huus, hvor Auctionen i Dag begyndtes over hans Broders Sal. Statsraad Corneli Verkes kostelige Bibliothek. *)

D. 15. (25.) Oct. Døde i Kiøbenhavn Peter Haubolt, en fornemme og navnkundig Boghandler sammesteds.

D. 29. Oct. (8. Nov.) Om Natten skete i Odense en ulykkelig rencontre imellem de i Byen indquarterede Militæriske og Landmaalerne. En Lieutenant dødstucken; en anden ved Navn Iver Pedersen dødelig saaret, hvoraf han iligemaade døde to Dage derefter. En anden mistede en Deel af sin Næse; En sin høire Haand.

*) Corn. Verke, f. 1615, havde været Gesandt i Spanien, og døde 1681 som Stiftamtmand over Lolland og Falster. Om hans Bibliothek, hvoraf østerlandske, især arabiske Haandskrifter, (som han uden Tvivl maa have erhvervet sig i Spanien) skulle være solgte til Sverrige, s. Th. Brød. Vircherod de causis deperditar. ap. Septentr. anti-quitatum. Dän. Bibl. IV. S. 400. Jvf. Werlauff om det Kongl. Bibl. 2. Udg. S. 96.

D. 30. Oct. (9. Nov.) Ankom til Kiøbenhavn en Gesandt fra Moskoy, som førte ifkun en maadelig Suite med sig. Hans Anbringende fornam man ei heller at være af synderlig importantz.

D. 3. (13.) Nov. Blev Hr. Christian Eberhardt, Fyrste til Ostfriisland, af hans Kongl. Majestæt med Ridderordenen af Elefanten regaleret.

1685.

D. 3. (13.) Febr. Under denne Dag har B. i Tillægget optaget et Brev til hans Fader fra Sognepræsten i Herlufmagle, Ludv. Pontoppidan (d. som Sognepræst ved Narhuus Domkirke 1706), ligesom flere, under 19. Dec. 1682, 12. Febr. 1683 og 6. Oct. 1683, hvoraf erfares, at denne Mand selv synes at have slystet med Adelshistoriens genealogiske og antiquariske Studier, og havt eller søgt Forbindelser med Andre, som gave sig af dermed. Han søger bl. a. Underretning hos den ældre Bircherod om Personer, som have levet i Odense, af Gravskrifter i Kirkerne og andre Kilder.] „Særdeles haver der været nogle Familier i mange Aar i Odense, som haver været god Adel, men i forrige Tider har været (maaskee af nogle Invidis, ad disserentiam) kaldet Odense Adel, saasom de Muler, Rosenvinger eller Willumsonner, Søblad, Banger, Kølter, ic. Jeg haver nok en Deel af dem; mens troer vel mig „fattes mange.“ — „Velbaarne Hr. Justitsraad Rosenkrantz*), „veed jeg nok, er svar belæst og en fornemme lærd Mand, der „og haver (som mig ofte er sagt) mange rare Bøger, hvor megen Dplysning var at bekomme, om man hans Velb. derom

*) Denne (siden Etatsraad) Jens Rosenkrantz, til Faurstov og Dvitjovsholm (i Fyen) var en Son af Hofmesteren i Sorø, Jørgen Rosenkrantz, og Sonnesøn af den lærde Holger R. Jens Rosenkrantz døde 1695. Om hans Lærdom, betydelige Bibliothek (bortsolgt i Kiøbenhavn 1696 og 97; Catalogen i Folio) og Manuskriptsamling, s. Werlauff om det store Kongl. Bibl. Anden Udg. S. 96. 97. Jvf. Bircherod, under 2de Marts 1693.

„turde anmode.“ Senere (6. Oct. 1683) skriver han om samme: „Jeg troer og vel, at Hr. Justitsraad Rosenkrantz, udi disse „bekymmerlige Tider, ikke meget forlyster sig med slige eller andre Studeringer. De fleste danske Familier ere mig nogenledes „bekiendt; og kunde jeg maaskee med Tiden blive mere kyndig „udi adskillige Antiquiteter, som dertil henhøre, hvis ige Tider „havde nogen Behag udi sligt. Mens det synes som *avita „nobilitas* var *odiosa*. Sat sapienti! Derfor skal det maaskee „ikke heller være raadeligt, at tænke paa det Værks Fuldkom- „menhed“ (Fuldførelse.)

D. 16. (26.) April. Blev holdt i Kiøbenhavn til hans høie Excellences Hr. Ulrik Frederik Gyldenløve et kostelig Banquet om Aftenen for Kongen og Dronningen, samt det øvrige Herskab, og Fyrværkeri afgif.

D. 24. Mai (3. Jun.) Havde A. F. Trampe, Oberst-Lieutenant ved Garden, Bryllup i Kiøbenhavn med Somsfru Sophie Amalia Adeler, afgangne Hr. Cort Adellers, fordem General-Admirals Datter.

D. 4. (14.) Jun. Adventavit Hasniam studia sua Academica absoluturus frater meus charissimus, *Jacobus Bircherodius*. *)

D. 26. Jun. (6. Jul.) Om Aftenen Kl. 8 døde i Odense Mogens Gise, Kongl. Etatsraad og fordem extraordinair envoyé udi Moskoy.

D. 3. (13.) Jul. Blev de 9 Misdædere, som i Januar Maaned sidst afviget havde begaaet det slemme Mord paa det Dansk-Ostindiske Skib Havmanden, udenfor Kiøbenhavns Østerport rettede.

— (I et Brev fra Biskop Erich Grave i Aarhus til Bircherods Fader forekommer følgende:

„Derfom min høitærede Hr. Svoger kan spørge noget nyt hos sig fra denne Mønstring ved Colding om Gallis eller Lunæburgensibus, item hvad Tilstand man kunde formode, Krig eller Fred, bad jeg gierne, han vilde lade mig vide noget derom ved sin Skrivelse. Jeg haver her en stor Fortred med at faae

*) D. 6. (16.) Januar 1684 „prædikede Jacob Bircherod for sin Dimiss.“

Rentepenge ind af disse Præstegaarde; dog bliver der af mange til Rest, eftersom mange forarmede Præster, som intet kan bekommes hos, refterer for 11, 9 à 8 Mar, 10. I Søndags sidst afviget havde en Præst her i Stiftet (som dog ikke haver lidt Skade af Ildbrand) for sit Kalds Ringheds og anden armelig Tilstands Skyld, Bækken udsat for Kirkedørene; hans Collect deputeres alene til hans resterende Rentepenges Betaling. Endnu haver jeg ikke faaet indbragt Præsternes Tiende=Register (hvoraf og mangesteds ingen findes). De ere bekymrede for at levere dem; thi de frygte, at de skal indvilles, ihvordan de angiver det. Jeg fornemmer ellers ikke, at i Jylland meget urgeres derpaa, eftersom dermed uden Tvivl skal være henført paa Skolerne, om hvis Reduction intet videre derfra høres, formedelst der ikke er bleven befundet saa store Intrader ved de smaa Skoler, som man formenede. Præsterne ere ellers ei lidet frygtagtige, at Jorden og Avlet, som Præstegaardernes Residentser tilligger, skal blive indrulleret i Matriculen, eftersom en Deel af Commissarierne har gjort dem viis, at ingen Præst maatte have mere fri af sin Præstegaards Jord, end aarlig 2 Tdr. Rugsaed, 4 Tdr. Bygsaed og 4 Tdr. Havresaed, som gjør in summa 8 Tdr. Hartkorn, det andet skulde de betale Matricul=Skat af. Jeg haver intet herom fra Siælland. Haver Dn. Affinis enten noget herom, eller om Tiende=Registernes Levering fra Jyens Stift, bad jeg gierne, han med det første vilde lade mig det vide, item om hvor mange Rentepenge af Præstegaardenes Capitaler fra Jyens Stift leveres.“ *)

D. 18. (28.) Jul. Sustinerede jeg første Gang **) Notarii partes in examine theologico, som holdtes paa

*) I et følgende Brev af 20. (30.) August gientager Grave, at der ikke alene paa Landet findes stor Armod, men „og saa fornemmeligen „i somme Rivstæder mere end somme saa slet Tilstand, at Borgeme= „sternen i Horsens mig tilskriver, at han kan ved sin høieste Ged, saa „og klare Deviisninger bestaae, at bemeldte Horsens By, Gaarde og „dem tilliggende Avl, om ikke Halvparten, saa dog mere end Trede= „parten deraf, er udsat for stor Giald og Betryk, saa de aldrig vide, „hvor de skal skikke sig med Taxeringen, eftersom den Mand, der stod „i forrige Krigsstyr for 60 Rdlr., kan ikke staae for 3 Rdlr., og saa „er det efter Advenant.“

**) Efter Antagelse dertil af det theologiske Facultet Dagen iforveien.

Consistorio baade Formiddag og Eftermiddag. Examinatorerne vare Dr. Chr. Noldius og Dr. Joh. Lassenius. Candidati, hvilke sig samme Tid examini submitterede, vare 17.

D. 19. (29.) Jul. Om Middagen constituerede jeg med en liden oration in auditorio inferiore Christian Nyborg til Decanum ved det femte Bord in Communitate Regia. Petitionen holdt samme Tid efter Sædvane, ceterorum Commensalium nomine, Frederik Achelaie, Studiosus Nobilis. Og blev saa bemeldte Christian Nyborg den første Decanus, som jeg haver installeret.

D. 27. Jul. (6. Aug.) Om Morgenen reiste Kongen tidlig fra Kiøbenhavn til Holsten heel hastelig.

D. 1. (11.) Aug. Under denne Dag meddeler Bircherød i Tillægget følgende „Extract af Spiisningens Contract, sluttet med Oeconomio Communitatis:“ *)

1. Skal hand forsvarligen spiise bemeldte Studenter, til Middag og Aften, efter medfølgende Spiisnings Tært:

„Søndag Middag. En ret groffenbrød. En ret kaal. En ret flesk. — Søndag Aften. En ret sød Melk-velling med kringer udi. En ret Steeg. En ret fiff.

Mandag Middag. En ret sød Velling. En ret sild. En ret kiød, salt eller ferff. — Mandag Aften. En ret suur grød. En ret fiff. En ret Kiød.

Tiisdag Middag. En ret kaal. En ret flesk. En ret ferff Kiød, stegt eller søden. — Tiisdag Aften. En ret sød grød. En ret fiff. En ret Kiød.

Onsdag Middag. En ret Melk-velling. En ret sild. En ret Kiød. — Onsdag Aften. En ret suur grød. En ret fiff. En ret Kiød.

*) Dette authentiske Spiise-Reglement fra 1683 kan bl. a. sammenlignes med de af Nyerup i hans Kbh. Univ. Hist. meddeelte Spiiseordninger fra 1674 (S. 195—96; af Rothes Chr. V. Rescripter, S. 443), da Retternes Antal indskrænkedes fra 4 til 3; og fra 1731 (S. 288—90) der endnu noget nær stemmer overeens med den her meddeelte Contract fra 1683, med Undtagelse af et Par Retter, som her ikke forekomme (s. Ex. „Peberrodskiød“ og „fogte Svedsker.“)

Torsdag Middag. En ret groffenbrad. En ret kaal. En ret flesk. — Torsdag Aften. En ret sød grød. En ret Kiød. En ret fisl.

Fredag Middag. En ret sød Belling. En ret sild. En ret Kiød. — Fredag Aften. En ret suur grød. En ret fisl. En ret kiød.

Løverdag Middag. En ret Melk-velling. En ret sild eller fisl. En ret kiød. — Løverdag Aften. En ret grød. En ret kiød. En ret fisl.

2. Skal hand see vel til, at alle disse Species, og alt andet, som spises, maa være godt, vel forvaret, og vel medhandlet, saa at ingen aarsag gives til billig Klagemaal derover i nogen maade. Men hvis noget deraf enten skulle være fordervit, eller ilde kogit og ureelig medhandlit, da skal hand være forpligtet, strax at gifve Studiosis en anden fornsielig ret derfor, om de det begierer, eller det hannem efter Billighed i Betalningen at decourteris.

3. Naar Fesfdage indfalder, da skal hand spise, ligesom om Søndagen, undtagen de trende store Høitider, da gifvis Sigte-Brød istedenfor andet groft Brød. Om Helligastener spises som sædvanligt.

4. Dog skal hand ikke være saa just forbunden til de forskrevne species altid at spise, men naar hand, efter Marsens Tid, kand ligesaa godt af anden Vahre og Sorter bekomme, maa hand, efter egen gode Dykke og Leilighed, forordne dem, som istedenfor Kiød, hvilket somme Tid kand være Drekiød, og somme Tid Lammekiød, mesten ferstt, mindst salt, saa og Gaase-Kiød, Høns-Kiød. Maa hand iblandt spise steegt Lamme-Hofveder, et half paa Manden, med sin tilbørlig Lungemoes, item kogte Eg, to paa Manden, Pølse &c., Flesk, een eller anden Steg, Kaal, grøn eller hvid, frisk eller syltet, eller og i den Sted Erter, som ere gode. Sød Melk, derfor maa iblandt gifvis Salat, vel tilreed, og da spise Stegen om Aftenen og Groffenbrad om Middagen. — Fisl, som undertiden skal være Torst, undertiden Klipfisl, Bergesfisl eller Flyn-dere; men fielden saltede Kuller, derfor kand spises undertiden Gulerødder, vel kogede, Eg, og deraf to paa Manden, naar de gifvis for Fisl, Lungemoes, godt Kallun, og andet saadant Smaamad, naar den efter tiden kunde gioris fangelig. — Sild, som skal være god Nalborg

Høstald, eller anden god ferst Sild; derfor maa undertiden spises godt Islandsk Hovedkiød og anden Smaamad ic.

5. Hand skal give enhver Person til Maaltidet i det ringeste: Flesk, et half Pund; Flynder, tu; Brød, 16 Lød; Sl, en Pot. Af Sobekaal gives altid tu Fade, iligemaade Belling, Grød og Saad, naar det aspart spises med Brød udi, og spises i det mindste tu Gange Steeg om Ugen.

6. For alting maa Sl og Brød være godt, og i alle Maader være ustraffeligt.

7. Hand skal og forsvarligen forsiune Studenterne med Lys ved Bordene om Vinteren, saa lange det giøris fornsden.

8. Klosteret skal hand holde smuk reent og skikkeligt, og lade Bordene og Benkene tilligemed Gulvet toe, tvende Gange om Ugen til Torsdag og Søndag, og Gulved bestrøes med hvidt Sand, saa vel som røgis derinde med Enebær eller andet, efter Sædvane; paa hvilke Dage Bordene skulde beklædis med rene Duge.

Dette at være en rigtig Extract af den Contract, som er sluttet med Oeconomio Communitatis, testerer Jeg underskrefne

I. Bagger.

D 22. Aug. (1. Sept.) Døde i Kiøbenhavn Dr. Christian Nold, SS. Theologiæ Professor primarius udi det Kongl. Universitet sammesteds og Assessor i Consistorial-Collegio.

D. 7. (17.) Sept. Døde i Kiøbenhavn Fru Susanne Giese, Welb. Preben Brahes til Hvedholm, efter en meget langvarig Svaghed, anno conjugii 30mo.

D. 16. (26.) Sept. I vor Frue Kirke i Kiøbenhavn blev Dr. Henr. Bornemann indviet til Biskop over Alborg Stift af Bispen i Sieland, Dr. Hans Bagger.

D. 7. (17.) Oct. Blev den nye Begravelse-Omgang ved den tydske St. Peders Kirke i Kiøbenhavn med en smuk Inaugurations-Sermon indviet af Ecclesiæ Pastore primario Dr. Johan Lassen.

D. 11. (21.) Dec. Examinerede jeg første Gang paa Consistorio in examine philosophico, hvilken i Dag, Decani Doct. Olai Borrichii auspiciis, blev holdt. Examinatores

reliqui vaare (præter Decanum): D. Casp. Bartholin, D. Olig. Jacobæus, Ol. Rømer og Paul Binding.

D. 14. (24.) Dec. Giorde Baron Hr. Jens Juul, Ridder og Kongelig Geheimeraad ic. sin Datters, Jomfru Hedevig Eleonore Juuls Bryllup i Kiøbenhavn med Ceremoniester Frederik Krag, som formedelst denne samme marriage blev af Kongl. Majestæt i Friherrestanden ophøiet.

1684.

D. 5. (15.) Jan. Om Aftenen cæna finita holdte jeg more Prædecessorum ved mit Bord i Klosteret en latinisk Oration med underdanigst Lykønskning over Kongen og det kongelige Arvehuus, hvorpaa Decani og samtlige Commensales ligeledes (en efter anden) gjorde det samme. Bores pocula hilaritatis forglemte vi og ikke (dog i sømmelig Sobrietet) herhos at føie.

D. 12. (22.) Jan. [Et meddeelt Brev fra Biskop Dr. J. Bagger til Dr. Jac. Bircherod i Odense, underretter denne om, at „Hs. Kongl. Majestæt allernaadigst har behaget „at giøre Anordning til en ny dansk Bibel at oplægge „efter en Methode, som hosføiede Specimen udviser, hvilket i „en hast blev saaledes udkastet in facultate.“ Til Deeltagelse i dette Foretagende opfordrer Biskoppen, paa det theologiske Facultets Begne, Dr. Bircherod, ved „selv at udvælge sig en librum biblicum, saasom Josva, Judic., Ruth, Samuel ic. efter den Methode, som in specimine fornemmes, at elaborere.“ Tillige opfordres han til, at han af sit „samlede Forraad, som kan tiene til dette Bærk, Tid efter anden vilde meddele Facultetet, „hvis han in prioribus libris Mosis kan have observeret.“ — „Kongen saae gierne den første Deel noget snart til Ende“; og Biskoppen vil strax lade Bircherod „tilkomme en Udskrift af de legibus, som vi har opsat for os selv, saa vidt

Interpretationen angaaer." I sit Svar af 24de Januar erklærer B. sig villig til at deeltage i dette Arbejde, saavidt Sygdom og Svaghed, og „denne græsfelige uformodentlige Vinters store Uleilighed," tilsteder saadant. Han andrager paa, at erholde fri Porto for sine Breve og Sendinger, denne Sag vedkommende, da saadant fra Kiøbenhavn kunde stikkes ham ved de Breve, som tilstikkes den Kongl. Land-Commissarius Joh. Mourad, boende i Odense" o. s. v. *)

D. 13. (23.) Jan. I Communitetet foretog vi os paa ny vore exercitia disputatoria, hvilke vi udi Julen havde intermitteret, ihvorvel det fik ei hermed sin rette Skik, saalange denne haarde Vinters Trang varede, saasom den undertiden forarsagede Opponentium eller Respondentium Udeblivelse, og ellers ofte betog disputantibus deres Alacritet. Sub coelo enim immodice frigido friget Minerva.

D. 23. Jan. (2. Febr.) Denne, saavel som og flere Dage i denne Maaned kunde jeg med Commensalibus ikke over en halv Times Tid i Klosteret forblive. Thi naar de, som sadde nærmest ved Kaffelovnen, maatte snart brænde sig ved Heden, saa kunde de andre, som sadde længere derfra, ikke hytte

*) Af et meddeelt Brev fra Ge. Seerup (Ribe 25. Febr. 1684), som da var Hører ved Skolen, 1686 blev Rector i Fredericia, og 1693 Rector i Ribe, men maa ogsaa have lagt sig efter Medicin, og faaet noget Slags Ry som Læge, da han 1698 kaldtes til Kiøbenhavn, for at konsuleres i Anledning af Christian V. Sygdom, og tog Doctorgraden 1700, (Worms Lex. II. p. 366) erfares, at man ogsaa har henvendt sig til bemeldte Seerup om at deeltage i den nye Bibel-Oversættelse, hvortil han erklærer sig villig. Af hans Brev sees, at man vilde have denne Oversættelse uoiagtigere efter Grundtexten, end den Refenske (af 1607); og Seerup synes at have villet giøre den danske Bibel endnu mere hebraisk, end Refen ikke selben gierde den. Versionen angaaende, da skal jeg noksom mage det saa, at genius utriusque linguae tilbørligen bliver attendet; især efter Chr. IVti Bibel ikke haver taget de idiotismos udi Agt, som vores danske Sprog med Hebræa haver tilfælles, saa man derudover snarere maa finde paraphrasin, end versionem textus." Ligeledes er i 1685 meddeelt et Brev af 10de Marts d. A. fra Professor Jens Birch erod i Kiøbenhavn til hans Broder i Odense, hvor han bl. a. om Fremgangsmaaden ved det begyndte „opus Biblicum" melder: „Vi sætter Texten først ud paa det pureste og reneste Danske vi kunne, saa „at Originalens Idiotismi observeres meest mueligt er, og ingen Ord „gaars forbi, som jo med et dansk beqvem Ord udføres; og sætter „intet in parenthesis uden det, som er endelig fornøden."

sig for Kulde, nu Tænderne knæbrede paa dem, og Øllet stod og frøs hos dem i Kænderne. Hvorfore det blev saaledes maget, at vi i en hastig Skynding fik Maden ind, og saa strax igien ante tempus ordinarium os hjem igien forsoiede. *)

D. 24. Jan. (3. Febr.) Adskillige Soldater, som holdte Vagt paa Boldene i Kiøbenhavn, samt andre fattige Folk, satte i denne svare og grimmende Kulde Liv og Lemmer til.

D. 27. Jan. (6. Febr.) Efterat det nu paa 3 Dages Tid havde været noget stillere Luft, men Frostens umaneerlige Strengthed alligevel continuerede, saa bleve nu de største Strømme imellem de danske Provindsjer, saasom store og lille Belt og Dresfund med Is aldeles tillagt, saa at man kunde med Slæder fare derover.

D. 31. Jan. (10. Febr.) Forlod jeg de Kammere i Regentsen, som jeg i et Aar og 9 Maaneder havde resideret udi, og indflyttede i de andre Ober-Værelser, som ere paa den Norder Side i Gaarden, tvert for Porten, hvilke B. Antecessor meus **) sig, den Stund, han levede, havde tilegnet. Og sov jeg saa, in pace et nomine Domini, næstfølgende Nat første Gang derinde.

— (Bed denne Dag antegner B.: „Denne ganske Maaned vaar ikke aleneste i Danmark, men endog i Tydskland, Holland, Frankrig, Italien og flere Lande, en usædvanlig Frost og Vinters Haardhed, saa at mange fattige Menneſter omkom af Kulde og Kummer. Rhinstrømmen vaar ganske overalt tilfrosſen, hvilket ikke vaar ſteet i 109 Aar tilførn. I Holland kunde de overalt

*) Under 22. Jan. (1. Febr.) omtaler B. ogsaa denne stærke Kulde, der foregædes ved en heftig Blæst af Nordost. „Og endog denne Blæst havde nu paa et Par Ugers Tid moxen daglig gjort Frostens Selskab, saa var den dog hoc et sequentibus hinc diebus særdeles grusom. Alle Bekendte, og jeg kan det samme af egen Erfarenhed bekræfte, at naar man ikkun gif giennem Gaden, frygtede man, at Næse og Øren skulde gaac i Løbet, saasom impetuusus ille ventus exaspererede saaledes vim frigoris, at man i aaben Luft snart skulde indbilde sig, at Lemmerne vaar' af den friende Kulde borttagne.“

**) Mag. Jørgen Hammer, der var død den 14. Juli 1683, og hvis Enke den 30. Jan. (9. Febr.) havde leveret Bircherød „Nøglerne til de Værelser og Kammere paa Regentsen, hvilte Communitatis et Collegii Regii Præposito tilhører.“

fare paa Snyd=Soen. Til Venetien, hvor man ikke i 100 Aar vidste af sliq en Frost at sige, kunde de gaae paa Isen til Maistre. Ulve og andre vilde Dyr gjorde, formedelst Hunger, megen Skade paa Dvæg, og brøde, hvor det kunde gaae an, ind i Fæhusene. *)

D. 9. (19.) Febr. Hr. Otto Povisch, Ridder af Dannebrog, Kongl. Majestæts Geheime= og Krigsraad og forrige Ober=Krigscommissarius, døde i Kiøbenhavn lidet efter Middagsstunden udi ganske slet Tilstand, saasom han for Kongens og Andres Gieldsfordring vaar i et Huus arresteret.

D. 15. (25.) April. Der hans Kongl. Majestæt saaveljom og hans Kongl. Høihed, samt flere Grandes, stode oppe paa den Kongl. Stoel ved det øverste Auditorium, orationem Reventlovanam at høre, offererede jeg allerunderdanigst det duplex carmen latinum et danicum, som jeg paa Communitatis Regiæ Begne havde til denne Hans Majestæts Fødselsdags Festivitæt componeret. De exemplaria af samme Gratulations=Vers, som jeg til Kongen og Prindsen præsenterede, vare trykte paa hyidt Atlass med Guldkniplinger omkring.

*) Bircherod har ogsaa under samme Datum (31. Jan., 10. Febr.) meddeelt et Brev fra Valentin Lilienkrands, som da paa en Udenlandsreise opholdt sig i „Venetien.“ Af Brevets, i øvrigt ganske ubetydelige Indhold, er følgende Sted ikke umærkeligt, og vedkomm. er et utrykt Skrift af B.

„Det gjør mig ellers ondt at fornemme, Ederes Scripto de insignibus regni Danicæ at være misundet Iyset. Og endog jeg holder det vel for statsmæssig i Fredstider at være i saadan Fald forsigtig, saa erkjender jeg dog derudi vor danske Nations efter Sædvane ulykkelige Stiebne, at Tiderne tilsteder andre Nationer stedse at skrive til vores Forsmædelse, og os dog ei at giendrive vores Forkleinelse. Jeg kan berette det med Sandhed, at jeg ei haver kunnet kiøbt en eneste Stats= eller Historie=Tractat her ube, hvorudi jeg so enten skal læse vere Kongers Majestæt forkleinet, vores Nation foragtet, eller vores Historie refuterede, saa at de meste Anmærkninger, som Tydskland mig in literis haver givet, er saadant, som mere er til Bedrøvelse, end Fornøielse. Hvorudover jeg ei kan andet, end med alle trohiertige Patrioter sukke, at Gud vil dog ei lade saadan Forsmædelse være over sit Folk evindelig; mens at den Tid engang maa komme, da vi baade ved armis og literis kunde gaae andre Udlændiske for fulde.“ Fra samme Lilienkrand (som ikke var adelig) forekommer længere hen et andet Brev af 26. Sept. (6. Oct.) hvori det hedder, at „som det allernaadigst haver behaget hans Kongl. Majestæt mig at befale, her paa dette Sted i hans allerunderdanigste Dieneste at forblive, saa er angaaende min Reises Fortsættelse ei paa denne Tid noget at berettes.“

D. 5. (15.) Mai. Om Aftenen holdte hans Kongl. Majestæt en prægtig Solennitet paa Rosenborg Slot i Kiøbenhavn, og gjorde 29 af sine ministris og høie Betiente til Riddere af Dannebrog.

D. 9. (19.) Mai. Reiste vores Konge med en Deel af sin Hofstat fra Kiøbenhavn om Morgenens tidlig og kom over Belt til Nyborg om Aftenen.

D. 10. (20.) Mai. Tog Kongen fra Nyborg, og ankom Kl. 10 til Odense, hvor han paa halvanden Times Tid holdt Taffel, og forsøiede sig saa videre fort ad Årsens og Hadersleben.

D. 10. (20.) Jun. Inviterede jeg, tilligemed Conrectore Scholæ Metropolitanæ, Mag. Nicolao Biörnscovio, samt 2 Laureæ supremæ philosophicæ Candidatis, 2 Baccalaureis og 2 Studiosis, til Magisterii-Graden, efterat vi først i Decani. Dr. Olai Borrichii Huus vaare tracterede.

D. 11. (21.) Jun. Ledfagede jeg in pompa solenni novos Philosophiæ magistros fra Rectoris magnifici, D. Cosmi Bornemanni Huus til Auditorium og siden derfra tilbage igien.

D. 24. Jun. (3. Jul.) Den regierende Hertugs af Schlesvig-Holstein Moder, og Hertug Fredriks, quondam ducis Gottorpiensis, efterladte Enke, Frue Marie Elisabeth, fød af det Chursachsiske Huus, døde paa sit Residents-Slot Husum in ducatu Slesvicensi anno ætatis 74, viduitatis vero 25to.

D. 9. (19.) Aug. Døde i Kiøbenhavn Titus Büldche, Kongl. Justits- og Commerceraad, samt øverste Borgemester i bemeldte Kongl. Residents-Stad.

D. 28. Aug. (7. Sept.) Om Formiddagen Kl. 6½ døde paa Thorup Gaard i Jylland Velb. Tønne Juell, Prædii ejusdem Dominus anno ætatis 65.

D. 29. Aug. (8. Sept.) Blev Mag. Mogens Wiingaard, Rector scholæ Aalburgensis, formedelst Opsætsighed imod sin Biskop, dømt af Høiesteret i Kiøbenhavn fra sin Bestilling. *)

D. 30. Aug. (9. Sept.) Sognepræsten i Nykiøbing i Ddscherred, Hr. Arnoldus Hofgaard, recommenderede mig,

*) Worm, II. 595, har „formedelst Uduelighed og Efterladenhed.“

literis den 26. Aug. datis, tvende Skaaninger, sine Landsmænd, navnlig Rasmus de Fine og Hans de Fine, at jeg til deres Studeringers Fortsættelse fremdeles vilde være dennem behjælpelig.

D. 4. (14.) Sept. Om Morgenen Kl. 3 døde i Kiøbenhavn Crasmus Pauli Bindingius, Kongl. Majestæts Stats-Justits- og Cancellie-Raad, Assessor i Høiesteret og Consistorial-Collegio, saa og Geographiæ et Historiarum Professor Regius i Kiøbenhavns Universitet.

D. 26. Sept. (5. Oct.) Døde i Kiøbenhavn Frue Ida Burennæa, Dr. Povel Moths, fordem Kongens Lfmedici, efterladte Vidue, og Grevindens af Samsøe Sofia Amalia Moder, som vaar i sit Enkesæde af Kongl. Majestæt til Rang først med Cancelliraads og siden med Geheimeraads Fruer ophøiet.

D. 30. Sept. (10. Oct.) Besøgte Professor Ole Rømer mig med denne Begjæring, at, som det i Mar tilkom hannem, juxta ordinem at holde orationem Jubilæam i Universitetet ad vigiliis omnium sanctorum, jeg mig da denne Function paa hans Vegne vilde paatage. Hvilket jeg hannem og med redbon Willighed tilfagde.

D. 25. Nov. (5. Dec.) Udstededes af Cancelliet og underskrevet vor naadigste Konges, Kong Christian den Femtes Vocations-Brev, hvorved jeg kaldes og beskiffes til at være ordinarius facultatis philosophicæ Professor i det Kongl. Kiøbenhavnske Universitet, og efter senium i samme Facultet til salarium og andre emolumenta academica at ascendere

D. 6. (16.) Dec. Blev Kongl. Majestæts allernaadigste Vocations-Brev, som mig paa Professionen in facultate philosophica vaar given, læst om Formiddagen paa Consistorio.

1685.

D. 5. (15.) Jan. Om Aftenen holdt jeg, tilligemed mine commensalibus, den sædvanlige festivam orationem in com-

munitate regia, med det Kongl. Huses lykønskende Grindring udi Skaalerne.

D. 23. Jan. (2. Febr.) Døde paa Borggaard i Bendslyssel Velb. Friherrinde Wibecke Skeel, Hr. Jens Juuls, Friherre af Julinge, Ridders af Elefant, Kongl. Majestæts Geheime Raads ic., Frue, paa den Tid, da hendes Herre vaar i Kongl. Ambassade udi Holland.

D. 2. (12.) Febr. Iblandt nogle additamenta manuscripta, med hvilke en Præst i Næstved forudm har suppleret *Calendarium historicum Eberi*, finder jeg dette indført: Anno 1585 die Purificationis Mariæ s. die 2. Febr. tactum est templum Divæ Virginis Hafniæ fulmine int. h. 8 et 9 vesp. adeo ut maximæ magnitudinis trabes in ipsa turri sectæ atque dissipatæ sint; horologium fractum, cellulæ noctu incensæ, et, nisi Deus opem tulisset, totum templum Vulcano esset consumptum. Eodem temporis momento campanarum maxima ad Divum Spiritum disrumpebatur.

D. 20. Febr. (2. Marts). Om Eftermiddagen Kl. næsten 4 døde paa sit Slot Amalienburg i Kiøbenhavn, Danmarks Enkedronning Sophia Amalia, regis Daniæ et Norvegiæ Frederici tertii efterladte Vidue.

D. 27. Marts (6. April). [Efterat Bircherød under 26. Marts (5. April) har anført, at Enkedronningens Liigbegiængelse skete med Klokkernes Ringning over hele Riget Kl. 10—12 Formiddag, derefter „i hendes Slotskirke paa Amalienborg, hvor Liget stod under en prægtig castro doloris,“ med Liigprædiken paa Dansk af Biskop Bagger og paa Tydsk af hendes Majestæts Confessionarius Mag. Erthmann over Psalm. 16, 8. 9. o. s. v., samt endelig at Liget Kl. 11 om Aftenen blev udført af Staden, — vedbliver han den 27. Marts:]

„Der de circa hor. 5. matutin. ankom paa en halv Miil nær Roskild med Enkedronningens Liig, reed Kongen (som havde om Natten for i Beien begivet sig did, for at tage sig en liden Hvile) ud igien af Byen imod Liget, og satte sig i sin Sørge-Caross, som tilforn, der de toge ud af Kiøbenhavn, og saa med samme proces indledsagede det, ved alle Byens Klokkers Lyd,

til Roskild Domkirke, hvor det strax blev i den kongelige Begravelse hos Salig Kong Frederich den Tredie nedsat."

D. 1. (11. April). Reiste Kong Christian om Morgen tidlig fra Kiøbenhavn for at besee Falster og Lolland, som havde været hans Frue Moder Enkedronningens Livgeding, men blev nu efter hendes dødelige Afgang tagen igien af Hans Majestæt udi Possession.

D. 4. (14.) April. Om Aftenen kom hans Kongl. Majestæt tilbage igien til Kiøbenhavn fra Falster.

D. 25. April (5. Mai). Fik jeg Brev fra Jens Snidker*), dateret Nykiøbing den 22. hujus (2. Mai). Han vaar der udinden saare malecontent ved den Forandring, som, post abitum Mag. Simonis, vaar skeet i deres ludo litterario; thi han kunde ikke vel med novi Rectoris insolentia komme tilrette. Det maatte og nu (hvilket blev mig af Andre refereret) ikke tillades hannem Conrectoris Titel længer at føre; thi post mortem reginæ matris bleve hendes Majestæts Anordninger i de Maader ei mere observerede.

D. 9. (19.) Mai. En ægte Bondeqvind af Sørup, ved Svendborg i Fyen, aflagde saaledes hendes moderlige Hierte til sin egen Daatter, at hun med hendes Søns Hiælp ude paa Marken iblandt nogle Buske og Træer udi en Strikke hængte

*) Af Brevet, som er indført i App. til April Maaned, erfares, at dette var en theologisk Candidat, der var bleven ansat ved Nykiøbing Latin-Skole, hvis nye Rector Mag. P. Høyelse han beklager sig over, at „han innoverer snart alting og mestrer ganske Mag. Simons Methode som; tilmed affecterer han monarchiam scholasticam, hvilket ikke vil „gaae af uden Collegiarum total Ruin og Foragt.“ Snitker forespørger i den Anledning: „om der endnu var nogen Sperantz at komme paa Klofret,“ eller „om der vorder nogen vacerende Plads i Hofmesters Boder“ (Walkendorfs Collegium). Over sin Lens uordentlige Udbetaling klager han meget: „Thi nu i 3 Aars Tid har den halve Løn ikke kommet til Skolen; thi Fruen paa Bindbyholt, som skulde aflægge den, kan ikke komme den aften.... Lønnen, som er vis, er per deum itkun 30 Rdlr.; skulde ellers være 60 Rdlr., foruden 25 Rdlr. efter hendes Sal. Majestæts Donation; af hvilke jeg sandelig ikke i mange Aar formoder mig en Stilling.“ [Rigets Hofmester Christoffer Walkendorf lod det i St. Peders Stræde længe øde staaende Carmeliternes (eller de hvide Brødres) Kloster 1595 istandsætte og indrette til et Collegium for Studerende, som efter ham længe førte Navn af Hofmesters Boder. Jvf. Pontoppidan Orig. Hafn. S. 293. Hofmanns Fundat. I. S. 50. N. Jonge Kiøbenh. Beskr. I. D. 1783. S. 54.]

samme hendes Daatter om Aftenen, efterat Broderen havde først slaget hende saaledes i Hovedet med en Staver, der hun vilde undflye, at hun ikke formaæde at gjøre megen Modstand. Næstfølgende Morgen heel tidlig ginge de ud og løste hende ned, gjorde siden et Anskrig, at de havde funden hende død paa Marken. Men der Folk fattede sig nogen Mistanke, og vilde have den Døde synet, gif Moderen omsider til Befrielse, hvorledes til vaar gaaen, item at hun havde begangen denne Ugierning paa sin Daatter, som vaar over 17 Aar gammel, aleneste fordi hun havde befundet hende at malke nogle fremmede Køer, og vilde derfor betimelig straffe og bortrydde saadan hendes Vanart. Meerbenævnte Dvinde blev siden rettet for dette Mord, men Sonnen rømte.

D. 16. (26.) Mai. Blev af hans Kongl. Majestæt resolveret og tilladt, at Frokken Eleonora Christina, som i mange Aar havde udi det blaa Taarn paa Kiøbenhavns Slot været i Fængsel indsluttet, maatte derfra igien udlades til Frihed. Thi Enkedronningen Sophia Amalia havde, al den Stund hun levede, idelig afværget hendes Befrielse. Men nu samme Dronning vaar død, lod hans Majestæt sig omsider til Naade imod hende bevæge.

D. 19. (29.) Mai. Anfangede hans Kongl. Majestæt Christianus Vtus sin foretagne Reise giennem Thyen og Jylland til Norge for samme Kongerige at bese; tog om Formiddagen fra Kiøbenhavn med en temmelig Suite, hvoriblandt vaar hans høie Excellence Gyldenløve, samt adskillige Grandes og Hans Majestæts høie Betiente, og kom de om Aftenen til Korsøer.

D. 20. (30.) Mai. Om Formiddagen Kl. 10 ankom hans Kongl. Majestæt til Odense, og efterat han havde spist paa Slottet, reiste samme Dag bort igien ad Middelfart og Golding.

Om Aftenen sildig circa hora 10ma, da Kongen vaar i Golding, kom Frokken Eleonora Christina, Corstis Ulfeldts Enke, efter kongelig Tilladelse ud af hendes langvarige Fængsel i det blaa Taarn Halsnæ. efterat hun havde været derinde i 21 Aar 9 Maaneder og 12 Dage. Hr. Hans Lindenovs Datter, Friherrinde Lindenov, kom op paa Slotspladsen og nedhentede hende udi en Carosse.

D. 23. Mai (2. Jun.) Om Aftenen ankom Rex Danicæ til Aalborg.

D. 24. Mai (3. Jun.) Der Kongen havde hørt Bispens Dr. Bornemanns Prædiken i St. Botulphi Kirke, forføiede Hans Majestæt sig Kl. 10 Formiddag fra Aalborg over til Wendsyssel, og ankom hora 7. vespertina til Gladstrand.

D. 25. Mai (4. Jun.) Ved Middags Tid gif Kong Christian til Seils fra Gladstrand.

D. 10. (20.) Jun. Peder Lauritzen Scavenius, Kongl. Etatsraad og General-Procurcur, Assessor i Høiesteret og Consistorialcollegio, I. U. Doct. et Professor udi Kiøbenhavns Universitet, og Facultatis juridicæ Decanus, døde paa sin Gaard Aastrup i Sieland.

D. 25. Jun. (5. Jul.) Døde i Aarhus Mag. Hans Nielsen Wandel, SS. Theologiæ Lector sammesteds, vir quidem eruditus, sed vita sordidus.

D. 22. Jul. (1. Aug.) Om Eftermiddagen Kl. 5 døde i Odense Ottho Riisbrich, Landsdommer i Fyen, anno ætatis 40mo. *)

*) Familien stammede fra Gaarden Riisbrich i Nørre Høstved Sogn, Wies Herred, Jylensborg Amt. Denne Gaard eiedes i Slutningen af 16de og i Begyndelsen af 17de Aarhundrede af Broder Thadertsen, hvis Forfædre havde besiddet den i henved 200 Aar. Han var gift med Sille Dideriksdatter af Spielbek eller Spølsbek-Gaard i samme Sogn, og efterlod to Sønner:

a) Thomas Brodersen Riisbrich, født 15. Jul. 1600; g. med Birgitte Ottesdatter Seeblad (en Datter af Borgemeister Otte Knudsen (Seeblad) og Abigaël Hasebard, af Bircherods Slægt), f. 1619, † 1659. Hans Børn vare: 1) Karen Riisbrich, f. 1635; g. 1654 med Dr. Stephan Ram; † 8. Aug. 1686, og anden Gang 20 Oct. 1661 med Assessor Eph. Balslev til Frauqdeggaard; † 8. Aug. 1686. — 2) Sille Riisbrich, f. 1637; g. med Assessor Jacob Bircherod (f. 30. Sept. 1621; † 13. Jun. 1638); † 9. Mai 1708. — 3) Otto Riisbrich, f. 21. Oct. 1645, † som Landsdommer i Fyen 22. Jul. 1685. Desuden endnu to i en ung Alder bortdøde Sønner. — b) Broder Brodersen Riisbrich, f. 1611; † som Sognepræst til Glislev og Ellested i Fyen 17. Martz 1674. Dennes Søn Chr. Riisbrich, Sognepræst til Udby i Fyen, f. omtrent 1647, † om rent 1717, vaar Fader til Hans Chr. Riisbrich, f. 1700, g. med Anna Dorothea Wirkmester; † som Sognepræst til Veilby i Fyen 1746. Dennes Søn var Professor Børge Riisbrich (der saaledes strev

[I et Brev til Bircherød fra Mads Rostoch i Odense af 9de Juli 1685 (Appendix til Juli) forekommer Følgende:]

„Nyt er her intet at skrive om, uden at her i Morgen (hvilket er aldeles nyt her i Odense) skal holdis en Auction med en Deel Bøger udi Mag. Ludvigs Huus, hvor det vil løbe af.“

D. 24. Jul. (3. Aug.) Om Formiddagen Kl. imod 7. kom hans Kongl. Majestæt hjem til Kiøbenhavn igien, der han paa denne sin nordiske Reise havde henbragt 9 Uger og 3 Dage.

D. 12. (22.) Aug. Anfangedes paa Kiøbenhavns Slot nærværende Mars Høiesteret, i hvilken hans Kongl. Majestæt selv denne første Dag præsiderede.

D. 7. (17.) Oct. Om Formiddagen kom Kongen til Odense; red dog, efterat han havde giennemseet Rytteriet paa Marken imellem Aasum og Odense, bag omkring Byen ind paa Slottet, spiste der, og saa strax reiste til Middelfart og Colding ad Holsten til.

D. 15. (25.) Nov. Strax efter Midnat opkom i Badstue=Strædet i Kiøbenhavn en stor Ildbrand, som, formedelt en temmelig Blæst samme Tid, hasteligen formerede sig, og holdt ved indtil under Hoimesse, (da Bøn udi alle Kirkerne blev giort for saadan Guds Bredes Afvendelse) og imidlertid lagde henved 40 Gaarde, store og smaae, udi Aske, af hvilke nogle vare udi Bimmelskafstet, de andre udi bemeldte Badstue=Stræde og Ende=løs=Strædet *), foruden adskillige Smaa=Baaninger ibidem; item nogle af deres Baghuse, hvilke boede paa Gammeltorv, som og bleve ruinerede.

fig), f. 5. Dec. 1731; † den 18. April 1809. [Meddeelt, af Jac. Bircherøds Saml. til hans Families Hist. N. Kalls Manuskript=samling paa det Kongel. Bibl. Nr. 130 og Blochs Haandstr. Saml. til den nyeste Geistligh. Hist. paa Univ. Bibl., ved Hr. Cand. Kall=Rasmussen.]

*) Dette var før Branden 1728 en lille, i den nordre Ende luffet Gade (f. Kiøbenhavns polit. Veiviser fra 1771 S. 112), som laac i Nærheden af Knabrostrædet, men hverken omtales hos Pontoppidan eller Jonge. I Grundtegningen over Kiøbenhavn (D. Atl. 2. D.) findes en Gade (uden Navn), der i en Vinkel gaaer ind fra Compagniestrædet mod Nord, og boier mod Vest ind i Knabrostræde; men denne Grundtegning er fra 1767.

1686.

D. 23. Marts (2. April). Reiste Kongen fra Kiøbenhavn til Falster at tage Nykiøbing Slots, som havde været defunctæ reginæ Matris Lifgeding, Tilstand og Leilighed i Beskuelse.

D. 3. (13.) Mai. [I et Brev af 3. Mai 1686 (indsført i Appendix til Mai) til Bircherods Fader skriver Justitsraad og Præsident P. Resen, at han „af Jomfru Anna Gise, ved hans Excell. Marcus Gise,“ har faaet Cataloget over hendes Bøger og deri fundet „95 Bøger MSS, hvilke med aldre rette burde høre til min Catalogum paa de danske Bøger“ Han beder, at Dr. Bircherod „ubesværet vilde besøge ovenbemeldte Jomfru [som var død for 5 Aar siden; s. S. „204] og med hende handle, at hun vilde være saa god og unde ham disse Bøger for Betaling“; da han saa vil lade dem trykke samlede (med hans egne) „og at de ere komne fra hendes Danske Bibliothek.“ Eller, om hun ikke vil sælge dem, da anmode Jomfru Gise, om hun vil laane ham disse Bøger, eller ogsaa „forære dem til Kiøbenhafns Bibliothek.“ — „Kand ingen af disse to Forslag gaae an, saa vil jeg dog lade dem trykke i min Catalogo, og at de hos hende findes, for de danske Bøgers Kundskab Skyld.“ Nogle af de omhandlede Bøger (Nr. 20, 53, 54, 78, 79, 80, 81) ønsker Resen at maatte faae udfkryene i Odense for Betaling.“

Som Svar herpaa findes i App. til Juni følgende Brev fra Karen Brahe til Bircherods Fader:

„Høytærede Hr. Doctor. fornemme Gode Ven!

„Bed min hjemkomst i aftis fra Selland fandt jeg Eders skrivelse, og deraf fornummen Justitz-Raad Resens begiering, at jeg til hannem vilde overdrage mine Manuscripter, eller og dennem til Kiøbenhafns Bibliothec forære. Da skulde jeg snarere, om jeg dennem vilde afhende, falde til det sidste Forslag, end det første; thi for penge ere de ingenlunde fall: Jeg er self Liebhaber her i, og heller forbedrer tallet af mine Danske Bøger, end stiller mig ved dem, som af min Sal. Moster lenge og med umag er samlet, og mig foræret for at holde ved Liige. Men hvis iblandt mine

„Manuscripta findis nogle, som Hr. Justitz-Raad fand være
 „begierindis, skal jeg gjerne, naar mig derpaa givis Forteg-
 „nelse, dennem lade copiere og Hannem tilsende. Troer dog
 „vel, hand self haver de fleeste af dem, hos mig findis. Rest
 „flittig helsen til Kiereste og Born, vil jeg have min høyt-
 „ærede Hr. Doctor Gud til ald Velgaaende befalet, forbliver
 „hans
 tjenstberedvillige
 Karen Brahe.“

Svedholm den 8. Junii Anno 1686.

D. 18. (28.) Jun. Om Formiddagen kom Kongen til
 Odense ridendes, der han først udenfor Byen paa Marken havde
 giennemseet Rytteriet, spiste han paa Slottet, og reiste om Ef-
 termiddagen bort igien ad Assens og Hadersleb.

D. 7. (17.) Jul. Om Aftenen lidet efter Kl. 5 døde i
 Kiøbenhavn Hr. Frederik Greve af Ahlesfeldt til Lange-
 land og Rippingen, Ridder af Elefanten, Kongelig Majestæts
 af Danmark store Cancellær.

D. 18. (28.) Jul. Blev i Alborg første Gang klemtet
 hora meridiana duodecimâ med Beede-Kloffen, efter Biskop
 Fosses Anordning, og siden med denne Stik dagligen stedse
 continuerit.

D. 1. (11.) Aug. Quitarerede Dr. Ole Borch, Med.
 Philolog. & Botanices Professor Reg. det philosophiske
 Facultets Decanat, udi Kiøbenhavns Universitet, som han
 i tolv samfælde Aar, enten paa sine egne, eller og paa Andres
 Vegne havde forvaltet; og succederede hannem i denne Function
 Dr. Caspar Bartholin, Med. Phys. & Anatom. Prof.
 publ.

D. 31. Aug. (10. Sept.) Under denne Dag er indført i
 Ayr. et Brev fra Bircherods Morbroder, Assessor Dr. Cph. Balslau
 i Odense, som deri beretter om sin Hustrues Død. Han takker for
 det hertige „Epicidium, som kaldes Consummata coelitum gloria,
 „hvilket saa docte og lifsalig udi saa vitløftig og angenem en
 „rhythmica paraphrasi er udført, at man ikke uden største Fornøielse
 „det fandt læse, og med Behagelighed eftertænke.“ Han sender B. med
 sin Søn „de resterende Penge, efter Fortegnelsen, for Programmatis,
 „4½ Rdlr.; derhos for Trykken og til Papiir for Hans eget gode
 „Arbejd 6 Rdlr., hvilket er kun lidet, og frygter neppe at kunne be-

„tale for de tvende Voster.“ I Beretningen om hans Kones Død forekommer følgende:)

„Som det k. Guds Barn elskede stedse saa høyt sin eniste Søster, Eders k. Moder, og alle Hendis k. Børn, saa kand „med Sandhed vidne, at hun til M. Iens Bircherod særdelis „hafde en kjerlig affection; og som Hun udi andet icke kunde „lade see sit gode Hiertelaug, saa ønskede hun ofte megen Lykke „og velsignelse over Hannem, hvilket Hun icke heller forglemte „paa sit sidste. At jeg det her skal melde, da hafde hun et „allerliffaligst og christeligt endeligt, med Psalmer, bøn og suk „til sit sidste Aandedræt. Og som Eders gode Fader kom til „Hende om Søndag Morgen d. 8. Aug., og det heel tillig før „Klocken 5, da Han aftenen tilforn ligesaa, efter Hendis be- „giering hafde holdt Bønner og sungen med Hende, saavelsom „Hr. Madt & Kostoch, som da tilligemed var tilstede: saa „begyndte hun om Morgenen heel tillig igien, og sagde til Eders „Fader: Kiære Broder, som Eders Tale har ofte i den lang- „varige Tid, vi har været kiendt sammen, trøstet mig udi mange „Bedrovelser, saa beder jeg I vil nu giøre det paa min sidste „tiid og stund; begiæred hand vilde læse den og den Bøn, og „sunge de og de Psalmer, hvilket varede til Klocken imod 7. „Dg derefter tog hun affheed med alle, som vare tilstede, først „med mig, som var mig en veemodig affheed; dernest med Hen- „dis Søster, med Dr. Jacob og alle voris Børn, den ene efter „den anden; og lod da hente Eders Søsters Børn, saa og Eders „mindste Broder, og alle Kirsten Rams Børn*), og havde „sær og bevægelige Ord til enhver, og over de fraværendis liuste „lykke og Velsignelse, og særdelis nefnde min høytærede Møster- „søn, M. Iens Bircherod, at Eders k. Fader og Moder vilde „helse Eder fra Hende, og takke for Eders skrivelse, som Hun „for nogen tiid, imedens Hun var saa syg, bekom fra Eder,

*) Kirsten Ram (Bircherods „Møsterdatter“) var Raadmand og Apo-
theker Jac. Gottfr. Beckers Hustru, og døde i Barselseng den 7.
(17.) Oct. i Odense, 1686, i sit 31te Aar. Et Brev fra denne Apotheker
Becker til hans Svoger Bircherod, af 14. Nov. s. A., handler tildeels
om Konens Død. Mod Slutningen melder han: „Ellers er det her
ved det Gamle, „med store Skatter og Indquarteringer belagt, sa
der er stor „Elendighed paa Landet og i Riøbstæderne.“

„hvorpaa hun for sin Svagheds Skyld ikke kunde svare, og
 „dermed onfsed ald Naade, Lykke og Betsignelse over Eder;
 „ligesaa bad ogsaa, at Eders Brødre i Holland skulde hellses,
 „saa hun ingen glemte. Efter dette var skeet, holdt hun atter
 „ved med Ben og paakaldelse, og talede tydeligen til sit sidste
 „Aandedræt, der Kloeken vaar 10 formiddagen, da hun høyt
 „med oprakte Hænder læste Fader vor, derpaa befoel sin Siæl
 „udi Guds Haand, og i det samme hensov udi Herren. — At
 „saa gudsfrygtigt et Endeligt kunde viides, derudover haver jeg
 „dette her korteligt indført.“ ic.

D. 11. (21.) Sept. Imod Midnat døde i Kiøbenhavn
 Dr. Jens Bircherød SS. Theol. Professor primarius ved
 ved det Kongl. Universitet sammesteds, og Assessor i Consistorio
 Anno ætatis. 63.

D. 22. Sept. (2. Oct.) Om Middagen Kl. 12 døde
 i Kiøbenhavn Mag. Jørgen Eilersen, Mathematicum superiorum
 Prof. Reg. ved Universitetet, og Assessor i Consistorio, anno
 ætatis 70.

D. 10. (20.) Oct. Der Kongen havde hørt Prædiken
 om Morgenens, som holdtes for hannem i Huset, hvor han loge-
 rede, og siden ibidem spiset, reiste han fra Assens paulo ante
 meridiem, kom ved 3 flet Eftermiddag igiennem Odense, og
 laae siden i Nyborg om Natten.

1687.

D. 3. (13.) Martz. Disputerede M. Hect. Gottfr.
 Masius, SS. Theol. Prof. publ., pro loco eller cathedra,
 n Audit. Univ. Hafn. superiore, udi en stor freqvents af alle
 de kongelige høie Ministris, Civil- og Hof-Betientere — [Ligesaa
 atter d. 17. (27.) Martz.]

D. 8. (18.) Martz. Lod vores Konge et nyt Privilegium
 udgaae for det Messing- og Kobber-Fabrique, som i Hertugdøm
 Schlesvig vaar bleven indrettet.

D. 15. (25.) Marts. Blevet tvende Soldater i Kiøbenhavn halshugne, fordi de havde taget hostiam ud af deres Mund i Sacramentet, og siden, ved sfiendig Misbrug *), profaneret det.

D. 30. April (10. Mai). Estersom min Farbroder= Søn Niels Bircherod havde nyligen skrevet her hjem til sine Brødre, at han havde Haab om, at faae en god Condition og Bestilling paa et hollandsk Skib, som skulde gaae hen til Alzir for at indløse Fanger, naar han ifkun kunde erlange en god Recommendation til een af Admiralitets=Herrerne i Holland, Hr. Marselius, fra nogen af hans paarørende Venner her i Danmark; saa gif jeg om Morgenhen hen til Baron Hr. Jens Juul (hvis Frue havde forhen været gift med samme Marselii Broder, Baron Gyldenkrone), og ved min Begiering formaaede jaameget, at hans Excellents uden Forhøling meddeelte os den forlangte Recommendation og Forsskrivelse til bemeldte sin Svoger, hvilken saa til Niels Bircherod, som den angik, ved Posten blev udfikket.

D. 6. (16.) Mai. Afseglede Kong Christian fra Sundet mellem Falster og Møen, som kaldes Grønsund, til Bornholm, hvor Hans Majestæt næstfølgende Dag den 7de Mai med magelig Vind og Veirlig ankom.

D. 10. (20.) Mai. Gif Rex Daniæ igien til Segls fra Bornholm om Formiddagen for at begive sig derfra til Ertholm; men som Vinden vaar ikke meget feielig, maatte Hans Majestæt næstfølgende Nat holde ud paa Vandet.

D. 11. (21.) Mai. Om Morgenhen tidlig Kl. 3 ankom hans Kongl. Majestæt til Ertholm in mari Balthico, som nu vaar kaldet Christiansøe, for at besee den nye Skandse og Befæstning, som vaar for et Par Aar siden sammesteds bleven anlagt.

D. 19. (29.) Mai. Kom Kong Christian hjem til Kiøbenhavn igien fra Bornholm og Christiansøe.

*) Formodentlig til Trolddomskonster

D. 16. (26.) Jun. For at befordre den ny oprettede Silkemanufactur i Kiøbenhavn, udgav hans Kongl. Majestæt en Befalning, at al fremmed Silketøi ibidem besegles.

D. 22. Jun. (2. Jul.). Arriverede hans Kongl. Majestæts Hr. Broder Prinds Georg til Glykstad, kommendes til Bands fra Engelland tilligemed en Deel engelske Herrer og Høvdinger, som gjorde hans Høihed Geleide herind til Danmark for vores Konge at besøge.

D. 23. Jun (3. Jul) Blev disse 3 velærværdige Mænd, Mag. Hans Wandel, SS. Theol. Prof. udi Kiøbenhavns Universitet og Assessor udi Consistorial-Collegio, Mag. Hector Gottfried Masius, SS. Theol. Prof. og Assessor i Consistorio, og Licent. Just Valentin Stemann, Assessor Fac. Theol. et Collegii Consistor., saa og Slots-Prædikanter ved Cronborg, creerede med academisk Solennitet til Doctores Theologiæ udi vor Frue Kirke i Kiøbenhavn af Facultatis Decano Dr. Hans Bagger, Biskop over Siællands Stift, i Prinds Frederiks og Prinds Christians, samt adskillige Ministrorum Regionum Præsents.

D. 26. Jun. (6. Jul.) Reiste Prinds Georg fra Assens og kom ud paa Etermiddagen til Odense. Bispem Dr. Ringo, som talte Dansk med Prindsen, men Engelsk med de andre medfølgende Lords, samt Professores og Præsterne complimenterede hans Høihed udenfor Byen, hvor han tog Bognskifte, og begav sig saa strax videre fort ad Nyborg.

D. 28. Jun. (8. Jul) Ankam Prinds Georg med sin Engelske Suite til Fredriksborg, hvor han af fratre suo rege Daniæ, som ibidem vaar i hans Ankomstes Forventelse tilstede, kiærligen blev imodtagen.

D. 4. (14.) Jul. Tog rex noster tilligemed sin Broder Prinds Georg og begges Hofstat fra Fredriksborg til Kiøbenhavn, hvor de siden paa en Maanedes Tid ved jevnlig divertissement og festins sig forlystede

D. 7. (17.) Jul. Bortkaldede Gud til sit himmelske Rige ved en uformodet Død min hiertefiære Broder Jacob Bircherød, der han i Seine-Floden, strax udenfor Paris i

Franferig, vilde gaae ud i Bad, og (som Stedens Farlighed vaar for hannem ubekjendt) blev af en vortice under Vandet nedtagen og proh dolor! suffoceret, førend Noget kunde komme ham til Hielp.

D. 3. (13.) Aug. Tog Prinds Georg paa Fredriksborg Afsted fra sin Hr. Broder Kongl. Majestæt, og med sin høie Suite forsoiede sig derfra paa Hiemreisen igien ad Engelland.

— Commissari=Skriver Christian Hammer vaar hos mig med en Begiering paa sin ældre Broders Mads Hammers Vegne, den jeg dog, varias ob difficultates, ikke kunde efterkomme. Samme Chr. Hammer havde saare vel melet sin Kage udi den Tieneste, som han nu havde hos Land=Commissari Monrad; saasom Officerere, og andre, maatte (efter Assignationer fra Rentekammeret) af hannem annamme deres gages. Og sligt gif gemeenlig paa en Smørelse ud.

D. 6. (16.) Aug. Saae jeg Prinds Georg Kl 3 Eftermiddag fra Kiøbenhavn til Odense at ankomme, hvor han logerede ind paa Slottet, og næstfølgende Morgen heel tidlig tog videre fort ad Holsteen og Engelland til. Min kiære Fader refererede mig, hvorledes Geistligheden der i Byen havde taget imod høibemeldte Prinds, der han den 26de Julii sidst afvigt vaar (paa sin Reise til Kiøbenhavn) sammesteds ankommen.

D. 15. (25.) Aug. Ankom Prinds Georg hjem igien til London i Engelland, efterat han vaar gaaen did til Skibs fra Glykstad.

D. 23. Aug. (2. Sept.) Gif den russiske eller moskovitiske Gesandt paa Kiøbenhavns Slot om Eftermiddagen hos Kongl. Majestæt Audients.

D. 25. Aug (4. Sept.) Blev alle dennem, som vilde antage sig Kobber- og Jernværkerne i Norge til Fortsættelse, ved en kongelig Forordning nye Benaadninger tilfagt.

D. 15. (25.) Sept. Blev det de hollandske Gemenene i Kiøbenhavn, som vare af den Evangeliske eller Lutheriske Religion, ved en kongelig Anordning bevilget, at der maatte paa visse Tider holdes i Holmens Kirke Gudstieneste for dennem udi deres eget Sprog.

D. 19. (29.) Sept. Reiste hans Kongl. Majestæt fra Kiøbenhavn om Eftermiddagen udi sine holsteiniske allaires, og laae paa Ringsted Kloster om Natten.

D. 20. (30.) Sept. Der Kongen efter Kl. 6 om Aftenen ankom til Odense og sig paa Slottet ibidem indfandt, vaar et Sendebud fra Electore Bavarix tilstede med 10 skønne Heste, hvilke høibemeldte Churfyrste sendte Hans Kongl. Majestæt til Foræring, og vare de nogle Dage tilforn hid til Byen ankomne.

D. 21. Sept. (1. Oct.) Om Formiddagen bleve de forbemeldte Heste regi Daniae paa Slottet i Odense præsenterede paa Churfyrstens Begne af Bayern. For Foræringen gav Hans Kongl. Majestæt den Person, som fremførte Hestene, en anseelig Drifkepenge, og lod ham faa med en Taksigelses=Skrivelse til Electorem igien bortfare. Og fortsatte Rex derpaa sin Reise ad Middelfart og Colbing.

D. 3. (13.) Oct. Indviede Biskoppen af Fyen, Dr. Thomas Ringo, den nye Kirke paa Waldemars Slot paa Taasing.

D. 9. (19.) Oct. Om Eftermiddagen Kl. halvgaaen 4 ankom vores Konge atter til Odense, og forblev paa Slottet indtil næstfølgende Morgen, da Hans Majestæt en Time før Solens Dpgang sig derfra igien til Nyborg forsoiede.

D. 11. (21.) Oct. Kom Hans Kongl. Majestæt hjem igien til Kiøbenhavn fra Holsteen.

D. 9. (19.) Dec. Vaar jeg om Morgenens tidlig hos min fornemme og velbefundne Patron Hr. Geheime=Raad Wi be, som, foruden andre Godheds Tilsaqn, forsikrede mig, at han inden 8 Dage skulde erhverve mig Kongl. Majestæts Designations= og Expectants=Brev paa Professoris Theologi Plads i Universitetet.

D. 13. (23.) Dec. Blev jeg ved Hans Kongl. Majestæts allernaadigste Vocations=Brev constitueret og beskiftet til at være *Facultatis theologicæ Adjunctus* i det kongelige Kiøbenhavns Universitet, og til den først vacerende *Professionem theologicam ordinariam* næst efter Dr. Masium at ascendere.

D. 17. (27.) Dec. Lod jeg det mig allernaadigst givne Kongebrev paa *Professionem theologicam* læse paa Consistorio.

D. 27. Dec. (6. Jan. 1688). Om Morgenen tidlig fandt man den tydske Præst til Christianshavns Kirke og ny Amager, Mag. Søren Arctander, liggende død paa Gulvet i sit Studerekammer paa Christianshavn. Thi der han om Natten ved Bordet, hvor han sad, vaar falden i Søvn, havde Borstabelen (da den vaar brændt for langt ned) antændt Bordet, med hvis Bøger og Papirer der paa vaar lagt, item Stolen, som han sad paa, og hans Klæder ved den ene Side. Og i hvorvel Ilden havde omsider, ved Guds Naade, slukt sig selv, og ei grebet videre om sig, saa stüntes dog, at Manden i den Dvalme og Røg vaar bleven qvalt.

Aargangene 1688, 1689, 1690 og 1691 af Bircherods Dagbøger fattes, og have manglet allerede i en Række Aar; maaskee endog inden Samlingen kom i Selskabets Besiddelse. De fandtes idetmindste ikke, da Selskabets afdøde Forstander, Statsminister D. Malling, (omtr. ved A. 1820, eller noget senere) til eget Brug lod udskrive adskillige Uddrag af disse Dagbøger.

1692.

D. 1. (11.) Jan. Antog Justits-Raad Edvard Kruse, efter Kongl. Bestalling, Consumptions-Toldens general Forvaltning udi alle Kiøbstæderne i Danmark.

D. 2. (12.) Jan. Døde i Kiøbenhavn Claus Reimar, een af de principaleste og rigeste Kiøbmænd i samme Stad.

— [Under denne Dag findes i Appendix følgende Brev og Erklæring indført:]

Plur. venerabilis Dñe Episcopo,

„Oeconomus Communitatis har været ved veris sidste anteg-
 „nelser feraarsaget, udi disse hellige Dage icke at give Alumnis,
 „som hidindtil, got Dll om Aftenen. Hverved menageris 4 rdr.
 „got Dll i Communitets udgift. Men, som Præpositus Com-
 „munitatis har besværet sig derofter for mig, og særdeelis ferdi
 „det er en gammel sædvane i Communitetet, at Hel. Tre Kongers
 „Aften vid hver bord skeer en liden harangue af Decanis, som en
 „Taksigelse til Kongen, og et Votum for Kongl. Maysts. og det
 „gandste Kongl. Huus's Belgaende, hvor da dridis af Alumnis
 „alle saadanne høye Skoler (3: Skaaler); Da, af frygt, at mand skulde
 „vilde resentere det til Hofve, om mand sig at viide, saadan god
 „ssik at være ophævet: vilde jeg tienistlig fernemme Plur. vener.
 „Dñi Episcopi meening, om mand icke skulde beordre Oeconomum
 „nu og herefter hver Hellig Tre Kongers Aften at give dem, som
 „tilforn, got Dll, og saadant her efter i hans Regensfaber at got-
 „giøre. De andre Hellige Aftener sinis icke at være angelegen, om
 „dem gifvis got Dll, eller icke. Herom Oeconomus noget til tilig
 „efterretning, efter Dñi Episcopi Gotbesindende forventer

Hafniæ d. 2. Januarii 1692.

Le tres humble et tres obeissant

Hans Wandal.“

„Jeg er i samme meening, og vaar got, at Ordre til Oeco-
 „nomum derom strax blev opfatt nomine Facultatis, hvorefter hand
 „sig Arligen under quocunqve inspectore vidste at rette.

Hafniæ ut supra.

J. Bagger.

D. 7. (17.) Jan. Om Aftenen til Gæst hos min Nabo,
 Dr. Janum Jacobæum, tilligemed min Kiæreste*) og nogle
 flere gode Benner.

D. 8. (18.) Jan. Om Morgenen Kl. imellem 6 og 7
 reiste Hans Kongl. Høihed Prinds Friderich fra Kiøbenhavn

*) Dette er første Gang, man i de Aargange af Dagbøgerne, som haves
 fra denne Periode, finder Bircherods Hustru nævnt. Hun var Søster
 Bartholin, en Datter af Mag. Albert Bartholin, Rector i Fre-
 deriksberg († 17. Mai 1663.) Af en Optegnelse under 4. Nov. 1693
 sees, at Bryllupsdagen har været den 4. Nov. 1690. Hun døde i
 Cdense 1771, 9 Aar efter sin Mand's Død, 58 Aar gammel.

for at besøge fremmede Lande. Spiste paa Gyldenløves Gaard Skioldenæsholm til Middag.

D. 9. (19.) Jan. Kom Kronprindsen over Belt og til Odense om Aftenen, hvor han paa Slottet Natten over forblev.

D. 10. (20.) Jan. Lod Prinds Friderich prædike for sig om Morgenens paa Odense Slot, ved Sognepræsten til St. Hans Kirke Mag. Madz Hvid. Og reisste derpaa Kl. 8 bort igien ad Holsten til

D. 11. (21.) Jan. I Hadersleb indstillede sig hos Kronprindsen Mag. Ancher Ancher sen, Sognepræst i Goding og Provst i Brusse Herred, beordret til at følge med Hans Kongl. Høihed paa denne hans Udenlandsreise, som Confessionarius og Hof=Prædikant.

— Besøgte jeg Vice=Commandant og Oberst Steen Andersen Bilde, som refererede mig adskilligt om Soranæ Academicæ (hvis Alumnus han i fordom Tid havde vaaren) antiqvo flore et statu.

D. 12. (22.) Jan. Jacobus Winslovius og Christianus Kiemepe, begge Collegii Medicei alumni, offererede mig et carmen gratulatorium, in novi anni auspicia, paa mit Navn stilet, og i et artigt emblemate forfattet.

D. 16. (26.) Jan. Vare vi paa Consistorium om Formiddagen, hvor Ober=Secreterer M o t h lod paa sin Svogers, Prof. Anders Aagaards Begne, en skriftlig Erklæring fremlægge, i denne Mening formeldendes: At efterdi bemeldte Aagaardus endnu vaar i fremmede Lande, og agtede samme sin peregrination fremdeles at continuere, saa at han ei saasnart kunde ventes hid til Stedet sin Professionem Academicam at antage og forvalte, saa vaar han vel dermed tilfreds at den, som vaar hans proximus in Academia, maatte i hans Sted ascendere til den (hannem tilkommende) Profession, samt om tilhørende emolumenta; saasom han ikke paa noget salarium ved Universitetet prætension vilde gjøre, førend han Bestillingen personligen kunde opvarte. Hvorfore Designatorum sive expectantium primus, Johannes Fridericus Bartholinus Erasmi Fil., blev nu ved denne ascension virkelig Facultatis Philosophicæ Professor.

D. 26. Jan. (5. Febr.) Ankom Hs. Kgl. Høihed Prinds Friderich til den (af Augustana Religionis nostræ confessione) navnkundige Stad Augsburg, hvor hand i efterfølgende Dage besaae Raadhuset, Loihuset, samt andre remarquable Bygninger.

D. 27. Jan. (6. Febr.) Om Aftenen til Gæst hos Nisjesfor Povel Winding, tilligemed min Hustru.

— I Kiøbenhavn døde Fru Anna Belt, Hr. Cort Adellers, fordum kongelig danff General-Admirals, efterladte Enke.

D. 30. Jan. (9. Febr.) (Tilligemed Ephoratet for Stipendium Frisianum overgav B. til Ole Worm „*Bibliotheca veteris* *) custodiam, som til samme Ephoratum er annecteret.“)

D. 3. (13.) Febr. Om Aftenen blev paa Slottet i Kiøbenhavn holdt en prægtig Mafferade.

D. 5. (15.) Febr. Havde Velb. Anders Trolle til Trolleholm, Byrgeri til. Bryllup paa Gieddisdall i Sieland med afg. Hr. Holger Winds Vice-Cancellers Daatter.

D. 12. (22.) Febr. Efter Prædikenen talede Bispen, Dr. Hans Bagger, i sit Huus med mig om det Forslag, som vaar giort til Hove om min Person, nemlig at man vilde have mig til at læse Theologiam i det nye Exercitium-Academi, som i disse Dage blev indrettet, og skulde han derfor, efter Kongl. Majestats Befaling, fornemme hos mig, om jeg vilde mig samme Embede paatage. Jeg svarede, at saafremt det Salarium, man vilde tillægge mig pro labore, vaar nogenledes, saa at man dermed kunde være fornøiet, vilde jeg ikke vægre mig ved bemeldte Embede at antage.

D. 5. (15.) April. [I et Brev, under denne Dag indført i Appendix] yttrer Mag. Knud Landdorph (Professør

*) Ved „*Bibliotheca vetus*” forstod man Universitetets ældre Bibliothek, hvortil allerede under Christian II. eller Frederik II. var indrettet en egen Bygning („Bibliothek-Huset”) ved den sydlige Længe af Studiiigaarden. Det kaldtes saaledes for at adskille det fra den nyere Bogsamling, som Christian IV. stienkede Universitetet 1605, og som derefter længe hed „*Bibliotheca Regia*.” *Bibliotheca vetus* blev siden (omtr. ved A. 1650) flyttet til det nuværende Locale over Trinitatis Kirke. (Jvf. om dette Bibliothek, dets Bygning m. m. Werlauffs Un. Program til Festen den 13. Oct. 1836, S. 24—27.) Det gamle Bibliothek vedblev imidlertid ogsaa efter dets Flytning (endnu 1713) at have en egen Bibliothekar. (s. Nyerups Unvers. Ann. S. 89. 219. 258. Werlauff anf. St. S. 21 Anm.)

ved Gymnasium i Odense, Bircherods Svoger), efter at have gratuleret B. som Professor Theologiæ udi det ny indrettede Exercitium-Academie, Følgende:]

„Jeg hafde tenkt og troet, at alding nu skulde have blevet i
 „roelighed og stillhed med voris Gymnasio, saasem at D. Wandel
 „for nogen tiid siden, som og self er Gen af de Deputerede Com-
 „missarier ved det Geistlige Doents revision, skrev voris Svoger
 „Mag. Elias et temmeligt fornøveligt brev til, og bad os der udi
 „at være uden ald frygt og bekymring; men som Bispen den anden
 „dag udi Kirken berettede, at Moth for kort tiid siden hafde skrevet
 „ham til, at der vaar temmelig Klagemaal over voris Gym-
 „nasium, og derfor begierede copie af Gymnasii Fundatz og
 „hvad enhver til Løn vaar tillagt ic., saa veed jeg ey, hvad jeg
 „endnu der om skal siige, og verserer derfor inter spem et metum.
 „Gud sem hidindtil haver holdt sin bekkermelse over dette Sted,
 „Sand gjøre det fremdelis, og kand gjøre alle dets Fienders og
 „Misunderis anslag til intet. Bispen lovede (em mand ellers skal
 „tro hannem) at ville opponere sig det meeste mueligt er, em nogle
 „Misundere skulle machinere noget til dets perniciem og interitum;
 „og troer jeg icke, at de skal blive ret synderlig feede af den præda,
 „sem de her skal faae, eller at de for denne gierning skal legge sig
 „noget sært og merkeligt navn ind hos Posteriteten, si qua futura.
 „Ethers kand Jeg ey viide at Professorerne udi Kiøbenhavn kand
 „have nogen sticellig aarsag til at klage over dem, sem deponerer
 „her fra Stedet; thi Jeg vil formode, at de kommer saa vel fun-
 „derede herfra, som de kommer fra noget Sted i det gandske Riige;
 „men at gjøre dem alle lige gode, kand hverken vi eller andre præ-
 „stere.“

I et Svar paa 2 Breve fra Bircherod, af 13de og 16de April, takker Landdorph sin Svoger for hans „store omhu og omsorg for
 „voris Gymnasii velstand, og at hand ingen stiid og umag sparer
 „ved Ven og Vens Ven at forrebygge alle pernicioso consilia,
 „sem derimod kunde foretagis, og vaar det os samtlig ey lidet kiert
 „at fornemme, at min Svogers negotiation i dette tilfald ey heller
 „haver vaaret frugtesløs; men at Manden, som skrev Bispen til derom,
 „[Moth] ved en sær god Vens demonstration, er bragt paa andre
 „tanker, og kand jeg nok halvvejs viide, hvo Manden haver vaaret,
 „sem min Svoger i dette tilfald haver brugt, og begynder uden
 „tvivl hans Familienavn af et W. Mag. Elias skrev paa de samme
 „tider ogsaa D. Wandel til derom, og bekom hand saa Dage der-
 „efter igien Svar derpaa fra hannem, som Mag. Elias selv viiste
 „mig, hvoraf man ey andet kand slutte, end at hand jo haver gode
 „tanker her om Stedet, og lader sig dets conservation temmelig

„være angelegen, og iblandt andet melder hand, at, saasnart hand Mag.
 „Glia brev befem, gif hand derpaa strax hen til en høy Minister,
 „som hand vidste at ald handelen vaar bekiendt, dersom der ellers var
 „noget om, og fernam hand saa meget af hannem, at der har været
 „de, som haver givet anslag paa *Gymnasii* og alle *Lecto-*
 „*raternis* affskaffelse, hvoriblandt vaar fornemmelig en Geistlig
 „Mand, hvilken omendskiøndt hand ikke navngifver, saa beskriver
 „Hand hannem deg saa aperté, at mand nok kand slutte hvo hand
 „er, og er den samme gode Mand, som min Svoger i sin Skri-
 „velse melder om. Ellers legger D. Wandel og dette dertil, at den
 „samme Høye Minister hannem berettede, at der dette consilium blev
 „proponerit, vaare der adskillige Verdslige, som sig derimod oppo-
 „nerede, dertilmed saa inclinerede Hans Mayestæt Self
 „ey i ringeste maade til at giøre nogen forandring udi
 „det, som hans Salige og Høyloflige Forfædre saa
 „gudeligen haver anordnet, saa jeg vil formode, at Gud,
 „søm hidintiu haver holdt sin bestiermelse over stedet siden dets
 „foundation, Hand fremdeelis skal bestierme og forsvare det imod
 „qvascunqve malevolorum et male feriatorum machinationes og
 „giøre alle deris consilia et conatus irritos atqve inanes o s. v.
 „— I Anledning af, hvad B. havde berettet om det nye „Acade-
 „mies Inauguration,“ yttreer Laundorph: „Vi haver nu seet samme
 „Academies incunabula, mueligt vi kommer og til at see dets
 „sepulcrum, som min Svoger skriver. Thi paa den maade, som
 „somme anfanger, dersom de hafde magt at udføre deris consilia,
 „saa blef der ingen ting bestandig.“ — Forresten sees af Brevet,
 at dermed har fulgt en Fortegnelse over dem, der havde skienket
 Noget til Gymnasisterne, „med Fundatzeris dag og dato.“ „Gl-
 „lers troer jeg dog ikke, at, omendskiønt osores og hostes Gymnasii
 „kunde drive det saa viit, at de kunde betage Docentibus deris Sti-
 „pendia, som Kongerne haver lagt dertil, at de ogsaa kunde
 „bemægtige sig *discentium stipendia*, som Adelen og andre
 „fornemme Godtfolk haver lagt til deris underhold-
 „ning; thi dersom slige pia legata skulde blive forrykte, abalie-
 „nerede, og til en anden brug henvendte, end de haver været
 „givne til, troer jeg vel, at deris Arvinger, som haver
 „givet dem, vaare dem nermiste, og hafde best rettig-
 „hed til at disponere over dennem, saa andre ey skulde
 „have stor aarsag at rose af det feede bytte, som de ved Gymnasii
 „Reduction skulde bekomme. Men jeg vil formode, at alting dermed
 „bliver in statu quo, som der gemeenligen pleyer at staae i Freds-
 „tractater.“

D. 9. (19.) April. Om Formiddagen paa Consistorio,
 hvor vi concluderede adskilligt, den solennitet angaaendes, som

Rector paa Kongens Fødselsdag vilde holde. Særdeles blev samtykt, at vi vilde lade Kongens Kammer ved det øverste Auditorium betrække inden i med Guld-Læder, som siden skulde ibidem blive siddendes. Hvilket vi og strax, paa Universitetets Omkostning, lode købe.

D. 10. (20.) April. Om Morgenen kl. imellem 3 og 4 døde i Kiøbenhavn Friherrinde Rigiza Sophia Wind, Baron Hr. Jens Juuls, kongelig Geheimer-Raad's ic., Egtefælle.

D. 14. (24.) April. Døde i Ugilt Præstegaard i Bendsysfel Hr. Mogens Madtsen, Sognepræst til bemeldte Ugilt og Lørs Menigheder, vir, si quis alius, ab omnibus mundanis curis remotissimus. Hvorfore man og havde i Egnen et Ordsprog om den, der vaar i en eller anden verdslig Sysfel uhyndig: „Han veed ligesaa meget deraf, som Hr. Mogens i Ugilt.“

D. 3. (13.) Mai. Døde i Kiøbenhavn om Aftenen Velb. Holger Parsberg, Kongl. Etats-, Justits- og Cancellie-Raad, Assessor i Høiesteret og Landsdommer i Sieland, anno ætatis

— Giorde Stephanus Kencel, som for nogle Maaneder siden vaar til Eloquentiæ et Politices Profession af Kongl. Majestæt vocerit, samme sin Professions Anfang med en Ser-mone inaugurali in Academia Equestri Halniensi.

D. 20. (30.) Mai. Havde Jacob Gottfried Becker, Apotheker og forrige Raadmand i Odense, Bryllup om Aftenen paa Lammehauge i Fyen med Susanna Hanne, Lic. Peder Bindings, Cancellie-Assessoris, Efterleverfke.

D. 12. (22.) Jul. Om Morgenen examinerede jeg civitatis academicæ Candidatos paa Consistorio, som vare i Dag 48, nemlig af Gymnasio og Schola Ottheniensi, item af Schola Alburgensi, Viburgensi, Ripensi, et Sorana.

D. 13. (23.) Jul. Blev de af Schola Roeschildensi, Christianssandensi, Fridericiana, Nicopiensi, Neoburgensi, Sloglosiana, Asnensi, Cartamundana, Coldingensi, Helsingorana, Hobroensi, Vardensi og Hothersnesiana examineret. Jeg anfangede actum examinis hodierni, først som Theologus paa

Dr. Masti Begue) examinerendes dennem in articulis Fidei, et Catechesi, og siden, som Philosophus, in Ebræis.

D. 21. (31.) Jul. Ankom det kongelige Herskab til Nykøbing i Falster, hvor de paa 10 Dages Tid med Jagt og anden lystig divertissement sig fornøiede.

D. 26. Jul. (5. Aug.) Anstillede Kongen og Prinds Christian ved Biehor i Falster en artig Svane-Jagt, ved hvilken de og deres Hoffinder fældede ikke mindre end 410 Svaner.

D. 13. (23.) Aug. [I et Brev under denne Dag (indsert i Tillægget til August) raadsfører Jørgen Sorterup *), der nylig var bleven Præst i Lyders Løv, sig med Bircherod, af hvis „fornuftige og gudsfrygtige Raad“ han hidindtil har ladet sig lede, om Valget af en Høgtesælle. Det hedder da: „Nobilissimus vir veed vel selv, at jeg er fattig, og er derfor uden i et Par hundrede Dalers Gæld, foruden Præstegaarden, som skal kjøbes o. s. v. Kunde nu Lykken søiet (sic), at jeg kunde faae en ærlig Mands Barn, der havde noget til Hjælp til dette for mig at betale, og til min Huusholdning at stille i Værk, da vilde jeg prise mig lykkelig“ o. s. v.]

D. 23. Aug. (2. Sept.) Blev mig af det Kongl. Zahlkammer, efter Hans Majestæts Bevilling, og Rentekammerets Assignation, nogle Penge betalt, som min kiære Moder, for noget (til Rytter-Tjeneste, ante aliquot annos hensolgt) Landgods, skulde have.

D. 25. Aug. (4. Sept.) (Paa en lille Reise, som B. Dagen i Forveien havde begyndt med sin Kone og Broder, bemærker B.):

„Allevegne hvor vi paa Marken kom frem, vaar Hæsten allerede overstanden, hvilken i dette Aar, Gud være lovet! vaar i alle Danmarks provincier og nærmest paagrændsende Lande, faa riig og overflødig, som den ikke udi mange Aar tilforn havde vaaren. Men derimod havde de i ganske Frankerig, Nederlandene, en stor Deel af Tydskland, og mange flere Lande,

*) Jørgen Sorterup, som „i sin Tid var navnkundig for sin danske Poesie“ (Worm, I. 401) var gift med Anne Siort, „en Boghandlers Datter i Kiøbenhavn.“

i dette samme Aar en flagelig Misvæert, som førte stor Hunger og dyr Tid med sig; saa at inden Aarets Udgang blev Danne-
mark et Proviantkammer for adskillige vidtfraliggende Stæder."

D. 27. Aug. (6. Sept.) Besaae B. paa Samsø „den nye opbygte Gaard Wisborg, som tilforn haver været kaldet Bispgaarden, og beskiftet til Provsternes eller Præsternes i Dnsberg, deres Residents, men vaar nu for 3 Aar siden nedbrudt og til en ny Ladegaard af Landets Herskab, Sophia Amalia Moth, forandret."

D. 28. Aug. (7. Sept.) „Om Eftermiddagen diverterede vi nogen Tid i Skoven og besaae ny Brattingsborg, som tilforn er nævnt Søllemarks-Gaard (og kaldes vel saa endnu af de Fleste), hvilken længe haver vaaren den eneste Herregaard paa Samsø, dog ifkun af slet Bygning."

D. 29. Aug. (8. Sept.) [Kom B. igien tilbage til Kallundborg, „hvor en Leie-Caross, som havde præcedente hebdomada ført os hid fra Kiøbenhavn, opbiede vores Hiemkomst."]

— Blev jeg uvidendes Ordinarius Theologiæ Professor udi Kiøbenhavns Universitet, formedelst Sal. Dr. Lassenii dødelige Afgang, efterat jeg i 4 Aar og 8 Maaneder havde vaaren i samme theologica Facultate extraordinarius. Gud give fremdeles til Lykke for Christi Skyld!

— Ved bemeldte Dødsfald (og min derpaa følgende Ascension in Facult. Theol.) blev Mag. Joh. Bircherod (som tilforn vaar Professor Extra-Consistorialis) Assessor in Consistorio, Hans Bartholin Linguæ Ebrææ Professor i mit Sted, og Christian Reizer (som hidindtil havde vaaren exspectans, sive designatus) Professor Metaphysicus igien i hans Sted.

D. 31. Aug. (10. Sept.) I et Brev af denne Datum fra Provst Paulus Bjørnonis i Selaardal i Fjotland til Bircherod forekommer — i Anledning af Dtringer om det bisfoppelige Embede — disse Ord: „*Episcopum autem decem annis non vidi, neque antea continuis viginti annis. Unde quid ab istis Episcopis Ecclesiis nostris accedat, quæ mea est lippitudo, videre nullus possum.*"

D. 10. (20.) Sept. Occuperede jeg i Jesu Navn første Gang sedem Theologi in Consistorio, efterat jeg havde næsten i 2 Aar havt mit Sæde og Votum derinde som Philosophus. Samme Dag sad og Christian Reizer første Gang Consistorium som Ordinarius Academiae Juris-Consultus, og Mag. Johan Bircherod iligemaade som Assessor Philosophus i mit Sted; saa at denne vaar en mærkværdig Dag for Universitetet, idet at tre Faculteter haver in Consistorio faaet nye Membra paa een Tid. Siden vaar jeg in Academia Equestri, og i min lectie ibidem sluttede materiam meam de Christo *Ἰεσὺ Χριστῷ*.

D. 16. (26.) Sept. Conscriberede jeg Programma funebre over Sal. Mag. Sebastian Laurenberg, Matheseos Professor, som nogle Dage efter hans Begravelse blev ved Trykken udstedt. For hvilken Umag jeg ingen Bederlag af Enken enten fik eller forlangede. *)

D. 22. Sept. (2. Oct.) Mynstrede Kongen det jydskke Cavallerie ved Haderslev, og reiste saa strax derfra til Goldinghuus, hvor hans Gemahl Dronningen allerede vaar ankommen.

D. 27. Sept. (7. Oct.) Mynstrede Hans Kongl. Majestæt ude paa Marken ved Odense det Tjenske Regiment Rytteri.

*) Med et latinsk Brev af 27de April 1692 (indsfort i Appendix til April 1692), „ad Mag. Henningum Witte, Professorem Rigensem,“ sees Bircherod at have sendt endeel københavnske Disputatser og nogle af ham selv forfattede (i Myerups Forfatter-Lexikon ei anførte) Programmer i Anledning af nogle lærde eller fornemme Mands Død; af de første nævnes: Borch (død 1690, 13de Oct.), Th. Bartholin, al., Erik Græve, Friderich Brandt. — I øvrigt omhandler Brevet Forlæggelsen af Sorøe Ridder-Academie til København, dets Indvielse den 15de April s. A. og de ved samme ansatte Lærere, blandt hvilke Bircherod selv som Professor Theol. Idet B nævner de øvrige hidindtil ansatte Professorer: Strychius som Jurist, Sebast. Laurenberg som Mathematiker, og Steph. Kinchel som Historiker og Politiker, tilføjer han: „Laurembergius ille, annos 66 natus, ex Professoribus Soranis unicus jam superstes, migrationem hanc suam non parum miratur. Mortuus fuit ante triennium, die scil. 19. Januar. 1682, eorundem Professorum Soranorum Nestor, Daniel Matras, qui annum tunc ætatis 91 superaverat, qui et libellum unum et alterum, in indice Scriptorum Bartholiniano annotatum, emisit. Qvem quidem Beati mei Soceri tractatum longe auctiorem et correctiorem, cum Deo et die, evulgare opto.“

D. 29. Sept. (9. Oct.) Om Aftenen kom Kongen og Dronningen hjem til Kiøbenhavn igien fra Holsteen, efterat Hans Majestæt havde Dagen tilforn mynstret det Siællandske Regiment ved Ringsted.

D. 21. (31.) Oct. Efter Prædiken havde Dn. Episcopus mig, og de andre Professores Academiae Equestris, i sin Stue forsamlet at deliberere om nogle Læsnings-Timer Dr. Sperling og Mag. Petrum at forskaffe, saasom Ober-Hofmesteren (imod hvis Billie disse 2 gode Mænd vare indsatte) gjorde derudi nogen difficultet.

D. 7. (17.) Nov. Døde i Kiøbenhavn anno ætatis 70mo Academiae Bogtrykker Christian Wering, som haver af sit Typographie givet os mangen en nyttig Bog, særdeles i det danske Sprog, ud for Liuset.

D. 8. (18.) Nov. Sad jeg i Jesu Navn første Gang i Facultatis Theologicae særdeles convent, som holdtes om Formiddagen i Decani Biskop Baggers Huus, og med Dnn. Collegis, nemlig Velbem. Episcopo, Dr. Wandalino og Dr. Mastio, om Get og Andet, Facultatis Sager vedkommende, delibererede. Jeg anfangede nu og som IV^{tus} Theologus at protocollere, og annammede dermed i min Forvaring de til samme Function hørende Bøger, saasom Acta Facult. Theol., og Copie-Bogen. Episcopus, som vaar i dette Aar Communitatis Regiæ Inspector, begierede af mig, at jeg samme Inspection, saa længe den hannem fremdeles kunde tilkomme, paa hans Begne vilde forvalte. Hvilket jeg mig og fra denne Tid paatog.

— Om Eftermiddagen vaar baade Patroni og Professores Academiae Equestris i Academiet paa Nytorv forsamlede, efterat vi om Morgenen fra Herrerne havde faaet Bud om at møde. — Der blev nu atter om Timernes Deling til de sidst-ankomne Professorer delibereret, og endelig ved Baron Hr. Jens Juul, Herrerne's Mening for os proponeret. De opfatte saa derom et skriftlig Conclusum, og os det samme nogle Dage derefter tilskikkede.

D. 9. (19.) Nov. Gik det Ostindiske Compagnies Skib Christianus Quintus med en god Vind til Seils fra Sundet til Ostindien.

D. 11. (21.) Nov. Havde den Hollandske extraordinaire Envoyé M^r. Hoppe paa Kiøbenhavn's Slot Audients hos Kongl. Majestæt om Eftermiddagen.

D. 4. (14.) Dec. Der Kongens Hof-Prædikan^t, Dr. Peter Jespersen vilde forrette sin Messe-Tieneste, med Collectens Læsning i Slots-Kirken, fandt han for sig paa Altaret en skreven Supplication til Kongen stilet, men med ingen Haand underneden. Samme Supplique vaar indgiben i Livgardens Navn, fuld af meget veemodige Klagemaal over den onde Medfart og Forurettelse, som de af deres Oberst, General-Lieutenant Pless daglig maatte lide.

D. 10. (15.) Dec. Døde i Kiøbenhavn anno ætatis 77 Peder Jørgensen, Underfoget der i Staden; een af sin besynderlig Udstadighed sær navnkundig Mand, som al sin Manddoms og Alderdoms Tiid, indtil sin Dødedag stedse blev gaaende i den habit, hvilken man havde brugt i Regis Christiani Quarti Tiid, og vilde aldrig forandre dens Façon. Hvorudover hand vaar den eneste hvilken man hoc nostro tempore saae i denne Dragt.

D. 12. (22.) Dec. Functiones suas in Regia equestri Hafniensium Academia auspicabatur a lectione inaugurali, ante meridiem habita, Dr. *Henricus Weghorst*, juris Romani Professor Publicus.

D. 13. (23.) Dec. Mag. Johan Dorschæus, Præpositus Castrensis ved de danske Auxiliær-Tropper i Nederlenderne (sic), besøgte mig, post meridiem, efter at han for et Par Dage siden vaar kommen fra Flaaden hid til Kiøbenhavn.

1695.

D. 1. (11.) Januar. Døde i Kiøbenhavn Johannes Kirkehof, fornemme Stads-Apotheker sammesteds, en meget rig Mand.

D. 5. (15.) Jan. Reiste Baron Hr. Jens Juul, Kongl. Majestæts Geheime-Raad, i en vigtig Ambassade fra Kiøbenhavn til Sverrig, med en anseelig Suite.

— Om Aftenen blev i Holmens Kirke Hælniæ et selsamt Tyveri begaaen, idet at nogle udædiffe Menneſter udstial de fleste Kirkens Ornamente, saasom Kalk og Disk, et stort Sølv-Bandbæcken og en Sølvkande, med andet mere. Dog havde de (uvisst af hvad Marsag) sat Bandbæckenet fra sig uden for Kirkeporten, og Randen havde de iligemaade hængslængt ved Slotsbroen, men det andet havde de taget med sig.

D. 11. (21.) Jan. Læste jeg paa Ny, efter vore serias natalitias, in Academia equestri, og moverede en discours over Christi duodecennis doctissimum cum Doctis Hierosolymitanis colloquium.

D. 13. (23.) Jan. Vaar hos mig Magnifici Rectoris literæ circularæ, som iblandt Professores omkring gif, anlægendes Universitæts Proto-Bibliothecariat, som Sal. Cancelliraad D. Cosmus Bornemann tilførn betiente. Og blev samme sparla per plura vota confereret Justitsraad Grassm. Bartholin.

D. 15. (25.) Jan. Ankom til Kiøbenhavn en Chur-Sachsiske Envoyé, Hr. General-Major von Borgholzh, og havde tre Dage derefter til Hove sin første Audients.

D. 26. Jan. (5. Febr.) Om Morgenen lod hans Kongl. Majestæt den unge Greve af Laurvig, Greve Friderich Christian, i det nye Academie logerende, paa Slottet opfordre, hvor han hængte Guldnøglen paa hannem, og gjorde ham til Kammerherre.

D. 30. Jan. (9. Febr.) Om Morgenen anfangede jeg igien (efter dette Aars Begyndelse) mine lectiones publicas i Universitetet, continuerede *interpretationem Haggari*, og, efter den Anledning, som *expositio versuum 2. 3. et 4^{ti}* gav, fornemmeligen considererede *προκατάληψιν* Biblicam med dens exemplis et circumstantiis. *)

D. 30. Jan. (9. Febr.) Om Eftermiddagen vaar jeg til Kongens Konstdreiers, i Helsingør-Gaden boende, hvor jeg første Gang besaae det berømte Guldhorn, som anno 1639 blev af en Bondepige i Jylland fundet, og er siden hos høi-loylige Prindsen og Kongen i Danmark giemt, som en hypperlig og usfatteelig Antiquitet, hvilken det og i Sandhed er. Jeg havde endog den Fornøielse, at jeg, tilligemed Dr. Holger Jacobæo, og Mag. Johan Adolph Bornemann, som vare med mig, drak af samme Guldhorn, og imidlertid observerede grandt alle dets figurer og emblemata. Og syntes mig nok, at cel. *Wormii* conjecturæ om de fleste ere ei aldeles plausibiles.

Nok saae jeg udi samme Konstdreiers Huus en levende Schiltpadde af en fuldkommen Størrelse, hvilken han havde i mange Aar havt hos sig og opfodt den af en Unge.

D. 1. (11) Febr. Om Eftermiddagen vare Patroni *Academiae Equestris*, tilligemed samtlige Professoribus og Aca-demisterne i Ober-Hofmesterens Stue forsamlede, hvor enhver af os i sin Scientz og Profess examinerede vores *juventutem academicam*, og udviste for velbemeldte Patronis Frugten af vor Informations Flittighed. Dette vaar den første Examen,

*) Bidrag til Kundskab om, hvor ofte en theologisk Professor den Tid holdt sine offentlige Forelæsninger, og om de ovenanførte Forelæsnings Fremgang, leverer Dagbogen: Den 6te Febr. (gl. Stil) absolverede Bircherod det 4de Vers af Haggæus. — Den 7de Febr. Vers 5. — Den 9de, 13de, 14de og 16de Febr. Vers 6. — Den 20de, 21de Febr. Vers 7. 8. o. s. v. Paa lignende Maade har Dagbogen hist og her Optegnelser om Bircherods Forelæsninger ved Ridder-Academiet, hvor disse atter vare begyndte den 11. Januar (s. ovenf.), og hvor en Examen første Gang holdtes den 1. Februar. — Saaledes explicerede han der den 18. Febr. „*doctrinam de baptismo*“; den 22. Febr. „*das sieben und zwanzigste Capitel vom Heilige (sic) Abendmal*“ (Fortsettelse den 25. Febr., Slutning den 11. Mars). o. s. v.

som i benævnte Academie saaledes er holden siden dets Indstiftelse.

D. 1. (11.) Febr. Samme Tid blev Joachim Carl Breen sententia Superiorum publica relegeret fra Academiet, fordi han havde duelleret og ellers adskillige flere Enormiteter begaaet.

D. 3. (13.) Febr. Blev Fru Birgitte Hahne, eller Oberstinde Debitz, om Aftenen udi vor Frue Kirke i Odense begravet.

D. 8. (18.) Febr. Holdte Dr. Masius og jeg Examen theologicum privatum med en Candidato, navnlig Stephano Dubravio, Hungaro, som skulde være Seltpræst ved de Kongl. Danske Troupper i Flandern, og meriterede hans responsa characterem hand illaudab.

D. 11. (21.) Febr. Blev kongelig Befaling af Cancelliet udstedt til Biskoppen Dr. Bagger, Hofprædikant Dr. Peter Jespersen, Dr. Bandal, Dr. Masium og mig, at vi skulde for os tage den Relation, som trende andre Committerede, nemlig Hr. Didrich Schult, kongelig Geheimeraad og Vice-Stiftamtmand i Fyen, Dr. Thomas Ringo, Episcopus Fionniæ, og Mag. Ludvig Stoud, Sognepræst til St. Knuds Kirke i Odense, havde nyligen udgivet om den Sags Bestaffenhed imellem Baron Hr. Gilert Holck til Holstenhavn, og hans Friherrinde, Ingeborg Dorthæa Wind, samt de til samme Sags Oplysning medfølgende Documenter. *)

*) Den her omhandlede Sags Bestaffenhed oplyser Dagbogen ikke videre, end at den angik en af Baronen og hans Frue ansøgt Egtteskabs-Skilsmisse; hvorved Beskyldningerne vare udgaaede fra Mandens Side. Efter det ovenfor omtalte Møde af Commissarierne, indgave de, den 14. Marts, en skriftlig Betænkning over den tidligere (i Fyen bestiftede) Commissions Beretning. Ved et nyt Reskript (21. Marts 1693) bestiftede Kongen, foruden de ovenanførte, tillige Stiftamtmanden i Sjælland, Etatsraad Otto Krabbe til Holmegaard og Justits-Raad P. Winding, Assessor i Høieste Ret og i Cancelliet, til Medlemmer af Commissionen, som efter Sagens Behandling „inden lukkede Døre, efter Lands Lov og Ret“ skulde affige Kiendelsen. Efterat „begge Parteris Fuldmægtige“ den 8. Jun. vare mødte i Commissionen, bleve de i Baronens Klage og Fruens „Defensions-Indlæg“ paabe-
 raabte mange Vidner indstævnedes med to Maaneders Barfel til Kjøbenhavn og i to Dage forhørte (den 19de og 11te August). I det femte Møde den 5te October synes Sagen endnu ikke at være afgjort.

— Fik Hr. Marcus Gise, Ridder og kongelig Geheimeraad, item Etats-Raad Hülsch og Dr. Hans Bandal, Kongl. Majestæts Mandat, at de herefter, som Vice-Deputerede, skulde beobagte de Reformerte her i Kiøbenhavn, samt deres mesures og Idretter, at de intet imod deres Privilegiers og kongelige Instruxers Tilhold skulde sig vores Religions=Forvante til præjuditz foretage.

D. 11. (21.) Febr. Blev en ny kongelig Forordning om Rangen udstedt, hvorudi den sidste (anno 1680 udgangen) vaar paa mange Steder forandret, nogle Charger udelukkede, andre igien indførte, og ellers de fleste, saavel Geistlige som Civil- og Militair=Betiente, hist og her transponerede.

D. 13. (23.) Febr. Begyndte det navnkundige Bierg Hekkenfeld paa Island, noget før Solens Nedgang heftigt at brænde, da det ikke tilforn, i 56 Aar, havde brændt. Først opkom en skrækkelig Røg, som ganske betog Dagen sit Lys, derpaa et vældigt Jordstælv, hvilket man fornemte over den største Deel af Landet. Saa høstes en grum og forfærdelig Lyd, saasom af mange hundrede Kanoner, og de største Tordenskrald. Derpaa opkom en græsfelig Flamme, tilligemed en stor Mængde gloende Stene, som Bierget skød op af sig, hvilke (nogle saa store som Huse) flos over en Mil bort; item en afskyelig Hob gloende Sand og Aske. Luen stod ikke alene ud af Toppen, men endog mængstedes ud af Siderne paa Bierget. Denne prodigiosum Heclæ incendium holdt saaledes ved et halvt Aar, nemlig indtil August Maaned; dog ikke altid med lige stor Furore, og undertiden holdt den nogle Dages Stilstand imellem. Den tilføiede imidlertid Landet en ubodelig Skade, begrov under Aske alt hvad der var grønt, mange Mile deromkring, og ruinerede mange Huse, Skalholt Kirke tilliggende.

D. 15. (25.) Febr. [Blandt 9 paa denne Dag af Biskop H. Bagger ordinerede Præster forekomme følgende „Felt=Præster ved de danske Auxiliær=Trupper i Flandern“: Esaias Klauemand, Morten Keenberg (Feltprovst), Bartholomæus Deichmann, Stephanus Dubravius, Wilhelm Schmidt, Knud Madhøen og Hans Frandsen Torverd.]

D. 16. (26.) Febr. Om Eftermiddagen vare i Dom.

Episcopi Huus forsamlede, foruden Bispen selv, Dr. Peter Jespersen) Høsprædicanten, Dr. Hans Wandal, Dr. Masius og jeg, og foretog efter kongl. Befaling den af tre andre Commissariis overfiede Relation om Baron Holcks og hans Frues indbyrdes Beskyldninger. Vi oplæste alle de Attester og Documenter, som vare denne Sag anrørende og i Commissionen i Odense indgivne, og siden et Par Timer derover delibererede.

— Paa Kiøbenhavns Slot holdtes om Aftenen en kostbar Mafferade.

D. 17. (27.) Febr. Besøgte jeg Dr. Henrich Veghorst og gratulerede hannem sin entrée in ordinem Professorium. Ellers lod han sin Fortrydelse nogenledes fornemme over en Deel af Collegis deres Forhold imod ham i sidste Disputats, at de (fornemmelig Dr. Wandal og Dr. Holger) havde i deres Opposition temmelig scoptice hannem begegnet.

D. 19. Febr. (1. Marts). Havde den nylig ankomne franske Ambassadeur, Monsieur Bourepos, paa Rosenborg sin første private Audients hos Kongen.

D. 20. Febr. (2. Marts). Havde jeg om Middagen til Bords hos mig den unge Greve af Laurvigen, item Baron Christian Gyldencrone, Holger Gyldencrone og Theodorum Lente.

D. 22. Febr. (4. Marts). [Med et trykt Rescript af 18. Febr. 1693 havde Kongen paalagt det theologiske Facultet ved Kiøbenhavns Universitet, at det skulde alvorligen tilholde den forhenværende Diaconus i Bayensleth i Holsteen, Christian Zoega, at holde sig et kongeligt Decret efterrettelig, der støttede sig paa en Betænkning af 23. Mai 1692 fra Facultetet. Istedetfor at modtage dette Decret som en kongelig Naade, havde Zoega, i Anledning af Forholdene mellem ham og de Münsterdorffte Consistoriales, de Bayenslethske Kirkejurater og Regierings-Cancelliet i Fyrstendømmerne, tilladt sig importune og ubesindige Suppliker, der kunde blive hans egen Fordærvelse, o. s. v. Dersom Facultetet ikke ved sine Forestillinger kunde bringe Zoega tilrette, havde det at indgive en Betænkning om en Naade, hvorpaa Sagen kunde afgjøres.] *)

*) Om denne Mand s. Rhodes Haderslev Amts Beskr. S. 231—33, hvor han karakteriseres, efter hans Afværd, og endel berettede Sand-

[Gen af hine Suppliker, som Bircherod har optaget i Appendix til Febr. 1693, indeholder en Mængde, for Kongen selv i høieste Grad fornærmende Udtryk og Beskyldninger (s. nedensf. 3. Mart.). Deriblandt forekomme f. Ex., efterat Zoega har ført Klage over, at det saae slet ud med Kongens Symbolum: „*Pietate et justitia*“, thi af den første (*Pietas*) havde han for sin Deel intet erfaret, da han var bleven paatvunget en 9 Mars Proces; men den anden (*Justitia*) var „tausend Mal weiter entfernt“, følgende:]

„Zwar, man hat mir drey Rescripta in diesen 9 Jahren „mit nach Glückstadt pro justitia mitgegeben; alleine nun vor „thages licht gekommen, daß die Cancellie daselbsten sich cor- „rumpiren lassen.“ — — „Königl. Mayst. geben allen ihren Un- „terthanen Uhrsache, diese Opinion von sich zu schöpfen, daß „Sie entweder das herz nicht haben, ihre corruptos judices „zu zureden, oder auch daß Sie mit ihnen *colludiren*.“ „— — — „Gott hat nun das seinige gethan, und Ew. Königl. „Mayst. vor Augen gestellet, wie ihre Ministri regieren; wirdt „nun Gott kommen, und das effatum Danielis: *Propter inju- „stitiam transferentur Regna*, werckstellig machen, so hat der „König über Gott sich auch nicht zu graviren, denn Gott drewet „in seinem heil. worte: daß verfluchet soll seyn ein jeg- „licher Monarch, der sein schwert auffhålt. Wan des „Königs Schwert uns Kleinen soll schneiden, da wirts fürwar „nicht auffgehalten; nuhn aber die grossen Justitiiarii sollen ge- „schnitten werden, siehe so wills nicht einmal auß der Scheiden.“ „— — — „Muß Gott nach seinem H. Worte nicht den fluch „deswegen über den König und seine Justitiiarios und Purpuratos „kommen lassen? — 2 Jahr und thag bey nahe bin ich hie nuhn

linger af ham, som en urolig, „vildhovedet,“ brutal og ondskabsfuld Mand, der tilsidst, da han 1670 i Byfogedens Huus havde angrebet en vis T. Lange med ærerende Ord, og slaaet ham et blaat Pic, blev affat fra sit Embede som Diaconus (fra 1659) ved Sognekirken i Haderslev. Han var født i Eslevig, hvor hans Fader var Cantor ved Skolen; blev efter sin Affattelse dog Præst i Beyensfleth (hvor han ogsaa, efter Rhode, døde.) Jvf. Jensen's kirchl. Statist. des Herzogth. Schleswig, I. S. 151; og S. 164, 187, 195, hvor flere af Familien Zoega („aus Italien abstammend“) nævnes. Rhode nævner l. c. en Søn af ovenmeldte Chr. Zoega, der havde Faderens Fornavn, var f. 1661, og blev Præst i Bockhorn. (Jvf. nedensfor 3. Mart og 5. Apr.)

„abermahl still gelegen, und (habe) nur einen incorruptum
 „judicem begehret, ja nur auß der deutschen Cancellen
 „dimittiret, und zur Dänischen remittiret zu wer=
 „den begehret; aber alles umbsonst, nnd keine subsistentz wirt
 „mir, und 9 Kinderchen mit mir, gegeben!“ — — „Ist dero=
 „wegen frage, ob Königl. Mayst. ihre Unterthanen
 „nicht zum Zorn reizen, wan Sie *latrones* zu Ämpt=
 „leute über sie setzen, die sie von ämpter, Ehre, haus und
 „Hoff jagen, ihre güter publiciren, blutig verwunden lassen,
 „und wan sie daß recht sprechen sollen, sich corruppiren lassen.“
 „— — „Ist doch besser, unter barbarische und Heydnische,
 „türkische, ja keine Obrigkeit zu leben, als unter solche; und
 „wer kan auch für solche Obrigkeit beten? ohne daß Gott,
 „dafern sie nicht zu befehren sind, daß arme landt von solchem
 „Übel doch einmal wol erlösen.“ — — — „Da endlich Königl.
 „Mayst. Willens waren, einen Egyptischen Plagevogt im Mün=
 „sterdorffischen Consistorio zum Antistitem zu setzen, hatten
 „sie nicht Laverniones genung in Ihrem eigenem Lande? daß
 „Sie diesen Coburgischen Beckers Sohn von fremden örten dazu
 „müssen verschreiben; und noch dazu zum membro eines un=
 „appellabeln judicii machen?“ o. s. v.

D. 23. Febr. (5. Marts). Havde den Hollandste
 Envoyé, Hr. Pensionarius Hop, som havde opholdt sig i Riis=
 behavn i nogle Maaneder, hos Hs. Kongl. Majestæt paa
 Slottet sin Afskeds=Audients.

D. 25. Febr. (7. Marts). Kort efter Midnat eller
 Kl. halv. 1 Formiddag døde i Viborg Dr. Søren Glud,
 SS. Theol. D. og Biskop over Viborg Stift, anno ætatis 72. *)

D. 1. (11.) Marts. Paa et lidet Skrift med denne
 Titel: Hellig Trøstevæld imod det hiertetrængende
 Sørge=Held, som tilføiedes den høigrevelige Familie af Re=
 ventlow, over deres Datters Frøifren Cecilie Chatarina Re=
 ventlows **) dødelig Skilsmis fra dennem, forfattet af Peter

*) Han blev først begravet (i Viborg Domkirke) sex Uger efter Døds=
 faldet, den 7de (17.) April.

**) En sex Aar gammel Datter af Grey Reventlow „Kongelig Princinal=
 Minister og Academiæ Patronus.“ Bircherød har anført Barnets Død
 under 27de Februar.

Jessen, Jarver, skrev jeg, efter Begiering, denne Approbation: *In solatium illustrissimæ familiæ Reventlovianæ funereas has meditationes lucem & typos mereri fateor.* I. B. Dg blev samme Skrift næstfølgende Dag trykt hos Courad Hartvig Neuhoff, in Fol.

D. 3. (13.) Marts. Havde vi Hr. Christian Zoëgam for vort theologiske Facultet i Bispens Stue indkaldt, hvor vi hannem for sin ubesindige Daarlighed, med de grove Supplicationer til Kongl. Majestæt at indgive, haardeligen og skarpt tiltalte, og visede hannem, hvor høi Straf baade paa Liv og Ære han vaar forfalden udi, om Kongen ham ikke naadig vilde skaane. Vi fandt hannem halsstarrig i sine Tanker, saasom den, der ikke sfiottedede stort om, enten hans Liv vaar forloren eller ei. Dmsider lod han sig dog af os overtale til at concipere en ny Supplique til Majestæten, og derudi sin Mishandling deprecere. For Resten lovede vi de Midler og Veie for Kongen at proponere, ved hvilke han til nogen nærmere satisfaction udi sin Ansøgning maatte gelange.

D. 4. (14.) Marts. Om Formiddagen paa Consistorio, hvor vi relegerede en Studiosum, som havde med skammelig insolentz beegnet Conrector, Mag. Søren Glud, og ellers adskillige andre enormiteter begaaet.

D. 6. (16.) Marts. Holdte General-Lieutenant Ples ved Riege-Rag en synderlig Proces.

D. 8. (18.) Marts. Sad jeg paa Consistorio iblandt Egteskabs-Dommere. Foruden andre Sager blev agerit Hans Bjørnsøn, Urtegaardsmands, imod sin Egtehustru, Ane Marie Meyer, barnsød udi Odense, som besyldtes af hannem for et letfærdigt og skammeligt Forhold. Dg gif i denne Sag Skilsmisse-Dom.

D. 9. (19.) Marts. Havde jeg Skrivelse fra Mag. Anders Borch i Trondhiem, med en particulair Currier hastig fremsendt, hvorudi han gav tilkiende deres Lector Theol. Mag. Melchioris Kami dødelig Afgang, og bad mig, at jeg vilde ved mine Venner og Patroner tilhjelpe, at hans Svoger-Fader (sic) Mag. Simon Hoff (hvis Supplication medfulgte) maatte til vacans illud Theologi munus blive befordret.

Jeg sparede ei heller nogen Umag med at recommendere hans Ansøgning paa et Par fornemme Steder til det bedste, og Hofprædikanten Dr. Peiter (Jespersen) lod iligemaade herudi see sin Flid; saa at dette Hverv gelaugede inden 2 Dages Løb til en ønskelig *expedition*.

D. 11. (21.) Marts. Om Eftermiddagen paa Consistorio, hvor vi relegerede tvende Studiosos, Nic. Lovmann og Gottl. Ursin, formedelft en obscen og scandaleus Gierning, som de in Communitate Regia havde begaaet. *)

D. 14. (24.) Marts. Indgav Bispen Dr. Bagger, Dr. Peiter, Dr. Bandal, Dr. Masius og jeg vores allerunderdanigst og skriftlig Betænkning til Hs. Kongl. Majestæt anlangende den Sag mellem Baron Holf og hans Friherrinde.

— Blev Mag. Henrik Gerner ved bullam Regiam creeret Theologiae Doctor.

D. 16. (26.) Marts. Bortreiste fra Kiøbenhavn den Chur-Sariske Envoyé, General-Major Birkholz.

D. 18. (28.) Marts. Blev tvende af Professoribus Regiis, Cancellieraad Oluf Rømer og Assessor Poul Binding, til Justitsraads Charge af Kongen ophøiede.

D. 22. Marts (1. Apr.). Besøgte jeg om Morgenen Etatsraad Jens Rosenfrank, som viste mig endeel Documenter in Genealogicis, hvilke jeg propter antiquitatem pariter ac certitudinem meget æstimerede.

D. 24. Marts (3. Apr.). Bekom jeg Skrivelse fra Mag. Peder Holm, Theol. Lectore Christianiensi, dat. 18 hujus, hvori han paa min missive svarede. Og kunde jeg mig ikke noksom derover forundre, at saa smuk og lærd en Mand skulde i det, som jeg havde begiert at vide, være saa vankundig, saa at han om ganske faa, ja fast ingen af sine Prædecessoribus, enten in Præpositura Communitatis, eller in Lectoratu Christianiensi, ic. vidste at give mig den ringeste Underretning.

D. 29. Marts (8. Apr.). Var jeg med Dom. Collegis Facult. Theolog. udi Bispens Stue efter kongelig Befal-

*) Denne Relegation blev dog den 8de April „propter intercessionem superiorum revoceret.“

ling, i Deliberation over en Norsk Mands, som 2de Egte-Hustruer i Live havde, forargelige Gierning, nemlig om han paa Livet kunde med god Samvittighed vorde forskaaet, saasom Vice-Statholderen i Norge, Hr. Just Høg, for hannem i denne Fald havde intercederet. Jeg forfattede i Pennen Facultetets Betænkning om denne Sag, og nogle Dage derefter [den 5te April] den samme i Cancelliet indleverede. *)

D. 30 Marts (9. Apr.). Disputerede Dr. Mastus publice i Universitetet de Capillo Absalomi.

D. 1. (11.) April. Paa Consistorio om Formiddagen, hvor vi tildømte en Studiosum, Poul Rytter, at indgaae in carcerem. formedelst at han havde en anden Studiosum med Slag i Hovedet skamferet.

D. 4. (14.) April [B. beretter, at han den Dag talte med „den vidtberømte Dr. Joh. Dan. Maior,“ Med. Prof. publ. i Kiel, som var reist ind til Danmark for at efterforske Adskilligt, de nordiske Antiquiteter vedkommende, og i samme Vreude vilde fortsætte sin Reise til Norge og Sverrig.]

D. 5. (15.) April. Indgav Facultatis theolog. Professores ubi det tydske Cancellie vores underdanigste Erklæring og Betænkende over den Præstes Hr. Christian Zoegæ selv samme Supplicationer og halstarrige Ansøgning. **)

*) Dommen af Berel Hansen, Sorensskriver paa Nedre-Rommerige, gif ud paa, at Forbryderen, ifølge Lovens 6—13—24, burde miste sin Hals. Just Høg, Vice-Statholder i Norge, havde (25. Febr. 1693), ifær paa Grund af fermeentlig Genfoldighed og Bankundighed, anbefalet Dommens Moderation, saasom til nogle Maaneders Arbeid i Fængsel og Jern paa Agerhuus Slot. I den af Kongen ved Rescr. af 18. Marts 1693 aaffredrede Betænkning paaviser Facultetet nogle Uovereensstemmelser mellem de i Dommen og de i Høegs Anbefaling opførte Omstændigheder. Men dersom Høegs Formening om Forbryderens Bankundighed skulde befindes grundet, veed Facultetet dog ei at tilraade til anden Moderation, end Forbryderens Afstråfelse i Fængsel eller i Arbeide i Jern paa Livstid, samt at denne Moderation først paa Retterpladsen maatte ham forkyndes.

**) I denne Betænkning (paa Dansk) yttres Facultetet (Biskop H. Bagger, Prof. S. Bandal, S. G. Mastus og J. Bircherod) sig først med underdanig Lovpræisning af den Langmodighed, med hvilken Kongen havde optaget Zoegæs „ufømmelige og aldelis uforfarlige supplicationer“. De berette dernæst, at de „med skarp reprehension“ havde tiltalt ham, og bragt ham til i en med Betænkningen følgende

D. 5. (15.) April. Item indleverede vi udi det Danske Cancellie vores skriftlige consilium theologicum, anlangende den casum matrimoniale med en Mand i Norge, som sig udi Egtteskab med tvende Hustruer havde indladt.

D. 10. (20.) April. Lod jeg i min Stue nogle Personer privatim componere for Klosteret. (S. ovenfor.)

D. 14. (24.) April. Om Aftenen kom Hs. Kongl. Høihed Prinds Fridrich fra sin Udenlandsreise, som havde varet i et Aar og 3 Maaneder, hjem til Kiøbenhavn igien, der han havde beseet en Deel Orter i Tydskland, samt de fornemteste Stæder i Italien, Holland og Frankrig.

D. 15. (25.) April. Blev i Kiøbenhavns Universitet Regis natalis (dies) med vaanlig Solennitet og Rectoris Magnifici Dr. *Caspari Bartholini* Oratione Panegyrica celebrerit i Hs. Kongl. Majestæts samt Kronprindsens (som nylig vaar hjemkommen) og de andre Prindsers Nærværelse.

D. 16. (26.) April. Blev i alle Kirkerne i Kiøbenhavn efter Prædiken gjort offentlig Taksigelse for Kronprindsens lykkelige Hjemkomst.

D. 26. April (6. Mai). I den Hellig Aands Kloster i Aalborg blev den nye Convent=Stue, til Landmoders og Tam-

Supplik at "afbede samme sin daarlige Mishandling", og Facultetet intercederer for ham, i Hensende til, at hans haarde og strafværdige Ord ere mere moerori et impotentia animi, end nogen opsættig Gienfridighed at tilskrive". — "Hvad ellers bemeldte Hr. Christian Zoegæ "continuierende Ansøgning sig belanger, da, saasom hand, ihvor stor "sliid vi end hafver anvendt, at bringe ham til rolige tanker, er ei at "stille tillfreds, uden ved erstatning for sin skadis Liidelse, som hand "til 8000 Rirdlr. udregner, og saasom hand, i hvad man hannem og "tilraader, forbliver ved at staae paa Retten, og underdanigst paaftaar, "at han maa henviis til nogen vis Judicem til sin Sags paakiendelse "og Rets erlangelse; Saa viide vi ikke, hvad Eders Mayestæt herom "allernaadigst kand resolvere, i henseende til at Supplicanten hid til "forn saa ilde har vaaren fornøyet med sit foro competente i Glykstad, "hvor hand udtroffelig exciperer mod en Deel af Raadet, som imod "Judices corruptos, og mener slikt nøyagtigt at kunde beviise. Og "saasom ikke seis, hvorledis hans ubluelige Raaben skal ophøre, udeu "hand en Judicem erlanger, saa indstiller vi allerunderdanigst til "Eders Kongl. Mayestæts egen allernaadigste eftertænkning: om hannem "visse Commissarier af Eders Mayestæts Ministris maa og kand allernaadigst forundis, som Sagen uden viidere appel efter Lov og Ret "forsvarligen kunde terminere og paakiende."

perdages Forretninger af Biskop Dr. Henrif Bornemann indviet. Og blev derpaa Landemodet i samme nova Curia første Gang holdet, og den gamle Convent=Stue, som vaar paa den anden Side af Porten og i 60 Aar havde været til samme Forretninger brugt, hermed affkaffet og til anden usum henvendt.

D. 27. April (7. Mai). [Holdt Bandalinus (Dr. Hans Bandal) og Bircherod paa Consistorium Examen theologicum med 12 Candidater. Desuden bleve 8 rejserede].

D. 28. April (8. Mai). Vaar jeg med de andre mine Collegis in Facultate theologica udi Bispens Huus, hvor vi, efter kongelig Befaling af Cancelliet den 25de April udstedt, delibarerede om en Mand udi Lolland, navnlig Rasmus Hanson, som i sit Egteskab 3de Gange Horerie havde beganget, nemlig om hand paa Livet, hvorsfra han ved Herredsfogdens Dom vaar dømt, kunde med god Samvittighed vorde forskaanet. Bores sententia vaar herudi plane negativa, saasom jeg den og paa Facultatis Begne strax i Cancelliet indleverede. *)

D. 29. April (9. Mai). [I Appendix til April anfører Bircherod en Skrivelse til det theologiske Facultet af 24. April fra Rector Magnificus C. Bartholin, hvori denne anholder om Præpositura Communitatis Regiæ for sin [Stif=] Son Stephan Keizer, som da var udenlands, i det Tilfælde, at Ansøgeren kunde formaae sin Broder, Hans Bartholin, til at afstaae denne Post. — Facultetets Bota af 27de og 29de April gaae ud paa: at det for 4—5 Maaneder siden havde givet Mag. Andr. Borrichius Løfte paa hiin Post, naar den kom til at vacere; men dersom denne, der skulde være bleven Rector ved Skolen i Trondhjem, „sig self skriftlig vil begive fra sin prætension“, vilde Facultetet gierne tiene Rector Magnificus; dog ønskes, at novus Præpositus „propter antiquum decus Universitatis et Communitatis tuendum“ maatte obligeres til at tage Gradum Magisterii. Bircherod lover at skrive til Borch nomine Facultatis.]

*) [Facultetets Betænkning af 28. April, fremkaldt ved en kongelig Befaling af 25. April, tilraader Zuldbyrdelse af Dødsdommen, som grundet ikke alene paa Kongens, men ogsaa paa Guds Lov, hvoraf anføres Levit. 24, 10. Deuteron. 22, 22.]

D. 5. (15.) Mai. Baar Facultas Theologica udi Bispens Stue convocerit. Hvor vi, efter Hs. Kongl. Majestæts Befaling, opsatte vores skriftlige Betænkning om Hr. Wilhelm Schmidts (en af Præsterne ved de Danske Trupper i Flandern) hans Egteskab med sit Sødffendebarn, som han uden foregaaende Kongl. Dispensations-Brev, havde indladt sig udi, og det samme ved copulation fuldkommet ic., nemlig om samme conjugium kunde for gyldigt eragtes.

D. 8. (18.) Mai. Holdt den franske Extraordinaire Ambassadeur Monsieur de Bonrepos sit Indtog i Kiøbenhavn med anseelig Pragt. (s. ovenf. d. 19. Febr.)

D. 10. (20.) Mai. Om Eftermiddagen Kl. 4 blev den franske Ambassadeur Monsieur de Bonrepos paa Kiøbenhavns Slot til offentlig Audients ophendt, først hos Kongen, dernæst hos Dronningen, siden hos de tvende ældste Prindsler og Prindsesser.

— Baar jeg hos Etatsraad Jens Rosenfrands og Etatsraad Majer, og besværgede mig over nogen Difficultet, som mig ved min Lens Oppebørsel ved Rentekammeret mødte.

D. 14. (24.) Mai. Døde i Kiøbenhavn Peter Kaasbøl, Præsident i Trondhiem og Stifts-Amts-Skriver over Trondhiems og Nordlands Amter, en fornemme rig Mand, men...

D. 15. (25.) Mai. Ankam til Kiøbenhavn fra Holsteen hans Førstelige Durchlauchtighed Hertugen af Pløen, med Hs. Kongl. Majestæt at tale.

D. 15. (25.) Mai. Examinerede Dr. Hans Bandal og jeg privatim en Candidatum ministerii, navnlig Johannes Joh. Storch, som havde faaet kongl. Vocations-Brev paa et Præstefald i Jylland, og derfor ikke den offentlig Attestats kunde oppebie, men maatte for sin tilstundende Ordinations Skyld bortreise. [Den offentlige Examen theol. holdtes allerede den 19. Mai].

D. 16. (26.) Mai. Om Aftenen Kl. 6 ankomme udi mit Huus min kiære Moder og Søster, som vare næst forgangen Søndag fra Odense afreist, og havde sig hid til Kiøbenhavn

forføiet for mig og min Hustru, samt flere gode Venner at besøge. *)

D. 17. (27.) Mai. Blev dette Aars Høiesteret udi Kiøbenhavn anfanget. Kongen sad selv denne første Dag efter Sædvane.

D. 19. (29.) Mai. Holdte Dr. Masius og jeg Examen publ. theol. med 26 Candidater. [Dg den følgende Dag med en liden Appendice, som bestod af 13 Candidater].

D. 23. Mai (2. Jun.). Reiste Hertugen af Bløen efter 8 Dages Forløb fra Kiøbenhavn igien.

D. 26. Mai (5. Jun.). Antog Dr. Wandalinus og jeg til privatum Examen theologicum en gammel Studiosum Wilhelmum Toxotium, som vaar voceret af Landsdommer Lurdorf til Herringe Kald i Fyen. Dg blev hans Character *Illum.* **)

D. 3. (13.) Jun. Fulgte jeg om Eftermiddagen min kiære Moder og Søster omkring paa Bremerholm, hvor vi besaae alle Værkstederne og Fangernes Værelser; item paa Kongens Bibliothek, saa og udi Bartov, de Fattiges Leilighed at besee. Nok vaar jeg med dennem ude paa Amager i Sundby.

D. 9. (19.) Jun. Gik jeg med min kiære Hustru til Herrens Bord. Prædiken samme Tid holdte Hr. Wilhelm Schmidt; og vaar det en Deprecations-Prædiken, som han, efter kongelig Befaling maatte giøre, fordi han, uden kongelig Bevilning, havde ægtet sit Sødskendebarn. Midt under Prædiken faldt en meget stor Pladsregn, efterat Jorden hos os over en Maaned ingen Væde havde faaet.

D. 15. (25.) Jun. Stod Universitetets Rector-Grad i Vor Frue Kirke Hafnia med vaanlig Solennitet. Rector decedens Dr. Caspar Bartholin creerede til Rectorem novum i sin Sted *Olaum Römerum*. Efterat vi havde vores

*) De reiste igien bort den 5. (15.) Jun. (Jvf. den 3. Jun.)

**) „*Illum*” (scil. recipimus) var paa den Tid en brugelig Character, og den ringeste ved theologisk Attestats.

academiske Proces i Kirken fuldendt, vaar jeg siden med Dominis Collegis i novi Rectoris Huus i Rannifestræde til Gæst indtil ud paa Aftenen.

D. 18. (28.) Jun. Befom man hos os og nogle andre faa Steder i Landet en ønskelig Regn, efter langvarig og skadelig Tørke; saasom vi, siden Kornet kom i Jorden, ingen Himmel-draaber havde seet, uden en enfende Bløregn, som her og der faldt i Bindsøgen. Men de fleste Steder, særdeles i Jylland og Fyen, fik de hverken da eller nu noget, men havde snart continueerlig Tørke overalt, indtil Høsten tilstundede, hvilken ogsaa derudover blev i Ar plusculis in oris miserabel. *)

D. 20. (30.) Jun. Vaar en skadelig Ildbrand i Ringsted, hvorved den største Deel af den fattige By, nemlig den brede Gade paa begge Sider, blev lagt i Aske.

D. 24. Jun. (4. Jul.). Der jeg om Aftenen havde noget at forrette i Cancelliet, annammede jeg til mig en kongelig Befalning, Facultatis theologicæ Professoribus tilskreven, formeldendes, at vi skulde vores underdanigste Betænkning fra os give, om et Dvindsfolk (Lisbeth Hansdatter) i Norge, som af sin Mosters Mand vaar besøvet, skulde med Samvittighed paa Livet vorde forskaanet. Jeg tog samme Kongebrev med mig i næstfølgende Facultatis consessum, hvor vi da videre derover konsulterede. **)

D. 24. Jun. (4. Jul.). I den tydske Kirke i Kiøbenhavn indsatte Provsten Mag. Joh. Ad. Bornemann in concione

*) Saaledes giver ogsaa en Excursion udenfor Stadsporten den 16. (26.) Juni B. Anledning til at omtale "den ulidelige Sommer-Brynde. Og hvor man paa Marken vendte sig, vaar det Jukt at see paa det arme Dvæg, som i Steben for Græsgang havde ifkun den blotte Jord at gnabe [sic] paa."

**) [I sin Betænkning af 29. Juni finder Facultetet vel vedkommende Dvinds-person, der havde forseet sig i Leiermaal med sin Moders afdøde Halvsøsters Mand, skyldig i Dodsstraffen efter Kongens Lov, der var grundet i Levitic. 18, 14. 20, 20. 18, 9; men saae i hendes Ungdom, Uvittighed og Laabelighed Anledning til at anbefale hende til Benaadelse med, efter udstanden Kirkens Disciplin, at forsendes til Børnehuset paa Christianshavn, og der med Hudstrygelse og anden tilbørlig Evang sin grove Forseelse at undgielte, og sin Livstid derinde forblibe, eller og anden høi og vilkaarlig Straf at udstaae efter Kongens eget allernaadigst Godtfindende.].

germanica, Dr. Bartholdum Bothsaccum, forrige Superintendent i Brunsvig, til samme Menigheds Pastorat, i afgangne Dr. Johannis Lassenii Sted, som i 10 fulde Maaneder havde vaaren vacant.

D. 29. Jun. (9. Jul.). Vaar jeg med samtlige Collegis theol. Fac. om Formiddagen udi Bispens Huus at delibere, efter kongelig Befaling af det tydske Cancellie, over et dumdrigt Stykke, af de Mennonistiske Gemene *) udi Altona begangen, idet de en Mand, i Christiania barnfødt, ei alene til deres Religions Forvandtskab havde draget, men endog hannem paa ny igien omdøbt; over hvilken enormitet En paa Magistratens, og En anden paa Ministerii Begne sammesteds, deres underdanigste supplique til Kongen havde forsendt. Vi opsatte om denne straffkyldige Gierning, saavel som og om det norffe Dvindfolks Lisbeth Hansdatters Leiermaal med sin Svoger, vores skriftlige Betænkninger og dennem i Cancelliet indsendte. **)

D. 6. (16.) Jul. Blev det nybygte danske Orlogsskib Dannebrog, førendes 100 Stykker, første Gang besejlet.

D. 8. (18.) Jul. I Bispens Dr. Baggers Have, liggendes uden for Kiøbenhavns Øster-Port, tildrog sig denne

*) I den altonaiske Indberetning af 16. Juni: „hiesige kleine Mennonistische Gemeine, der so genannten Immergenten.“

**) Facultetet tilraader, i sin Betænkning af 29. Junius, 1) at vor Religions Præster i Altona, efter stary Examination af Grundene til vedkommende Præstis Frasald, hvis han lader sig bringe paa rette Veigien, skulle hannem for Menigheden publice absolvere, med Irrogation af en anden vilkaarlig Straf; vilde han ei affaae fra sin Viltfarelse, burde han nogle Dage i Kad, paa en vis Tid om Dagen, sættes i Byens Halsjern og derpaa tilligemed sin Hustru [der var en Datter af en Mannonist] til evig Tid af Kongens Lande forvises. 2) de Personer, der havde forhort ham, ligeledes maatte præscriberes og forvises. 3) At den hele mennotistiske Societet der paa Stedet burde enten aldeles miste deres privilegia, eller med en anseelig Mulet [til Christianshavns Kirke] belægges, og Den, der havde omdøbt hin Person nogle Dage sættes i Byens Halsjern. „Overalt skulde vi allerunderdanigst ønske og bede, at Anabaptisterne og deris Tilhængere, som foruden andre stændige og farlige Lærdomme, endogsaa den Heye „Øfrighed paa jorden negter, og samme Stands Guddommelige anordning og indstiftelse imodsiges, ei herefter Religions-Friheder, eller borgerlige privilegier i Eders Kongl. Mayestets Riger og Lande, moette nyde.“

jælsomme Hændelse. Urtegaardsmanden sammesteds tilligemed Fiskeren kom gaaendes i Haven ved een af Barkene, hvor de for sig funde 2 smaa fattige Drengebørn, som sadde og medede med en Krog efter Fiskene. Da sagde Fiskeren til den anden (aleneste af Skiemt og for at rædde [sfræmme] Børnene): Disse Skelmere sidder saa tidt imod mit Forbud og snapper vore Fiske bort; vil Du, som jeg, da ville vi tage hver sin, og slænge dem ud i Vandet. Meppelig vaar Ordet sagt, førend Urtegaardsmanden gjorde Alvor deraf, greb den ene Dreng og slængte ham ud i Dybet, hvorfra han (saasom ingen saa fage kunde komme ud og redde hannem) blev død opdragen.

D. 21. (31.) Jul. Vaar Facultas theol. udi Bispens Huus convoceret, hvor vi først, efter kongl. Befaling (af Cancelliet d. 18. Jul. udstedt), vores Betænkning scripto forfattede om et Dvindfolks, Karen Povelsdatters Blodskam, med sin Stiffader begangen, nemlig om hun efter samme Synd skulde kunne paa Livet pardonneres *). Dernæst blev samme Tid af os fuldbyrdiget og underskrevet den skriftlige designation og Tilfagn, som vi gave Erasmo Bysing **) paa Communitatis Regiæ Oeconomie udi Fremtiden at nyde.

D. 22. Jul. (1. Aug.). Fik 152 Studentere honores Depositionis.

— Om Morgenen tidlig, der Kloffen vaar 4, reiste hans Kongl. Majestæt tilligemed Dronningen og de 2 ældste Prindsfer fra Kiøbenhavn ad Holsteen til.

— Der Kl. vaar 10 Formiddag, optændtes udi Hiørring i Bendshysel en ulykkelig Ildbrand, hvorved den ganske By (paa nogle faa Huse nær) inden et Par Timers Tid blev jammerlig lagt i Aske. De fleste af Folkene vaare samme Tid ude paa

*) Dødsdommen over hende — Birkedommerens og siden Landsdommernes Dom — finder Facultetet i sin Betænkning stemmende med Levit. 18, 8 og 1 Cor. 5, 1. 2. o. flg., men anbefaler den 16aarige Delinquent, paa Grund af hendes store Ungdom, Vanvittighed og Frygt for Stiffadrens Trudsele, til den Formildelse, at hun først paa Nætterstedet skulde pardonneres paa Livet, dog uden at komme i Bøddelens eller hans Folks Hænder; dernæst skulde hun 3 Gange hudflettes i Børnehuset, og der paa Livstid straffes med Spinden, o. s. v.

**) Han havde ansøgt om at maatte succedere den daværende Oeconomus Communitatis, Jens Christensen, naar denne døde.

Marken at høste; hvorudover de finge ganske lidet af deres Fattigdom reddet. I et Huus blev en gammel Mand med Børnebørn og Tiunde selv syvende indebrændt udi en Kielder, hvor de havde tænkt sig for Ilden at ville forberge. Skolehuset gif ogsaa af; men Kirkerne bleve ved Guds Forsyn bevarede.

D. 25. Jul. (4. Aug.). For Høiesteret paa Kiøbenhavn's Slot blev Capellanen til Trondhiems Domkirke Mag. Niels Muus dømt fra sit Kald, og derforuden i nogle 100 Rdlr. Straf, fordi han for adskillige grove og ubeviislige Misgjerninger sin Sognepræst Mag. Ole Brochmand skammeligent havde angivet. Og saasom Bispen sammesteds Dr. Peder Krog havde til denne klafferste Gjerning vaaren hans fornemteste Tilskyndere, og tilmed for Retten et meget ublu, ja svært blasphemant Indlæg ladet fremlægge, blev samme Bisp dømt i Tusind Rixdalers Mulct, og fik derforuden i Dommens clausula en skarp Advarsel, hannem til svar slet reputatz. *)

D. 26. Jul. (5. Aug.). Havde jeg om Aftenen til Gæst udi mit Huus Dr. Th. Ringo, Biskop i Fyen, Dr. Holger Jacobæum, Mag. Joh. Ad. Bornemann, Mag. Albert Fogson og Mag. Ole Jacobsøn Brochmand af Trondhiem (Jvf. 25. Jul.).

D. 31. Jul. (10. Aug.). Breve, som jeg fik fra Fyen, vaare af idel Klagemaal fulde over den store Misvært, som de propter pluvia defectum havde dette Aar der udi Landet. Gamle Folk, i Odense boende, kunde ingen Aaringer erindre sig, i hvilke de havde havt saa slet en Høst der omkring, som i Aar.

*) Udførligere Efterretninger om denne Sag findes i Pontoppidans *Annal.* IV. 669. Treschow's danske Jubellarere, S. 241. 242; udførligst, og med endel Berigtigelser af Dommene om vedkommende Personer, i Gieslings Jubellarere I, 390. ff. Provsten Ole Jacobsøn Brochmand ved Trondhiems Domkirke var kommen i Aenighed med Capellanen Mag. Niels Muus, tildeels om deres Sporiler, om Offerets Deling o. s. v. Især beskyldte Muus Provsten for at have ved Communionen uddeelt vinum non consecratum. Brochmand havde ei faaet Medhold ved Landemøbets, af Stiftamtmand Raas og Biskop Krog underkrevne Dom, ei heller ved Overhofrettens. Men ved Høiesterets Dom (25. Jul. 1693) dømtes Muus fra sit Embede; Raas og Krog tiulde tilsammen betale Brochmand 400 Rdlr., og Krog 1000 Rdlr. Ili vor Frelsers Kirke paa Christianshavn. Muus fik imidlertid snart Opreisning og blev kaldet til Præst for Snaasen i Trondhiems Stift, hvor han i en Alder af 96 Aar døde 1735.

En Præst af Jylland, som besøgte mig om Eftermiddagen, refererede iligemaade det samme om deres Lands Tilstand og sagde, at han forleden Uge havde paa adskillige Marke i Viborg Stift seet Algermændene med Haanden at afplukke de tynde og svædne Ar, saasom intet vaar med Høstleen at afmeie. Item, at de, mange Steder i samme Land, ikke kunde efter en Tønde Korns Sæd, vente sig en Skieppe igien.

D. 1. (11.) Aug. Bortleiede jeg ved en skriftlig Contract til Morten Lafritsen, Muremester = Svend, en Baaning i Skindergaden i Kiøbenhavn, ved min Residentses Bagport beliggende.

D. 5. (15.) Aug. Iver Høp, Kongl. Majestæts af Dannemark Vice-Admiral og Admiralitetsraad, døde i Kiøbenhavn om Eftermiddagen.

D. 16. (26.) Aug. Examinerede jeg tilligemed Dr. Masto privatim in theologicis Nicolaum Claussen, Studiosum Slesvicensem. Vi befunde hannem af brav prosect og gav hannem til sin Attestations Charakter Laudabilem.

D. 21. (31.) Aug. Gik de Danskes fiendtlige attaque paa den Saren=Lauenburgiske Fæstning Raheburg for Alvor an.

D. 22. Aug. (1. Sept.). Om Aftenen vaar jeg med min Kiereste til Bords hos Slotsforvalteren paa Rosenborg Hans Røck, foruden adskillige flere fornemme Venner, saasom Dr. Hendr. Gerner Episc. Wiburg., Mag. Johan Bircherod, Mag. Peter Danielsen Cøler, og adskillige flere; saasom Ja=Ord samme Tid blev holden imellem min Fætter Hr. Jens Gerner, Sognepræst i Tereby, og

D. 24. Aug. (2. Sept.). [Holdt Bandal og Bircherod Examen theologicum med 19 Candidater. Joh. Steenbuch var Notarius.]

D. 27. Aug. (6. Sept.). Blev efter Kongl. Befalning om Formiddagen fra 10 til 11, og om Eftermiddagen fra 4 til 5 med alle Kiøbenhavns Klokker ringet for den ved Døden afgangne Dronning af Sverrig, Hans Kongl. Majestæts Søster *). [Jyf. 3. Sept.].

*) Hun var død d. 26. Jul. (5. Aug.).

D. 29. Aug. (8. Sept.). Om Aftenen sildig døde i Kiøbenhavn Elisabeth Møller, Sal. Mag. Joh. Rebelii *), fordum Dronning Sophiæ (Friderici 2 Dronnings) Hofprædikanant, hans efterladte Vidue, udi sit 101 Alders Aar.

D. 30. Aug. (9. Sept.). Der Kloffen vaar næsten 9 om Formiddagen, døde i Kiøbenhavn af Blodsot Doct. Hans Bagger, Biskop over Siellands Stift, der han havde levet i 47 Aar, og vaaren Episcopus i 18 Aar. [Han blev d. 19. (29.) Sept. begravet i vor Frue Kirke i Kiøbenhavn].

— Om Eftermiddagen kom Baron Hr. Jens Juul, Kongl. Majestæts Geheime-Raad, ic. hjem til Kiøbenhavn fra sin Ambassade ved det franske Hof.

D. 3. (13.) Sept. Prædikede for vores Konge til Rendsburg Dr. J. F. Majer, Sogneherre til St. Jacobs Kirke i Hamborg, ved hans Majestæts Befaling did forskreven. Og fik han, til sin Reises og Umags recompense, 100 Rdlr.

— Blev i alle Kiøbsted-Kirker i Danmark, ligesom tilforn i Kiøbenhavn, een Time om Formiddagen og een om Eftermiddagen med Klokkerne ringet for den Salig Dronning i Sverrig, vor Konges Søster, og dette saaledes i 14 Dage siden continueret.

D. 6. (16.) Sept. Om Eftermiddagen Kl. halvg. 4 døde, paa Fraugdegaard i Fyen Dr. Christopher Balslow, Assessor i Cancellie-Collegio, anno ætal. 66. **)

D. 9. (19.) Sept. Paa Consistorio om Formiddagen, hvor en Sag imellem Jens Lund, Studiosum, og en Underofficeer, som han havde i en rencontre blesseret, blev saaledes af os bilagt, at han skulde give Bederparten for sin Skade 16 Rixdaler.

D. 18. (28.) Sept. Begyndte jeg igien efter Hundedagene mine lectiones publicas udi Universitetet.

D. 22. Sept. (2. Oct.). Continuerede jeg paa Consistorio Examen Theologicum, som Dr. Masius næstforegaaende Dag havde anfanger. [33 Candidater anføres].

*) Fattes i Zwergs Siællandste Clerific.

***) Han blev begravet i Kirken i Fraugde, d. 27. Sept. (7. Octbr.).

D. 23. Sept. (3. Oct.). Paa Consistorio om Formiddagen, hvor vi præscriberede Pastori Faxoënsi, Mag. Christian Bagger nogle limites, efterfom han med sin Skovs Forhuggelse havde gjort sin Finger noget for bred.

D. 12. (22.) Oct. Antog Dr. Mastius og jeg til *privatum* examen theologicum tvende Studiosos Matthias Hoyer og Joh. Bendelbo, antea in examinibus publicis rejectos, jam vero ad rerum Theologicarum scientiam qvadantenus meliorem provectos.

— Om Formiddagen kom hans Kongl. Majestæt tilligemed Prindserne og den ganske Hofstat hjem til Kiøbenhavn igien fra den Røzeburgiske expedition.

D. 15. (25.) Oct. Blev efter kongelig Befalning i alle Kiøbenhavns Kirker gjort Taksigelse af Prædikestolene, og Te Deum Laudamus sungen, for hans Majestæts lykkelige Tog for Røzeburg og fornøielige Hiemkomst.

D. 16. (26.) Oct. Efterat jeg om Morgenen havde læst i Universitetet og expliceret en Deel af Hagg. 1, v. 12 de obedientia Ducis, Summi Sacerdotis et plebis, &c., vaar jeg siden til Baron Hr. Jens Juuls, og hans Stiffønner, de 3 yngste Gyldenkroneer examinerede.

— Døde i Kiøbenhavn Fru Kirstine Lügow, Sal. Johan Christopher Rørbiiges, fordmum Rigens Marskalks, efterladte Vidue, anno ætat. 78. *)

D. 18. (28.) Oct. Vaar jeg in Academia equestri, hvor de fleste af Academiets Patronis, nemlig Grev Reventlow, Baron Hr. Jens Juul, Geheimeraad Pleß, Ober=Secreterer Moth, Ober=Secreterer Jessen og Kammerherre Gabel vaare forsamlede.

D. 19. (29.) Oct. In cathedra Universitatis tractavi *Homonymiam vocis Angeli*, ductu versus nostri Prophetici decimi tertii, nec non alia plura, quæ ex eodem versu commode eruntur, momenta.

*) [Hun blev d. 6. (16.) Nov. begravet i Trinitatis Kirke "i Dronningens, Prindsernes og Prindsessens Kærvarelse"].

D. 19. (29.) Oct. Ankom til Kiøbenhavn en kongelig polnisk Envoye Monsieur Moreau, foruden nogen stor Suite eller Indtog's solennitet. [D. 24. Oct. (3. Nov.) havde han Audients hos Kongen.]

D. 23. Oct. (2. Nov.). Explicerede jeg paa Lectien membrum prius decimi quarti sive ultimi versus Cap. 1, de suscitatione spiritus Sorobabelis, Josvæ et populi, per spiritum Jehovæ facta.

D. 24. Oct. (3. Nov.). Vaar jeg om Morgenen hos hans Excellents Grev Reventlow, som imod al min Tanke og Forhaabning sagde mig, at hans Kongl. Majestæt havde mig udi allernaadigst Ihukommelse, i at tilbyde mig det udi Aalborg vacerende Episcopatum, og skulde han derfor paa Kongens Begne hos mig fornemme, om jeg samme Biskopsdomme vilde antage. Jeg erkjendte hans Kongl. Majestæts Naade med allerunderdanigst Taksigelse, og, efter min Leiligheds Dverveielse, resolverede mig i Jesu velstignede Navn til at tage imod Tilbudet. *)

D. 29. Oct. (8. Nov.). Denne og næstfølgende Dage kunde jeg ikke andet gjøre, end at tage imod jævnlige Visiter og Gratulationer af adskillige fornemme Standspersoner, item samtlige mine Venner og Paarørende.

D. 1. (11.) Nov. Blev i Slotskirken i Kiøbenhavn en Jøde, ved Navn Moses Jessurum, døbt og kaldet Christian Friderich.

D. 3. (13.) Nov. Tildrog sig paa Amager Torv i Kiøbenhavn en selsom Hændelse. En gammel Soldat, som havde en Tid lang, hvor han kunde komme til dermed, dræbt og krænget Hunde, og solgt Fjolk Kiødet for Raabukke-Kiød, blev for samme sine Gierninger (i hvilke han omfider vaar bleven tappet) sat, efter Dyrighedens Dom, paa bemeldte Torv i Halsjernet, og et Hundehoved hængt paa Brystet af hannem. Men som den Stympet vaar af ond Medfart afmægtig, blev han (der Venene seguede under ham) hængende og qvalt til døde i Halsjernet.

*) [D. 28. Octobr. (7. Novbr.) blev Bestallingsbrevet for Bircherød som Biskop over Aalborg Stift af Kongen understrevet.]

D. 4. (14.) Nov. Om Aftenen (paa hvilken Tid just 3 Aar vaare forløbne siden mit Bryllup med min Kiæreste) blev mig fra Cancelliet tilskikket Kongl. Majestæts Brev paa Aalborg Stifts Biskopsdom, for 8 Dage siden dateret.

— Ascenderede Johannes Bartholinus, efter kongelig forhen given vocation, til Professionem Theologicam ordinariam udi min Sted, in Univ. Hafniaca, og tog i Dag første Gang sessionem in Consistorio. *)

— Bortseilede det ostindiske Compagnies Skib Charlotte Amalia fra Kiøbenhavn til Ostindien.

D. 5. (15.) Nov. Afslagde jeg for hans Kongl. Majestæt min biskoppelige Ged, og den udi Cancelliet sffristlig indleverede.

D. 16. (26.) Nov. Giorde Hr. Caspar Antonius de Boisclair **) sin Installations-Prædiken, i Slotskirken Hafniæ, udi Kongens, Prindsernes og mange fleres Nærværelse; saasom hans Kongl. Majestæt havde beskiftet hannem til at være frandsøff Slotspræst her sammesteds, og at prædike eadem lingua for sig herefter hver Torsdag, for et aarlig Salario.

D. 20. (30.) Nov. Blev en Pasqvil, som vaar giort imod Oberhofmesteren paa det nye Academie, og mangesteds i Byen udspængt, paa Ny-Torv i Kiøbenhavn efter Dyrighedens Befalning af Byddelen forbrændt.

D. 22. Nov. (2. Dec.). Under denne Dag ansører B. en Skrivelie af 20. Nov., hvori Politimesteren i Kiøbenhavn, Claus Rasch, anmoder ham om en Liste over de i Aalborg Stift i Aarets Løb Fødte og Døde, ligesom Biskop Bornemann forrige Aar havde sendt ham en saadan. I Listen, der ønskes en 8—10 Dage efter Nytaarsdag, maatte Kiøbstædernes Fødte og Døde opføres for sig, adskilte fra Herredernes, hvorunder

*) Han havde i et Aar og 2 Maaneder været Prof. linguæ Ebrææ; og denne Profession fik efter ham Joh. Steenbuch, der var Prof. Metaphysices.

**) Han var født i Lyon, og var først Jesuit; blev derefter Reformeert, og da han 1690 kom til Kiøbenhavn, gif han over til den Lutheriske Lære. Efter Christian V. Død veed man ikke hvor han blev af; men han menes igen at være gaaet over til Catholicismen. Han var tilige en god Tegner. (Worms Lex. I. S. 129.)

Kiøbstæderne ligge. Et Exemplar af de for forleden Aar indkomne og trykte Fortegnelser sendes B. til at beholde til Efterretning for sig „i al Stilhed, efter som det ei approberes, at de bliver meget divulgerede“].

D. 27. Nov. (7. Dec.). [Af en Samtale med Dr. H. Bornemann, der nu som Siællands Bisp var kommen til Kiøbenhavn, anfører Bircherod, at Bornemann anmodede ham om at beholde den Amanuensis (Niels Hiermand), han selv i Aalborg havde havt og der ladet blive tilbage. Bircherod, der allerede den 12te Novbr. havde antaget en ny Amanuensis, besluttede at beholde baade denne og Bornemanns, og at fordele Arbejderne imellem dem.]

D. 28. Nov. (8. Dec.). Blev og i Kiøbenhavn den salige Dronnings Ulricæ Eleonoræ Begiængelse solenniter celebreret. Fra Kl. 10 til 11 ringedes med alle Stadens Klokker. Derpaa opkom til Universitetets øverste Auditorium hans Kongl. Majestæt, tilligemed Dronningen, Prindserne og Prindsessen, samt alle Grandes og kongelige Ministri, allesammen flædte, med deres Tienere, Carosser og Heste, i sort Sørgesabit; og blev da paa samme Auditorio holden en kostelig Oration til høibemeldte Dronnings Berømmelse, af Justitsraad Boyel Binding, l. Græcæ Prof. Reg., udi en stor conflux af benævnte Herrer og ordine literato. Da denne Oratio parentalis vaar endt, blev atter ringet med alle Klokkerne til imod 2 flet

D. 29. Nov. (9. Dec.). I Slotskirken Halsniæ døbte den tydske Slotspræst Hr. Christian Rudolph Müller fire Indianer, og blev den første kaldet Christian Carl Thuericht, den anden Carl Friderich Zugendlieb, den tredie Carl Christian Gottlieb, den fjerde Carl Aldrich Gotthold.

D. 1. (11.) Dec. Om Morgenen tidlig døde i Kiøbenhavn Maria Mozfeld, Jochum Schumachers, fordum Biinshandlers ibidem, Efterleverste, Moder til den forrige Rigs-Canceller (magnum illud fortunæ ludibrium) Grev Griffenfeldt; en af Gudsfrøgt sær berømt Matrone, som Astenen tilforn havde vaaren i Kirken til Skrifte, og, der hun vaar kommen tilbage fra Skriftestolen, blev (da hun laae paa sine Knæ og

læste) med en hastig Apoplexie betagen, saa at de bare hende rationis impotem hjem af Kirken.

D. 2. (12.) Dec. Giorde jeg ved Skrivelse til Aalborg hos Dioeceseos meæ Præpositos Anstalt om Fortegnelse paa dette Aars Fødte og Døde til førstkommende Januari Maaned, efter kongelig Befaling, at udlevere.

D. 15. (25.) Dec. Denne og næstfølgende Dag ffete Invitationen til vores (Bircherods og Anchersens) tilstundende Bispevielse *) ved begge vor Frue Kirkes Capellaner, Mag. Lauriz Sylling og Mag. Christen Mariager.

D. 16. (26.) Dec. Om Formiddagen vaar jeg paa Consistorio og med en liden Affeds-Sermon mine fiære Collegis, Dominis Professoribus, valedicerede og betakkede.

— Om Eftermiddagen vaar jeg tilligemed futuro Ordinationis meæ socio, Mag. Ancher, udi vor Frue Kirke i Jesu Navn til Skrifte, absolutionem nobis impertiente M. Joh. Adolpho Bornemanno.

— Ankomme for Kiøbenhavn paa Rheden nogle hollandske Skibe, som Hs. Kongl. Majestæt havde ladet i Søen tage og hid opbringe, for den mangfoldig Skade, som de hollandske Capere Hs. Majestæts Undersaatter tilføiet haver.

D. 22. Dec. (1. Jan. 1694). Blev i St. Nicolai Kirke i Kiøbenhavn en voren Morian døbt af Sognepræsten Mag. Michael Henrichsøn, med ziirlige Ceremonier, og hans Navn kaldet Christian Gottfried.

D. 25. Dec. (4. Jan. 1694). I vor Frue Kirke horte jeg Episcopum Doct. Bornemann prædike Høimesse, med vidtløftige Indfald og Betænkninger de nupero sui ipsius reditu ad ecclesiam Metropolitanam.

D. 26. Dec. (5. Jan. 1694). Saasom jeg kom udi Erfaring, at Jens Biering, som for sin Dumdriftighed, at han havde understaaet sig at copulere Hr. Wilhelm Schmidt uden kongelig foregaaende Bevilning til sit Søskendebarn, saavelsom flere grove Forseelser, vaar for nogle Maaneders Tid ved Lande-

*) Denne Act foregik den 17de Decbr. Bispevielsen forrettede Siællands Biskop Dr. Henrik Bornemann.

modets Dom i Roskild slet priiveret ordine sacerdotali, han nu vaar, me inscio, kommen over til Bendshøjsel, og der lod sig af Sognepræsten i Gierring, Hr. Jørgen Finkenhoff, i Alter=Zienesten og andre Prædike=Embedets Forretninger bruge, lod jeg strax bemeldte Pastori tilskrive, med en skarp Advarsel, at han ufortøvet skulde stille sig igien ved samme Person, og hannem ingenlunde slike functioner hos sig tilstede. Dog dette Brev blev endda ved Jens Berrings practiqver interciperet, og kom hannem ikke tilhænde.

1694.

D. 2. (12.) Jan. Om Eftermiddagen præsenterede sig udi min Gaard Kongens Herpucker og Trompeter, og indblæsede hos mig Ny=Året; og bleve af mig med en Foræring regalerede.

D. 4. (14.) Jan. Om Middagen spisede jeg, tilligemed min Kiæreste hos *Oeconomum* paa Studiigaarden, Jens Christensen.

D 10. (20.) Jan. Tildrog sig ved Rosenborg Slot en ulykkelig Hændelse, idet Porteneren sammesteds, der hand om Afsteningen vilde lukke den store Port i, fik udi denne sin Forretning en hastig Afgang; thi den stærke Vind slog Porten med en ilende Fart i paa hannem, saa at hans Hoved, Arme og flere Lemmer blev klemte i Stykker, og forarsagede ham en ynkelig Død.

D. 11. (21.) Jan. Havde vi en skrækkelig Storm den ganske Dag, tilligemed haard Frost af Nordost. Paa Gaderne saae jeg mangfoldige Mennecker, særdeles Dwindfolk, ved Vindens force at kuldkastes, ja langt fra Jorden at føres, naar de vilde staae Beiret imod; hvilken Storm mangedsteds i vore Lande, særdeles i Lolland, Falster og den største Deel af Sjælland, en skadelig inundationem maris forarsagede.

D. 13. (23.) Jan. Døde i Kiøbenhavn Hr. Christian Bielke, Ridder af Danebrogue, Kongl. Majestæts Admiral og Admiralitetsraad (ikke den 15de, som i de danske Maanedl. Relationer foregives) hvis Død af Alle, formedelst hans brave conduite, høiligen beklagedes.

D. 14. (24.) Jan. Baar jeg paa Kiøbenhavns Slot, og valedicerede hans Kongl. Majestæt med allerunderdanigst Taffigelses Afslæggelse for den høie grace, som jeg ved adskillige foregaaende Promotioner, og særdeles denne sidste Befordring, hos Hs. Majestæt havde fundet.

D. 24. Jan. (3. Febr.). Reiste jeg i Jesu velsignede Navn om Eftermiddagen Kl. 1, tilligemed min kiære Hustru fra Kiøbenhavn. Rector magnificus, tilligemed nogle flere af mine Collegis academicis bød os farvel der vi stigede til Bogus. Licentiat Hans Mule og Professor Bircherod, med hans Sødsfænde, gjorde os Gælcide en Miil Veis hen, og vor kiære Svoger Dr. Holger Jacobæus) med sin Kiæreste gjorde os Selskab til Roeskilde, hvor vi Kl. 6 ankomme.

[Til Dplysning om den Tids Maade at reise paa, og om Besværligheden og Langvarigheden af en Vinterreise over Beltet, og det dog ikke under de allermest ugunstige Omstændigheder, kunne følgende Ulldrag af Dagbogen tiene. Den 26de Jan. (en Fredag), efterat have hørt Prædiken i Domkirken, og taget Afshed med Dr. Holger Jacobæus, Mag. Peder Skade og andre gode Venner, reiste B. med sin Hustru om Eftermiddagen til Ringsted, hvor de ankom Kl. 6, og „havde noget ondt for logement, fordi de fleste Gaarde vare i sidste Ildbrand (1692) ruinerede“; men omfider „bleve dog nogenlunde accomoderede.“ Den 27de om Morgenen forlode de Ringsted, spiste om Middagen i Slagelse, og kom ud paa Aftenen til Korsør, og „i Logement hos en Mand ved Stranden, som de kaldte den franske Skradder.“ Den 28de Jan. (Søndag) hørte B. Hoimesse=Prædiken af Mag. Preben Wandal, og maatte imod sin Villie blive den 29de over i Korsør, „saafem Bestenvinden med et haardt Veir var ganske contrair.“ Denne Vind „arresterede“ dem endnu følgende Dag i Korsør, hvor de spiste hos „Sogne=Capellanen Hr. Gudmand Poscholan“ i Selskab med Oberst-Lieutenant Wedel, Commandant paa Korsør Slot. Da Vinden den 31. Jan. (10. Febr.) var gaaet om til Sønden, „men Havnen laae endnu ganske fuld af Is“, lod B. sine Heste og Vogn blive tilbage i Logementet; „og fra en Sted, Norden for Byen, som kaldes Badstuen, lod os paa en Baad giennem Isen føre ud paa en

„Jagt, som laae en Fierding Veis fra Landet.“ Kl. 3 gik de under Seil, men Vinden blev igien vestlig og de maatte idelig lavere. Den 1. (11.) Febr. hedder det: „Efterat vi udi en Himmel-Storm havde „ligget over 5 Timer for Anker paa Belt, og den brusende So havde „imidlertid, til vor store Beangstelse, umaneerlig tumlet os, blev vi „omsider, ved Kl. 2 om Natten, i saa yderlig Fare bestedt, at vi „miste vort Anker, og maatte da til det yderste refugium gribe, nemlig „et Seil igien at obvinde og satte med Skibet lige ind i Isen.“ Nu var det de Reisendes Frygt, „at en Iiskamp skulde være dem i Veien, og Jagten der imod ved hastig Paaløb bræffes“; men da et Par fore- gaende Dages Is, efter Januar Maanedes haarde Frost, havde giort Isen sfior, „skar Jagten, som var et fast og stærk Skiberum sig der- „ind med en ilende Fart, indtil den sad midt i Isen ubevægelig. „Men som jeg i det haarde Uveir ei gierne vilde holde der den ganske „Nat“ Her er Beretningen for den Dag afbrudt; man seer af det følgende, at B. ved Skibsfolkets Hjelp, paa en Vaad eller over Isen, er kommen i Land og tilbage til Korsør. Her horte han endnu d. 2. (12.) Febr. Froprædiken af Carellanen, og gik med sin „Kiæreste og forrige Compagnie atter til Seils Kl. 7 fra Korsørs Skibsbro“; da en Nordostvind om Natten havde giort Havnen ganske ryddelig for Is; saa at han nu fik sin „Galesche“ og Hestene indsfibede. Veiret var denne Dag solklart og mildt; ved Syrogs maatte Jagten for Havblik kaste Anker; hvorfor B. leiede af „Manden paa Spro“ en liden Vaad, og lod sig med sin Hustru sætte over til Knudshoved, hvorfra han med en Bondevojn kom til Nyborg Kl. 4. Jagten, med Heste, Vogn og Bagage, „og det øvrige Compagni“ ankom ud paa Aftenen. Følgende Morgen den 3. Febr. fortsattes Rejsen til Odense, som B. først naaede Kl. 2, da Veien nu var bleven „heel ond;“ og hvor han fandt sin Moder, sin Søster Birgitte og sin Broder Mag. Thomas, hvilke sidste modtog ham ved Masum. I sin Fødeby forblev B. med sin Frue fra den 3die til den 14de Februar; og har heller ikke glemt at opregne, hvilke „Fornemme“ der besøgte ham, hos hvem han blev udbuden til Middag eller Aften, og hvor der faldt „brav Tractament“, f. Ex. hos Biskop Ringo. B.s Moder og Søskende fulgte ham til Middelfart, hvorfra han d. 15. (25.) Febr. kom til Colding, for at aflægge et Besøg hos den ligeledes nylig til Biskop i Ribe udnævnte Mag. Andr. Andersen, som endnu opholdt sig her. Rejsen fra Colding til Viborg varede fra den 17de til den 19de Febr.; og her blev Bircherod af sin Sroger Dr. S. Gerner overtalt til at blive en Uges Tid, indtil den 26de Febr., da han reiste fra Viborg til Synderup. Gudelig ankem han d. 27. Febr. til Aalborg. See nedenfor.]

D. 26. Jan. (5. Febr.). I Kiøbenhavn kom Baron Hr. Jens Juul's Stiffføn Holger Gyldencrone i en ulykkelig rencontre paa Alfargade med en Dandssemester, ved Navn Lachmand, og hannem med sin Degen dræbte. *)

[Under 26. Jan. findes i Afskrift et Brev til B. fra C. Lindenov, paa Friisholt, hvori denne melder Biskoppen, at hans Kongl. Majestæt „allernaadigst har bevilget en af Lindenovs Bønder, Niels „Mikkelsen af Skiblund, at besøge godt Folk om Hiely, og „Bækkenet for Kirkedørrene at lade sætte her udi Iyl- „Land paa en vis Tid“ (i 6 Maaneder). Dette hans Bondes „nød- „tørstige Anliggende“ recommenderer Lindenov til Biskoppens Omsorg i hans Stift; Bonden selv havde ikke kunnet komme til ham, da han havde væltet med en Vogn, og brækket sit Been, m. v.]

D. 31. Jan. (10. Febr.). Om Aftenen stod Grevinde Bedels Liigbegængelse i Bedelsborgs Capel. Oberstlieutenant Jens Steen Sehested **) parenterede over hende paa Tydsk, og Sognepræsten til Huusby, Hr. Broder Brodersen Riisbrich, holdt Liig-Sermon for Alteret paa Dansk.

D. 6. (15.) Febr. Sik Hjøring i Bendshøvel og dens Indvaanere, i Henseende til den Skade, som de forgangen Aar ved ulykkelig Ildbrand havde taget, allernaadigst Privilegium paa 10 Aars Frihed for Consumption og andre Skatter.

D. 11. (21.) Febr. Bekom jeg Skrivelse fra Sgr. Envold Nielsen, boende paa en Herregaard i Bendelbo Stift, hvorudi han bød mig 200 Rdlr. til Fæste af Saltum Konge-Tiende, som til reditus episcopales er lagt, om jeg hannem den til sin Søn Christen Biergegaard vilde unde.

D. 13. (23.) Febr. Besøgte jeg min Collegam Dr. Thomam Ringo med Afsted og Takstiggelses Erlæggelse. Han forærede samme Tid min Kiæreste et net indbundet Exemplar af sin Psalmebog, hvorudi han havde foran disse Vers indskrevet:

*) Holger Gyldencrone blev dømt ved Høieste Ret i Kbh. d. 9. (19.) Aug. 1694: „at han ob homicidium die 26. Jan. commissum, skulde, hvor han findes i Kongens Riger, med et Sværd decolleres, og for Resten sin Livstid være fredløs, og have forbrudt al sin Værd og Gøds.“

**) Den af sine, for den Tid ikke uheldige Nimerier bekendte vægte Søn af Hannibal Sehested.

„Gaf, hudefflettet Bog, du tør vel Plaster finde
 Og rene Siæle, som vil dine Saar forbinde;
 Gaf, siung din Serrig hen, det tør end blive godt,
 Thi G're fødes tidt ud af vanartig Spet.“

D. 17. (27.) Febr. Om Aftenen døde paa Odense Slot Hr. Helmuth Otto Winterfeldt, Friherre af Wintersborg, Ridder, Geh. Raad, Stiftsbefalingsmand i Fyen, og Amtmand over Odense, Dalum og St. Knuds Klosters Amter, 2c. anno ætatis 76. *)

D. 22. Febr. (4. Marts). [B. beretter om en „Lusteer-Reise“, som han med Dr. Gerner og begges „Kiærestes“ gjorde ud til Hald Slot, en halv Miil fra Viborg, som af „den sidste blandt Herrebisperne i Viborg, Jørgen Friis, er med Bolde og Grave befastet.“ Amtsforvalteren, Jørgen Brochmand, førte dem omkring „paa Boldstederne og i alle sine Børelser“; og lod til G're for dem ved Afreisen mod Aften „løse 3 smaa Stykker, som han paa Bolden havde plantet.“ **)]

D. 25. Febr. (7. Marts). Mag. Jens Keenberg, Rector Scholæ Viburgensis. regalerede min Ankomst med en behagelig Musik udi Domkirken til Hoimesse.

D. 27. Febr. (9. Marts). Forlode vi Kl. 10 Synderup, og ankomme, Gud være G're! lykkeligen og vel, i et smukt og yndelig Veirlig med mild Solskin, til Aalborg om Eftermiddagen Kl. 2. Rector Scholæ, Mag. Søren Warde, med flere Fornemme af Stadens Clerici, toge imod os, Nogle udenfor Byen, Nogle strax efter vor Ankomst. Bemeldte Mag. Warde og hans Hustru gjorde os ellers i andre Maader megen Caresse; og saasom vi strax inddroge i Bispe-Residentien, havde de, imod vores adventum, ladet alle Børelserne smukt pryde og tillave; item baade vores Kiøkken og Kielder med adskillige Victualier, til vor Huusholdnings Anfæng, forsiune. Til Aftensmaaltid sendte samme Godtsfolk os fra deres Huus syv skionne Retter Mad.

*) Hans Liig blev d. 25. Apr. (5. Mai) „uden sønderlig Pomp“ bisat i St. Hans Kirke i Odense, og efter Jordspaaastelse henført til Mellemborg.

***) Taler en her formodentlig om de samme Bolde og Ruiner af det gamle Hald, som beskrives i Nord. Tidssk. for Hist. 2c. III. S. 628—30.

D. 3. (13.) Marts. Satte jeg, tilligemed Dr. Niels Jespersen, Assessor i Consistorial-Collegio, *) Korntarten eller Capitelskiebet over 1693 Mars Afgrøde i Bendelbo Stift; nemlig udi i Bendshysfel: 1 Tde. Rug 2 Rdlr, Byg 9 Mark 12 Sk., Havre 1 Rdlr.; udi Thye og Morsø: Rug 2 Rdlr. 4 Sk., Byg 10 Mark, Havre 7 Mark.

D. 8. (18.) Marts. Under denne D. findes affkrevet et Brev fra Biskop H. Gerner i Viborg, hvori omtales et Rentekammer-Brev, som Bircherod havde modtaget „om en special Forklaring at indsende over hans og underhavende Geistligheds tillagte Indkomster:“ Biskop Gerner gjør hertil bl. a. den Bemærkning: „at der for nogle Aar siden var befalet, at der skulde forfærdiges en Stift-Bog, som kunde indeholde alle Præsters og Degnes Intrader og Gravamina“; og at det maaskee var en saadan Rentekammeret meente. Gerner havde endnu ikke indsendt sin Bog, hvorpaa der var samlet siden 1690; men manglede kun to Herreder, som vare færdige til at indbindes. „Reduction troer jeg ikke vil skee, i vore, eller de Geistliques Intrader, anderledes end mueligt vi kunne til at give en Skat deraf; thi her er ingen rede Penge hos os, at gjøre Reduction af; det bestaaer i Tiende og Cathedralico.“]

D. 11. (21.) Marts. Der Postmesteren i Nyborg, Johannes Wolff, vilde om Eftermiddagen gaae paa Bolden, efter sin Sædvane at see efter Paquet-Baaden, som ventedes fra Korsør, blev han af en fuld Soldat, som holdt Skildvagt, fordi han ikke strax efter hans Befaling vilde sig ned af Bolden forsøie, skudt med en Musketskugle, saa at han døde paa Stedet.

D. 12. (22.) Marts. [B. modtog af Assessor Dr. Niels Jespersen, Sognepræsten til Frue Kirke, Mag. Jacob Langebek, og begge Borgermestere i Aalborg „de Breve, Obligationer og Documenter, Bendelboe Stift tilhørende“, som de havde modtaget af B.s Formand, Dr. Bornemann; tilligemed 3752 Slettedlr. 1 Mk. 3 Sk., ligeledes Stiftet tilhørende.]

*) Han fungerede som Vice-Stiftamtmand i Geh.-Raad Meiercrones Sted, som var Minister i Paris.

D. 13. (23.) Marts. Bestiftede jeg ved min skriftlig Collas og Confirmations-Brev Jens Gregersen til at være Sæde-
degn i Rakkeby, Sønder-Herredsløv og Segelstrup Sogne i Borg-
lumherred, efterat jeg havde privatim examineret ham, og til
samme Embede nogenledes dygtig befundet; saa og ladet
ham sin Ed, efter Ritualens Tilhold, for mig aflægge. Sin
første Vocation havde han fra ecclesiarum patronis.

D. 14. (24.) Marts. Skrev jeg til Ober-Secreterer,
Hr. Matthias Moth, og gav hannem tilkiende, at Hjø-
rings Capellani havde (formedelst dets meget slette Leilighed)
en Tid lang staaet vacant, bedendes derfor, at Menigheden
maatte qvanto ocius med en Medtiener forføres. *)

D. 20. (30.) Marts. Tilbragtes mig Sognepræstens
i Hvidberg i Thy, Hr. Schive, hans skriftlige Memorial, hvorudi
begieredes, at saasom der vaar ifkun lagt til Brød og Viin
udi hans Kirker 2 Tønder Byg og een Tønde Rug aarligen, og
Menigheden dagligen af gemeen Folk og fattige Fiskere formeredes,
jeg da vilde forunde hannem en Tønde Rug aarligen til Tillæg.

D. 24. 25. Marts (3. 4. Apr.). [I disse Dage gjorde,
efter B.s Beretning, en heftig Storm „baade til Lands og Bands
forfærdelig Skade.“ — „Man kunde,“ hedder det den 25de,
„imellem Helsingør og Kiøbenhavn staae paa Landet og see Ski-
bene sunke med Top og Taal.“]

D. 30. Marts (9. Apr.). [I et Brev af 24de Marts
fra B.s Svoger, Dr. Holger Jacobæus, lader denne ham „blandt
andre Particulariteter“ vide, „at Kronprindsen i de Dage laae
syg af smaa Pokker, dog uden Fare“; og at „hans Kongl.
Majestæt laaner nu alle Universitets- og Fattiges Penge, som
til 11te Juni skal leveres.“]

D. 3. (13.) April. Havde Hr. Kiold i Sundby ind-
stævnet for mig et Par Folk af sit Sogn og tiltalede dem for
deres skiødesløse Forsømmelse, at de havde ladet et deres Barn
4 Dage gammelt uden Daab og Christendom hendøe, forme-

*) Under 2. April (12. Apr.) anfører B. Indholdet af Moths Svar,
der gif ud paa: at B. skulde lade een af sine underhavende Skole-Be-
tiente supplicando anholde hos Kongl. Majestæt om Capellaniet; Moth
vilde da mage, at Denne skulde, uden nogen Bekostning, bekomme Brev
derpaa af Cancelliet.

nendes, at de for saadan deres Forseelse burde at staae offentlig Skrifte. — Da det befandtes, at Barnet var død meget pludseligt, tillod Biskoppen, at Folkene maatte „annammes til privatam absolutionem.“

D. 6. (16.) April. Bekom jeg Skrivelse fra de fire virkelige Geheime-Raad, Statholder Gyldenløve, Grev Reventlow, Baron Hr. Jens Juul og Hr. Christian Sigfried van Plessen, item de tre Ober-Secreterere Moth, Jessen og Harboe, anlangendes 500 Rixdalers Laan og Forstrækning til Kongl. Majestæt imod hans Obligation og fornoielig Forsikkring at giere. *)

— I Nykøbings Kirke paa Morsøe faldt midt imellem begge Prædikener (Langfredag) Imago Christi crucifixi, som hængte under Hvalvingen, ned paa Jorden, med et temmelig stort Skrald, og slogs i Stykker; men Korset, hvortil det var naglet, blev hengendes.

D. 8. (18.) April. Offrede jeg til vor Sognepræst Mag. Peder Keenberg 4 Rixdaler, til Sogne-Capellanen Hr. Mogens Dyre 4 Sl. Daler, og til Personel-Capellanen Hr. Hans Grifte 2 Sl. Daler, i Forsæt at holde det samme (volente Deo) til hver Høitid herefter vedlige.

D. 11. (21.) April. Havde Baron Jens Juul, Kongl. Maj. Geh.-Raad og Ridder af Elephanten, Bryllup med sin tredie Egtefælle, Jomfru Dorthe Krag, afg. Oberst Mogens Krags Datter.

D. 13. (23.) April. Baar hos mig Hr. Christen Pedersen Oland, Sognepræst i Hundstrup, og betalte til mig dette Aars Afgift af sit Præsteskald til min Bispe-Residentens Vedligeholdelse, med Penge 70 Rixdaler og 8 Lønder Havre.

— Besøgte mig velb. Frue Lisbeth Bilde, velb. Holger Pares paa Sæbygaard, med store Klagemaal og Besværinger over deres Sognepræst Hr. Albert Christensen, Provst i Børlumherred, og den Fortrædelighed, som han (efter deres Forgivende) havde udi mange Maader imod demnem betæet.

*) Bircherod svarede Plessen, d. 11. April, at han selv ikke kunde udrede de begierede 500 Rdlr., men vilde søge at faae denne Sum til Laans; og ubbeder sig Assignation paa Capital og aarlig Rente, enten i Aalborg Amtstues, eller Aalborg Toldkistes Indtægt. — D. 30. Mai (9. Jun.) skrev B. til Plessen, hvor stort et Forstræknings Qvantum han hos Stiftets Cleresse kunde tilveiebringe; og d. 25. Jun. erholdt han Kongens Obligation paa de forstrakte 500 Rixdaler.

D. 18. (28.) April. [Vendelbo=Stifts Landemode, hvor B. første Gang præsiderede, aabnedes ved en Prædiken i St. Budolphi Kirke, hvorefter Biskoppen med samtlige Stiftets Provster, een undtagen, begav sig til Conventhuset i H. Nands Kloster og holdt der sin „Orationem pro introitu synodalem de Chrysostomo Vansalico.“ Herpaa satte han sig, med Stiftamtmandens Vicarius, Assessor Niels Jespersen, og en af Provsterne som Notarius, ved Bordet, og „de andre Præpositi iligemaade ved to andre Borde.“ B. lod da sit Bestallingsbrev oplæse og paaskrive, derefter de kongelige Forordninger, der vare ham under Cancellie=Segl tilskikkede, m. m. Af de indstævnedes Sager blev, formedelst deres Vidtløftighed, alene Provst Albert Christensons contra Holger Par paadømt. — Om Astenen havde Biskoppen alle Provsterne til Gæst i sit Huus.]

— (Kongen sad selv i Høisteret, der vaar aabnet efter Dagen i Forveien at være bleven efter Sædvane indblæst.)

D. 24. April (4. Mai). Vaar jeg om Formiddagen oppe paa den gamle (nu til anden Brug henvendte) Convent=Stue i den Hellig=Nands Kloster i Aalborg, og eftersaae en Deel af de Breve, som i den gamle Stiftskiste sammesteds findes forvarede; fandt der større penuriam paa Antiquiteter og rare Documenter, end jeg havde formodet.

D. 8. (18.) Mai. Kaldede og beskikkede jeg Lauridz Moridzen, forhen Collega ved Skolen i Thisted, til at være Rector scholæ i Hjørring, og lod hannem pro eodem munere sit juramentum for mig aflægge.

D. 10. (20.) Mai. I et Brev til B. fra Dr. Jens Jacobæus hedder det blandt Andet: „Oberstlieut. von Osten kommer i nogen Ulempe formedelst Doct. Masii Kiærestes Begravelse, hvor han tog sin Rang over Bispen og Hof=Prædikanten, hvilket Kongen tog op i Unnaade, og befalede Politimester at tale hannem til for 1000 Rixdlr.; begge Bedemændene maatte betale 50 Rdlr., fordi de præsenterede deres sædvanlige Gevær for Fruentimmeret. Doct. Mastus selv gaar ikke heller Ram foruden, og er opskrevet for 500 Rixdlr.“ — — — „Imod Statum Daniæ er en Bog udgaaet i England; men en tydsk Medicus, som længe har været her, har refuteret den, men

har ikke været accurat, fordi det er længe siden han reiste herfra; men en engelsk Dr. theol. ved Navn King, som efter Mag. Iver Brinks Relation er en Erghjende af Pasquillanter, har een i Trykken, som skal være værd at læse."

D. 24. Mai (3. Jun.). Holdte jeg examen styli in schola Aalburgensi. saasom Tiden snart tilstundede, paa hvilken Disciplerne skulde til Universitetet dimitteres.

D. 25. Mai (4. Jun.). Examinerede jeg om Eftermiddagen scholæ Alburgensis discipulos in artibus, og siden med en liden sermon gratulerede manumittendis (som vaare i dette Aar Syv tilhobe) deres tilstundende Forslyttelse in civitatem academicam.

D. 3. (13.) Jun. Amtsforvalteren Peter Klein kom til mig med Begiering paa den fattige Hr. Mogens Gundersens i Nykiøbing hans Begue, at efter som han havde faaet Kongl. Majestæts Tilladelse, for sin Alderdoms og store Betryks Skyld, Godtsfolk her i Landet om nogen Hielp at besøge, jeg da hannem hos Præstefabet til det Bedste med nogle Linier i hans Collectbog vilde recommendere. Jeg efterkom hans Begiering, og derhos med en liden Foræring Mandens egestatem subleverede. *)

*) Mogens Gundersen, Sognepræst i Nykiøbing paa Mors, var en gammel og udlevet Mand, der besøgte B. den 2de Mai og fortalte denne de "store Viderværdigheder, som han i Skaane udi sidste Feide havde udstanden." — B. meddeler Afkrift af sin Anbefaling i Collectbogen: "Saasom denne hæderlige Mand Hr. Mogens Gundersen er i sidste Feyde-Tiid, førend hvilken han sad ved et af de bedste Præstefald i Skaane, kommen uskyldigen, formedelst vrang suspicion, som de Svenske hafde om hannem, ved fiendtlig medfart og efterstræbelse fra ald sin tiimelig Velsfært, og hafver sig i en skynding med sin Armod samt Hustru og Børn over til Seland salverit, hvor han af Kongl. Mayestæt vors Allernaadigste Herre og Konge er bleven med naadige øyen anseet, og først til et Præstefald i Viborg Stift, siden til Nykiøbings Kald paa Morsøe allernaadigst befordret, men kort tiid der efter, formedelst sin paakommende store Svagthed, er bleven foraarsaget, sig en Capellan at kalde og underholde, saa at hand nu paa sin høye Alderdom udi største trang og betryt lever, saa anmodis alde fromme hierter, som Gud hafver gifven efne til at beviise misfundhed imod den nødtsørfige, og særdelis dette Stiftis Hæderlige Clericie, at de Hannem, naar hand dennem efter Kongl. allernaadigst tilladelse med denne Bog besøgendis vorder, met et lidet munusculo, efter egen gode Villie og Leylighed, ville betenke."

D. 8. (18.) Jun. Bekom jeg Skrivelse fra Geheimeraad von Blessen, hvorudi han lod mig vide, paa hvad Maade en Deel af de andre Bisper udi deres Stift agtede at forholde, med et vis Forstræknings Qvantum til Kongens Fornødenhed af deres Clericie at indbringe.

D. 9. (19.) Jun. Blev Hr. Morten Lipper, Sognepræst i Siælland, efter mange i lang Tid begangne Enormiteter, for den høieste Ret i Kiøbenhavn dømt fra sit Kald.

D. 13. (23.) Jun. Sad Dr. Henric Bornemann, Selandiæ Episcopus, første Gang Landemodss-Retten i Roeskilde. Samme Tid blev Mag. Niels Gram, Sognepræst i Søborg i Siælland, for adskillige Excesser dømt baade fra Kald og Kiortel.

D. 21. Jun. (1. Jul.). Saa som Præsterne udi mit Stift befandtes noget seendragtige med at fremsende nogle forseielige Svar, den allerunderdanigst Pengeforstrækning angaaende, som til Kongl. Majestæts Tieneste skulde giøres, og Tiden vaar allerede i Hænderne, paa hvilken Pengene skulde være leveret, saa lod jeg ved min Amanuensem Ordre udstede til alle Herreds-Propsterne i Vendsyssel og utraqve Hannomarchia, at de mig forstkommende Tirsdag udi Hvorups Kirke skulde møde, til at giøre med mig en fuldkommen og endelig Aftale om samme Forstræknings Ligning imellem dem. *)

D. 4. (14.) Jul. Holdte hans Kongl. Majestæt af Danmark paa sit Slot Friderichsborg en prægtig Festivitet.

D. 5. (15.) Jul. [Tiltraadte B, ledsaget af sin "Kiæreste", sin første Visitats-Reise, ved at lade sig om Eftermiddagen sætte over Fiorden til Vester-Hassinge i Kiærherred. Den 6te visiterede han om Formiddagen i Hals Kirke. "Siden vaar jeg oppe paa Hals Skanse og dens Fortification og Leilighed besaa. Garnisonen vaar neppelig over 20 Mand. En god Havn og en smul Kirke kan denne Sted berømmes af. Men muminentum adjacens er ikke af den Beskaffenhed, at den i Feidetid skulde kunne giøre nogen Landeværn."

*) Af tidligere Antegnelser i Aaret 1695 sees, at Summen, som ved dette tvungne Laan udbragtes af Præsterne i hele Aalborg Stift, udgjorde 1500 Rdlr. For disse, tilligemed Bircherods, ved Laan fremstaffede Bidrag af 500 Rdlr., udstedtes Kongl. Obligation; og det første Aars Renter udbetaltes til B. i Aalborg d. 5. Jun. 1695.

Om Eftermiddagen, efter Maaltid, reiste B. videre til Ulsted og catechiserede i Kirken; — 7. Jul. til Albek, hvor „Sognepræsten Hr. Jens vaar ei endnu hjemkommen fra Siælland“, og B. kun spiste hos Præste-Enken; om Eftermiddagen til Sæby, hvor Biskoppen „examinerede Børnene udi den latinske Skole in stylo et artibus“; „befandt deres profect ganske slet, og lod derfor Skolemesteren Jens Arelsen min alvorlige Mening forstaae, at dersom jeg ikke herefter erfarede hos dennem større Frugt af hans Underviisning og Flittighed, vilde jeg finde Raad hertil.“ — 8. Jul. catechiserede B. i Sæby Kirke efter at have hørt baade Froprædiken og Høimesse. „Efter Maaltid, hos Sognepræsten bekommen, vaar jeg udi Borgemeister Christen Rhuffs Huus, som viste mig sit *Raritet-Kammer*, i hvilket han (med den curiositet, som jeg mig ikke hos hannem havde ventet) adskillige smukke Donter, baade af naturalibus og artificialibus, havde indsamlet.“ — Om Aftenen reistes til Fladde Præstegaard. — 9. Jul. visiteredes „den nybyggede Kirke i Fladstrand.“ „Derefter besaae jeg Fladstrands Skandse, hvor 100 Mand nu laa i Garnison. Og vaar jeg oppe paa det stærke Taarn, som midt i samme Skandse er bygt. Besøgte ogsaa Commendanten sammesteds. Hans Wilhelm von Averswaldt, som havde lang Tid siddet og sad endnu udi en Stol, ganske contract“. — 10. Jul. Fra Fladde til Madsted: „vel en kort, men dog den stemmeste Vej i Landet.“ Efter Visitatsen besaae B. „i Sognepræstens Hr. Frands Michelsens Museo adskillige hans Manuscripta historica, som han havde til Trykken elaboreret, og fandt jeg udi hans vindstibelige Flid og curiosité, som han paa antiquitatum patriarum et exoticarum Investigation havde anvendt, en synderlig Fornsielse.“ Post prandium reiste B. til Ellinge, overhørte Ungdommen i Kirken, og „pernocterede“ hos Sognepræsten. — 11. Jul. til Skagen, „som er 4 smaa Mile fra Ellinge, men en temmelig besværlig Vej.“ — 12. Jul. visiteredes om Formiddagen i Skagens Kirke, om Eftermiddagen i Skolen; „og befandt jeg alting der, efter denne Steds ringe Leilighed, udi ganske slet constitution.“ — „Siden vaar jeg oppe paa den promontorio, som billigen kaldes Pharos Cimbrica, fordi Skagens Lygte, sammesteds ophængt, liuser om Natten vidt omkring for de Seilendes.“ — 13. Jul. Fra Skagen til Raaberg Kirke. Efter Maaltid til Tversted, hvor B. visiterede den 14de, og om Eftermiddagen i Biergeby. „I Aftenstunden gik jeg omkring med Sognepræsten Hr. Niels Gram og besaae nogle antiquiteter ved samme Biergeby Kirke, særdeles en oval Steen, liggendes ved Kirkegaardens Muren, under hvilken een af de catholske Bisper siges at være begravet, som skal have vaaren spedalsk, og derfor i sine sidste Aar affondret sig fra Folk, og selv begiært paa benævnte Sted at jordes.“ — 15. Jul. Visitats i Horne Kirke efter Høimesse-Tjeneste, og om Eftermiddagen i Tornby. — 16. Jul. heldt B. Visitats i

Hjøring Kirke og „eftersaae siden den afbrændte Skoles flette Tilstand, og hvad Skid paa Skoles=Personernes information af deres novo Rectore Laurentio Mauratii privatim vaar anvendt“ *). — Samme Dag Visitats i Skallerup Kirke. — 17. Jul. Visitats i Jølstrup, derpaa i Ruberg Kirke. — 18. Jul. Præste=Indvielse i St. Karrens Kirke i Hjøring; — derpaa af Bircherod og Kiæreste „en liden divertissement“ til Segelstrup, til Besøg hos Assessor Arnold Dysfel. — 19. Jul. Visitats i Børglum Kirke. „Siden vaar jeg inde paa Børglum Kloster, antiqvissima Episcoporum Vansalicorum sede, og de fornemmeste Bærelser sammesteds besaae, mutatas rerum vices med dyb Ekstertanke betragtendis, ic.“ — Derpaa Visitats i Brensted i Jerlslev Herred. „Præstegaarden ibidem er een af de smukkeste i hele Stiftet.“ — 20. Jul. Visitats i Jngstrup og i Saltum. 21. Jul. catechiserede B. i Jøhmark Kirke. — „Imod Aften kom vi hjem til Aalborg igien, efterat jeg paa denne Reise havde visiteret i 22 Kirker og 3 Skoler.“]

D. 16. (26.) Jul. „Imod Aften blev mig (paa Visitats=Reisen) fra velb. Claus Unger til Witterup en Pasqvil tilskicket, som en ubekjendt Person havde skrevet om hannem, hvorfore han begierede, at der for samme udædiffe Menneffe og Gressfiændere maatte gaae Bøn og Band paa Prædikestolen. Jeg lod ham svare, at Bøn om Personens Aabensbarelse kunde vel tillades, men ikke Band, efterdi det er imod Loven, at bandsætte for en Gierning, naar reus ikke er kundbar.“

D. 19. (29.) Jul. Fik 127 Studentere honores depositionis i Kiøbenhavn's Universitet.

D. 2. (12.) Aug. Et Dvindfolk af Wadum Sogn vaar hos mig og beklagede sig, at Herredsfogden i Kiærherred havde for en lumpen Tings Skyld, som hun vaar af en Bondefarl stevnet til Tinge for, dømt hende (foruden videre Straf) til at staae offentlig Skrifte.

D. 3. (13.) Aug. Fra Politimester Claus Rast havde jeg Skrivelse af den 28 passato, hvormed fulgte den (ved Trykken

*) Bircherod havde foreslaaet Biskop H. Bornemann at anvende 50 Rdlr., som denne havde „deputeret til Fiscum ecclesiasticum i Aalborg Stift“, nu, da der intet blev af hans Forslag i den Henseende, til Hjøring's latinske Skole. Bornemann vilde ikke gaae ind derpaa, og siger om Hjøring i et Brev til B. af 6. Jul.: at han havde gjort sig megen Umag med Skolen. „Men jeg mærkte nok paa 10 Aars Tid fast, det vil ikke lykkes der, fordi der er et barbarisk grovt Folk, som hverken kiender eller æstimerer *litteras*.“

udgaagne) Fortegnelse over de Fødte og Døde i hele Danmark udi sidst afvigte Aar 1693.

D. 5. (15.) Aug. Hr. Mogens Skeel til Fusinge, Stiftamtmand over Viborg Stift, døde i Ringen i Westfalen paa Hjemreisen af sin Ambassade som extraordinaire Envoyé ved det engelske Hof.

D. 6. (16.) Aug. Sik jeg Brev fra Provsten i Kiærherred Hr. Hans Rosenberg og Præsten i Aaby, hvor udi mig tilkiendegaves, at en Kvinde i Aaby Sogn havde de 2 sidste Gange, da hun gik til Guds Bord, udspruddet den velsignede Viin, saa snart hun fik den i Munden. Hvorfore de begierede min Betænkning og Billie at vide, hvorledes de sig udi denne casu med hende skulde forholde. Adjecerant relationi, eam esse artis magicæ suspectam.

D. 7. (17.) Aug. Lovd Hr. Peder Bloch i Torslef mig skriftligen vide, at Substitutens Kone i hans Anner Lendum havde ladet sit Barn blive dødt hos sig i Sengen *), formedelsk at Klæderne vaar, der hun sov, kommen for Munden af det; og vilde han derfor erfare hos mig, om det, hvad Kirkens Disciplin angaaer, saa rigide med hende skulde forholdes, som med en anden, der kan have ligget sit Barn ihjel. Jeg svarede hannem, at efterdi hun selv vedstod, at Barnet vaar ved hendes sfiødesløse Søvnagtighed qvalt under Klæderne, kunde hun ikke fritages fra at staae offentlig Skrifte, og give tilmed efter Vilkaar en liden Mulct til Fattige.

D. 11. (21.) Aug. Blev Arnt Mogenssen [Arnas Magnæus] Islandus, udi Collegio Mediceo Hafniæ logerendes, ved Kongl. Majestæts Brev forordnet at være Professor Antiquitatum.

D. 14. (24.) Aug. Kammerjunker ** Skeel slog med en engelsk Jæger ved Navn Mons. Tam om 400 Rixdaler Bød, hvilken af dennem der kunde med sin Hest ride fastest imellem

*) Vignende Tilfælde forekomme jævnlig i B.s Dagbøger; saaledes d. 7. Jun. 1695: Et Barn paa 7 Ager var om Morgenen fundet dødt i Sengen. Moderen benægtede vel at have ligget det ihjel; men blev dog af Biskoppen, da Formodningen var derfor, kiendt pligtig til „at udstaae Kirkens Disciplin.“

Kronborg (hvor Hoffet endnu diverterede sig) og Kiøbenhavns Nørreport. Scheel reed der imellem i halvanden Time, og der han naaede Maalet, vaar den anden ei kommen Gyldenlund forbi.

D. 28. Aug. (7. Sep.). [I et Brev af dette Datum til B. fra hans Svoger J. Jacobæus i Kiøbenhavn melder denne blandt andre Nyheder: „Den ny islandiske Professor *), som en Tid lang vaar Sal. Thom. Bartholins Amanuensis, er reist udenlands paa Ober=Secreterer Moths Bøng. — Vores Professores ere ikke vel tilfreds med denne Collega; thi han haver ikke beviist nogle Specimina, andet end hvad som udi hans Fæderneland practiseres, nemlig at vise igien, hvilket han præsterede hos en Mand i Fiolstræde, som havde mist sine Solvknapper, og bleve, som der siges, uformodentligen igiennem lufte Binduer og Dørre indslængte til hannem igien. — Professor Dlug Worm er forlovet med Drude Fosø, og faaer til Medgift 11000 Slette Daler. — Det er meget ilde optaget udi det engelske Hof, at vores Capitain Barfød ikke vilde stryge for den engelske Admiral, der han passerede forbi hannem: over 60 Mænd ere blevne paa begge Sider, og synes de vil gjøre stor prætension paa os; hvem Skylden er hos, veed man ikke egentlig endnu.]

D. 1. (11.) Sept. Kom hans Kongl. Majestæt med det ganske Hof fra Kronborg, hvor de i nogle Ugers Tid havde opholdt dennem, tilbage til Kiøbenhavn.

D. 7. (17.) Sept. [Kongen, der havde bevilget Kiøbenhavns Indbyggere en Papegoiestang og ny Skydebane udenfor Byens Nørreport at lade indrette, indfandt sig, tilligemed Dronningen, Prindserne og Prindsessen, sammesteds og „skød paa Papegeyen,“ og „nedskød selv Hovedet, som vaar den bedste Gevinst“ (af 5 Solvgevinster.) Den næste Dag benaadede Kongen Skytterne med adskillige Privilegier og Artikler, som ved Trykken bleve publicerede, og Directionen Politimester Rast ansættet.]

*) Arnas Magnæus. Jvf. Berlauffs Tillæg (5) til Jon Olafsens biogr. Efterr. om Arne Magnusen. Tidskr. for Oldtynghed. III. S. 63, 64, 67, 71, 73. Om hans Forhold til Obersecretair Moth, og hans Ophold i dennes Huus, sst. S. 67 o. flg.

D. 13. (23.) Sept. Reiste Kongen om Morgenen fra Kiøbenhavn ad Holstein til. Midlertid at hans Majestæt vaar borte, opholdt Dronningen sig paa Giørsløf i Siælland, og Brindsferne paa Jagerspriis.

— Lod jeg Anders Jacobsen, en Borger af St. Botulphi Sogn i Aalborg, som vaar af sin forrige Kones Søster Johanne Christensdatter for Barnefader udlagt, fodre til mig, tilligemed benævnte Dvindfolk, og dennem udi min Stue, i begge Præsternes Mag. Peders og Hr. Mogenses præsentz examinerede og confronterede. Han havde ved sin Benegtelse=Æd sig hos Byfogden for Gierningen befriet, og blev endnu ved den samme Benegtelse hos os standhaftig. Hun havde i sin Barnsnød, ja endog der ingen Livs=Tegn vaar for hende at see, derimod bekiendt, sig ingen anden Fader til sit Barn at vide end hannem, og blev endnu ved denne Bekiendelse fast og stadig. Hvorfore, saasom ingen af dennem vaar til anden confession at bringe, beføl jeg Præsterne at holde baade hannem og hende fra Sacramentet, indtil Sandhed kunde, ved den verdslige Dyrigheds assistentz, komme for Dagen.

D. 19. (29.) Sept. For vor Tamperdags=Ret i Aalborg havde tvende besøvede Dvindfolk indstevnet deres stupratorer til Ægteffabs Fuldbyrdelse. Men som de begge forligede sig med deres Bederparter, førend Retten blev sat, sfaaned de vores Umag med disse Sagers Paakiendelse.

D. 22. Sept. (2. Oct.). Fandt jeg iblandt andre Breve i den gamle Stiftskiste tvende af mine salige Formænds, Mag. Jørgen Mortensens og Mag. Jacob Holms Bestallings=breve paa deres Biskoppelige Bestilling, det ene af Kong Christian den Tredie anno 1558. Det andet af Kong Friderich den Anden anno 1587 udgiven.

— Havde jeg atter Skrivelse fra Borgemester Feder Hansen af Stagen med ydermere sollicitationer om sin Bondes=Kones i Raaberg Sogn, hendes Forhielpning til Dverhaand over sin Modstanderinde udi den „Stolestade=Kiv.“

D. 24. Sept. (4. Oct.). Om Morgenen tidlig saae man tyf Is hos os paa Vandene, tilligemed en stærk Kiimfrost,

hvorved alle Morbær=Træer og Vilranke, som næste Dag tilforn stod deilige og grønne, i en Hast fældede deres Blade.

D. 27. Sept. (7. Oct.). Ud paa Aftenen kom hans Kongl. Majestæt tilbage til Kiøbenhavn fra sin Holfsteiniske Reise.

— Udstedte jeg skriftlig Ordre til Provsten i Børlumherred, at han skulde paa mine Begne ufortøvet suspendere Scholæ Rectorem Jens Arelsen Biørn ab officio, indtil videre; saasom jeg fornåm endnu ubi hans muneris administration ingen Forbedring. *)

D. 1. (11.) Oct. [Med et Rentekammer=Brev af 18. Sept. var det tilmeldt B., at Kongen havde efterladt ham de resterende 35 Rdlr. af de 70 Rdlr. i Fortifications=Skat, som Biskoppen var tareret til for 1691. B. havde ei ansøgt om Eftergivelsen.]

D. 2. (12.) Oct. Vaar hos mig Henrich Unger, en Adelsmand, paa Eggeberg i Vendsyssel boendes, og beklagede, at hans Sognepræst, Hr. Pors Hammer i Uggildt, vilde have hannem til at staae offentlig Skrifte, fordi han vaar af et løst Qvindfolk for Barnesader udlagt, hvorudi han dog foregav sig at være uskyldig. Jeg svarede hannem, at jeg herudi ikke noget kunde resolve, førend jeg saae bemeldte Sognepræstes skriftlige Erklæring om Sagens Bessaffenhed.

D. 3. (13.) Oct. Skrev jeg atter til Albert Bartholin og bortsendte til hannem det Vocations=Brev, som jeg gav Niels Muus paa scholæ Sæbyensis Rectoratum, med Begiering, at han vilde forskaffe mig derpaa med forderligst Kongl. Majestæts Confirmation.

D. 19. (29.) Oct. [Modtog B., iblandt andre Embeds=breve, kongl. Dpreisningsbrev for Corfitz Ernst Mayors (for begangen Leiermaals Forseelse), hvilken „hæderlige Mand“ B. samme Dag viede til Præst.]

*) I Dagbogen, d. 18. Octbr., hedder det: „Spurde jeg fra Sæby, at Jens Arelsen havde, siden sin suspension ab officio, en ny Nutt=Billie og Enormitet begaaen, idet han sidste Søndag havde forbøden Discipulne at svinge i Kirken, og gjort saaledes Guds tjeneste til en sabulam vulgi, ic. Hvorfore jeg strax resolvede, hannem uden videre ceremonie flat fra Skole=Embedet at remove.“

D. 27. Oct. (6. Nov.). Bekom jeg Skrivelse fra Præsterne i Søby og Borgemeister Christen Rhuus, hvorudi de samtlig begiærede, at jeg vilde beneficere en Person navnlig Mads Christensen Thore med det hos dennem nu vacerende Kirkepriori *). Jeg svarede dennem, at jeg herudi ingenlunde kunde consentere, efterdi jeg holdte det fornøden, at den Person, som efter Niels Svendsen til den vacerende Hørers Bestilling skulde antages, han ogsaa, ligesom hans antecessor, benævnte Kirkepriori tilligemed maatte betiene.

D. 30. Oct. (9. Nov.). Udgik af Kiøbenhavns Cancelli Kongl. Majestæts aabne Brev til mig og Assessor Jespersen, at vi skulde foretage os alle de Tvistigheder og gravamina, som velb. Holger Pax og hans Sognepræst Hr. Albert Christensen endnu havde mod hinanden, og ei ved anden Ret vaar giort anhängig, og at vi sliq deres Trætte enten skulde søge at bilægge, eller og, som Commissarier, ved endelig og forsvarlig Dom dennem imellem decidere. **)

D. 12. (22.) Nov. Udi en Skrivelse, som jeg fra Kiøbenhavn bekom, meldtes: at Episcopus Sellandiæ, Dr. Bornemann, havde i sin Bispeordination den 4. hujus forklaret textum Zach. III, v. 1., og sammetid sin Antagonist Dr. Wandalinum heel tydelig pungeret, efter den gode Anledning, som „gaffs“ af textens Ord: „Og Satan stod ved hans høire Haand at imodstaae hannem.“

D. 22. Nov. (2. Dec.). Blev Hr. Mogens Skeels, Ridders og Amtmands over Viborg Stift, hans Liig med stor proces, efter gammel adelig Viis, ved hans Gaard Jufinge (begravet.)

D. 16. (26.) Dec. En Adelsmand af Bendshyssel ved Navn Hartvig Kaaß besøgte mig om Eftermiddagen med

*) I Moths d. Ordbog forklares Kirkeprior ved „en Degn, som læser i Choret førend Gudstienesten begynder, og naar den er sluttet“; og at Ordet paa nogle Steder i Jylland bruges for: Klokker, har Langebet bemærket. (s. Vid. Selsk. Ordb.)

***) I denne vidtloftige Sag, (hvori Præsten bl. a. fra H. Paxes Side beskyldtes for at have aabenbaret hemmelige Skriftemaal) holdtes endelig d. 3. Mai 1695 det 10de og sidste Møde (af B. med 4 andre Commissarier, to af Holger Pax udvalgte) „og blev derefter Dommen conciperet“; men den er ikke meddeelt.

Begiering, at jeg vilde afhænde til hannem for Betaling nogle Tønder hart Korn Bøndergods, Janderup Kirke i Thy tilhørende, hvormed han vilde completere sin Sædegaards tilliggende Gods, paa det at den ikke sin Frihed skulde miste. Jeg lovede at giøre hvad jeg kunde, naar jeg først i een af Dagene fik talt med Kirkeskriveren om samme Godses Tilstand og Værdi.

D. 19. (29.) Dec. [Harde Biskop Ringo Bryllup med Birgitte Balslow (en Datter af Bircherods Kloster og Cancellie-Assessor Christopher Balslow) paa deres Gaard Traugde.]

D. 27. Dec. (6. Januar 1695). Alle Ridderne baade af Elephant- og Dannebrog-Orden, saamange som vaare i Kiøbenhavn nærværendes, indstillede sig i deres anordnede Habit udi Slotskirken, og efterat Prædiken (hvilken Dr. Mastus holdte og om denne solennitet fornemmeligen talte) vaar endt, forføiede de sig af Kirken igien i proces op til Ridder-Salen, og vaar derpaa til Taffel hos Kongen

D. 29. Dec. (8. Januar 1695). Ved Skrivelse fra Provsten i Børlum-Herred blev mig tilkiendegivet, at Jens Pedersen, Forpagter paa Hørbylund, og hans Hustru havde ladet deres Barn, som den 17de hujus vaar født, fordi de ikke vilde lade det døbe paa Bænds søndag, blive liggende inden Kirke til næstfølgende Uge, hvorudover det 9de Dag efter Fødselen vaar uden Daab og Christendom hendød.

1695.

D. 3. (13.) Jan. Harde Grev Fred. Ahlefeldt Bryllup i Kiøbenhavn med sin anden Gemal Frøken Ermgaard Reventlow, Kongl. Principal-Ministri Grev Reventlows Datter, udi Kongens, Dronningens, Prindsernes og Prindsessens Nærværelse.

D. 6. (26.) Jan. Døde i Kiøbenhavn af Smaakopper Velb. Christian v. Ahlefeldt til Glorup, afg. Geh. Raad

Hans v. Ahlefeldts og Fru Anna Rumohrs eneste Søn, anno ætatis 22; vaar en af de rigeste Herremænd i Dannemark. *)

D. 13. (23.) Jan. Døde i Kiøbenhavn Etats-, Justits- og Kammerraad Jens Rosenkrands, til Faurskov og Dvitzjovsholm.

D. 26. Jan. (5. Febr.). [I et Brev til B. under denne Datum melder J. Jacobæus ham, at han først samme Dag havde modtaget Bircherods Skrivelse af 5te Jan., „endeel „formedelst Postens Dphold i Beltet; endeel for den store Urig- „tighed, som begaaes i Posthuset, hvor de undertiden i nogle „Uger lader Brevene ligge, hvilket at redressere en Forordning „i disse Dage er udkommen; og der jeg læser den igiennem, „finder jeg ikke et Ord, hvorved samme abusur kunde forekommes.“]

D. 2. (12.) Marts. Døde i Kiøbenhavn afg. J. Bulchii (Bulche), fordum Justitsraads, Borgemeesters og Assessoris i Høieste Ret efterladte Enke, Fru Anne Laurisdatter, i saa stor Armod, at hun ikke efterlod sig det, hun kunde komme i Jorden for.

D. 7. (17.) Marts. Om Aftenen døde paa sin Gaard Estrup i Jylland Velb. Jørgen Skeel, Christiani fil., kongl. Kammerjunker, som holdtes for den rigeste Adelsmand paa denne Tid i Danmark. (Begravet den 23de April). **)

D. 9. (19.) Marts. Den navnkundige Poet, Hr. Hans Dlussen, Sognepræst til Graabrødre Sogn i Randers ***), som jeg ingen Tid havde seet tilforn, men dog ofte

*) Hans Lig blev d. 25. Febr. om Aftenen „med prægtig Færd“ begravet i Petri Kirke i Kiøbenhavn. I et Brev til B. fra hans Svoger, H. Jacobæus, af 23. Febr., hedder det, at Chr. Ahlefeldt efterlod sig halvanden Tønde Guld.

***) Herefter maa Sandvigs Stamtavle (Hoffmanns d. Adelsm. I. S. 37) rettes, hvor 1697 angives som hans Dødsaar. Han var en Søn af Geh. Raad og Stiftamtmand Christen Jørgensen Skeel, som fik Tilnavnet „den rige Skeel.“ (Vsf. Hoffmann I. S. 46, hvorefter han døde 1688; efter Stamtavlen derimod 1687, 23. Marts. Da B. ikke har hans Dødsfald 1687, er det forstnævnte Aar formodentlig det rette.)

****) Søn, og Eftermand i Kaldet, af Provsten Dlus Dlussen Bordingborg; f. i Randers 27. Sept. 1624; død 1. Mai 1698. Kaldes ogsaa hos Worm I. 139 „en meget god latinisk Poet.“ En stor Samling af hans latiniske og danske Vers, trykte og utrykte, findes blandt det kongl. Bibliotheks Haandskrifter. Hans her omtalte Brevers over de jydske Bisopper ere neppe nogentid komne for Lyset.

verlet Skrivelse med hannem, besøgte mig strax da han spurgte min Ankomst til Byen *). Jeg leverede hannem tilbage de carmina, som han in Cimbricorum Episcoporum honorem havde componeret, og mig sidst afsvigte Maaned tilsendt.

D. 11. (21.) Marts. I Viborg begyndtes denne Dag Snapstinget; men vaar denne ganske Uge, saalænge vi os her opholdt, af ingen synderlig parade. „Viborg Snapsting“, sagde Folk, „tager hvert Aar kiendelig af, og er ikke nu som i forrige Tider.“

D. 28. Marts (7. Apr.). Om Eftermiddagen døde i Kiøbenhavn Hr. Otto Skeel til Balløe, Geheimeraad og Ridder af Danebroge. **)

D. 8. (18.) Apr. Blev Geheimeraad Hr. Marcus Gise af Kongl. Majestæt beskiftet til Overhofmester i det Kongl. og Ridderlige Academic i Kiøbenhavn, i afg. Wiglos v. Schindels Sted (som døde den 16de Marts.)

D. 15. (25.) Apr. Eftersom præparatoria vaare giorte paa Kiøbenhavns Universitet, Kongens Fødselsdag at celebrere, men Hs. Majestæt befandt sig af podagra saa upaselig, at han ikke kunde komme op paa Auditorium, saa holdt Rector magnificus Dr. H. Bornemann (en oration.)

D. 18. (28.) Apr. Under denne Datum bevilgede Kongen til den danske Kirke i London en Bygningshielp af Landsbykirkerne i Aalborg Stift paa 150 Rdlr.]

D. 27. Apr. (7. Mai). Blev holdt en kostbar Carroussel ved Prindsens Gaard paa ny Amager ***) ,

*) Bircherod var den 8. Marts med sin Hustru reist til Hobro, og følgende Dag til Randers; herfra d. 11. til Viborg.

***) En Iard og dannet Adelsmand, Son af Christen Albertsen Skeel, til Fusingø og Ballø, og Birgitte Rud. (Jvf. Hoffmann. I. S. 46. 47.)

***) I et Brev til B. fra J. Jacobsen, af 4. Mai, hvori noget forekommer om Carousellet, kaldes denne Gaard „Prindsessens-Gaarden“. Navnet „Prindsens Gaard“ hos Bircherod er dog vel det rette; og menes herved, og ved „Ny Amager“, det nuværende Frederiksberg, hvis Grund fordem var en Deel af Kiøbenhavns Lade-gaards, og den dertil hørende Landsby, Solbergs Marker. Frederik III. indrømmede dem til 20 Amager-Familier, som vilde flytte hertil og drive deres sædvanlige Næring. (Jvf. Christian V. Reskripter ved C. P. Nothe. S. 61—65.) Byen blev da kaldet

hvilken hans Kongl. H. Prinds Frederik, saavel som ogsaa hans Hr. Broder, Prinds Christian, befoestede og anrettede, Kongen og Dronningen (paa denne Hendes Majestæts Fødselsdag) til Uere og Plaisir. Kronprindsen anførte et Parti Riddere, alle klædte i røde, med Sølv chamererede Kiortler og hvide plumager paa Hattene. Prinds Christian anførte det andet Parti, som vaar i hvide, med Guld chamererede Kiortler og røde plumager. De holdt deres Ringrenden og ridderlige exercitier med stor Ziirlighed, og uden ringeste disordre. Judicæerne vare disse: Geh.=Raad Baron Juul, General=Admiral=Lieutenant Juel, Geh.=Raad Marcus Gise, Geh.=Raad v. Plessen, Oberhofmester Geismar og Conferentsraad v. Knuth. Gevinsterne, som vaare fire, blev disse Herremænd tilkiendt: 1. En Kaarde med Guldfæste, til Capitain Moltke. 2. En skøn Ridehest, til Baron Winterfeldt. 3. Et Par rare Pistoler, til Oberst Krag. 4. En med Sølv indlagt Flint, til Kammerjunker Bind. Siden blev det ganske Hof paa Prindsens Gaard sammesteds magnifiquement tracteret.

D. 9. (19.) Mai. Døde i Kiøbenhavn Kongl. Majestæts General=Bygmester Lambert von Haven, in arte pictoria, den dreffeligste Mester i Verden.

D. 10. (20.) Mai. Tilbragtes mig Kongens Brev af 30. April, hvorudi befales mig, at jeg tilligemed Stiftamtmanden skal eftersee hvis Skiode og Adkomstbreve, som Proprietarierne paa deres Kirker og Jura patronatus kunde have, og derom en udførlig relation til Cancelliet indsende.

D. 17. (27.) Mai. Fra Cancelliet fik jeg Kongl. Majestæts skriftlige Befaling til Stiftamtmanden og mig af 11. Mai,

Bester Amager, eller "Ny Amager"; længere hen, i Christian V. Tid, ogsaa "Prindsens Amager", da Kronprinds Frederik (IV.), som meget yndede Stedet, fik sig det indrømmet, og byggede "paa det Sted, hvor nu er Indgang til Haven, en liden Lystgaard, kaldet Prindsens Gaard". (D. Atl. II. S. 223.) Allerede 1701 begyndte Kongen at lade bygge paa Bakken den mellemste Deel af det nye Lystslot, at udvide Haven, og forlænge Alleen til Besterbroe. (Frederik IV. Hist. af Niégels. 1. 72.) Stedet beskrives som det var 1702 i "Relation d'un Voy. en Danemarc à la suite de l'Envoyé d'Angleterre." (Vernon.) 2. Ed. 1707. p. 128. 29.

at hver Kiøbsted-Kirke een Rdlr. til den danske Kirkes Opbyggelse i London skulde contribuere. (s. 18. April.)

D. 21. (31.) Mai. Hr. Lauritz Hansen i Hafsref var hos mig og refererede, at et Par Folk udi hans Sogn havde i disse Dage ladet et deres lidet Barn gaae paa sin egen Haand ud i Marken, hvor det vaar falden i en Grav og druknet; raadsforte sig derfor med mig, hvorledes han i denne casu skulde forholde sig. Jeg viiste hannem hen til Lovens Ord, som formelder, at slike uagtsomme Forældre bør at staae offentlig Skrifte.

D. 24. Mai (3. Jun.). Albert Bartholin i Kiøbenhavn, samt mine Venner i Odense lode mig vide, at man nu igien i Kiøbenhavn havde Die paa Odense Gymnasium til det Børste; saasom Ober-Secreteer Møth havde for kort Tid siden tilskrevet Biskoppen Dr. Ringo, at det vaar deres Anslag til Høve *) samme Lyceum at affsaffe, og de tillagte reditus til anden Brug at henlægge.

D. 29. Mai (8. Jun) Ankom paa Reden for Kiøbenhavn, med en meget riig Ladning, det danske ostindiske Retour-Skib, Prinds Friderik, efter 19 Maaneders lykkelige Frem- og Tilbagereise.

D. 31. Mai (10. Jun.). Vaar jeg den hele Eftermiddag udi Skolen, i Rectoris, Mag. Søfr. Wardes Overyværelse, examinerede Disciplerne, særdeles dem som i Aar skulde dimitteres, in stylo & artibus. [Denne Examen fortsatte B. følgende Dag, fra Kl. 6 til 12; „og bevilgede derpaa Rectori, de 9 øverste af Disciplerne til Academiet i Aar at dimittere.“]

D. 4. (14.) Jun. Der jeg om Eftermiddagen vaar hos Canc.-Raad Jespersen, kom en af Kongens Rytterbønder i Bendslyssel ind til ham og beklagede veemodigen, at en Ulv havde om Matten bidt ihjel for ham 5 Heste og Hopper, som vaar alle de Bester, han havde. Og sagdes mig, at slike Klagemaal over den dem af Ulven paaførte Skade fra de arme Bønder ofte indkomme. Det er visseelig at bejamre, at det gode Land, som

*) Den 23. Jun. 1695 har B. optegnet, at hans Broder og Svoger fra Odense, paa et Besøg hos ham i Aalborg berettede: at det var „en hoi Minister til Høve, og en af Professorerne ved Universitetet, som fornehmelig havde drevet disse Machinationer.“

for sin Undeligheds og Frugtbarheds Skyld er snart den bedste Deel af Nørrejyland, skal med disse fordærvelige Dyr saaledes være belastiget. — Bendshyssel haver i forrige Tider vaaren saa fuldt af stort Bildt, Hjorte, Daa dyr og Raadyr, som nogen anden Provinds; men nu er det heel rart, nogle af det Slags Dyr der at antræffe; saa reent haver Ulven lagt dem øde.

D. 25. Jun. (5. Jul.). Ankom i Dresund en hollandsk Flaade, af 180 Coffardisibe og 6 Convoier bestaaende. De trende Convoier toge deres Kurs ad Norge til.

D. 2. (12) Jul. Udgik Kongl. Majestæts Placat, at Kløbenhavn's Nørreport en Time over den ordinaire Tid skal holdes aaben, hvorimod de, som ville ind eller ud, skal betale som følger: Af en Carosse eller Chaise, ind eller ud, 12 Skil., af en Cariol eller anden Vogn 6 Skil., af en Person til Hest 4 Skil.; af en Person til Fods 2 Skil. *)

D. 4. (14.) Jul. Blev den Misdæder, som for 3 Uger siden havde brudt St. Botulphi Kirkes Blok, udenfor Aalborg om Formiddagen Kl. 10 steilet. Han vaar en bosiddendes Borger af Haderslev, hvor han havde baade Kone og Børn, og vaar derfra gaaen paa sin Fod hid til Byen, for dette Tyveri at begaae. **)

D. 8. (18) Jul. Giorde jeg om Eftermiddagen en liden Reise hen til Sønderholm, Sognepræsten og Provsten, Hr. Povel Kierulff, at besøge. Jeg vaar hos hannem et Par Timer, og imidlertid besaae hans mathematiske Instrumenter, samt

*) Ved Placat af 23. Jul. blev Betalingen af disse Portpenge udvidet til dem, som om Fredagen, om Søndagen, og andre Helligdage ville ud eller ind ad samme Port fra Kl. 5 til 8, og fra Kl. 10 til 2.

**) Dette sidste lyder forunderligt nok; men ikke meget meer, end at der hos denne Kirketyv og Borger i Haderslev var af Præsterne i Aalborg befundet en saa stor „Banvittighed“, at han ikke engang kiendte de 10 Bud, eller vilde vide af at han havde begaaet en Synd, hvilket B. fandt bekræftet, da han to Dage før Henrettelsen, „under Aftensang, paa Naadhuset lod indkalde for sig den arme Fange, som sad paa sit Liv.“ Tyveriet havde han begaaet Natten imellem den 13de og 14de Jun., og strax begivet sig ud af Byen; men blev estersat ved nogle „ridende Karle“ (som Bisoppen „gav et Par Daler til Drifkepenge“) og grebet, tilligemed Kosterne, et Par Dage derefter.

adskillige danske theologiske Tractater, som han in pios juventutis usos havde conscriberet.

D. 12. (22.) Jul. Reiste den franske Ambassadeur Monsieur de Bonrepos fra Kiøbenhavn igien hjem ad Frankrig, der han sig ved det danske Hof havde opholdt i

D. 15. (25.) Jul. [B. tiltraadte, ledsaget af sin Frue, dette Mars Visitatsreise, først til Bodum i Kiøerherred, herfra til Aaby Kirke og videre. Ligesom forrige Mar visiteredes sædvanligen i to Kirker om Dagen. Reisen varede til den 19de August; og Biskoppen visiterede i Alt 43 Kirker, foruden nogle Skoler.]

D. 18. (28.) Jul. Med Sognepræsten i Aggersborg, Hr. Palle Madsen, talede jeg i Centrum efter Tienestens Forretning og alvorligen ham foreholdt det spørgement, som gaaer iblandt alle, om den suspecte Guur, hvilken han sub specie sanctitatis med de Syge bruger ic. Han gjorde nok for de hannem tillagte Bildfarelser store excuses; dog gav hans synderlige Ord og særdeles hans „selsomme Physiognomie“ mig pæsselige (s: maadelige) Tanker om hannem. Gud maa være Dommeren.

D. 19. (29.) Jul. Fra Giotterup tog vi videre fort over Bygholms Beile, som er den længste og om Vinteren besværligste og farligste Beile udi hele Stiftet; ankam en Time før Solens Nedgang til Øsløs i Vester Hanherred, hvor jeg havde mere min Fornøielse i Sognepræstens Hr. Niels Steenstrups smukke Bibliothek at besee, end i den øvrige gode Medfart, med hvilken vi ei mindre af hannem, end af de andre Præster bleve accomoderede.

D. 23. Jul. (2. Aug.). [Creeredes ved Kiøbenhavns Universitet 147 Studenter, iblandt hvilke Martinus Casparus Wolfburg, „som ikkun vaar 9 Aar og 2 Maaneder gammel“.]

D. 24. Jul. (3. Aug.). Til Middag spisede hos os Amtsforvalteren i Thisted Sr. Jens Hansen, med hvilken jeg talede vidtløftig om det geistlige Gods i Thye og Morsøe, som formedelst nogle gamle Skatte-Restantjer ved jævnlige executioner af Amtstuen plagedes.

D. 30. Jul. (9. Aug.). Da jeg i Vesterviig Kirke visiterede, og (post habitum cum juventute catecheticum colloquium) adspurgte, efter Sædvane, Menigheden, om de havde

sig over deres Sognepræstes Forhold, enten hvad Lærdom eller Lærnet angik, udi nogen Maade at besværges, ic., opstod imod min Formodning Peder Nielsen, Forvalter paa Besterviig, og paa sine egne, saavel som Menighedens Begne, adskillige Beskyldninger over Præsten Hr. Mogens Povelsen fremførte, som dog ikke vaar af stor importants og syntes nok mestendeel af pravis affectibus at være spunden.

D. 2. (12.) Aug. Tildrog sig en stor Ulykke i Drefund strax ved Skovshoved, i det at en Hører af Fredrikstad Skole i Norge, ved Navn Nicolai Christophersen Malmøe, som havde stollen (stiaalet) 700 Rdlr. fra Henrik Augustinison Rothmand, Skolemester sammesteds, og derfor nu blev til Skibs nedført at gaae paa Bremerholm i Jern sin Livstid; han sneg sig til og gav bemeldte Henr. Rothmand, som vaar inden Skibs-Borde med sig, udi Brøstet et Par dødelige Knivstik, og sig selv strax derpaa ud i Havet styrtede, da Skibet gik for sine fulde Seil.

D. 7. (17.) Aug. Reiste hans Prindselige Høihed Prinds Carl fra Kiøbenhavn ad Holland.

D. 13. (23.) Aug. Paa Kirkegaarden (i Draaby) havde jeg siden en ond Lyd med Bønderne i samme Menighed, saavel som af Flakke Sogn, hvilkte der besværede sig over Kirkernes Dvæg-Tiender, som vare bortfæstede til Jørgen Palleison, da de formeente, dennem selv at være nærmest til sliig Tiender udi Fæste at bekomme. Jeg gav dem ikkun passelig Besked, og demonstrerede for dennem, at slet intet, dem til præjuditz, imod Loven vaar handlet. Hvormed de endeligen lode sig nøie.

D. 16. (26.) Aug. I Kollerup gav Præsten paa Kirkegulvet stor Klage over nogles udi Menigheden Usamdrægtighed og Riv, deres Stolestader angaaende. Hvorover jeg med en skarp reprimande satte dennem til Rette og truende, at, dersom de ikke efterlevede, udi fornøielig Stilhed, det Stolestades Reglement, som af Provsten og Præsten, efter høiere Dyrigheds Anordning, vaar gjort og indrettet, skulde de Kirkens disciplin udstaae, og med anden vilkaarlig Straf vorde anseet.

D. 19. (29.) Aug. Tilskrev jeg Mag. Oluf Biørn udi Thisted, med Befalning, at holde Oluf Pedersen Langgaard indtil videre fra Alterens Sacramente, fordi han modvilligen havde

understaaet sig, sine Tyende paa Søegaard fra Guds Huus at abstrahere, naar de enten af Degnen skulde undervises i deres Børne-Lærdom, eller og ved de ordinaire Visitats-Acter af deres geistlige Dyrighed skulde overhøres.

D. 22. Aug. (1. Sept.). Kom hans Kongl. Høihed Kronprindsen hjem igien fra sin Mechelburgiske Reise; tog først ind paa sin Lystgaard ved Ny-Amager, og derfra til Jægersburg.

D. 23. Aug. (2. Sept.). Forsærdigede jeg den Specification over alle Aalborg Stifts pie Legata og Capitaler publico tilhørende, som Kongl. Majestæt allernaadigst havde befalet, at Stiftamtmanden og jeg til Rentekammeret skulde fremsende. Og fandt jeg derved ikke liden Bespøring med alle Capitalernes Oprindelses og Forrentelses Beskaffenhed noiagtigen at forklare, saasom en stor Deel deraf maatte smaaligen eftersøges. (Den 9de [19de] Sept. indsendte han endnu et Appendix til bemeldte Specification.)

D. 27. Aug. (6. Sept.). Beklagede for mig Mag. Jacob Langebeck, at en udædift Krop udi hans Menighed, ved Navn Thomas Jensen, havde i 2 Aar og derover gaaet hen udi adskillige Laster, og imidlertid entholdet sig slet fra den hellige Nadvære, og vilde ved ingen Paamindelser lade sig bevæge til at submittere sig Kirkens Disciplin, ic.

D. 29. Aug. (8. Sept.). Havde jeg Skrivelse fra Velb. Enevold Kaas paa Lyngholm, af 26. Aug., hvorudi han graverer sig temmeligen over den Forandring, som efter min Befaling til Provsten skulde skee med Stolestaderne i Hvidberg Kirke, og begierer, at han maa nyde og beholde de Stole, som han og hans Familie sig hidtil haver tilholdt. — Jeg sendte en ny Instrux til Provsten, hvorudi jeg min forrige Befaling (esterdi jeg saae Mr. Kaas nu noget at falde til Føie) nogenledes modererede. *)

*) Sognepræsten, Hr. And. Skive, havde klaget over at Kaas tilegnede sig 7 Stolestader i Lyngholms Kirke, hvortil Herremanden svarede: at de have hørt til denne hans Gaard mindst i 100 Aar, og at han har Brug for dem alle, nemlig: 1. for ham selv og hans Sønner. 2. for hans "Fruentimre." 3. for hans Stolemester (maaſkee Huuslæreren) og "Dagtienerere, samt andre gode Mænds Tienerere, som have været i Kirken." 4. "for Gal. Fruens Piger." 5. for hans

D. 21. Sept. (1. Oct.). Udgaar Hafniae Kongl. Majestæts Forordning om Straf for dennem, som lader de for Mord eller Drab anholdne Personer af deres Arrest undkomme. Marsagen til denne Mandats Udstedelse gav fornemmeligen Belb. Thøune Grubbe, som, formedelst samme Beskyldning, vaar i disse Dage udi Castellet fængsligen indsat.

D. 24. Sept. (4. Oct.). Blev Capitain Christian Spormand, for det Manddrabs Skyld, som han for 15 Uger siden havde begaaet, *) i Fladstrand arquebuseret.

D. 27. Sept. (7. Oct.). Nu begyndte hos os skarpe Nattefroste, hvorved Viindruer, Morbær og andre deslige Frugter, som hidintil, formedelst den usædvanlige Sommerfuld, ei vaar kommen til deres maturitet, slet henvisnede og affaldt.

D. 5. (15.) Oct. Seilede det kongl. ostindiske Compagnies Skib, Prinds Friderich kaldet, fra Kiøbenhavn igien til Ostindien.

D. 10. (20.) Oct. Conscriberede jeg denne og næstfølgende tvende Dage en orationem latinam de ultimo Vansalix episcopo, ante reformationem evangelicam, Dn. Sychone Krumpenio, ejusdemque factioso episcopatu, &c., hvilken Oration jeg i forestaaende Synodo provinciali publice agtede at holde. [Den blev holdt der den 16de Octbr.).

D. 11. (21.) Oct. Paa Rosenborg Slot i Kiøbenhavn gjorde det kongelige Hærskab sig, formedelst Kronprindsens Fødselsdag, lystig ved et prægtig Banquet, hvorved hørted Vocal- og Instrumental-Musik, samt Styffers Løsning.

D. 15. (25.) Oct. [I et Brev til B. fra Dr. Jens Jacobæus mælder denne, at det ugunstige Sommerveir har foraarsaget "Mangel paa Frugt, Olden og anden provision. Rugen er svangt, Hafret umoed, Bygget er temmeligt, men vil blive stor Trang for Sædekoru. Alting stiger udi Prisen. Et Lisp. Tølle koster 2 Rigsdlr., en Fierding

Foged, Kudst, Stald- og Ladegaards-Folk. 6. "for de Mænd, som boe under Lyngholms Hovedgaardens-Tart." 7. for deres Koner og Piger. E. Raas beretter derimod om et Stolestade, som Præsten havde bemægtiget sig, at dette i Mands Minde har hørt Gudssets Bønder til; dog er han villig til at overlade det til Præsten, naar Bønderne maa bekomme et andet Stolestade, efter Loven.

*) Herom har Dagbogen, under 13de Juni: "Om Formiddagen Kl. 8 blev Forpagteren paa Hastrupgaard i Vendsyssel, Hans Pederson, i sin egen Stue voldeligen ihjelskudt af Capitain Christian Spormand."

Smør 6 Rdlr. Jeg pleier aarligen at indkøbe Ved og Kul for 90 Rdlr., da det dog i Aar kostede mig 160 og derover. Borgereskabet har solliciteret om Ved fra Norge; andre tilbyder sig at forpagte det og lover at forskaffe det baade Sommer og Vinter for 3 Rdlr. Favnen, men hvad Svar der paa følger, vil Tiden lære. — Jacobæus beretter tillige følgende Begivenhed, som kan være et Exempel paa den Tids Retspleie: „For 2 Aar siden blev en Bonde i Fyen beskylt for at „have omkommet en Pige, som laae i hans Huus paa sin Reise herfra „til Flensborg, og blev derpaa ynkeligen pinet og henrettet, „hvilket nu anderledes befindes. Udi samme Bondes Huus døde et „fattigt Menneske, hvilket han lod udføre paa Marken imod den næste „By, begierendes, at Præsten vilde tage Omsorg for hendes Begravelse; hvorpaa det falkseligen rygtedes, at een var myrdt udi hans „Huus. Imidlertid reiser en anden Bonde fra Fyen til Slagelse, „hvor en Rytter=Enke, som der boede, spurgde samme Bonde, hvad „nyt passerede i Fyen; hvilken ikke andet vidste, end det spargerede „Mord var saa i Sandhed, og beskrev den Døde af en Borte paa „Kinden, en Skramme eller Ar i Panden, og en Tand, som noget „stod ud af Munden; forsikkrendes derhos, at samme Pige havde mange „Venge hos sig, hvilke hendes Venner, om hun havde nogen, kunde „letteligen bekomme. Denne skalkagtige Kiærling reiser strax til Fyen, „og sagde sig at have en Søster, som var myrdt, hvilken hun beskrev „efter Bondens Beretning, af ovenskrevne Tegn; hvorpaa Bonden paa „Vinebænken bekiendte, at have nedgravet Pigens Skrin udi sin Lade; „men de forsigtige Landsdommere aldrig inquirerede derefter. Og ret „som vota gif paa Høiesteret, at Bondens Søn, saasom Medvidere „med Faderen udi dette Mord, skulde ogsaa aflives, blev det kundbar, „at Rytter=Enken havde singeret alt dette for sin Interesse Skyld, „som siden for Byfogden her [i Kiøbenhavn] bekiendte sig aldrig at „have havt nogen Søster. Nu kommer hun til at betale Laget.“

D. 8. (18.) Nov. Reiste Geheimeraad Christian Sigfried von Plessen med en anseelig Suite fra Kiøbenhavn til Mecklenburg for at indhente hans Kongl. Høiheds Brud, den Güstrowste Prindsesse. For sin Afreise blev han regaleret med Ridderordenen af Elephanten.

D. 11. (21.) Nov. Havde jeg Skrivelse fra Ober=Secreterer Hr. Matth. Noth, d. 5. Nov. dateret, hvorudi jeg erindres om at drage Omhu for de Fattiges i Kiøbenhavn deres resterende Præstegaards=Renter hos en og anden her i Stiftet, og at give de vedkommende Præster tilbørlig Advarsel, at de lader sig de kongelige udi mine Formænds Tid herom

udgivne Mandater (hvoraf mig tvende Copier tilligemed fra Ober-Secretereren tilskikkedes) være efterrettelig.

D. 11. (21.) Nov. Tog jeg i et temmelig haardt Veirlig over Fiorden til Sundby, og derfra til Rokkedal, hvor jeg fandt for mig adskillige Fornemme, af Adel og andre Godtsfolk, som til den salige Trues *) Begravelse sammesteds vaare ankomne. Rokkedal er een af de ældste Herregaarde her i Stiftet, bygt i fordums Tider af de Bannere, og strax ved Liimfjorden i Hanherred liggendes, af Bygning skønnere, end af Avling.

D. 18. (28.) Nov. Bekom jeg Skrivelse fra Rectore og Professoribus i Kiøbenhavns Universitet, hvorudi de ombeder mig, at jeg de vedkommende udi mit Stift vil lade advare, at Consistorium haver concluderet sig ingen, som med Testimonio fra privata informatione ankommer, iblandt Studenternes Tal udi den aarlige Depositz herefter at ville annamme, med mindre samme Testimonium med deres Episcopi Haand er paa-skrevet og af hannem approberet.

D. 19. (29.) Nov. Døde i Kiøbenhavn velb. Holger Lott, kongl. Etats-Raad, anno ætatis 49. Havde i forrige Tider været en Mand af store Midler, men endte sit Levnet i en arm Tilstand.

D. 5. (15.) Dec. Blev hans kongl. Høiheds Brud, Prindsesse Louisa, ved et overmaade kostbar og prægtig Indtog fra Jægersberg i Kiøbenhavn indledsaget og paa Slottet opført. **)

D. 19. (29.) Dec. [I Nærværelse af Kongen, Kronprindsen og dennes Gemalinde, blev Orlogskibet „Prindsesse Louisa“ paa Christianshavn „af Bankestokken Spanholm i Bandet udført.“]

D. 23. Dec. (2. Jan. 1696.) Havde jeg Skrivelse fra Justitsraad Povel Binding, dateret Halmix d. 17. Dec., hvorudi

*) Fru Ingeborg Seefeld, som først havde været gift med Palle Rankow, siden med Friderich Christian Braes. Det var efter den Sidstes Begiering, at B. (d. 12. Nov.) holdt Rigstalen over hende.

**) Efter 3 Dages Festivitet ved dette Bilager tog Hoffet d. 8. (18) Decbr. Sørge-Habiten paa for hendes Kongl. Høiheds Kronprindsesindens Faders Død; og til det fyrstelige Pars Gratulation holdtes den 11. (21.) Decbr. ved Universitetet en oratio publica panegyrica.

vaar indsluttet Kongl. Majestæts allernaadigst Bevilning for mig og min Kiæreste, om Testamente efter vores egen Billie og Behag at oprette. Dette Brev kostede mig i Cancelliet 104 Rirdlr.

D. 25. Dec. (4. Jan. 1696). Forærede Dr. Christian Henrik Luja, Assessor i Consistorial-Collegio, og Medicus Practicus i Fyen, til St. Knuds Kirkes Alter i Odense et skønt Par store Sølv-Lyfestager, 500 Daler værd.

D. 28. Dec. (7. Jan. 1696). Sriver jeg til velb. Hartvig Raas paa Ulstrupgaard, og lader hannem forstaae, at jeg ingenlunde kan eller tør det Janderup Kirkegods til hannem sælge eller bortskide, med mindre han os det med rede Penge strax vil betale; eftersom man de forfaldne Bøndergaarde, hvilke han vilde sætte os til Forsikring for Pengene, kan ingenlunde som noget fornoielig Underpant ansee, eller vide os derved i Fremtiden forvart.

D. 30. Dec. (9. Jan. 1696). [Sif B. fra Rentekammeret kongl. Brev af 24. Dec., at han skulde tilholde sit underhavende Præsteskab, at eftersom Hs. Maestæt er bleven tilfunds, Familie- og Folke-Skattens Forpagtning paa Landet igien at ophæve, og lade samme Skat til Amtstuerne, ligesom i forrige Tider, leveres: saa skulde Præsterne herefter med Mandtallenes rigtige Forfattelse og aarlige Indsendelse i Amtstuerne forvarligen og forsvarligen omgaaes, og sig derudi efter Frd. af 1674, 7. Dec. troligen rette.]

1696.

D. 2. (12.) Jan. Denne Dag stode Portene for Aalborg, saavel som andre flere Byer i Jylland, aabne for alle Sælgende, saa ingen Consumption-Penge æskedes af hvad der enten i Byen

indførtes, eller og blev til Møllerne ført at males, efterdi Forpagtningens Tid vaar for de Bedkommende til Nytaar udløben, og ingen Ordre vaar endnu fra Kiøbenhavn ankommen, hvorledes med Toldens Oppebørsel herefter skulde forholdes, hvorfor Ingen sig ei heller dermed ville befatte.

D. 10. (20.) Jan. Efter Prædiken besøgte Capitain Moltke mig, og foreviste mig Kongl. Majestæts Brev og Skiode, den ... Decbr. dateret, hvorudi hannem er forundt jus patronatus til Hals Kirke i Bendsysfel.

D. 12. (22.) Jan. [Provsten paa Thyholm, Hr. Peder Nielsen, klagede over, at to af hans Herredspræster, Hr. Mogens i Bestervig og Hr. Sara i Boddum, uagtet Biskoppens Synodaliens Erindring havde siddet overhørig med at fremsende deres Vota paa Capitelstribet, som og Tallet paa deres Menigheders Fødte og Døde for Aaret 1695. Biskoppen lod dem ved Provsten melde, at han havde mulcteret dem hver paa 2 Rdlr.]

D. 14. (24.) Jan. [Korn=Taxten fattes for Afgrøden af Aaret 1695 i Bendsysfel: 1 Td. Rug 8 Mk.; Byg 1 Rdlr.; Havre 3 Mk. 4 Sk. I Thy og Mors: Rug 8 Mk. 4 Sk.; Byg 5 Mk. 10 Sk.; Havre 3 Mk.]

D. 21. (31.) Jan. I Tommerby Annexfogd Lild haver en liden Dreng, 10 Aar gammel, i disse Dage forvoldt sig selv en ulykkelig Afgang, i det han tillegemed en anden Dreng satte sig for at springe over en Kiep, hvilken de havde opreist neden for en Bakke; men denne Leg bekom ham saaledes, at han sprang Kieppen ind i sit Liv bag sin Hemmelighed, saa at den gif op igiennem hannem indtil det øverste af hans Rygbeen, og han lidet derefter med stor Pine døde.

— Blev ved kongl. Majestæts Forordning (Hafniae udgangen) alle Goffardistibe her i Riget forbudne Bimpel herefter at føre. Dog tillades Ostindiefarerne dennem at føre, naar de ere paa hiin Side af Equinoctial-Linien, og Vestindiefarerne, naar de ere passerede forbi Insule de Cabo verde, eller Salt-Gilanderne.

D. 30. Jan. (9. Febr.) I det kongl. Ridderlige Academie udi Kiøbenhavn disputerede om Formiddagen publice

Præsæs Ge. Dionysius Drendorph, Resp. Wilhelmo Gyldecrone, i adskillige høie Personers Dørværelse.

D. 4. (14.) Febr. Blev Kongl. Mafestæts Befaling udstedt til Statsraad Otto Steel og Cancellieraad Berend Due, at saafremt Aalborg Byes Indvaanere ei kunde imellem sig selv forenes om det quantum, som Byen udi Consumptionen nu er sat for, nemlig 10,000 Rdlr. aarlig at udgive à l'advenant, skulde bemeldte tvende Commissarii, tilligemed Borgemeisterne og nogle af de fornemeste Borgere, forfatte en Ligning efter hvilken samtlige Indvaanere denne Sum skulde udgive. Deslige Befaling blev og udstedt for Odense, Viborg, Ribe, ic.

D. 8. (18.) Febr. Sik jeg allerførste Gang ved nogle reisende Personer fra Thy, Tidender om 3 Menneffer i Thisted, nemlig et Pigebarn paa 10 Aar, item 2 andre vorne Dwindfolk, Maren Spillemand og Ane Jensdatter, som skulde være legemlig af Diævelen besatte. Denne spargement, hvilken havde sig allerede over den største Deel af Landet udbredt, tiltog siden mere og mere med mangfoldige og fast urimelige Relationer, som ikke letteligen fandt Sted hos mig, endeel formedelst deres store Absurditet, endeel, fordi jeg fra Sognepræsten, Mag. Ole Biørn, ingen skriftlig Underretning om denne Handel bekom.

D. 28. Febr. (9. Marts). Provsten i Terslef Herred Hr. Anders Jensen i Bredkier giver mig ved Skrivelse tilkiende, at en forargelig Action haver den 11. Febr. udi Boer Kirke tildraget sig, i det tvende unge Piger kom i Trætte om Høisædet, og derover verlede Næveslag og Drefigen imod hverandre under Tienstens Forretning, og forarsagede udi Kirken en stor Tumult. Jeg skriver hannem min Betænkning herom saaledes tilbage: at dersom bemeldte Piger haver vaaren til Guds Bord, bør de begge, for den givne Forargelse, at staae offentlig Strifte. Hvis ikke, maa Præsten lade deres Forældre, udi sin eller Degnens Nærværelse, med Hug afftraffe dennem, og siden paa deres Begne Menigheden af Prædikestolen deprecere.

D. 7. (17.) Marts. [Biskop Ringo havde udgivet et Vers, angaaende den meklenborgske Prindsesse Lovises, Kronprinds Frederiks Bruds, Ankomst, under Titel: „Den seilende Venus, o. s. v. Herom skriver han til Bircherod: „Det Vers

til Bilageret fandt, ligesom min Psalmebog, mægtig Modstand for sin Titels Skyld, men fik dog Kongen og alle andre Purpuratos paa sin Side; om min Psalmebog omfider kan nyde den Lykke, haver jeg endnu noget Haab om, saasom een af de høieste Ministris sig den med stor Nidkiarhed, tilligemed en fornemme Geistlig, antager“.]

D. 8. (18.) Marts. Om Aftenen vaar i store Kanikestræde i Kiøbenhavn en svær Allarm opreist formedelst en blodig rencontre og Slagsmaal imellem Studenterne paa Regentsen og en stor Hob Laqueier. Studiosi brød Stenene op af Gulvene i Regents-Kammerne til Defenston, og brugte udenfor paa Gaden adskillige Gevær i deres surie; Laqueierne iligemaade imod dennem. Alle Regents-Vinduerne indslagne, og mange brudne Pander paa begge Sider bekomne.

D. 9. (19.) Marts. Bekom jeg fra Cancelliet Kongl. Majestæts Brev og Befaling af 8. Febr., at jeg de Skole=Beztientere udi mit Stift, som efter Loven ere obligerede, enten til Baccalaurei=Graden eller Magisterii=Graden at tage, og dog endnu befindes at være upromoverede, alvorligen skal tilholde, at de sig i nærværende Aar til Lovens Fyldestgiørelse indstiller.

D. 15. (25.) Marts. Ankom til Kiøbenhavn Prindsen af Baden Durlach, men forblev der kun stakket, og reiste siden videre fort igiennem Skaane til Stockholm i Sverrig.

D. 16. (26.) Marts. Trei Borgerdøttre i Sæby haver (efter Provstens i Børglum Herred, Hr. Albert Christensens, skriftlige Relation) Søndagen den 8. Marts under Aftensangs Prædiken dragets i Kirken om Oversædet i Stolen, sat sig i hinandens Skiød, stødt hinanden omkring med Ulyd og Skiends=ord, ic. Begieres derfor min Betænkning herudi, hvad herved skal giøres.

D. 22. Marts (1. Apr.). Ankom til Kiøbenhavn den regierende Land=Greves af Hessen=Cassel Søn og Arveprinds Fridericus, og blev baade af Kongen og Dronningen paa det bedste modtaget og tracteret.

D. 25. Marts (4. Apr.). [B. skriver til Niels Leth, Ussesfor i Kammer=Collegio, „som for nogen Tid siden har

tilforhandlet sig *Jus patronatus* til Øsløs Kirke i Vester-Hanherred, angaaende denne Kirkes Midler.]

D. 26. Marts (5. Apr.). Begyndte dette Aars almindelig Høieste Ret i Kiøbenhavn, udi hvilken hans Kongl. Majestæt selv denne første Dag personligen præsiderede.

D. 28. Marts (7. Apr.). Paa den Sædegaard Bierre, i Aarhus Stift, blev en ung Adelsmand, sammesteds boendes, ved Navn Johan Jørgen Unger, om Aftenen sildig, der han havde lagt sig paa sin Seng at sove, af sin egen Tiener forsættligviis ihjelskudt.

D. 10. (20.) Apr. Fra min Svoger Mag. Knud Landorph i Odense haver jeg Skrivelse bekommen, hvorudi han blandt andet mere lader mig vide, hvorledes med Consumptionens Ligning udi deres By er afløbet, og hvorledes Geistligheden ibidem har ladet sig udi samme Ligning tarere; nemlig Biskop Ringo for 40 Rdlr. aarlig, Dr. Luja for 20 Rdlr., Dr. Deichmann og min Moder hver for 14 Rdlr., Mag. Ludvig, Mag. Elias og han selv hver for 30 Rdlr., min Broder Mag. Thomas for 24 Rdlr., Mag. Friderich von Haven for 22 Rdlr., Mag. Mads Hvid for 16 Rdlr., Lauridz Luja, Professor, og Erik Mule, Conrector, hver 4 Rdlr., Hr. Lauriz til Hospitalet 12½ Rdlr., Hr. Mads Kostoeh for 15 Rdlr., Hr. Michel til St. Hans for 9 Rdlr., Hr. Jens til Bor Frue for 6 Rdlr., Klokkeren til St. Knuds for 4 Rdlr., til Bor Frue for 2 Rdlr. og til St. Hans for 1½ Rdlr.

D. 14. (24.) Apr. Blev af det kongl. Ridderlige Academie i Kiøbenhavn, under Ober-Hofmesterens Hr. Marcus Givæs Navn, og Academiæ Sigillo, det første Programma udfstedt.

D. 15. (25.) Apr. Skrev jeg til Geh. Raad og Ober-Secreterer Moth, og lod hannem efter hans Begiering vide Bestaffenheden ved de tre Regnskabsprovstier, i hvilke Bendelbo Stift er deelt; nemlig Thy Provsti, Mors og Hansherredernes Provsti, og Bendsysfels Provsti. *)

*) Af Brevet selv, som i Appendix er meddeelt, erfares: At de, „som i forduis Tider med bemeldte Provstier vare benaadede“, havde den Forretning, „aarlig at anhøre og approbere Kirke-Regnskaberne“; hvorfor

D. 16. (26.) April. In Acad. Equestri Hafn. holdte en af Academisterne Wilhelm Gyldenfron udi hans kongl. Høi- heds Prinds Friderichs, samt flere Magnaters Præsents, en Orationem panegyricam, gratulerendes hermed hans Kongl. Majestæts de completo anno ætatis quinquagesimo. Siden havde Ober-Hofmesteren Hr. Marcus Giøe hans Durchlauch- tighed Prindsen af Hessen-Cassel, med adskillige af de høie Ministre, inde i Akademiet til Gæst, og dennem herlig tracterede.

— Belb. Jørgen Steel Due, Amtmand udi Thy og Mors, besøgte mig, og fortalte mig adskilligt om det besynderlige Bæsen i Thisted, og om de to Pigers Udsæd, hvilke han selv fuldkommelig troede at være corporaliter obsessae.

D. 20. (30.) April. Blev Christianshavns Kirke med stor Solennitet indviet af Biskop Dr. H. Bornemann, og kaldet Templum Salvatoris, eller: Vor Frelsers Kirke. Ceremonierne angik Kl. 9 Formiddag, da Kongen, Dronningen, Prindsen og hans Gemahl, med de fleste høie Ministris, under Hærpaukers og Trompeters Lyd til Kirken ankom, og bleve af Bispen og Præstefabet ved Borten imodtagne og op til Choret ledsagede, hvor Bispen (som havde om sig staaende alle Byens Sognepræs- ter, med en Deel Provster af Landet) gjorde, efter foregaaende Musiik, en vidtloftig Indvielsestale over Zach. 4 Cap. 7, 8, 9.

de ogsaa benævnedes Regnskabsprovster; „men kaldes nu i Almin- delighed Prøveherrer.“ Deres aarlige Indkomst herfor vare nogle Tønder Korn (4, 6, 8 til 10 Tdr.) eller rede Penge af hver Kirke, hvortil Kongen havde reserveret sig jus vocandi. De daværende Regn- skabsprovster vare Henrik Gyldenstiernerne til Voltinggaard i Jyen, som Frederik III. 1667 havde forundt Mors og Hanherredernes Provsti, hvoraf han aarlig havde 328 Tdr. Korn og 20 Dlr. i Penge. Joach. Steensen til Grevens Bønge har Thy Provsti, hvormed han blev beneficeret 1666, og nyder af Kirkenes aarlige Indkomst 136 Tdr. Korn, 121 Dlr. i Penge og 75 Sæde Hvillinger. Hartvig Raas i Siælland har Vendsyssel Provsti siden 1670: men har deraf nu kun 28 Tdr. og 8 Skiepper Korn og omtrent 57 Dlr. om Aaret. „Men“ — tilføier B. — „vil Eders Exc. spørge, hvad disse Provsti-Herrer gjøre „for de Kirke-Intrader, som de saaledes aarligen oppebære, da svares „forteligen: Nu slet intet.“ (Nemlig efterat Stifts- eller Kirkeskrivere ere beskikkede, der ligeledes nyde aarlig Løn af Kirkerne, og nu forrette hvad Regnskabsprovsterne for gjorde.) B. anfører som Exempel, at man finder Geh. Raad Moths Faders, Dr. Poul Moths Navn under mange af ham efterseete Kirkeregnskaber i Vendsyssels Provsti, hvormed han i nogle Aar, indtil sin Død, af Frederik III. var beneficeret.

Siden prædikede han ogsaa af Prædikestolen *), og forklarede af Søndagens Evangelium saa meget, som paa denne Act kunde appli- ceres. Messen for Altaret, baade før og efter Prædikenen, forret- tede Provsten Mag. J. H. Bornemann. Og blev iblandt, saavel som og pro exitu, nogle nye dertil componerede Arier mustcerede.

D. 21. April (1. Mai). Afbrændte største Delen af den skønne Landsby Ørsted udi Aarhus Stift, nemlig 49 hele og halve Gaarde og Boel, tilligemed Præstegaarden.

D. 23. April (3. Mai). Vaar jeg atter fra om Morgenens Kl. 7 til om Eftermiddagen Kl. 2 med Dn. Præpositus paa Con- venthuset, hvor vi med vidtloftig discours gav hinanden vores Be- tænkning tilkiende om de besatte og ansegte Menneſker i Thisted.

D. 27. April (7. Mai). Giorde Kongen paa Rosenborg Slot et magnifique banquet for Dronningen, Prindserne og de andre af Hoffet, Hds. Majestæt til Ære paa denne hendes Fødselsdag.

D. 29. April (9. Mai). Reiste Dronningens Brodersøn, Prindsen af Hessen-Cassel, bort igien fra Kiøbenhavn, hvor han havde, for hendes Majestæt at besøge, sig udi 6 Uger opholdt.

D. 5. (15.) Mai. Blev ved Kongl. Majestæts trykte Forordning paabuden, at alle de som Birke-Rettigheder her udi Riget have, skulde under samme Rettigheders Fortabelse tilholde deres Birke-dommere, Birkefogder og Birkeskrivere, at forsyne sig med kongl. Confirmation paa deres Bestillinger, hvor det ikke allerede var sseet.

D. 13. (23.) Mai. [B. modtog fra Landsdommer Hel- verſkov, der laae i langvarig Trætte med Sognepræsten Hr. Peder Lund i Skyum i Thy (hvor Helverſkov eiede Trup) **), en Skrivelse, med „mangfoldige haarde Besværinger over Hr. Peders uforsvarlige Forhold imod ham og hans Frue“; og med Begiering, at han med hende og sin Familie maatte i en anden

*) Et Brev til B. af 23. Apr. fra Conrector S. Glud beretter, at denne Prædiken allene varede i to Timer. De Altaret omgivende Præster vare 24 i Tallet.

***) Landsdommer Herm. Chr. Helverſkov fik Trup Gaard med sin Frue, Hedevig v. Iken, og blev adlet 1688. Ved deres „Damoiselle“ som nævnes i Brevet, forstaaer han maaskee Datteren, Frederike Lovise, med hvem Cancellie-Ræſesfor J. J. Hopp fik Trup. (D. Atl. V. 483).

Kirke lade sig med Sacramentet betiene. B. svarer, at dette sidste, som er imod Loven, med mindre H. tog Bolig i et andet Sogn, kunde ikke tilstedes; men derom maatte ansøges paa høiere Steder.] *)

D. 31. Mai (1. Jun.). I Græsted Kirke i Sieland tildrog sig en sær forargelig abus, i det Sognepræsten Hr. Christian Giering, fordi han vaar vred paa Capellanen samme steds Hr. Christopher Lucasen, og intet Offer undte hannem, viste den ganske Menighed, der 2 eller 3 havde offret, ned fra Altaret, og forbød dem, hverken at offre hannem selv, eller Capellanen, men sagde, at de kunde offre Capellanen i Krohøuset, og ham selv hjemme.

D. 18. (28.) Jun. Tilbragtes mig Skrivelse fra Provsten i Hundborg Herred, Hr. Poul Snedsted, saavel som og fra Mag. Ole Biørn, hvorudi mig tilkiendegaves, at nu vaar der i Thisted, foruden de forrige, ti andre Dvundes-Personer blevne med legemlig Besættelse angrebne. Hvorfor de begierede indstændeligen, at jeg, foruden de 3 Herreders Præster, hvilke hidindtil havde besøgt og opvartet de Anfegtede, vilde endnu beordre Præsterne af Næssherred og Vesterhanherred til samme Tieneste, paa det at der saaledes kunde være 4 eller 5 Præster tillige ved denne Opvartning tilstede der i Byen. **)

*) I en Skrivelse til B. af 21. Jul. 1696, erindrer Høvelskov paa ny om den, imedens hans Ansøgning i Cancelliet blev expederet, „vartede og af Hs. Høiarvædighed belovede Ordre til en Guds Præst, „som min Hustru, mig og voris Damsøiselle med Absolution og Nadsverens Sacramente kunde betiene.“ Da denne Ordre forgieves er ventet, maa Høvelskov nu „forsoie sig til sin Charges Forvaltning“; og begierer derfor bl. a., at Biskoppen „vil favorisere hans Hustru i det, som H. selv ikke kunde opnaae, og derforuden tager hende i Beskyttelse mod vor høvngierrige Præst, om han noget mod hende attenterer.“

**) B., som allerede den 5. Jun. havde yttret for Mag. Henrik Stampe, der besøgte ham, „den store Tvivl og Suspicion“ han havde om det „Hexeri og Besættelses-Toi i Thisted,“ reiste Dagen efter (den 19. Jun.) i Anledning af den modtagne Skrivelse, foru til Jegstrup, for at tale om Sagen med Sognepræsten Hr. Jacob Otthesen („en af de ældste Provster i Stiftet, som udi Lægekonsten var temmelig kyndig.“ Verett. om Besættelsen i Thisted, S. 32), og i Selstab med ham den 20. Jun. til Hundstrup i Thye. Hvad han derpaa næste Dag lod foretage med et Par af de saakaldte Besatte, som han lod hente hid fra Thisted, i Dørværelse af den nedrige Hykler Mag. Ol. Biørn,

D. 24. (4. Jul.). Friderich, Greve af Laurvig, Kongl. Majestæts Kammerherre og hans høie Excellentses Statholder Mr. Fr. Guldenløves ældste Søn, en velartet ung Herre, om hvilken der vaar brav Forhaabning, døde hasteligen af et Slagflod til Coln am Rhein paa sin Udenlandsreise.

D. 10. (20.) Jul. Skrivelse bekommen fra Biskop Braem i Aarhus med Begiering, at som han havde spurgt mig ved egen Inquisition at være kommen i nærmere Dplysning om det formeente Besættelses-Væsen i Thisted, jeg hannem da en liden Underretning om dessen Beskaffenhed vilde meddele. Iligemaade Brev fra min Broder Mag. Thomas bekommet af samme Indhold.

D. 20. (30.) Jul. Fra Justitsraad Poul Binding i Kiøbenhavn bekommet Skrivelse af den 14. hujus, hvis Anfang vaar saaledes: „Jeg er min høiarede kiære Svoger høi- „Atigen forobligeret for hans udførlige relation om de formeentlig „besatte Folk i Thisted, hvilken haver synderlig fornoiet mig og „flere andre, der hidindtil haver været i lige Tanker med min „Svoger, at der vaar noget Bedrageri under; og kan man ikke „noksom see sig for i slige Tilfælde. Jeg haver og efter Be- „giering talt med Hr. Geheimeraad Møth om den begierte Com-

Segnepræst i Thisted, der var Ophavsmand til hele Bedrageriet: har B. ikke faaet indført i Dagbogen; men det findes fortalt i det anførte Skrift S. 32. 33. Den 29. Jun. lod han en af de værste Dvindfolk, Maren Spillemands, som var hentet fra Thisted, føre op paa Conventhuset i Aalborg, hvor hun i Cancellieraad Jespersens og hele Præsteskabets Overbærelse blev undersøgt og forhørt, og omsider gif til Beskændelse; hvorefter hun indfattes i Aalborgs Hospital, og forholdt sig der rolig i 8 Uger. Beretningen om hvad her foregik, og de følgende Tildragelser indtil Mag. Bjørns Suspension fra sit Embede, findes udførligt nok i det anførte Skrift S. 35—36. I Birgerods Dagbøger fattes det meste af den tykke Beretnings Detail; derimod har han noie antegnet de i Anledning af en Sag, der voldte ham saa mange Ubehageligheder, holdte Retsmoder og verlede Breve, hvoraf man bl. a. seer, hvor stor og almindelig Opfigt den Thistedske saa kaldte Besættelse har vaakt i Landet, og hvorledes B. jævnlig maatte tilfredsstille Biskoppers, Profesforers og Andres Nyster, at erfare noget om Sagernes Omstændigheder og Sammenhang. (Saaledes den 1. Jul. „skrev jeg vidtløftigen til Justitsraad P. Binding, og referede ham den hele Historie om det bedragerlige Diavels-Væsen i Thisted, og hvor vidt vi allerede var kommen i Sandheds Erfaring.“ Jvf. 20. Jul.).

„mission, som han med forderligste vil stræbe hos hans Kongl. Majestæt at expedere. *)

D. 20. (30.) Jul. I Collegio Mediceo i Kiøbenhavn holdte Jørgen Lafridsen Ursinus sin Disputationem sextam de scholis et academiis Hebræorum. Respondens vaar *Petrus Simonis Aarhusius, decimo ætatis anno* in Studiosorum album nuper relatus, et 7 linguarum, inprimis Hebrææ, peritus. Corollaria Respondentis vaare Ebraica. Og blev der baade opponeret og responderet paa Hebraisk i mange Fornemmes Nær-værelse. **)

D. 22. Jul. (1. Aug.). Hr. Hans Friderich Levehow til Orholm og Røstrup, Ridder af Dannebrog, Geheimeraad og General-Lieutenant til Hest, døde paa Orholm i Jylland om Morgenen.

D. 23. Jul. (2. Aug.). Der jeg fra Amtsforvalteren i Thisted, Jens Hansen, en Skrivelse bekom, hvoraf jeg fornam, hannem mere end tienlig eller fornøden eragtedes udi den saakaldede Besættelseshandel sig at indvikle, og at være i lige Vantro og Bildfarelse med de andre Stedens Indbyggere, skrev jeg hannem igien tilbage, med tromenende Advarslar, at han vilde udi dette farlige og vidtudstrakte Verk tage sig vare.

D. 29. Jul. (8. Aug.). Vaar jeg tilligemed de tvende forordnede Commissarier, Otto Skeel og N. Jespersen, udi Conventstuen i den Hellig Lands Kloster i Aalborg, hvor vi lod Maren Spillemands kalde ind for os, som da tredie Gang

*) Den 24de Jul. erholdt B. Underretning fra Cancellieraad Jespersen i Aalborg, at Kongen havde bekliffet ham, tilligemed Etatsraad Otto Skeel, til Commissarier „i det Thistedske Besættelses- og Trolddoms-Bæns skarper Inquisition og Randsagning.“ — Den 27de modtog han Brev fra Justitsraad Poul Binding af 21de Jul., hvori han meldte: „hvad videre Deliberation man havde fattet sig til Hove over „den Satans Tumult i Thisted.“

**) Ifølge Dagbogen disputerede den 22. Jul., ligeledes paa Collegio Medic., Forfatteren af en Dissertation de Romanorum auguriis, *Martinus Casparus Wolfburg*, „annum ætatis undecimum et Academicum secundum nuper ingressus; — og ved Ursinus' 7de Disputats de schol. et acad. Hebr., samme Dags Eftermiddag, var Ole Thestrup Frandsen, i sit 13de Aar, Respondens. „Udfskillige af de kongelige Ministris og Professoribus vare i disse Disputations-Acter overværende, med Forundring over disse unge Personers Maturitet og Færdighed.“

med angergiven Bodsærdighed gjorde sin fuldkomne Bekiendelse (hvorvel nogle clandestini emissarii havde foregaaende Dag gjort al deres Flid hende derfra at afvende), seil. at hendes Besættelse havde vaaren et idel selvgiort og opdigtet Værk.

D. 30. Jul. (9. Aug.). Om Aftenen kom Amtmanden af Thy, Welb. Jørgen Skeel Due, til mig med skrækkelige Relationer.

D. 1. (11.) Aug. Med Episcopo Viburgensi, (som denne Dag over hos os forblev, og næstfølgende Morgen før Solens Dpgang reiste fra os igien) talede jeg vidtløftigen om det intricate og vanskelige Tøi ved den saakaldte Besættelses-Handel i Thisted, og hørte hans gode Betænkning om det, som udi denne Sags videre Inquisition skulde foretages.

D. 4. (14.) Aug. Tog jeg tilligemed Monsieur Skeel, Monfr. Due og Monfr. Jespersen fra Oslos til Boers Præstegaard, hvor Commissarierne strax gjorde Anstalt til de saakaldte Besættelses Afhentelse fra Thisted.

D. 5. (15.) Aug. Efterat vi havde hørt Prædiken udi Boers Kirke, lod vi først Oluf Langgaard, en trodsig og stivsinnet Kompan, fra Thisted til os udfordre, og læste hannem Texten for.

D. 7. (17.) Aug. Havde jeg udi Boer Kirke om Formiddagen alle Provster og Præster af Hillersløf Herred, Hundsborg Herred og Hæsling Herred forsamlede, hvor jeg i begge kongelige Commissariers, Otto Skeels og N. Jespersens Præsents med en vidtløftig Tale foreholdt dennem, efter Guds Ord og den sunde Fornuft, deres store Bildfarelse ved den formeente Besættelses Trolddomshandel, erindrede dennem deres Gød og Embedspligt, hvorved de tilholdtes dogmata falsa et sanatica (at forkaste?).

D. 9. (19.) Aug. Holdt Mag. Holger Scandorph, efter min ordre. sin første Prædiken udi Thisted Kirke, og da prædikede for Menigheden en anden Lærdom, end de (desværre) en Tidlang sammesteds havde hørt, i det han lod dennem vide, hvad Bildfarelse og Bantro de vare geraaden udi; enddog denne Tale vaar det forblindede Folk heel uangenem at høre.

D. 10. (20.) Aug. Bekom jeg Kongl. Majestæts aller-naadigste Befaling og Skrivelse, den 1. August, Helsingør dateret,

hvoreved jeg befalede Mag. Oluf Bjørn, Sognepræst i Thisted, fra sit Embede (saafremt det ikke allerede vaar fæet) strax at suspendere. *)

D. 11. (21.) Aug. Begav Kongen og Dronningen, med deres ganske Hofstat, sig fra Jagersburg til Kronborg, hvor de siden paa 6 Ugers Tid forbleve.

D. 13. (23.) Aug. Hr. Peder Holst, Sognepræst i Braa, skriver mig til med Begiering, at jeg vil lade ham vide, hvorledes der skal omgaaes med en Mand der af Sognet, hvilken, samme Dag, da han havde vaaren til Guds Bord, med Hug overfaldt (ved sin Hiemkomst af Kirken) en fattig Mand's Barn, og hannem erbarmeligen tracterede. Jeg svarer herpaa, at han, efter min Tykke, bør at udstaae Kirkens Disciplin; eftersom han paa saa ubeqvem en Tid, strax efterat han sig med Gud skulde have forliget, vilde lade see sin Ondskab og Hevn-gierrighed.

D. 18. (28.) Aug. Fra Mag. Holger Schandorph Skrivelse bekommet, hvori han heiligen beklager sig over den store Difficultet, hannem ved Prædike-Embedets Administration i Thisted udi disse Dage er mødt, formedelst den Bildfarelse og Forhærdelse, i hvilken den blinde Almue af deres ulyksalige Sognepræst, Mag. Oluf Bjørn, endnu ved privata colloquia dagligen styrkes, efterat det er hannem forbuden publice at lære.

D. 19. (29.) Aug. Skrev jeg til Geheimeraad Moth vidtløftigen om den Tumult og Satans Bedragerie i Thisted, med Begiering, at Sagen saaledes hans Kongl. Majestæt maatte andrages og fremstilles.

D. 21. (31.) Aug. Præsten i Sundbye, Hr. Niels Nielsen, havde ladet 2 Bønder i hans Menighed ved Proces tiltale, fordi de en Søndag Aften havde befattet sig med Jordens Dyrfelse, og havde håndet Provstens Dom over dennem til at staae aabenbar Skrifte, saltem per deprecationem

*) Under 29. Aug. modtog B. atter et kongeligt Rescript med Befaling, strax at tilkiendegive Mag. O. Bjørn, at han uophødelig skal begive sig til Aalborg, og der indtil videre forblive, samt imidlertid afholde sig fra al Correspondents. (See nedenfor 8. Sept.).

publicam e suggestu pro ipsis faciendam, et absolutioni ipsorum præmittendam.

D. 22. Aug. (1. Sept.). Beneficerede jeg en gammel aflægs og fattig Adelsmand, Henning Sparre, *) med 2 Mark af Alborg Hospitals Penge ugentlig at nyde fra denne Tid; og lod hannem (efterdi jeg for hans Stands Skyld ei vilde indlogere ham blandt de andre Hospitalslemmer) lægge ind udi et Kammer i Byen. (Jvf. 15. Apr. 1697).

D. 26. Aug. (5. Sept.). Skrev jeg til Provsten i Tersløv Herred, Hr. Anders Jensen i Bredkier, og beordrede hannem til at paatage sig Dommer=Embedet udi den Sag med Mag. Oluf Biørn, efterfom hans egen Herreds=Provst, Hr. Povel i Siøring, er selv i Sagen interesseret.

*) Oberstlieutenant Jacob Sparre (Søn af Emme'e Sparre til Jonstrup i Siælland) døde 9. Dec. 1694 paa Restrup i Thy, og var Broder til Henning Sparre. Om denne havde B. modtaget følgende Brev fra Landsdommer Helverskov, dat. Trup, 20. Jul. 1696, der bl. a. kan meddeles som Prove paa Tidens danske Brevstil:

„Velærte, Vels. høiærværdige Hr. Biskop, høi-respecterede Ven!
 „Uanset jeg af ald Magt har undslaget mig fra at intercedere hos
 „Hs. Høyærværdighed for denne bedagede og af Alder mette Adels-
 „mand, Henning Sparre, som i sine unge Dage viide har
 „besøct verden paa den Orientaliske Kant, og ellers ved stor
 „modgang svekket, er af medfødt Kierlighed i sin alderdom opholdet af
 „(sin) El. Broder Iacob Sparre til Restrup, fordiu vel meriterede
 „Oberst-Lieutenant til Hest, nær besvogred til deris Excellentzer Ad-
 „miral-Lieutenant og Baron Lueler, berømmelig efter hans død for
 „Erlighed og trofasthed, formeddelt hvis Afgang og efterladte søye
 „midler, nærværende Mons. Sparre knused af Udsæ og Armød er ge-
 „raaden udi extreme misere, — har der over siintes raadelig, i hvor vel
 „med andre Barmhiertige Christne Jeg af medynk og Christen Kierlig-
 „hed, saa vel som for hans ærlige El. Broder, min i Hans levnet,
 „rolige og fortrolige Raboe, af et got hierte meddeleendes de nødtørstige
 „af sin fattigdom, og foregaendes alle med Gudfrygtigheds exemple,
 „Hans skyld, haver tiid efter anden suppediterit (Uroest for min Gud)
 „noget til denne gammel Adelsmands Knappe underholding, at søge
 „Hans Høy-Ærværdigheds hielp, om Hand af Commiseration vilde
 „forunde ham sin stædet resterende Lifs ophold utj Alborg Hospital,
 „og hand derudj som et Lemb maatte optages, hvorved han roligen og
 „i stillhed kunde slutte sine Møysommelige dage, og ende sit besværlige
 „levnet, dog har min Undfyldning ikke maatte gielde, mens den stættels
 „mand, indbildende sig, det hos Hans Høy-Ærværdighed Jeg meget
 „formaar, ved sine Uafsladelige instantzer bragt mig til den fripostighed,
 „med disse faae linier min ringe intercession hos Hans høy-ærværdighed
 „for ham at aflegge, som Jeg og hermed i ald ærbødighed frembarer,
 „afbedendes denne min dristighed, og ikke tvilendes, Hans Høyærvæ-
 „rdighed jo røres af Barmhiertighed imod denne Graahærdede, der ikke
 „har været at persvadere til, sig lenger her i provincen at opholde,

D. 28. Aug. (7. Sept.). Blev hendes Kongl. Høi-
hed Prindsesse Lovises, saa og hendes Høi-
hed Prindsesse Sophie Hedevigs Fødsels-
dag, som paa een Tid indfalder, af det kongl.
Herfskab paa Kronborg Slot med et prægtig
banquet og anden Glædsfab celebreret.

D. 29. Aug. (8. Sept.). Skrev jeg til Odense og lod
begiere Medicorum Urbis practicorum Betænkning og Iuge-
ment om de Skarns Dvindsfolk i Thisted og deres Kaseri, nemlig
om den kunde (som Commissarierne nu agtede at foregive) hen-
føres til nogen naturlig Sygdom, særdeles efterdi her vare saa
mange besynderlige Circumstantier og iudicia. *)

D. 30. Aug. (9. Sept.). Baar hos mig Borgemeester
Hermund Berkmeester med store Undskyldninger paa Magistratens
og Borgerfskabets Vegne for den Forretning ved Consumptionens
Ligning, hvilke jeg havde taget til Mistykke, og protesterede høi-
ligen, at de ikke havde agtet mig og Geistligheden derved i rin-
geste Maader at præjudicere.

D. 31. Aug. (10. Sept.). Skrivelse bekommeu fra Ge-
heimeraad Møth, dat. Hafniae d. 25. hujus, hvori han pro-
mitterer mig Kongl. Majestæts allernaadigste og kraftigste pro-
tection ubi mit Embedes Forretninger ved det farlige Væsen i

„foregivende sig ej at Rand liide, det hand paa sin alderdom skal være
„gemeene Følkes vidunder og spæe.“

„Magnum pauperies opprobrium siger Horatius lib. 3. Od. 25, og
derover fremfører Carm. Lib. 1. Od. 31. dette ønske:

„Fru paratis et valido mihi,
Latoe, donec, et (precor) integra
Cum mente: nec turpem Senectam
Degere, nec cithara carentem.“

„Jeg burde vel ikke, Højarværdige Hr. Biskop, have understaaet mig
„at intercedere for andre, Jeg, som i mange maader for mig selv er
„en Sollicitant, men Jeg her ikke Rundet være i roe, førend jeg efter-
„levede samme gamle Mand's Billie, og resolverede, Hans Højarvæ-
„dighed, som vel derforuden med Affaires er cumuleret, med denne
„Begiering at incommodere, hvilken om bliver vel optagen, Jeg af
„Hiertet vil glæde mig og berømme mig af, at have erlanged den Gte
„og ansees, som en

Hans velædle Højarværdigheds
Ringeste og ærbødigste Diener
Helverskow.“

*) Under 11. Sept. erholdt B. Svar herpaa fra Dr. Chr. Henr. Luja
i Odense.

Thy, saavelſom og ſin bevaagne Aſſiſtents udi det ſamme Bærf. Hof en Miſſive fra Juſtitsraad Binding bekommet, circa eandem materiam.

D. 2. (12.) Sept. Supplicerede jeg til Kongl. Majestæt med den Begiering, at Facultas Medica ved Univerſitetet maatte allernaadigſt anbefales at indgive deres Erklæring og Betænkning *) over nogle Propositioner (angaaende den Thistedſke Sag).

D. 4. (14.) Sept. Aſſærdigede jeg Bud og Skrivelſer til Borgemeſter Envold Nielsen, item Erick Erickſen, Byefoged i Thisted, angaaende den foretagne Trætte og Proces med Mag. Oluf Biørn, og gav dennem nogle fornødne Commiſſioner og Inſtruxer om Bidneſsbyrdenes Førelſe i ſamme Sag.

— Ankom begge deres høie Excellentſer, den gamle og den unge Gyldenløv, ned igien til Kiøbenhavn fra Norge.

D. 5. (15.) Sept. Skrev jeg atter til Geheimeraad Molt om Oluf Langgaard, ſom jeg fornam til Kiøbenhavn at være overreift, og gav hannem om ſamme Mand og hans opſættſige Gienſtridighed adſkilligt tilkiende.

D. 8. (18.) Sept. Skrev jeg til Mag. Holger Schandorf, og befoel ham, at han ſkulde tage en Præſtemand til ſig og med hannem forføie ſig til Mag. Oluf Biørns Huus, givendes ham dette tilkiende, at han Thisted, efter kongl. ſtreng Befaling, ufortøvet ſkulde qvittere, og ſig til Aalborg udi det ham anviste logement begive.

D. 9. (19.) Sept. Kom Juſtitsraad Rømers Tiener, Niels Paulin, (ſom, for Provinciernes Mile at afdele, havde reift Landet omkring,) tilbage fra Thye til Aalborg.

D. 10. (20.) Sept. Beſogte jeg Cancellieraad Jeſperſen ſidſte Gang i denne Verden, trøſtede hannem af Guds Ord i ſin Dods=Kod, og tog ved en gudelig og venlig Samtale Aſſked med hannem. [Han døde den 11. Sept. anno ætatis 58.]

D. 12. (22.) Sept. Lod Kongl. Majestæt ſine trykte Privilegier i Kiøbenhavn udgaae for Ind= og Udlandiſke Søe=

*) D. 12. (22.) Oct. erholdt B., ved Brev fra Geheimeraad Molt, en Copie af det medic. Facultets indgivne Betænkning.

folk, samt Haand- og Manufactur-Bærker, som sig paa Møen og Bogø vilde nedfatt.

D. 17. (27.) Sept. Lod jeg tvende Discipler af Thisted Skole (hvilke jeg, efter Mag. Schandorphs Begiering, havde ladet hid til Aalborg nedføre) ved binos Hypodidasalos, Jens Skottenburg og Christoff. Mumme, skarpelig examinere; saasom man havde refereret mig, dennem at være Medvidner i en stor Deel af det Bedrageri i Thisted.

D. 21. Sept. (1. Oct.). Kom hans Kongl. Majestæt med Dronningen, Prindserne og Prindsesserne tilbage igien fra Kronborg til Kiøbenhavn om Aftenen.

D. 26. Sept. (6. Oct.). Lod jeg min foretagne Proces og Sag imod Sognepræsten i Thisted, Mag. Oluf Biørn, udi det Sønder-Capel ved vor Frue Kirke i Aalborg ordentlig agere fra Kl. 9 Formiddag indtil 2 Eftermiddag. *)

D. 4. (14.) Oct. Baar jeg efter Aftensang hos Borgemeister Herman Bærknefter, med Begiering, at nogle Enormiteter, som jeg hos en Deel af Borgerstabet havde observeret, særdeles hyad Sabbatens Vanhelligelse, og mere deslige angik, maatte vorde remedieret.

D. 5. (15.) Oct. Denne, og de tvende efterfølgende Dage, blev 4 af de skarns Dwindfolk, som sig tanqvam obsessas havde anstillet, nemlig Ane Krosggaard, Karen Tofftum, Ane Jacobsdatter og Karen Spillemands, efter Justitsraad Bartholins Anstalt og Anordning, fra Thisted til Aalborg fængsligen nedførte.

D. 7. (17.) Oct. Baar det kongl. Herskab ude paa Flaaden for Kiøbenhavn, og lod første Gang beseile det nybyggede Orlogsskib Prindsesse Lovisa.

D. 11. (21.) Oct. Ved Degnen af Rheer, Lafridh Bæbo, som overreiste til Kiøbenhavn, skrev jeg til Episcopum

*) Den 28de blev Sagen atter foretaget; Mag. Biørn indgav sit Indlæg og sin Protest imod Retten; Biskoppen (ved sin Fuldmægtig) tilstod 3 Ugers Udsættelse, m. m. Den 28de modtog B. Skrivelse fra Cancelliet, at Kongen under 22 Sept. havde befalet, at Biskoppen, tilligemed (hans Svoger) Justitsraad Christoff. Bartholin skulde tiltræde Commissionen i den Thistedse Sag, i Stedet for Otto Skeel og Cancellieraad Jespersen. Bartholin var tillige bestiftet til at forestaae Aalborg Stift i den fraværende Stiftamtmand Meiercrones Sted.

Sellandiæ, Dr. Bornemann, og sendte ham tilligemed min Memorial til Facultatem Theologicam, over de Qvæstiones, paa hvilke jeg deres Resolution og Betænkning begierede.

D. 15. (25.) Oct. Blev tvende nybygte danske Dlogs-skibe af Stabelen i Kiøbenhavn udi Bandet udsfudt; det ene blev kaldet Prinds Carl og det andet Prinds Wilhelm.

D. 19. (29.) Oct. Blev i vor Frue Kirkes Capel udi Aalborg Sagen imellem mig og Mag. D. Biørn (efterat de 3 Uger, i hvilke man havde den optaget, nu vare forløbne) atter agerit.

D. 20. (30.) Oct. Lod jeg ved Klokkeren ved St. Bostolphi Kirke den Anordning giøre, at man ikke mere herefter (som hidindtil vaar Skik i Aalborg) skulde kime med Klokkerne til nogen Præste-Ordination, eftersom saadant ingensteds i de andre Stifter er Maneer.

D. 21. (31.) Oct. Fra Kl. 10 til 12 blev den anden Sag, som jeg havde imod Mag. Ole Biørn, hans Bortreise af Kongens Arrest og opsætsige Ulydighed imod kongl. Ordres angaaende, i Vor Frue Kirkes Capel agerit af Jens Pedersen Rhimand, Iudicibus Mag. Jacobo Langebeck, Dom. Magno Dyræo et Dn. Paulo Mörch. Men, som Ingen paa Bederspartens Begne i Retten mødte, blev denne Sag med min Bevilgning ogsaa i 3 Uger opsat. *)

D. 22. Oct. (1. Nov.). Anfangede jeg tilligemed Justitsraad Christopher Bartholin den os allernaadigst anbefalede Commission med de saakaldte Besattes Examen.

*) Mag. Biørn havde selv opsat et berømmeligt Skudsmaal om sin Lærdom, sit Liv og Levnet, og sin Iver og Nidtiarhed i sit præstelige Embede, „og lod det bare Huus fra Huus til den gemene Mand, som det undertegnede med deres Navne eller Bomærker; endeel villige, endeel halv tvungne.“ (Beretning om Besættelsen i Tshised, S. 48.) Med dette Vidnesbyrd forlod han Aalborg, som var anvist ham til Dpholdssted, og begav sig til Kiøbenhavn, hvor han dog intet udrettede; men blev befaleet igien at begive sig tilbage til Aalborg. For dette Stridt, hvilket Biskop Bircheroð betragtede som Opsætsighed imod Kongens Befaling, lod han, som man seer, anlægge en ny Sag imod Biørn. Sagen blev igien foretaget og ageret i Vor Frue Kirkes Capel den 11. Nov., og fremdeles den 15. Dec., efterat Biskoppen Dagen tilforn havde havt en Samling af Præsterne i Aalborg med Justitsraad Bartholin paa Conventhuset.

D. 24. Oct. (3. Nov.). Skrev til Geheimeraad Møth og bortskikkede til hannem Slutningen af Provsten Hr. Anders Jenseus Dom udi den Sag imellem Mag. Ole Biørn og mig, som næst foregaaende Mandag vaar faldet.

D. 26. Oct. (5. Nov.). Tog Justitsraad, Landsdommer Bartholin bort fra os igien, efterat vi havde forrettet vores Commission, hvad Inquisitionen i det formeente Besættelsesvæsen angaaer, og med vore Hænder underskrevet Relationen til Kongl. Majestæt *). Førend han tog bort, udstedte han paa Stiftsbefalingsmandens Begne den Stævning og Citation, ved hvilken jeg Provstens Hr. Anders Jenseus Dom over Mag. D. Biørn til Overretten (ei allene til Confirmation, men endog til Skærpselse) lod indstevne.

D. 8. (18.) Nov. En Mand i Aalborg, navnlig Niels Søfrensen, og hans Hustru, hvilke havde om Natten klemt deres spæde Barn ihjel imellem sig udi Sengen, havde jeg for mig, og skærpede dennem Loven for efter deres Forseelses Grovhed, paalagde dennem en Mulct til Hospitalet at udgive, og henviste dem derpaa til Præsten, offentlig Afløsning at tage.

D. 15. (25.) Nov. Døde paa Boltinggaard udi Fyen Velb. Henr. Gyldestjerne, kongl. Cancellieraad og Provstherre udi Morsh og Hanherred i Bendelbo Stift.

D. 16. (26.) Nov. Landsdommer og Generalfiskal Mathias Rosenvinge gav mig ved et Brev, af 10de hujus, Hafniae dateret, tilkiende, at han haver erholdt Kongl. Majestæts allernaadigste Befaling, for de forordnede Commissarier udi Aalborg at tiltale de formeente besatte Mennesker i Thisted, og at lade hænde Dom over enhver af dennem, efter Lands Lov og Ret.

D. 24. Nov. (4. Dec.). Heel behagelige Tidender fra Thisted bekommet, nemlig: at Maren Hans Datter Zirichs, der hun efter Justitsraad Bartholins ordre og Anstalt skulde vaaren ført hid ned til Aalborg, lod hun sig af Gud til Omvendelse og Bekiendelse røre.

D. 25. Nov. (5. Dec.). Din Astenen døde paa Birkelse i Bendsysfel Velb. Otto Skeel, Herre til Birkelse, Hammel-

*) Bircherod indsendte denne Relation til Cancelliet den 28de October.

mose, Hiermidlesgaard, Ræffier og Dybvad, Etats- og Commerceraad, saa og Amtmand over Børglum, Nastrup og Segelstrup Amter, anno ætatis 61. *)

D. 28. Nov. (8. Dec.): Constituerede og beskikkede jeg Ernst Kamel til til at være latinsk Skolemester i Skagen, og lod ham derpaa sit juramentum for mig aflægge; saasom han derforuden vaar af Kongl. Majestæt kaldet til Capellaniet sammesteds.

D. 30. Nov. (10. Dec.). Blev i Hs. høie Excellence den gamle General-Feltmarskal Hr. U. Gyldenløves Hof et prægtigt Banquet og festin holdt, til Slutningen paa hans Datters, (den fiortenaarige) Froken Charlotte Amalias, og den ældste af Kongens naturlige Sønners, Hr. Chr. Gyldenløves Bilager, udi begge kongelige Majestæters, samt deres kongelige og Prindselige Høiheders Nærværelse. **)

D. 9. (19.) Dec. Om Aftenen ankom omsider til Aalborg Oluf Langgaard af Thisted, tilligemed sin Datter Kirsten Langgaard, efterat han en Tid lang havde holdt hende nu paa Morsøe, nu andensteds forstucken.

— Begavede hans Kongl. Majestæt Stege Bye, samt Møens Land og Bogøes Indbyggere med flere og skionne Privilegier, til samme Steders Opkomst meget fordeelagtige.

D. 16. (26.) Dec. Saasom Tolderen i Thisted, Christen Jensen, sig ved Skrivelse til mig beklagede, at Mag. Holger Søfrensen, som nu pro tempore Menigheden betiener, havde nyligen ladet ham fra Skriftestolen nedvise, fordi han i langfommelig Tid aldrig i Høimesse-Prædiken sig havde ladet indfinde; enddog Capellanen Hr. Joh. Thorsen med hannem testerede, at han de andre Prædikener slittig havde søgt: saa skrev jeg Mag. Holger til udi denne Mening, at omendskiøndt jeg dette ikke kunde approbere, at nogen af modtvillig Forsæt sig fra

*) Ligeledes døde paa Birkelse i Bendslyssel, efter Bircherod, den 24. Dec. Etats- og Cancellieraad Jørgen Skeel, Ottesen, til Broholm og Arreskov.

**) Om Brylluppet berettes den 27. Nov. (Jvf. Chr. V. Tage-Register, S. 335. 36.). Hos Bircherod er tilføjet: at Copulationen af den tydske Hofprædicant, Prof. i Theol. ved det ridderlige Academie, C. F. Müller, forrettedes paa Dansk.

Høimesse=Prædiken saa jævnlig unddrog, saa fik man dog bemeldte Tolder (efterdi han dog ikke alle Kirketienester havde forsomt) til Guds Bord antage, og for hans Nachlæssighed hannem i andre Maader lade sætte til Rette.

D. 18. (28.) Dec. Om Middagen gjorde Sal. Otto Skeels Arvinger i Anders Jensen Høgs Huus i Aalborg et Giestebud for de Adels=Personer og andre Byens Fornemme, som næstforegaaende Aften havde fulgt Liget. Hvor jeg med min Kiereste og vaar indbudene. Efterat vi vare gaaen derfra hjem igien, blev der et Klammeri og Slagsmaal imellem nogle af Giesterne, da Binen regierede.

D. 20. (30.) Dec. Nu gif, Gud ffee Lov, Barnet Kirsten Dlusfs Datter Langgaard, foruden nogen Tvang eller haard Medfart godvilligen til Bekiendelse, at hun aldrig enien havde været besat, eller havde troet sig at være besat, men vaar til sit Bedrageri forført og instigeret af Andre.

D. 21. (31.) Dec. Om Eftermiddagen lod jeg i Mag. Peder Keenbergs Stue Dlusf Langgaards liden Datter, Kirsten Langgaard, med en anden af de saakaldte Besatte confrontere, udi min og Præsternes Nærværelse. Og kunde vi ikke andet end med Forundring høre paa adskillige selsomme Practiquer og choses, som Barnet tydede hende paa i Dinene. *)

D. 29. Dec. (8. Jan). Havde jeg om Formiddagen hele Ministerium Aalborgense udi Peder Keenbergs Huus forsamlet, hvor jeg lod Maren Hansdatter Zirichs for os indkomme, som gjorde i vores Nærværelse sin Sandheds klare og fuldkomne Bekiendelse, hvilken jeg lod ved Hr. Mogens Dyre føre til Pens.

*) Om dette, af Mag. Biørn forledeede Pigebarns Bekiendelser, og den Udsæd, Bedrageren havde brugt for at bringe hende til at spille den hende tildeelte Rolle, samt hvorledes hun "i dette Bæsen" Tid efter Tid mere var bleven styrket af de to Studenter, der vare i Ledtog med Biørn, C. F. Mavors (en Søsterføn af Biørn) og Poul Rytter, s. Beretn. om Besættelsen S. 51—54. Om Poul Rytter i Særdeleshed, s. Werlauff: "om Holbergs Tiede med A. Hoier", i Boies "Holbergiana." 3. D. S. 175—186.

1697.

D. 2. (12.) Jan. Dpfatte jeg en Suplique til Hs. Kongl. Majestæt med denne allerunderdanigste Begjering og Forslag, at efter som Mathias Rosenvinge vaar befalet at procedere imod de saakaldte besatte eller bedrageriske Dvindfolk af Thisted, samt deres Complices og Interessenter, hans Kongl. Majestæt da ogsaa naadigst vilde beordre hannem, Sagen imod deres Principal-Anfører Mag. Oluf Biørn iligemaade for den berammede kongl. Commission at forfølge, og Dom over hannem at lade hælde.

D. 13. (23.) Jan. Skrev jeg en latinsk Epistel til hans Excellence Geheimeraad Sigfr. v. Plessen, og demonstrerede for ham, hvorledes det strider imod Geistlighedens Privilegier, at den verdslige Dyrighed her i Aalborg med Borger-skabet skal have Tilladelse og Frihed, Os vore Familier og Midler efter egen Lykke udi den paabudne Consumtions-Ligning at taxere, ligesom vi ingen Stemme eller suffragium udi samme Ligning, saavidt den os angaaer, maatte have ic.

D. 14. (24.) Jan. Kom den kongl. Franste Envoyé extraordinaire ved det danske Hof, Monsieur de Bonrepos, fra Frankrig tilbage igien til Kiøbenhavn.

D. 16. (26.) Jan. Lod hans Kongl. Majestæt til Magistraten i alle Søstæderne her i Riget sit naadigste Forbud udgaae, at ingen dansk Undersaat maatte trafiquere paa Lübeck, saa og befoel at arrestere Lybekernes Skibe og Gods, som her i Danmark kunde findes.

D. 18. (28.) Jan. Eftersom Jens Rhimann, Scholæ Alburg. collega, vaar i Dag af nogle Factionister til Aalborg Byting indstævnet, fordi han den 7. Jan. afvigte havde givet en af de saa kaldede Besatte et Slag over Armen med en Stok, da hun laae i sin selvgjorte Kaseri, hvilket hendes fortrædelige Anhang til et Bold vilde hentyde: saa tog jeg mig imod denne uretmæssige procedure Rhimannum an, og lod imod Bidnernes

Førelse en skriftlig Protestation paa Tinge fremlægge, efter hvilken Byfogden ogsaa Sagen fra sig henviste. *)

D. 19. (29.) Jan. Min Skrivelse til Geheimeraad v. Plessen havde saa god Virkning, at hans Excellence strax ved dens Ankomst lod i Dag til Borgemeester og Raad, ikke allene i Aalborg, men endog i de andre Kiøbsteder i Dannemark, hvor Bisperne residerede, Rentekammerets ordre og Befaling udgaae, at de skal anmode Biskoppen om tvende af Geistlighedens Middell at lade være overværende, naar Consumtions=Ligningen over Stadens Indvaanere skal gjøres. **)

D. 23. Jan. (2. Febr.). Om Eftermiddagen ankom fra Kiøbenhavn Landsdommer og Generalskifal Mathias Rosenvinge til Aalborg, for at procedere i den saakaldte Besættelses=Sag.

D. 29. Jan. (8. Febr.). [Capitelskiøbet eller Korn=Larten blev sat for 1696 Mars Afgrøde saaledes: 3 Bendsysseel: 1 Tde. Rug 12 Mk., 1 Tde. Byg 8 Mk., 1 Tde. Havre 4 Mk. 4 Sk. 3 Thy og Morsø: Rugen 11 Mk., Bygget 7 Mk. og Havren 4 Mk.]

D. 11. (21.) Febr. Midt under Høimesse=Prædiken til-drog sig i St. Botulphi Kirke en forargelig Casus, i det En af dem, der gif med Tavlen, gav en Bondekarl, som af Uagt=somhed stødte paa hannem, en vældig Drefstigen paa Kirkegulvet, saa Smækket deraf kunde høres over den hele Kirke, og gav Præsten paa Prædikestolen en ikke liden Alteration. ***)

*) J. Rhimann blev ved Høieste Ret den 26. Febr. 1698 dømt til at betale sine Voldsbøder, samt 50 Rdr. i Processens Omkostninger til det, siden (den 6. Febr.) afdøde Dwindfolks, Jøger Jusmanns, Hus-bonde. Formodentlig er det hende, som ovenfor er Tale om. Biskop B. forbød den 8. Febr. Præsterne i Aalborg indtil videre, at kaste Jord paa hendes Liig.

**) Biskop Braem i Aarhus tilmeldte B. i Skrivelse af 14. April: at "Borgemeester og Raad haver udi indværende Aar denne Byes Geist-lighed mærkelig i Consumtionstaxten forhøiet", hvorfor han begierer meddeelt en videmeret Copie af det Brev, som B. i Ja-nuar havde modtaget af Geheimeraad Plessen. Det synes altsaa, at Magistraten i Aarhus endnu i April Maaned ikke maa have faaet den ovenfor omtalte Befaling fra Rentekammeret meddeelt.

***) Provsten, Mag. P. Keenberg, oplyste (20. Febr.) Biskoppen om: at han "efter noiagtig Inquisition" var kommen i Erfaring om, at "denne Insolentis" dog ikke var "allene ham at tilskrive, som den Drefstigen havde udgivet", men ogsaa to andre Bondekarle, "som

D. 16. (26.) Febr. Bekom Brev fra Biskop Antersjen i Ribe af 9. hujus, hvorudi han bl. a. beklager den licentiam, som Loven forunder dennem, hvilkke for Barnefader udlægges, scil. at de saadan Beskyldning sig til Tinge ved Ed maa fralægge, hvoraf mange onde Consequentser følge, som han af Exempler i sit Stift demonstrerer.

D. 19. Febr. (1. Marts). Fra Sognepræsten i Tværsted, Hr. Jens Giesing, blev mig tilbragt et vidtløftigt Klagemaal over en usømmelig Overlast og Insolentis, med hvilken Loci patronus, Velb. Geert Did. Levekov til Elkiær, havde hannem for kort Tid siden i hans eget Huus beegnet, fordi han ikke ved sin Rettigheds, nemlig et Stykke Jords Afstaaelse, vilde skikke sig efter hans Billie og postulatum.

D. 24. Febr. (6. Marts). Blev den Stad Lybeks Deputerede, som nogle Dage tilforn vare til Kiøbenhavn ankomne, af Kongl. Majestæt til Audientis paa Slottet admitterede.

D. 25. Febr. (7. Marts.) Om Aftenen ankom til Aalborg Episcopus Aarhusiensis Dr. Johan Braem, som af Kongl. Majestæt vaar forordnet at dømmie med de andre Commissarier i Oluf Biørns Sag, og indlagde sig udi mit Huus i logement.

— Døde i Kiøbenhavn Hr. Eggert Christoff. v. Knuth, Ridder af Dannebroke, Kongl. Majestæts Geheime raad, og Amtmand over Friderichsborg Lehn, anno ætatis 55.

D. 12. (22.) Marts. B. erholdt fra Secretair A. Bartholin Underretning om, at Kongen havde kaldet Chr. Meldal til Nykøbings Pastorat paa Mors; „i hvorvel Com-
„petitorum Mængde, samt en høi Persons Gienstridig-
„hed, gjorde hannem derudi megen Modstand.“ Dagen efter tilskrev B. Geh. Raad og Overkammerjunkker Ad. Levin Knuth, „med Taksigelser for den grace og Assistentis, som han nyligen

havde rykket ham, der gif med Tavlen, i Haaret, og sat Foden for ham, at han skulde falde.“ Biskoppen og Provsten bleve da tilsidst enige om, at „bemeldte tvende rustici skulde for deres impiam rusticitatem næste Fredag staae aabenbar Skrifte.“ Han, „sem i Ulide havde høvnet sig“, skulde betale en Mulet til de Fattige, og „af Prædikestolen skee offentlig Afbigt for ham.“

„havde beviist Chr. Meldal.“ Formanden i Raldet, Hr. Niels Holm, vaar først død den 10. Febr., og allerede den 13de skrev B. til Geh. Raad Møth, og anbefalede Meldal, som vaar Biskoppens „domesticus.“

D. 19. (29.) Marts. Havde jeg fra Geh. Raad Hr. Chr. Siegfr. v. Plessen Skrivelse af 13. hujus, hvorudi han paa Kongl. Majestæts Begne undskylder, at den Capital, som jeg og de andre Geistlige her i Stiftet for 3 Aar siden hans Majestæt til Laans forstrakte, kan ikke efter Løste i indeværende Aar blive os igien betalt, men loves til næstfølgende Aar.

D. 8. (18.) Apr. Overtalte jeg de Fornemste blandt Geistligheden i Aalborg til at contribuere, enhver for sig, noget til et vist aarligt Salarium for Dr. Niels Grimberg, som haver resolveret sig til at være residerende Medicus practicus hos os i Aalborg. Jeg for min Person og Familie forskrev mig til at give aarligen tolv Rigsdaler i tvende Terminer.

D. 15. (25.) Apr. Om Natten Kl. 2 døde i Aalborg en gammel Adelsmand Henning Sparre, i sit Alders 80 Aar *). Han vaar den sidste Mand her i Riget af de Sparrens ældgamle Stamme, havde i sine unge Aar betient anseelige Krigscharger, og vaar da in re lauta, men paa sin Alderdom kom han til Armod. (Jvf. den 22. Aug. 1696.)

D. 20. (30.) Apr. Lod hans Kongl. Majestæt ved sin Skrivelse til Borgemeister og Raad udi Kiøbstæderne sine Undersaatter allernaadigst vide, at som Lybekkerne nu havde giort hans Majestæt fornøielig Satisfaction for den af dennem begangne Forseelse, saa skulde deres Skibe og Gods her i Riget igien af den arrest være relaxeret, som dennem paa tre Maaneders Tid havde været paalagt, og at det skulde staae Undersaatterne igien, ligesom tilforn, frit for paa Staden Lybek at handle.

*) For at skaffe ham „en i regard til hans Stand og Byrd skikkelig Jordefærd,“ da han selv ikke efterlod det, han kunde komme i Jorden for, skrev B. til en og anden af Adelen om at give hertil et Lidet Tilskud. Fru Kirstine Beck paa Braa sendte hertil 4 Rdlr. Cancelleraad Vernt Due paa Krastrup 6 Rdlr. B. har antegnet den 28. Apr., at han lod ham den Dag „hæderlig begrave“ i Botulphi Kirke; og „skiondt han døde i Armod, fik han dog, ved min Forsorg, saa smuk og skikkelig en Jordefærd, som nogen Adelsmand af fuld gode Midler kunde ønske sig.“

D. 21. Apr. (1. Mai). Holdt Kongen uden for Kiøbenhavn's Nørre-Port ved Fuglestangen General-Mønstring over Infanteriet.

D. 25. Apr. (5. Mai). Blev Sal. Hr. Egg. Christoff. Knudth, til Næsmark og Melh, Ridder, Geh. Raad ic., saa og Amtmand over Frederiksborg og Cronborg Amter, hans Liig om Aftenen med Adelig Liigbegængelse udført af Kiøbenhavn, til hans Begravelse ved Næsmark i Lolland.

D. 1. (11.) Mai. Ankom til Kiøbenhavn paa een Tid (til Alles Forundring) en Koffardi-Flaade, af 116 Skibe bestaaende, med alle Slags Victualier beladne.

D. 3. (13.) Mai. Paa det vores St. Botulphi Kirke intet i sine aarlige Intrader skulde fragaae, formedelst den liden Leie, hvilken tilforn pleiede at gives af de fremmede Boghandlere, som stode i Kirken til Pintsemarked, (men ere nu formeente, der deres Handel at bruge) saa resolverede jeg mig, aarligen, saa længe jeg her paa Steden lever, at give 4 Daler til Leie af mit og min Hustrues Stolestade i Guds Huus.

— Reiste Rex Daniæ fra Kiøbenhavn ad Holsten til, for at sætte den regierende Hertug af Slesvig Gottorp udi hans „Krighaarighed“ (sic) tilrette. Dg opholdt hans Majestæt sig paa 3 Dages Tid i Siælland, for Landtrupperne tilforn at recognoscere.

D. 5. (15.) Mai. Mønstrede Rex Daniæ ved Ringsted det Siællandske Cavallerie, efterat hans Majestæt havde om Ratten paa den gamle Gyldeuloves Gaard Skioldnæsholm logeret. *)

D. 9. (19.) Mai. Saasom Amtsforvalter Peiter Kleins Søn, Henrik Klein, i disse Dage reiste udenlands, saa havde jeg, efter Faderens Begiering, hannem hos mig, og lod hannem for mig sit juramentum præstere: at han ingen Tid sit Sind fra Studio theologico skulde lade afvende, ei heller noget verdsligt Embede enten affectere eller antage.

*) Om de paaafølgende krigeriske Foretagender i Hertugdømmet Slesvig, og de af Hertugen af Gottorp opkastede Standsfers Indtagelse og Demolering, som ogsaa Bircherod beretter; s. Christian V. Taged-Register, S. 310. 311.

D. 11. (21.) Mai. Sognepræsten i Raaberg, Hr. Euvold Laursen, besværede sig høiligen for mig, at han, formødelst den skadelige Sandflugt, som jo meer og meer fordærver Sognet, ingenlunde kan svare til den sædvanlige Afgift af Kirketienden, som til hans Sogn er perpetueret.

D. 14. (24.) Mai. Der Kl. vaar 11, blev Commissariernes Dom over Mag. Oluf Biørn, samt de saakaldte besatte Dwindfolk fra Thisted, saa og deres fornemste Handlangere og Interessesentere, i Mag. Keenbergs Huus i Aalborg offentlig affagt. *)

D. 2. (12.) Jun. Der ingen søielig Svar vaar ankommen fra Fyrsten af Holsteen, og Hs. Durchl. ikke vilde beqvemme sig til, sine opkastede Skandses godvilligen igien at lade demolere, begyndte Hans Kongl. Majestæt sin Villie par force at fulddrive, i det han lod beskyde Holmer=Skandse **) og indkaste Bomber derudi. Den fyrstelige Commandant derinde, Capitain Wolf, med 200 Mand Garnison, som han havde hos sig, defenderede sig det bedste han kunde, og lod skyde stærkt paa de danske Approcher igien, dog uden Skade.

D. 4. (14.) Jun. Lod vores Konge præparere alting til Storm imod Holmer=Skandse, hvilket der Commandanten fornam, holdt han det ikke raadeligt nogen Storm at opbie, men lod flaae om Aftenen Chamade og udsendte en Trompeter at begiere accord. Capitulationen blev saaledes, at Garnisonen maatte udbrage, dog foruden Trommeslag, og til Tønningen convoyeres.

D. 5. (15.) Jun. [Bircherod begyndte sin Bistatsreise, ledsaget af sin Frue, og tilbragte Natten i Gisl Præstegaard. — Den 6. Jun. tog han til Dland, hvor han i Drholm Kirke „fik ikkun slet Fornøielse af Ungdommen“; om Eftermiddagen, efter Prædiken af Sognepræsten, visiteredes i Svenstrup Kirke, „hvor Ungdommens Profect fandtes ulastelig.“ — Den 7. Jun. i Bustrup; til Middag i Haverslev Præstegaard. — Den 8. Jun. om Formiddagen i

*) Denne Commissariernes Dom findes, i dens væsentlige Indhold, indført i Beretningen om Besættelsen i Thisted. S. 65—67.

**) Jvf. om disse Begivenheder (Lauribens) „Christian V. Dageregister“, S. 340, 341, hvor Skandsen kaldes „die im Moraste liegende feste Stapelholmer Schanze“; og desuden under 10de Jun. omtales Indtagelsen af „die Sorcker Schanze.“

Kiættærup Kirke, i Væstæ-Hanherred, og om Eætermiddagen i Væsløse; herfra om Aæftenen til Hundstrup Præstegaard, og den 9de Viæsitats i Østerild, Anner til Hundstrup; den 10de i Giardemaal, hvor Ungdommen (ligesom ogsaa i Væstrup) in scientia catechetica fandtes meget tynd; om Eætermiddagen til Skjoldborg, hvorfra B. den 11te, tidligt om Morgenen forsoiede sig til Thisted, hvor han efter Prædiken „absolverede paa Kirkegulvet publice de tvende Qvindespersoner, Maren Hansdatter Zirichs og Anne Lauritsdatter Griis, udi en stor Forsamling af udenbyes og indenbyes Folk.“ — Den 12. Jun. i Kallærup Menighed, Anner til Skjoldborg. — Den 13. Jun. i Suedsted Kirke, „æfter Høimesse“, og herfra om Aæftenen til Besøg hos Landsdommer Helverskov paa Trup. — Den 14. Jun. om Eætermiddagen tilbage til Suedsted Præstegaard; og den 15de om Eætermiddagen Viæsitats i Hassing Kirke. — Den 16. Jun. hos Prævsten i Hassing Herred, Hr. Ludv. Wadum i Bedsted, i hvis Annerkirke Grurup B. viæstærede; om Aæftenen til Hvidbjerg Præstegaard. — D. 17. Jun. om Morgenen Kl 7 viæstæredes i Annerkirken Drum. — D. 18. Jun. havde B. sat sig fer at viæstære i Agger Kirke om Formiddagen; „men som vi havde denne Dag en heftig Blæst af Væsten, „saa Ingen kunde fra Væstærvig tage didhen, uden han vilde have sine „Dine fulde af Sand: led jeg mig overtale til mit Forsæt at forandre, „og kom ikke derhen denne Gang.“ Om Eætermiddagen reistæs derimod fra Tinggaard's Præstegaard til Boddum, hvor B. viæstærede den 19de om Formiddagen, og hvor især en Bondesarl udmærkede sig, som var hjemme in historia Biblica, tam Vet. quam N. Testamenti, hvørsømhelst han blev adspurgt. — Den 20. Jun. var en Præstæviælse i Boddum Kirke, og den 21de viæstæredes om Morgenen i Hørsted, hvor B. paa Sognekvævne afgiorde en Trætte imellem Præsten, Hr. Mor. Andersen og en af hans Sognemænd, om nogle Skjeldsord, som vare verledæ dem imellem. Bonden dømtæs til at giøre Præsten offentlig Afbigt i Kirken næste Søndag; om Eætermiddagen i Jænderup. — Den 22. Jun. i Væstæ-Bændet Kirke, Hillerslev Herred: „Den „største Mængde af unge Folk, som sig nogenstæds haver fremstillet for „mig, fandtes i denne Kirke; og kunde jeg ogsaa af deres behagelige „profect befinde, hvad en religiøs, retsindig og nidkær Sialesørgers „(Hr. Pæder Kvalsen) Omhyggelighed kan effectuere.“ Om Eætermiddagen i Kær (Kære) Kirke. — Den 23. Jun. i Hundstrup Præstegaard, hvor Byfogden i Thisted, Erik Eriksen, mødte, og hans Regnskab for Thisted Skole blev æfterseet. — Den 24. Jun. viæstæredes i Klim Kirke, Anner til Kallærup, hvor Sognepræsten, Hr. Jens Bløt, den 25de, i Nærværelse af samtlige Væstæ-Hanherreds Præstæ, „med en liden latinsk Oration, æfter præstæret juramentum for Altæret, blev creeret præpositus Hannomarchiæ occidentalis.“ — Den 26. Jun. i Skrem Kirke. — Den 27. Jun. var B. tilbage i Aalborg.]

D. 7. (17.) Jun. Kom hans Kongl. Majestæt hjem igien til Kiøbenhavn fra Holsteen.

D. 13. (23.) Jun. Om Aftenen opkom i Ny Hol- lænderbye, eller Amager, uden for Kiøbenhavns Vesterport, en ulykkelig Ildbrand, hvorved største Delen af den skionne Landsby blev lagt i Aske.

D. 14. (24.) Jun. Besaae jeg Landsdommer Helverskovs nette Have (ved Trup) med dens Rariteter og fremmede Værter.

D. 26. Jun. (6. Jul.). Saa som det vaar i Dag 30 Aar siden vor regierende Konges og Dronnings Bilager, saa tracterede Hans høie Excellentse, Hr. Statholder Gyldenløve, begge deres Majestæter og deres samtlige Hof med et meget kostbar festin, som han udi sit Palais lod anrette.

D. 28. Jun. (8. Jul.). Om Morgenen Kl. 3 Qv. til 5 blev hendes Kongl. Høihed Kronprindsesse Lovise paa Kiøbenhavn's Slot forloft med en ung Prinds, som samme Dag hora 3. pomer. blev døbt af Dr. Peter Jespersen, og kaldet Christian. (Mort. 1698, 4. Oct.).

— Vaar jeg om Eftermiddagen tilligemed Mag. Peder Reenberg og Borgemeester Brun uden for Aalborg paa den Plads, hvor St. Jørgens Kirke vaar nedbrudt, og nu igien skulde opbygges, for at deliberere med hinanden om den foretagne Bygning'smaade. Og faldt der samme Tid imellem velbemeldte tvende Mænd nogle haarde Skiendsord.

D. 2 (12.) Jul. Bekom jeg Kongl. Majestæts Brev, Hr. Stiftbefalingsmand Meiercrone og mig tilskrevet af den 22de passato, som allernaadigst formelder: at af enhver Landsbykirke her i Riget 5 Rdlr. endnu skal udgives til den danske Lutheriske Kirkes Opbyggelse i London, dog saa, at de formuende Kirker skal hielpe paa de uformuende. Hvorfore Hans Majestæt befaler, at vi samme Penges her af Stiftet med forderligst skal inddrive.

D. 16. (26.) Jul. Reiste jeg om Eftermiddagen Kl. 2, tilligemed min Kiæreste, fra Aalborg, og ankom 3 Mile bort om Aftenen til Gravel, hvor vi hos Degnen logerede. *)

*) Oct var denne Reise til Kiøbenhavn, Biskop B. fandt sig nøjsaget til at gjøre, for selv at være tilstede og varetage sin Sag angaaende den

D. 20. (30.) Jul. Der vi havde taget Frokost udi Aarhus, reiste vi derfra ved Middagstider, 12 à 14 Bogue i Folge, nemlig Biskop Joh. Braem, Pastores Aarhusiensis og deres Kiærestes, samt adskillige flere af de Fornemste ibidem, baade Geistlige og Verdslige.

D. 21. (31.) Jul. Havde Hr. Anders Hutfeld, Sognepræst til Braband og Rasted Menigheder, Bryllup i Tyrsted med Karen Benzon, Sal. Mag. Arild Benzons, olim Pastoris Tyrstadiensis, Datter. Episcopus Aarhusiensis og jeg gif baade til og fra Kirken, hos Brudgommen, men Biskop Ankersen af Ribe forrettede Copulationen. Der vi havde offret med Brudfolkene, og Tienesten i Kirken vaar forrettet, continuerede vi udi Præstegaarden, i en meget stor og hæderlig Forsamling, festivitatem nuptialem til noget ud paa Natten.

D. 22. Jul. (1. Aug.). Begav Rex Daniæ sig fra Kiøbenhavn til Jægersborg, hvor Hans Majestæt siden paa nogle Ugers Tid holdte Hof.

D. 23. Jul. (2. Aug.). Lode vi os, tilligemed vore Heste og Bogue, samt Pige og Tienere, sætte over Middelfart-Sund til Fyen, hvor vi steg i Land Kl. imod 6, in ipso puncto plenilunii. Borgemeester i Middelfart Matthias Bolt kom ned til os paa Broen, og nødte os til at tage vor Natte-Logement udi hans Huus, hvor vi med god Tractement og anden civilité bleve accomoderede.

Æltestes Besættelse, hvilken Præsten, Mag. Bjørn, efterat Dommen ved den bestiktede kongelige Commission var fældet, saavel over ham, som over de foregionne besatte Qvinder, havde indstævnet for Høieste Ret. Reisen, til hvilken B. paa en Maade brød op med sit hele Huus, (s. nedenfor 29. Jul.) giorde i Mag, med egne Heste og Bogn, og med Ophold underveis, ledsaget af idelige Gæstebud og Tracteringer i Aarhus, Ddense og Kossilde, hvor B. først d. 4. Aug. modtog fra Cancelliet den kongelige Tilladelse til hans Reise til Kiøbenhavn. Her antom han med sit Folge den 5. August, og "tog logement i den Gaard udi Studii-Stræde, som havde vaaren vor første Bolig, siden vi kom i "Egteskab tilhobe; men vaar nu min Fætters Prof. Joh. Bircherods "Residents." Følgende Dag, den 6. (16.) Aug. hedder det: "Den "meste Deel af Dagen sit jeg og min Kiæreste Bistier af endeel blandt vore "fornemme Benner, saasom Justitsraad Dr. Casp. Bartholin, "Dr. Hans Bartholin, Prof. Chr. Keiser, Prof. J. Fr. Bartholin, og andre flere." — I Aarhus modtog B. paa sin Reise en Indbydelse til et stort Bryllup i Tyrsted Præstegaard, hvor Hr. Jer. Ankersen giftede sin Stiefdatter bort. (S. ovenfor 20. 21. Jul.).

D. 29. Jul. (8. Aug.). Saasom Vinden vaar ved vor Ankomst (til Nyborg) favorable af Besten, leiede jeg mig strax en Smalke for 5 Rdlr. og gif paa den tilligemed min Kiæreste, samt vor Domestik-Suite, ud fra Nyborg Kl. 4; men saasom Vinden blev siden jo meer og meer sagt-blæsendes, ja undertiden saa blif stille, at vi et Par Gange maatte kaste Anker, saa holdt vi den meste Deel af Ratten ud paa Beltet, dog foruden nogen Widerwertighed, eftersom Veiret vaar ganske yndeligt.

D. 7. (17.) Aug. Skrev jeg til Mag. Peder Keenberg i Alborg, med Ordre og Begiering, at han paa mine Begne skulde lade Mag. Ole Biørn vide, hvorledes han sig ved sin forestundende Reise til Kiøbenhavn skulde forholde.

D. 16. (26.) Aug. Vaar jeg udi Regentsen i Kiøbenhavn og saae en brav Forandring paa samme Collegii-Bygning at være skeet, siden den Tid jeg Universtetet forlod.

D. 23. Aug. (2. Sept.) Tog jeg lidet hen til Farum, 2 Mile fra Kiøbenhavn, og talede med Justitsraad Poul Binding, som paa en sin Gaard sammesteds i disse Dage holdte Huus, spiste og ibidem hos hannem til Middag, besaae samme Lystgaard med den hosliggende smukke Have rundt omkring, og forsoiede mig om Aftenen tilbage igien til Kiøbenhavn.

D. 25. Aug. (4. Sept.). Saasom fire af vores Pseudergumenis Tistadiens: nemlig Maren og Karen Spillemand, Anne Krogsdatter og Karen Toftum, vare die præcedente, fra Alborg til Kiøbenhavn, til Skibs ankomne, og i Slutteriet efter kongelig Befaling indfatte, saa talte jeg med Byfogden, Friderich Eisenberg, og gav ham min Betænkning tilkiende, hvorledes...

D. 28. Aug. (7. Sept.). I den liden Kiøbstad Holstebro afbrændte ved ulykkelig Hændelse 46 Gaarde, saa at den ringeste og fletteste Deel af Byen blev staaendes tilbage.

— Ved en sær Hændelse fandt jeg paa en Sted, iblandt adskillige unyttige Chartequer henkast, en af de ældste Attestats-Protocoller, i hvilken Facultatis theol. Professores Hasn. haver ab ao. 1638 ad an. 1660 incl. med egne Hænder...

D. 29. Aug. (8. Sept.). Paa Cronborg Slot holdt det kongelige Herstab, ligesom forgangen Aar ibidem, et kostbart banquet, til Kronprindsesse Sophie Louisë, saavelsom

Prindsesse Sophie Hedevigs, deres Fødselsdags Celebration. Prior fyldte i Dag sit 30, men posterior sit 20de Alders Aar.

D. 4. (14.) Sept. Om Morgenen tidlig ankom i Sundet ved Cronborg den berømte franske Søhelt, Ridder Barth, med 6 Capital-Drlogsstibe, og havde inden Borde hos sig, foruden nogle Compagnier Soldater, Prinds Conty af Frankrig.

D. 7. (17.) Sept. Kongl. Majestæts Geh. Raad og Statholder i Holsteen, Greve Dittl. Ranbow af Breitenburg, døde i Hamborg.

D. 23. Sept. (3. Oct.). *Arnas Magnæus*, designatus Antiquitatum patr. Professor, kom til mig om Aftenen med adskillig fornelig Discurs, anlangende hans Sentiment om det formeentlig Besættelses Galenskab fra Thisted.

D. 28. Sept. (8. Oct.). Sneede det hos os paa et Par Timers Tid temmelig fast, efterat det havde om Natten froset. Saa at Vinter-Veirliget kom saaledes i Aar temmelig tidlig, fremfor det pleier. Dog blev det ikke længe bestandig, men forandrede sig næstfølgende Dag til mildt og fugtig Veir, som siden til October Maanedes Udgang continuerede.

D. 1. (11.) Oct. Blev Hans høie Excellence, Hr. Chr. Ulrich Gyldenløv, af Kongl. Majestæt beskikket til at være General-Admiral-Lieutenant i afgangne Niels Juuls Sted.

— Kom min Fætter, Lieutenant Christian Carl Bircherod, hjem til Kiøbenhavn fra Aalborg, hvor han i nogle Ugers Tid udi sine Forretninger havde vaaren, og bragte han med sig fra min Amanuensis, Niels Hiermand, den største Deel af den hos Aalborg Stifts Kirker paabudne Forstrækning til den danske Kirkes Opbyggelse i London, nemlig 1000 Eldr.

D. 8. (18.) Oct. Med nogle Hollandske Skibe, som agtede sig ad Østersøen til, ankom til Helsingør adskillige Moskoviter, blandt hvilke sig indfandt en ung Tyrste af Siberien.

D. 23. Oct. (2. Nov.). Døde i Kiøbenhavn Fru Beata Ingeborg Moth, Sal. Etatsraad Holger Parsbergs efterladte Enke, anno ætatis 52, viduitatis 6. Hun vaar Søster til Grevinden af Samsøe og Geh. Raad Moth.

D. 25. Oct. (4. Nov.). Om Morgenen blev Major Martin Ernst Leschle i Windinge i Fyen ihjelskudt af Ritmester Bibo, der han vilde gaae ud af det Kammer, hvor han tilligemed samme Ritmester om Natten havde logeret, anno ætatis 53.

D. 27. Oct. (6. Nov.). Om Aftenen lod den Hollandske Secretair i Kiøbenhavn, formedelst den imellem Frankrig og Holland nyligen sluttede Fred, rød og hvid Viin springe paa Kongens Rytory, som ellers kaldes Hallands-Nas, saa Fryden fyr sammesteds antændes.

D. 3. (13.) Nov. Besøgte jeg om Eftermiddagen Velb. Fru Margrethe Ulfeld, afgangne General-Admiral-Lieutenant Hr. Niels Juels Enke, som mig adskillig Høflighed beteede, og talede meget om det Venfskab, der havde vaaren imellem velbemeldte hendes Sal Herre og min Sal. Fader, ic. Medens jeg vaar hos hende, kom Geh. Raad Hr. Hans Harboe ind til os og fortalte, hvor stor Insolents den Thistedske Biørn havde viift...

D. 4. (14.) Nov. Fra Høiesteret spurgte jeg, at den uforffammede Mand, Mag. Dlus, havde i Dag med svare Forgribelser imod Kongl. Majestæt selv, og Rettens høie Betiente, skammelige plumpet i, sig til liden Vaade. Saa lærer de dog engang Krudtet at ffende.

D. 9. (19.) Nov. Efterat den franske Prinds Conty havde om Middagen udi sit logement i Kiøbenhavn holdt aaben Taffel, gif han Kl. 3, tilligemed Ridder Barth og sine 6 Fregatter, igien herfra til Seils ad Frankrig til.

D. 10. (20.) Nov. Baar jeg efter min Igienkomst til Kiøbenhavn, første Gang inde i den Gaard i Kanikestræde, som jeg for 4 Aar siden iboede, og besøgte Cancellieraad Anders Magaard, som nu i samme Gaard residerede; betragtede derhos med dyb Estertanke den mangfoldig Møie og Fortred, som mig i mit Embede vaar mødt, siden jeg denne Residents og Bolig forlod.

D. 16. (26.) Nov. Om Morgenen vaar jeg hos Baron Hr. Jens Juul, og sad en Times Tid at drikke Thee med hannem, horte imidlertid hans raisonable Betænkning om adskillige mine Anliggender.

D. 17. (27.) Nov. Med Dr. Peter Jespersen, Hofprædikanten, talte jeg paa 3 Timers Tid alvorligen om vor langvarige og wiedereværtige Sags Beskaffenhed, i hvilken han efter sine præconceptas opiniones, moverede, more suo, adskillige Scrupuler. Men lod sig dog ved de Demonstrationer, som jeg derimod gjorde, nogenledes bringe til Raison.

D. 23. Nov. (3. Dec.). Provsten, Mag. Johan Abolphy Bornemann, besøgte mig paa et Par Timers Tid, og gav mig tilkiende, at han og Mag. Dorschæus, Sognepræst til Hellig Geistes, havde faaet kongelig Befaling, at de skulde nogle Gange om Ugen besøge de i Slutteriet fængslede Dvindfolk, som sig for Besatte haver udgivet, og tentere, om de ved gudelige Formaninger dennem til Omvendelse og Sandheds Befiendelse kunde bringe.

D. 27. Nov. (7. Dec.). Folk, hvilke jeg talte med, som kom reisende fra Landet, refererede mig meget om det Røveri, som i disse Dage paa Beiene overalt begyndte at gaae i Svang, til en stor Usikkerhed for de Reisfarendes. Ja hine aftaffede Krigsfolk begyndte endog paa Kiøbenhavns Gader om Aftenen at antaste og plyndre.

D. 30. Nov. (10. Dec.). Lod hans Kongl. Majestæt den Anstalt giøre, at nogle Ryttere af Garden skulde hver Nat paa Kiøbenhavns Gader patrollere, for at tappe dennem, som ved Stratenrøveri lurede paa Folk.

D. 7. (17.) Dec. Indgav jeg for Høiesteret et underdanigst Indlæg, temmelig vidtloftig forfattet, til Besvarelse mod alle de gravamina og Beskyldninger . . .

— Blev Greve Friderich Ahlefeldt af Hans Kongl. Majestæt beskicket til at være Stadtholder i Fyrstendømmerne Slesvig og Holstein udi afg. Greve Ranzaus Sted.

D. 8. (18.) Dec. Om Aftenen blev holdt paa Kiøbenhavns Slot en fordreslig Masqverade, hvorved allehaande Lustighed og Fryd var at see.

D. 17. (27.) Dec. Baar jeg tilligemed Dr. Holger Jacobæo hos den bedagede Dvinde Libe (sic) Lauritzdatter, hvilken jeg for nogle Aar siden havde talt med, og fandt hende endnu

i sit Alders 123 Aar udi Live; dog hendes Syn og Hørelse vaar hende nu flux betagne.

D. 18. (28.) Dec. Endte Mag. Oluf Biørn for Høiesteret sin duplique og sidste Trettesættelse, efter at Sagen nu i 13 Uger havde været agerit.

D. 28. Dec. (7. Jan.). Døde i Kiøbenhavn Kongl. Majestæts og Universitets=Bogtrykker Joh. Phil. Bockenhofers, en hos Alle afholden Mand, hvis prelum typographicum har givet os mange nyttige Bøger ud for Lyset.

D. 31. Dec. (10. Jan. 1698). Udgik Hafniæ Kongl. Majestæts allernaadigste Placat som formelder, at Consumptionen udi Kiøbstederne i Dannemark, som nu paa andet Aar blandt Indvaanerne har vaaren lignet, skal igien i Portene herefter oppebæres, efter de forrige om Consumptionens Oppebørsel udgaaende Forordninger af 24. Dec. 1674 og 13. Oct. 1688.

1698.

D. 1. (11.) Jan. De Fødtes og Dødes Tal i Kiøbenhavn for sidst afvigte Aar (natorum sc. 1957, denatorum vero 2099) blev ikke denne Gang, efter forrige Aaringers ældgamle Sædvane, af Byens Prædikestole oplæst.

D. 3. (13.) Jan. [Noget efter Midnat døde paa Sæbygaard i Bendshøssel Holger Bachs, til Sæbygaard og Bonderup; med hvem de Bachsers Familie paa Sværdsiden uddøde.]

D. 6. (16.) Jan. I en gammel skreven Bog har jeg fundet disse Ord antegnet: „Aar 1598 hellig Tre Kongers Dag, om Aftenen ved 5 flet, kom K. Maytt. Konning Christian then 4 først till Bendshøssel Land; oc laa Hans Maytt. i Hr. Simons Huus samme Nat, som er Capellan i Sundby; then anden Nat laa hand paa Børslum Kloster; den 3. Nat paa Schaffuen til Hr. Povels; den fjerde Nat paa Bangsbo; den 5. Nat paa Woergaard, oc derfra kom Hans Naade til Alborg=Huus, oc bleff der en Nat, oc om Dagen tilforn haffde han Borgerne i Rustning.“

D. 10. (20.) Jan. En af Kongens Militair=Betiente, Morten Berntsen Muhl, Major ved Artilleriet, der han nogle Gange havde hos hans Majestæt forgievet giort Ansøgning om Tilladelse at faae sin afdøde Hustrues Søster til ægte, tog han med hende i Dag tidlig hen til Tikøb, og lod sig der sammesteds af Sognepræsten Mag. Wichmand Hasebarth til hende copulere; dog bemeldte Præst usidendes at det med deres Affinitet saaledes hængte tilsammen, saasom man formedelst et Par falske Forlovere hannem for al Ulempe guaranterede. *)

D. 2. (12.) Febr. Havde den kongelige Polste Envoyé, med Tilnavn Bøse, som vaar hid fra Sverrig ankommen, hos Kongen af Danmark paa Kiøbenhavns Slot sin Afskeds=Audients.

D. 6. (16.) Febr. Om Aftenen imellem Kl. 9 og 10 døde i Kiøbenhavn Fru Kirsten Magaard, Hr. Matthias Moths, Ridders, kongelig Geheimeraads og Ober=Secreterers Frue. **)

D. 9. (19.) Febr. Hoc et sequente die blev Mag. Oluf Biørns og hans Interessenters Sag, udi Hans høie Excellentses den gamle Statholder Gyldenløves Stue (efter kongelig Befaling) discuteret af 4 Geheimeraader, nemlig meerbemeldte Gyldenløve, Grev Reventlov, Harbo og Jessen, hvilke ei havde siddet med i Retten, medens Sagen for Høiesteret ageredes.

D. 23. Febr. (5. Marts) Efter Prædiken vaar Biskop Bornemann med 8 Provster, efter kongelig Befaling, paa Consistorio, og der dønte Sognepræsten udi Tikøb Mag. Wichmand Hasebarth fra sit Kald, formedelst hans Ubesindighed i at copulere Major Muhle til sin Svogerste.

*) B. beretter d. 19. Jan., at han i en Samtale med Dr. Hans Bartholin om Major Muhles "Driftighed, at have ladet sig copulere til sin Kones Søster", med Forundring maatte høre, „hvoreledes adskillige Grandes, ja endog velstuderede Personer her paa Steden, dette Mandens *facinus* skal ville maintainere, tanquam legi divina non adversum."

**) Hun blev først den 6te April begravet i Bor Frue Kirke, hvor Sognepræsten til Nicolai Kirke, Mag. Mich. Henriksen, holdt Lügprædikenen.

D. 24. Febr. (6. Marts). Udi en extraordinair Sessjon, som efter Kongl. Majestæts Befaling paa Consistorio Hafniensi om Formiddagen holdtes af Stiftamtmand Krabbe og Professoribus, blev det Ægteffab, som Major Morten Muhle, for 6 Uger siden, med sin Hustrues Søster udi Formastelse havde fuldbyrdet, ved offentlig Skilsmisse-Dom igien ophævet og for et (baade efter Guds og Kongens Lov) ugyldigt Ægteffab declareret.

— Om Formiddagen fra Kl. 9 til 12 blev den omtvistede Besættelses-Sag for hans Kongl. Majestæt udi Geh. Conseil paa Kiøbenhavn's Slot proluxe refereret af Statsraad Niels Benzon og Justitsraad Povel Binding, udi de kongelige Geheimeraads Gyldenløves, Grev Reventlovs, Moths, Harboes og Jessens præsentz.

D. 26. Febr. (8. Marts). Der Kloeken vaar imellem 9 og 10 Formiddag, blev Høiesterets Dom udi den saakaldte Besættelses og Trolddoms Sag paa Kiøbenhavn's Slot offentlig affagt, efter Manges lange Forventelse. *)

*) Denne Høiesterets Dom, hvorved den forargelige Thistedske Besættelses-Sag, der forvoldte Bircherod saa mange og store Ubhageligheder, omsider fik en Ende, findes bl. a. aftrykt i Præsten Laur. Arxelsens Dagbog (udg. af J. Becher, Aalb. 1813) S. 132—142. (Jvf. Beretn. om Besættelsen i Thisted. Kbh. 1699. S. 68. 69). Ved samme Dom blev den i Aalborg ved Kongl. Commissarier affagte Dom formildet i Henseende til de tre fra Livet dømte Dvinder, som i dets Sted dømtes til Tugthuusstraf paa Livstid. Præsten Mag. Biørn, der fra Begyndelsen, for at hævne sig paa den formuende Borgemeester Enevold Nielsens Hustru, hvis Datter han forgieves havde friet til, havde opspundet den hele Sag (hvori han tillige havde drevet megen Uærlighed med de foregaaende besatte Dvinder, og givet et Slags Sidsstykke til den berygtede Jesuit Girard's Handel med Mad^{le} La Cadrière), blev ved Høiesteret, ligesom af Commissionen, dømt fra Embedet og til Livsfængsel, m. m. Med Hensyn til Biskop Bircherod, hvis Fremgangsmaade vel stundom havde været for overilet og egenmyndig, var det mærkeligste, at han ved Høiesteret dømtes i en Mulkt af 1000 Rdlr. til Vor Frelsers Kirke, for "i denne Handel ikke at have brugt den Forsigtighed og Tilfyn, som hans Embede udkrævede, og uden allerunderdanigst Hørespørgsel et og andet foretaget," m. m. Imidlertid blev i den Copie af Dommen, der med et Kongl. Rescript af 26. Febr. 1698 tilsendtes Landsdommeren i Jylland, Justitsraad C. Bartholin, den Deel af samme, som angik Biskoppen, Justitsraad Bartholin selv, Amtmanden Jørgen Scheel Due, Amtsforvalter Jens Hansen og hans Fuldmægtig J. C. Rodsten, som alle idømtes mindre Mulfter for ulovlig Udfærd, udeladt (s. Arxelsens Dagbog, S. 142—147). Mag. Biørn, uagtet Alt hvad der under Sagen, ved mangfoldige Vidners Udsagn

D. 3. (13.) Marts. En synderlig rencontre håndtes mig om Morgenens, da jeg bag Slottet strax ved Løngangen kom agendes i min Karet (og havde vaaren hos nogle mine Venner, for at valedicere dennem inden min Vortreise) i det en høi Person, her ubenævnt, som hidindtil havde giort mig, udi min fortrædelige Sag imod Mag. Oluf Biørn og hans Anhang, størst Modstand og Difficultet *), begegnede mig paa benævnte Sted uformodendes, sprang strax ud af sin Caross imod mig, og med megen fryntlig og obligcant Tale forsikrede mig om sin Faveur og Venskab, ic. Herre Gud, tænkte jeg, hvor foranderlige ere dog Menneffenes Gemytter! Men godt endda, naar den alvise og naadige Gud vil saaledes omsider røre min Avindsmands Samvittighed, til at kiende sin ubillige Forhold imod mig. Hvilket er mig, efter al min udstandne Biederwertigkeit, ei en liden soulagement. **)

D. 29. Marts (8. Apr.). Kom Hans Excellence Geheimeraad Christian Siegfried von Plessen hjem igien til Kiøbenhavn fra Nederlandene, hvor han sig en Tid lang ved Fredstractaterne til Nyssviick havde opholdt.

D. 22. Apr. (2. Mai). Havde jeg Skrivelse fra Hans Excellence Geheimeraad Hr. Chr. Siegfr. von Plessen, dat. 16

oplystes om hans stammelige Afsærd, fattedes ikke sit Parti. Geh. Raad Marcus Gise stemte endog i Høiesteret for hans Frisindelse og Forslyttelse til et andet Rald, og vilde vælte den meste Skyld i Sagen paa Biskop Bircherod. Endnu den 8. Nov. 1699 skriver Kingo til B. fra Kiøbenhavn om Biørn, (som efter Christian V. Død var kommen løs fra Bornholm) at B. endnu havde »store Venner.« Han blev derpaa forviist af Landet, og kunde aldrig opnaae Tilladelse at komme tilbage. (Jvf. Werlauff, i Boies Holbergiana, III., S. 182. 183, og S. 179, om den fuldstændige Udskrift af alle Procesacterne, som Lurdorff havde staffet sig, og som nu bevares i det store Kongl. Bibliothek, m. m. Pontoppidans Ann. IV. S. 703—714.)

*) Uden Tvivl menes her Geheimeraad Marcus Gise.

**) Efterat Biskop B. endnu havde aflagt »Afskeds-Oppartning« hos Grev Meyentlov, reiste han den 3. Marts Kl. 1 fra Kiøbenhavn til Roestilde; derfra den 9. Marts til Kallundborg, for at besøge Slagtinge; den 12. til Slagelse, og den 14. til Korsør, hvor B. for Nødvind og Iis blev liggende til den 20. Marts. Eiden fertfattes Reisen, i sædvanlig Langsomhed, til Odense, og videre giennem Fyen og Jylland til Aalborg, hvor Familien ankom den 6. April. Foruden egen Bogn, med Heste og Kudsfl, hvori B. gjorde Reisen, brugte han endnu en anden Bogn til sine Tjenestefolk, hvortil han undertiden, som i Fyen, sit fri Befordring af Præsterne.

hujus, hvorudi han paa Kongl. Majestæts Begne giver tilkiende, at Hans Majestæt gierne seer, man endnu i Aar lader den Capital, som 1694 blev af mig og de andre Stiftsgeistlige til kongelig Tieneste forstrakt, allerunderdanigst staae uaffordret, forsikrende dog derhos, at vi ikke om dens rigtige Betaling i Fremtiden skal bære nogen Tvivl.

D. 28. Apr. (8. Mai). Døde i Kiøbenhavn Hr. Marcus Gise, Ridder af Dannebroke, Kongl. Majestæts Geh. Etats-, Justits- og Cancellieraad, saa og Ober-Hofmester i det Kongl. Ridderlige Academie sammesteds, anno ætatis 6...

D. 1. (11.) Mai. Blev Hr. Jonas Torchilli Widalinus udi Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn indviet til Biskop over Skalholt Stift i Island, af Episcopo Sellandiæ Dr. *Henrico Bornemanno*.

D. 9. (19. Mai). I en fra Biskop Braem i Aarhus modtagen Skrivelse, forekommer følgende om Tiender pro officio:

„Den Forordning om Tiender, som pro Officio nydes, kommer mig ikke lidet fremmed for, og kan ikke troe, at den bliver i sin Vigeur, naar det Hans Maj. bedre vorder remonstreret. Men at man saa hastig skulle gjøre det, eftersom man haver Tid til Høsten dermed i det ringeste, kan jeg ei synes raadeligt; thi nu ere de, som den haver udvirket, i deres største Hede, som man vel kunde lade falde lidet, forend man gjorde Dphysning. Jeg haver ellers skrevet til Kiøbenhavn derom til nogle gode Benner, og venter deres Betænkning herudi. Naar jeg faaer noget derfra, skal det gierne communiceres. Matriculen, som sættes os til et Fundament, er saa urigtig i den Post, som noget være kan; thi baade er den af Begyndelsen ulige sat, og derforuden er der de Steder, hvor megen Jord til Sædeland er opbrudt, saa at der nu kan saaes dobbelt imod tilførn. Derforuden ere de Tiender, som pro officio nydes, ikke den 100de Deel af Landets Tiender, dog skal det hedde, at de allene ruinere Landet, i den Sted de beriger baade Proprietairen og Bonden, om alting ret vorder efterseet. Jeg lever i den Forhaabning, at Kongen vorder

„os saa naadig, og forunder os den samme Frihed, som andre
haver, der kommer lettere til deres Brød end vi.“ *)

D. 21. (31.) Mai. Hjemkom til Kiøbenhavn et Danff=
Ostindiff Retour=Skib med en meget riig og beholden Ladning,
til stor Lykke for Compagniets Interessenter.

D. 23. Mai (2. Jun.). Til Hoimesse=Prædiken saae
jeg nogle Vaniteter hos Kiøbenhavns Folk (her abenævent) i
Kirken at passere. Ilde er det, at den forfængelige Hoiheds=
Strid skal ogsaa i Guds Huus saa ofte yttre sig.

D. 25. Mai (4. Jun.). Blev Vice=Commandant og
Brigadier Steen Andersen Bildes Liig udi Vor Frue Kirke i
Kiøbenhavn om Aftenen begravet.

D. 26. Mai (5. Jun.). Vaar Borgemester af Skagen,
Feder Hansen, hos mig med store excusationer imod de Bes=
kyldninger, som Præsterne sammesteds, Hr Boyel Henningsen
og Hr. Ernst Kamel, over hannem havde fremført.

D. 25. Jun. (5. Jul). Ankom til Kiøbenhavn den
kongelige Franske Ambassadeur Monsieur Chamilly. (Han havde
den 4. Jul. paa Jægersborg sin første Audients hos Kongen og
det kongelige Herstab.)

D. 1. (11.) Jul. Bortreiste fra Kiøbenhavn til Holland
Grev Nic. Friis, som skulde være Regis Daniæ Envoyé til
Herren Staterne udi de forenede Nederlandste Provincier.

D. 7. (17.) Jul. I Bredkiær Præstegaard, hos Sogne=
præsten Hr. Anders Jenssøn, fandt jeg min Fornæelse udi
adskillige gamle Sager og Manuscripter i hans Bibliothek.

D. 9. (19.) Jul. Døde i Kiøbenhavn den overmaade
aldrende Dvinde, Liebe Lafridsdatter, som var paa een Maaned

*) Under 11. (21.) Jun. har B. anmærket: at netop paa denne Dag,
som han bortsendte sin Memorial og Ansøgning til Kongen, at det
maatte forblive in statu quo med Bispetienderne m. m., blev meere=
bemeldte Forordning (af 12. Apr.), over hvilken saa Mange besværede
sig, igien casseret.“ Der udgik (under 11. Jun.) Befaling til alle
Amtmænd og Stiftamtmand at indsamle alle Exemplarer af
denne Forordning, som i hver Provinds vare distribuerede, og
indsende dem til Cancelliet. I Anledning af denne Forordning var
bleven nedsat en Commission bestaaende af Gyldebove, Reventlow,
Ples, Jessen, Moth og Benzon.

nær 123 Aar gammel. Thi hun er født i Tønsberg i Norge anno 1575 den 10de August. (Jvf. 17. Dec. 1697.)

D. 10. (20.) Jul. Nadvære og Natteleie toge vi (paa Biskoppens Visitationstog) i Torslev Præstegaard, hvor jeg en Curiositet observerede, nemlig et Bordblad af Steen, med en sepulchrali Inscriptione paa, hvilket Pastor loci havde ladet faaledes udhugge til at lægge i Fremtiden paa sin Grav; men nu brugte det, ad necessitatem domesticam, til at æde og driffe derpaa.

D. 11. (21.) Jul. Fra Menigheden i Wolstrup Kirke (Sognepræst Hr. Albert Christensen, Provst i Børglum Herred) gik jeg ganske ufornøiet bort, og fandt her ikke allene en ganske ringe Fregvents, men endog en uforsvarlig ruditet hos Ungdommen, og megen Ustikkighed i Ordets Hørelse hos de ældre ic., saa jeg maa beklende, stor Forskiel at være imellem disse tvende Hr. Alberts Sogne, hvad statum rerum ecclesiasticum angaaer. Og kan jeg klarlig fornemme, at Sæbys Herred, formeddelt det giftige og fordærvelige Had, hvormed han (Provsten) ideligen efterstræbes, haver af al Magt søgt at fuldkaste den Myndighed, som han i Hoved=Sognet skulde have over sine Tilhørere. Hinc tot indies nascuntur mala. Gud raade selv naadelig Bod herpaa. *)

D. 12. (22.) Jul. Om Eftermiddagen examinerede i den latinske Skole i Sæby Disciplerne *in stylo et artibus*, udi Rectors, Nic. Musæi og Hørerens Præsens, og dennem med en *oratiuncula* til ydermere Flittighed opmuntrede.

D. 14. (24.) Jul. I Nadværelset i Præstegaard confererede jeg om Morgenen paa 4 Timers Tid med Sognepræsten, Hr.

*) I Fladde Kirke, hvor B. den 13. Jul. visiterede, fandt han ligeledes „Catechumenos heel flette og vankundige; hvilket jeg mestendeels maatte tilskrive den gamle og affældige Degns Efterladenhed i deres grundige Information“ (hvorfor Biskoppen ogsaa i Præstegaarden gav en Anden, til hvem Degnen vilde affaae Embedet, Tilsagn derpaa, saakremt han maatte befinde ham dygtig.) Af et Par andre lignende Anmærkninger af B. om Degnene, viser det sig, at det vel som oftest og for største Deel var til dem, at Ungdommens Religions-Underviisning var overladt.

Franz Michelsen Bogelius, udi de Bibliothek-Sager og *Antiquitatibus, tam græcis, quam danicis*, i hvilke denne Mand sig laboriosissimo & impigro studio dagligen forlyster. — Om Eftermiddagen, i Ellinge Præstegaard, indfunde sig Provsten og Sognepræsten paa Skagen, Hr. Poul Henningsen og Capellanen, Hr. Ernst Kamel, item Borgemeesteren ibidem, Fæder Hansen, efter min skriftlige Begiering, paa det jeg kunde høre de Klagemaal, som bemeldte Præster og Borgemeester havde over hinanden, og om mueligt var, deres Tvist nedlægge. (i. den 26. Mai.)

D. 21. (31.) Jul. [Efter Catechisationen i St. Dlusfs Kirke i Hjøring, som begyndte Kl. 6 om Morgenen, examinerede B. fra Kl. 10½ til 12 Disciplene i den latinske Skole. Rector, Hr. Corstj. Ernst Mavors, klagede meget over „Forældrenes Nachlæssighed der paa Steden i at holde deres Børn til boglige Konster.“ *)

— Med Posten, som idag allerførste Gang gif fra Hjøring til Aalborg (eftersom man før denne Tid ingen ordinaire Post i Vendsyssel haver havt), lod jeg skrive hjem om et og andet, som i min Fraværelse skulde forrettes.

D. 22. Jul. (1. Aug.). Om Formiddagen fortfarede jeg med min Visitation i Bennebjerg Kirke, Annex til Skallerup. Sognepræsten, Hr. Jens Ellinge, gjorde vel over Ef. 38, 19. en smuk Prædiken; men de Fleste blandt Ungdommen fandt jeg meget grove og vankundige udi det, som de til Salslighed burde at vide.

D. 24. Jul. (3. Aug.). Visiterede B. om Eftermiddagen i Fureby Kirke, som er Annex til Børglum: „men fandt her hos de Unge en uforsvarlig Ruditet i deres Christendoms Kundskab, og hos Almuen i Almindelighed en barbarisk Ufskikkelighed;

*) Denne samme Rector Scholæ, tillige Capellan i Hjøring, kom den 25. Jul. til Bistop B. i Jngstrup Præstegaard, og bad, at ham før sin Bestillings Ringheds Skyld, da den gamle Degn til St. Hans og St. Dlusfs Kirker i Hjøring nu ved Døden var afgangen, maatte bevilges, at nyde Indkomsterne af samme Degnekald, „naar han Sangen i Kirkerne, og hvad videre ved Embedet kunde foresalde, ved en dygtig Person lod betjene. B. lovede, at „tage det i Consideration.“

hvilket jeg ikke heller forglemte, *finitis sacris*, at give saavel Præsten Hr. Gunde, som hans grove Tilhørere tilkiende.“*)

D. 3. (13.) Aug. [Om Eftermiddagen, efter Catechisation og Middagsmaaltid i Øster-Hassinge, forsoiede Biskoppen sig hjem til Alborg, efter at have i 4 Ugers Tid visiteret i 34 Kirker og to Skoler.]

D. 10. (20.) Aug. [Geheimeraad Lenthé blev af Hans Excellence Grev Reventlov, i nogle af de andre kongelige Geheimeraadets Nærværelse, med sædvanlig Ceremonie fremstillet og installeret i det Kongel. Ridderlige Academie som Ober-Hofmester i afg. Hr. Marcus Sixes Sted.]

D. 15. (25.) Aug. Ankom til Frederiksborg fra Sverrig Fyrstinden af Beyer n, med hendes tvende Prindsfer og en Prindsesse, samtlige af det Brunsvig-Lüneborgiske Huus; og forbleve de der hos hans Kongl. Maestæt, som nu sammesteds holdte Hof, denne Uge igiennem. (Hun tog igjen Afsked med Kongen paa Frederiksborg den 21de August).

D. 5. (15.) Sept. Døde til Stofholm Hr. Volle Lurdorph, Herre til Sørup, Sandbye og Rosengaard, Ridder af Dannebrog, Kongl. Majestæts Ober-Secreterer, Stats- og Cancellieraad, saa og Envoyé udi Sverrig, anno ætatis 56.

D. 9. (19.) Sept. Kom om Aftenen Ild udi et for Kiøbenhavn liggende Orlogsskib, som vaar kiohaleet og repareret og skulde gaae til Ostindien, saa det blev indentil, især udi den bagerste Deel, meget forbrændt, men blev dog med stor Moie omsider slukt. De som vare tilstede samme Tid, remargverede, at Kongens Billede, som stod bag paa Skibet, blev ikke skadet af Ilden, men faldt lige ned i Vandet. Skibets Navn vaar Christianus Quintus.

D. 10. (20.) Sept. Blev til Commandanten paa Munkholm ved Trondhiem Kongl. Majestæts Ordre udstedt, at B e d e r

*) Ganske det modsatte Vidnesbyrd faaer derimod Menigheden i Liungby, Annex til Jelsstrup, hvor Biskoppen om Morgenen Kl. 6 holdt Bistæts. Der hedder det: „En stikkeligere Menighed i alle Ting har jeg ingensteds fundet end her, sive *seniorum* compositos ad devotam attentionem & reverentiam mores, sive *juniorum* experrectos ad docilem sollertiam & scita responsa animos, modestosque vultus spectaverim.“

Schumacher (tilforn Greve af Griffensfeld og Rigs-Canceller), som nu over 22 Aar havde siddet fangen, skulde herefter af sin Arrest være entlediget.

D. 11. (21.) Sept. Indfandt sig paa Frederiksborg, hos Kongen af Dannemark, den Keiserlige Greve af Starenberg, kommende fra Sverrig for at gjøre hos Hans Majestæt sin Opvartning, og derpaa fortsatte strax igien sin Reise ad Wien.

D. 12. (22.) Sept. Begav Rex Daniæ, samt det ganske kongelige Herskab og Hof, sig fra Frederiksborg til Kroneborg.

D. 14. (24.) Sept. Ginge 10 udrustede kongelige Drlogsskibe, under General-Admiral-Lieutenant Gyldenløves Commando, fra Kiebenhavn til Seils ned imod Kronborg, Hans Kongl. Majestæt (som nu paa samme Slot sig befandt) under Afsyn, hvor de da hilfede Hans Majestæt med dansk Løsen af Stykkerne, og siden, efter at de vare gaaen igiennem Sundet, kastede Anker under Lappen.

D. 20. (30.) Sept. Niels Muus, Rector Scholæ i Sæby, gjorde hos mig Ansøgning om Ordre til nogle Degne i Horns og Borglum Herred, at erlægge in natura det Korn, som de til hannem, ratione officii, aarligen burde at yde. Men jeg svarede hannem, at, som der i sidste Synodo Paschali er bleven concluderit, hvor meget de derfor udi Penge maa give, saa kunde jeg nu ikke gjøre derudinden igien en ny Forandring. Imidlertid skulde det ikke være nogen Degn, som sig godvilligen dertil vilde beqvemme, forbuden, sin Pension i Korn at udrede.

D. 22. Sept. (2. Oct.). Blev det, som en remarquable Ting, anseet, at begge nordiske Konger vare, denne og næstfølgende Dag, hver paa sin Side af Sundet, ifkun en liden Miil fra hinanden; nemlig Rex Daniæ paa Kronborg, og Rex Sveciæ paa Helsingborg Slot. Den svenske Konge lod, ved sit overskikkede Sendebud, vores Konge kiærligen hilse, og tilmelde hannem sin Nærværelse. Ligeledes lod Rex noster die sequ. ved sit Bud gjøre Regi Sveciæ kiærlige Complimenter.

D. 26. Sept. (6. Oct.). Om Eftermiddagen Kl. 2 døde paa Taarupgaard i Jylland Fru Anne Cathrine Friis, Sal. Tonne Juels, anno ætatis 69, viduitatis 15; beromt af

sin gudelige Gævmildhed mod Fattige, særdeles sine trængende Baarørende af Adelsstanden, til hvis Underholdning hun, prævia mariti ordinatione, sine efterladte Midler haver testamenteret.

D. 1. (11.) Oct. Saaom mig fra Sæby blev refereret, at Hans Ferslef, Collega der i Skolen, haver sig med Leiermaal forseet, og en Pige udi Albeck Præstegaard besøvet, skrev jeg strax til Rectorem Nicolaum Musæum, og lod ham vide, at Personen fik, indtil videre, ab officio at være suspenderet.

D. 2. (12.) Oct. En Times Tid efter Midnat, eller Kl. 1 Formiddag, døde paa Kiøbenhavns Slot den liden Prinds Christian, hans Kongl. Høiheds Prinds Frederiks første og eneste Søn. Hans Alder vaar ikkun 1 $\frac{1}{4}$ Aar. (Dette Dødsfald er ogsaa med en anden (Foghs) Haand indført den 4de October.)

D. 13. (23.) Oct. En fransk Marquis af *Tissedre*, som havde i Kiøbenhavn stultet den forrige franske Ambassadeurs Secreterer ihjel, blev indenfor Kronborgs nye Vold arqvebuseret.

D. 19. (29.) Oct. Sluttede det kongelige Herstab, efter aarlig Sædvane, par force Jagten ved Jægerspris, og vaar Kongen samme Dag nær ved en stor Ulykke. *)

D. 1. (11.) Nov. Assessor Arnoldus Dysfel vaar hos mig om Eftermiddagen og forebragte adskilligt, hvoraf jeg kunde fornemme en temmelig Misforstand allerede at være opkommen imellem hannem og hans Præst Hr. Hans Faber, hvilket mig ikke synderligt behagede.

D. 5. (15.) Nov. Om Eftermiddagen, men særdeles den paafølgende Nat imellem Løverdags og Søndag, gjorde Storm og Uveir temmelig Skade baade til Lands og Bands. I Nalborg gif Fiorden meget høit op og ind i Kiøbmændenes Pakfiældere, hvorved adskillige deres Vare bleve fordærvede. I Kiøbenhavn (hvor man holdt det for en Drean) blev Tagene mangesteds af Huse nedslagne. I Dresund løb en engelsk og hollandsk Galiot paa hinanden, saa det ene sank med Top og Tavl, og det andet med stor Nød blev salveret. Flere Skiberum bleve andensteds i Søen samme Tid forulykkede.

*) Jvf. herom Christian V. Dageregister, S. 357. 58. Niegel's Christ. V. S. 513. (Denne Ulykke bestod nemlig i, at en jaget Hjort, da den skulde modtage Dødsstødet, kastede Kongen til Jorden ved et Stød mod hans svage Side eller Hofte, m. m.)

D. 6. (16.) Nov. Eftersom Plankeværket omkring en fornemme Mands Have her i Aalborg vaar om Natten af Storm nedslagen, og han strax igien necessitate urgente vilde have det opreist, paa det at Syiin af Gaden ikke skulde komme ind, og med Kaalens Opvælselse samt Havens Opvælselse giøre ham Skade, ic., saa kom om Morgenen tidlig Tømmermanden, som til dette Arbeid vaar bestilt, til mig, og bespurgte sig, om han saadant idag, efterdi det vaar Sondag, maatte forrette. Jeg svarede hannem: „Gud give, at I godt Folk vaar altid saa conscientieus.“ Imidlertid kunde han, efterdi ommeldte Fornødenhed det udfordrede, oprette og nogenledes understøtte det nedfaldne Plankeværk, men lade med sin videre Tømren og Huggen til næstfølgende Sognedag beroe.

D. 11. (21.) Nov. Gik Commerceraad Nic. Jensen Arf (en stor Kiøbmand af Kiøbenhavn) ud af Sundet med et velmunderet kosteligt Orlogsskib, det Kiøbenhavns Baaben kaldet. *)

— Gik jeg fra Geheimeraad M o t h Skrivelse af 5. hujus, anlangendes den lutheriske Kirke i Heidelberg, til hvis Opbyggelse Kongl. Majestæt en Collect heraf Riget, ved Bænkens Udsættelse for Kiøbstædernes Kirkedøre, naadigst haver bevilget; og begierer derfor Hs. Excellence at jeg vil ved Præsterne lade Almueen til nogen Liberalitet herudinden formaae. **)

D. 15. (25.) Nov. Lod Hans Kongl. Majestæt ved en trykt Forordning forbyde al Kornudførsel her af Riget til fremmede Steder, formedelst Dyrtids Befrygtelse. Satte og i samme Forordning en Tært, hvorefter Kornet, indtil Hans Majestæt anderledes tilsigendes vorder, maatte betales, nemlig i Kiøbenhavn en Tønde Byg 12 Mk., Rug 21 Mk., Havre 6 Mk.; i Siælland, og de andre Provindsler: Byg 11 Mk., Rug 19½ Mk., Havre 5 Mk.

*) Dette Skib forulykkedes den 18. Dec. under den norske Kyst, ikke langt fra Stavanger. (s. nedenfor.)

**) Saaledes havde Christian V. i Aaret 1697 ogsaa givet Tilladelse til en almindelig Collect i Danmark, til en ny lutherisk Kirkes Opbyggelse i Saardam i Holland; hvorved (som man seer af et Brev til B. af 9. Aug. 1698) i Aalborg Stift var indkommet 57½ Rdr.

D. 5. (15.) Dec. [En Enke=Qvinde af Hals, Anne Jensdatter, beklagede sig for Biskoppen, at hendes Sognepræst, Hr. Fr. Bloch, havde om Loverdagen, foruden hendes Brøde nedviist hende fra Skriftestolen; hvorom B. strax tilskrev Præsten.] *)

D. 7. (17.) Dec. Kom et stakkels Qvindfolk af Bendslyssel til mig, som med stor Anger og bitter Bæmodighed beklagede, hvorledes hun 4 Gange haver sig imod det 6te Guds Bud med Leiermaal forseet, og saasom hun efter det sidste Leiermaal vaar af Skive Sogn forviist, saa haver hun siden paa 9 Mars Tid fra et Sogn til et andet omkring vanket, og imidlertid ikke vaaren til Herrens Nadvere, eftersom ingen Præst haver villet hende annamme. Hvorfore jeg skrev til Sognepræsten i Skive Hr. Jacob Brun, at han fik at antage hende, efter saadan hendes inderlig Attraae og Forkængsel, til den hellige Absolution og Alterens Sacramente.

*) Biskoppen erholdt den 13. (23.) Dec. følgende ret karakteristiske Svar:

„Belædle, høiærværdige Hr. Biskop! Af hans gode Skrivelse fornemmis Anne Jensdatters Klagemaal over hendes Afviisning fra Skriftestolen. Da hafver jeg først høiærværdige gode Fader paa det ydmygste at betafke for sit gode Raad og faderlige advarsel, hand mig meddeler. Men vidste gode Fader samme Qvindes lefnets Forhold, troer jeg nok, hun blef ikke kiendt uskyldig. Thi saalange jeg uwardig har været denne Menighed betroet, har hun altid været en sær forargelig lem her i Menigheden, særdeles hengiven til uafsladlig og affkyelig Drukkenstab, hvorved hun tiid efter anden har øvet adskillige grove stykker, som den hele Menighed kand bære Vidne om, og hun mange gange ved skriftestolen har været af mig advaret om, og sat til rette for. Men som hun nu har sat ald skikkelighed af synene, hvilket hende af mig i mange Voster skriftlig sykkeviis er givet tilkiende, vidste jeg ikke at kunde annamme saadan et Menniske, der ikke kommer til skriftestolen som en bedfærdig Synder og en Enke, men ilde componeret, og snart som et forstyrret Menniske, der med sin ublu mund forhindrede Guds Børns andagt i Kirken; hvorover jeg, andre til affty, har ladet hende træde af som en skiendegiest, der forarger Guds Menighed; dog ikke til hendes fordervelse, men til hendes Forbedrelse, i forhaabning hun maa giøre forsikring om et andet og stilleligere lefnets forhold.“ 2c. Hals Præstegaard den 9de Decbr. anno 1698.

D. 10. (20.) Dec. Udi Sundet imellem Helsingør og Helsingborg forulykkedes den Avis=Baad, paa hvilken den Norske Post vaar, som skulde gaae med Breve fra Danmark op til Norge, saa at han tilligemed alle de andre, som vaare inden Borde, tilsammen 13 Personer, druknede. Men Postsækken sled i Land.

D. (18.) 28. Dec. Under de Norske Kyster, ikke langt fra Stavanger, forulykkedes det skønne Skib, med hvilket Commerceraad Nicolai Jensen Arf vaar for nogle Uger siden fra Kiøbenhavn udlobet.

1699.

D. 7. (17.) Jan. Blev Justitsraad Povel Eggers af Kongl. Majestæt beskiftet til at være Statsraad, efterat han med Geheimeraad Moths ældste Datter vaar bleven forlovet.

D. 13. (23.) Jan. Om Natten Kl. imellem 12 og 1 døde paa Kiøbenhavns Slot meget hasteligen Hr. Adam Levin v. Knuth, Herre til Gissensfeld, Ridder af Dannebrog, Kongl. Majestæts Geheimeraad, Ober=Kammerjunker og Amtmand over Kiøbenhavns Lehn.

D. 16. (26.) Jan. Bekom jeg fra Rentekammeret Kongl. Majestæts udgangne Forordning om indeværende Aars Matricul=Skat. Ja, havde det maatt i dette Aar ved denne forblive, saa kunde Landsaatterne nok have vaaren tilfreds. *)

D. 20. (30.) Jan. Kom Hans Excellence Hr. Geheimeraad og Baron Hr. Jens Juul hjem igien til Kiøbenhavn fra det Svenske Hof, hvor han over Aar og Dag havde været i Ambassade. **)

*) Jvf. 21. Jan. (3. Febr.) hvor B. melder om Paabudet af et extraordinært Skattepaalæg paa Hartkornet m. m., for indeværende Aar.

**) D. 6. (16.) Dec. 1698 afreiste han „med en anseelig Comitæ, udi en høi=vigtig Ambassade“ til Stockholm.

D. 23. Jan. (2. Febr.). Resignerede Mag. Eiler Jac. Clerck, *Lector Theologiae Aarhusiensis*, dette sit Lectorat, som han i 13 Aar havde betient, med en latinsk Oration in Auditorio ved Aarhus Domkirke. Hans Successor Jacob Lodberg holdt strax derpaa sin orationem inauguralem samme steds.

D. 24. Jan. (3. Febr.). Udgik Kongl. Majestæts Forordning om et extraordinairt Skattepaabud for indeværende Aar, 1 Rdlr. af hver Lunde Hartkorn udi Jordegods, Skov og Møllestyld, Tiende, Hovedgaardstaxt, Geistligt Gods, Præste- og Degne-Jord, (foruden de allerede tilforn paalagte tributer); item befales enhver Tjenestekarl hos Bønderne at give i Skat 2 Rdlr.; hos Præster og Fogder 2½ Rdlr.

D. 31. Jan. (1. Febr.). Blev en kongelig Constitution og Anordning i Kiøbenhavn publiceret om det samme steds oprettede Assistentshuus

D. 8. (18.) Febr. Om Aftenen blev Statholder Gabels Gæste, Fru Ermegaard von Badenhaupt, i St. Peders Kirke i Kiøbenhavn med adelig Pomp begravet. Parentationen over Liget holdt Dr. Masius.

D. 10. (20.) Febr. Fra min Fætter Mag. Johan Bircheroed i Kiøbenhavn, Skrivelse bekommen af den 4de hujus, som iblandt andet formelder, at Tyve have samme Løverdags Nat brudt ind paa Consistorio Hafniensi og bortstiaalen af Universitets Cassa 500 Rixdlr.

D. 11. (21.) Febr. [I en Skrivelse til B. under denne Dag melder J. Ursin blandt andre Nyheder fra Kiøbenhavn: „Professor Christian Worm *) blev i Tirsdags kaldet af Hs. Majestæt til Vice-Præst til Nicolai (Kirke), og at succedere efter Hs. Belærverdighed Mag. Michaels (Tistorfs) Død; hvilket var vanskeligt at formaae; sær fordi Hs. Majestæt havde selv destineret det Kald til Mag. Deichmann.“]

*) Født 10. Jun. 1672; en Søn af Conferentsraad Vilh. Worm; blev allerede i sit 22de Aar (1694) Prof. Philos. ordinarius i Kiøbenhavn; men reiste udenlands i tre Aar (1695—98) og fik, efter sin Hiemkomst, ovennævnte Befordring, hvorefter han 1701 blev Cognepræst; 1710 Prof. theol. ord. o. s. v.; 1711 Biskop over Sjælland; † 9. Oct. 1737. —

D. 15. (25.) Febr. Bels. Frue Lisbeth Bilde til Sæbygaard indgav til mig et nyt Klagemaal over Hr. Albert i Bolstrup, fordi han ikke til privatam absolutioⁿem vil annamme en Karl, hvilken Landsdommeren haver, formedelst vitterlig Meeneed, dømt til Bremerholm.

D. 18. (28.) Febr. Havde den franske Ambassadeur Monsieur Chamilly sit offentlige Indtog i Kiøbenhavn med sædvanlig Solennitet, og mange Carossers Folge. Blev af tvende Geheimeraad, Hr. Frid. Gabel og Chr. v. Lenthe indledsaget. (Jvf. Christian V. Tage-Register S. 360).

D. 21. Febr. (3 Marts). Beskikkede jeg Niels Bache, Studiosum Alburgensem til at være Hører i Thisted Skole, udi Anders Borchhorst Sted.

D. 24. Febr. (6. Marts). Bekom jeg fra Geheimeraad Pless og de andre Rentekammerets Herrer en nærmere og skriftlig Forklaring over den sidst udgangne Skatte-Forordning, saasom adskillige havde frupuleret over dens rette Mening.

D. 26. Febr. (8. Marts). Vaar jeg om Morgenⁿen i Aalborg Hospitals Chor, og der, tilligemed en stor Deel af Byens fornemmeste Indvaanere, baade Geistlige og Verdslige, offrede Hr. Frands, som i Dag sang sin første Messe ibidem, hvortil han havde os samtlige indbuden.

D. 27. Febr. (9. Marts). Affærdigede jeg til alle Provsterne et ilende Bud, med Erindring om den høifornødne Varsomhed, hvilken de haver at udvise med de Mandtallers Indretning, som af Præsterne maa forfattes over Bønderne i deres Sogne til den paabudne Skats Udredning.

D. 6. (16.) Marts. [B. modtog, ved Skrivelse fra Geheimeraad Pless af 28. Febr., Efterretning om, „at Hans Kongl. Majestæt allernaadigst har resolveret, de til 11. Jun. 1694 oplaaante Capitaler (s. ovenfor S. 289) med deres Rente, paa forestaaende 11. Junii nærværende Aar at lade betale.“ o s. v.]

„Mag. Deichmann“ er den bekjendte Biskop Barth. Deichmann, der var Confessionarius og Reisepræst hos Prinds Carl, som ikke længe efter (den 7. Apr. 1699) kom hjem. Deichmann blev nu samme Aar Stiftsprovst i Odense; 1700 Biskop i Viborg; 1712 Biskop i Christiania, o. s. v.

D. 8. (18.) Marts. Havde den Kongl. Polniske Envoyé Hr. Galezky paa Kiøbenhavns Slot hos Kongen, Dronningen og Prindserne Audients.

D. 9. (19.) Marts. Begyndte man paa Kiøbenhavns Slot dette Mars Høiesteret at holde. Kongen, saavel som og Hans Kongl. Høihed Prinds Friderich, sade selv begge Retten med i Dag. Og vaar det første Gang som Kronprindsen i bemeldte Justits har taget sin Session. Hvilket siden 2 eller 3 Gange i denne Maaned skede.

D. 10. (20.) Marts. Maatte jeg, saavel denne som foregaaende Dage, med Bømodighed høre adskillige Degnes fra Landet, samt Hospitals og Kirke-Tieneres megen Klagemaal over deres ulidelig Besværlighed med det extraordinaire Skatte-Paalægs Udredelse.

D. 11. (21.) Marts. Fra Assessor Dysfel paa Segelstrup modtog B. et Brev af Dags Dat. hvori bl. a. forekommer:

„Nu maa jeg incommodere Eders Høiarværdighed igien. I
 „Søndags sidder den ene af mine Bønde-Qvinder i Braa Sogn, i
 „Braa Kirke, i hendes ordinaire Stole Stæde, i hvor vel der sad en
 „ganske ung Bønde-Kone, uden for min Bøndes Kone, som var en
 „aldgammel Kone, som min ikke fortrød; mens den Unges Tienestepige
 „satte sig næst op til min Bønde-Kone, og der min Bønde-Kones
 „Døttre, som ere gamle Piger, kom i Kirken, og vilde satte sig næst
 „hos deres Moder, rakte Tienestepigen omkring min Bønde-Kone, og
 „tog hendes Madmoder i Armen, paa det at min Bøndes Døttre ikke
 „skulde komme til at sidde næst hos deres Moder; hvorudover Tieneste-
 „pigen trængte sig oven paa min Bønde-Kone, saa hendes Forklæde
 „faldt fra hende, saa min Bøndes Kone maatte skyde Pigen fra sig,
 „og maastee da rørte ved Tienestepigens Kind med hendes Haand, som
 „dog ikke kunde hielpe andet, end min Bøndes Døttre maatte sidde
 „neden for Tienestepigen i Kirken: i hvor vel min Bøndes Kone bør
 „efter Leven, som den der ældre er, og snart kan være Moder til den,
 „som sidder uden for hende, at have det yderste Stæde i Stolen.
 „Dette skeete der Præsten (Hr. P. Holst) stod for Alteret, som han
 „hverken horte eller saae, saasom derved skeede ingen Allarm eller For-
 „argelse i Kirken.“

D. 12. (22.) Marts. Døde i Trondhiem af calculo den navnkundige og vidtberømte Peter Schumacher, som tilforn kaldtes Greve af Griffenfeldt, og havde for 23 Mar siden betient Groß-Cancelers høie Charge i Dannemark.

D. 23. Marts (2. Apr.). Besaae jeg mig allevegne omkring i den skønne og magnifike Mariager's Kirke, og saa der iblandt andet Mærkværdigt Hr. Styge Krumpens fordums Episcopi Burglanensis Monument og Gravskrift, som udi den Søndre Side i Muren findes indsat.

D. 26. Marts (5. Apr.). En Boghandler fra Kiøbenhavn tilbragte mig et Exemplar af den nylig ved Trykken publicerede Relation om det bedrageriske Diavle-Basen.

D. 7. (17.) Apr. Kom Hans Kongl. Majestæts Søn Prinds Carl hjem til Kiøbenhavn fra sin Udenlandsreise, som han paa fjerde Aar i fremmede Riger og Provindsfer havde gjort.

D. 10. (20.) Apr. Recommenderede jeg med min Paa-skrift Sognepræstens i Hiardemaal, Hr. Mads Mogensens underdanigst Supplik til Kongl. Majestæt anlangende to øde Gaardes Jorder i Østerild Sogn, med hvilke hans Formand til sit Kalds Forbedring haver vaaren beneficeret, og han derfor gjør Ansøgning om, at de samme fremdeles udi Benaadning maa beholde. (24. Apr. fik B. Brev fra Kammerraad Hr. Klotzken i Rentekammeret (paa Tydsk), at Hr. Mads Mogensen ikke kunde opnaae det ansøgte.)

D. 15. (25.) Apr. Blev Hans Kongl. Majestæts Fødselsdag celebreret i Kiøbenhavns Universitet med en Oratione Panegyrica, hvilken Rector Magnificus Christian Reizer paa Auditorio holdt, udi Hans Kongl. Hoiheds, Kronprindsens, item Prinds Carls og Prinds Vilhelms, samt den franske Ambassadeurs Monsr. Chamilly's og adskillige flere Herrers præsentz.

— Om Eftermiddagen blev iligemaade in Academia Regia Equestri en panegyrisk Oration holdt ved en af Academisterne, Carsten Worm, Mathias Worms, kongelig Justitsraad og Præsident udi Ribe, hans Søn.

D. 17. (27.) Apr. Fik Jomfru Rosenkrantz, som med Forgift havde søgt at ombringe Jomfru Dalvig, sin Dom til at halskugges.

D. 27. April (7. Mai). Blev paa Kiøbenhavns Slot, hendes Majestæt Dronningen til Ære paa hendes Fødselsdag, holdt og anrettet en prægtig Mafferade.

D. 30. April (10. Mai). Major Mesting, en norsk Herremand, nu i Tjeneste ved Regis nostri Auxiliar-Tropper, besøgte mig om Aftenen.

D. 5. (15.) Mai. Tilbragtes mig fra Cancelliet Kongl. Majestæts naadigst Befaling, anlangende en almindelig Almisse- og Benge-Collect her af Stiftet at indsamle til de, formedelst Religionen af Frankerig fordrevne, fattige Protestanter. (Herom lod Biskoppen den 21. Mai lyse fra Prædikestolen i hele Stiftet.)

D. 8. (18.) Mai. Havde Baron Christian Gyldencron, Friherre af Billhelmsburg, Bryllup i Kiøbenhavn med Hr. Mathias Moths, kongelig Geheimeraad's ic, yngste Datter, Jomfru Amalia Margrete Moth.

D. 31. Mai (10. Jun.). Tog Arveprindsen af Brunsvig-Wolfenbüttel, *Augustus Wilhelmus*, med sin Gemahl, *Sophia Amalia*, fra Friderichsburg, hvor de sig i nogle Uger havde opholdt, og forsojede sig over til Skaane og siden op til Stockholm.

D. 11. (21.) Jun. Vaar Amtsforvalteren af Thisted, Jens Hansen, hos mig. Og expostulerede jeg samme Tid temmelig med hannem, formedelst de idelige Executioner og Tribulæer fra Amtstuen, hvilke Kirketienerne i Thye og Morsøe dagligen maa være undergivne, endogsaa for de Skatter, som dennem ikke tilkommer at betale. Vel lovede han, derpaa at skaffe Bod, om det ellers vil frugte noget.

D. 16. (26.) Jun. Om Morgenen Kl. 4 døde paa Stadsgaard [senere Constantinsborg] i Nørre Jylland Baron Constantin Marselis, Friherre af Marselisborg, Herre til Stadsgaard og Nyegaard, anno ætatis 52.

D. 17. (27.) Jun. [B. modtog Brev fra Hr. Peder Syv i Hellested, hvori denne melder, at Habakuf Jacobsen Røck, der vaar forlovet med hans Datter Bibeke, af Kongl. Majestæt er kaldet til Øster- og Vester-Hassing Sogne i Aalborg Stift, „dem han dog aldrig begierede eller vidste engang at være ledige, førend han fik Kongl. Majestæts allernaadigste Tilfagn og siden Brev derpaa, m. m.“]

D. 21. Jun. (1. Aug.). En Mand af Hauerlev i Han-Herred, Jens Iversen, kom meget forrigfuld og angergiven til mig, formedelst hans lidet Barn vaar hos hannem og Moderen

om Matten bleven dødt. Og enddog han serio juramento bekræftede, at hverken han eller hun vaar i ringeste Maader Aarsag til dets dødelige Afgang, men at det efter nogle Dages foregaaende Svaghed havde imellem deres Hænder, da de begge vare vaagne, udi et suffocativ=Skrig opgivet Anden, Præsten iligemaade med dennem testede, at Barnet vaar i samme Dage dødelig frank, ic., saa begierede den stakkels Mand dog, at han og Hustruen maatte for deres urolige Samvittighed tilfreds at stille, staae aabenbare Skrifte. Der jeg spurgte hannem, hvoraf de kunde have sliq Samvittigheds Nag, efterdi de vidste sig udi Barnets Død aldeles uskyldige, ic., svarede han mig: fordi vi ikke lod giøre Bøn for det af Prædikestolen, medens det vaar sygt; saa og fordi vi havde ingen af Naboerne overværendes, den Tid det døde. Men, som ingen af disse Poster vaar nogen *sontica causa*, at lade dennem tage offentlig Skrifte for, konsulerede jeg deres omme Samvittighed med Trost og Formaning, og skrev til Præsten Hr. Lauritz Hansen, at han in *domestico colloquio*, saavel som og i Skriftestolen, naar de sig til *privatam absolutionem* for hannem fremstiller, vil giøre det samme, og deres *conscientias* paa bedste Maade tranquillere.

D. 25. Jun. (5. Jul.). Hr. Anders Skive, Sognepræst i Hvidberg udi Thye, beklagede sig skriftligen for mig over Palle Raases paa Lyngsholm, hans ugudelige Forhold og insolentz i adskillige Maader.

D. 26. Jun. (6. Jul.). En Qvinde i den Landsbys Hørsens i Bendshysel, efterat hun den 14. Jun. næsttilforu havde født tvende, paa Hænder og Fodder vanskabte Børn, og vaar derudover kommen i Melancholie og Sindets Urolighed, løb hun ud i Dag tidlig og druknede sig selv i en Dam paa Marken.

D. 6. (16.) Jul. [B. beretter, at han ved en Hændelse har faaet at see i Originalen (dat. 31. Jul. 1645) en af de edelige Reverser, som Biskop Jesper Brochmann forðum lod sig give af de theologiske Candidater, som han i Examen havde befundet „rudiores.“ De maatte forpligte sig til „*diligenti & assidua locorum communium, nec non sacrorum monumentorum lectione*,“ at oprette det forsette.]

D. 21. (31.) Jul. [Ved Catechiseringen i Hum Kirke, Annex til Saltum, fandt B. at de forsamlede Børns og Tienestetyendes „progressus catechetici nogenledes kunde passere.“ — „Men — tilføier han — hvad de Gamles Høviskhed angaaer, da maatte jeg vel kalde denne en meget grov Menighed.“]

D. 22. Jul. (1. Aug.). Om Aftenen reprehenderede jeg med mundtlig og skarp Advarsel Pastorem loci Dn. Andream Andreae, formedelst at han, Menigheden til scandalum, holdt endnu i sit Huus en Studiosum, navnlig Peder Joensen, som haver forleden Aar besøvet hans eneste Datter, og ei siden vilde ægte hende. Hvorfore jeg sagde hannem, at hvis han ikke uforsøvet lod samme Person qvittere sit Huus, vilde jeg finde anden Raad dertil. Det samme jeg og lod Karlen vide.

D. 23. Jul. (2. Aug.). Om Aftenen gik jeg omkring paa Sommerbye Kirkegaard og besaae nogle ibidem forefundne antiquiteter, nemlig adskillige udi underlige Figurer udgravne Stene, som i Kirkens Muur ved dens første Opbyggelse ere indsatte: hvorom Folket der paa Steden haver adskillige og besynnerlige Traditioner. Siden pernocterede jeg udi Karup Præstegaard.

D. 29. Jul. (8. Aug.). Om Formiddagen examinerede jeg den latinske Skole i Nykøbing. Res hic votis parum respondententes inveni. Ludi-Rectori Falk Christensen gav jeg min alvorlige Mening tilkiende, at han paa en og anden Feil i Skolens Administration fik at raade Bod, saafremt han ikke en skarpere Tilrettesættelse vilde forvente

D. 2. (12.) Aug. [I Dragstrup Kirke, hvor Præsten Hr. Ananias Beyer prædikede Kl. 7, forfarede Biskoppen „Ungdommens Forfremmelse i deres Saligheds Kundskab med slet Fornøielse.“ „Finitis Sacris sædam ejusdem Pastoris helluationem & dissolutum vitæ genus, seriis comminationibus & aculeatis verbis acriter reprehendebam.“]

— Til Middag spisede jeg i Soelberg Præstegaard. Og blev mig imidlertid tilbragt Skrivelse fra Provsten i Tersløf Herred, Hr. Anders Jensen (i Bredkiær), som gav tilkiende at hans Datter vaar igien bleven funden, men beklagede, at hendes Fæstemands (Hr. Peder Brønlands) ufornøielig Comportement imod hende havde foraarsaget sliq Ulempe, at hun paa nogle Dages Tid

havde (Forældrene til største Græmmelse og Belymring) været entviget *). Horis pomeridianis vaar jeg i Soelberg Kirke — men de som sig for mig paa Gulvet fremstillede vaare in rerum divinarum notitia uigelig grove. Marsagen vilde Præsten (Hr. Eph. Svabonius) henvende paa den gamle og næsten udlevede Degns Udygtighed til Born at undervise.

D. 6. (16.) Aug. Siden (efter Catechiseringen om Morgenens ganske tidlig i Helligsø) vaar i Kirken en svar Bulder opreist, da jeg tog frem det skriftlige Klagemaal, som Menigheden præcedente vesperà havde til mig indgivet over Sognespræsten, Hr. Jacob Skive. Jeg gif samme Memorials Poster Stykkevis igiennem, og adspurgte Almuen om de alle disse gravamina vilde vedstaae. Hvortil de fleste affirmativè svarede. Men, som jeg vel fornam, plurimas eorum criminationes ex mero odio et malitià esse profectas, compescerede jeg deres petulantiam med alvorlige Trudsler, om de ikke deres Præst med større Kiærlighed og Ærbødighed beeguede. Dog lod jeg ogsaa hannem derhos, saavel publice som privatim, min Mening forstaae, nemlig at han fik at remedere, hvis Gauter hos hannem kunde findes, saafremt han ikke en skarpere Tilrettesættelse vilde forvente, ic. Hvorpaa han og de Ældste i Menigheden, jussu med, porrigerede hinanden dextras in mutuam reconciliationem.

D. 14. (24.) Aug. **). Kirkens Brøstfældighed paa denne Sted (Hausted, Annex til Keer Sogn) vaar langt større end jeg havde formodet, saa at jeg, formedelst den giennemtrængende Vind fra hine brudne Lofte og Tæge, med Besværlighed stod og forréttede mit Embede. Hvorudover jeg strax gjorde ved Provsten fornøden Anstalt om Reparationens betimelige Foretagelse, og lovede endeel Penge dertil fra andre Kirker at forstrække.

D. 17. (27.) Aug. Forlod jeg Wadum om Morgenens, og kom i Jesu Navn hjem til Aalborg Kl. 8, der jeg havde paa denne Reise vistret i 2 Skoler og 37 Kirker.

*) B. havde, i et Brev fra sin Hustru, den 21. Jul. faaet den Efterretning: at „Provstens Datter i Brethær var i disse Dage usformodentlig bleven borte.“

**) Om Biskoppens Visitationsreise er intet indført i Dagbogen fra 7. til 13. August.

D. 19. (29.) Aug. Besøgte jeg Cancellieraad Bernt Due om Formiddagen i sit Logement til Niels Nysfoms, og trøstede hannem i hans Dødskamp.

D. 21. Aug. (1. Sept.). Brev bekommen fra Biskop Gerner i Viborg, som (efter skriftlig Relation fra nogle høie Officerer) giver god Fortrøstning, at det Holsteiniske Væsen ei til nogen alvorlig Hostilitet skal udbryde, men snarlig amica compositione vorde dæmpet. Det Gud give!

D. 25. Aug. (4. Sept.). Om Eftermiddagen døde paa Kiøbenhavns Slot Hans Kongl. Majestæt Kong Christian V. o. s. v. [B. tilføier, at „saasnart Aanden vaar af den salig Herre“ blev hans Død udraabt af Binduet mod Slotspladsen af Grev Reventlow. Jvf. Chr. V. Tagereregister, S. 376.]

D. 3. (13.) Sept. Lød jeg af vore Prædikestole i Aalborg første Gang giøre Bøn for det Kongl. Herskab, mutatis regnantium nominibus; enddog ingen Ordre vaar endnu herom til mig ankommen. (Befalingen ankom den 4. Sept.). Samme Dag tog jeg og min Hustru Traur-Habiten paa; men de andre Byens Indvaanere tøvede saalænge hermed, indtil den kongelige Forordning herom vaar bleven publiceret. Orgeleverkernes Lyd lød jeg ogsaa udi vore Kirker idag ophøre.

D. 4. (14.) Sept. Ankom til Kiøbenhavn Hertugens af Ploen Gesandt og anmeldede Kongen sin Herres condolentz over hans Sal. Hr. Faders Død, samt gratulation til hans Majestæts succession i Regjeringen.

D. 5. (15.) Sept. Ankom Hertugen af Württemberg, Ferdinand Wilhelm,*) til Kiøbenhavn, saasom Hans Kongl. Majestæt havde i disse Dage beskiftet hannem til Generalfeldtmarskal over alle Tropperne her i Riget og tilhørende provincier, baade til Hest og Fods.

D. 9. (19.) Sept. Indsandt sig ved Hoffet i Kiøbenhavn et Sendebud fra den Holstenske til Gylcksburg residerende Hertug, og aflagte hos Kongen sin Principals condolentz og gratulation.

*) Han var en Son af Hertug Frederik af W., Stifter af den Neustadtske Green af den Stutgardske Linie; født 12. Sept. 1659; død i Sluys 7. Jun. 1701. (Voigtel. Tab. 115.)

D. 10. (20.) Sept. Ankom til Aalborg Justitsraad Christopher Bartholin, som havde faaet kongelig Befaling at annamme paa hans Vegne corporlig Ced af alle verdslige Dyrigheds og Civil-Betiente her udi Stiftet, foruden det at han tilligemed skulde tage den af Geistligheden.

D. 11. (21.) Sept.. Om Formiddagen Kl. 9 indsendt Justitsraad Christopher Bartholin og jeg os udi Conventstuen ved den Hellig Aands Kloster, hvor Ministerium eller Præsteskabet af Aalborg (undtagen Mag. Keenberg, som laae syg), item tilligemed dem Medicus noster Practicus Dr. Grimberg, Rector Scholæ Mag. Severinus Ware, og Kirkeskriveren Michel Lunge samtligen comparerede, og (siddende tilhobe paa Knæene paa en lang Skammel) gjorde Regi nostro Augustissimo deres corporlige Trofsabs-Ced; hvilken de siden, enhver for sig, ogsaa skriftligen indgave. Efter dem lode vi ligeledes alle Kiær-Herreds Præster indkomme, og paa samme Maade juramentum homagii baade mundtlig og skriftlig aflægge. Vi tvende ovenbemeldte, nemlig Bartholin (som havde en lang Sørgekappe paa) og jeg, skiftedes in isto actu, hoc et sequentibus diebus til Ceden for hine Geistlige stando at oplæse, den de saa efter vor Mund Ord fra Ord repeterede.

D. 12. (22.) Sept. Affærdigede Justitsraad Bartholin og jeg skriftlig Ordre til Provsterne i Thy, Mors og Vester Han-Herred, at de, tilligemed alle deres underhavende Sognepræster, Capellaner og Ludi-Rectoribus, skulde møde i Thisted Tirsdagen den 26. Sept. førstkommende, til at aflægge i Byens Kirke ligeledes den Ced, som vi, Regiæ Majestatis nomine, maatte af dennem annamme. *)

D. 14. (24.) Sept. Havde vi en meget stor Formørkelse udi Solen, hvis Lige i disse Lande ei vaar seet siden anno 1634.

*) I et Brev af 24. Sept. fra B. (der ved Upasselighed hindredes fra, selv at komme til Thisted) til Sognepræsten i denne By skriver han: "Saa vilde og Hr. Magisters Kiæreste være af den Godhed at lade i "Kirken, hvor Ceden skal gøres, sætte en Skammel ovenfor Chorsdøren, "saa lang at 7 eller 8 Personer tillige kan paa den samme mægeligen "sидde paa Knæene. Hvilken Skammel maa med Sort overtrækkes, og "oven for den sættes et lidet Bord, ogsaa med et sort Tæppe over, "hvor Blæk og Pen maa være tilrede for dennem, som den skriftlige "Ced sammefædts skulde underskrive."

Den begyndtes lidet efter Kl. 9 flet Formiddag, og varede ungefær 2½ Time.

D. 14. (24.) Sept. Om Aftenen Kl. henved 8 Slet døde i Aalborg, efter en meget langvarig Svaghed, Mag. Peder Clausen Keenberg, Sognepræst til St. Botulphi Kirke og Provst over Clerestet sammesteds, anno ætatis 56, ministerii... [Biskoppen havde samme Dags Formiddag besøgt ham.]

D. 16. (26.) Sept. Bortskiffede jeg med Posten til hans Kongl. Majestæt min allerunderdanigste Trostabs=Ced, som jeg, efter den sædvanlige Form, skriftlig havde forfattet, og med min Haand og Signet stadfæstet.

D. 5. (15.) Oct. Havde Etatsraad Christen Scheel Otthesen til Balløe Bryllup i Kiøbenhavn med Geheimeraad Hr. Christian Siegfried von Plessens Datter.

D. 8. (18.) Oct. Mag. Søren Ware kom til mig efter Aftenfang med indstændig Begiering, at Degnene, som til Scholam Alburgensem skulle pensere, maatte i forestaaende Synodo med nogen skarp Advarsel tilrettesættes, formedelst deres Nachlæsigthed med samme Pensioners aarlige Udredelse.

D. 11. (21.) Oct. Efter Landemodet forsoiede jeg mig med samtlige Præpositis hen paa Conventhuset, hvor jeg med en Oratione synodica panegyrica gratulerede Hans Majestæt, vores nu regierende allernaadigste Konge sin Natalem, som i Dag indfaldt, samt Dpftigelse in thronum avitum.

D. 16. (26.) Oct. Om Aftenen ankom til Aalborg fra Kiøbenhavn kongelig Feltmarschal Greve Wedel, tilligemed begge sine Sønner; reiste næstfølgende Morgen tidlig bort igien over ad Bendsysfel og Gladstrand, for at gaae derfra til Skibs over til Norge.

D. 17. (27.) Oct. Ankom til mig, med et Skiberum fra Nyborg, et stort Partie Exemplarer af Dr. Thomas Kingos Nye Psalmebog, og Gradual, som han begierede, at jeg udi mit eget, samt Aarhuus og Viborg Stifter, vilde distribuere.

D. 18. (28.) Oct. Kom Hans høie Excellence Hr. Christian Gyldenlov igiennem Aalborg, for at gaae tilligemed Grev Wedel fra Gladstrand til Norge, foruden flere høie Officerer, som i disse Dage did opreiste.

D. 19. (29.) Oct. Gik den kongelige Danske Orlogsflode fra Kiøbenhavn til Seils ad Østersøen, under Admiral v. Stöckens Commando, bestaaende af 12 Capital-Orlogsskibe og 6 Fregatter.

D. 28. Oct. (7. Nov.). Lod Kongen ved trykt Placat naadigst forbyde at brænde Brændeviin, enten af Hvede eller Rug overalt i Danmark og Norge.

D. 31. Oct. (10. Nov.). Havnede Kongl. Majestæts Skibsflode i Kiøge Bugt, og lod kun nogle Fregatter blive tilbage i Søen at krydse.

D. 1. (11.) Nov. Lod jeg i St. Botulphi Kirke baade Prædikestolen og dens Himmel, saa og Alteret og Altar-Tavlen (in Regii funeris honorem) med fort Bai overtrække, men siden 2 Dage derefter igien nedtage.

D. 2. (12.) Nov. Blev Kongens Liigbegængelse med Solemnitet celebreret overalt i Danmark og tilhørende Provindser, men fornemmelig i Kiøbenhavn o. s. v. *)

D. 10. (20.) Nov. Reiste den danske Generalfeltmarschal, Hertugen af Würtemberg, fra Kiøbenhavn ad Holstein, for at mønstre de sammesteds forsamlede Trupper.

D. 24. Nov. (4. Dec.). Gik jeg Skrivelse fra Velb. Otto Marsviin paa Trudsholm, med Copie af Kongl. Majestæts Skiede (28. Oct. 1699) paa Jura patronatus til Lømmerby og Lild Kirker i Vester-Hanherred, hvilke hans Majestæt til bemeldte D. Marsviin haver bortsolgt.

D. 28. Nov. (8. Dec.). Lod hans Kongl. Majestæt sin Forordning udgaae om de rette nye Almanacker, som i disse Riger og Lande skal herefter følges, og befoel, Calendarium Gregorianum i tilkommende Aar hos os at optages, i det at Februar Maaned skal i bemeldte Aar 1700 et have flere end 18 Dage, men vi næst efter den 18. Febr. skal tælle den 1. Martz og saa fremdeles. Hvorved Paaske-dag, som i Aaret 1700 skulde

*) Liigprædiken holdtes i alle Kiøbenhavns Kirker Kl. 1 Eftermiddag, efter Klokkernes foregaaende Ringen. Biskop B. prædikede ved samme Tid i St. Botulphi Kirke i Aalborg over den forestkryvne Text "om Kong Davids Endeligt og Afsted"; og Exordium af Jobs Bog 26. 7—11. Den 7. Nov. udgik kongelig Befaling, om at ephære med Klokkernes Ringen.

juxta Calendarium vetus s. Julianum, have indfaldet paa den 31. Marts, holdes den 11. April. Denne vaar en sær remarquable Forordning, hvorved Stikus novus, hvilken de forrige Konger Frederik II., Christian IV., Frederik III. og Christian V. nu i 118 Aar, propter rationes politico-sacras, havde vægret sig ved at antage, blev omsider hos vores Nation introduceret.

— Efterat den største Deel af Geistlighedens her i Stiftet deres Supplicationer til Kongen om deres Bestallingsbrevs, samt andre Benaadningers Confirmation, vaar allerede til mig indkommen, saavel som og de Penge, hvilke for samme kongelige Confirmationer udi Cancelliet skulde udgives: saa leverede jeg det tilhobe til Hr. Niels Winde, Sognepræst i Giøll, og hannem dermed til Kiøbenhavn affærdigede. *)

— Med bemeldte Hr. Niels Winde tilskiffede jeg ogsaa Bispen i Siælland, Dr. Bornemann, den Collect, som efter kongelig Befaling (i. 5. Mai) vaar af Aalborg Stift indsamlet til de af Franrige for Religionens Skyld fordrevne Protestanter.

D. 30. Nov. (10. Dec.). Om Natten, lidet efter Kl. 1, blev Dronning Louise forløst paa Kiøbenhavns Slot med en ung Prinds; hvorpaa Stykkerne af Boldene i Morgenstunden bleve løsne, og Trompeterne lode sig lystig høre. (Prindsen blev samme Eftermiddag Kl. 4 døbt af Hofprædicanten Dr. P. Jespersen.)

D. 18. (28.) Dec. [Modtog B. og Stiftamtmand Meiercrone i Aalborg den kongelige Befaling af 9. Dec, at der skulde forholdes efter Loven, med Kornets Capitels-Tart aarligen at sætte; og siden det kongelige Kammer-Collegium og andre Vedkommende samme at notificere. „Dg er saaledes atter

*) Biskop B. havde den 11. Nov. herom tilskrevet Provsterne i sit Stift, og tilmeldt dem, at uagtet han, tilligemed de andre Biskopper i Landet, „nok som derpaa havde arbeidet, at nogen Moderation for Geistligheden maatte erlanges i deres Expenfer, som til de kongelige Confirmationer paa deres Embeder udkræves, saa haver den dog ei været at obtinere.“ (Endeel fattige Præster i Aalborg havde beklaget deres Nød for Biskop B., og forestillet ham, hvor haardt det vilde falde dem, at urede disse Expenfer.) Provsterne maatte derfor paaminde samtlige Præster om at indsende deres Suppliker om Confirmationen paa den tilbørlige Sort stemplet Papir, tilligemed Pengene, som den i Cancelliet vil koste, og „som i Kroner maa leveres.“ Den „hæderlige Præstemand af Bendshøvel,“ som havde paataget sig den Umage, at bringe samtlige Suppliker med Pengene til Kiøbenhavn, havde Biskoppen til Reifens Dankofstninger lovet en halv Rixdaler af hver Supplicant.

ophævet de tvende foregaaende Mars Anordning, efter hvilken vi skulde fra Cancelliet indhente Capitels-Risobets Ratification, inden det maatte validere.]

— Velb. Erik Raas, paa Fadersbøll i Thy, tilskifede mig Kongl. Majestæts Brev af den 31. Oct., at han maa komme udi Egtteskab med sin Farbroders Datter, Anne Helvig Raas, naar han først, efter min billig Sigelse, faaer givet noget til næste Hospital. Og skrev han mig derhos til, med Begiering, at jeg, i Henseende til hans slette Tilstand, vilde herudinden bruge nogen lemfældig Moderation med hannem.

D. 24. Dec. (3. Jan. 1700). Blev General-Lieutenant Samuel Christopher von Plessen, efter kongelig Ordre i sit Hus i Kjøbenhavn arresteret, og med 12 Musqveterer bevaaget. Brigadeer Krabbe forkyndte hannem Arresten, og fratog hannem samme Tid, jussu Regio, Ridderordenen af Dannebrog. Marsagen til denne Unaade vaar hans uforfærlige Forhold paa Møen, der han i den forrige Konges Tid vaar Oberst over Gården; saasom man i disse Dage efter saadan hans Administration stærk inquirerede.

D. 26. Dec. (5. Jan. 1700). Biste Raadstuefriveren Søren Lunge mig en kongelig Befaling af den 14. Dec., til Borgemeester og Raad udi Aalborg præcedente Vespera ankommen, hvorudi Byen befales, at forstrække Kongen til Laans 6000 Rdlr. mod fornøielig Pant og Forsikkring.

D. 31. Dec. (10. Jan. 1700). Blev den nyforordnede Kirke-gradual og Psalmebog [Biskop Ringos] udi de øvrige Kirker i Dannemark og Norge, hvor det ikke allerede tilforn vaar sseet, efter Regis Friderici IV. Befaling i lige Maade introduceret. *)

*) Ringo havde i October (som man seer af et Brev fra ham til B. af 8. Nov. og andre tidligere) ladet sende Gradualer og Psalmebøger i Detav og Duodez til samtlige Kirker i Aalborg Stift, og de andre jydse Stifter. Til Salg sendte han desuden til Aalborg 300 Psalmebøger i Duodez, hvis Priis var 2½ Mark i Materie. Vilde nogen vederhæftig Bogbinder kjoibe og strax betale alle Exemplarer, vilde han lade dem for 2 Mark Exemplaret. (J Laur. Arelsons af J. Bøcher udg. Dagbog, Aalb. 1813, S. 155, omtales at disse Psalmebøger ere trykte i Ringos eget Trykkeri, og at han "ved dem samlede en stor Hob Penge af Kirkerne.") Jvf. 29. Marts 1700.

1700.

D. 10. (20.) Jan. Borgemeester Christen Ruus af Søby kom i mit Huus, ante meridiem, med nye Klagemaal over deres Sognepræst, Hr. Melchior, formedelst at han med adskilligt ulovligt Kiøbmandskab og Forprang gier deres By og Borgere Indpas og Forsang udi deres borgerlige Næring.

D. 11. (21.) Jan. Resignerede Hans Excellence Geheime raad Chr. Siegf. von Blesfen, med en jårlig Afstedstale udi det kongelige Rentekammer i Kiøbenhavn, sin Ober-Direction over samme kongelige Collegio, som han til det gemene Bedste, og med Undersaatternes store Fornøielse, i 8 Aar be-
rømmeligen haver ført. *)

D. 26. Jan. (5. Febr.). Blev de danffe Krigsfolk, som laae i Rendsborg og omkringliggende Stæder og Dorper indquarterede, af Generalen Duc de Wirtemberg beordrede at holde sig til marche parat, og bleve Bomber og Stormredskab til-lavede; saasom man ved dette nu indfaldende Frostveir vaar bleven tilsiinds, Ducis Holsatii Fortaliteter at attackere. Hvor-
udover Fyrstens Landsaater allevegne i Slesvig og Holsteen begyndte, deres Mobilier og Gods at bortflytte, saasom de sig for fiendtlig Plustren befrygtede.

D. 27. Jan. (5. Febr.). Bortreiste fra Kiøbenhavn til Sachsen Generalmajor Tramp, beskicket til Hans Majestæts envoyé til Kongen af Polen.

D. 29. Jan. (8. Febr.). Om Aftenen flyttede Enkedronningen Charlotte Amalia fra Kiøbenhavns Slot hen i den gamle Gyldenløves palais paa Kongens Ny Torv, som Hendes Majestæt sig af bemeldte Gyldenløve til Kiøbs havde tilforhandlet; og lod hun samme sit nye Palads fra denne Tid kalde Charlottenborg.

D. 30. Jan. (9. Febr.). Mag. Henrik Stampe, Pastor Ham-
merensis, vaar hos mig om Morgenen og lod mig see kongelig Majestæts Brev, som han i disse Dage fra Kiøbenhavn havde bekommet, anlangendes, 3000 Rdlr. at laane til Maje-
stæts Fornødenhed.

*) Han reiste siden, den 5te Mai, til Prinds Georg i England, og kom tilbage den 29de October.

D. 15. (25.) Febr. Erlagde jeg for mig og min Familie den paabudne Kopskat og Hesteskate for begge Terminer, med Penge 56 Rdlr., efterat vi udi 8 Aar for deslige Personal-Skatter havde vaaren forskaanede. *)

D. 18. (28.) Febr. Om Eftermiddagen Kl. 5 havde den franffe Ambassadeur Mr. Chamilly første Gang hos Hans Majestæt Kong Frederik Rudents paa Kiøbenhavn's Slot, hvor han blev opført med 6 kongelige Sørge-Carosser. (Hans Forretning bestod denne Gang allene i at aflægge Condolents og Gratulation.) **)

D. 1. Marts. I Danmark og Norge, samt alle tilhørende Provincier (undtagen Island og Færø, hvor man ikke saa snart om Kongl. Majestæts Billie kunde blive videndes) skeete fra denne Dag Anfang med Tidens og Dagenes Regning, efter Stilum novum, eller Cal. Gregorianum.

D. 3. Marts. Blev Grevinde Birgitte Skeels, Geheimeraad Knud Totts Frues Liig udi St. Nicolai Kirke i Kiøbenhavn om Aftenen med høi anseelig Comitæt begravet. Barentationen holdtes af Sognepræsten Mag. M. Henrichsen.

*) I et Brev til General-Admiral Baron Jens Zuel, af 13. Marts 1700, fører Bircherod Klage over, at Borgermester og Raad i Aalborg, „tilligemed deres underhavende Borgerfskab“ aabenbart have ladet sig forlyde med: at samtlige Stadens Geistlige skulde forpligtes til at bidrage til den Baadsmandsskat, der, i Anledning af den udgaaede Ordre om Baadsmands Udredelse af Kiøbstæderne, blev at erlægge. B. „formoder dog paa egne og samtlige Geistliges Begue, „at saadan en godt Folks Insolens og hadsfulde Drift ikke bliver holdt „dennem tilgode; saa at de paa sig Maade den høie Dyrigheds ordre „til vores Undertrykkelse vrangellig skulde fortoffe.“ Som Grunde berimod anfører B. D. Lovs III. 4. 11, saavelsom de Geistligheden forundte Privilegier. Siden Aarets Begyndelse har Biskoppen til sin Bestallings Confirmation og til den paabudne Kopskat, m. m. allerede maattet udgive over 200 Rdlr.; i lige Forhold de øvrige Geistlige. Om Kongen „fremdeles skulde vorde tilfunds, dem med videre Paalæg allernaadigst at ansee, saa er det deres allerunderdanigste Pligt, dertil efter yderste Evne at lade sig finde redebon og vilige.“ Men man er da forsikkert om, at „saadan Hans Majestæts allernaadigste Billie efter Eadvane maa vorde Biskoppen notificeret“; saa at Geistligheden „ikke mere her, end paa andre Steder, skal af Borgermestere og Raads, eller deres Taxere-Borgeres Anordning og Sigelse dependere.“

**) Om denne Chamilly, hans senere overmodige Udfærd i Kiøbenhavn, og den Strid, hvori han derved kom med det danske Hof, s. (Vernon's) Relation d'un Voyage en Danemarck. (2. Ed. Rotterd. 1707) p. 419-38.

D. 9. Marts. Havde en Deel af Aalborg Borgerſkab deres Sammenrottelse og Stempling paa Raadhuſet, for at tentere, om de ikke kunde drage Stadens Geiſtlighed ind under deres Borger=Net, til at ſvare med dennem udi den nyhlig paahudne Baadsmand=ſkat og anden ſaadan Byens Tynge.

D. 10. Marts. Blev Hendes høie Naade Hr. Feltmarschal=Lieutenant Chriſtian Gyldenloyes Gemahl, ſom i December ſidſtafdigt vaar ved Døden afgangen, hendes Liig med prægtig Sørgefærd om Aſtenen i vor Frue Kirke Haſniæ begravet.

D. 19. Marts. Bekom jeg Kongl. Majeſtæts aller-naadigſte Befaling af den 13. hujus, at jeg ſtrar ſkulde beordre de Capellaner, hvilke jeg eragtede fra Præſtekaldene her i Stiftet paa nogen Tid at kunde miſtes, til at tiene for Skibs=Præſter paa Floden, at de ſig det allerſnareſte mueligt er, over til Kiøbenhavn til Bands begiver, og ſig der hos Admirallitetet anmelder.

D. 21. Marts. Marscherede den ſtorſte Deel af de danſke Krigs=Tropper ind paa Principis Holsatici Grund, og bleve udi de 4 Amter, Reinbeck, Trittau, Tremſbüttel og Steinhorſt indquarterede.

D. 29. Marts. Beſøgte Regimentſquarteermæſter Balzerſen af Odense mig, og annammede hos mig en god Andeel Penge til Biſkop Kingo for et Partie af hans Pſalmebøger, ſom jeg til Kirkerne havde diſtraheret.

D. 6. Apr. Brøde de danſke Tropper, ſom laae i Fyrſtendømmerne indquarterede, efter Generalens, den Württembergiſke Hertugs Ordre, op, og anfangede deres Marsch imod de Fyrſtelige Skandſer.

D. 7. Apr. Ankom til Aalborg Oberſt Matthias Nummeſen med et Regiment Nyttene, med hvilke han ſig ſtrar, efter kongelig Ordre, over til Bendsyſſel forſøiede, hvor de udi Sæby og andre Steder ved den øſtre Søfant bleve indquarterede, for at afværge ubehagelige Gieſters Landgang.

D. 9. Apr. Fra Statsraad og General=Procureur Niels Benſon bekom jeg Skrivelse, dat. Haſniæ den 30. Marts, anlangende den Correſpondents, hvilken jeg, efter Kongl. Majeſtæts Billie, maa holde med hannem udi forefaldende Occaſioner, ſom Hans Majeſtæts og Rigeis Interesse og Tieneste kan anrøre.

D. 11. Apr. Ved Middags Tid begyndte de Danske Husumer Skandje vædeligen at beskyde.

D. 18. Apr. Om Aftenen Kl. 7 blev Schwabstedter Skandse af *Danis* med Accord erobret.

D. 26. Apr. Begyndte de Danske, under *Ducis Wirtenbergici* Commando, at beskyde den Eiderstedtske Fæstning Tønningen, af de paa den Nordre Side opfaste Batterier, hvorved samme Dag en Brand i Byen optændtes, som dog strax igien blev dæmpet.

D. 27. Apr. Om Morgenen heel tidlig fortsarede vores Folk med heftig Skyden imod Tønningen, begyndte ogsaa derhos Staden med Bomber at angste. De Beleirede derimod hvilede intet, men skjøde med deres grove Skjts uophørligen paa vores Batterier; dog ikkun ganske faa derved bleve dræbte eller blesserede.

D. 28. Apr. Blev flux over 1300 Bomber i Tønningens indkastet, af de 3 største Fyr-Mortere, hvilke samme Nat først bleve opførte; men gjorde ikkun saare liden Effect.

D. 29. Apr. Continuerede saa vel *Obsessores Dani*, som *Obsessi Tønningenses*, med deres gruelig Skyden imod hinanden; dog bleve der ikke mange af Soldatesken paa enten af Siderne truffne. Noget Brand blev hørt og her i Byen antændt, men ved Commandantens og Borgerfkabets Flid snart igien dæmpet.

D. 30. Apr. Blev Kongens Folk ideligen ved med Tønningens Bombardering; Og blev samme Tid Kirken ibidem ved en indkastet Bombe ilde tilredt, saa at den øverste Deel af Taarnet næstfølgende Dag nedfaldt.

D. 1. Mai. Vare begge deres Majestæter, Kongen og Dronningen, paa den kongelige Orlogs-Flode, som paa Rheden for Kiøbenhavn laae seilfærdig, hvor de af Hans høie Excellence General-Admiral Lieutenant Gyldeuløve herligen bleve tracterede.

D. 2. Mai. Blev i Tønningens Kirkeetaarn, Timeklokken, Viseren og Seierværket, samt Øvermuren, indtil det nederste Klokkerum i Taarnet, aldeles nedskudt, hvoraf alle de omkringstaaende Huse bleve tilgrund nedslagne. Hvorudover den

største Deel af Borgerstabet og Besætningen maatte skiule sig under Boldene i Casematterne med deres Gods og Fetallie.

D. 3. Mai. Gav Hertugen af Würtemberg Ordre til Generalmajor Fuchs, at han med sine underhavende Squadroner skulde rykke frem af sin Leir ved Cozebül hen ad den vestre Side af Tønningen, hvor og Hertugen lod paa begge Sider af Eiderens Dige fatte Post, og en ny Redoute opfaste.

D. 4. Mai. Fra denne Dag holdte man i 3 fulde Uger op med den Eiderstedtske Fæstnings Bombardering, eftersom ny Anstalt nu vaar giort om Leirens Forslyttelse; saa og fordi man ventede endnu fra Glückstadt det grove Skyt med flere Bomber.

— Der jeg og min Hustru efer Aftensmaaltid havde vores Divertissement i Raadstueskriverens Søren Lunges Have, uden for Byen, sagde han os, hvor skamsuld en Part af vores gode Aalborg=Borgerstfab vaar bleven, siden deres Anslag med at sætte Geistligheden udi Baadsmand=Stat og anden Byens Lyng, vaar gaaen Krebsgang.

D. 5. Mai. Ankom til Kiøbenhavn fra Sverrig Markgreven af Baden=Durlach.

D. 7. Mai. Ankom til Kiøbenhavn en Ambassadeur fra Rege Poloniae, *Friderico Augusto*, til vores Konge, nemlig en Friherre af Niskewits.

D. 14. Mai. Blev Danorum Leir for Tønningen, efer Generalens Ordre, forshyt, og alle Tropperne sammendragne i en ny Leir ved det vestre Dige, hvor ogsaa nye Batterier til det grove Skyt bleve opfaste; saasom samme grove Skyt vaar die præcedente paa Eiderstrømmen til Skibs fra Glykstad ankommen.

D. 16. Mai. Mag. Søren Ware indgav til mig en skriftlig Klagemaal og Besværing over en af sine Collegis, formedelst nogen Efterladenhed i hans functione Scholastica, og særdeles stodte sig meget derpaa, at han adskillige Gotfolks Born, hvilte publicam Scholam ei frequenterer, privatim paa sit Kammer informerer, publico Lyceo (efer Mag. Wares Formening) til Skade og præjuditz.

D. 21. Mai. Bekom jeg fra Biskoppen i Ribe, Dr. Anker, Skrivelse, dateret den 14. hujus, hvori han blandt andet melder, at deres Byes verdslige Magistrat og Borgeffab haver, ligesaa vel som vores her, brugt den samme Civilitet imod Clerum suum oppidanum, og gjort al sin Flid at faae dennem draget under fælleds Nag med sig, til Baadsmands-Stattens og andre deslige Tributens Udredning.

D. 23. Mai. Om Formiddagen Kl 8 døde i Kjøbenhavn hans Excellence Hr. Jens Juul, Friherre af Tuelinge ic., Ridder af Elephanten, Kongl. Majestæts General-Admiral, Geheim-, Stats-, Justits- og Cancellieraad, Præsident i Admiralitets og Commerce-Collegiis — en fortræffelig Minister og umistelig Herre for Riget i disse Tider.

D. 24. Mai. Havde jeg Brev fra min kiære Moder i Odense, som meget beklager deres Byes overmaade flette Tilstand, formedelst de idelige Skattepressurer, og Næringsens mærkelige Aftagelse islaandt Folk. Melder ogsaa dette, at alle de der paa Steden, hvilke haver lidet til Bedste, ere fra Kammer-Collegio anmodede om anseelige Laan og Pengesforstrækninger til Kongl. Majestæts Fornødenhed; saasom de og afhende 300 Rdlr. haver begiert.

D. 25. Mai. Om Eftermiddagen havde jeg ikke en liden Fortred, formedelst en sær casus, som sig i mit Huus tildrog. *)

— Ved Middagstider ankom Kongen udi Leiren for Tønnungen, og tog alle de opfastede Værker og Batterier i usiagtig Beskuelse; delibererede derhos med Hertugen af Württemberg om Beleiringens videre Fortsættelse.

D. 2. Jun. Komme de svenske og allierede Lüneburgiske Tropper ind udi vor Konges Gebeet i Stormarn, og leirede dennem ved Altona og Ottensee; Satte og strax Altona By i en stor Brandskat.

*) Der findes ikke angivet, hvori denne Casus bestod; men under 3. Jul. har B. antegnet: at der gik Dom paa Alsborg Maadsue imellem Byfogden Laur. Svendsen og Skomager Nasmus Bruun si den Sag, som Byfogden havde vaataget sig imod ham at udføre, formedelst den grove Insolents, hvilken han udi mit Huus den 25. Mai havde begaact.

D. 7. Jun. Fra de tre høie Deputerede i Kammer-Collegio bekom vor Stiftamtmand, og jeg, samt Alsborg Byes Magistrat, en Skrivelse af 29. Mai, hvorudi begieres, at vi ville give tilkiende, om nogle af Skolens eller Hospitalets Capitaler hos os staaer frugtesløs, eftersom hans Kongl. Majestæt er tilfunds, dennem til aarlig Forrentelse at lade imodtage. (Herpaa indsendte B. sit Svar den 12. Jun.).

D. 9. Jun. Moverede sig atter den Svenske og Lüneburgiske Krigshær, og leirede sig udi Pinnenbergs Egn; hvor en liden Træfning ud paa Matten forefaldt imellem 300 danske Ryttere under Oberst Preen, og Fiendens Hovedvagt, hvilken maatte vige.

D. 10. Jun. Holdt jeg den hele Dag fra om Morgenen Kl. 6 indtil Kl. 12, og siden igien ab hora 2 ad hor. 7 pomerid., Examen annuum i Alsborg Skole, der jeg den med en Oratiunculâ Latinâ, efter Sædvane, havde anfandet.

— [Følgende Dag, efter Prædiken, continuerede Biffoppen med denne Skole-Examen, gav sin Censur over deres exercitia styli, og sluttede Forretningen „med en kort Parænesi.“]

D. 15. Jun. Hos Abscessor Christopher Hansen henbragte jeg den hele Eftermiddag, fornemmeligen for at besee adskillige politiske og historiske Tractater in lingua germanica, hvilke han sig nyligen ved Boghandlerne havde ladet hiemforfrive.

D. 23. Jun. Erobrede de danske Skibe, som laae paa Elben, tvende Svenske Jagter, hver udrustet med 8 Stykker.

D. 24. Jun. Forlod den Danske Armee sin Leir ved Elmshorn, og rykkede noget længer frem ad Uetersen, hvor den satte sig paa en fordeelig Sted ved en Na, for at formene Fienden Proviant og Forings Tilførsel.

D. 1. Jul. Begyndte de Lüneburgiske paa Ny igien at fortificere den Sachsen=Lauenburgiske Fæstning Rakeborg, hvilken Rex Daniæ havde for 7 Aar siden tvunget dennem til at demolere.

D. 7. Jul. Om Morgenen tidlig imellem 3 og 4 gik jeg omkring udi alle Alsborg Byes Stræder og Vinkler, at besee, for plaisir, Stadens Situation og Bessaffenhed overalt.

D. 7. Jul. Ud paa Eftermiddagen passerede de Engelske og Hollandske Orlogsfloder (hvilke paa nogle Dages Tid havde ligget under Kullen) igiennem Sundet Kronborg forbi, der de (som tilforn meldt er) havde givet de fra vores Flaade udsendte Deputerede deres fulde og faste Forsikkring, at de sig ei anderledes, end som Benner, imod Regem Daniae vilde forholde. Og lagde de sig saa ved Hveen for Anker.

— Noget tilforn eodem die forsoiede den kongl. Danske Krigsflaade sig ogsaa op fra Sundet, og lagde sig igien paa Rheden for Kiøbenhavn, for at have udi Agt og Opsyn den Svenske Flaade, hvilken og da lod sig see under Drago.

D. 18. Jul. Avancerede den Svenske Flode, efter nogle Dages eventyrlige Seilads og Omvei, endeligen saavidt, at den nu blev conjungeret med de Engelske og Hollandske Esquadres, imellem Skaane og Sielland.

— Hr. Palle Hansen af Sindal kom til mig snart grædefærdig, saasom han havde i disse Dage faaet Brev fra Kammer-Collegii Herrer om at forstrække Kongen 300 Rdlr. tillaaens; enddog det er Enhver vitterligt, hannem at være af ganske slet Tilstand, saa at alt det han eier er neppe 300 Rdlr. værdt.

D. 20. Jul. Gave de fremmede Orlogs-Floder, som laae imellem Sielland og Skaane, for Alvor tilkiende, hvorføre de vare ankomne, da de engelske Skibe, som havde posteret sig paa Kiøbenhavns Rhed, begyndte Kl 11 ud paa Natten med Bomber og Kanonstjud vædeligen at attackere den danske Flode, som laae under Castellet.

D. 30. Jul. Maatte vi med stor Bekymring see en stor Mængde af Gods og Mobilier at flyttes allevegne fra Landet hid ud til Aalborg. Med hvilken Flytning Folk i efterfølgende Dage immerfort continuerede, saasom man allevegne frygtede for Fiendens Landgang.

D. 31. Jul. Skrev jeg atter til Statsraad Rosenkrantz, og forebragte de tvende Præsters Hr. Palle Hansens (i Sindal) og Hr. N. Grams (i Biergeby) Uformuenhed til de

Pengesummer at forstaffe (300 Rdlr. hver), som man af dennem til Laans havde begiert. *)

D. 30. Aug. Ankom til den Svenske Konge en Envoyé fra Czaren i Moskau, hvilken fik samme Dag publique Audients hos Hans Majestæt i Leiren ved Rungsted Kro i Sielland.

D. 3. Sept. Forsøiede den svenske Konge Carolus sig personligen bort igien fra Sielland til Skaane, i det han selv Credie tog paa en liden Baad fra Tegelgaarden ved Helsingør over til Helsingborg. (B. havde under 4. Aug. antegnet, at „Svensken circa hora 5 gjorde Landgang ved Humlebek.“)

D. 7. Sept. Ankom til Kiøbenhavn en Gesandt fra Hertugen i Curland, nemlig Kammerraad Prætorius, og havde et Par Dage derefter hos vores Konge Audients. **)

*) I B.s Skrivelse til sin „høi-astimerede Faveur og Belynder“ hedder det bl. a.: „Hiertens Herre, jeg kan i al Sandhed forsikre, at alt det „enhver af dem eier, er ikke meget mere værd; og ingen af dem har „saa megen Credit, at de skulde selv paa deres Haand, og uden Forsikkring, nogensteds faae 100 Rdlr. at laane; saa at jeg, og enhver „som kiender dem, kan ikke noksom forundre os over, hvorledes Nogen „haver understaaet sig, uden ringeste Føie og Skiel, at angive disse „tvende Mandes Navne blandt de formuendes Tal . . . I Almindelighed kan jeg med hoi og dyr Forsikkring bekræfte, at de fleste „Geistlige udi det mig allernaadigst anbetroede Stift ere af ganske „flette og ringe Vilkaar, saasom Tidernes Bankelighed ei andet „med sig kan føre; saa at det er med dennem ikkun af Haanden og i „Munden. Lad vare Nogle kan leve nogenledes vel, saa bestaaer dog „deres maadelige Midler ikkun i noget lidet Jordegods, Fa, Behave og „deslige, hvoraf en anseelig Summa Penge udi en Skynding ikke kan „tages. Thi, naar man een eller to Mand undtager, saa veed jeg „fast ikke af nogen anseelig Capitalist i al vor geistlige Orden her paa „Steden at sige.“ — I et Brev til B. af 29. Sept. fra Biskop Ancheren i Ribe forekommer: „Udi Hyens Stift er Geistligheden temmelig flittig anmodet om Forstrækningsspenge. Vends-Herredene, hvorunder Middelfar ligger, blev tilskrevet om 1900 Rdlr.; men som de strax tilbode 1000 Rdlr., bleve de ved samme Tilbud staaende. Her i Stiftet er ikke nogle Præster à parte tilskrevne, uden Mag. Søren Serup her i Byen, som forstrakte 600 Rdlr., og Sognepræsterne i Veile og Ringløbing, hver om 400 Rdlr.; men som de lidet tilbyde, veed jeg ikke endnu, hvordan de slippe. Mig skrev de til om 500 Rdlr. at at betale til 11. Junii, som og skeede; men kongelig Obligation derpaa haver jeg endnu ikke faaet, for Tidens og Svaghedens Skyld.“

**) Den 9. Oct. led Kongen ham komme „til Forhør“ i Censeilet paa Jagersborg.

D. 8. Sept. Gik den svenske Drlogsflaade, som paa nogle Ugers Tid havde ligget imellem Amager og Hveen, med en foielig Besten-Bind til Seils ad Carlserone til.

D. 11. Sept. Fandt Kong Frederik sig paa Jægersborg af Svaghed upasselig. Samme Sygdom formeredes næstfølgende Dage, og udviste sig at være Smaakopper.

D. 16. Sept. (Begyndte B. sin Visitatsreise, fra hvilken han kom hjem til Aalborg den 3. Oct., efterat have været i 25 Kirker og 3 Skoler.)

D. 17. Sept. Blev i alle Kiøbenhavns Kirker gjort Bøn af Prædikestolene for vores Konges Restitution, saasom Hans Majestæt laae af variolis meget haardt syg, saa at Medici havde ganske slet Haab om hannem. (Først den 22. Oct. kunde Kong Frederik forlade Jægersborg og tage til Residentsen i Kiøbenhavn.)

D. 21. Sept. [Ved Visitatsen i Søby Kirke bemærkes: „Der jeg til Slutning adspurgte, efter Sædvane Almuen, om de sig over deres Præster noget havde at besvære, fremtraadte Borgemeister Rhuus med mangfoldige Beskyldninger imod Hr. Melchior, dog de fleste af ringe importantz. Og enddog det vel her kunde hedde: non attendendum, quid dicat, sed quis dicat. ic., thi det giftige og ulædsfelige Had, som han bar til Manden, vaar noksom kundbar: saa forglemte jeg dog ikke at carpere Hr. Melchiors Feil, og gjorde derhos min yderste Flid, (saavel som ofte tilforn) nogen fredelig Forlig imellem dennem at stifte.]

D. 23. Sept. [Visterede B. i Skagen Skole, og „befoel Hr. Ernst Ramel den med en tienlig Hypodidascolo snarligen at forsyne, eftersom en gammel Studiosus, hvilken paa et Par Aars Tid havde vaaren der, syntes af Stedet at være fied, og gjorde ganske liden Frugt.“]

D. 15. Oct. Etersom Provsten i Hillerslef Herred, Hr. Anders Lyngby, besværede sig over Hr. Søren i Sevels, at han for nogen Tid siden, da bemeldte Dn. Præpositus visterede i hans Kirke, vaar, formedelst nogle unødventige Forretningers Paaskud, gaaen ud og vilde ikke være samme Act overværendes, ic. kunde jeg ikke andet end lade mig saadant Forhold mishage; og skrev strax Hr. Søren til, med en alvorlig

Reprimande, samt Advarsel, at han sin Provst med større Respekt herefter skulde vide at beegne.

D. 19. Oct. Hr. Peder Goische beklagede sig for mig over Peder Nielsen Møllerups paa Vestervig Forurettelse i adskillige Maader. Det er nu saaledes med nogle Proprietarier beskaffen, at de indbilde sig, at Præsterne intet videre af deres Sognejfolk maa nyde, end hvad det selv-myndige Herskab denem af Raade vil forunde.

D. 24. Oct. Kom Hr. Anders Jacobsen Borchhorst hjem igien til os fra sin Tjeneste paa Kongl. Majestæts Flode. Og fortalte han mig, hvor stor Fare det Orlogsskib, paa hvilket han gjorde Function, vaar bestedt udi, medens den fiendtlige Bombardering in Augusto paa stod. Ellers vidste han ikke noksom at berømme sin Commandeurs Knud Reedegs Høflighed imod sig, og sagde, at han aldrig havde havt bedre Dage, end saa længe dette Sø-Levnet varede.

D. 28. Oct. I Hollænderbyen paa gammel Amager op-tændtes om Natten en uhyggelig Ildbrand, som paa saa Timmers Tid lagde 30 af de bedste Gaarde, med al deres nylig indavlede Korn og andre Midler, i Aske.

D. 5. Nov. [Tre danske Regimenter førtes til Skibs fra Kiøbenhavn til Holsteen, hvor de forenede sig med nogle flere danske Tropper, og saaledes tilsammen 7400 Mand stærke, udsendes til Tydskland under General-Lieutenant Carl af Würtembergs Befaling.] *)

D. 18. Nov. [Niels Bygom, en Borger i Aalborg, havde begaaet Leiermaal, og blev ved Kongebrev fritagen for at staae aabenbar Skrifte, imod at betale 50 Rdlr. til Christianshavns Kirke. Men da stuprum vaar begaaet i en Præst's Huus, vilde Biskoppen ikke ansee ham som befriet for at betale de af Loven foreskrevne Bøder til Præste-Sker.]

D. 28. Nov. Kammerjunker Dve Skeel besøgte mig om Eftermiddagen, og refererede meget om sin Farbroder-Datters Fr. Ida Sophie Skeels usømmelige Forhold i adskillige

*) Carl Rudolph, Hertug af Würtemberg-Neustadt, en yngre Broder af Hertug Ferdinand, (s. ovenfor S. 367) sodt 1687, d. 1742; var i dansk Tjeneste indtil 1716.

Maader, særdeles med Skovens skammelige Forhuggelse ved Dybvad og Knuds-Gie, samt Bøndernes uforsvarlige Medfart, og andet mere.

D. 26. Dec. Om Eftermiddagen besøgte jeg Kammerjunker Dve Skeel. Han sagde, at han i Dag vaar bleven skamrød i vor Frue Kirke, da Mag. Jacob Langebeck til Høimesse takkede for Dffer, og lagde i samme sin Taksigelses-Tale en umaadelig Berømmelse paa hannem.

1701.

D. 1ste Jan. Fra Eiler Eilersen Holm, proprietario til Eskær og Høgholt, bekom jeg Skrivelse, dat. 30. Dec., formeldendes, at han (efter det sig tilhørende Jus patronatus) haver kaldet og beskiftet en Person, ved Navn Envold Christensen, til at være Degn i Moesberg og Hørmested Sogne.

D. 2. Jan. Efter Prædiken overhørte jeg den mig tilskiftede Person paa mit Kammer; men som jeg befandt ham ganske grov og vankundig udi hvis han burde at vide, skrev jeg tilbage med hannem til Seign. Eiler Holm, at jeg hannem ingenlunde kunde approbere eller antage; men at han fik at præientere mig en anden, som til det vacerende Degnekald mere dygtig kunde findes.

D. 5. Jan. Giorde Hans Kongl. Majestæt paa Riibenhavns Slot om Aftenen et kostbart Banquet for sine høie Betiente og Hoffets adelige Fruentimmer; og holdt derpaa samme Aften i det Kongl. Ridehuus (som var med Lys og Lamper deilig beprydet) en herlig Caroussel, eller Ridderspil. De til denne Tornering udnævnte Riddere vaare deelte i tvende Skarer; den ene blev af Kongen, den anden af Prinds Carl anført, og vaare de samtligen heel prægteligen udklædte. Samme Caroussel og Ringrending varede fra Kl 9 til henimod Midnat.

D. 13. Jan. Blev paa Riibenhavns Slot holdt en prægtig Masquerade, hvor man saae Hoffet forklædt udi adskillige Nationers Habit, saasom Tyrkisk, Moskovitisk, Persianisk og Polsk.

Denne Lystighed begyndte Ki. 4 Efterm., da de høie Kgl. Be-
tiente herligen bleve tracterede, og siden indtil sildig ud paa
Aftenen adskillig Leeg og Dands foretaget.

D. 15. Jan. Efterat jeg min Tid i 43 Aar, ved Guds
Naade, haver frembragt, maa jeg nu først bære Tvivl om,
hvilken min rette dies natalis i Aaret skal være. *).

D. 17. Jan. Blev sal. Baron Hr. Jens Juuls, Ridder,
Geheimeraad og General-Admirals Liig (da 8 Maaneder fra hans
dødelige Afgang vare forløbne) med process fra Kiøbenhavn bort-
ført til hans Begravelses Sted udi hans Friherreskab Julinge.

D. 21. Jan. Om Aftenen blev atter igien paa Slottet
i Kiøbenhavn holdt en magnifique og herlig Masquerade, til
hvilken alle de fornemmeste Hof- og Civil-Betiente, med deres
udstafferede Fruentimmer, sig indfandt, og lod i deres Forklæ-
delses Inventioner ingen Koftbarhed mangle.

Den 26. Jan. Blev Baron Friderich Trolles Liig i
Brahe-Trolleborgs Kirke i Fyen med adelig process begravet. Liig-
prædikenen over ham holdt Pastor loci Hr. Anders Rasmussen Sviger.

D. 27. Jan. Estats-Raad Hr. Winds Fuldmægtig ved
Baggessvogn i Bendsyssel kom til mig, med Begiering paa sin
Principals Vegne, at hannem maatte bevilges, ved Auction at
sælge det Jordegods, som var lagt og perpetueret til Bages-
vogns Hospital, og Capitalen, som derfor kunde bekommes,
paa Rente at udsætte, de Fattige til Bedste; saasom han demon-
strerede, Godset at være i saa slet Tilstand, at ganske ringe
Indkomster deraf kunde indbringes. Jeg svarede, at han til
slikt fik at søge Kongelig Tilladelse.

D. 29. Jan. Recommanderede jeg med min underdanigste
Baaskrift Hr. Anders Brasens, Past. Galtrupiensis, Suppli-
cation til Kgl. Maj. om Skattefrihed paa en øde Gaard, som
han, for sit Kalds Ringheds Skyld, havde faaet af den Sal.
Konge Christiano Quinto i Benaadning.

— Døde i Kiøbenhavn af en langvarig Sygdom
og Battersot, Hr. Peter Brandt til Pedersstrup, Ridder

*) Denne Tvivl om hans Fødselsdag, som han selv i Dagbogen, (der
begynder med den 15de Jan. 1658) og alle Andre, ansætter til denne
Dag i Januar, har han ingensteds nøiere oplyst.

af Dannebrog og Kongl. Geheimeraad, og for nogle Aar siden Ober Rentemester. *)

D. 31. Jan. Maatte jeg høre en og andens iblandt Aalborgs Borgerfæb deres Utaalmodighed over vores Capitels-Kiøb, hvilket de formeente at være til deres disavantage sat for høit, endog det havde blevet flux høiere, dersom vi Præstefkabets til os indgivne Vota stricte havde villet følge. Dog det er ei saa nyt, at man vores Kiøbmænd ikke i saa Maader kan fornøie; og aldrig sættes meerbemeldte Capitels-Kiøb saa lavt, at de Godtfolk vilde jo for deres Gevinsts Skyld have det ringere. **)

D. 1. Febr. Bekom jeg fra Rentekammeret Kongl. Majts. Obligation (d. 8. Januar sidst afvigte dateret) paa de Tusinde Rigsdlr. Capital, som jeg af Aalborg Hospitals Penge den 17. Jun. forleden Aar, til hans Majts. Tieneste havde udlaant.

D. 3. Febr. Ankom til Odensee det Moskovitiske Gesandtskab, 50 Personer stærkt, imod hvis Forventelse man længe havde gjort store præparatoria, efter Kongl. Ordre. Ambassadeuren selv, med sin Frue, og de fornemste i Suiten logerede i Amtsforvalterens Huus, hvor de til sær Fornøielse bleve tracterede. Og saasom Byens Magistrat, med andre anseelige Folk der paa Stedet, gjorde ved Tasselet Opvartning, lod Gesandten Musicanter indhente, og derpaa fordrede Fruentimmeret af Staden, som var tilstede, op til Dands, og sig meget civil imod enhver comporterede.

D. 7. Febr. Kom den moskovitiske Gesandt til Roeskilde***) i Logement paa Apotheket, hvor han med sit Følgeskab

*) Denne under Christian V. betydnende Embedsmand var Rentemester fra 1677—1682. (Kiegers Christian V. S. 695. jof. 389. Badens D. Hist. V. 199) blev Overrentemester, Deputeret i Admiralitetet, adlet d. 15. Dec. 1679, Ridder af Dannebr. (12. Aug. 1688) og Geheimeraad, m. m. Pederstrup i Volland kiøbte han omtrent 1680, og samlede mere Jordegods. (Rhode om Voll. og Falster I. 386.) Om hans Enke, s. 1. Aug. 1702.

**) Capitelskiøbet, som sattes den 22. Jan., var i Bendsyssel for en Tde. Rug 10 M. 8 Skll., Byg 7 M. 8 Skll., Havre 3 M. 4 Skll. 3 Mors og Thyge blev Havren sat 4 Skll. ringere.

***) Han var d. 5te Febr. med sin Gemal og deres principaleste Opvartere gaact over Beltet til Korsør paa en Kongelig Jagt, og deres øvrige Følge paa et andet Skib; fra Korsør tog han til Antvorskov

i 5 Dage forblev, og imidlertid her, ligesom de andre Steder i Riget, hvor han var kommen frem, paa vor Konges Beføstning dagligen i bedste Maade blev tracteret.

D. 12. Febr. Om Aftenen Kl. 7 holdt den Moskovitiske Ambassadeur (efterat han til Middag var bleven bespiset udenfor Byen i Ladegaarden) sit prægtilge Indtog i Kiøbenhavn, med mange Carosfers Følge, som hannem fra Staden vare imodskikkede; og blev han indhentet af Geheimeraad Hr. Christian Lente og Geheimeraad Hr. Otto Krabbe, hvilke sadde i den første Kongelige Carosse hos ham selv, men hans fornemste Følge i de andre. Stykkerne bleve af Bolden ved hans Ankomst løsnede, og tvende Bataillioner stode paa Gammel- og Amager-Torv, ved hans „Durchtog“ i Gevær.

D. 14. Febr. Om Eftermiddagen Kl. imod 1 blev den Moskovitiske Ambassadeur i Kongens Carosse opført fra sit Logement til Slottet i Kiøbenhavn, og fik der, hos Hans Kongl. Majst. sin første offentlige Audienz, med hæderlige og pompeuse ceremonier.

D. 25. Febr. Kom Enkedronningen Charlotte Amalie tilbage til hendes Residentens-Hof i Kiøbenhavn, efterat hendes Maj. havde nogen Tid opholdt sig paa hendes Livgeding Nykiøbings Slot i Falster.

— Havde den fra Czaren i Moskov hidsendte Ambassadeur sin første Conferenz med Kongl. Majts. tilforordnede Geheimeraad. Hans Forslag gif fornemmelig ud paa en nærmere Alliance og Forbund mellem hans Principal og vores Konge.

D. 13. Marts. Borgermester Chr. Ruus af Sæby spise hos mig til Middag; og som det ikke gierne slog feil, at han jo altid havde noget over Hr. Melchior at klage, saa havde han og nu taget med sig nogle af de Oblater, hvilke Præstens Kone til Alterets Brug hos dem havde baget, og viste mig,

Slot, hvor han blev Søndagen over, d. 6te Juli. (I et Brev fra Biskop B.s Moder i Odense berettede hun om „den store Pragt og „Herlighed, hvilken de havde seet paa den Moskovitiske Ambassadeurs „Frue — i det samme Dame havde, foruden anden kostbar Klædetragt, „en Krone paa Hovedet af Perler og Diamanter, hvilken en Jøde, som „stod hos, æstimerede paa en halv Tønde Guld.“

hvor ringe og grovt Meel de havde taget til dem, for at søge sig herved en ganske liden Gevinst.

D. 25. Marts. Kom Prinds Carl af Hessen=Cassel til Kiøbenhavn, førende med sig nogle Karle, som han havde erhvervet, til at complete sit Compagnie ved den Kongelige Liv=Garde.

D. 30. Marts. Anfangede man med indeværende Mars Høieste=Ret i Kiøbenhavn at holde. Hans Kongl. Majestæt præsiderede selv denne første Gang personlig i Retten.

D. 25. Apr. Af et Brev, som jeg fik fra min Moder, fornam jeg hendes utrolige Nøie med de Bønder=Karle at bringe til Veie, hvilke hun, saavel for sit eget, som mit Jordegods i Tjen, maatte i disse Dage præsentere og fremstille, til Indskrivning under den nye Land=Militie.

D. 27. Apr. Om Aftenen blev Enkedronningens Fødselsdag paa Kiøbenhavns Slot med en stion Music og anden Glædsfærd celebreret efter det Kongl. Herskab, samt alle ved Hoffet værende fremmede Gesandter, havde deres Gratulationer hos hendes Majestæt aflagt.

D. 28. Apr. Fik man i Aalborg at see de første præ-ludia til den nye Land=Milities Indrettelse hos os, da et Skib hid til Byen fra Kiøbenhavn ankom, førendes med sig alle de Ober= og Under=Officerer, hvilke samme Militie her i Stiftet skulle commandere.

D. 18. Mai. Reiste Enkedronningen Charlotte Amalia om Formiddagen Kl. 7 fra Kiøbenhavn med en temmelig stærk Suite, agtende sig ud til de varme Bæde, og andensteds i Tydskland. *)

D. 25. Mai. I Kiøbenhavn havde Hs. høie Exc. Hr. Christian Gyldenløve, Kongl. Feldtmarschal=Lieutenant, Bryllup med Friherrinde Dorothea Krag, General=Admiral og Baron Hr. Jens Juels efterladte Enke.

*) Paa sin Reise kom Enkedronningen d. 24. Mai til Altona, hvor hun den 25. var i den franske reformerte Kirke, og hvor "mange høie Personer og fremmede Potentaters Ministre fra Hamborg indfandt sig, hendes Maj. at opvarte. Senatus Hamburgensis lode hende med deres Presenter af adskillige rare Victualier regalere."

D. 26. Mai. Havde General-Major Raugau mig og min Hustru, samt adskillige andre Fornemme, baade af Civil- og Militair-Standen, til Gæst hos sig udi hans logement til Erik Jensens, hvor vi Tiden hos hannem fra Kl. 12 til Kl. 5 frembragte.

D. 28. Mai. Giorde Kongen den unge Greve af Erpach, som paa nogen Tid havde været her i Riget, til Capitain ved Hans Majestæts Liv-Garde til Fods.

D. 13. Jun. Gik Kongen fra Kiøbenhavn til Seils med det nybygte Orlogsskib Fridericus quartus kaldet, havde i Følge med sig Dronningerne og Prindserne, samt mange af de Høie Betiente, hvilke Hans Majestæt sammesteds hos sig tracterede, og, efterat de sig udenfor Havnen med Seiladsen havde forlystet, forsøiede de sig om Aftenen til Staden igien.

D. 15. Jun. Reiste Hans Kongl. Majestæt med en stor Deel af sin Hoffstat fra Kiøbenhavn, efterat han med Dronningen havde taget Afsked.

D. 17. Jun. Mønstrede Kongen ved Ringsted de udi Siælland staaende Regimenter til Hest, om Formiddagen, og om Eftermiddagen begav Hans Maj. sig derfra til Fyen.

— Paa sin Visitatsreise var B. i Agersborg Kirke, hvor Præsten, Hr. Palle Madsen, „giorde en besynderlig og umærksom Prædiken over den forlorne Søns Historie. Luc. 15. 11—16.“ Efter Børne-Visitatsen foreholdt Biskoppen Hr. Palle, „at som hans Alderdoms Skrøbeligheder i adskillige Maader tog Overhaand, og han ikke syntes sit Embede, til Menighedens Opbyggelse, beqvemmeligen at kunne betiene, maatte han være betænkt paa, sig en Comministrum at antage; hvortil han syntes noget uvillig“]

D. 18. Jun. Ankom vores Konge til Odense, hvor han denne og næstfølgende Dag holdt Mynstring over de udi Fyn liggende tvende Regimenter Cavallerie, saavelsom over de sammesteds indquarterede Fodfolk.

D. 19. Jun. Om Morgenen Kl. . . . døde i Ribe Dr. Ancher Anchersen, Biskop over Ribe Stift anno ætatis 58, Episcopatus autem octavo.

D. 19. Jun. Indsendt sig i Odense hos Hs. Kongl. Maj. de Keiserlige, engelske og hollandske Gesandter, hvis Grunde fornemmeligen angik den Alliance-Tractat, i hvilken deres Principaler sig med hans Majestæt vilde indlade.

D. 21. Jun. Ankom Rex Daniae til Kolding, hvor Hans Majestæt denne og næstfølgende tvende Dage holdt Mynstring med en Bataillon Fodfolk, og 2 Regimenter til Hest.

D. 22 Jun. Der jeg i Birøe Kirke, som er en af Keer Sogns Annexer havde hørt Sognepræstens Hr. Jens Boyelsens Prædiken, og forjæret de unge Mennekers Prospect, gav jeg bemeldte Præst alvorlig Advarsel om, at emendere sit meget dissolute Levnet, hvis uskikkelige Forhold i adskillige Maader jeg med største Mishag havde hørt.

D. 26. Jun. Jeg spisede derpaa *) i Soelberg Præstegaard, og siden frembragte Eftermiddagen med at visiterer desligest i Hr. Ananias Beyers Annex-Kirke Skallerup. Institutum hic cum pube colloquium catecheticum ex voto quidem successit; sed contra votum Pastori, *ob dissolutum vitæ genus ad incitas redacto*, severiora monita suggesti.

D. 28. Jun. Ankom Kongen til Randers, hvor han spiste om Middagen, og tog saa derfra videre frem til Hobro, hvor Oberst Friderich Leegardt var i foregaaende Dage med sit Kyradsjer-Regiment ankommen.

— Om Morgenen anstillede jeg Visitat-Actum i Wigersløf Kirke, da jeg havde hørt Præsten, Hr. J. Iversen Holst prædike over Luc. V. B. 1. Her fandtes ikke meget, enten in Pastore, eller in grege, som nogen Noes kunde meritere; hvorfor jeg ikke heller efterlod, at give dennem paa begge Sider tilkiende min Censur over deres lunfne pietatis exercitia, og anden strafværdig Forhold.

D. 29. Jun. Ud paa Aftenen forsoiede Rex sig derfra igien tilbage til Randers, hvor Monsr. von Spreckelsen paa

*) Efterat have om Morgenen visiteret i Sundby Kirke paa Mors, som er Annex til Solberg, og hvor B. fandt sig saare vel tilfreds, saavel ved Præstens Hr. Eph. Svabonii "smukke Prædiken", som med Frugterne af hans "Bindsibeligbed i Ungdommens Underviisning."

Dronningborg Slot Hans Majestæt med de høie Kongl. Bective til Aftensmaaltid tracterede.

D. 30. Jun. Om Formiddagen tog Hans Kongl. Majestæt fra Randers, til Groß=Cancellers Grev Reventlovs Gaard, Clausholm, hvor han med et overmaade herligt banquet blev imodtaget, og siden imod Aften forsoiede sig derfra til Skanderborg.

D. 6. Jul. [Hiemkom B. imod Aftenen til Aalborg, efterat have (fra den 15. Jun.) visiteret i 34 Kirker og 2 Skoler. Kun ved 5 af disse Kirker har han udtryffeligt yttret meer eller mindre Tilfredshet med Ungdommens Religionskundskab.]

D. 9. Jul. [B. meldte den nye ankomne Amtmand i Thy og paa Mors, Baron R. v. Gersdorff, til Svar paa hans Skrivelse (modt. d. 6. Jul.): at hans Begiering om at undertiden en tydsk Prædiken maatte holdes i Thisted Kirke, ham og hans Hustru til Behag, kunde bevilges; saafremt de kunde overtale Sognepræsten til at paatage sig denne Umage.]

D. 11. Jun. Tog Rex Daniæ fra Rendsburg til Iphoe, hvor han ved Middagstiid ankom og sammesteds spiste; forblev der dog ikkun kort, og imod Aften forsoiede sig derfra til Glückstadt.

D. 12. Jul. Da Amtmanden over Nyborg Lehn, Grev Flemming Holk, vilde paa en liden Baad begive sig fra Lolland til Fyen, og var kommen temmelig langt ud fra Landet, blev Baaden af en Hvirvelvind omkastet, saa at han uheldig druknede paa Bandet, tilligemed en Forpagter, item en Tiener og en Baads=Knegt, som var med ham. Skipperen allene, som var den femte Person paa Baaden, svømmede til Land, og saaledes salverede Livet. Paa saadan Maade refererede vel Skipperen, det at være tilgaaet; men efter nogle Ugers Forlob kom man i anden Erfaring, nemlig at denne Diævels Krop havde selv morderisk Blis ombragt dem, for at faae hvad Penge og Klenodier, Greven førte med sig.*)

*) Ratten imellem d 18. og 19. Sept. hangte den ugudelige Skipper sig selv i Janglet i Nyborg.

D. 14. Jul. Om Formiddagen var jeg paa et Par Timer inde i den latinske Skole, og der Disciplene vare dimitterede, gav jeg Rectori, Mag. Ware, en alvorlig Admonition, at han sine Collegas med større humanitet maatte beegne; saasom en af dem havde for mig skriftligt Klagemaal over ham indgivet, at han forleden Uge vaar af bemeldte Rectore, levem ob causam, med usømmelige Skieldsord, publice ubi Skolen læderet.

— Fra Assessor Dit. Chr. Braes bekom jeg en Skrivelse, hvori han beklager, at Provsten i Øster-Hanherred, Hr. Jørgen Hansen Horne, haver forleden Søndag d. 10. huj. hannem i sin Prædiken utilbørligen angrebet og beskæmmet med sin elencho, imod Loven og Ritualet; saa at han derfor nødes til, hannem ved Lov og Ret at tiltale.

D. 15. Jul. Den gamle Statholder i Norge, Hr. Ulrich Friderich Gyldenløves Gemal, Antonia Augusta, Grevinde af Altenburg, døde til Amsterdam paa sin Hjemreise fra de varme Bade.

D. 16. Jul. Reiste Kongen ganske tidlig før Dag bort igien fra Rendsburg, og skyndte sig saa hurtig frem at han eodem die kom over lille Belt, til Assens, Odense og Nyeborg, og lod sig næstfølgende Nat sætte over store Belt i Siælland.

D. 17. Jul. Om Aftenen Kl. 6 kom Kongen hjem til Kiøbenhavn, da han iffun 2 Nætter havde vaaren under Veis, siden han Glückstad forlod. Dog var han alt et Par Timer tilforn til Jægersborg (hvor ingen ventede ham) ankommen.

D. 21. Jul. [Pved dette Aars Depositz creerede Decanus Fac. Philos., Mag. Joh. Birchero d (efter nogle Dages Examen) 174 Studenter.]

D. 31. Jul. Om Aftenen sildig blev en Rytter af Oberst Leegard's Regiment, i Biersted Sogn i Bendsyssel, ihjelslagen af nogle Bønderkarle, hvilke nyligen vaare i Landmilitien indskrevne. Auctores facinoris rømmede, uden een, som blev holdt fast, og maatte lide derfor.

D. 3. Aug. [To Bønders Hustruer af Tranders Sogn, havde nyligen ligget deres Børn ihjel. Præsten Hr. Povel Mørk „intercederede“ for dem. B. paalagde begge Dvin-

der og den ene Bonde, som havde ligget i Sengen, at staae aabnbare Skrifte, og hver af dem 4 Rdlr. i Mulet til Hospitalet.]

D. 9. Aug. Blev det nye Søe-Academie, eller den store Navigations Skole, som Hs. Majestæt paa Holmen i Kiøbenhavn lod oprette, med høitidelige Ceremonier inaugureret. Jørgen Dinyssen Drendorph, Math. Prof. ved Ridderacademiet i Kiøbenhavn, holdt en ziirlig Indvielses-Tale paa Dansk, om de danske Kongers mærkværdigste Bedrifter. Baade for og efter blev musiceret. Siden holdt en ung Adelsmand af Søe-Garden, Jens Juul, gratiarum actionem til Kongen paa Latin. Den ganske Act blev begyndt og sluttet med Hærpucker og Trompeters Lyd, samt Styffers Løsning.

D. 22. Aug. Reiste Feltmarschal-Lieutenant, Hr. Christian Gyldenløve fra Kiøbenhavn til Tydskland, saasom den Romerske Kaiser havde antaget ham til General-Felt-Lieutenant ved den Armee, som skulde staae ved Rhinen, og i Særdeleshed til at commandere de Kongl. Danske Tropper, som paa nogle Maaneders Tid havde staaet i Sachsen, men nu i Keiserens Tieneste skulde henstikkes.

D. 24. Aug. Gik en Bataillon af Kongl. Majestæts Liv-Garde, samt det stællandske Regiment Infanterie fra Kiøbenhavn til Skibs til Holsteen, for at samle sig med de andre Kongl. Tropper, som derfra skulde gaae til Holland, Herren-Staterne til Hielp og Tieneste.

D. 28. Aug. Blev Dronning Louises og Prindsesse Sophia Hedevigs Fødselsdag paa Frederiksborg Slot, hvor Hoffet sig nu opholdt, med et meget kostbart Banquet og anden Herlighed høitideligholdt.

D. 3. Sept. Om Aftenen Kl. 7 kom Enke-Dronningen Charlotta Amalia fra Tydskland tilbage til Altona, tilligemed hendes Broder Landgreven af Hessen-Cassel, samt en stor Suite af adskillige høie Personer, og blev ved sin Ankomst med nogle Styffers Løsning af Hamborgs Volde saluteret.*)

*) Den 5te Sept. lod Magistraten i Hamborg Enke-Dronningen complimentere ved nogle udsendte Deputerede, "saa og lod H. Maj. med nogle skionne Frugter, Viin og Confecturer regalere." Den 23. om Aftenen kom Dronningen fra sin Udenlandsreise hjem til Kiøbenhavn. "Borgerstabet stod paa Gaden in armis."

D. 13. Sept. Blev Ober Cammer=Secretair Christian Dose i det Kongl. Rente=Cammer i Kiøbenhavn installerit til at være en af de 3 Høie Deputerede ved Hs. Maj. Financer, ubi Geheimeraad Breitenaus Sted, som for nogen Tiid siden havde resigneret.

D. 15. Sept. Ankom til Kiøbenhavn Hertug Carl af Würtemberg, som af Hans Majestæt var antaget og beskiftet til General over Tropperne, som skulde gaae her fra Riget ud til Holland.

D. 11. Oct. I Kiøbenhavn blev Kongens Fødselsdag med megen solennitet celebreret. Paa Universitetet holdt Rector Magnificus Dr. Caspar Bartholin, i Kongens, samt begge Hans Majestæts Brødres, Prinds Carls og Vilhelms, og mange høie Herrers Præsents, orationem panegyricam.

D. 15. Oct. Ved Drefund og Østersøen skede, formedelst den gruelige Storm (som begyndte den 14. Oct.) megen stor Søsfade. Noget fra Helsingøer druknede adskillige Menneker paa smaa Fartoi. Men i rum Søe undergif langt flere og større Skibe.

D. 23. Oct. Om Morgenen imellem Kl. 6 og 7 blev Dronning Lovise paa Kiøbenhavns Slot forløst med en Prinds, som samme Dag blev døbt af Dr. P. Jespersen og kaldet Frederik Carl*).

D. 24. Oct. Ved Skrivelse fra en god Ven i Kiøbenhavn refereredes mig, at en ny Forandring var i disse Dage iblandt Cancellie=Betienterne forefalden, og en anden Anstalt med Supplicationers Indlevering og Expedition ved Kongl. Befaling introduceret. — Sandelig, hvem der haver noget paa høiere Steder at andrage, veed nu omstunder ikke, hvem man skal adressere sig hos; saasom den, der er en Dag ved Hoffet Factotum, haver en anden Dag intet at sige.

D. 7. Nov. I et Brev, som jeg bekom fra min Moder, refereres adskilligt om den store Strid og Klammer, som deres Sognepræst M. Jørgen Carstensen med andre af Byens

*) Denne Prinds døde 11 Uger gammel, den 7. Januar om Aftenen Kl. 7. (B.)

Geistlige haver anfanget; item hvor stor Opsætsighed han imod Biskoppen, Dr. Kingo selv udviser. *)

D. 13. Nov. Den Kongl. Franske Ambassadeur Greven af Guiscar, ankom igien til Kiøbenhavn fra Sverrige, hvor, saavel som og i Lissland, han sig nogen Tidlang hos Regem Sueciæ havde opholdt. **)

D. 14. Nov. Fra Biskoppen i Aarhus, Dr. J. Braëm havde jeg Skrivelse, d. 11. Nov. dateret, som formeldte, at Sognepræsten til deres Domkirke, Mag. Ludvig (Pontoppidan) tog det til Mistyffe, at bemeldte Episcopus nylig (d. 24. Oct.) havde prædiket over Borgemeesterens (Michael Mallings) Liig, ja endog til Kgl. Maj. selv en Supplique og Klage over Bispen havde indgivet; ***) hvorfor Dr. Braëm herom forlangte min Betænkning.

*) Jørgen Carstensen, f. i Kiøbenh. 28. Jul. 1660, blev 1685 Sognepræst til Dre og Brenderup i Fyen; d. 18. Nov. 1699 Sognepræst til St. Knuds Kirke og Stiftsprovst i Odense, hvor han døde 23. Jun. 1717 (s. J. C. Blochs hvenske Geistligheds Hist. 1. S. 161—64.)

**) Den 19de tog Grev Guiscar Afsted ved Hoffet i Kiøbenhavn, og gav sig paa Heimreisen til Frankrige.

***) Biskop Braëm beretter i sit Brev, at i de 10; Aar han har været i sit Embede, har det tildraget sig 3 Gange, at hans Tjeneste var forlangt ved at holde Liigprædiken i Domkirkens Sogne, over Ascesfor Hæsfeldt, Borgemeester Foghs Enke, og nylig over den øverste Borgemeester i Byen. De to Gange havde han forrettet dette uden nogen Indsigelse af Sognepræsten, „som ogsaa fik sin Genant og Rettighed.“ Men nu, da det blev meldt Mag. Pontoppidan, at Biskoppen havde paataget sig at holde Liigprædiken over Borgemeesteren, „og hans Genant, som var 20 Rbd. in specie, blev præsenteret ham, overfaldt han „med Uqvems-Ord den, som af Stervboet var sendt til ham, negtede „at tage imod det præsenterede, og paastod at han ikke desmindre selv „vilde forrette Tjenesten, og Biskoppen skulde blive af hans Prædikestol, „uden han fremviste Kongelig Befaling derom“, m. m. Biskoppen sendte først Klokkeren til ham, og bad han vilde besinde sig og ikke sætte sig derimod, „saasom han dog ikke kunde maintainere det Forsæt,“ o. s. v., men forgieves. Biskop Braëm maatte da sende to Klokkere til Pontoppidan, først med alvorlig Advarsel, og da dette ikke hialp, med Befaling, at holde sig fra en Forretning, som Biskoppen havde paataget sig; hvorefter han da omsider maatte rette sig; men indgav allerede d. 21. Oct en Klage til Kongen. Heri fortaug han imidlertid de Omstændigheder, som lagde for Dagen, at Biskoppen ikke „giorde ham Indpas i hans Embede, ved at prædike, naar han lystede“; at han ikke havde lidt noget Tab i sine Indkomster, de saa Gange, Biskoppen havde prædiket, m. m. Den Kongelige Resolution (som Biskop Braëm meddeelte B. d. 19. Decbr.) faldt ud til hans Fordeel; „saasom Kongen ikke tvivler paa, at man jo nok derfor bruger den Moderation, at en Præst derved ikke betages den Fordeel og Indkomst, som ham i sit Embede tilkommer.“

D. 21. Nov. Havde jeg Brev fra Etatsraad Rosenkreutz, dat. 15. Nov., hvori vaar indsluttet Kgl. Maj. Obligation til Provsten i Næs Herred, Hr. Peder Nielsen, paa 250 Rdlr. Capital, som han a superiori havde til Kongens Tieneste forstrakt.

D. 30. Nov. Hans Jac. Søbøtke, K. Maj. Justits- og Kammerraad, samt Told og Consumtions-Directeur i Danmark, blev efter Kgl. Ordre uformodentlig tagen i Arrest ude paa Kiøbenhavns Toldbod, og alt det, han havde, forseglest, formedelst en og anden, ved hans Administration befunden Urigtighed.

D. 2. Dec. Havde jeg Kl. 10 Stadens Geistlighed i min Stue forsamlet, og lod dennem vide, hvad postulatum Borgemeistere og Raad, samt Borgereskabet for os havde ladet proponere, om Consumtions Restants for Aaret 1700, hvilkende formeente, at vi tilligemed dem skulde betale. Men bemeldte Geistlige vaare af samme Tanke, som jeg; scil. at man ingenlunde udi saadan urimelig og utidig Begiering kunde samtykke.*)

D. 25. Dec. I Kiøbenhavn blev en af Stadens Bøgere om Morgenens tidlig af en Bovehals, med hvilken han kom i Klammeri, kast ud i Vandet og druknet.

D. 31. Dec. Blev i Kiøbenhavn en trykt Kongl. Forordning publiceret, om Dragonernes Udskrivning af Ryttergodset i Dannemark, hvilke Dragoner skulde i den nye indrettede Landmilitie indroulles.

*) Den 13. Dec. anholdt Magistraten atter om det samme, „paa det Borgereskabet maatte derved vorde des villigere til det dem paalagte Quantums Erlæggelse.“ Hvorfore jeg, (tilføier B.) for at vorde engang for saadan Overløb entlediget, omsider resolverede saaledes: „at dersom de vilde ansee det som en Høflighed hos os, og ikke som en Pligt, vilde jeg for min Person noget lidet tilskyde, og de andre bosiddende Geistlige til det samme persuadere.“ [Den 13. Jan. 1702 lod Biskoppen, paa egne og de andre Geistliges Begne, levere paa Raadhuus 50 St. Daler, som frivilligt Bidrag til Byens Consumptions-Restants.]

1702.

D. 3. Jan. Hertug Christian Adolph, af den Sønderborgske Linie, døde om Formiddagen Kl. 8½ til Brandzhagen i Sachsen=Lauenburg, hvor han med sin Gemahl havde boet, efterat han, formedelst Gield og Betryk, Synderborg, og andet sit Arve=Godds paa Als, havde maatte qvittere.

D. 5. Jan. Blev (ligesom Marsdagen i Fjor) udi det Kongl. Ridehuus ved Kiøbenhavns Slot holden en stadselig Caroufel og Ring=Renden af nogle de fornemste Hof=Cavaliers, som vaare deelte i tvende Skarer, den eene i røde Klæder af Kongl. Majestæt, den anden i blaae Klæder af Prindz Carl anført.

D. 9. Jan. Bekom fra Gros=Canceler en Misstve af efterfølgende Indhold:

„Belædle og høiarverdige Hr. Biscop!

„At hand mig ved dette indgangne Ny=Åar med sin velmenende felicitation har villet erindre, derfor er jeg hannem stedse obligerit, og ved forefaldende Leylighed erbødig til ald behagelig tieniste min Beredvilighed at udvise. Og ønsker at den Allerhøieste hannem i dette og mange flereer paafølgende Åar i ald selfbegierlig Velstand med ald Kierthavende stedse vil conservere, forblivende altid Hr Biscoppens tienstvillige Tiener C. G. v. Reventlow.“*)

D. 11. Jan. En iblandt mine underhavende Geistflige, som vaar i en uslykkelig Gield og stor Betryk, og blev af sine Creditorer ideligen ængstet, begierede, at jeg med min Paastrift vilde recommendere en Supplique, i hvilken han hos Kgl. Maj. allerunderdanigst vilde anholde om et Moratorium at bekomme, hvorved han paa nogle Mars Tid kunde vorde af sine Creditorer umolesteret. Men jeg svarede hannem, at jeg ingenlunde hans Ansøgning i saa Maader kunde befordre, eller mig i saadanne negotiis mere civilibus melere.

D. 13. Jan. Saae jeg alle Stadens Præster at følge en riig Møllers Liig, som boede i Kiørs Mølle uden for Byen, og blev i Dag til Bor Frue Kirke begravet; og sagdes mig, at Enhver af dennem vaar af hæredibus for saadan deres

*) En lignende Skrivelse fra Storecantoleren Reventlow, til Svar paa Biscoppens Nytaars=Gratulation af 5. Jan. 1701, har B. indført i Dagbogen for s. A. under 17. Januar.

Umag med et honorario aflagt; hvilken Skif havde i lang Tid her paa Stedet ophørt; men blev nu igien, til en liden Forbedring i Præsternes accidentier, optagen.

D. 2. Febr. Om et fornemme Præstehuus i Bendsyssel spurgte jeg en Tidende, som ikke behagede mig. Og er underligt, at smukke Mænd, som for deres Person fortjener Roes og Afhold, ikke holder deres kaade Døttre saaledes i Tøilen, som det sig bør, for at hindre og afværge saadan deres Huses Skiendsfel.

D. 7. Febr. Saasom Hr. Ern. Ramel, Rector Scholæ & symmysta Skagensis, gav mig tilkiende, at han havde paa min Behag antaget en studiosum, Otto Ferslef, til sin Collegam in munere scholastico, saa approberede jeg gierne hans Vocation; skrev og derhos til Provsten og Borgemeester paa Skagen, at de vilde med deres Myndighed disponere og formane Stedens Indvaanere til at sætte deres Børn, som dertil tienlige kunde eragtes, til Skolen, at den engang kunde komme i en bedre Skif.

D. 10. Febr. Havde jeg Skrivelse fra min Broder i Odense, som meget beklagede den store Urolighed, hvilken deres Sognepræst M. Jørgen Carstensen, med sin splidagtige Bæsen, der paa Steden haver opvakt. *)

D. 13. Febr. Tildrog sig i Kiøbenhavn en Rencontre mellem tvende Partier, det ene af Grenadererne, det andet af Marinerne. En Person blev dræbt paa Stedet, og nogle bleve dødelig saarede og ilde skamferede.

D. 15. Febr. Om Natten skeedde en usædvanlig og for-

*) Under 17. Mart. modtog B. atter Brev fra sin Broder, som „notificerede ham, hvor vidt det var kommet med den Trætte og Proces imellem deres Biskop Dr. Ringo og M. Jørgen Carstensen,“ der var Stiftsprovst og Sognepræst i Odense, og havde været besvørgt med Ringo. Striden skal være opstaaet ved Mangel paa tilbørlig Forsigtighed hos Carstensen, og ført med megen Bitterhed paa begge Sider. Den 10. Aug. 1703 blev (efter B.'s Optegnelse d. 20. Aug.) af 4 geistlige Commissairer Dommen assaet, „efterat Processen snart havde været i 2 Aar.“ Ringo døde d. 14. Oct. 1703; og Sagen blev først paadømt i Høiesteret, til Fordeel for Biskoppen efter dennes Død. (Vfs. Blochs fynske Geistlighed I, 461—61. Nyerup i D. Digtek. Hist. III. 173. 74.)

skræffelig Ulykke med Berregaard, liggende en Miil Veis fra Frederiksstad i Norge, i det samme Gaard med Bygning, Grund, 9 Mennecker, Heste og Dvæg, samt Saugbrug med tilhørende Tommer og Bræder, meget pludseligen blev udstyrtet og nedsunken i Carps-Fossens Elv, hvis stride Strøm havde der samstedes Tid efter anden underskaaret Grunden.

D. 17. Febr. Om Aftenen silde døde i Hellested Præstegaard i Siælland Hr. Peder Syv, Sognepræst til Hellested og dens annexerede Menighed, samt Philologus Reg. linguæ Danicæ.

D. 22. Febr. Indviiede jeg i St. Botulphi Kirke tvende Præster Og saasom jeg i Jesu Navn haver taget mig for, i mine Præste=Ordinationer, om Gud sparer Livet, her efter at forklare historiam Philippi & Eunuchi, Act. cap. 8, v. 26 sq. descriptam, saa forhandlede jeg denne Gang disse Ord B. 26: „Herrens Engel talede til Philippus og sagde: Stat op og gaa mod Sonden.“ Postea Domini ordinati, una cum Clero oppidano, apud me prandebant.

D. 25. Febr. [B. indsendte til Cancelliet i Kiøbenhavn, efter Sædvane, Specification over Fødte og Døde i Aalborg Stift, i A. 1701, efter de fra Præsteskabet modtagne Efterretninger. Herefter var de Fødtes Tal 1996, de Dødes 1472; Dvørtal af Fødte 524.

D. 26. Febr. En Enke her af Aalborg, Gunild Claus Høgs, nu 77 Aar gammel, men dog frisk og rørig, var hos mig om Eftermiddagen. Hendes Mand, Claus Thomassen Høg, fordm Raadmand her i Staden, havde været en af Stædernes og Borgerstandens Deputerede, hvilke A. 1660 mens. Oct. i Kiøbenhavn vare forsamlede, og overdrog til Kong Frederik III. og hans Posteritet den souveraine Magt og Arverettighed; om hvilken Forandrings Bestaaffenhed hun, efter sin Mands Relation adskillige mærkværdige Omstændigheder vidste at fortælle.

D. 1. Marts. Holdt Ober=Hofmesteren i det Ridelige Academie i Kiøbenhavn, Grev Ahlefeld, sit Bilager i Hamborg med Ulrika Antonetta, Grevinde af Danneffeld, den gamle Statholder af Norge, Hr. Ulrich Friderich Gyldenloves Datter.

D. 2. Marts. Om Eftermiddagen Kl. 4 døde i Kiøbenhavn Hr. Lauritz Munk, Ridder af Dannebrog, Kongl. Majestæts General-Major ved Artilleriet.

— Stiftsfriveren Michel Lunge androg, hvorledes man paa Amtstuen ei vil refundere Kgl. Majestæts Kirker den Omkostning, som er gjort paa de Skabe at forfærdige, i hvilke Land-Militiens Gevær maa forvares.

D. 14. Marts. Lod Kongen en trykt Forordning udgaae om Gaderne at holde rene udi den Kongelige Residents Stad Kiøbenhavn og Christianshavn.

D. 21. Marts. Folk, som kom tilbage fra Snapsting, kunde ikke fuldsige, hvor vanskeligt det nu vaar for Rentenerere, at faae Penge udsat, saasom ganske faa eller ingen havde indfundet sig til at laane ind, men mange til at laane ud. Nogle 100 Rdlr. af Kirkers og Fattiges Penge, som jeg samme Tid lod opbyde, maatte jeg ogsaa tage tilbage, da ingen fandtes, som vilde modtage dem.

D. 24. Marts. Udi en Skrivelse fra min Moder, gav hun mig tilkiende, hvorledes sal. Henrik Gyldenstiernes Frue paa Voltinggaard haver nyeligen beskikkelsesviis ladet hende adspørge: om hun i Mindelighed vil for Betaling afstaae Kiellerup By, som i gammel Tid er fra samme Sædegaard's Giere i Gield's Betaling udlagt; thi ellers formener hun sig det ved Retten at kunne søge, efter Lovens Anledning V. 3. art. 22.

D. 5. Apr. Dpfom om Eftermidd. Kl. 4 en ulykkelig Ildsvaade i Hiøring, som paa 3 Timers Tid borttog 15 af de bedste Gaarde, og deriblandt den latinske Skole, og Sognepræstens Residents, hvilke for 9 Aar siden (da samme Ulykke den hele By overgik) iligemaade vaare afbrændte.

D. 9. Apr. Hørte jeg af en Student, ikke en theologisk, men en philosophisk Prædiken, i det han Platonis, Epicuri, Antisthenis & Aristotelis dogmata prolixè recenserede, og fast intet andet i sin Tale tracterede, hvorfor jeg lod hannem vide, at han herefter paa den hellige Sted fik at være mere sparsom med saadan Materie, som ei til cathedram ecclesiasticam syntes at henhøre.

D. 11. Apr. En Student, som vaar Pædagogus her i Stiftet, og havde for nogen Tid siden en Præsts Datter besøgt, formeente at hannem ikke kunde tilkomme de Leiermaalss-Bøder at erlægge, hvilke jeg juxta legis l.b. VI. 13, 1. item II. 11. 16 af hannem lod fordre. Hans fundament vaar, at som Lovens lib. II. 2. 5. determinerer studiosorum Straf i flige Tilfælde, formodede han, at det derved skulde forblive; og efterdi han haver i Sinde at giøre underdanigst Ansøgning om Kgl. Dpreisningsbrev saa var hans Mening, at han ikke kunde mulcteres baade før og siden. Jeg lod det ved denne hans Exception og Udflugt indtil videre beroe.*).

D. 14. Apr. Lod Kongen en trykt Forordning udgaac om Gaderne at holde rene udi den Kongelige Residens-Stad Kiøbenhavn og Christianshavn.

D. 18. Apr. Døde i Kiøbenhavn Kl. 2 om Efterm. Hr. Knud Tott til Gavnøe, Ridder af Dannebrog, Kgl. Maj. Geheime- og Etats-Raad.

D. 25. Apr. Døde i Kiøbenhavn Hr. Wind til Harrestedgaard og Baggessvogn, Etats- og Cancellie-Raad, og Stifts-Befalingsmand udi Aarhus Stift, efter en meget langvarig Svaghed, som af inordinato vivendi genere var forarsaget

D. 1. Mai. Vaar Hans Kongl. Majestæt en god Deel af Dagen paa Holmen i Kiøbenhavn, og mynstrede Lærlingerne i det nye Søeacademie sammesteds.

D. 6. Mai. Blev den engelske Dronnings Ambassadeur, Mr. Vernon paa Kiøbenhavns Slot udi en Kongl. Karos om Formiddagen ophentet, og fik sammesteds hos Hans Kgl. M. publique audientz.

D. 21. Mai. Mich. Lunge (Stiftsffriveren) som paa Mors havde været med at registrere afg. Hr. Ananias Beiers Bo, kunde ikke fuldsige, hvor ussel en Tilstand den befandtes i, saasom den bortskyldige Gield (saavidt endnu vaar angiven) vaar fast 10 Gange høiere, end al Formuen.

*) B. erholdt paa sin Skrivelse i denne Anledning til Biskop Braem i Aarhus, d. 21. Apr. det Svar: at naar nogen Studiosus i hans Stift begit Leiermaal, pleiede han allene at andrage det for Senatus academicus, for at udvirke en Relegation over Delinquenten; men Bøder havde han ved saadan Leilighed ikke bekommet.

D. 22. Mai. Fik vi mange Malecontenters Klagemaal i Aalborg at høre, saasom Tolderen Henrik Christian havde nyligen taget til Priis en stor Parti af allehaande Kiøbmands Vare, hvilke man om Nattetider havde søgt at practisere ind i Byen ufortøldet; og vaare de fleste og fornemste Kiøbmands Participanter i samme Gods.

D. 23. Mai. I Kiøbenhavn's Universitet creerede Dr. Caspar Bartholin, som nu baade var Rector Magnificus og Decanus 82 Philosophiæ Baccalaureos.

D. 24 Mai. Blev 39 Philos. Magistri paa Universitetets Auditorio Superiori af Justitsraad Dr. Caspar Bartholin creerede og proclamerede.

D. 1. Jun. Havde Etatsraad Iver Rosenfrank til Rosenholm Bryllup i Kiøbenh. med afgangne Hr. Friderich Gerstorps Datter.

D. 2. Jun. Paa Frederiksborg Slot havde den polske Envoyé Mons. Moreaux hos vores Konge Audients, og blev med de nu brugelige nye Ceremonier modtaget og ophentet.

D. 8. Jun. Holdt Kongen ved Friderichsborg Mynstring over de udi dette, saavelsom i Cronborg Amt staaende Compagnier af den Siællandske Landmilitie.

D. 9. Jun. Begav Hans Kongl. Majestæt sig paa sin Mynstrings Reise giennem alle Rigets Provincer.

D. 11. Jun. Kom hjem til Kiøbenhavn det octroyerede Ostindiske Compagnieskib Cronprinken, med rig Ladning, som i efterfølgende Maaned blev ved offentlig Auction paa Børsen bortsolgt.

— Der jeg efter Middag var henne i Hellig And's Kloster, gik jeg ned i en stor hvælvet Kielder, som er under Hospitalshuset sammesteds, dens meget gamle og besynderlige Bygning at beskue.

D. 13. Jun. Holdt jeg publique fra Kl. 6 om Morgenen til Kl. 7 om Aftenen Examen styli & artium i Aalborg Skole. Unius alteriusque Hypodidascali languescetem in functione scholastica industriam verbis severioribus carpsi.

D. 15. Jun. Om Eftermiddagen lod jeg hjemhente i mit Huus en Mand, som havde, siden denne Markedsferds Anfang, været her i Aalborg, og lod sig see af Folk for Beta-

ling. Han havde hverken Hænder eller Fodder, men kunde alligevel med Stumperne af sine Arme giøre Penne, ridse, skrive, spille paa Instrumenter, træde Synaale, lade Bysser, og andet mere deslige heel artig og besynderlig forrette.

D. 17. Jun. Kom Kongen silde paa Dagen til Odense, da han havde eodem die mynstret ved Orbek den Fyenske Landmilitiies Compagnier af fire Herreder.

D. 19. Jun. Ved Odense mynstrede Rex Daniæ begge de fyenske Regimenter til Hest under Brigadier Brochdorff, og Oberst Ahlesfeld; reiste saa om Eftermiddagen videre frem, og besaae underveis ved Grybsvad de øvrige Compagnier af Oberst Bielses Regiment Landmilitie. Om Aftenen kom hand til Fredericia.

D. 20. Jun. Dersaae Kongen Guarnisonen i Fredericia, samt Fortificationens Beskaffenhed, og forsoiede sig saa ud paa Aftenen derfra til Kolding-Huus, hvor hand de tvende næstfølgende Nætter hvilede.

D. 21. Jun. Besaae Hs. Kgl. Maj. uden for Kolding Oberst Friderik Leegaards Curassierer-Regiment, som sammesteds var i god Orden præsenteret. *) Men fornødelst indfaldende Regnveir, lod han dennem ikke fuldkommen giøre deres exercitier.

D. 22. Jun. Tog Kong Friderik fra Kolding over Sneum-Bro til Varde, og underveis mynstrede en Bataillon Landmilitie af Oberst Ingenhavens Regiment **).

*) Jvf. den nedenfor (S. 409) anf. Voyage en Danemarck, T. II. p. 364, hvor dette Regiment roses høiligen; og p. 361 om Infanteriets Uniform.

***) Om Fortsættelsen af Kongens Mynstrings-Reise beretter Bircherod: D. 23. tog Kongen tidlig om Morgenen fra Varde til Ringkjøbing, hvor han kom ud paa Eftermiddagen og holdt Taffel. Herfra begav han sig til Holstebro; hvor han forblev i logement hos Sognepræsten de 3 efterfølgende Nætter. Her lod Kongen Hr. Poul Mørk (han var Capellan til Bor Frue K. i Aalborg) „som ved nogle Patroners Anbefaling var didhen forstrevet“ prædike for sig. D. 26. fra Holstebro ind i Salling, hvor Kongen monstrede de 4 Compagnier „jydsk Landfolk“, under Oberst Pecherlos Commando, efterat have spist paa Skivehuus hos Oberst Bald. Parsberg. Om Aftenen lod Kongen sig sætte over Salling Sund til Mors, hvor han tilbragte Natten paa Etatsraad Klingenbergers Gaard Høiriis; „men de fleste Kongelige Ministre og Hofbetiente lagdes ind i Rytlobing, nogle til Sognepræsten, Hr. C. Meldals.“ D. 27. Jun. om Formidd. begav Kongen sig fra Høiriis over Bild-Sund til Thy, og spiste til

D. 28. Jun. Om Aftenen temmelig sildt ankom Hans Kongl. Majestæt til Aalborg, i sit anordnede logement hos Anders Jensen Høis. Stads-Instrumentisterne lode sig paa Tjorden, ved Hans Majest. Ankomst, lystig høre; nogle ved Slottet plantede Kanoner bleve løsnede; al Borgereskabet stod langs ud ved Østeraaen in armis, og var en ubeskrivelig Mængde Menneſter allevegne rundt omkring forsamlet. — Der Hs. Kgl. Majestæt post horam 8 vespertinam til vores By ankom, stod jeg, tilligemed samtlige Stadens Præster ved Øster-Na, Hans Maj. allerunderdanigst at imodtage, og saasnart Kongen vaar steget paa Land gratulerede jeg med faa Ord, og med underdanigst Submission, Hans Kgl. Maj. denne sin allernaadigste og lykkelige Ankomst til os *).

D. 29. Jun. Vaar jeg om Formiddagen i Anders Jensen Høys Huus, og gjorde atter hos Kongel. Maj. min allerunderdanigste Dvartning. Hans Maj. beteede sig, udi sin allernaadigste Samtale med mig, meget mild og affable, spurgte mig om Stadens Tilstand og Leilighed, med mere; og mig derhos om sin kongelige Naade forsikkrede. Derpaa ledsagede jeg Hs. Maj. fra Audienz-Salen ned til Bogens, og med underdanigst Erbødighed ønskede ham en lykkelig Fremreise. — Om Form. Kl. 9 reiste Hs. Maj. bort fra Aalborg, tog Middagsmaaltid 3 Mile derfra paa Buderupholm, og siden ved Graule besaae de resterende 4 Compagnier af Oberst Rosenauers Regi-

Middag hos Amtmanden, Baron Gersdorff i Thisted; "men de fleste Cavalliers af Suiten til Sognepræstens Mag. Aspach's." Derpaa mønstrede Kongen ved Hillerslev Herredsting 4 Compagnier af Land-Militien, af Oberst Rosenauers Regiment, og kom om Aftenen til Bradstou i Øster-Hanherred; herfra d. 28. Jun. i Bendsbyssel, hvor Kongen om Middagen holdt Taffel paa Nebstrup, mønstrede derpaa atter 4 Compagnier af Rosenauers Regiment, og var siden paa Dronninglund, hvor han besaae Haven, Bærelserne, m. m.

*) Af de "høie kongl. Betiente, som propter Regis præsentiam indfandt sig i Aalborg" den 28. Jun., nævner B. Geh. Raad Chr. Lentze, Grev Carl Ahlefeldt, Overkammerjunker Baron Holst, Generalmajor Baron Løvendal, Over-Secretair Wibe, (der ankom ganske tidlig om Morgenen, og reiste strax bort igien) Over-Secretair Sehested (der tilligemed Geh. Raad Lentze ankom 12 Timer før Kongen) Hofmarſkal Ludd. S. v. Sahné, Generalmaj. Gersdorff, Brigadier Krabbe og "flere høie Hof- og Militair-Personer, hvilke hist og her i Byen bleve indlogerede.

ment; begav sig saa videre frem til Randers, hvor han de tvende næstfølgende Nætter forblev.

D. 6. Jul. Imedens Deposituri vaare oppe paa Auditorio superiori i Kiøbenhavn til Examen Styli, gjorde Studenterne ved Studii-Gaarden en svar Alarm. Thi saasom Rector Magnificus Dr. Caspar Bartholin havde sammesteds ladet sætte Soldater-Bagt, for at formeene dennem deres Russe-Raab, og anden Insolenz, bleve de derved meere opsatsige, saa at der vankede vældig Hug imellem Bagten og dennem; og der Rector selv kom ned, for at styre dennem, blev han med haanlige Skiendsord afviiist.

D. 11. Jul. Om Morgenen Kl. 7 døde paa sin Gaard Lindholm i Siælland meget hastigen Gøbert Braem, Kongl. Stats- og Justits-Raad, og forrige Land-Commisarius udi Siælland. (Han var Broder til Biskop Braem i Aarhus.)

D. 16. Jul. Besaae jeg Hospitalet i Randers*), hvilket man maa bekiende at være et af de smukkeste her i Riget, formedelst sin anseelige Bygning og Ornamente, samt Alumnorum Mængde og herlige Tillæg.

D. 18. Jul. Toge vi om Morgenen fra Graule til Gundrup Præstegaard, hvor vi til Bryllup vaare indbudne. Ved Middagstid ginge vi med Brudeskaren til Kirken, hvor Episcopus Viburgensis (B. Deichmann) forrettede Brudevielsen, og tilligemed mig ledede Bruden til og fra Kirken; men begge vore Hustruer smykkede hende. Siden sadde vi over Bryllupstractamente til langt ud paa Aftenen. — Imedens de andre Gæster toge deres Lystighed vare, holdt jeg med velbem. Biskop Deichmann inde i en Stue for os selv en lang Samtale indtil sildig ud paa Natten.

— Reiste Kongens Fru Moder, Dronning Charlotte Amalia om Morgenen tidlig fra Kiøbenhavn, for at besøge sit Gods i Bendsyssel, og kom hun om Aftenen til Galundborg.**)

*) B. havde d. 11. Jul. med sin Hustru, i Anledning af en Præstedatters Bryllup, hvortil de vare indbudne, begivet sig paa en Reise til Randers og Aarhus, hvorfra han d. 19. kom tilbage.

**) Om Enkedronningens Reise melder B. videre, at hun d. 19. Jun. begav sig over Vandet til Aarhus, hvor hun ankom ud paa Eftermidd.,

D. 18. Jul. Skede, ved den Slesvig-Holstenſke Regiering, udi den Oldenborgſke Stamme en uformodentlig Forandring, formedelſt Friderici, Holsatiæ Principis, haſtige Afgang i det Polſke Felttog,*) da han havde levet i 30 Aar og 9 Maaneder, men regieret paa det 8de Aar.

D. 20. Jul. Biſkop Reichmann affærdiger til mig fra Gunderup Præſtegaard et eget Bud, og giver mig tilkiende, hvorledes tvende af Scholæ Aalburgensis Collegæ, nemlig Peder Svendsen tertix, og Hans Morixſen primæ classis Hypodidascali, vaare præcedente vespere. ſtrar efter min Bortreiſe fra Gunderup, i Bryllups-huſet ſammesteds indkomne, ubudne og heel beſkienkede, hvor de med Klammeri og anden importun Forhold megen Insolentz ſkal have brugt, og ſig for velbem. Episcopi Nærværelſe enten lidet eller intet undſeet, etc. Som jeg over denne Tidende og relation fattede mig ſtor Harm og Fortrydſe, ſaa lod jeg ſtrar ſamme tvende Hørere en Suspension ab officio indtil videre forkynde.

D. 21. Jul. Forſøiede jeg mig, med de andre Stadens Geiſtlige, en Fierding Veis ud paa Landeveien, og der med underdanigſt reverentz tog imod Enkedronningen ved Hendes Maj. Ankomſt. Hun lod ſin Carof holde ſtille, der hun blev os vaer, og der jeg havde fremført min Lykønkningſ Tale til hende, ſvarede hun mig meget høſlig og naadig, og hilſede os ſamtlige med belevn Takſigelſe. Derpaa ſatte vi os igien i vore Kareter, og fulgte ſaa efter Hendes Maj. ind ad Byen, hvor Stads-Inſtrumentifterne lode ſig med Skalmeyer høre ved hendes Indtog, og ſtode langs ad Gaderne i Gevær.

D. 24. Jul. Fra Dom. Esdra Marco Lichtenſtein, Præſt for den lutherſke Menighed til Dublin i Irland, fik jeg en latiniſk Epitel, dateret Halmiæ d. 17. Jul., hvori han begierer, at jeg udi mit

eg "i ſit logement til Amtsſkriverens nocte ſequente forblev." Den 21. Jul. reiſte hun fra Svbro (om hendes Ankomſt hertil har B. intet) og kom om Eſterm. imellem 2 og 3 til Aalborg, hvor hun, efter at have holdt Taſſel en Times Tid i Borgemeſter Brunovs Huus, forſøiede ſig over til ſin Gaard Dronninglund i Vendsyſſel, hvor hun derefter forblev i 14 Dage. (Hun reiſte derfra den 4. Aug.).

*) Hvor han ſaldt i Slaget ved Liſſau, d. 18. Jul. 1702.

Etift vil være hannem beforderlig, til en Collect, at faae indsamlet, hvilken Rex noster haver bevilget hannem, ved Underfaatternes Gæmildhed her i Riget at søge til en Lutherisk Kirkes Opbyggelse i ovenb. Stad Dublin. Saa fulgte og derhos Copie af det Kongl. Benaadnings Brev; item et trykt Patent af Dom. Narcisso, Archiepiscopo Dublinensi, Hiberniæque Primate udgivet, hvorved han dette Lichtensteins Hverv i krasstigste Maader recommenderede

D. 27. Jul. Havde jeg de tvende Hørere Peder Svendsen Kirketorp og Hans Moritzen hos mig, og med haarde Ord talte dem for deres begangne Exces skarpelig til, givendes dem derhos alvorlige Formaninger, at de herefter skulde tage sig vare for Drukenstak og andre deslige enormiteter. saafremt de havde deres Belfærd fiær. Hvorpaa jeg, for Biskop Deichmanns Intercessions Skyld, relaxerede deres Suspension, og tillod dem deres functionem scholasticam igien at tiltræde.

D. 29. Jul. Lidet før Middag forsoiede jeg mig over til Bendsyssel — — og forblev om Natten i Lund Præstegaard ved Breilev, hvor om Aftenen sildig ankom til mig sammesteds præpositus Winnebergensis, Mag. Jens Wang, efter den skriftlige Ordre han fra mig havde bekommet.

D. 30. Jul. Om Morgenen tidlig tog jeg med Provsten, Mag. Jens Wang, til Herredsløv Præstegaard, hvor vi et Par Timer forbleve, indtil vi fornåm, at Gudstieneste skulde holdes i Jelsstrup Kirke, da vi os didhen forsoiede, og hørte Sognepræstens Hr. Oluf Thomesens Prædiken, hvilken var talis qualis, saasom han os denne Tid mindst havde ventet. Der Tienesten havde Ende, ginge vi med hannem ind i Præstegaarden, hvor jeg, in præsentia præpositi, foreholdt hannem sit usfikkelige og fugtige Levnet, samt Lædighed i sine Studeringer og anden strafværdig Væsen; og lod hannem derhos forstaae, at han enten strax skulde antage sig en personal Capellan, til Menighedens større Nytte og Opbyggelse, eller og uden Forhaling ab officio suspenderes, og for Provstemodet indkaldes. Efter megen Krympen og Tergiversation udvalgte han omsider af tvende Kaar det første, og nolens volens beqvemmede sig til en Capellans Imodtagelse.

D. 1. Aug. Blev afgangne Geheimeraad, Hr. Peter Brants Enkesrue, Fru Abigail Maria v. Støcken af Kongl. Majestæt antagen og beskiftet til at være hans Kongl. Hoiheds Prinds Christians Ober-Hofmesterinde.

— Forsøiede jeg mig om Formiddagen hen til Dronninglund, hvor jeg først besøgte Hs. Excell. Hr. Geheimeraad Frid. v. Ahlefeld, Hendes Majestæt Enkedronningens Ober-Hofmester udi hans Gemak, og fandt hos hannem største Humanitet, saa og i hans erudito colloquio megen contentement. — Derefter aflagde jeg circa horam undecimam hos høistbem. Dronning min allerunderdanigste Bist og Opvartning. Hendes Majestæt udviste imod mig stor Naade og affabilité, bespurgte sig ved mig om hendes Kirkers Tilstand i Bendsyssel og adskilligt mere; ja beteede mig endogsaa den store Ære og bød mig samme Middag hos hendes Majestæt selv til Taffel at forblive, hvortil jeg mig og underdanigst maatte beqvemme; og vare da med Hendes Majestæt til Bords, foruden mig, Prindsessen af Hessen-Homburg, Fru Margrethe Gerstorff, Geheimeraad Ahlefeld og —

D. 2 Aug. Reiste Geheimeraad Hr. Christian Siegfried v. Plessen i Kongl. Majestæts Ærende fra Kiøbenhavn til Engelland.

— Fra Provsten i Næs Herred, Hr. Peder Nielsen, fik jeg skriftlig Underretning om Sognepræstens i Helligsø, Hr. Jacob Skives, meget forargelige og skammelige Forhold, særdeles ved hans Hustrues uchristelige Medfart, hvorom mig adskillige Godtfolks troværdige Attester bleve samme Tid stillede. *)

*) Den 5. Aug. udstedte B. skriftlig Ordre til Herredsprovsten, „at indstævne for sin Provsteret Hr. Jacob i Helligsø til Vidners Paahør og Doms Lidelse fernedest de over ham indkomne Beskyldninger.“ Under 9. Sept. meldte Provsten, at da Hr. Jacob erfarede, at han skulde møde for Retten, „har han krøbet til Korset med sine Forseelsers ydmyge Afbedelse, og ved en skriftlig Forpligt lovet vitæ emendationem, og et christeligere og skikkeligere Forhold imod sin Hustru og Andre herefter at føre.“ Biskoppen bevilgede da, „at Processen imod ham for denne Gang maatte ophøre.“ Men den 17. Apr. 1703 indkom atter Klage til B. fra Sognekøllene i Helligsø over Præsten, som til stor Forargelse endnu „levede hen i sit onde Levnet, baade med sin Hustru og sine

D. 6. Aug. Der Hr. Sigism. Bihl. Topp, Diaconus eller Medtiener til den tydske Kirke i Kiøbenhavn, sluttede sin Aftensangs-Prædiken ibidem, tog han ganske uformodentlig, og uden nogen foregaaende Advarsel, Valet og Afsked fra Menigheden med det samme, formedelst adskillige gravamina, hvilke han opregnede. Hvorpaa han næstfølgende Dage indpakkede strax sit Tøi og bortreiste fra Staden til Skaane, siden derfra til Tydskland.

D. 8. Aug. Blev Grev Ernst Bogislav v. Schlieben hans Navn, efter den over hannem af General-Krigsretten fældede Dom, slagen paa Galgen udenfor Østerport. *)

Tilhørcr. — Biskoppen gav da „Ordre“ til Provsten den 21. Apr. at lade Hr. Jacob indstævne og lide Dom for sit Forhold ved Provsteretten. — Ikke desmindre kom den vanartige Præst Hr. Jacob atter den 22. Mai (1703) om Aftenen til Biskoppen med tiggendes Bøn, at den begyndte Proces imod ham ogsaa denne Gang maatte nedlægges; han fik ogsaa „en og anden af fornemme Godtsfolk“ til at intercedere baade mundtlig og skriftlig for ham; ja endog hans egen Hustru, „som aller-mest af hans haarde Medfart var laderet,“ begierede „med grædende Taare, at han denne Gang maatte tages til Raade.“ Endskjøndt Vidner imod ham alt vare førte ved Provsteretten, og „hans Sognefolk vare saare forbittrede paa ham; hvorvel det heller ikke kan negtes, at deres onde passioner jo en stor Deel forvoldte,“ tog B. dog (16. Jun.) den Resolution: ikke at lade Sagen „komme til videre Extremitet.“ — Den 18. Jun. vifiterede B. i Getherup Kirke, som er Annex til Helligsø, hvor Hr. Jacob prædikede. Da B. „til Slutning adspurgte Menigheden om Præstens compoertement, var der vel strax nogle tilrede, som havde et og andet paa ham at sige; men saa slemme vare de dog ikke her med deres Klagemaal, som i Hovedsognet.“ B. lod ham da, før han gik ud af Kirken, vide: „at for hans fattige Kones og Børns Skyld“ vilde han endnu denne Gang lade Sagen imod ham falde, naar han udgav en ny Revers og strengere Forpligtelser; hvilken Biskoppen nogle Dage efter i Jdby Kirke modtog af Hr. Jacob, „som han affærdigede med en skarp Lection,“ og lod hans Revers siden nedlægge i Stiftskisten.

*) Grev Schlieben, en tydsk Oberst, havde indgaaet Forpligtelse om at hverve 1000 Mand Fodfolk og 1000 Ryttere for Frederik IV., til de Hielpetropper, Kongen havde forbundet sig til at overlade den tydske Keiser; men efterkom ikke til den bestemte Termin, hvad han havde indgaaet, og blev herfor, og for andre Beskyldninger, som reistes imod ham, arresteret i Jun. Maaned 1702. Han fandt Leilighed til at slippe fra sine Bevogtere, og flygtede til den franske Gesandt, Grev Chamilly, som gav ham et Kristed i sit Huus, og negtede at udlevere ham. Herover opstod et misligt Forhold imellem Hoffet og denne Gesandt, og en diplomatisk Correspondents imellem ham og den danske Cantzler Sehested; om hvilken Sag findes udførlige Efterretninger og Betragtninger i: Voy. en Danemarck à la suite de l'Envoyé d'Angleterre. (Vernon.) 2. Ed. Roterd. 1707. p. 417—438.

D. 12. Aug. Anstillede det kongl. Herskab udenfor Kiøbenhavn en artig Svane-Jagt, som formedelst sine smukke Inventioner var værd at anskue. *)

— Hr. Christoff. Mumme af Nadssted vaar hos mig, og refererede, at den gamle Præsts ihid. Hr. Franz Michelsens Datter, med hvilken han vaar forlovet, befandt sig i disse Dage af en besynderlig og usædvanlig Svaghed angreben. De Omstændigheder, med hvilke han hendes Sygdom beskrev, gav baade min Hustru og mig stor Mistanke. **)

D. 23. Aug. Om Aftenen i Albet Præstegaard, ubi cæna nobis admodum serò parabatur, viste pastor loci Hr. Jens Steensfeld mig et scriptum satyricum Anonymi, dog ikke trykt, men skrevet, som han nyligen havde ført hjem med sig fra Kiøbenhavn, hvori Mag. Georg Ursin temmelig nær vaar angreben.

D. 25. Aug. Provsten i Børglum Herred, Hr. Alb. Christensen, havde, me inscio, convocerit. til i Dag alle Herredspræsterne udi Torslev Kirke at møde, at han i min Præsens nogle sine Bepværinges over dem vilde proponere. De vaare ogsaa, binis exceptis, tilstede, og der Visitats-Acten vaar fuldendt, proponerede Provsten, blandt flere gravamina, dette: at somme af Præsterne sadde overhøriges, naar han, ratione officii, dem til en eller anden Steds udi Herredet sammenkaldede, og vilde hannem locum conventus præscribere; item vægrede sig ved at contribuere (efter conclusum synodicum) noget lidet til hans Reises Omkostning, naar han sig til Landemode skulde forføie, og ellers i andre Maader hans Provst-Embedes Wyn-

*) Denne barbariske Jagt-Forlystelse, hvori hele Hoffet og de fremmede Ministre deeltog, og hvori et Par Hundrede gamle og unge Svane dræbtes, beskrives i den anf. Voy. en Danemarck, p. 438—440.

**) Den 21. Aug. melder Dagbogen, at der i Bredtkær Præstegaard, seent om Aftenen kom et Bud til Biskoppen fra Provsten i Venneberg Herred „med den meget ubehagelige Tidende om Nadssted Præstedatters skammelige Gierning og ulykkelige Afsærd. Den 22. kom Hr. Chr. Mumme selv til Biskoppen i Bredtkær Præstegaard og „confirmerede denne relation.“ Jeg, saavel som Andre, priste den unge Mand derudi lykkelig, at der ikke var blevet noget conjugium consummatum imellem ham og hende; saa at han nu mindre end ellers i Husets Sorg og Skændsel participerer.

dighed foragtede. Jeg gav dem en alvorlig og skarp reprimande, med Forsikkring, at de maatte vente sig videre Tilrettesættelse, om de deres præpositum ikke med sømmelig Respect beeguede.

D. 28. Aug. Blev Dronning Louises, saavel som og Prindsesse Sophie Hedevigs Fødselsdag i det Lysthuus Gylldenlund, en Miil fra Kiøbenhavn, hæderligen celebreret, saasom Kongen havde did indbudet, foruden det kongelige Hof, de fremmede Potentaters Gesandter og sine egne fornemste Ministre, og dennem ypperlig tracterede. Mod Aftenen præsenteredes baade paa Havet, strax udenfor Gylldenlund, saavel som og i Dyrehavens Gange, adskillige konstige Illuminationer, blandt hvilke man saa mange deilige og heel arteligen inventerede Emblemata.

D. 29. Aug. Gik min Reise heel tidlig om Morgenen (fra Ellinge Præstegaard) til Skagen, hvor jeg Kl. 10 ankom. Mig vederfores her større Ære, end mig kunde tilkomme; i det Borgemeister Mercher lod af 3 Stykker, som han havde liggende ved sin Gaard, give trede Gange Løsen ved min Ankomst til Staden; og ligesaa næstfølgende Morgen, da jeg drog derfra. [Efter Maaltid holdt B. Bisittats-Acten „i det Capel, som staaer midt i Byen,“ hvor saa mange Mennesker samlede, at han maatte lade to Vinduer udtage, for at faae Luft. „Fra Borgemeister Mercher, som mig og begge Byens Præster læte & laute tracterede, kom jeg ikke førend ganske sildig om Aftenen.“ Næste Morgen fra Kl. 5 til 6 visiterede han i Skagens Skole, og fandt baade Disciplenes Antal og Fremgang „udi nogenledes bedre Tilstand, end tilforn.“]

D. 31. Aug. Degnen i Mosberg, Oluf Arelsen, hvis Hustru vaar i disse Dage kommen mange Uger for tidlig efter Brylluppet i Barselseng, forkyndede jeg en Suspension ab officio indtil videre; og forbød hannem sig med Sangen i Kirken at befatte. [Sognepræsten i Mosberg havde Aftenen forud meldt Biskoppen denne Hændelse. Om Eftermiddagen kom Mad. Annike Wigands fra Kiøbenhavn, der opholdt sig hos sin Søn paa Eskær, med sin Datter for at aflægge Bisitt; „dog det gik fornemmelig ud paa at intercedere for Degnen, som nu vaar i Labyrinth.“]

Den 6. Sept. Efterat jeg var kommen fra Kirken (i Jerslev) havde jeg den navnkundige gamle og døve Peder Dyrskjot hos mig til sildig ud paa Aftenen, og hørte med synderlig Behag hans udførlige Relation om adskillige Dogenter, hvorom jeg ham skriftlig adspurgte. *)

Den 7. Sept. Gives mig af Provsten, Hr. Anders Jensen Hals i Bredtkær tilkiende, at en Kvinde i Lem, Hellevad Sogn, havde, da hun var falden i Søvn, kvalt med Brystet sit spæde Barn, som hun havde hos sig i Sengen; og forlanger han derfor min ordre, hvorledes med hende skal forholdes. — Jeg gav ham dette Svar, at Kvinden fik, efter Loven, at tage aabenbare Skrifte, saa og, efter sine Vilkaar, give nogen Muld til Aalborg Hospital.

D. 11. Sept. I Jerslev Kirke vaar al Menigheden ved min Ankomst hora 7 i en kion Frequenz tilstede; og alle de unge Mennecker, som til examen burde at fremkomme, gjorde mig saa god Fornøielse i alting, som jeg kunde forlange. Der jeg siden, mere solito, efterforskede om Lærerens og Tilhørernes Forhold, gav Præsten, Hr. Svend Lemvig, Klage over Nogle, som ved Krohuses Besøgning om Sabbathen havde øvet en og anden Ustkiffelighed. Til dem fremsførte jeg severas admonitiones, at de, under Straf som vedbør, sig for saadan usømmelig Væsen herefter skulde entholde.

D. 12. Sept. [Kom B. om Eftermiddagen hjem til Aalborg fra sin Visittatsreise, paa hvilken han, fra den 20. August, havde besøgt 33 Kirker. **)

*) Den 6. Nov. 1703 omtaler B. sin "Correspondence" med den gamle Peder Dyrskjot i Jerslev, som nylig havde givet ham skriftlig Underretning om allehaande gamle Sager, og som han „efter Sædvane" sendte nogle Bøger af sit Bibliothek." (Om P. Dyrskjot jvf. bl. a. Dagb. 13. Oct. 1707; og Bircheros's Skrivelse til J. Rostgaard, af 25. Apr. s. A.

**) Ved 10 af disse Kirker har B. udtrykkelig anmærket, at han fandt sig tilfredsstillt med Almuens Religionskundskab, og ved et Par af dette Antal lægger han ualmindelig Berømmelse paa Ungdommens Fremgang (saaledes i Hællum Kirke, hvor han navner „tvende unge Personer, hvilke vare in lectione biblica over Formodning verserede.") I Volstrup Kirke, hvor han „ved Ungdommens Tilspørgelse frembragte næsten 3 Timer", erfarede han „en kiendelig Forbedring", og „gif nu med langt større Fornøielse fra denne Menighed, end første Gang, han havde været her i samme Forretning;" men i andre Sogne giver han

D. 14. Sept. Skrev jeg til samtlige Præster i Hillerslev Herred, at de med forderligste skulde tilstille mig deres skriftlige Vota paa den, som de til deres Herreds-Provst vilde have eligeret i afg. Hr. Anders Nielsen Lyngbyes Sted*).

D. 16. Sept. Mønstrede Kongl. Majestæt sin Fddgarde personligen udenfor Kiøbenhavn, udi den nye Mundering, som Folket nyeligen havde faaet, hvilken gav en skøn Parade.

D. 18 Sept. Capellanen i Boddum, Hr. Heinrich Keuze, gav mig skriftligen tilkiende, at han, formedelst Sognepræstens Smurfittighed og utilbørlige Begegnelse i adskillige Maader, ingenlunde der paa Stedet længere kunde forblive; men agtede til Kiøbenhavn at forreise, for at søge anden Forfremmelse. Dette hans Brev var nogle Uger gammelt, og han allerede borte, førend jeg det bekom.

det modsatte Skudsmaal, og det paa nogle Steder i forstærket Grad. Saaledes den 1. Sept. i Ugilt: „En svar tynd Forsamling fik man her at see; ingen af de i Landmilitien indrullerede Karle;“ (disfes Traværelse fra Catechisationer har B. paa flere Steder anmærket) „ja nepellig den tredie Deel af Sognets Ungdom kom tilstede; saa at jeg med en haard Tale maatte give min Misfornøielse over saadan deres Uydighed og Forsømmelse tilkiende.“ (Ved Øster-Brøndeslev har B. derimod bemærket, at de unge Karle af Landmilitien mødte i Kirken „gladiis armati.“) Den 25. Aug. i Torslev Kirke, fandt han sig tilfreds med nogle Catechumener: „alii vero ob stupidam ruditatem asperis verbis a me reprehensi sunt.“ Den 3. Sept. i Skallerup var en meget stor Forsamling i Kirken, og selv alle Unge af Landmilitien vare tilstede; „licet magna eorum pars parum aut nihil ad questiones responderunt.“ Den 4. Sept. i Emb: „En uforvarlig Ruditet fandtes hos Sognefolkens Børn, saavel de fuldvorne, som de mindre.“ Den 5. Sept. i Breilef: „Af Almuen, og af dem, hvilke til Overhørelse burde at fremkomme, var den største Deel borte; og de, som fremstillede sig, vare moxen alle heel grove og vankundige. Jeg lod derudover haarde Trudfels-Ord falde til Forældrene og Husbonderne i Sognet; forglemte om heller, at give baade Præsten og Degnen alvorlige Erindringer om deres Embeders Pligt. „Dgsaa paa den sidste Dag af Visitationen, i Biersted Kirke, fik B. „ifkun saare slet Fornøielse;“ og „læste baade Gamle og Unge en skarp Lectie og alvorlig Formaning for“.

*) B. modtog den 27. Sept. et Bud fra Thy med Præsternes skriftlige Stemmer, og da Bisoppen „gierne var tilfreds“ med den, som de fleste havde givet deres Stemmer, sendte han ham ved samme Bud sin „Gratulations-Mission, samt Ordre, at indfinde sig til forestaaende Synodum autumnalem.“ Han har paa flere Steder i Dagbogen indført sine Skrivelses til Herredspræster, i Anledning af Provstvalg, tilligemed Præsternes Vota; og begge Dele ere paa Latin.

D. 20. Sept. Tog Hs. Majestats Envoyé og Etats=Raad Jver Rosenkrantz fra Kiøbenhavn, og begav sig paa sin Legations=Reise til Engelland. Iligemaade reiste Etatsraad Heins derfra udi sin anden Ambassade til Moskva.

D. 25. Sept. Ankam igien til Kiøbenhavn den Moskvitiske Ambassadeur, som en Tiidlang havde vaaren borte herfra ved det Chur=Brandenburgske Hof til Berlin.

D. 26. Sept. Forseiede Kongen sig med en liden Comitatus fra Jagersborg, og anfangede atter en Tour igiennem Siellands Provindsfer for at oversee paa nye sit Land=Militie, som nu fuldkommeliger var bleven exerceret.

— Paa Aalborg Conventhuus forbedrede vi (B. med begge Sognepræsterne og Just. N. Bartholin) de fattige Lemmer i Klosteret deres Distribut og Underholdningspenge med 2 Skilling ugentlig; saa at de som tilforn finge 28 Skilling, de nyder nu herefter 30 Skilling Danst om Ugen.

D. 2. Oct. Indfandt sig ved Hoffet i Kiøbenhavn de Holsteenske Prælater, samt Ridderstabs Deputerede, for at deliberere med Kongen om den Forandring i Unions=Regieringen, formedelst Fyrstens dødelige Afgang.

D. 3. Oct. Kom Kongen tilbage til Kiøbenhavn igien, der han paa en 8 Dages Tiid havde reist omkring i Siælland, og imidlertid gjennemseet alle Compagnier af den sammesteds værende Krigsmagt.

D. 8. Oct. Havde jeg Skrivelse fra Joh. Melchior Liebe, Bibliopola Halniensis, angaaende nogle Defecter, hvilke fandtes i en og anden af de Bøger, som jeg i Pindemarked havde kjøbt af hans Tiener.

D. 11. Oct. Paa Kiøbenhavns Slot blev Kongens Fødselsdag herlig celebreret, ikke allene med et skönt Middags=Banquet; men endog med et artig og kostbar Skuespil paa Ridder salen om Aftenen, ved hvilket mange konstige Illuminationer og Emblemata repræsenteredes.

D. 16. Oct. Til Aftensmaaltid spisede Justitsraad (og Landsdommer i Siælland) Hans (Hm*) hos os, og gif ikke

*) B. beretter om ham d. 15. Oct. at han nylig var kommen fra Kiøbenhavn, i en Commission ved Virkelse Stambhuus og Godssets Revision,

bort førend post horam decimam. Med Forundring hørte vi hannem adskilligt at fortælle om Hofvæsenets Beskaffenhed nu omstunder.

D. 24. Oct. Kom hans Hoie Excellence General Felt= Marschal=Lieutenant Hr. Christian Gylденløve hjem til Kiøbenhavn fra Italien, hvor han som Gen. Felt=Toimester i Keiserens Tieneste, sit Felt=Tog paa tvende Mars Tiid havde aflagt.

D. 26. Oct. Blev paa Kiøbenhavns Slot holdt en prægtig Masquerade=Dands, Hs. Høihed Prinds Carl til Øre, saasom hans dies natalis i Dag indfaldt.

D. 2. Nov. [Om den fyenste Biskop Knud Gylденstiernes Catechismus, trykt i Kiøbenhavn 1532, „libellum certe rarissimum, & multis annis a me frustra quæsitum“ beretter B. at han nu traf og overkom den „casu singulari, avideque perlectum, inter exigua Musei mei cimelia repono.“ *)

D. 3. Nov. [Modtog B. en „meget besynderlig Skrivelse“ fra en Studiosus Rasmus Teilgaard i Kiøbenhavn, af 28. Oct, hvori han beretter at have faaet Gen. Major Johan Rantzau's Vocation, dat. Leiren for Soutendal d. 4. Oct., og Kgl. Majestæts Confirmations=Brev af 24. Oct., at være Sognepræst i Broust Kald og dets Annex Svenstrup i Øster=Hansford, i Hr. Søren Bagges Sted, som skulde være ved Døden afgang; med Begiering, at Biskoppen vilde lade Kaldet, indtil hans Ankomst, ved de andre Herredspræster forsyne. B. lod ham vide d. 4. Novbr., at han kunde „spare sin Reise og sin Omhyggelighed for Broust og Svenstrup Menigheder, efter= som Præsten Hr. Søren Bagge endnu lever, og kan ham saadan Umag betage“. Men vilde han „snyde sig at komme til

„som ham af Kgl. Maj. var anbefalet. (Om dette Stambuus berettes d. 3. Oct., at Commandeur Capitain Jørgen Skeel laae i Trætte med sin afd. Broder, Anders Skeels Enke om begges paa= staaede Rettighed til samme).

*) Om denne vor ældste lutherste Catechismus, s. J. P. Mynster „Om de danske Udgaver af Luthers lille Catechismus.“ 2. Udg. 1837. S. 7—12. Exemplaret, som Bircherod har eiet, findes opført i Catal. Biblioth. Joh. Bircherodii. Hafn. 1709 p. 142. Appendix. Nr. 31. Under Titel: „En gammel Catechismus, fordansket af Jørgen Jensen, Sognepr. i Odense. Trykt 1532.“

Hr. Sørensen Bryllup, som i disse Dage skal holdes“, vilde han maaffee være Manden velkommen. D. 9. Nov. har B. antegnet, at Brylluppet den Dag stod i Broust. D. 21. Nov. kom samme N. Teilgaard, som ikke havde modtaget Biskoppens Budskab til Aalborg *), og maatte reise lige viis tilbage.“]

D. 25. Nov. Provsten i Jerslev Herred, Hr. And. Jensen, frembragte skriftilig Begiering paa en Qvindes Begne i bemeldte Herred, at, saasom en skammelig Logn, til hendes Qres Forkleinelse, var bleven i Sognene deromkring udspreidt, og man ikke vidste, hvem den havde udført, der maatte da af Prædikestolene ibidem blive giort Bøn for saadanne ugudelige Menneffers Aabenbarelse.

D. 30. Nov. Vaar jeg, tilligemed min Kiæreste giæstebudne af Commerceraad Hans Benzon og hans Dame ude paa Ladegaarden, hvor vi i et fornemme Compagnie af adskillige Venner holdt Dagen ud, a meridie ad vesperam. Bem. Benzon vaar nyligen fra Siælland hjemkommen, hvor han til Kiøbs havde tilforhandlet sig den skionue Gaard Juullund, hvilken for nogle Aar siden blev af Baron Hr. Jens Juul opbygt, til hans sidste Friherrindes Livgeding; men blev nu af hendes anden Gemal Hr. Chr. Gyldenløve solgt; dog havde Kiøberen derved fundet megen Difficultet og Bryderi.

D. 3. Dec. „Et Bud ankom til mig fra Provsten i Hillerslev Herred, Hr. Peder Koalsen, for at consulere mig anlangendes et Qvindfolk, som for elleve Aar siden vaar besøvet, men havde endnu hverken begieret eller bekommet Afløsning, saasom hun siden den Tid ingen fixam sedem har havt, men ikkun som en vagant løbet om fra et Sogn til et andet.“ [B.s Betænkning gif ud paa, at „saafremt bemeldte Synderinde bodfærdigen forlanger at komme i Benskab med Gud,“ kan Præsten i Sognet, hvor hun nu er, ikke vægre hende at stedes til offentlig Skrifte og Communion. Begierer hun det ikke, maa han søge at bringe hende til Bod og Omvendelse.

*) Han medbragte fra Prof. Otto Sperling en meget berømmende latinsk Anbefalings-Skrivelse til B., hvori han kaldes „S. S. Theologiæ Candidatum veteranum,“ og berettes, at han en lang Tid havde været Lærer hos Gen. Joh. Rankaus Søner og Brodersøn (nepotis).

„Men dersom alle deslige Formaninger af hende foragtes, faaer han, om hun ellers i Sognet blivendes vorder, lyse til Bands over hende, og siden fortfare imod hende efter Kirkens Myndighed mod Ubodsfærdige.“]

D. 8. Dec. [B. modtog en Begiering fra det Kgl. Kammer-Collegium, at han vilde tilholde sine underhavende Præster, at fremvise deres Tiendebøger for de Kongl. Commiterede ved Amtstuerne, da man behøvede dem til Efterretning ved Konges og Kirketienders Ligning m. m.; men Amtsbetjentene havde klaget, at Præsterne ikke vilde meddele dem de fornødne Oplysninger. „Ja, tænkte jeg ved mig selv, maaskee Clereciet kan have Marsag til, herudi endnu at være betænksum.“
D. 9. Dec. svarede B. „Rentekammerets Herrer,“ at „det vilde blive vanskeligt, Præsterne til deres Tiendebøgers Fremviisning at obligere;“ men lovede, at give Provsterne i sit Stift tilkiende, „hvad man i saa Maade paa høiere Steder forlangte.“]

D. 11. Dec. Af en Mand i Gladstrand, som sig med Leiermaal har forseet, blev jeg ved Skrivelse anmodet, at det maatte bevilges ham, at staae Skrifte i Giarum Kirke, jesterdi han bluedes ved at absolveres publice paa den Sted, hvor hans Kyndinge boede. Men jeg lod hannem ved Budet igien svare, at efter han har ei skammet sig ved at bedrive Hoer i Gladstrand, saa maa han ei heller skamme sig ved, at afbede sin Forargelse i den Menighed, hvis Lem han hidindtil haver været.

D. 18. Dec. Besøgte Commerceraad Hans Benzon mig, og gav Klage over endeel af vor latinske Skoles Disciple, som haver undertiden fordristet sig til at gaae med Bøsser og skyde ved Ladegaarden, hvorved hannem og andre Hosboende nogen Ulykke snarligen maatte tilføies. Som jeg havde stor Mishag udi Eligt at spørge, og det er ingenlunde Skolebørns profession, med saadan Krybskytteri at omgaaes, saa stiftede jeg strax Bud herom til Mag. Ware, at han fik herover at holde tilbørlig Justits, og straffe de Skyldige som vedbør.

D. 24. Dec. Jeg maatte snart ynke de fattige Skole=Personer, som denne Aften i stor Regn og Slud gik om og sang Discanten paa vores Gader for saare liden Fortieneste, efter som Indvaanernes Liberalitet jo meer og meer aftager.

1703.

D. 1. Jan. Iussu Tribuni militum, *Henrici Rosenauer*, octo Tympanistæ ante foras meas sonum festivum, in læta novi anni auspicia, alacriter (spe tamen remunerationis) ediderunt.

D. 2. Jan. Til Middag havde Mag. Søren Ware min Kiæreste og mig, item Assessor Peder Thøgersen Laßon, saa og Raadmand Matth. Juul og hans Hustru i sit Huus til Gæst, hvor vi holdte ud til horam 6. vespertinam.

D. 5. Jan. Blev om Aftenen sildig, efter de tvende foregaaende Aaringers Viis, holden i det kongelige Ridehuus ved Kiøbenhavns Slot en prægtig Ringe=Kenden og Ridder=Spil af Kongen og hans høie Broder, samt adskillige flere af de høieste Cavalliers, ved mange Illuminationer og anden anrettet Zirat. Denne Lystighed varede til langt ud paa Natten, da Dronningen, som iblandt Tilskuerne vaar tilstede, blev imidlertid af instantis dolore partus angreben, og maatte forsoie sig derfra.

D. 6. Jan. Om Morgenen Kl. 6 fødte Kongl. Maj. Gemahl Dronning Louise paa Kiøbenhavns Slot en ung Prinds, deres fjerde Søn, som om Eftermiddagen blev af Hoffets Prædicant døbt og kaldet Georg.

— Skrev jeg til Henr. Hierrild i Kiøbenhavn, og sendte ham det Vocations=Brev, som jeg har givet ham paa Thisted Skoles Rectorat, paa det at han selv Kongl. Majestæts aller-naadigst Confirmation herpaa kunde sege. *)

*) Denne Confirmation erholdt han under 20. Jan., men tilmeldte B. under 27. Febr. at han nu var bleven af Biskop Bornemann kaldet til

D. 22. Jan. Efter vores sidste Synodi Dionys. monitum 2. udfiskede jeg i Stiftet til menige Præster den Collect-Bog, i hvilken enhver maatte pro lubitu skrive, hvad de til den lutherske Kirkes Bygning i Dublin udi Irland vilde give, 2, 3, 4 Mark, mindre eller mere.

D. 29. Jan. Sognepræsten Hr. Jacob i Skeve gav mig skriftlig tilkiende, hvorledes to smaa Børn udi hans Sogn vare nyligen, formedelst Forældrenes Uagtsomhed, omkomme; det ene qvalt af Sengedyngen, det andet gaaet ud paa sin egen Haand og frosen ihjel paa Marken.

D. 1. Febr. Hr. Mogens Dyre *) beklagede sig, at et Dvindsfolk vaar i Dag kommen udi sin Fuldsfab ind i Kirken, og havde raabt adskillige Uqvemsord imod hannem, da han stod paa Prædikestolen. Hvorudover jeg strax sendte Bud til den verdslige Dyrighed, at de vilde tilbørligen straffe saadan Inso- lens, og lade det Skarns Menneſke forvises af Byen; hvilket man og lovede at skulle ssee.

D. 13. Febr. Ankom til Kiøbenhavn den regierende Hertug af Meklenborg, Hr. Friderich Wilhelm, tilligemed hans Broder Prinds Christian Ludvig, og forbleve de her paa tredie Uge, da de imidlertid nøde af det kongelige Hof adskillig diver- tissement og caresser.

D. 15. Febr. Lod Capitain Bircherod hense i mit Huus et stort Parti Bøger, alle tydske, hvilke hans forløbne Svoger, Assessor Christoffer Hansen, havde ladet efter sig her i Byen, og bemeldte Bircherod havde for Giældsfordring taget i Betaling. Jeg fandt iblandt dem mange rare og nyttige Skrifter, og kunde ikke begribe, til hvad Ende benævnte Chri- stoffer Hansen, som vaar til idel Ladhed og debauché hengiven, havde samlet sig saadan et Bibliothek.

Conrector ved Kiøbenhavns Skole, hvor han d. 14. Marts af Rector Mag. Søren Glud blev indsat. B. lod da den 6. Marts Christoffer Blymester kalde til sig; og efterat have examineret ham, (explorata privatim ipsius eruditione) tilsendte han ham følgende Dag "Vocations- og Bestallingsbrev" paa Rectoratet ved Thisted Skole; hvilket han saa strax til Cancelliet overskikkede, for at lade det af Kongl. Majestæt confirmere."

*) Han var Capellan ved Budolphi Kirke i Aalborg, hvor Mag. Claus Neenberg var Sognepræst.

D. 17. Febr. [Udsendte B. til samtlige Provster i Stiftet atter Læster Kongl. Majestæts Forordning (af 8. Nov. 1701 og Directeurernes Anmodning) en Collect=Bog, hvori Præsterne skulde indtegne, hvad de enten aarlig, eller engang for alle vilde give til Navigationss=Skolen paa Møen.]

D. 19. Febr. Ved Hoffet i Kiøbenhavn holdtes denne og næstfølgende Dag adskillige heel artige Masquerader, meest for at fornøie det fyrstelige Herskab af Mecklenburg.

D. 23. Febr. Døde paa Fru Kirstine Beck's Gaard Braa Velbr. Albert Bilde, som forud havde været proprietarius til tvende Gaarde, Langholt og Høiholt i Vendsyssel; men vaar siden, ved sit liderlige Levnet, ad incitas redactus. Hans Alder vaar 52 Aar.

D. 26. Febr. Lod Kongen sit Livregiment til Fods udenfor Kiøbenhavn samle, hvor de, i hans Majestæts, samt de Mecklenburgske Fyrsters præsentz, gjorde deres Parade og Krigs=Exercitier.

D. 28. Febr. Lod hans Kongl. Majestæt Hertugen af Mecklenburg, Friderich Wilhelm, udi sit Cabinet paa Kiøbenhavns Slot ophente, hvor han hængte Ridder=Ordenen af Elephanten om hans Hals, og havde hannem siden samme Dag paa Rosenborg hos sig til Giest.

D. 1. Marts. Havde Fr. Rostgaard til Kraagerup, Kongl. Majestæts Justitsraad og Archivarius, Bryllup i Kiøbenhavn med Jomfru Conradine Revenfeldt, Groß=Cancellers Grev Reventlovs filia naturali.

D. 2. Marts. Reiste den regierende Hertug af Mecklenburg, tilligemed sin Hr. Broder, bort igien fra Kiøbenhavn, der de foregaaende Dag havde fra det kongelige Huus taget Afsked.

D. 3. Marts. [B. anbefalede med skriftlig Paaskrift en Ansøgning af Nic. Aagaard, Hører ved Nykiøbing Skole, om Seierslev Sognekald paa Mors; ligesom han ogsaa skrev for ham, det bedste han formaaede, til Cancellieherrerne: „Men jeg sagde ham dog forud, at jeg vidste meget vel, at saadan hans Ansøgning vilde blive forgieves. Thi det vaar aldrig nogen Tid saa vanskeligt som nu, at faae ved sin Recommendation nogen Persons Promotion udi Cancelliet udvirket.“]

D. 18. Marts. [I Anledning af de af Rentekammeret optagne Capitaler (Kongen havde af Aalborg Hospitals og Skoles Midler faaet 2000 Rdlr. tillaaens) maatte B. saavel som alle de andre Creditorer, som skulde have deres Betaling fra Aalborg Amtstue, „lide temmelig Fortræd.“ „Thi enddog vi, til „Kongl. Majestæts Tieneste, Capitalerne udi Kroner havde forstrakt, og de kongelige til os udgivne Obligationer vaare paa samme Mynt lydendes, saa maatte vi nu dog tage dem igien udi Smaapenge, eftersom Amts=Betienterne foregave, „at de ikke kunde forskaffe Kroner.“]

D. 21. Marts. Reiste Oberst Henrik Rosenauer over til Kjøbenhavn, og tog, efter min Begiering, et godt Partie Penge med sig (200 Rdlr.), som siden Martini Dag vaar Tid efter anden indkomne fra dette Stifts Kirker, og skulde, efter kongelig Befaling, til Templi Dano-Londinensis Necessitet forstrækkes. Samme Penge forsendte jeg til Mag. Frer Brinck, Sognepræst til Holmens Kirke, hvilken vaar af Kongl. Majestæ til deres Oppebørsel committeret.

D. 22. Marts. Anfangede man in arce Hafniensi dette Aars Høiesteret at holde, efterat den die præcedente vaar med Trompeter paa Gaderne efter Sædvane indblæst. Kongl. Majestæt sad, efter aarlig Sædvane, Ketten selv ved denne første Dag.

D. 2. Apr. Havde jeg Skrivelse fra min Moder, af 28de passato. Hun sendte mig, efter Begiering, nogle af Mag. Anders Bording's aandelige Viser, hvilke han selv for 50 Aar siden havde foræret min sal. Mormoder, saasom jeg agtede at communicere Fr. Rostgaard dem, in meditati operis sui augmentum. *)

D. 4. Apr. [B. anmærker, at denne Dag døde i Nürnberg den ældste keiserlige General=Feltmarskal Philip, Pfalzgreve af Sulzbach, 74 Aar gammel (f. 19. Jan. 1630), som allerede commanderede den svenske Armee i Slaget ved Nyborg

*) B. var i en Skrivelse fra Jørgen Reenberg, af 3. Marts 1703, efter Commission fra F. Rostgaard, der vilde samle og udgive Bording's Poesier, bleven anmodet om at meddele, hvad han maatte være i Besiddelse af, eller kunne skaffe, til denne Udgaves Forøgelse. B. affendte den 7. Apr. til Reenberg de Vers, han havde modtaget fra sin Moder.

den 14. Nov. 1659; „fra hvilket Nederlag han, med Grev Steenbuck selvanden, med stor Nød undkom.“]

D. 14. Apr. Lod Kongen en trykt Forordning Halsnæ udgaae om Told=Inspectionen udi Dannemark, eftersom hans Majestæt nu til tvende Frankoser, navnlig Pierre Beaumeau og Paul Choppis, havde overdraget General=Inspection over Tolden af alle Slags Varer som til Søes indkommer, og givet dem Magt, grandt at inquirere saavel i Toldbetientenes Administration, som i Negotianternes Handel.

— Ved Kiøbenhavn løb et nybygget kongeligt Drlogsskib første Gang ud af Stabelen, efterat Sognepræsten til Holmens Kirke, Mag. Iver Brink, havde in præsentia Regis et procerum holdt en ziirlig Benedictionstale over det. Samme Skib førte 90 Kanoner og blev kaldet den kronede Elephant.

D. 15. Apr. [En tydsk Skoleholder i Aalborg havde klaget for Biskoppen over Hr. Frederik Langebek, personel Capellan hos sin Fader, Sognepræsten i Aalborg, fordi denne havde stiklet paa ham, da han takkede for Dffer. Nu lod B. Langebek kalde for sig, „og gav ham at forstaae sin Mishag „over de Ord, med hvilke han af Prædikestolen havde givet Nicolai Beienborg (vel uden at navne ham) en usømmelig Glose „og Stød.“.... „Tilmed sees ikke, at Menigheden er Sognepræstens Huuscapellan noget Dffer pligtig, videre, end hvad den „af egen Høflighed vil giøre. Hvorfore jeg befoel ham at holde „inde med slikt, saafremt han vilde undgaae Fortræd.“]

D. 26. Apr. Solgte og skiedede Justitsraad Bartholin, paa Stifts=Befalingsmandens Begue, og jeg, efter kongelig Til-ladelse, fra Aalborg Hospital til Severin Bronsdorph 24 Tdr. Hartforn Jordegods, beliggendes i Store Brøndum Sogn og By, og bekom derfor af ham 1200 Rdlr. Capital.

D. 27. Apr. Formedelt at Kornet vaar nu i ganske slet Priis, fremfor de forrige Aaringer, derfor befandtes Løsgængere og Daglønnere overmaade lade og modvillige. Vi kunde ikke i den hele By faae en Dvinde opsøgt, der vilde for Betaling luge i vores Have; ja neppelig en Leiesvend til at grave. Folk, som boede paa Landet, klagede ligeledes, ja langt mere, over Daglønneres og Tienestekarles vrangvillige Stolthed

i disse Tider; efterfom de agtede ganske ringe om Brødet eller Føden, men æffede for deres Tieneste dobbelt Løn i Penge. Thi de fleste af andre Slags Victualier vaare ogsaa nu i saare ringe Værdi. Man kunde her i Aalborg dette hele Foraar kiøbe en Woll (Del) ferske Sild for 2 Skilling, ja undertiden for 1½ Skilling danske.

D. 1. Mai. Døde i Kiøbenhavn Fru Margrethe Ulfeld til Eriksholm, Sal. Geheimeraad og General Admiral=Lieutenant Hr. Niels Juuls Enke, anno ætatis 62, viduitatis vero 1mo.

D. 7 Mai. Blev General=Major Frid. Trampe af rege nostro til General=Lieutenants Charge forfremmet, saa og beordret at commandere de danske Auxiliair=Tropper, som Keiseren havde i Italien.

D. 16. Mai. Blev 82 Studiosi creerede i Kiøbenhavns Universitet til Philos. Baccalaureos af Facult. philos. Decano, Prof. Ole Worm.

D. 28. Mai. De til vores Pintse=Marked ankomne Boghandlere sendte mig, efter Sædvane, Catalogos over deres Materier, hvilke dog denne Gang syntes ifkun at være noget Udfud, som hjemme hos dem selv ikke vilde gaae fra Haanden.

D. 8. Jun. Kom det danske Ostindiske=Compagnies Skib Fridericus quartus, hjem igien fra Indien med en skøn Ladning.

D. 18. Jun. Ankom til Kiøbenhavn nok et andet af det danske Ostindiske=Compagnies Skibe, navnlig Prindsesse Sophie Hedevig. Ladningen, hvilket dette, saavel som og det før anmeldte (10 Dage forhen hjemkomne) Skib havde inde, blev næstfølgende Maaned ved offentlig Auction bortsolgt.

D. 21. Jun. B. holdt sin Visitats i Hvidberg Kirke paa Thyholm; hvor han „tog billigen til Mistyffe, at de fleste i Land=Militien indskrevne Bønderkarle understode sig at blive ude.“ Til Middagen spiste siden „nogle Adelsfolk af Hingels, en Sædegaard i Sognet, i Præstegaarden, og blandt dem en Tomfru, hvis meget fornuftige Tale var værd at giemme.“ Ud paa Eftermiddagen skyndede B. sig herfra til Boddum, hvor Oluf Tott fra Boddum=Viisgaard besøgte ham; men hans Moder, „afg. Holger Totts Frue, vaar desværre igien falden

i hendes gamle Svaghed og stærke Raseri“; hvorom B. „med største Compassion,“ hørte Sønnen fortælle.]

D. 23. Jun. Sendte jeg høflig Bud til en af Capitainerne ved Landmilitien, nemlig Capitain Fabricius, med Begiering, at de Soldater, af Hvidberg og et Par andre Sogne, hvilke i denne Uge havde absenteret fra min Visitats, maatte, efter kongelige Forordninger, med Straf ansees. Hvilket han ogsaa efterkom, og lod dem den næstfølgende Mønstringsdag sidde paa Træhesten.

D. 27. Jun. Begav hans Kongl. Majestæt sig med en stor Deel af sin Hofstat fra Jægersborg for at mynstre igien, ligesom forgangen Aar, Landmilitien i Provindserne. Da han om Eftermiddagen vaar imellem Rostild og Ringsted, paakom en stor Torden, som slog ned paa Beien og hastigen dræbte en af Kongens Løbere, da han stod bag paa hans Majestæts egen Bog.

— I Hvidberg paa Morsø døde en ældgammel Mand ved Navn Lauritz Jensen, anno ætatis 102; havde alle sine Sandsers Fuldkommenhed, og vaar frisk og rørig, til faa Dage før sin dødelige Afgang.

D. 28. Jun. I Fladde Kirke (paa Visitatsreisen) vaar den ugifte Almues Bidskab i deres Theologie maadelig. Men Prisen iblandt dem alle bar en Person, hvilken jeg nyligen havde givet Tilsagn paa et i Thy vacerende Degnekald, som ingen Studiosus for dets Ringheds Skyld vilde antage.

— Denne og næstfølgende 3 Dage forblev Kongen over i Ringsted, og imidlertid de Siællandske Regimenter, som didhen vare forsamlede, saavel Rytterie som Landsfolk til Fods, udi deres Mundering og Krigsøvelser besaae. *)

*) Saaledes beretter B. fremdeles om Kongens Reise, at han den 2. Julius, om Formiddagen, fra Ringsted reiste til Bordingborg, men lod sig strax sætte over Vandet til Falster, hvorfra han den 3. Jul. fortsatte Reisen til Lolland, og ankom om Aftenen til Maribo. Her var baade den Falsterke og den Lollandske Bataillon af Land-Militien samlet, og disse, tilligemed de langelandiske Compagnier (hvilke tilfammen stode under Oberst Veberloes Befaling) mønstrede Kongen den 4. Jul. paa Maribo „Overdrift.“ Den 5. Jul. tog Kongen til Raskov, og herfra til Svendborg, hvor han spiste til Middag,

D. 9. Jul. Giorde man, Regis Friderici IV. auspiciis et impensis, Anfang med en ny saakaldt Slotskirkes Opbyggelse udi Frederikshavn, det er Kiøbenhavns Castel, til hvilken Slotskirke Fridericus Tertius har 40 Aar tilforn ladet lægge Grundvolden; men siden vaar der i saa langfommelig Tid intet videre giort derved.

D. 10. Jul. Reiste vores Konge om Formiddagen fra Odense og lod Feldtmarschal Gylденløve syg efter sig tilbage; thi samme Herre vaar reist i hans Majestæts Felge frisk fra Jægersborg, men havde siden under Veis befundet sig upasselig; og da han til Odense ankam, besandtes hans Svaghed at være Smaakopperne, saa at han maatte der under Guur forblive. I Middelfart spiste hans Kongl. Majestæt eodem die, og kom til Beile om Aftenen hvor han de 4 efterfølgende Nætter pernocterede.

D. 11. Jul. Hora 7 ante mer. tog jeg (fra Haverslef Præstegaard) tilligemed Hr. Christoffer Stub hen til hans Anner Brystrup. Ikke et Menneſte, uden Degnen allene, fandt jeg i Kirken for mig; og vaare de siden fremkommendes ganske saa, uanseet at man havde i Dag Maanedes=Bededag. De vilde vel undskylde sig ved Hø=Vierging; men sliq excuse fiintes mig ikke at kunne gielde; tilmed vaar og Ungdommens proſect in scientiis sideo kun saa passelig. *Asperiore itaque & severa obſurgatione a me excepti sunt tum Parochiani tum Pastor, cuius languidiorem in officio diligentiam expertus eram. *)*

D. 13. Jul. Mynstrede Rex Daniæ ved Tellinge Oberst Ingenhofs Regiment Landfolk; og vaare ei nogen i hele Riget hvilke fandtes, til hans Majestæts største Behag, saa meget vel exercerede, som disse.

og kom om Aftenen til Odense (hvorhen en Deel af Ministrene vare forud aſgaaede fra Ringsted). Der blev Kongen paa femte Dag, og holdt daglig Mønstring over Oberst Brockdorffs og Oberst Ahlefeldts Regimenter til Hest, og Oberst Bielkes Land-Regiment.

*) Dog tog Biskoppen Middagsmaaltid i Præstegaarden hos den ſtarvt irettesatte Hr. Christoffer, men „pernocterede“ i Broust, hvortil han — efter Besøg om Eftermiddagen paa Røkkedal og i Arup Præstegaard, hvor Provsten, Hr. Jørgen Horne, „var i ganske svag Tilstand, propter memoriae defectum, hvoraf han i nogle Maaneder havde laboreret“ — kom Kl. 6 om Aftenen, „og blev med coena & nocturna hospitio saare vel accomoderet.“

D. 14. Jul. Reiste Kongl. Majestæt tidlig paa Dagen fra Belle igiennem Sneer til Engesvang, hvor han tog prandium, og saa derfra videre frem, saa at han kom til Viborg om Aftenen.

— Efter Hr. Niels Grams og Hr. Christoffer Mummets Anmodning skrev jeg til Professor Oluf Worm i Kiøbenhavn, og recommenderede udi hans *savoir* tvende *civitas acad.* Candidatos, Hans Gram og Jesse Almstrup, blandt hvilke den første vaar af sin Fader, bemeldte Hr. Niels i Biergeby, dimitteret.

D. 15. Jul. Der Kongen havde hørt Prædiken i Viborg Domkirke, og siden holdt Taffel, anvendte han Resten af Eftermiddagen paa at mynstre uden for Byen nogle Compagnier af Stiftets Landmilite under Oberst Beberloes Regiment. — [Han nævnes ogsaa den 3. Jul. i Holland, S. 424.] — [B. beretter, hvorledes denne Søndag Sabbathens Rolighed i Alsborg blev forstyrret ved Bataillonerne af Oberst Rosenauers Regiment, saavel de „Søndenfiords Folk“ som de af Bendshysel, der efter Kongens Befaling skulde samles ved Ryslet i Kiærherred; „hvorudover Tromme-Lyd hørtes under Prædiken immerfort paa vore Gader. *Hanc lucis sacræ profanationem lubenter impedivissem, si penes me fuisset. Sed patienter ferendum, quod mutari nequit.*“]

D. 17. Jul. Begav Kong Friderich sig om Formiddagen fra Viborg, fik Middagsmad i Sønderup Præstegaard, og ankom til Alsborg Kl. 4 i sit forrige Logement hos Anders Jensen Høys, efterat nogle af de høie ministris, samt mangfoldige andre af Hoffets Betjente, havde sig forhen udi Staden indfunden. Der hans Kongl. Majestæt vaar paa en Fierding Veis nær Alsborg, tog jeg med en Deel af Stadens Geistlighed uden for Byen, og med vores underdanigste Reverentz imodtog ham paa Veien.

— Noget ud paa Dagen kom Episcopus Viburgensis (B. Deichmann) tilligemed sine to yngste Brødre til os, og forbleve de i mit Huus til næstfølgende Fredag. Hans uforventede Ankomstes Marsag gav mig nogen Speculation og Forundring.

D. 18. Jul. Indsandt jeg mig noget før Middag i And. Jensen Høys Huus, og gjorde der hos hans Kongl.

Majestæt, da han kom ud af sit Sove-Bemak, min underdanigste Dypartning; med Gratulation over denne hans Majestæts reditum til os, samt Lykønsning til hans Reises videre Fortsættelse ic. Der hans Majestæt havde i sædvanlig Naade givet mig Audients, gif han strax ind i bemeldte Kammer igien, og talte dengang ikke med nogen flere af de Tilstedeværendes. — Ellers besøgte jeg og eod. die Geheimeraad Hr. Otte Krabbe i sit Logis. Han havde med mig paa en halv Times Tid beleven Samtale udi en og anden Materie om forrige Tidens Handel. *)

D. 18. Jul. Lod Kongen mellem 4 og 5 om Eftermiddagen sig sætte over Liimfjorden, og forseiede sig hen til Kyslet Mark, en halv Miils Bei fra Sundby, hvor hele Oberst Rosenauers Regiment Landmilitie vaar samlet, og efterat nogle Compagnier vare udi hans Majestæts Nærværelse mynstrede, begav han sig ved Solens Nedgang til Aalborg igien.

D. 19. Jul. Da Kongen havde spist, tog han atter igien circa hor. 3 pomerid. over til Bendshøjsel, og lod de øvrige Tropper af Rosenauers Regiment i sit Paasyn exerceres. Efter 4 Timers Forløb kom han tilbage, og saasom Aalborg Stads Borgerskab ogsaa tilbød sig at lade in armis deres Exercitier see for Hs. Majestæt, blev det dem tilladt. Men saasom de ikke ret synderlig vidste i slige Actioner at stikke sig, fik Kongen (som tilligemed sine høie Betiente stode paa Galleriet uden for sit Logement indtil Kl. 8½ og saae paa dem) af deres ubehændige comportement en stor Latter. Hans Kongl. Majestæt vaar og samme Dag inde paa Slottet Aalborg-Huus, og alle Værelserne ibidem rundt omkring besaae.

D. 20. Jul. Aflagde jeg om Morgenen Bisit hos Hr. Carl Ahlesfeld, Greve af Nixingen, Ridder af Elefanten og kongelig Geheimeraad, ic. udi hans logement, saa og hos Geheimeraad Lente, da de begge stode færdige at tage herfra; to meget høflige Herrer kan jeg dem med Sandhed kalde.

*) Samme Dag besøgte B. ligeledes, i Borgemeister Brunows Huus, Statsraad Hans Rosencreuz (af Rentekammeret), som han ikke før havde seet, men corresponderet med, og "som udviste sig ikke mindre i sin Tale, end tilforn i sine Misfiver, heel obligeant, med store Forsikringer om sit Vensteb." — Følgende Dag havde Bisoppen Rosencreuz, samt et Par andre af hans gode Venner til Gæst om Middagen.

D. 21. Jul. Forfattede Justitsraad Bastholm og jeg den Ligning, hvorefter Bendelbo Stifts Kirker deres quotam maatte udgive i den af Kongl. Majestæt paabudne Contribution til de afbrændte Kirkers og Bygningers Opbyggelse i Bergen.

— Blev Rex noster, da han vaar tagen fra Randers paa Groß-Cancellarens Gaard Clausholm, af hans høigrevelige Excellence (som sig der, saa længe Kongens Mynstringstour varede, stille opholdt) herligen tracteret, og kom derpaa sera vespera til Aarhus.

D. 22. Jul. I Aarhus Domkirke prædikede Biskoppen Dr. Johan Braëm for Kongen til Heimesse. Ud paa Eftermiddagen besaae Hs. Majestæt udenfor Byen nogle Compagnier, og die sequente de øvrige Compagnier Land-Militie af Oberst Bartholins Regiment. *)

D. 27. Jul. [B. fik Brev af 21. Jul. fra Prof. Hans Stenbuch, som paa Consistorii Begue tilmelder Biskoppen, at en Student ved Navn Christ. Kock, en Dattersøn af Provsten Matth. Schytte paa Mors, „ob enormia delicta, sententia consistorii, relegatum esse in perpetuum.“ — Den 23. Sept. er antegnet: „Christ. Lauritzen Kock kom til mig efter Aftensang og offererede mig et carmen danicum, absque judicio compositum, og fuld af ubehagelig slaterie. Den Befordring, han anmodede mig om, kunde jeg ikke være ham behjælpelig udi, førend han forskaffede sig Dpreisning igien ved Academiet.“]

D. 30. Jul. Gik en hollandst Goffardiesflode, som med sine Convoier agtede sig ad Østersøen, giennem Sundet ved Cronborg. Den vaar ialt henved 300 Skibe stærk.

*) Den 24. Jul. tog Kongen fra Aarhus, „fik prandium i Veile,“ og kom om Aftenen til Colding, hvor Oberst Fr. Leegaard havde samlet sit Cuirassee-Regiment, som Kongen monstrede den følgende Dag. Den 26. reiste han til Haderslev, hvor han en Times Tid holdt Taffel, og begav sig samme Aften til Flensborg. Den 27. ankom Kongen til Rendsborg, hvor den regierende Hertug af Mecklenburg-Schwerin og Administratoren Hertug Christ. August af Gottorp indfandt sig. Den 1. Aug. reiste Kongen, med en meget stor Suite fra Rendsborg til Glückstadt; den 7. Aug. tilbage til Rendsborg; den 10. Aug. til Frederiksborg.

D. 8. Aug. [Afbrændte Borgemester Christen Ruuses Gaard i Søby, tilligemed hans Naboes Baghuus. Hos Borgemesteren blev „ikke alleneſte indebrændt for ham 13 ſkionne Køer „med andet Fæmon, ſamt nogle hundrede Tønder Korn „paa Lofterne; men endog hans ſmukke Karitetkammer, „paa hvilket han med ſtor Omhyggelighed i mange Aar havde „ſamlet.“]

D. 9. Aug. [Provſten i Jerſlev Herred, Hr. And. Jensen, havde anmeldt for Biſkoppen „en beſynderlig Handel om et Dwindſolk, ſom for en Tid ſiden vaar kommen til Veſter-Brøndiſlev Sogn og der „havde giort Barſel i Delgſmaal, men „vilde længe ikke vedgaae hvem eller hvorfra hun var; indtil „hun omſider bekiendte, ſig at være Hr. Jenseſ Datter af Keer, „og at være af en Foged i Thy beſovent.“]

D. 10. Aug. Juſtitsraad Bendix Laſſen til Aſſiær beſøgte mig, og havde ſamme Tid de publico rerum noſtratum ſtatu allehaande at fortælle, hvorover man ſig billigen maatte forundre.

D. 12. Aug. En Dukkegøgler og Liniedandſer, ſom vaar kommen herhid til Byen, lod ved ſin Kone indſtændig hos mig anholde, at det maatte være dem tilladt, i Dag og andre Søndage at agere efter Aftenſang udi Byens Compagniehuus, ſaaſom Borgemesteren, uden min conſentz, ikke vilde give dem Forlov dertil. Men jeg gav diſſe Landløbere Aſviisning, og ſpurgte dem ad, om det ſtod mig an, mindre end Borgemesteren at viſe Midkiærhed over Sabbathens Helligholdſe.

D. 19. Aug. [Provſten i Sønder-Herred paa Mors, Hr. Mads Skytte, tilkiendegav B. at et to Aars Barn i Frøſlev, ved Moderens Skiødesløſhed, vaar druknet paa Gaden; „Præſten gav deſuden denne Dvinde et ſaare ſlet Skudſmaal for et ſkarnvornt Levnet og Guds Ords Foragt.“ B. ſvarede den 21. Aug., at ſkøndt denne Dvinde efter Loven vaar pligtig at ſtaaee aabenbar Skriſte, „kunde hun dog hverken til publicam eller privatam abſolutionem antages, ſaalænge hun in impio ſalutis ſuæ contemptu & ignorantia blev fremturende.“]

D. 28. Aug. Paa Frederiksborg Slot celebrerede det kongelige Herſkab Hds. Majeſtæt Dronning Louiſes, ſamt Prind-

sesse Sophia Hedvigs Fødselsdag, med et kosteligt Banquet, saa og adskillige artige Skuespils Anrettelse og anden mere Herlighed.

D. 7. Sept. Om Formiddagen Kl. imellem 6 og 7 døde udi Kiøbenhavn meget hastigen Dr. Lauri & Fos's, Med. Dr., Assessor i Cancellie-Collegio, og den kongelige Skoles paa Sorøe Forstander, anno ætatis 67; der han et Par Dage tilforn vaar fra Sorøe til Kiøbenhavn frisk og sund udreist, og kun 3 eller 4 Minuter før han opgav Aanden stod og tællede nogle Penge.

D. 8. Sept. Efter at man havde hos os i 3 samfulde Uger, uden nogen Dags Dphør, havt continuerlig Blæst af sydlige og vestlige Vinde, satte det hodie, hora 4. pomerid. paa med en gruelig Storm, hvilken i 5 Timers Tid tog afsted. Der vare saa Huse i Aalborg, som jo enten paa Binduer, Tag eller Muur toge Skade, og mange Steder paa Landet blæste hele Længer om. Utallige Træer i Skovene bleve fra Roden omkast, og adskillige Skibe strandede ved de jydste Kyster. — Paa Leesrup's Marked i Hanherred gjorde suror tempestatis en stor Allarm, i det den omblæste de fleste Markedsboder og bragte Folkets Markeds-gods i Confusion. Om adskillige Kirkers store Befkädigelse fik jeg ubehagelige Tidender.

D. 21. Sept. Om Morgenens Kl. 6 døde paa Steensballegaard i Jylland Friherrinde Charlotte Amalia Grifsenfeld, Stiftbefalingsmand i Viborg, Baron Frederik Krags Ægtefælle, udi Barnsnød med sit tiende Foster, og blev ikke forløst. Hendes Alder vaar 31 Aar.

— Sognepræsten i Siøring lod mig notificere, at et Qvindfolk i hans Sogn skal være, efter egen Bekiendelse, af sin kiødelig Farbroder besvangret, og der han gav deres Herskab dette tilkiende, vare de nyligen borttrømte. Meget ilde er det, at man om saadanne Gierninger hos os skal høre.

D. 2. Oct. Tog Geheimeraad Hr. Joach. von Ahlesfeld, Herre til Olpenitz og Büchenhagen, Ridder af Dannebrog, efter Kongl. Majestæts Anordning, første Gang sit Sæde udi Commerce-Collegio i Kiøbenhavn som Præsæs og øverst Deputeret ved Hs. Majestæts Finanser.

D. 8. Oct. Blev i Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn en

nye Stormkloffe ophængt som veiede 20 Skpd. og 4 Ris pund. Denne Kloffe haver Rex Fridericus primus A. 1527 først ladet støbe. Siden blev den af Rege Friderico secundo A. 1581 til bemeldte Vor Frue Kirke foræret, hvorfor den og kaldes Kongens Kloffe. Men A. 1646 lod Rex Christianus IV. den udi en større Form omstøbe (vid. Resenii Inscr. Hafn. p. 117). Endelig vaar den nu i indeværende Aar 1703 med mere Metals Tillæg atter igien omstøbt.

D. 9. Oct. Døde i Kiøbenhavn den kongelige Polniske Envoyé Monsr. Moreau meget hastelig, siddendes ved sine Papperer ved Bordet. Hvorpaa tvende af hans Benner, nemlig Cammer-Raad Suhm, som vaar Amtsforvalter i Pinneberg, og Monsr. Lesser, som vaar Geheimeraad Plesses Secreterer, indfandt sig samme Aften, at forsegle hans Dont; og saasom den kongelige Polske Resident Hans Schade *) i lige Maade strax kom derind for at ville sætte sit Segl ved deres, faldt dennem nogle Skiendsord imellem, indtil Suhm trækkede Raarden og gav Schade igiennem Livet et dødeligt Sting, saa at han 24 Timer derefter opgav sin Aand.

D. 11. Oct. Den Solemnitet, som paa Kongens Fødselsdag aarligen pleiede at holdes i Kiøbenhavn, gif nu igien for sig med megen Splendeur. Paa Universitetets Auditorio Superiori holdt Rector magnificus, Dr. Hans Bartholin, orationem panegyricam i Regis et Magnatum Præsenz. Siden blev paa Slottet baade post meridiem, og atter igien serå vesperå, meer end prægtigt Taffel holdt; og vaar ingen Omkostning sparet paa allehaande Inventioner, som kunde tiene til Sindsens og Dinenes Forlystelse.

D. 13. Oct. [B. affendte med en Borger af Aalborg de hos Geistligheden i Aalborg Stift i dette Aar ved Collect indsamlede Gaver til Navigations-Skolen paa Wiæn. Disse Penges beløb sig til 170 Sl. Daler.]

*) Han var en Søn af Bircherods Svoger, Mag. Yeder Schade i Roeskilde, hvem B. den 3. Nov. sendte sin Condolations-Skrivelse. Den 7. Nov. blev han (efter Dagbogen) begravet i Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn, hvor Provst Dorschæus holdt Liigtalen, og havde til Text 2 Sam. 3 Cap. B. 33. 34. — Om Residenten H. Schade's Drab, see Ny D. Mag. V. 153, og de der anførte Skrifter.

D. 14. Oct. Om Formiddagen Kl. 8 døde i Odense Dr. Thomas Ringo, Biskop over Jyens Stift, efter en meget langvarig Svaghed, anno ætatis 69, Episcopatus verò 27mo, saa at han havde i de sidste Aar været den ældste iblandt alle Bisperne i Tannemark. Desforuden bar han den Priis, at han vaar den fornemste danske Poet i vore Tider.

D. 17. Oct. Lod jeg den Præst i Bendsyssel, hvis meget uskikkelige Forhold jeg for nogle Dage siden havde spurgt, ved Skrivelse beordre, at han inden Søndag for mig i Aalborg skulde møde, og saadanne sine Gierninger tilsvare. Thi jeg vilde, for sine Marsagers Skyld, helst selv denne Gang sætte ham til Rette, og ham for Proces og anden Ulempe forskaane. [Han indstillede sig hos Biskoppen den 20. Oct., hvorpaa B. „med haarde Ord læste ham en skarp Lectie for, og trueede ham med Straf, saafremt han herefter skulde spørge saadant forargeligt Forhold af Præsten („hvis Navn denne Gang maa være ubenævnt.“) Denne „afbad ydmygelig sin Forseelse (som ikke nævnes), lovede vitæ emendationem, og erlagde en feie Mulkt til fattige Præste=Enker.“]

D. 18. Oct. Enddog Vinterveirliget nu hos os anfangede med Frost om Natten og noget Sne om Dagen, saa bar min Kiæreste mig dog op af vores Have nogle nyligen i Dag udsprungne Blomster; nemlig dobbelte Nelliker og gule Filitter.

D. 23. Oct. Sognepræsten af Børglum consulerede mig udi en casu med et Par trolovede Folk. Fæstemøen vaar efter Trolovelsen geraadet i en Bildelse og Uffindighed; men dog igien til sin forrige Sundhed fuldkommelig restitueret. Men nu vilde Fæstemanden dog ikke fuldbyrde sit Hgteskab med hende, menendes at han, for sliig Marsags Skyld, kunde vorde hende qvit. Min Betænkning vaar denne, at han fik at blive ved hende, efterdi hun vaar bleven tilpas igien; vilde han sig ikke hertil beqvemme, maatte han ved Tamperdags Stævning lade Sagen indkomme for tilforordnede Hgteskabs=Dommere.

D. 26. Oct. Blev første Gang Opera spillet udi det nye Operahuus, som Kongen med stor Omkostning prægtigen havde ladet bygge.

D. 29. Oct. fik jeg fra Prof. Hans Steenbuch Brev, som recommenderede mig en fattig Bagers, Oluf Pedersens, Anliggende, hvilken havde bekommet kongl. Tilladelse, at indsamle hos Uundersaatterne i Riget en Collect til hans rangon af Tyrkiet, hvor han sad fangen. Hvorfore begieredes, at jeg vilde ved Præsterne her i Stiftet lade Almuen formane til nogen Gæmildhed imod samme nødtrængende Mand, naar Bækken bliver paa hans Vegne for Kirkedørene udsat. *)

D. 4. Nov. [Borgemeester P. Keenberg havde fortalt B. om nogle „unyttige Ræremaal, som en og anden af Borgerstabet“ nylig havde fremført paa Raadstuen, over nogle Stolestaders Forandring i St. Botolphs Kirke, hvorved de ansaae sig præjudicerede. „Men den malicieuse Misundelse, som saadanne Folk bære til deres Medborgeres Flor og Velgaaende, syntes her nok at prædominere.“]

D. 7. Nov. Hendes Kongl. Majestæt Enkedronningen kom fra Falster, hvor hun sig nogen Tidlang havde opholdt, tilbage igien med sin Hofstat, til sit Residentz-Palais i Kiøbenhavn.

D. 8. Nov. [Præsten Hr. P. Bloch i Torslev havde andraget om en Tvist imellem ham og Hr. Albert Christensen i Wolstrup, angaaende en Dreng, som var druknet i en Na, der løber imellem begge Sogne; hvo af dem, der skulde være forpligtet til at melde Sagen for Dyrigheden (Ritualet p. 336), og derefter at kaste Jord paa den Døde. Hr. Peder meente, det tilkom Hr. Albert, fordi Drengen sidst havde tient i hans Sogn; denne derimod var af modsat Mening, fordi Drengen var funden i Torslev Sogn, og Riget der opbragt af Paarørende (en Mening, som B. i sit Svar bekræftede). „In Summa,“ tilføier Biskoppen, „her vaar ingen Fordeel ved denne Forretning at vente; derfor vilde den ene gierne stubbe det af sig paa den anden.“]

*) Den 2. Febr. 1704, efterat denne Collect nemlig var indkommen fra Stiftets Provst, tilmeldte Biskoppen Professor H. Steenbuch, hvor meget Collecten beløb sig til, og sendte ham en Bærel paa Summen (som ikke nævnes) til Udbetaling i Kiøbenhavn. (Jvf. 26. Febr. 1704.)

D. 14. Nov. Det Danske Ostindiske Compagnies trende veludrustede Skibe, Fridericus IV., Prinds Georg, og Prindsesse Sophia Hedevig, heisede paa Rheden for Kiøbenhavn, under deres Stykkers Løsning, Seil og gif derfra paa deres Genreise til Ostindien.

D. 20. Nov. Stor Bekymring maatte man høre, saavel iblandt vor Byes, som andre Kiøbstæders Indvaanere, over det at Consumptions-Forpagtningen vaar i disse Dage ved Rentekammerets Auction til et ulideligt Quantum baade her og alle vegne i Riget opdreven; eftersom de tvende Frankoser, Pierre Beaumeau og Poul Choppis, hvilke desforuden havde over Sø-Tolden General-Inspection, vare, saasom høistbydende, til Consumptionens Forpagtning ved de fleste Stæder antagne. Thi vel maatte det være mig og andre flere (som pleiede rigtig at betale vor Consumptions-Told af Alt hvad vi i vores Deconomie forbrugte) lige godt hvem der fik dens Forpagtning. Men efterdi der vaar hidindtil med mange af det fattige Borgerskab brugt megen Moderation, hvilket de ikke herefter, under hine fremmede Plagesogeders strenge Inquisition, kunde vente sig, saa vaar deres Klage saa meget des større.

D. 23. Nov. Mag. Lyder Lassen (Provst og Sognepræst i Korsør) besøgte mig noget før Aften *). De choses, som han vidste at fortælle om Kiøbenhavns izige Hofvæsen, maatte man snart *cum horrore* høre.

D. 24. Nov. En Bondefarl fra Helligsø i Thy kom til mig med et vidtløstigt Kæremaal over Sognepræsten Hr. Jac. Skive, som menige Sognemændene havde ladet i Pennen forsætte. Meningen vaar denue, at han endnu, ligesom tilforn, blev ved at øve sin vanartige Ondskab baade imod dem og imod sin Kone, og intet efterlevede af hvis han i sin sidste Forpligt havde lovet; saa det blev med hans scandaleuse Forhold jo længere, jo værre. [B. beordrede Provsten i Refshered „at inquirere nøiere om den anklagede Præstemands Væsen.“]

*) Han var kommen til Aalborg for at forlove sig med Margrethe Hofman, afd. Assessor Peter Hofmans Datter; hvilket gif for sig d. 25. Nov. Brylluppet stod den 28. Mai 1704; og hun var hans tredje Hustru. B.s Uttringer om det daværende Hofvæsen sigter formodentlig til Kongens Forhold til Grevinde Bieregg.

D. 29. Nov. [Byfogeden Laurig Svendsen i Aalborg refererede, hvad der for et Par Dage siden var passeret med et besøvet Dvindfolk i Staden, „som, da hun vaar nogle Uger henne, havde fordrevet sin Foster med en Drif, men vaar bleven røbet. En anden Dvinde, som skaffede hende denne potion, var bleven eftersøgt, men echapperede.“ — „Byfogeden indsendte det arresterede Dvindfolks *foetum abortivum* til Cancelliet, for at fornemme hvorledes videre med hende skulde forholdes; efterdi ingen klar Bogstav herom findes i Loven.“]

D. 6. Dec. Kom hans høie Excellence General-Admiral-Lieutenant Hr. Christian Ulric Gyldeulove hjem igien til Kjøbenhavn fra sit Sotog, hvilket han i dette Aar havde gjort i Middelhavet og anden Steds paa den Engelske Orlogsflode.

D. 8. Dec. [I Fyen og Smaaøerne gjorde en gruelig Storm megen Skade paa Kirker og Huse; (i Aalborg Stift derimod ubetydeligt). Ligeledes „huserede dette Veir græseligt i Siælland og den søndre Deel af Jylland.“ I den største Deel af Tydskland, England, Nederlandene, og flere Lande, var derimod denne Dcean saa skrækkelig, at ingen nu Levende kunde erindre sig et saadant Uveir. I Bismar, Stralsund og Rostok nedfaldt Spirene af de største Hovedkirker; ligesaa i mange flere tydske Stæder og Landsbyer. 13 Orlogsskibe af den engelske Flaade forgik; Staden Portsmouth blev saa ødelagt, som om den havde været bombarderet; ved de danske Kyster kom meget Brag inddrivende af de mange sønderslagne Skibe, o. s. v.]

D. 24. Dec. [I en Skrivelse fra Rentekammer-Herrerne af 18. Dec. fik B. Anmodning om at tilholde sit Præsteskab, at de, eftersom Kongen havde nu igien til visse Personer bortforpagtet Familie- og Folkeskatten paa Landet, rigtigheden vilde forfatte og betimeligt indsende de fornødne Skatte-
mandtal.]

1704.

D. 2. Jan. De nye Consumptions-Forpagtere, Poul Chopvis, en Frankos, og hans Fuldmægtig, en Hollænder, begyndte med en usædvanlig Inquisition hos os i Aalborg, i det de lode denne og efterfølgende trede Dage deres Tienere gaae omkring i alle Huse og antegne hvis ædende Vare Folk havde provianteret sig med, saavel levende Creaturer, som saltet Mad og alle andre Slags Victualier. I mit Huus, og nogle fleres, indfandt de sig ikkun med en modest Bespørgelse; men i adskillige Huse brugte de ved saadan deres Ransagning ei liden Insolens.

D. 5. Jan. [B. overfikkede, med en Verel, til Heurik Hierild i Kiøbenhavn de Penge, hvilke vare, til sidst afvigte Mars Udgang, indkomne af Aalborg Stift, til Opbyggelse af de afbrændte Kirker m. m. i Bergen i Norge.]

D. 6. Jan. [I Anledning af „den store Ulykke, som for nogle Dage siden (d. 30. Dec.) vaar tilføiet det skønne Bestervig Kloster,“ at lægges i Aske (paa Kirken nær, hvis „Dverdeel“ kun brændte), benævner B. denne Herregaard „den allerprægtigste Bygning i Landet.“ *)

D. 11. Jan. Præsten til Bestervig, Hr. Peder Goiske, consulerede mig, hvorledes han skulde forholde sig med en Pige i Uger Sogn, som besyldtes at være Marsag i en Barselqvindes Misbyrd og paafølgende Død, efterdi hun nogle Døgn før Dvindens Barnefødsel havde været i Slagsmaal med hende; nemlig om han kunde lade hende undgaae Kirkens Disciplin, omendffiøndt hun bliver in foro civili frikiøndt.

*) Under 30. Dec. beretter B. „at Ulykken foraarsagedes af nogle Varer, som Ascesfor Peder Nielsen (Molderup) havde ladet opføre paa Gaarden fra et Skib, som for 3 Uger siden, i den store Storm, var strandet ved hans Grund; hvoriblandt var en stor Deel Papir, som man havde lagt omkring en Rølle, for at tørre det. Et Barn tændte af Uforsigtighed Ild i Papiret med et Lys, og i nogle Timer laae alle 3 Længer i Aske. Alle Voster og Værelser i Dver-Baningen vare ikke allene opfyldte med over 2000 Tdr. Korn, men ogsaa med en stor Mængde Strandingsgods; Kielderen laae fuld af Brændeviin, Olie, Tran og andre Varer. Ilden fik derved saadan Næring, at den kunde sees Ratten igiennem i 4, 5 Miles Afstand, og ikke for 12 Dage efter blev

D. 13. Jan. En fra Norge ankommen Skipper tilbragte mig et Kongebrev, som en fattig Borger i Frederikstads, navnlig Laur. Esfildsen, havde erlanget, at lade, formedelt den ham ved Ildbrand og Søskade tilslagne Ulykke, Bækken for Kirkedørene i Kiøbstederne og paa Landet udsætte, til nogle Subsidiipengens Indsamling.

D. 16. Jan. Sognemændene af Øster-Håsfinge Sogn indgave til mig en skriftlig Besværing over deres gamle Skoleholder, at han formedelt sin Alderdoms Affældighed ikke længer kunde undervise deres Børn med nogen Frugt og Nytte; begjærendes, at jeg dem en anden dygtig Person til denne Tjeneste vilde forskaffe.

D. 17. Jan. [B. havde (i Følge kongelig Mandat af 24. Dec. 1703) opsat og indsendt til Cancelliet en Erklæring og Memorial til Kongen om Bestaffenheden af *Cathedraticum*, „eller Giæsteri-Penge, som det forhen kaldtes,“ hvori han demonstrerede, at denne Afgift i Wendelbo Stift „altid allene er udredet af Præsterne, men ikke af Kirkerne“, saa at ingen ny Ligning i den Anledning gjordes fornøden.]

D. 21. Jan. [B. gif om Formiddagen omkring i den Lat. Skoles „Dør- og Under-Bærelser“, og besaae saavel Hærrernes Kamre, som det øvrige Skolehuus; ved hvilken Leilighed han opdagede „hist og her endeel Brostfældighed, særdeles paa „Vinduerne, hvilke vare paa somme Steder ganske „ude, de fattige Skolebørn, hvilke skulde sidde der indensfor, til „stor Incommoditet i denne Vinterfuld“; og derfor stilledes Bud til Kirkeværgeren, at der ved uopholdelig Reparation maatte raades Bod derpaa].

D. 23. Jan. Saa som de Hamburger Aviser, hvilke jeg, tilligemed Borgemeister P. Reenberg og nogle flere Participanter, havde hidindtil hver Postdag er langet, nu vaare nogle Gange udeblevne, saa gav han mig des Marsag tilkiende: nemlig,

rent dæmpet i Grunden. — Senere, den 27. Jan., beretter B. at Præsten, Hr. Peder Goische, som Biskoppen om Middagen havde tilbords, fortalte ham alle Omstændigheder ved denne „jammerlige Ildbrand, saa og Ulykkens Marsag. Her maatte man nok sige: Hvad „med Synden kommer, med Sorgen bortgaaer.“

at den nye General-Postmester havde ved en dobbelt Taxt forhøiet Postpengene for deres Hidsførelse; hvorfors vi herefter ei kunde vente dem, med mindre vi vilde beqvemme os til de forødrede Brev-Penges Erlæggelse. Men jeg holdt det noget betænkeligt, en Hob Løgn og uvisse Tidender, hvormed Aviserne tidt ere opfyldte, saa dyre at betale.

D. 5. Febr. Besøgte vor Stads-Medicus, Dr. Chemnitz, mig post meridiem, da han beklagede sig over sin flette Leilighed her ved Staden, og at hans praxis importerede saa ganske lidet, at han allerede langt mere havde sat til, end vundet. Jeg svarrede ham per jocum: Skulde det da ikke hedde: dat Galenus opes? Nei, sagde han, de Tider er nu forbi.

D. 7. Febr. Comparerede i min Stue Hr. Kiold af Sundby, tilligemed en af Sundby Mænd, Niels Brandborg, som den 30. Jan. havde klaget over ham, at han for en ringe Forseelses Skyld havde nedviist ham fra Skrifte. Men saasom hiin overbeviste denne om hans uskikkelige Levnet ved daglig Drukkenskab og anden Slemmeri, maatte han omsider bekiende sin Brøst, og med Haand og Mund love Bedring. Afsseden blev da denne, at Hr. Kiold maatte denne Gang i sliig Forbedrings Haab annamme ham til privatam absolutionem med allerførste; men befandtes han siden i sit uteerlige Levnet at blive fremturendes, skulde der fremfares imod ham efter Kirkens Myndighed.

D. 8. Febr. I et Brev, dat. Hafn. 2. Febr., fra Henrik Hierild gives mig iblandt andet tilkiende, at man paa høiere Steder haver for, at henlægge Regiæ Scholæ Soranæ Indkomst til det nye Academi i Kiøbenhavn, og ifkun en ganske ringe Deel deraf at relinquere til nogle saa Disciplers Underholdning, som kunde opparte Kirken med Sang.

D. 10. Febr. Ankom til mig et Bud fra Provsten i Hillerslev Herred, som, foruden mere, ogsaa dette om Hr. Jens i Keer skriftligen androg: hvorledes han lader sin besøvede Daatter, som er i hans Huus, Tid efter anden hengaae, og ei fremstille sig til Kirkens Disciplin at udstaae. (B. meddeelte Provsten sin Betænkning herom den 12. Febr., men uden at anføre dens Indhold.)

D. 15. Febr. Blev mig om Aftenen refereret den store Allarm, som haver i Dag været paa Byens Raadhuus. Thi saasom en Bager vaar forgangen Uge af vor nye Consumptions Forvalters Fuldmægtig, Johan Janson, ved en ubillig Confiskation forurettet, saa havde Manden indstævnet hannem for Raadstue-Retten, hvor Sagen blev ageret ab hora 10 antemer. til hora 5 pomer. da Dommen faldt Bageren med. Imidlertid forsamlede gemeen Bøbel sig i nogle hundrede Tal omkring og paa Raadhuset, hvor de med Slag og Stød ilde beegnede bemeldte Jansens Procurator, Daniel Wolf, og dersom ikke nogen af Rettens Midte havde givet ham Geleide hjem til sit Huus, vaar det deres fulde Agt at forfølge hannem med Steen ad Gaden.

D. 16. Febr. Lod Hs. Kongl. Majestæt sit aabne Brev udgaae, hvorved kundgiordes, at Hs. Majestæt haver anordnet paa Aggershuus Slot i Norge en Slots-Lov, bestaaende af civile og militaire Personer, hvor enhver sig haver at angive, som har at klage over nogen sig tilføiet Ubillighed, eller og noget at andrage for det gemene Bedste.

D. 19. Febr. Lod Joh. Janson (s. 15. Febr.) for Geistligheden i Aalborg proponere, om ikke Enhver for sig og sit Huus vilde accordere med ham om en vis Sum aarligen at give for deres Consumption, og være saa for al Inquisition og special Fortoldning fritagne; hvortil ogsaa en og anden af Præsterne resolverede sig. Men jeg vilde, for sine Aarsagers Skyld, ikke beqvemme mig hertil, og eragtede det tienligere, fremdeles, som tilforn, specialim og efterhaanden at fortolde Alt, hvis i min Familie Tid efter anden consumeres.

D. 21. Febr. Blev Kongens yngste Broders, Prinds Wilhelm's Fødselsdag paa Kiøbenhavns Slot med Banquet, Dands, Musik og anden Glædskab celebreret, og samme Tid en nymyntet Skuepenge uddeelt, m. m.

D. 23. Febr. Kom en Studiosus, ved Navn Søren Leth til mig, med adskillig Forebringende om sin Udlændigheds- og Gienvordigheds-Færd i Europa og Afrika, at han havde været fangen i Tyrkiet paa 12te Aar, og omsider ved nogle tyrkiske Jomfruers Intercession løsladt, med mere deslige. Hans

Begiering vaar, at han til et Klokker eller Degnekald her i Stiftet maatte beforders. Men som jeg tiere end eengang tilforn ved saadanne Peregrinanters Relationer er bleven fixeret, saa stod denne Person ikke i alle Maader hos mig til troendes; hvorfore jeg meddeelte ham et viaticum; men vidste ikke anderledes at hielpe paa ham.

D. 26. Febr. Fra Prof. Steenbuch i Kiøbenhavn fik jeg paa min sidste Skrivelse Svar af 19. Febr. med store Taksigelser for den collect her af Stiftet, hvilken jeg havde procureret den fattige Oluf Pedersen til hans rançon af det tyrkiske Slaveri, saasom den skal ikke have været saa anseelig fra nogen af de andre Stifter, Siællands allene undtagen.

D. 29. Febr. Vaar Mag. Henr. Stampe hos mig, og iblandt andet beklagede den Bryderi, som han og flere Præster maatte lide af dem, der have Folke- og Familieskatten paa Landet i Forpagtning; i det de gierne ville have noget paa Mandtallene at vrage, og Præsterne kan ikke, som tilforn, svare dem til noget vist Quantum, formedelst Afgiftens umaadelige Forhøielse.

D. 7. Marts. Bekom jeg Skrivelse fra Conrector Hierild i Kiøbenhavn, opfyldt med endeel nouvelles, som vaar ikke med det behageligste. Gud bedre det, at saameget nu omstunder in publico skal passere, over hvilket hver ærlig Patriot maa sukke og græmme sig.

D. 8. Marts. Lod den moskovitiske Ambassadeur, som sig ved det kongelige danske Hof opholdt, sin nysfødte Datter med græske Ceremonier i Kiøbenhavn døbe. Hendes Majestæt Dronning Lovise og Prindsesse Sophie Hedevig stode Fadder til Barnet.

D. 12. Marts. Om Aftenen henimod Kl. 9 døde paa Kiøbenhavns Slot Kongens yngste Søn Prinds Georg, 1 Aar 9 Uger og 3 Dage gammel.

D. 14. Marts. I det Kammer udi Ruberg Præstegaard *), i hvilket jeg de tvende sidste Nætter havde sovet, læste

*) Biskoppen var reist derhen, efter Entens Dnske og Anmodning, for at følge den gamle Provst, Hr. Peder Christensen, til Graven (i Kirken) og holdt Liggprædiken over ham. Han var den ældste Præst i Stiftet, 80 Aar gammel, og ordineret til Embedet for 46 Aar siden, netop samme Aar som V. var født.

jeg paa et gammelt forgyldt Speil denne Inscription med Runes Bogstaver: Gud er min Styrke. 1595.

D. 15. Marts. Blev Dr. Christian Rudolph Müller, antehac Professor Theologiæ in Regia Equestri Academia, saa og tydsk Skole-Prædikant i Kiøbenhavn, indviet i Vor Frue Kirke ibidem til Biskop over Fyens Stift af Episcopo Sellandiæ Dr. Henrico Bornemanno.

D. 16. Marts. Om Eftermiddagen delibererede jeg med vor Sognepræst, Mag. Keenberg, om en dansk Skole at faae, publicis sumptibus, oprettet her i Aalborg.

D. 18. Marts. Provsten paa Thyholm indsendte til B. Udskrift af Acterne ved Underretten, i Anledning af Vidneforhør over Præsten Hr. Jac. Skives Forhold. Han blev da, ved Stævning i Biskoppens og Stiftamtmandens Navn, indkaldt at møde ved næstkommende Landemøde til at lide Dom for sine Gierninger.] *)

D. 20. Marts. [B. beretter om en Capitain ved Land-Militien i Bendshysfel, Casp. Bruncken, som nylig ved Krigsretten i Aalborg domtes fra sin Charge, „formedelst adskillig Svig, han havde begaaet, med at betræffe Underofficererne deres Penge, samt andet mere.“]

D. 21. Marts. Døde paa Knudseie i Bendshysfel Christian Reedtz, Hr. Peder Reedtzes, fordum magni Cancellarii, Søn. Han havde i forrige Tider været en Mand af ffionne Midler og brav conduite; men der han omsider slog

*) Sagen blev den 2. April „ageret“ ved Landemødet i Aalborg, hvor kun 5 Provster havde indfundet sig, da stærk Sneefald i de sidste Dage havde gjort Veiene i Bendshysfel ufremkommelige; og de saa, som kom, havde maattet tilbringe 2 til 3 Dage paa Reisen. Actor var Provsten i Næs Herred, Hr. Peder Nielsen. Mange vidtloftige Acter, og Provste- og Tingsvidner om Mandens „grove Forbrydelse“ oplæstes i Retten. Men Reus mødte ikke, og Ingen paa hans Begne. Landemødet gav den Kiendelse, at Sagen skulde opfattes til næste St. Dionysii Landemøde, og Hr. Jacob imidlertid være suspenderet fra sit Embede. Den 23. Mai begierede han af Biskoppen, da han nødvendig maatte lade føre nogle Contra-Vidner i sin Sag, at en Provst fra et andet Herred maatte udnævnes til at indstævne og forhøre disse Vidner.

sig til Drif og anden Lidelighed, geraadede han i ganske slet Tilstand, og døde i yderste Armod. *)

D. 22. Marts. Ankom til Kiøbenhavn General Fleming i Grinde til Regem Daniæ fra den saare betrængte Konge i Polen. (Han havde Audients hos Kongen paa Slottet den 24de.)

D. 30. Marts. [Sognepræsten i Albek havde forespurgt, om han i sin Menighed maatte antage til aabenbar Skrifte en Mand, som nylig vaar kommen fra Skyum i Thy, hvor han havde begaaet to Gange Leiermaal, men ikke taget Afløsning derfor; da Præsten i Skyum, Hr. Peder Lund, ikke vilde bevilge ham Afløsning andensteds end i hans egen Menighed. B. gav Præsten i Albek det Svar tilbage: „at Delinquenten i denne Anledning faaer at forsøie sig til Thy igien, „og der personligen afbede den Menighed, hvilken han duplici „adulterio haver forarget.“]

D. 2. Apr. Viborg Snapsting, som fordem holdtes midt i Januar, men siden paa en 32 Aars Tid den 11. Marts, blev nu, efter Kongl. Majestæts anordnede Forslyttelse, første Gang holdt den 2. April, som herefter skulde være samme Snapstings aarlige Termin.

D. 15. Apr. In regia equestri Academia Hafn. holdt Joach. v. Bluhme, en af Academisterne, udi Hs. Kongl. Majestæts og begge Prindsernes præsentz en orationem latinam panegyricam, til en Amindelse om samme Academies Stiftelse for 12 Aar siden.

D. 17. Apr. Sagde den gamle Hr. Ulr. Friderich Gyldenløve, Regis Friderici III. Filius naturalis, ved en hastig og brat Død Verden god Nat.

D. 26. Apr. Hr. Adam Frid. Trampe, General-Lieutenant og Ridder af Dannebrog, som nu commanderede de kongelige danske Auxiliær-Tropper i Keiserens Tieneste, døde i Ungarn af en hidsig Feber, som udi en Hast gjorde det af med ham.

*) Hans Enke, Fru Ida Sophia Steel, Alberts Datter, døde i Kiøbenhavn den 30. Mai; og hendes Liig blev efter nogle Dage overført til Baar Kirke i Vendsyssel.

D. 28. Apr. Blev 83 Studenter ved Universitetet i Kiøbenhavn promoverede in Philos. Baccalaureos, af Fac. philos. Decano Dr. Casp. Bartholin.

D. 30. Apr. [Et besøvet Dvindfolk i Sæby havde udsagt Capit. Holsten som Barnefader, og derpaa begieret at tage aabenbar Skrifte. Capitainen, som høiligen benegter Gierningen, havde ladet Præsten i Sæby, Hr. Melchior Hiardemaal, beskikke: at han ei maatte imodtage dette Dvindfolks løse Beskyldning, imod hans egen Benegtelse. Biskoppen gav den Betænkning: at Præsten ikke kunde negte hende offentlig Absolution, naar hun forlangte den, efterat han først, baade privat og offentlig, alvorligen havde formanet hende til at fare med Sandhed.]

D. 14. Mai. Gav Hs. Majestæt sig fra Kiøbenhavn paa sin Reise til Norge; men, som han først vilde besee sin Militie her i Danmark, saa tog han sin Vei ad Ringsted, og forblev der indtil Ugens Udgang. *)

D. 16. Mai. Havde vi Fru Ingeborg Foshs, item Hr. Peder Goische og hans Kiæreste hos os til Bords. Der faldt adskillig Tale, hvorover jeg billigen maatte bekiende, at somme kan baade lyse og sætte i Band.

*) Om Kongens Reise meddeler B. videre Efterretning. Den 17de tog han fra Ringsted til Korsør og videre over Beltet til Odense, hvor han kom ud paa Aftenen, og forblev de tre følgende Dage. Den 20de forlod Kongen Odense, og reiste giennem Fyen og Jylland til Aarhus, hvorfra han den 24de om Morgenen tidlig tog til Randers, spiste her til Middag og kom imellem Kl. 7 og 8 til Aalborg (s. d. 24. Mai). Den 26de om Eftermiddagen fra Kl. 2 til 7 monstrede Kongen ved Hindstrup, Sønden for Aalborg, Oberst Rosenauers Landmilitie-Regiment og en Bataillon af Regimentet fra Viborg Stift under Oberst Jeberloe. Den 27de tog Kongen til Fladstrand, hvor han maatte vente paa Binde til d. 29de, og gik da om Morgenen Kl. 4 ombord paa sin Jagt, som laae en Miil fra Landet; ligesom hans Følge paa Linieskibene „Prinds Carl“ og „Prinds Wilhelm“, hvilke tilligemed to Gallioter vare ankomne hertil fra Kiøbenhavn. Hele Eskadren gik under Seil Kl. imellem 7 og 8; og Kongen kom den 30. Mai Kl. 1 Eftermiddag til den norske Kyst, hvor han gik i Land nær ved Frederiksstad. Strax efterat han var traadt i Land, gjorde han Capit. Just Juul, som havde ført Jagten, til Commandeur-Capitain. Linieskibet „Prinds Carl“ kom, da det var Frederiksstad paa en Miil nær, „formedelsk Pilotens Uagtsomhed“, til at sidde paa en Klippe, og maatte hjælpes af Grund ved de andre Skibe og sammes Mandskab.

D. 23. Mai. Lod Eiler Eilersen Holm til Gækiær og Høyholt, Proprietarius, ved sin Svogerson, Jesper Jespersen, til mig indlevere en Fundats (dat. 2. Apr. h. a.) paa Tusind Rdlrs. Capital, af hvis aarlige Rente to danske Skoler og 10 fattige Lemmer, ved bemeldte tvende Gaarde, Gækiær og Høyholt, aarligen skal soveres og underholdes.

D. 24. Mai. Vaar jeg om Aftenen i And. Jensens Høys Huus, hvor Kongen efter Sædvane tog ind, og opvartede Hs. Majestæt ved sin Ankomst. Lidet derefter lod Hof-Marskal v. Hahn mig vide, at Kongl. Majestæt allernaadigst vaar til Sinds, at høre Gudstieneste næstfølgende Dag (1. Sønd. efter Trin.) i vores Kirke; og meddelede han mig Instrux, hvorledes med Sangen og andet mere skulde forholdes.

D. 25. Mai. Prædikede jeg til Høimesse i St. Botulphi Kirke udi Kongl. Majestæts egen allernaadigste præsentz. (Over Malach. 3. V. 18.) Der blev, efter Kongl. Befaling, ikke ringet sammen førend efter Kl. 10, og ellers ved Tienesten forholdt som det ordinairement pleier at skee i Rigsbenhavns Slotskirke, saa at ikkun et Par korte Psalmer blev stungen for Prædiken. Finita concione, sang jeg selv Collecten og Betsignelsen for Alteret, og saa blev Tienesten sluttet med en Kirkepsalme, Søndagen tilhørende. Foruden Kongen selv, samt alle Hs. Majestæts høie Ministre og Betienter, som vaare i den Kongl. Reise-Suite, vaar ellers en meget stor Mængde, saavel af udenbyes, som af Byens Folk, denne Gang i Kirken tilstede, saa man haver ingen Tid her seet større Forsamling.

D. 26. Mai. Aflagde jeg Visiter hos nogle af de kongelige Ministris, saasom Geheimeraad Lenthé, Ober-Secreterer Wibe, og andre flere; gjorde det dog ikkun kort af paa hver Sted. Men med Kammerraad Neve, som vaar den fornemmeste i Suiten af Rentekammerets Betiente, talte jeg vidtløstigt om Kirkenes Interesse. — Baron Fr. Krag, Oberst Legaard og Justitsraad Hans Lange besøgte mig i mit Huus, med behagelig Samtale. Flere fornemme Personer havde det samme Forsæt; men fandt mig ikke hjemme da de lode sig anmelde.

D. 27. Mai. Mag. Chr. Meldahl af Nykiøbing kom til mig med den ubehagelige Tidende, at den ene af hans Anner-

Kirker Elfs om Natten ufornodentlig vaar næsten nedfalden; thi Taarnet nedstyrtede langs ud over Kirken og sønderflog saaledes baade Tag, Loft og Mure, saa at en god Deel gik til Grunde. Quid hic nobis faciendum? Gyne og Middel til at faae den opbygget igien seer jeg ingensteds. Jeg sagde hannem saa, at han fik at lade Elfs Sognefolk indtil videre søge Løderup Kirke; at man imidlertid kunde foredrage Kongen denne Uleilighed, og fornemme hvad Hs. Majestæt derved vilde resolve.

D. 2. Juni. Saasom mig var kommen for Dren, at Præsten paa Herzhholm, Hr. Frandz Andersen, udi adskillige Maader persunctoriè forrettede sit Embede, i det han ofte skal have ladet en ex laicis oplæse noget for Menigheden af en Postille, naar han selv enten var bortreist, eller og ikke gad prædike, saa og undertiden forsømt de Syge, til hvilke han fordredes, ic. saa udstedte jeg ordre til hans Provst Mag. Povel paa Stagen, at han om des Forhold og Bessaffenhed noiagtig maatte inquirere, m. m.

D. 5. Jun. Efterdi jeg formedelst andre Forhindringer, ikke havde denne Gang Leilighed, at holde examen publicum in Schola nostra Alburgensi, saa lod jeg de øverste af Rectoris Disciple, som vaare Candidati Academiae, privatim offerere mig deres styli Latini exercitia. Hvorefter jeg saa consenterede i deres Dimission; en Person undtagen, hvilken jeg, ob errata varia grammatica, stylo intrusa, anfaae dertil udygtig.

— Begav Dronning Louisa, tilligemed Prinds Carl og Prindsesse Sophia Hedevig, sig fra Kiøbenhavn til Frideriksborg, hvor de, (saavel som og Prinds Wilhelm, hvilken nogle Dage derefter ogsaa kom hid) meestendeel siden holdt Hof, al den Stund Kongen var i Norge.

D. 7. Jun. Et Brev, som jeg idag skrev til min Moder, kom hende, som ieg siden spurgte, ikke førend efter 3 Ugers Forløb, til haande. Og gik det med andre Folkes Breve ogsaa i disse Dage temmelig urigtig til. Aarsagen sagdes derudi at bestaae: at Justitsraad Giese, som havde med Postvæsenet at bestille, lod undertiden i Haderslev Posthuus de Breve, som stuntes noget tykke, arrestere og opholde, i Formecning at flere

Breve deri maatte være indlagt, som à part skulde betales; enddog han ofte blev i saadanne sine Tanker bedragen.

D. 7. Jun. Ankom Kongen over Bands til Christiania, fra Frederikshald, hvorhen han begav sig den 3. Jul. hvor Hs. Maj. paa magnifique Viis blev modtaget, saasom man ved Toldboden, hvor han traadte i Land, havde opreist en stion Uereport, med adskillige Emblematis, og anden Zirats beprydet. Broen fra Havbredden og langs igiennem Uere-Porten var overklædt med rødt Klæde, Borgerne stode i Gevær paa begge Sider af Gaden, og Stykkerne, saavel paa Slottet Ugershuus, som de, der vare plantede paa Toldboden, bleve 3 Gange affyrede.

D. 9. Jun. Tilbragtes mig et Missive fra Amtmand Arnold Dyssel og Amtsforvalter Tyge Thomasen, hvis Indhold var, at efterdi man havde endnu ikke i Børglum, Aastrup og Seilstrup Amter, efterkommet Kgl. Maj. Befaling for et Par Aar siden (vid. 4 Sept. 1702) angaaende rigtig Ligning i Matrifelen imellem Kongetiendernes og Kirketiendernes Tært, i hvilken Anledning de nu havde modtaget en ny Befaling fra Rentekammeret: saa vare ovenmeldte tvende Mænd nu af mig begierendes, at jeg ikke allene vilde forskaffe dem noisagtig Specification over alle de Konge-Tiender i foromrørte Amter, med hvilke Geistligheden er beneficeret, samt des Fundatzer og Udkomster, men endog, ved min Ordre til Provsterne, disponere Præsteskabet, til at fremskikke de Bøger, som de haver forfattet over deres Præste-Tiende, Commissarierne (i deres forehavende Værk) til fornøden Esterretning. Simile huic postulatum a Regiis AErarii Præfectis ad me transmissum, vid. 8 Decemb. 1702. Similis itaque forsitan erit hujus efficacia. *)

*) B. tilskrev i denne Anledning den 13 Jun. de fire Provster i Horns-Bennebjerg- Børglum- og Jerslev Herreder, og tilmeldte dem den fra Amtmanden og Amtsforvalteren modtagne Begiering; „at Præsteskabet vilde, ved deres Tiendebøgers Fremskikkelse, samt andre Ulysningers Forfattelse, facilitere bemeldte Kongl. Betientes Umage med den, jussu Regio foretagne decimarum Ligning. Hvorfore jeg bad dennem, dette at efterkomme, saa vidt muligt var, og de selv eragtede det raadeligt.“

D. 12. Jun. Forsæiede Kongen sig fra Christiania til Sølvværket Kongsberg.

D. 16. Jun. [Om Herregaarden Odden, i Møgdal Sogn, Horns Herred, anmærker B. „Odden er en med de allerældste Sædegaarde i ganske Jylland, som i Hedenskabets Tid skal først være bygget; saa at man for mange hundrede Aar siden haver vidst at sige: Odden hin olde, og Asdal hin bolde.“ Til Odden var Biskoppen kommen efter Indbydelse til et tredobbelt Bryllup, som der holdtes d. 17. Jun. (en Enke og hendes to Døttre), og hvor han selv viede de to Brudepar: Borgemesteren fra Skagen, Herm. Merker, og Niels Jensens Enke paa Odden, Magdalene Albrets Datter; og Biskoppens forrige Amanuensis, Niels Hiermand, nu Forpagter paa Dyben, der ægtede Enkens ene Datter, I de Niels Datter Birk, som ogsaa var Enke. Det tredie Par var Forpagteren paa Odden, Claus Svendsen Bonsdorff, og Bibeske Niels Datter Birk; men disse havde ikke taget Kongebrev, og bleve derfor viede i Kirken af Sognepræsten Hr. Niels Gram. Efter Brylluppet, hvor blandt andre Gæster, 5 eller flere Sognepræster vare tilstede, lod Biskoppen sig overtale til at forblive den følgende Dag over paa Odden, og tog den 19. Juni Kl. 6 om Morgenen, „da de fleste Gæster laae og sov, Afsted fra de nygifte Folk, og gav sig paa Hiemreisen.“ Den sidstnævnte unge Kone døde allerede den paafølgende 11. August af de stærkt græsferende Smaakopper.]

D. 16. Jun. Døde i Kiøbenhavn Sam. Christoffer von Plessen, Kgl. Maj. forrige General Lieutenant og Oberst over Livgarden, da han paa femte Aar havde hensiddet i Arrest (vid. 24. Dec. 1699) og han endelig for faa Dage siden havde, efter en meget langvarig vidtløftig Proces, faaet sin Dom.

D. 17. Jun. Blev i Kiøbenhavn under Kongens Kammer=Segl, dog i Hs. Maj. Absentz, en trykt Kongelig Placat udstedt, af den Mening og Indhold: At, eftersom General Lieutenant Sam. Christoff. von Plessen, formedelst hans onde Conduite og Forhold udi hans anfortroede Charge, var nyligen af Comissarierne tildømt at betale en stor Pengesum, saa skulde alle de, som havde noget af hans Gods i Forvaring, eller om

nogle af hans Midler eller tilstaaende Giæld var vidende, slikt (inden en Maanedes Forløb fra denne dato) for General-Fiscal angive, under høieste Straf for dem, der saadant befandtes at fordølge.

D. 18. Jun. Om Natten blev Grevinde Elisabeth Helena von Bierck i Kiøbenhavn forløst med en ung Søn, Regis nostri Filio naturali, som seq. die af *Confessionario Regio* Dr. Peder Jespersen blev døbt, og kaldet Friderich.

D. 19. Jun. Ankom paa Rheden for Kiøbenhavn det Kongl. Danske Ostindiske Compagnies Retour-Skib, ved Navn Cron-Brindsen, med en Ladning Ostindiske Varer.

D. 25. Jun. Reiste Enkedronningen Charlotta Amalia, som agtede nu sit Gods i Bendsyssel at besee, om Morgenen tidlig med en temmelig Suite fra Kiøbenhavn, og kom om Aftenen til Kallundborg.

D. 26. Jun. Lød Enkedronningen sig paa en Smakke sætte over fra Kallundborg til Jylland. Men efterdi Vinden ikkun lidet vilde føie dennem, maatte hun holde den næstfølgende Nat ud paa Vandet.

D. 27. Jun. Om Morgenen ankom Regina Vidua til Aarhus, gif ingensteds i Byen ind, men satte sig ved Skibbroen strax i sin Bogn, og forsøiede sig til Randers, og (sumpto ibi prandio) derfra til Hobro.

D. 27. Jun. Grevinde Elisabeth Helena von Bierck døde i Kiøbenhavn om Eftermiddagen, nono post puerperium suum die, efter mange udi denne hendes Barsel-Seng udfandne Smerter.

D. 28. Jun. Reiste Hendes Maj. Enkedronningen fra Hobro, og kom en Times Tid post meridiem til Aalborg, og saasnart hun der havde spist, skyndte hun sig over til hendes Gaard Dronninglund i Bendsyssel.

D. 30. Jun. Sognepræsten i Broust, Hr. Sofren Bagge, præsenterede mig en rar og kjær Antiquitet, nemlig en gammel Dansk Almanak, skreven paa Pergament an. 1548, hvilken han havde fundet hos en Bonde i sit Sogn. Den samme er et Calendarium perpetuum, paa den samme Maade (hvad signa dierum angaaer) forfattet, som de andre

Fasti Danorum, hvilke D. Wormius haver os in præclaro et pecnliari quodam opere beskrevet.

D. 30. Jun. De fordærvelige Smaa-Pokker, som i forrige Maaneder havde grasserit de fleeste Stæder i Nørre-Jylland, et australioribus Daniae provinciis, begyndte ogsaa nu i denne Maaned at hiemsøge Aalborg, og toge siden in Julio et Augusto jo meer og meer Overhaand, saa man veed af ingen Aar at sige, i hvilket saa mange Børn og unge Mennesker ere in hac urbe af variolis hendøde, som i denne eene Sommer *).

D. 4. Jul. Fik jeg Brev fra Mag. Henr. Hierrild i Kiøbenhavn af 28. Jun., hvori han lod mig vide at Præsten Hr. Laur. Lassen havde bekommet Expectantz-Brev paa Karby Kald i Mors, hvilket Brev var fra Norge til Kiøbenhavn nedskiffet. Nu synes det, at alle gamle Præster maa vente sig designatos successores og Expectants paa deres Brød, den Stund de leve, endogsaa mod deres gode Willie. Sic rerum vertitur ordo.

D. 8. Jul. Ved Middagstid ankom Kong Friderik til Stavanger.

D. 9. Jul. I en Strivelse til Magnificum Rectorem, Lic. Hans Mule i Kiøbenhavn, intercederede jeg for Christian Goch, en Studioso af Thy, som var for et Aar siden relegeret sententia Consistorii in perpetuum, at han igien maatte bekomme sin Dpreisning.

D. 9. Jul. Hr. Reimar Madsen, Sognepræst i Tornby, androg per literas for mig, hvorledes et Par Folk i hans Sogn, navnlig Christen Smed og hans Hustru, haver yppet adskillig Insolentz og Ufærm i Kirken, formedelst en utidig Tvist om deres Stolestæder til andres præjuditz og Fornærmelse, saa og ladet megen Trodsighed see imod bemeldte deres Præst, naar han lod dem vide, at deres prætension var imod Loven stridig.

*) D. 4. Aug. anmærker B. „Baade her (i Lund Sogn) og flere Stæder i Bendshøvel, hvor jeg kom frem husserede Smaa-Pokkerne ikke mindre end i Aalborg. Hr. Christen Spliid (som selv havde nyligen mist et af sine Børn) sagde, at han ingen Aar havde jordet saa mange Uig, som i denne Sommer, hvilke moxen vare af Variolis hendøde.“

[B. svarede ham, at vilde de to Folk ikke rette sig efter Loven og „hans retmæssige Sigelse,“ maatte han indstævne dem for Herredsprovsten, som det proxime tilkommer at kiende i saadanne Stolestade-Trætter].

D. 10. Jul. Begav Hans Kongl. Maj. samt hans heele Suite, sig fra Stavanger, paa Jagter og andet Fartoi, til Bands til Bergen.

D. 25. Jul. Indkom fra Mag. Habakuf i Vester-Hassing en skriftlig Klage over en Mand udi hans Sogn, ved Navn Christen Ibsen, og hans Kone, at de skammelige tracterer hendes gamle Fader, som er hos dennem i Huse, med Banden og Skielden, ja endog med Hug og Slag imellemstunder. Som jeg eragtede denne Gierning al for grov, og bem^{te} Mand derforuden boer paa Kirkegodset, som svarer under min Direction, saa beordrede jeg dem, at møde for mig om et par Dage i mit Huus, paa det jeg maatte fornemme, om de vilde vedstaae samme Beskyldninger eller ikke. [B. havde Manden for sig den 13. Jul. om Eftermidd., „men Dvinden holdt sig tilbage,“ og uagtet Biskoppen „talte ham haardeligen og skarpeligen til,“ vedblev han at benegte Gierningen. B. maatte da udsætte sin Kiendelse.].

D. 12. Jun. Skete vores Konges Ankomst til Bergen i Norge, hvor Skibsbroen, paa hvilken Hans Maj. traade i Land, var over alt med grønne Løv beprydet, og Veien noget hen med rødt Klæde belagt, saa og en anseelig Ureport opreist, igiennem hvilken han til sit Logement blev ledsaget.

D. 13. Jul. Bar Hans Maj. i den nye Kirke i Bergen ved Gudstienestes Forretning, hvor Biskoppen, Dr. Niels Mandulf, selv prædikede.

D. 15. Jul. Hr. Christopher i Aasted consulerede mig udi en casu, med et Dvindfolk i hans Sogn 54 Aar gammel, som siger sig at have nyligen havt letsærdig Dmgængelse med en Mandsperson, hvilken dog heiligen benegter samme Gierning, og efter Loven pag. 937. Art. 6. agter sig det at fralægge; da hun derimod forlanger, publicé at absolveres for den Horeries Synd, som hun selv saaledes om sig bekiender.

D. 17. Jul. Brød Kongen op fra Bergen, og fortsatte

sin Reise længer Nordenfields op, da Hans Maj. havde, de foregaaende Dage i denne Uge, uerigtig beseet hvad ved bemeldte Stad Bergen var at observere, nemlig Fortifications=Beserterne, og andet deslige.

D. 22. Jul. Tog Dronning Charlotte Amalie om Formiddagen tilbage igien fra sin Gaard Dronninglund giennem Aalborg til Hobro, hvor hun circa hor. 6 vespertinam ankom, og siden pernocterede ibidem.

D. 23. Jul. Da Kl. var mellem 6 og 7 om Morgenen gik Capitain Commandeur Jørgen Skeel frisk og sund fra sit Logement ned paa Holmen i Kiøbenhavn, for at monstre sine Folk, og saasnart han kom i Mønster=Porten, segnede han ned til Jorden, og døde paa Stedet.

D. 25. Jul. Ankom Enke=Dronningen fra Kalundborg tilbage igien til sin Residens Charlottenborg i Kiøbenhavn, der hendes Maj. 4 Ugers Tid paa sin Jydske Reise havde henbragt.

D. 26. Jul. Ankom Kong Friderik fra Orkedals=Den over Vand til Trundhiems Egn, men efterdi Bøen var heel streng, og ifkun lidet søielig, kunde Skibet, som førte Hs Maj. og hans Comitatus frem, ikke lægge lige ind for Staden; men det maatte lande ved Stenene paa Byenæsset, hvorfra Kongen og de, som vare med ham, marcherede et temmeligt Stykke Wei til Fods, indtil Bogne bleve dem i en Skynding fra Trundhiem tilskiffede. Og skete saa samme Dag Hs. Majts Indtog der i Byen igiennem Skands=Porten under 27 Strykers Løsning. Hvis ellers Seiladsens difficultet ikke havde (som sagt er) forhindret det, skulde Hs. Maj. entrée have skeet over Bratøen, hvor man en kostelig Gre=Port for hannem havde oprettet.

D. 28. Jul. I Fyen vaar en skrækelig Torden, som hist og her paa Landet gjorde ikke liden Skade. — Med bemeldte Torden faldt og somme Steder en svær Hagel, med overmaade stor Regn og Skyllebad. Af Fuglviig Præstegaard kunde Folkene ikke komme ud, førend alle Sognefolkene maatte komme didhen med deres Bogne, og age den Jorddyngte bort, hvilken var med det gruelige Vandfald nedstyrtet i Gaarden, saasom den ligger meget stidt.

D. 31. Jul. Niels Simonsen kom, efter Befaling,

til mig om Aftenen i Lerup Præstegaard, da jeg lod ham vide, at den vacerende Ludi-Rectoris Plads i Nykiøbing skulde være ham forundt, saafremt han den forlangede; hvilket Tilbud han med Glæde og Taksigelse imodtog.

D. 2. Aug. Tog Kongen ud til det faste Castell Munkholm (i hvilket P. Schumacher, alias Griffensfeld, fordem sad fangen) og besaae baade dets Fortification og Garnison. Ved hvilken Anledning Hs. Maj. baade frem og tilbage passerede igiennem den smukke Gre-Bort, som Trondhiems Magistrat havde (ut antea dixi) ved Bratsøen oprettet.

D. 5. Aug. Begav Hans Kongl. Maj. sig fra Trondhiem igien, hvor han nu i 10 Nætter havde logeret, og satte sin retour-Reise den nærmeste Veie ad Christiania.

— Fra Wraa Kirke gif min Reise videre fort til Jelsstrup, liggendes et godt Stykke Veie derfra, hvorfor jeg ikke, førend temmelig silde, did ankom. *Hic Pastor loci bene potus me excepit; nec tamen ultra sitim (credo quidem) se quid libasse, asseveravit.*

D. 6. Aug. Vaar jeg i Jelsstrup Kirke, ab hora 7. ante mer. ad h. 11, og som det vaar i Dag Maanedes-Bededag paa Landet, forrettede Capellanen Hr. Jacob Hansen Altertieneften; men Sognepræsten Hr. Oluf Thomasen Prædiken. Der jeg havde paa sædvanlig Viis examineret Menighedens Børn og Tyende, gav jeg til Slutning bemeldte Hr. Oluf i Almuenes Paahør en skarp admonitionem publicam, efterdi privatæ hidindtil intet hos ham havde udrettet; scil. de corrigendo quotidianæ, cui deditus, ebrietatis vitio, ni certum sibi creare vellet infortunium*).

D. 8. Aug. I Hjørring, hvor B. opholdt sig paa sin Bisitatsreise i to Nætter hos Præsten Hr. Jørgen Sinkenhagen, saae han i Kirken „mange spraglede Børn for sig, som nyliken af Smaapokker vare opkomne“; og gif om Efterm. Kl. 2 „med Hr. Corf. Ernst, Symmysta ac Ludi-rectore, hen i

*) Om Biskoppen, efter denne offentlige Kirketugt, tog Middagsmaaltid hos den driffældige Præst, eller forlod ham i Kirken, er ikke tydeligt. Det hedder umiddelbart herefter i Dagbogen: „*Post meridiem illinc digressus, sacris in templo Rachebyensi decenter peractis interfui.*“

hans Huus, og der, paa 3 Timers Tid, examinerede de faa Disciple, han havde, in stylo latinitatis atque præceptis.*).

D. 9. Aug. fik jeg igien Bud fra min Kiereste, som lod mig vide det nye (dog ikke ret behagelige) Paabud, om den grumme Skat, som vi maa lave os til at udgive. Man faaer faa at skikke sig i Tiden, og tænke at et frit Mod er halv Tæring.

D. 11. Aug. Fra Præstegaarden i Biergeby skyndede jeg mig hora 1. til Åsdal Kirke, som er Horne Sogns Anner, hvor Sognepræsten Hr. Knud Skytte prædikede, in Rom. 12. v. 1. og jeg derpaa tog ab uberiore ejusdem dicti (quatenus scil. ad præsentem actum applicari posset) enucleatione extemporancâ mit proœmium. Der jeg Examen catecheticum havde fuldkommet, spadserede jeg op paa den høsliggende Gaard Åsdal, og besøgte Forpagteren sammesteds Anders Brøndorff, besaae ogsaa curiositatis ergo den gamle indtørrede Flekkeside, som i nogle 100 Aar, af en sær superstition, har været paa bemeldte Gaard i Forvaring; saasom en af Stedets ældgamle Proprietariis ved Navn Carl Bølse skal i fordum Tid have ladet den ibidem ophænge, hvorom de haver endnu megen Snak og Tradition*). Ratten derefter laae jeg i Horne Præstegaard.

D. 12. Aug. Reiste Enkedronningen Charlotte Amalia fra Kiøbenhavn til Falster, hvor hun paa hendes Livgeding Nykiøbing Slot agtede nogen Tid hen at holde Hof.

D. 13. Aug. I udenlandske Potentaters Tieneste er aldrig udi vore Tider saa mange af den danske Noblesse og Militie blevne dræbte og blefferede, som i den store Hoved-Bataille, hvilken i Dag skeete ved Hochstädt prope fluvium Danubium. hvor Keiseren ved sine Allierede fik en fuldkommen Seiervinding, dog ei uden megen Blods Udgydelse, ogsaa paa deres Side; og de danske Auxiliair-Tropper især bleve svaerlig medtagne.

D. 14. Aug. [Hos Præsten Hr. Hans i Ellinge visiterede B. i Anner-Sognet Tolne, og fandt sig faa vel tilfreds med Ungdommens Svar under Catechiseringen, at han gav den offentlig Berømmelse. Derimod tilføier han: „Pastorem vero, semotis arbitris, postmodum monui, ut studiosius vitæ

*) Jvf. D. Atlas V. S. 322, hvor Sagnet herom fortælles.

sanctitate gregi præluceret." — Et andet Exempel paa en saadan privat Formaning og Advarsel forekommer d. 31. Jul. i Naby Kirke, hvor det hedder om Præsten Hr. J. Winther: „Pastori tamen in privato nostro colloquio suasor sui, ut nonnulla, quorum rumor ad aures meas pervenerat, omnino emendaret.“].

D. 16. Aug. Kom Kongen anden Gang til Christiania, hvor hans Kongl. Maj. paa et Par Ugers Tid forblev.

D. 17. Aug. Lod jeg mig post horam 7^{mam} fra Gladstrand paa en stor Baad oversætte til den liden Ø Herøholm, liggendes en Uge Søes derfra i det vilde Hav. Ved en magelig Sydvest-Bind kom vi for fulde Seil i ringere end en Time derhen. Strax efter min Ankomst lod jeg i Kirken Guds-tienesten anfange, hvilken for Alteret og paa Prædikestolen blev af Sognepræsten Hr. Frank Andersen forrettet. Menighedens Ungdom befandtes ved Overhørelsen in elementis doctrinæ Christianæ ganste flet funderet. Derpaa inquirerede jeg, ved Menighedens ivrige og nøiagtige Tilspørgsel, efter Præstens Forhold i andre Maader, og i Særdeleshed om han skulde (som mig var resereret) nogensinde have forsomt sit Embede, enten i eller udenfor Kirken. Men ingen af Tilhørerne vilde noget saadant om hannem bekiende, og excuserede ham i alle Maader. Jeg kunde derfor, efter ubeviist Angivelse, intet andet giøre, end at give hannem nødvendig admonition, at vandre i alting varlig ic.

D. 19. Aug. I Sæby, hvor jeg i Hr. Melchior's Huus blev vel accomoderet, fik jeg sera vespera med Forsærdelse at see en gruelig Lynild, som varede til langt ud paa Natten, saa at jeg, saavel som flere, tænkte af Begyndelsen at der vaar Ildløs i Byen. Thi Luften stod længe saasom i en continuerlig Flamme. Dette usædvanlig store Liunild (hvilket man ellers kalder Korn-Moed) vaar efter Solens Nedgang moxen over hele Jylland, paa 3 Timers Tid forstrækkeligt at see. Og nogle faa Steder, særdeles i Narhuus Stift, blev Kornet paa Agrene af samme Liunild forbrændt og hensvunden. Torden lod og samme Tid alicubi sig høre, dog ikke mangededs.

D. 24. Aug. Ved Dagens Ende lod jeg min Reise

staae hen til Hals; og saasom jeg her antræffede Capitain Wolther, som havde sit Compagnie omkring Sæby, saa anklagede jeg for ham de Soldater, som havde forsømt min Visitatø i Waar Kirke. Han lovede, at de i denne Uge skulde blive straffede derfor, hvilket ogsaa skeete.

D. 25. Aug. I Hals var Almuen nok i en god Frequentz forsamlet; men min eneste Klage vaar denne, at jeg endnu, ligesom tilforn, maatte finde en uforsvarlig Ruditet og Bankundighed hos en stor Deel af Ungdommen. Jeg forsømte derfor ikke at erindre, saavel Forældrene, som Børnene, saavel Præsten, som Degnen, med haarde Ord, deres Christendoms og Embeds Pligt, at de maatte, ni *divinam recurrerent maledictionem*, remedere saadan Brøst. — Til Middag spisede siden hos os i Præstegaarden Capitain Moltkens Døtre, saavel som den enes Fæstemand Capitain Wolther, item Ritmester Steurch, med sin Broder og Søster. *Finito prandio spadserede* jeg med samme Godt Folk hen i Hals Skandse, vaar nogen Stund i Commandantens Bærelse, og besaae rundt omkring Fortificationens Forbedring sammesteds*).

D. 27. Aug. Indkom skriftlig Klagemaal fra Povel Hansen Tanke, boende paa Blistrupgaard i Mors, nemlig over hans Sognepræst, Hr. Balzer Nyssen, som vil obligere hannem og hans Hustru, til at udstaae Kirkens disciplin, formedelst at deres Barn var for nogen Tid siden druknet i et Vand ved Gaarden; da de dog med Tingsvidne haver gjort beviislig, at en aldrende Pige var af dennem antaget og beffikket til at vogte paa Barnet, og at Ulykken vaar saaledes skeet, formedelst hendes Uagtsomhed**).

*) Følgende Dag, d. 25. Aug. kom B., efterat han i Bester: Hassinge Præstegaard var bleven „laute tracteret“, hjem til Aalborg, „ikke uden stor Fare“, da Rudsen, i det han vilde kiøre over et Dige, væltede Bognen, og Biskoppen fik „et svært Slag-i Hovedet“, som han dog „efter saa Dages Tid igien forvandt“. Paa denne Visitatsreise havde han, fra d. 29. Jul. overhørt Ungdommen m. v. i 36 Sogne; ved 13 af disse omtaler han med mere eller mindre Roes de Tilstedeværendes Kundskab; ved fem Kirker yttre han sin Misfornøielse, og ved 18 har han intet bemærket.

**) B. gav d. 3 Sept. herom sin skriftlige Betænkning: at han ikke kunde antage, at Forældrene kunde være pligtige at „udstaae Kirkens Disciplin“; men derimod Pigen, som var sat til at tage Vare paa Barnet.

D. 28. Aug. Paa Frederiksborg celebrerede Dronning Louisa hendes egen, og Prindsesse Sophiæ Hedevigs diem natalium, med et skönt Banquet. Til Høibem. Princesse's Ihukommelse blev samme Tid uddeelt en ny Guld- og Sølv-Medaille, paa hvis ene Side staaer hendes Høiheds Titel; paa den anden Side disse Ord: „*Mein Glück in Gottes Hand.*“

D. 29. Aug. Tog Kongen med sin ganske Suite fra Christiania til Mos, som den Stad, fra hvilken han beqvemmeligst kunde (naar Vinden vilde foie) til Skibs fortsætte sin Hjemreise.

— Gav jeg Nicolao Simonis l'histadio, efter foregaaende Examen og Overhørelse, Vocations og Bestallings-Brev paa Scholæ Nicopiensis Rectorat.

D. 30. Aug. Affærdigede jeg til samtlige Præpositos skriftlig Erindring om at indsamle med forderligst de Penge fra Kirkerne, som Kongl. Maj. naadigst haver bevilget Affessor Peder Nielsen Møllerup til Besterviig Kirkes Reparation. Saa sendte jeg og til Provsterne i Thye, Mors og Han Herred den nye Kongl. Skatteforordning af 9 Jul. Thi de andre i Bendsyssel havde nyligen bekommet den af mig paa min Visitaz-Reise. Og gav jeg dennem derhos nødvendig Advarsel, om tilbørlig Forsigtighed at bruge, ved de Mandtallers Forfattelse, som samme Kongl. Paabud ommelder.

D. 31. Aug. M. Claus Keenberg vaar hos mig efter Maaltid, og havde iblandt mere dette at andrage, at Anders Jensen Høy holder i sit Huus og Tieneste en halvvoeren Dreng, som er fød af anabaptistiske Forældre in Germania inferiori, og var derfor endnu ikke døbt.

D. 1. Sept. Ved Middags-Tid landede Kong Friderik ved Gladstrand, efter adskillig paa Vandet udstanden Umagsomhed*), og der han ibidem havde spist, forsoiede sig derfra til Reginæ Matris Gaard Dronninglund, hvor han siden om Natten forhvilede. Men efterdi Hs. Maj.s Ankomst her til Landet

*) Kongen var d. 30. Aug. affeilet med god Vær fra Mos, i den Hensigt at gaae lige til Drefund, men da Skibene vare komne ind i Skattegattet, reiste sig en stærk Nordvind af Sydøst, hvorfor man vendte, og styrede mod Bendsyssfels Kyst.

var dennefunde ganske uformodet, maatte den største Deel af Ministris Regiis, samt den øvrige Suite, forblive i Gladstrand diem sequentem, da Bønder=Bogne, fra omliggende Sogne, bleve dennem i en Skynding tilskikkede.

D. 2. Sept. Hora 3 nocturnâ fik man, ved Fourierens Ankomst fra Bendsyssel, Regis reditum først at vide i Aalborg. Og hora 6 ankom Hs. Rgl. Maj. over Fiorden hid til Byen, med ganske faa af sine høie Ministre, og gik ind paa Slottet, hvor han i 1½ Times Tid forblev imedens Forspans=Hestene, hvilke Byens Magistrat forskaffede, tillavedes. — Saa skyndte han sig bort igien ante horam 8^{am} ad Hobro, Randers og Aarhuus, hvor han om Aftenen silde ankom.

— Der jeg om Morgenen spurgte Kongens usforventede Ankomst hid til Byen, forseiede jeg mig i en hastig Skynding op paa Slottet, og havde den Raade, næsten paa en Times Tid med Hans Majestæt at tale om adskilligt, som jeg allerunderdanigst havde at forebringe, og forblev der saa længe, indtil Hans Kongl. M. (som vultu et colloquio beteede sig meget mild) steg sammesteds i sin Bogn og foer bort. Saa talede jeg og ibidem med hans høie Excellence Gen. Admiral Gyldenløve, item med Kammerherre Eichsted, og Hof=Marsskalk von Hahn, hvilke refererede allehaande om den travaille, som de paa denne Norske Tour, ja endog paa deres sidste Seilads herved havde udstanden*).

D. 3. Sept. Der Binden fra Aarhuus til Kallundborg ikke var søielig, reiste Kongen, tidlig paa Dagen, Landveien derfra ad Horsens, Veile og Snoghøi, med saadan Jil, at han før Kl. 9 om Aftenen naaede Odense, hvor Hs. Maj. dog neppelig ½ Time forblev, men saasnart han fik friske Heste for

*) B. har videre anmærket, at ved Middagstider ankom fra Bendsyssel Feltmarskal Grev Wedel, Gr. Carl Ahlefeldt, Geh. Raad Lenthe og Et. Raad Abelaer, hvilke han samtlig „besøgte“ i Anders Jensen Høys Huus; „forblev og sammesteds, efter deres høflige invitation til Taffel hos dem, og tog med dem samtlig Afsked da de omtr. henved Kl. 3 om Efterm. bortreiste.“ — Siden, Kl. noget over 5, indfandt han sig i „Christen Laussen Hobros Huus“ hos de to Over=Secretairer i det danske og tydske Cancellie Hr. Wibe og Hr. Sehested, maatte ogsaa blive hos dem til Aftensmaaltid, og talte siden „en particulier“ med Oversecr. Wibe.

sin Bogn, tog videre fort, og kom til Nyborg Port ved Midnat. Her maatte han holde snart $1\frac{1}{2}$ Time, inden han blev indladt; thi efterdi ingen Nuncius tilforn var kommen om Hs. Maj.s Forventelse, saa vilde Commandanten længe ikke troe, at det var Kongen, og vilde derfor ikke, imedens han om Bestafsenheden bar Tyvl, lade Porten aabnes. Rex roste denne hans Forsigtighed, og lod sig den meget vel befalde.

D. 4. Sept. Gik Hs. Kongl. Maj. strax det dagedes paa en Jagt over Beltet, og tog sin Søvn i Rahytten, hastede saa videre frem, og kom til Frederiksborg om Aftenen Kl. imellem 7 og 8, da hans Gemal Dronningen sad og spiste.

D. 5. Sept. Indfandt Rex Daniæ sig til Middag i sin Residens i Kiøbenhavn, og omarmede filiolum suum naturalem, den liden Friderik Gyldenløve, som i Hs. Maj.s Fraværelse var født; men tog strax samme Dag til Frederiksborg igien.

— Fra min Svoger M. Knud Landorphy bekom jeg Skrivelse af d. 31 passato, iblandt andet formeldendes, at min Søsterdatter Sille Kirstine Rosenvinge bliver for Betaling i Breeß Jomfru-Kloster i Holstein indtagen. Hvilket hendes Forældre nyligen ved gode Venner haver udvirket. Denne deres Resolution stod mig meget vel an.

D. 8. Sept. Var M. Henrich Stampe hos mig om Eftermiddagen og androg, at et lidet Barn i Horsens Sogn var bleven i Sengen ombragt ved Moderens Uagtsomhed. Saa som hun derfor godvilligen bekvemmede sig til at udstaae Kirkens Disciplin, saa paalagde jeg dem, en liden Mulet til HOSPITALET (efter Forældrenes Gyne) at udgive.

D. 12. Sept. Tog Kongen med sin Hofstat fra Frederiksborg til Jægersborg, hvor Hs. Maj. siden et Par Uger forblev, og imidlertid der holdt daglig med sine egne, og udenlandske, Ministre Conserentz.

D. 19. Sept. Kom M. Claus Keenberg ind til mig om Aftenen, og refererede, hvorledes Byfogden havde i Dag ladet en Dvinde sætte fast, som skal have ladet sig bruge, til at fordrive med Potioner sætus muliercularum prægnantium.

D. 24. Sept. Gav jeg i en Skrivelse Sal. Biskop

Kingos Enke Birgitte Balslau, at forstaae, at de mig forleden tilsendte exemplarier af hendes Sal. Mandes Psalmebøger ikke vel nu kunde vorde distraheret, med mindre hun vilde give noget bedre Kiøb paa dem; saasom de fleste Folk af façon havde allerede tilforn forsynet sig med dem.

D. 25. Sept. Forsøiede Kongen sig fra Jægersborg til sit nye Lystslot Frederiksberg, som han udenfor Kiøbenhavn paa Balby Bakke havde ladet bygge.

D. 29. Sept. Erholdt jeg Kongl. Maj.'s allernaadigste Brev og Befaling, dat. Jægersborg d. 13. hujus, som formelder, at Præsterne intet af Prædikestolen maa oplæse, uden hvis jeg dennem, efter Kongl. Ordre, i saa Maade befaler.

D. 5. Oct. [B. beretter, at han paa en Reise „Sønder ud i Landet“ med sin Hustru, den Dag tog fra Binderup til Skals i Rinds Herred, hvor de i Kirken hørte „en smuk Prædiken“ af Præsten Hr. Matth. Sørensen. „Der Kirketienssten havde Ende, naar det i vores Agt, os videre hen at forsøie, men saasom en heftig Nordvest Vind, med store Regnkuule bemængt, gjorde en Veile, hvilken vi skulde over, saa ganske dyb og farlig, formedelst Fiordens Indløb, saa at vi ikke turde vove os ud i den, og vi ikke heller nu kunde komme anden Vej, med mindre vi vilde tage 2 Mile omkring ad Lovel Bro, saa maatte vi imod vor Villie blive indtil Aften i Skals beliggende, og varte efter Bandets Udløb. Men som denne vor Forventelse blev forgieves, saa greb vi omsider til en anden Resolution, i det vi lode os tilligemed alt vor Tøi roe paa en stor Baad over Veilen, og Bognene lode vi paa en Hazard kiøre foran igiennem Bandet, hvilket var saa høit, at det gif fast op til Hestenes Ryg, ja midt op i Karossen, og til Haverne af en anden Bogn. Med sliq Umage kom vi, juvante Deo, frem, men efterdi Aftensmørket os paakom, kunde vi ikke siden naae længer hen, end til en stor Bondegaard, liggende strax derhos, ved Navn Kølssen, hvor vi saa pernocterede.] *).

*) Reisen tiltraadte Biskoppen med sin Frue d. 4. Oct. (og, som man ovenfor saae, med to Bogne) i Anledning af Brylluppet paa Kaas i Salling hos Justitsraad Bartholin, der havde anmodet B. om at vie hans Datter. Efter det første Natteavartee i Binderup og det

D. 7. Oct. Om Aftenen viede jeg i Stuen paa Raas Capitain Selio Müller, og hans Brud Jomfru Magdalena Bartholin tilsammen. Sermonis mei connubialis argumentum vaar Moses Ord om Isaach og Rebecca Gen. 24 B. 67: Han ledte hende i sin Moders Bolig, tog Hende til Hustru, og havde hende kjær. Derefter lod jeg mig iblandt de andre Gæster opholde ved Bryllups=Glædsfabens Festivitæt, indtil langt ud paa Natten, saa at vi ikke kom i Seng førend efter Kl. 2. Min meeste Samtale i Brylluppet havde jeg med Brudgommens Fader Amtmand Henrich Müller, en meget kion gammel Mand, item med Justitsraad Helverskou, og Oberstlieutenant Ranzau; saasom disse tvende i Særdeleshed havde med mig at handle om nogle choses particulieres, dennem selv vedkommende.

D. 8. Oct. Giorde vi os atter glade ved anden Dags Bryllup, da Tractamenten var lige saa kion som i gaar. Men jeg forsøiede mig, strax vi havde spiißt, fra Gæsterne ind paa mit Kammer, da den lange Natte=Bagt faldt mig noget incommode.

D. 15. Oct. Sagen imellem Provsten i Refs Herred, Hr. Peder Nielsen, og Sognepræsten i Helligsøe, Hr. Jacob Skive, blev nu igien, af begges Procuratorer i 7 fulde Timer (ved Landemodet) ageret, saavel som den Bisag, i hvilken Hr. Madz Skytte, Borealis Morsisæ Præpositus, forleden Maaned havde kiendt. Landstings=Dommen, mense Julio imellem

andet i Bondegaarden Rølsen, kom de Reifende herfra "ved Middagstid til Skive, hvor vi et Par Stunde bedede i en Borgers Huus, "som lod sig for vores, samt Folkenes og Hestenes Fortæring meget vel betale". Fra Skive kom de omfider i Mørkningen d. 6. Oct. til Raas, hvor de bleve over til den 9de. Paa Siemreisen "overtalede Capellanen i Skive Hr. L. Widberg dem, at tage Natteleie i hans Huus"; hvorfra Reisen fortsattes næste Dag, den 10de, over Lovel=Bro, til Hersom Præstegaard, en halv Mil fra Biergegrav; "hvor Pastor loci Hr. J. Rønnenberg og hans Hustru undfangede os meget kiærligen og accomoderede os med coena & hospitio nocturno det bedste de formaade." D. 11. Oct. gif Reisen fra Hersom til Bunderup, som man naaede Kl. 11. og spiste der til Middag; siden herfra til Guldbek, hvor B. kom ved Solens Nedgang; næste Morgen, Kl. imellem 3 og 4 fra Guldbek til Aalborg, "hvor vi ved klart Maaneskin kom saa betimelig, at vi fik Gudstienesten at høre i vor Sognekirke."

dennem affagt, samt flere vidtloftige Documenter, bleve paa begge Sider oplæste. Provsten og hans Advokat Daniel Wulff, urgerede stærkt paa Mandens total Remotion ab officio, samt sin paa Processen anvendte Omkostnings Erstatning. Hr. Jacobs Procurator, Christen Thomassen, derimod prætenderede ikke allene paa hans fuldkommen Restitution i Embedet, men endog paa Refusion for hans Skades Lidelse. Der disse deres altercationes havde været indtil crepusculum, maatte vi til sequentem diem opsætte Sentenzens Afstgt.

D. 16. Oct. Vaare vi om Formiddagen i Convent-Stuen igien forsamlede, hvor vi, efter lang Deliberation, fældede Dom i Hr. Jacob Skives Sag, udi denne Mening: At han igien skulde tiltræde sit Embedes Forretninger, men erstatte Provsten Processens Omkostning med 36 Rdl.; saa og gjøre ham, for de hannem tilføiede Forhaanelser, offentlig Afbigt. Dette han og strax stante pede for Retten efterkom.

D. 18. Oct. Præpositus Hassingensis, Hr. Ludvig, androg for mig en casum med en Mand i hans Menighed, som havde over Aar og Dag holdt sig fra Sacramentets Brug, med sin Fattigdoms Paaskud, scil. at han (som tilforn har levet i Velstand) bluedes nu ved at fremkomme i sine pialtede og forslidte Klæder til Alteret. Min Betænkning herom vaar saaledes: at man kunde nok med den Stymperes Skrøbelighed bruge nogen Lemfældighed, og annamme ham denne Gang til privatam absolutionem; dog gjøre derhos en Afbigt paa hans Begne af Prædikestolen, med alvorlig Formaning til hannem, og andre, at de ikke formedelst saadan unødvendig excuse her efter forsømmer Salighedens Midler.

D. 22. Oct. Til Rentefrøver Gregorium Clausen i Kiøbenhavn overskikkede jeg ved Berel de Collect-Penge, som i nærværende Aar vare indkomne fra Geistligheden her i Stiftet til den Kongl. Navigations-Skole paa Møen; hvilke Penge vaar dog ikke nær saa mange, denne Gang, som det forrige Aar, efter som de fleste Præster (ikke uden Aarsag) undskyldte sig med deres Uformuenhed og Tidernes Banfselighed.

D. 28. Oct. Holdt Hs. Kongl. Maj. den største Deel

af Dagen Mynstring med sin Garde til Fods, som var uden for Kiøbenhavn forsamlet.

D. 30. Oct. Om Aftenen sildig, imellem 9 og 10, døde til Kiel den ældste Enkesyrstinde af Holstein Gottorp, Frederica Amalia, Regis Friderici III. Datter, og Hertugens af Slesvig og Holstein, Christian Alberts Vidue, anno ætatis 51.

D. 5. Nov. Udi en Missive, som jeg bekom fra Næsstor Vid. Chr. Braës, klagede han over Capitain Stauffenbergs Insolentz, at han nyliigen haver med Træhesten, og anden ond Medfart, ilde tracteret en af de paa bemeldte Brasæs Gods enroullerede Bønder=Karle, alleneste fordi han, uden samme sin Capitains eller Oberstens Tilladelse, havde ladet sig til en Pige trolove. Og vaar man derfor af mig begierendes, at jeg slikt paa høiere Stæder, ved en Memorial til Cancelliet, vilde andrage, for at fornemme Kongl. Maj.s Villie, hvor efter man sig udi sliige Tilfælde underdanigst kunde rette. Men efterdi denne Qvæstion allerede tilforn var forefalden imellem Obersten og mig, og jeg endogsaa for lang Tid siden (vid. 27. Dec. 1702) havde skrevet til Groß=Canceller om det samme, men slet ingen Svar, eller Resolution, enten til, eller fra, der paa erholdet: saa eragtede jeg det raadeligt, at Msr. Braës paa sin Tieners (tanqvam Personæ læsæ) Begne, selv sit Klagemaal over denne Handel til Kongens Cancellie vilde indgive.

D. 6. Nov. Forseiede Kongen og Dronningen, med den ganske Kongl. Hoffstat, sig igien fra Frederiksberg ind paa deres Residents=slot i Kiøbenhavn, efterat Hs. Kongl. Maj. havde den næstforegaaende Dag mynstret sin Garde til Hest uden for Staden.

D. 7. Nov. Kom Enkedronningen Charlotte Amalia tilbage fra Nykiøbing i Falster til Kiøbenhavn, der udi hendes Residents=Slot Charlottenborg Binteren over at forblive.

D. 8. Nov. Med Mickel Lunge maatte jeg en god Deel af Dagen conferere om allehaande difficulteter, som mødte os ved Kirkegodset i Mors og Thy, hvilket vaar ved Soldaternes enroullering lagt udi Rægd med andre Proprietariers Jordegods. Thi disse vilde gierne, naar det kunde gaae an, obligére

Kirkerne's Forsvar, til at præsentere nye Soldater i de afgaaendes Sted; men fritage sig selv og deres Gods fra den molest; saasom de og lettelig herudinden skaffede sig Medhold hos de Kongl. Deputerede ved Landmilitiens Sessjoner.

D. 10. Nov. For ikke at æde vor Mortensgaas allene, havde vi Hr. Peder Pedersen Clementin tilbords hos os om Aftenen. Han sagde os (efter en god Vens skriftlige relation fra Kiøbenhavn) at der vaare over 40 Competitores, som havde suppliceret til Kongen om det vacerende Mariagers Pastorat.

D. 19. Nov. Om Aftenen stod afgangne Generallieutenant Hr. Adam Friderich Trampes meget prægtige Liigbegængelse i vor Frue Kirke i Kiøbenhavn; hvor Provsten, Mag. Dorscheus, forrettede Parentationen, og adskillige kostbare Inventioner, med *Castro doloris* og andet mere, var at see.

D. 22. Nov. Døde i Kiøbenhavn den navnkundige blinde Snedker, Johan Bilefeld, (om hvilken meldes i *Auctario Musei Regii* pag. 4.), som var bleven stof blind anno ætatis decimo, og havde siden den Tiid lært sin Konst saa perfect, at han havde gjort foruden andet deslige Arbeide, det netteste og rareste Skab, som findes paa det Kongl. Kunst-Kammer.

D. 26. Nov. Blev den nye Kirke udi Kiøbenhavns Gaastell med behørig Ceremonier consecreret og indviet af Episcopo Sellandiæ D. Henrico Bornemann.

D. 29. Nov. Eftersom Statsraad Klingenberg paa Høyriis, hvis Gods vaar i Soldater Lægdet med Kirkegodset, havde nyligen udtaget en Karl af Lægdet, til en Gaards Antagelse paa hans Stavn, og vilde, at Kirkerne's Forsvar skulde forskaffe en ny Soldat igien udi den afgaaendes Sted: saa eragtede jeg denne hans præntention ubillig, og meente at han, som saaledes tog den forrige Soldat bort, burde selv igien at restituere os en anden.

D. 30. Nov. Om Formiddagen Kl. 10, døde paa Odense Slot, meget fage og uden synderlig foregaaende Svaghed, Hr. Vid. Schult til Findstrupgaard, Ridder af Danebrog, Geh. Raad og Stiftsbefalingsmand i Fyen.

D. 3. Dec. En Dvinde af Bester = Hassinge Sogn,

boendes paa Kirkegodset, beklagede sig for mig, ikke uden speciens Marsag, hvorledes Capitain Moltchen i Hals efter en Jændriks Tilskyndelse, haver taget hendes Søn, imod hans Billie med Gevalt til Soldat, og ladet hannem bortføre ud til Rendsborg. Slig Dumdriftighed anfaae jeg alt for grov, den jeg som Godsets Forsvar, ingenlunde kunde (lade) passere, saa fremt det havde sig saaledes.

D. 11. Dec. En Almisfe=Ovinde kom til min Kiæreste med denne Begiering, at vi ville lade hende nyde Kongens Penge. Og der vi svarede hende, at vi havde ingen af Kongens Penge at dispensere over, men dem fik hun at søge paa høiere Steder: sagde hun sig ifkun at mene nogle Skillinger, hvilke Stodder=Kongen, som i disse Dage nyligen var død, pleiede ugentligen af os at nyde, nemlig at hun maatte fra denne Tid bekomme samme Penge efter ham. Vi kunde ikke andet end med Latter optage dette postulatum; eet i Henseende til hendes daarlige Indbildning, at der skulde endelig en anden succedere in locum defuncti, til arbitrariam illam eleemosynam at oppebære; et andet formedelst den Gre=Titel, nomen scil. Regium, absolutè et sine limitatione usurpatum, som hun, efter gemeen Mands herpaa Steden consvetudinem loquendi, tillagde Betlerfogeden.

D. 17. Dec. Sub vesperam explorerede jeg novi nostri Ordinandi (Augustinus Hard, som af Kongen var beskiftet til Frøslev Præstefald) Dygtighed til det hellige Prædike=Embedet, ved en Conferents med hannem in principiis fidei dogmatibus, som jeg, intra privatos meos parietes, paa halvanden Times Tid anstillede*).

— Stod Fyrstinden af Slesvig Holsten og Arveprindsessen af Danmark, Fr. Fridericæ Amaliæ Liigbegængelse i Kiel med maadelig Pragt. Liig=Prædiken holdtes i Slots=Kirken af hendes Høiheds Hof=Prædikant, som forklarede Textum Johan

*) Han blev af Biskoppen ordineret d. 19. Dec. »I min Tale (tilføier han) gif jeg videre til explicationem verborum Act. VIII. V. 31. »Kammersvenden bad Philippum, at han skulde trine op i Bognen og sætte sig hos hannem.« (Jvf. 1707, 9. Dec., hvor B. melder, at han nu i sine Ordinations=Taler var kommen til det sidste Vers i 8de Cap. af Ap. G.).

II. v. 25. 26. Derpaa blev Liiget sub noctem paa en Liigvogn derfra bortført til Slesvig Domkirke, hvor det sequente die blev til sin Hvilested nedsat.

D. 21. Dec. Michel Lunge (Stiftsfriveren) som var kommen til Mors og Thye bad jeg, at han ufortøvet vilde forsøie sig hen til Bester-Hæsinge, for at inquirere efter, hvad Beskaffenhed det havde med den Bonde=Dvindes Klagemaal, hvis Søn skulde, efter hendes Beretning, være imod sin Willie, hvervet til Militien; paa det vi kunde, (om hendes Beretning ellers var sanddru) ved Lov og Ret tale derpaa.

D. 24. Dec. Kirkefriveren, som havde jussu meo været i Hæsinge hesterno die, gav mig en langt anden Underretning, om den Bonde=Knegts Bortførsel ved Hververen, end den som Moderen havde forebragt mig: nemlig slikt at være skeet af Sognepræstens Mag. Habacuchs Tilskyndelse, fordi Personen var en lad og vanartig Dagdriver, der ingensteds vilde tiene for sit Brød, men var til en og anden Skarnvornhed tilbøielig. Hvorfore jeg ei mere bekymrede mig om hannem, men sagde: Valeat in nomine Domini.

D. 28. Dec. For Aftensang besøgte jeg Mag. Jacob Langebeck, og efter Aftensang M. Søren Warre. Prior ille klagede storligen over een (her ubenævnt) Mands Arrogantz og Fortredelighed i mange Maader. Vel maa Sagtmodighed være en Dyd, hvor den findes, men den foraarsager os dog ofte desværre megen Wiederværtighed, naar turbulenta capita ikkun misbruger den, og ei vide, retteligen at skionne paa den.

1705.

D. 4. Jan. Eftersom en fornemme Kiøbmands=Dvinde her i Byen fremførte for mig et Klagemaal over Fierde=Lectie Hører Peder Svendsen, at han Nyaars=Aften sidst afviget skal have udenfor deres Binduer brugt megen importunité, da han med Discant=Choret vilde gjøre dem Dypvartning, og de den ikke vilde antage: saa lod jeg ham fordre til mig, og gav ham for slikt Ubesindighed, med at obtrudere Folk sin Musik,

en skarp Admonition. Dog fornam jeg, at der havde, med unyttig Ordverling været Skyld paa begge Sider, hvorfor jeg ikke vilde gjøre videre Væsen deraf.

D. 7. Jan. Foraarsagedes jeg, at give et Par af vore Provster en velfortient, skriftlig reprimande, formedelst deres efterladne Seendrægtighed med at tilstille mig, saavel om Kornkøbet, som om andet mere, den sædvanlige Underretning, hvilken burde inden December-Maaneds Udgang at fremskiffes, men dog ikke endnu vaar fremkommen.

— Om Aftenen blev Geheimeraad og Stiftbefalningsmand i Byen, Hr. Did. Schults Liig fra St. Hans Kirke (hvor det havde været indsat, med anseelig process bortført til Faaborg, hvor han havde sin Begravelse-Sted*).

D. 8. Jan. Døde i Kiøbenhavn Claus Rasch til Raschenberg, Kongelig Maj.s Etats-, Justits- og Cancellie-Raad, Politimester, Assessor i Høiesteret og Commerce-Collegio, saa og øverste Borgemeister i Kiøbenhavn, anno ætatis 66.

D. 9. Jan. Ankom Kgl. Maj. Brev til mig, saaledes formeldendes: F. 4. 12. Bor Bevaagenhed tilforn. Vi give

*) I et Brev fra K. Landorph i Odense, af 10. Jan., beskrives denne Liigfærd udførligere: „Liget stod under en sort Himmel i Choret udi St. Hans Kirke, hvor der blev kastet Jord paa det af M. Hvid, men ingen Parentation holdt; hvorpaa det blev taget og baaret af Borgemeister og Raad her i Byen, med nogle af de andre Kiøbstæders Magistrat, ud af Kirken og sat i Liigvognen, som var bespændt med 6 Heste og med sort Bai overklædt. For Liget blev fra Choret hans Ridder-Orden, Commando-Stav og Raarde baaret af 2 Majorer og en Lieutenant, som siden satte sig i hver sin Caross, og holdt det, han havde at bære, hvorpaa Liigvognen med Liget fulgte, og siden de næst sørgende, og Adelen heraf Landet, tilligemed Geistligheden, Borgemeister og Raad her i Byen, alle i Carosser, hændt 20 eller 22 i Tallet, hvoraf de halve med 6, de andre halve med to Heste vare forspændte. For og efter Liget, og omkring Vognen gik en Hob af gymnasio og Skolen, som Alle vare enten Borlys med Flor og hans Baaben paa, eller runde Lygter med Borlys udi. Ellers vare mangfoldige Lys, baade i Kirken og paa Klofret, satte i Binduerne overalt, og vare alle Huse i Byen fra Klofret af indtil Vester-Port, hvor Passagen saldt, illuminerede. Adelen, som var kommen fra Landet, blev om Middagen paa Klofret med Mad tracteret; men vi Andre, som havde hjemme i Byen, bleve om Aftenen paa Salen, som med sort var behængt, med Blin og Confect tracterede. Det begyndte at ringe i alle Kirker Kl. 6 om Aftenen, og varede indtil Kl. 9, da Solgæstabet var kommen ind igien i Byen.“

dig hermed allernaadigst tilkiende, at Vi allernaadigst haver bevilget, at vores Dragoner her i vort Rige Danmark, som Leiermaal kunde begaae, maa, ligesom Rytterne, for Kirkens Disciplin være fri og forskaanede. Der efter du dig allerunderdanigst haver at rette, og derom strax paa behørigte Steder fornøden Anordning gjøre. Befalendes dig Gud. Skrevet paa vort Slot Kiøbenhavn den 27 Decembr. An. 1704. Under vor Kongl. Haand og Signet. Friderich R.

D. 20. Jan. Paa den Plads i Kiøbenhavn, som kaldes Grønland, blev en Soldat (af Marinerne) om Formiddagen halskuggen, formedelst et paa sin Camerad begangen Mord.

D. 21. Jan. Den meeste Deel af Eftermiddagen forflog Oberst Rosenauer, og M. Claus Keenberg med mig i min Stue. Vi andre to sagde til Obersten at han og hans Stand havde i disse Tider godt, fremfor os Geistlige, efterdi de skulde aldeles være befriede for noget af deres Gage og Revenüe i Skat at udgive, men vi derimod skulde saa yderlig medtages.

D. 23. Jan. Tvende Breve, som jeg bekom fra M. Christian Meldal, og Hr. Augustino Haard, angif den fattige Præsteskente i Frøslev, i hvis anno gratiæ hendes Mand's Creditorer søger Indførsel, fordi hun er gaaen fra Arv og Gæld efter hannem. Som de derfor herubinden forlangte paa hendes Begne min Assistentz og Raadførsel, saa eragtede jeg denne Creditorernes Prætention ubillig; thi hvoraf skulde den arme Kvinde forffaffe (efter Loven) Mariti sui Successori sin Kost, indtil Aarets Omgang, dersom dette forte subsistendi medium skulde hende selv betages?

D. 24. Jan. I et Brev af denne Dat. fra Hr. Laur. Gievnig, Sognepræst til Balsløv og Giby i Fyen („som for 34 Aar siden havde været privatus meus informator“) tilmelder han B. sit Huses Tilstand, og „recommenderer derhos sin ældste Søn (af 8 Børn) en Studiosum, i min Bevaagenhed, om der hos mig noget til hans Forfremmelse kunde foresalbe.“ — I dette Brev forekommer bl. a. „Min Tilstand (ydmygft den at foredrage) er saaledes: I min Alderdom, da jeg nu snart er Sexagenarius, holder Svaghed og Skrøbelighed sig jævnlig til mig, som den altid har gjort; har dog ved Guds

Bistand hidindtil nu paa det 30te Aar stræbt selv uden Medtiener (som jeg dog nu maa antage) at forrette mit Embede. Det er nu over 20 Aar siden, der først blev udgivet Brev paa mit Kald; men som den, det havde faaet, kort Tid derefter bortdøde, blev det i Stilhed i nogle Aar. Siden har en Anden atter imod min Bidskab og Billie søgt derom, og har nu havt Brev derpaa snart i 12 Aar; har tidt imidlertid frembødet sin Tieneste; men som det alt af mig er afflaget, saa har han nu erlanget Kgl. Confirmation paa sit Grevel. Brev, saa jeg nu ikke kan blive hannem qvit; Han er Mag. Hans Alborgs for- dum Præst i Weilby, hans Søn. Gud veed jeg havde vel ønsket, at min egen Søn Søfren, som snart kunde blevet færdig dertil, da han nu er paa sit 25de Aar, og er alt klar fra Aca- demiet, kunde succederet mig, men som det ikke kunde gaae an, saa faaer man saa være tilfreds; den rige Fader i Himmelen har vel og Brød, om ikke her, saa dog andensteds at forsyne hannem med."

D. 25. Jan. Om Natten løb et Svensk velberustet Orlog= Skib, formedelst Pilotens Uforsigtighed, ved Stagen i Bønsbøl paa Grund, enddog Veiret vaar ganske stille. Folkene som vaare derpaa, i Tallet henved 230 Mand, bleve meestendelen reddede, da Byens Indvaanere op paa Dagen kom dem med Baade til Hielp, undtagen 24 Personer, hvilke druknede, der de skulde sættes i Land, fordi de havde fylbt sig fulde af Brændeviin, og kunde ikke paa Baaden, som tog dem ind, regiere sig.

D. 27. Jan. Paa det de Papir = Manufacturer, som i Danmark og Norge vare oprettede, maatte naae des større Aftræk, lod Kong Friderich ved en trykt Forordning paabyde, at der skulde betales herefter 20 sk . i Told af hvert Riis Skriv Papir, som fra fremmede Stæder indførtes.

D. 2 Febr. Major Halbruch besøgte mig paa et par Timers Tid om Eftermiddagen. Den gode Mand gjorde Undskyldning for det, som han ikke kunde til: nemlig at en af hans Underofficerer havde nyligen besøvet en af vore Præste=Døttre paa Landet. Man haver synes mig, mere Aarsag til at for- tønes over de Præster, som ikke optugte deres Døttre bedre, end saa.

D. 8. Febr. Der jeg om Aftenen var inde i Mag. Keenbergs Huus, viiste han mig et selfom Testament eller Biographie, som var hannem tilskicket fra en Borger her i Byen, til at oplæses præsentere hebdomadå udi hans afdøde Hustrues Liigbegiængelse. Thi, som Dvinden vaar, imedens hun levede, en druffen So, saa vaar og hendes Vitæ Brskrivelse i en meget besynderlig Stiil forfattet.

D. 9. Febr. Efter det Kongl. extraordinaire Skatte-Paabud til Land-Militiens Mundering af 9 Jul. 1704, indgav jeg til Amtstuen noiagtig og rigtig Forklaring over min Bestillings Indkomster for sidst afvigte Aar, med Beregning over den Contribution, som jeg deraf, efter samme Forordnings Tilhold, skulde give. Og beløb sig da denne Skat til 185 Rigsdaler 8 $\frac{1}{2}$ hvoraf Halvparten, scil. 97 Rdl. 2 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ saa Dage der efter blev af mig erlagt; men med den anden halve Deels Er læggelse skulde det til den sidste termin circa finem anni beroe.

D. 11. Febr. Bores Stads-Medicus Dr. Chemnitius vaar hos mig post prandium, og havde allehaande at fortælle om en lystig Ulve-Jagt, som vaar holden hesternodie i Bendsyssel, hvilken han med andre flere her af Byen, havde været over at beskue.

D. 12. Febr. Efter Amtsforvalterens Anmodning udsfikkede jeg til alle Provsterne i Bendsyssel og Han-Herred rigtige Copier af den skønne Forklaring over det store Skatte-Paabud, hvilken vaar forgangen Maaned ankommen fra Cammer-Collegio til Amtstuen; saavel som og af en ny Model paa Mandtallerne, hvilken han ogsaa siden havde faaet fra Rentekammerets Herrer, efterdi de ei vaare fornøiede med de Mandtaller, hvilke allerede vaare indgivne af Præsterne, men vilde have dem efter denne sidste Instrux forandrede. Ret behagelig vidste jeg vel, at denne intimation ikke vilde blive for Clereciet, baade formedelst deres Indkomster, som efter Forklaringens Tilhold, specificè skulde angives, saa og formedelst denne dobbelte Bryderi, med Mandtallene i en anden Form at forfatte.

D. 17. Febr. Lod jeg min Amanuensem Jens Rhimann reise ud til alle Provindserne i Stiftet, for at meddele Præsteskabet mine velmenende Raad, hvorledes de sikkerligen skulde

forholde sig med deres Indkomsters Angivelse i Amtstuerne, saa at Udgifterne ikke skulde falde dennem for meget besværlig, og de dog alligevel ei skulde geraade i nogen Fare eller Fortred, formedelst de Intraders Fordølgelse, hvoraf der efter Forordningen maa stattes.

D. 25. Febr. En Borger = Dvinde i Bor Frue Sogn, som havde med nogle andre Dvinder en Trætte om deres Stole = Stader i Kirken, begierede min Assistentz i hendes formeente Rettighed at maintainere. Jeg henviiste denne Sag til Provstens Kiendelse, saasom altercationis hujus ratio hannem bedre, end mig, vaar bevidst.

D. 4. Marts. Døde i Aalborg Mag. Jacob Langebeck, Sognepræst til vor Frue Menighed sammesteds, og til de annexerede Nørre og Sønder = Tranders Kirker, samt Provst over Aalborg Clerecie an. ætat. 67, der han havde levet in Ministerio, først i Sieland, og siden her paa Stæden, paa det 42de Aar.

D. 6. Marts. I en Skrivelse, som jeg bekom fra Mag. Henrich Hierild, refererede han med megen Vidtløftighed Assessor Peder Nielsens Trodsighed og store Uforsammenhed, med sine ubillige Postulatis, og grumme Undsigelser, hvilke han alle Steder i Kiøbenhavn, hvor han kom, brugte imod mig, fordi jeg ikke godvilligen vilde lade hannem være følgagtig, som han iniquissimè paaeffede, alle de Kirke = og Blok = Benge, om hvilke vi tvistede. Ja der fandtes, som jeg med Forundring maatte fornemme, mange inter aulicos, af hvilke han havde Medhold. Og dette er ikke saa Nytt, at man udi saadanne Sager, som angaaer Guds Ære, og de fattige Kirkers Conservation, maa vente sig haardest Modstand. Saasom ellers vores Stiftsfriver Michel Lunge agtede at reise næstfølgende Dag, udi andre sine Ærende over til Kiøbenhavn, saa havde jeg ham om Aftenen hos mig og talede med hannem udførlig om dette Bæsen; formanendes hannem herhos indstændig, at han, ved sin Ankomst til regiam Urbem, vilde hos de høie Kongl. Betiente negociere ovenbemeldte Sag paa mine Begue saaledes, at den stivsendede Mand's importune Paaftaaelse ikke skulde af de Retfindede (uti nam tales reperiri possint!) vorde approberet.

D. 9. Marts. Døde i Kiøbenhavn den liden Frederik Gyldehave, vores regierende Konges Filiolus naturalis af Greveinde Elisabeth Helena von Biereck, da han iffun havde levet i 8 Maaneder 2 Uger og 5 Dage.

D. 19. Marts. Besøgte jeg Sal. M. Jacob Langebeck's bekymrede Enke Sophia Winther, og meddeelte hende de gavnligste Raad, som jeg vidste, til hendes Rettigheds Conservation, ved hvis hende udi sit Raadsens Aar kunde tilkomme, saa og om hvad hun beqvemmeligt kunde anfange med to vanvittige Sønner, hvilke vaar den gode Qvindes største Huuskors.

D. 21. Marts. Udgif i Kiøbenhavn en kongl. Forordning om Forhold med strandede Skibe og Gods, meget gavnlig for hine Skibbrudne — saafremt den samme tilbørligen bliver efterlevet.

D. 22. Marts. Justitsraad og Landsdommer Christoff. Bartholin bragte med sig en Memorial, som Amtmand Arnoldus Dysfel havde for 5 Uger siden indgivet til det danske Cancellie, og deri paa Almuens Begne besværet sig over endeel Præster i Bendshyssel, hvilke skal (efter hans Foregivende) tvinge Bønderne til at give sig mere i Tiende, end dennem tilkommer, saa og bedre Korn, end de selv monne avle; item tvinge Gadehuusmændene til, at give sig 1 R à 24 S . isteden for den Høstdag, som de ere Præsten, efter Loven skyldige. Denne Dysfels Memorial vaar fra Cancelliet igien tilbage skiftet til velbemeldte Bartholin og mig, med Kongl. Befaling til os ved Ober-Secreterer Wibe, at vi os herom underdanigst skulde erklære.

D. 23. Marts. Conciperede og opsatte jeg den Erklæring, som vi til Kongl. Maj. maatte indgive over Amtmand Dysfels gravamina et postulata, og demonstrerede udførligen, hvor liden Føie han havde til sine misundelige Angivelser om Præsternes Forhold med deres Tiendes Oppebørsel samt andet mere.

D. 30. Marts. Fik den hollandske Gesandt publique Audienz, hos vores Konge, paa Kiøbenhavns Slot, om Eftermiddagen.

D. 2. April. Begav Kong Friderik sig fra Kiøbenhavn paa sin Mynstrings-Reise ad Holsten *).

D. 18. Apr. Klagede Amtsforvalter Thyge Thommesen over M. Habacuch i Vester-Hassing, formedelst nogle ubeskedne Ord, med hvilke han skulde være af hannem inde paa Amtstuen beegnet, da han hesterno die sit Mandtal indleverede. Jeg skikkede Bud efter bemeldte Præst, (saasom han endnu vaar her i Byen) for at høre alterampartem ic. og kunde om deres Ord-Verling ikke andet dømme end dette: At, som man raaber i Skoven, saa faaer man Svar.

D. 20. Apr. Døde i Kiøbenhavn Mag. Søren Pedersen Glud, Rector Scholæ sammesteds, anno ætatis 43. der han Bestillingen i 7 Aar havde forestaaet. Vel vaar han en brav lærd Mand; men hans liderlig Levnet og débauche forfordede hans Levnet, og satte Skolen i slet Tilstand.

D. 21. Apr. Noget op paa Dagen forsoiede sig Kong Friderik fra Aarhus til Groß-Cancellerens Gr. Reventlovs Gaard Clausholm, hvor Hs. Maj. blev af Greven lautè tracteret, og tog saa sub vesperam derafra igien til Randers. Men Canceled blev more suo, tilligemed en Deel af de andre Ministris paa samme sin Gaard tilbage.

D. 22. Apr. Reiste Kongen fra Randers, og kom, efterat han havde spist i Hobro, til Aalborg Kl. henimod 6 om Aftenen. De fornemste i Hs. Maj, Comitæ vaare: Hertug Philippus af Glücksburg, Gen. Admiral Gyldenløve, Grev Carl Ahlefeld, og Geheimeraad Lenthe, foruden Marchal von Hahn, samt andre Hof- og Cancellie-Betiente.

D. 23. Apr. Et Par Timer ante meridiem indstillede jeg mig udi Kongens logement til Anders Jenssen Høy's, hvor jeg talede med Hs. Kgl. Maj. da han kom ud af sit Sovegemak, og bekom meget naadige Svar paa hvis jeg havde at

*) Den 6. Apr. mod Aften ankom Kongen til Rendsborg, hvor Administratoren af Holsten-Gottorp, tilligemed Gen. Bannier, den følg. Dag indsendt sig. D. 8de reiste han til Iseho, og herfra om Efterm. til Glückstadt, hvor han blev Paasken over. Den 20de mønstrede han udenfor Aarhus Oberst Westings Regiment af Land-militiën, og en Eskadron af Dragoner Regimentet.

anbringe; og saasom det kom imellem os paa Tale om Mag. Sixt. Aspach, som nyligen til Bor Frue Kirkes Pastorat vaar bleven befordret, gav Hs. Maj mig allernaadigst at forstaae, sig nok dermed at være tilfreds, at bem. M. Aspach ogsaa maatte constitueres til Provst i Mag. Langebeks Sted. Jeg kunde hertil ikke andet svare, end dette, at Kgl. Maj.s allernaadigst Behag skulde i allerunderdanigst Hørsomhed blive efterkommet.

— [Kongen mønstrede fra Kl. 2 till 5 Efterm. paa samme Sted, Sonden for Aalborg, som forrige Aar, een Esquadron af Oberst Fuusmans Dragoner, al Oberst Rosenauer's Regiment, og den Viborgske Bataillon under Oberst Juul. „Det var mestendeel Regnveir den heele Dag, hvorudover Soldaterne, (som vaare bleve giennemvaade paa Pladsen) ikke kunde, til Hs. Maj.s contentement gjøre deres Exercitier med den Hurtighed, som de pleiede. Vespertina tempore Rex ad urbem reversus est“*].

D. 24. Apr. I Fladde Præstegaard i Bendsyssel døde en meget aldrende og udlevet Qvinde, navnlig Anne Hansdatter Elgod, som forud havde været gift med 3 Sognepræster i Albek, se. Hr. Peder Hemmeth, Hr. Povel Claussen og Hr. Jac. Mumme; sad efter den sidste Mand Enke i 31 Aar, men levede i 94½ Aar; Saae før sin Død Børn 13, Børnebørn 63, og Børnebørns Børn 90; gjør tilsammen 166.

D. 7. Mai. Løb det nybygte Orlogs-Skib, Lindormen kaldet, in præsentia Regis af Banke-Stoffen paa den nye Holm ved Kiøbenhavn, lykkeligen ud i Vandet.

D. 12. Mai. Løb Kongen uden for Kiøbenhavn ved Fuglestangen, Regimenterne af Stadens Guarnison gjøre deres Krigs Exercitier imod hinanden, og havde de samme Tid en Deel af det grove Skyt ude hos sig. Der det var skeet, forsoiede Hs. Maj. og det Kongl. Herrskab sig til Jægersborg.

D. 15. Mai. Et Bud ankom til mig fra M. Wilh.

*) D. 24. Apr. ganske tidligt om Morg., Kl. henimod 7, tog Kongen bort fra Aalborg; den største Deel af hans Følge var reist Aftenen forud. D. 2. Mai kom han tilbage fra sin Mønstringsreise til Kiøbenhavn.

Schmit i Roesholm, som consulerede mig udi en casu med et Dwindfolk, som vaar sødt døv og dum, og havde nyligen ladet sig besøve, hvorledes med hendes absolutione publica skulde forholdes.

D. 24. Mai. Faldt i Jylland overalt en stor Snee, og fros der foruden om Natten (saasom det ellers nu nogle Nætter i Nød havde gjort) temmelig haardt.

D. 28. Mai. Begav Kongen og den Kongl. Hof=Stat sig fra Jægersborg hen til Frederiksborg, der nogen Tiid at forblive.

D. 1. Jun. Bekom jeg fra Cammer=Collegio i Kiøbenhavn en Skrivelse, dateret 26 Maji, hvori var indlagt en Memorial, som Hans Richardson (til hvilken Familie=Skatten paa Landet i Alborghuus Amt er henforpagtet) haver til bemeldte Collegii Herrer indgivet, og deri høiligen graveret sig over en Deel Præster, som ikke betimeligen vil lade ham faa deres Mandtaller, eller dem saaledes forfatte, som den Kongl. Consumptions Forordning tilholder. Man var derfor begierendes, at Præsterne i mit District maatte endnu engang af mig advares om deres paafølgende Skade, saafremt de sig ikke, ved bemeldte Mandtallers Fremstikkelse, tilbørlig forholder.

D. 5. Jun. Besaae jeg de tvende til nundinas nostras ankomne Boghandlers Materier, hvilke de holdte umaneerlig dyre, ja moxen i dobbelt saa høi Priis som de kunde synes værd. Men der de, for saadan Marsags Skyld, havde paa deres Bøger liden eller ingen Afstræk, maatte de omsider, inden deres Bortreise give noget bedre Kiøb.

D. 6. Jun. I Han=Herred og den nordre Tract af Thye faldt atter dyb Snee, saa og Hagel nogle Steder saa store som Vibe=Øg. — Det sagdes mig, at man neppelig kunde mindes saa slet et Pindse=Marked at have været i Alborg, som i denne Uge; thi nummorum penuria havde gjort Emptorum Tal langt tyndere end sædvanlig. Fremmede Negotianter vaare her ogsaa denne Gang saare faa; men hvad Indbyggerne meest beklagede vaar dette, at Bønderne fra Landet havde næsten ingen victualier, Smør, Kiød eller andre Sorter, førte hid til Byen at sælge; efterdi de selv nu omstunder maatte lide stor Mangel

og Trang paa saadanne Bæ. Thi den langvarige Dag-Kuld og Nattefrost, hvilken immerfort endnu (hvor vel vi havde Pindsedag paa Bagen) continuerede, holdte Jordens Grøde, men særdeles Græsset, allevegne i en skadelig Tvang, at det ikke kunde komme frem. Hvorudover lidet eller intet Mælk kunde bekommes af Køerne og Creaturene, baade store og smaa, hendedøde paa Marken for Fode.

D. 11. Jun. Ret behageligt var det ikke at høre, som Matthias Juul for mig androg, nemlig at Hospitals Bønder vaare i dette besværlige Aar i langt flettere Tilstand geraadue, end de, siden min Ankomst hid til Steden havde vaaren udi, saasom han havde allerede maattet forskaffe mange af dem baade Bred-Korn og Sædkorn. Det samme vaar ogsaa over alt andre Proprietariers Klagemaal.

D. 15. Jun. Noget sært forekom det mig, at en Supplique, hvilken var for 11 Uger siden fra en fornemme Geistlig Mand her i Stiftet til Kongen fremskiftet, blev nu først fra Cancelliet til min Erklæring remitteret, i hvor vel det ei kunde være Ober-Secretererne uvitterligt, at Supplicanten havde allerede obtineret sin Ansøgning.

D. 16. Jun. Enwold Nielsen Biergegaard, og hans Svoger, Assessor Diderich Christian Braes, gjorde mig post meridiem en visit. Prior gjorde igien (saasom nogle Gange tilforn) Proposition om at tilforhandle sig fra Aalborg og Thisted Skoler det Jordegods, som Sal. Jens Troil havde til dem nem legeret. Men jeg svarede ham, at med min Billie skulde dette, saalænge jeg raader for Godset, aldrig skee.

D. 6. Jul. Kom M. Sixtus Aspach til mig med Bespørgelse udi en selsom Tilfald. For 3 Uger siden vaar en fattig Mand af Bendshysel kommen ved Aftenstider ind til Natmandens uden Øster-Port, og som han beklagede sig at være upasselig, vaar han forbleven der inde, og død sammesteds om Natten. Byens Magistrat tog sig dette, da de (et Par Dage derefter) blev herom kyndig, noget løselig an, og lod ikke alvorlig inquirere efter, hvorledes den Døde vaar kommen af Dage. Tilmed vaare og de, som efter deres Ordre, skulde have besigtiget hannem, saa capricieuses, at de ei vilde røre ved Legemet, fordi

at det laae i slikt et foragtelig Huus. Midlertid lagde Huusfolket det i en Kiste, som blev ført ud til dem, og satte det uden for Døren paa alfar Bei, hvor det siden i nogle Dage gav en slem Stank fra sig til de Forbigaaende. Der nu ei heller nogen af gemeen Pøbel vilde beqvemme sig til at hembære Liiget til Jorden, lod Borgemeester Brunov det endelig saaledes bestille, at det blev sidst forleden Nat hemmelig bortført og i St. Jørgens Kirkegaard nedsat. Hvorpaa han om Morgenens begierede af M. Sixtus, at han vilde giøre Vel og kaste Muld paa det. Men jeg raadede Provsten, at han efter Ritualets Anledning pag. 346, lin. 1 ad. 8, skulde undslaae sig fra den Forretning.

D. 7. Jul. Gik Enkedronningen Charlotte Amalia paa en af Kongens Fregatter til Skibs fra Kiøbenhavn ad Holsteen, hvor fra hun siden reiste ud til de varme Bade i Achen.

D. 10. Jul. Bevilgede Kongen ved en (i Tryk udgangen) Forordning, at der maa paa slette Daler, eller danske Croner, saa høi Dpgelt gives og tages, som de gielde og gaaer til.

D. 21. Jul. Hiemkom til Kiøbenhavn det octroyerede Ost-Indiske Compagnies Skib, kaldet Fridericus Quartus, som fra Dansborg i Ostindien førte en skøn Ladning af allehaande Vahrer med sig.

D. 24. Jul. Blev i Odense, med stor Solennitet, den første Steen lagt til det nye Domhuus, hvor Synbo Landsting herefter skulde holdes, nemlig paa det Sted ved St. Knuds Kirkegaard, hvor den gamle Adelens Gaard tilforn stod, som nu i dette Aar var aldeles nedbrudt.

D. 25. Jul. Af Provsten i Vennebjerg Herred blev mig en sær og usædvanlig casus skriftligen refereret; nemlig at en Qvinde i Jelsstrup Sogn, 80 Aar gammel, gif Dom. 5. post Trinit. sidst forleden i Kirken ibidem til Guds Bord, og der hun med den første Dug vaar bleven betient, reiste hun sig ikke, saasom de andre Communicanter, op igien, men blev i den anden Dug fremdeles siddendes, og atter igien annammede Sacramentet sub utraque specie. Af Sognepræstens Hr. Oluf Thomassens medfølgende Erklæring kunde man slutte, at hun havde

giort dette ikke af nogen besynderlig Andagt, men af en uagt-
som Taabelighed.

— En gammel Borger=Enke af Aalborg, navnlig Karen
Gregersdatter, der kom fra Thisted Marked og sad i Bognen
oven paa sin Kram=Kiste, (af Brændeviin, som der sagdes,
ganske beskietet) faldt, ved Svenstrup i Han=Herred, ned af
Bognen, slog Halsen itu, og døde paa Steden.

— Samme Dag tildrog sig og i Saltum Sogn i Ben-
søssel den Ulykke, at en Qvinde, ved Navn Maren Peders-
datter, 72 Aar gammel, som ellers havde et godt Lov iblandt
Folk for Skikkelighed, og Guds frygt, gif om Morgenen udi Me-
lanholie hen til Nols Søe, og der druknede sig selv.

D. 26. Jul. Arriverede til Kiøbenhavn nok et andet af
vore danske ostindiske Compagnies Skibe, navnlig Sophie Hede-
vig, ogsaa med en skøn Ladning Varer, hvilket, (saavel som og
hvad det forrige Skib havde inde) blev næstfølgende Maaned
paa Børsen auctioneret.

D. 7. Aug. Lod Kongen, som endnu var paa Frideriks-
borg, sin Forordning udgaae, om adskillige Insolenters Af-
fæse, som ved Soldaternes Hvervning og Regimenternes Recrut-
tering hist og her begaaes.

D. 12. Aug. Forsøiede Rex Daniæ, med sin Kongl.
Hof=Stat, sig fra Friderichsborg hen til Cronborg, og der siden
i nogle Ugers Tid stille forblev.

D. 16. Aug. En Mand fra Hjøring, ved Navn Hans
Søfrensen Svich, indgav til mig et Klagemaal over Sogne-
præsten ibidem Mag. Finckenhoff, af hvilken han holdes fra
Sacramentet, formedelst at et besøvet Qvindfolk har udlagt ham
for Barnefader. Men som han lod mig see et Tings=Bidue,
hvilket beviiste, at samme Qvindfolk havde været heel ustadig i
sin Bekiendelse, og nu udlagt een, nu en anden, nu offentlig
paa Tinget erklæret og undskyldt bente Hans Søfrensen og nu
igien for Præsten beskylt ham, ic. han og til med selv med en
dyr Gød bekræftede hos mig sin Innocence; saa skrev jeg et par
Dage derefter til Mag. Finckenhoff i denne Mening: At man
i sliq en dunkel Sag faaer med hans Benegtelses Gød at lade

sig nøie, og hannem til lønlig Skriftemaal antage, efterdi man ikke her haver reum confitentem, aut clarè convictum.

D. 21. Aug. Udgik af Cronborg et Kongl. Forbud, paa Smaa-Mynt, under halve danske Croner, Specie eller Kryds-Drtter, at indføres udi Norge efter førstkommende Nyt-Aar.

D. 22. Aug. Om Aftenen Kl. 10 døde i Christianssand, efter 8 Dages Svaghed, Mag. Ludvig Stoud, Biskop over Stavanger Stift, der han Embedet noget over 6 Aar havde betient.

D. 26. Aug. Bor Frue Kirkes nye Stormkloffe i Kiebenhavn, som for 2 Aar siden var støbt og ophengt, men med et lumpen Held (vid. 8 Octob. 1703) blev nu igien paa Kongens Giet-Huus atter omstøbt, og end mere Metal lagt dertil, saa at den nu post novissimam hanc fusionem, befandtæs paa Vægten 27 Skippund og 11 Lispund tung.

D. 28. Aug. Blev hendes Maj. Dronning Louises, samt Prindsesse Sophia Hedevigs Fødsels-Dag, paa Cronborg Slot af det Kongl. Herfskab, med allehaande Fryds Tegn, prægtig celebreret.

D. 2. Sept. Begav Hans Kongl. Maj. med sin Gemal Dronningen sig fra Cronborg, til det nye Slot Friderichsberg paa Baldby Bakke, hvor de siden, nogen Tid hen, blev ved at holde Hof.

D. 16. Sept. For vores Capitels = Rett vaare denne Gang tvende Lamperdags Sager indstevnede, den første: Sofren Jørgensen Feltbereder, contra Otthe Albertsen i Wolstrup Præstegaard, som beskylldtes for at have krænket Sofren Feltbereders Søster; den anden: Maren Nielsdatter, contra Peder Andersen, ogsaa formedelst Krænkelse.

D. 18. Sept. Fra Rentekammeret ankom til mig en ny, dog ikke ny, (men ofte tilforn udstedt) skriftlig Begiæring, om at tilholde Præstefabet, til de, endnu (nogle Steder) resterende Mandtaller fra sig at udlevere; eftersom Amtsforvalteren Thyge Thomassen havde igien beklaget sig over nogles Efterladenhed. Jeg sendte derfor Bud til Amtstuen, at de vilde, en Gang for alle, navngive mig dennem, over hvilke de sig fornemmelig haver at besværges. Men see, da vidste de ingen at nævne, uden Præsten

paa Herzhholm allene; med hvis Menighed det dog har en langt anden Bessaffenhed, end med andres. Hvorfore jeg lod den gode Thyge Thomassen alvorlig forstaae, at om han noget saaledes her efter om vores Clerecie paa høie Steder vrangelig angiver, skal jeg ikke lade det upaataalt passere — Amtmand Arnoldus Døysel kom sub vesperam ind til mig, havendes med sig tvende af Dragoner=Officererne, Major Dreier, og Capitain Brochenhuus. De forbleve samme Tid til Aftensmaaltid hos mig, og toge til Taffe med hvis Huset kunde formaae.

D. 20. Sept. Mag. Sixtus Aspach sendte mig ved Klokkeren Bud, at som der havde i Dag under Høimeffe været en forargelig Riv imellem nogle Dvinder, om deres Stolestade og Sædes Høihed, hvilket han agtede ved Retten at paatale, saa vaar hans Begiering denne: At jeg vilde constituere en Vice-Præpositum, for hvilke han partes litigantes, til Vidners Baahør, og Dom kunde indstævne.

D. 24. I den Landsby Dall i Ferslev Sogn, Sonden for Alborg, begik en Huusmand ved Navn Erik Davidsen, et ynkelig og forsættelig Mord paa sin egen Hustrue. Thi som han havde letfærdig Tilhold med en skarns Tøs navnlig Anne Christensdatter, hvilken han havde lovet at ægte, naar han blev Entemand, saa grebe de begge to, om Nattetide, den stakkels Dvinde an, og med en lang Halsklud qvalte hende. Lagde hende saa nøgen paa Gulvet, og ginge deres Bei bort til om Morgenen tillige, de andre kom og funde hende død, men homicida uterque gjorde sig ganske fremmed for Gierningen.

D. 25. Sept. Bessiktede vor Konge 4 nye Landcommis= sariet ved Militien i Norge, nemlig: Justigraad Friderik Merker, til at være Land= og Krigs=Commisair udi det Agershuus District; Johan Müller, til samme Charge at betiene i Christian= sands=Stift; Jens Juul, til at være Krigs=Commisarius i Bergens Stift; Niels Meier, til samme Charge at antage i det Trundhiemske District.

D. 1. Oct. Blev den store Stormkloffe, som nyligen vaar omstøbt, i vor Frue Kirke Taarn i Kiøbenhavn med stor Møie oppunden, og paa sit Sted indhængt.

D. 11. Oct. Celebrerede Kong Friderik Niem suum

natalem paa sit Slot Frideriksberg uden for Kiøbenhavn, og gjorde samme Tiid disse 6 efterfølgende Herrer til Riddere af Dannebrog: Geheimeraad Tage Tott, Geh. Raad Claus Heinrich von Biereck, Geh. R. Niels Benzon, Kammerherre Hannibal Wedel, Greve af Bedelsborg, Kammerherre Valentin von Eichstedt, og Ober-Landdrost Johan Georg von Holsteen til Riddere af Dannebrog.

— I det Kongl. Ridderlig Academie udi Kiøbenhavn holdte en af Academisterne, Velbr. Friderich von Biereck, Regi nostro til Ære og Lykønsfning, en Fransk Oration paulo post meridiem.

D. 12. Oct. Sif jeg Mag. Holger Søfrensen Scandorff, og Hr. Anders Christensen Skive, ved Mag. Aspachs og Regimentsfriver Ulsøes Mediation, aldeles forligte, saa at de paa begge Sider tage Stævninger, skulde være cassetede, og alt hvis de til hinandens dissame, præjuditz og Nachdeel, havde talt, skreven eller handlet, være dæmpet, død og magtesløs. Den skriftlig Forliig, som af dennem alle fire blev underskrevet, og forseglet, indlagde jeg i Stiftskistens Forvaring. Og læste jeg saa utrique litigatori, førend deres Bortreise, en temmelig skarp Lectie for, paamindende dennem om, at leve efter denne Dag fredsommelig, og ei med saadan usømmelig Riv at føre deres Orden i Banrygte.

D. 23. Oct. Hr. Povel Mørck havde i disse Dage holdt en Bondekarl i Sønder-Tranders fra Sacramentet, for denne Marsags Skyld: at Karlen havde af Stift-Amtmand von Plessen faaet Stedsmaals-Brev paa en halv Gaard sammesteds, med Tilfagn at nyde den anden halve til, saasnart den gamle Mand, som endnu boede derpaa ved Døden afgik. Men, som det derforuden var i Ry og Rygte, at samme Karl ogsaa havde tilforpligtet sig, at ægte den gamle Mands Kone efter hans Død, ja han tilmed vaar allerede mistænkt for, at have undertiden usømmelig Umgængelse med hende; saa formeente Hr. Poul at han, in devitationem scandali, burde at entholde sig fra Steden, og ikke drage ind i Gaarden, saa længe senior ille levede. Dette sin Sælsergers Forbud uagtet, havde han dog sin daglig

Tilhold der paa Steden. Hvorudover Præsten syntes, imod hannem efter Lovens lib. 6. cap. 13. art. 3. at kunne procederis.

D. 26. Oct. Holdt Kongen, for sin Hr. Broders, Prinds Carls Skyld, hvis Fødselsdag hodie indfaldt, en glædelig Festivitet paa Frederiksberg, med et kostbart Banquet, og anden Fryds Anretning.

D. 31. Oct. Johannes Fedderi Hoyerus, en skikkelig Theologiæ Candidatus, som nyligen vaar hid ankommen fra Universitetet, hvor han sin Tid meget vel haver anlagt, han refererede mig, med mange Omstændigheder, allehaande om Pietisternes Sect i Kiøbenhavn, og deres quotidiano incremento.

D. 4. Novbr. Indsendt det Kongl. Herskab sig igien paa Kiøbenhavns Slot, da de udenfor Staden, paa Frederiksberg, sig i 9 Uger havde opholdt.

D. 8. Nov. Gik jeg post prandium hen til de tvende Misdædere, hvis Bloddom vaar næst afvigte Uge for Landstings-Retten confirmeret, og, der jeg havde ladet dennem af Fængslet paa Raadstuen ophente, holdte jeg dem, per horam sesquialteram, baade Lovens og Evangelii Ord fore. De syntes vel nogenledes bodefærdige, saavidt man af deres responsis og udvortes Gebærder kunde slutte*).

D. 10. Nov. Kom Regina Mater, Dronning Charlotte Amalia, hjem igien til Kiøbenhavn fra de varme Bæde i Tydskland. Og blev Hendes Majestæts yngste Søn, Prinds Wilhelm, samme Dag syg af Meslinger, da han stod in provincu, at ville tiltræde sin Udenlandsreise.

D. 13. Nov. Havde jeg Brev fra Directeurerne over Christianshavns Børnehuus af samme Dato, angaaende Frøslev og Helligsøe Præstegaarde. De godt Folk kan nok, efter egen Behag, skrive Provsterne og mig leges for; men vi kan parere de samme, saavidt fornøden eragtes.

D. 23. Nov. Hs. Kgl. Majestæts yngste Hrr. Broder Prinds Wilhelm, døde paa Kiøbenhavns Slot, om Efter-

*) Den 12. Novbr. blev den Huusmand af Dall, som havde ombragt sin Husfru, steilet 1½ Mil fra Aalborg, og det letsædige Dvindsfolk, som havde været med i Gierningen, samme Sted halsbugget.

middagen Kl. 1 Qvrt. til 1, af Meslinger, hvilke nogen anden hidfig Malignitet var tilslagen. Hans Alder var 18 Aar 8 Maaneder 3 Uger og 2 Dage.

D. 28. Nov. Til Directeurerne for Børnehuset paa Christianshavn opsatte jeg et vidtløftig Besvarelses=Skript paa deres seeneste Erindringer, som jeg med næstfølgende Onsdags Post (efterdi Tiden blev mig i Dag knap) lod gaae bort. Jeg gav dem derudi med rene Ord at forstaae, hvorvidt jeg kunde beqvemme mig til, deres myndige postulata at efterkomme.

D. 2. Dec. Om Aftenen sildig blev afgangne Prinds Wilhelms Liig med en anseelig Færd og Følge, udi een med Fløiel overdækket Liigvogn, fra Kiøbenhavns Slot bortført. Alle Huse i Staden, forbi hvilke Processen skeede, vaare med Lys beprydede, og saasnart man vaar kommen ud af Vester=Port med Liget, bleve Stykkerne af Voldene med sørgelige Grestud løsnede.

D. 3. Dec. Der de om Morgenen vaare ankomne for Koffilde Domkirke med Prinds Wilhelms Liig, under Klokkernes Lyd, blev det ved 12 Majorer taget af Vognen, og til den Kongel. Begravelse=Sted i Kirken indbaaren. Hvorpaa Biskoppen Dr. Bornemann, efter en foregaaende Sørge Musik, holdt af Prædikestolen ibidem Liigprædiken over Høibemeldte Sal. Prinds, forklarende Textum Esai. 60. B. 20.

D. 5. Dec. Assessor Peder Thøgersen af Ryslet kom til mig med denne uformodentlige relation, at hans Kiærestes Broderdatter Hr. Hans Jørgensens Hustru i Haverslev, vaar allerede for nogle Dage siden kommen i Barselseng 21 Uger efter deres Bryllup. Vel søgte han paa deres Begne at ville tale dette i Rette, med Paaskud at Barnet ikke vaar fuldbaaren; hvilket de med Syns=Bidner agtede at gjøre beviisligt. Jeg begierede, at samme Attester maatte mig ufortøvet tilstilles. Imidlertid kom det mig aldeles urimeligt og utroligt for, at et ungefær halvbaaren Foster skulde saa længe efter Fødselen kunne leve.

D. 8. Dec. Vaar Assessor Peder Thøgersen Lassen atter hos mig, med tvende Præstekoners af Øster=Hanherred, samt Jordemoderens skriftlige Attest om Margrethe Lydersdatters

abortu. Men som samme Attest, eller Syns-Bidne, var noget ambigüe stilet, og andre hvilke jeg herom consulerede bekræftede uno ore, at Barnet (som endnu vaar i Live) maatte useilbar ante nuptias matris være conciperet, omendskiøndt hun ikke saa lige gif sin Tid ud) hvilket bemeldte Assessor selv maatte endelig ogsaa give Magt: saa vidste jeg ikke anderledes herudinden at raade, end at Faderen fik quanto ocius at supplicere til Kongen om sin Opreisning. Og lod jeg ham saa derhos vide, at han indtil dens Erlangelse, sig med ingen af Præstebesødembedets Forretninger maatte besatte, men være saa længe ab officio suspenderet.

D. 15. Dec. Blev mig sagt, et Skiberum fra Siælland i Dag at være ankommen, med hvilket en af vore Aalborg Kiøbmænd havde ladet en temmelig Dvantage Byg hidføre, og mere vaar endnu i Bente. Dette skeete, fordi her nu kom, for medelst den meget onde Veie, ganske liden Tilførsel fra Landet. Saa vilde og Mercatores nostri ved denne practique forhindre, at Kornet (som noget nu begyndte at stige op i Prisen) ikke skulde gielde for meget, inden den Tid at Capitels-Kiøbet vorder sat.

D. 16. Dec. Vaar jeg med nogle saa af vore Geistlige paa Convent-Huset, hvor vi udi den Sag imellem Peder Anderssen og Maren Nielsdatter, som fra sidste Tamperdag vaar bleven opsat, dømte saaledes, at han for tilføiet Banære, samt processens Omkostning, skulde give hende 24 Dlr., men være fri for hende, paa Egteskabs Begne; efterdi han, siden hendes Krænkelse, vaar bleven trolovet til en anden.

D. 28. Dec. I en Skrivelse, som jeg bekom fra Peter Fogh, vaar han begierendes, at jeg vilde communicere hannem de particularia, som jeg vidste om hans navnkundige Morbroders Petri Griffenseldii Vita, hvis Description en god Ven haver ifinde, for Lyset at udgive.

1706.

D. 1. Jan. Om Formiddagen Kl. 10 uddrog den fyrstelige holfteenske Guarnison, 70 Mand stærk (efter den præcedente vesperå giorte Capitulation) af det biskoppelige Slot Gutin, og forføiede sig hen til Neustadt. Hvorpaa de Kgl. danske, og nu i Prinds Carls Tieneste staaende Krigsfolk strax igien samme Slot, paa Hs. Prindselige Høiheds Begne, indtog og besatte.

D. 2. Jan. Blev de tvende Ober = Krigs = Commissarier ved Regis nostri udenlandske auxiliar = Troupper, Wilhelm Schnell, og Tobias Rosbach, af Hs. Kgl. Maj. med Justits = Raads Titel aflagt.

D. 8. Jan. Efter Skrivelse af 3. Jan. fra min kiære Moder, var der nu i Ddenje en underlig Færd og Bæsen, formedelst hine, saavel geistlige, som verdslige Hoveders forargelige Riv og Uenighed, og Publici onde administration i mange Maader. De, som i forrige Tider carperede Sal. Biskop Kingos Forhold, vilde nu gierne grave ham op af Jorden igien, om det var mueligt.

D. 20. Jan. Nogen Stund efter Solens Dpgang saae man i Bendsyssel 3 Sole paa Himmelen, hvoraf Nogle ville (dog uden Grund) ominere Vinterens Bestandighed.

D. 21. Jan. [B. kiøbte, paa Auction efter en Sadelmager, Christian III. Bibel af 1550, heel og holden og vel conditioneret, for 3 Rdlr., hvilken Bog han i mange Aar forgieves havde eftersøgt, og vel fundet den adskillige Steder i Jylland; men allevegne reven og mutileret.]

D. 27. Jan. Sendte jeg igien til Peter Fogh den project over Griffensfeldts Biographi, som jeg for nogle Uger siden fik fra ham, da jeg den med adskillige additamentis havde locupleterit.

D. 31. Jan. En Borger i Ribe blev om Natten paa Kirkegaarden ibidem voldeligen overfaldet af 5 Sold = Betiente, hvilke kløvede hans Hoved og gave ham mange andre Saar, ja traadte hans Blære i Stykker. Tre af disse slemme Mordere bleve strax paagrebne og fængslede; men to undkomme.

D. 1. Febr. Tolden og Consumptionen udi Kiøbenhavn, Copulations Penge undtagne, som tilhører Byen, blev for 1706 til 1709 inclusive forpagtet til Commerceraad Laërs for 274,000 Rdl. [Tilført med Just. Raad P. Foghs Haand].

D. 11. Febr. Hiemkom til Kiøbenhavn fra Engelland Statsraad Iver Rosenkrants, da han nogen Tiidlang havde været Extraordinair Envoyé fra vores Konge hos Magnæ Britanniae Reginam, og gjorde Hs. Maj. om sit Vrendes Forretning ved det engelske Hof sin underdanigste Rapport.

D. 12. Febr. Hr. Joh. Dauw i Thisted besværgede sig (i en skriftlig Klage) høiligen over deres Byfoged Iver Pedersen, som i en og anden Maade søger at giøre ham Skade og Fortrød; særdeles derudi, at han skal have bevilget og tilskyndet nogle i Menigheden, at lade deres Liig ved alle Klokkers Klang, men dog foruden Liigprædiken, begrave; ja lader sig med forlyde, at han fremdeles vil lade samme Skik der paa Steden blive gængsom; ved hvilke nye Anordninger han agter at bringe Sognepræstens Accedentier i en mærkelig Afgang og Formindsfelse. [B. anmodede i Følge heraf d. 17. Febr. Just. R. C. Bartholin, paa Stiftamtmandens Vegne, „at give Byfogeden en „fornøden reprimande, og advare ham at blive inden sine Grændser, „og ei af egen Myndighed, enten ved Liigfærd, eller i andre Tilfælde, „at indføre i vore Kirkeskikke noviteter, som ei med Ritualet, eller „andre Menigheders praxi, ere conformes“].

D. 2. Marts. [Af et Br. til B. fra P. Fogh i Marhuus: „Indtil Lintrup bliver færdig med (Windings) Academiæ Hafn. continuatio, mener jeg at faae Hr. Griffensfelds Biographie indført udi det Lexico histor. univers. som „Buddeus til Zena vil paa Tydsk lade udgaae efter Moreri's „franske, hvilket han i mange Poster corrigerer“].

D. 5. Marts. Døde paa Høgholt i Vendsyssel Ciler Cilersen Holm, Proprietarius til Høgholt og Gækiar, en af de allerrigeste Mænd i Landet.

D. 18. Marts Blev efter Kongl. Bevilling, udi store Færgestrædet i Kiøbenhavn indrettet et Adresse-Contoir til Byens, og det gemene Bedste, samt stor Magelighed og Nytte for alle, saavel Fremmede, som Stadens egne Folk, hvillke i allehaande Occasioner og Anliggende sig der vilde adressere og

angive, for at udspørge og efterforske alt hvis de, quoad actiones civiles, til deres nødvendige Efterretning behøvede eller forlangte at vide.

D. 24. Marts. Blev den nybyggede Guarnisons = Kirke i Kiøbenhavn, udi Kong Frederiks Overværelse, med sømmelig Solennitet consecreret og indviet af Episcopo Sellandiæ, Doct. Bornemann, og kaldet: den Herre Zebaoths Kirke.

D. 27. Marts. Rector Scholæ M. Søren Ware vaar hos mig med billige Klagemaal over M. Vilh. Schmidt i Thy, som understaaer sig, at drage Disciplerne her fra Skolen hen til sit Huus, og dem der under privat manuduction at antage: Hvorfor jeg strax skrev til hans Herredsprovst, Hr. Ludv. Wadum, at han skulde afraade Manden fra saadanne desseins, som ikke uden Paataale kan afløbe.

D. 6. April. Med Agerboerne, som efter aarlig Sædvane nedkom fra Thy med Fisk, fremstikkede Hr. Peder Goiske en skriftlig og klagelig Relation om en vanartig Mand i Ager Sogn, hans uchristelig Forhold, i det han paa 6 Dages Tid vaar gaaen bort fra sit Huus og Hiem, ladendes 2 smaa og et halvvoxen Barn allene i Huset tilbage, og intet Mad til dennem, hvorudover de to mindste Børn vaare imidlertid døde af Hunger; men det største, som kunde være sig om Føden i Nabolavet, vaar beholden i Live.

D. 12. April. Bekom jeg med Posten Skrivelse af d. 3. hujus, fra Pastore Lintrupensi Mag. Christiano Wellejo, som med mange Omstændigheder refererede en besynderlig Sag, hvilken Episcopus Ripensis haver paaført en af deres Stifts Præster, fordi han havde givet sin Tieneste = Dynde nogle tørre Hug af en Klæp; ligesom en Præstemand ikke skulde efter Lovens lib. 6. cap. 5. art. 5. have over sine Tyende den samme Ret, som en anden.

D. 14. April. Præsiderede den nye Stifts = Befalings = mand i Fyen Hr. Joachim Prishuer, første Gang personligen i Synodo provinciali Otheniensi, da Biskop Dr. Müller tog imod ham med en liden latinsk Oration, hvilken han igien med en jirlig Taksigelse paa Latin besvarede.

D. 16. April. *Inter quatuor mulierculas, quæ prop-*

ter lasciviam, publicè in templo nostro parochiali absolvebantur, unam alteramque ubertim lacrymas fundentem intuebar.

D. 19. April. Ankom til mig fra Cancelliet Kongl. Maj. allernaadigste Brev, dateret Halmiæ d. 10. April, hvis Indhold er denne: At naar nogle til Inrollering antegnede Karle, eller andre Tienestekarle og Drengene uden Pas og Affked borttrømmer fra deres Husbønder, og Godsets Forsvar eller Proprietarier tilstiller Præsterne Fortegnelse paa saadanne undvigte Personer, der da maa lyses af Brædikestolen efter dennem, og derhos forkyndes, at de som har taget saadanne Rømningsfolk i Tieneste skulde med vedbørlig Straf ansees. Om dette lod jeg strax die seq. give Provsterne Kundskab.

D. 22. April. Eftersom nogle Degne i Bendshøjsel, nemlig han i Vester Hassinge, i Wrensted, i Aasted og i Sindal, længe siden havde beklaget dem over den Ufiel, at deres Degne=Hogler, fremfor andres i Stiftet, vaare indførte i Landmilitiens Protokol, saa de derudover neppe kunde faae en Karl eller Dreng i Tieneste, af Frygt for at vorde iblandt Soldaterne indrollerede, etc. besøgte jeg om Morgenen Amtmand Arnoldum Dysfel og Commissarium Christoph Hartmand, hvilke (formedelst Landmilitiens Session) nu vaare her i Byen, og gjorde min Flid, at faae bemeldte Degne af Soldater=Lægdene igien udragen.

D. 27. April. Blev paa Kiøbenhavns Slot, Hendes Maj. den Kongl. Frue Moder (som var ibidem personligen indbudet) til Tre paa denne hendes Fødselsdag, holdt et herligt festin, ved sær inventeret Taffel, og mange kunstige Illuminations=Værker om Aftenen.

D. 4. Mai. Hr. Jacobs Hustru i Helligsø, Abigael Henningsdatter, kom med et Skiberum tilbage fra Kiøbenhavn, hvor hun moren et halvt Aar havde ligget, for at obtinere noget beneficium, enten i en eller anden Maade, for hendes betrykte og betrængte Husbond. (Jvf. 2. Aug. 1702. 17. Apr. 1703. 24. Nov. 1704. 18. Marts 1705. 30. Aug. 1707).

D. 7. Mai. Begav Kongen, med sin Hof=Stat, sig hen paa Rosenborg Slot, hvor Hans Maj. propter amoenum vernantis hortu intuitum, fremdeles i elleve Dage forblev.

D. 8. Mai. Creerede Mag. Joh. Bircherod, Geogr. & Hist. Prof. P. og Dec. Fac. philos. 74 Philosophiæ Baccalaureos i Kiøbenhavns Universitet paa sædvanlig Tid og Sted. (Den 11. Mai creerede og proclamerede han ligeledes 42 Magistre, hvoraf dog kun Halvdelen vare nærværende og havde disputeret for Graden den foregaaende Uge; de andre vare absentes.)

D. 11. Mai. Der jeg vaar udi Vor Frue Kirke og havde under nedem Jorden beseet mig rundt om i de adelige Begravelser sammesteds, lod jeg mig og forlyste, at opstige i Taarnet, for at opsoge hvad Antiquiteter ved Klokkerne kunde findes. Paa den mindste vaar ingen Inscription at see. Paa den største læste jeg disse Ord: Alpha et O, Deus et Homo, o Rex Glorie Christe, veni cum pace, Amen. Anno Dni MDXVIII. Valburgis.

D. 18. Mai. Forsoiede Rex noster med det Kongl. Herfskab sig fra Rosenborg hen til Frederiksborg, der nogen Stund at residere.

D. 21. Mai. Døde i Kiøbenhavn Fru Sophia Elisabeth Carisia, Friherreinde af Marselisborg, en Datter af Stiftsamtmand over Alborg Peter Caristus. Hun havde været Hofdame hos Dronning Sophie Amalie, var tvende Gange gift, først med Baron Constantin Marselis, siden med Baron Peder Rodsteen.

D. 24. Mai. Saasom M. Claus Keenberg havde hesterno die sendt fra Altaret tilbage den Offer, som en Bager havde sammesteds lagt, og ladet den ved Klokkeren hannem igien levere, hvor udover jeg hørde adskillige sinistra judicia, særdeles deres, hvilke meente, slikt at være skeet propter exigui donarii vilitatem, etc. saa gav bemeldte Mag. Keenberg os i Dag af Prædikestolen facti causam saaledes tilkiende: At, efterdi bemeldte Bager levede et forargeligt Levnet, særdeles ved en ond Forligelsemaal med sin Hustru, for hvis Skyld han og nyligen havde indkaldet hannem for sig og Medhielperne, men uden nogen Frugt eller Forbedring, etc. saa agtede han denne slemme Mand, juxta verba Christi, Matth. 5. v. 23. 24 uærdig til,

at offre nogen Gave paa Altaret, førend han forbedrede sit Levnet, og forligte sig med sin Egtesælle.

— Math. Ancher sen, som i et Brev, dat. d. 17 Mai giver mig tilkiende, at han haver i Sinde i disse Dage at resignere Rectoratum scholæ Fridericianæ, *) notificerer mig derforuden den Forandring, som nyligen vaar skeet ved den catholiske Menighed i Fredericia, formedelst tvende Præsters dødelige Afgang, og en ny mundfaad Jesuits Ankomst der til Steden. **)

D. 30 Mai. Nogen Deel af tempore pomeridiano, baade for og efter Aftensang, anvendte jeg paa Visitors Afslæggelse hos adskillige fornemme Kyndinger fra Landet.

D. 31. Mai. I en Forsamling med Justitsraad Bartholin, og begge Byens Sognepræster i Convent-Stuen ved den Hellig Aands Kloster, forhørte, reviderede og approberede vi indtil Kl. 6 Hospitalets Regnskaber for 3 Aar, 1 Mai 1703

*) Han reiste udenlands til Tydskland, Holland og England 1706, for videre at dyrke de orientalske Sprogstudier, som han allerede havde lagt sig efter i Kiøbenhavn og som Rector i Fredericia (fra 1701) ved Omgang med Rabbinere; og udgav 1707 i Utrecht det arabiske Digt Tograi af Abu Ismael; men blev ved sin Hjemkomst 1709 ansat som Professor i Mathematik; 1720 blev han Præst i Taarnby paa Amager; 1726 ved Trinitatis Kirke i Kiøbenhavn; 1731 Biskop i Ribe (i hvilket Embede han havde endeel Ubhageligheder og døde den 26 Febr. 1741 i sit 59de Aar. (Han var født i Colbing, d. 16 Marts 1682.) Om hans Skrifter (hvoraf han efterlod adskillige utrykte) jvf. *Molleri Cimbr. lit. I. p. 19.* Han tillægges Skriften: *Nova orbis literati Havn. 1729* (s. *Hielmskiernes Catal. II.*) hvilket man igien har forverlet med *A. Høiers Nova literaria. Kbh. 1721* (jvf. *Nyc-rups Luxdorphiana S. 266. 268.*)

**) Af Anchersens "Missive" har B. i Appendix til Mai udfrevet følgende: denne catholiske Præst vedkommende: "Begge de catholiske Patres her ved Stedet ere døde. Den ældste Pater Barring, døde for et Aar siden ved Vaasse Tid, og blev saa den, som da yngst vaar, navnlig Pater Bonna, senior. Fra Cøln blev da en indskiftet navnlig Pater Willik, som er en perfect Jesuite, malitieux, og taler en flon og færdig Latin, qui etiam in scirpo novit nodum qværare, i. e. in re liquidissima distinctionem aliquam (rectam, an perversam, qvæ frequentior, ipsi perinde est.) intrudere. Alrig ere vi samlede uden disputer, og da han ofte er overbeviist i hans Samvittighed, vil han dog ikke vide det. Han er nu ene tilbage, saasom Pater Bonna døde næsten for 2 Maaneder siden. Men, som han er vehementioris et audacioris ingenii Vir, haver de fornemste her i den Menighed, søgt hos Superiores i Cøln, at maatte faae een, som vaar quietioris animi et senioris spiritus, paa det at denne ikke skulde spille dem deres privilegier ved sin Dumdriftighed."

til Marsdagen 1706, som Forstanderen Matth. Juul fremlagde. Samme Tid bevilgede vi afg. M. Hans Ramlofs Enke, i Henseende til hendes store Trang og Betryk, 25 Slette Daler af Klosterets Midler at nyde; ligesom og at den forrige Hospitals Forstanders, Sofren Olinholdts Enke maatte formedelst hendes slette Tilstand, nyde aarligen, til hendes Underholdnings Hielp, Kongl. Majts. eller Hospitalets Anpart af Sønder- og Nørre-Tranders Dvægtiender. — Til Aftensmaaltid spisede vi, samt et par andre gode Benner, hos bemeldte Raadmand Juul.

D. 3. Jun. Vaar jeg fra Morgen til Aften, den ganske Dag, hora meridianâ exceptâ paa vores latinske Skole, og examinerede, efter aarlig Skik udi alle Lectierne. Serten Personer e suprema classe bevilgede jeg til Academiet at maatte i Mar dimitteres. Og fik jeg ikke denne Gang fleres Stile oplæst, end disse sammes; saasom det meeste af Tiden gif hen for mig med at tilspørge Disciplene in artibus sive præceptis.

D. 5. Jun. Lod jeg paa min Sal og i min Nærværelse forgylde en ny Kobber Klodde og tilhørende Beirhane, som jeg her i Aalborg har ladet giøre, til at opsætte paa Thisted Kirkes Spiir.

D. 6. Jun. Efter min foregaaende Tilladelse, agerede Skoles=Personerne i St. Butolphi Kirke (dog ikke, førend at Heimeffe=Tieneste var ude) den rige Mandts og Lazari Historie sangviis, med nogle gudelige og i forrige Tider (til samme Act) componerede Arier.

D. 7. Jun. Gif jeg, post prandium, atter hen paa Skolen, og foretog alle de specimina styli, som forgangen Torsdag ikke vare oplæste, for at vide hvad Sted enhver af Disciplene udi den forestaaende translation kunde (efter deres befundne meriter) asßigneres.

D. 9. Jun. Om Østermiddagen reiste sig en græsselig Storm af Sonden, som ud paa Aftenen og Natten brusede med en usædvanlig Grumhed, og gjorde mangfoldige Steder en ubeskrivelig Skade; men allermest i Salling og Morsøe, og saa det ganske Strøg ud med Limfiorden. Paa Herregaardene, Bøndergaarde, og Præstegaarde, saavel i Aalborg som Viborg Stift, nedblæste der over 1500 Kornlader, mange 1000 Trær

i Skovene bleve fældede, og Kirkerne samt andre store Bygninger ginge, formedelst Tagstenenes Nedstyrtelse, ikke heller Ram forbi. Saa vaar og herhos, paa 4 à 5 Timers Tid, en gruelig Regn og Skyllebad, som flød ind i Husene til Folk, og fordærvede meget af hvis Løi de ikke saa hastig kunde faae salverit. De Søfarende omkring Bendsyssel toge ogsaa paa Skiberum og Skibsredskab, ved Stormens Gevalt, ikke ringe Forliis, i hvor vel at Skaden tilføes vaar dog denne Gang ikke nær saa stor, som den der skeete til Lands.

Dette erbarmelige Uveir, som *inclinatus dies* førte med sig, kan ikke lettelig, enten af mig eller andre her paa Steden glemmes, saasom vi sielden haver fornummet dets Lige. *Prælu-dium* hertil vaar et eneste, dog saare stærk Tordenskrald, som vi hørte ante meridiem, da det (efter forrige Dages Sædvane) regnede meget. Men 4 Timer ante occasum Solis lod vehe-mentissima illa tempestas sig høre, og tog saa jo meere og meere til, med enhver Frygt og Forbauselse, da Husene rystede, Teglsteneene fulde ned, Plankværkerne ginge omkuld, og vi snart ikke vidste enten vi turde være inde eller ude.

D. 10. Jun. Der Stormen om Morgenen noget sagt- nedes (i hvor vel den dog ikke førend om Løverdagen lagde sig flet) vaar det Jammer at see, hvorledes mange, saavel Bygninger som Haver, her i Aalborg vaar tilredde. Af St. Butolphi Kirkes Tag vaar en stor Deel paa begge Sider nedblæst. De fleste af *ædibus privatis* vaare ikke mindre skamferede. Planker laa moxen allevegne nedkast, og Træerne enten slagne omkuld, eller brudt i Stykker.

D. 14. Jun. Mangfoldige Bier kom, præter consue- tudinem, flyvende ind i Husene og Stuerne til os, og lidet derefter fulde døde ned i Binduerne. Man sagde mig at den seneste grumme Blæst havde dette forarsaget, i det Bisværmene vaare paa Marken blevne af Veiret forvildede. Andre meente, at, som de Urter og Blomster, af hvilke de pleiede at drage deres Føde, vaare meestendeel afblæste, saa søgte de arme Creature efter Føden andensteds.

D. 16. Jun. [Begav B. sig paa sin Visittats = Reise i Stiftet, og begyndte i Giøl, hvorfra han efter Aftensmaaltid

tog til Østerby paa Island, hvor han ankom ved Solens Nedgang].

D. 17. Jun. Vaar jeg i Islands Kirke, dog ikke meget vel tilfreds, saasom jeg maatte varte en Times Tid eller mere, inden jeg fik Menigheden, saavel de unge som de gamle forsamlet. Præsten Hr. Peder klagede at de vaare alletider saa seendragtige i deres Kirkegang, og gav den meeste Skyld paa Stedens Herskab, Oberst Levehau paa Orholm, som ikke alleneste ingen Assistents vil gjøre hannem i saadan og anden deres uordentlig Væsen at corrigere, men gaaer dem endog saa herudiinden selv for med et skadeligt Exempel.

— Ankrede det Kgl. danske Vestindiske og Guineiske Skib Fridericus Quartus for Kiøbenhavn, med en riig Ladning af allehaande skønne Varer, som det førte fra den De St. Thomas.

D. 18. Jun. Ankom Rex Daniæ til den Fæstning Glückstad.

D. 22. Jun. Reiste Enkedronningen Charlotta Amalia, med et maadeligt Følge af hendes Hoffinde, fra Kiøbenhavn, for at divertere sig nogen Tid paa sit Gods i Bendsyssel.

— [Ankom B. til Thisted, hvor samme Efterm. var indtruffet en Courier fra Oberst Rosenauer i Aalborg, for at melde Officiererne i Thy og Mors, at man om 8 Dage kunde vente Kongen til Mønstring af Landmilitien i Aalborg, hvorfor de beordredes i største Hast at indfinde sig der med deres Mandskab. B. besluttede sig til, efter nogen Tvivlraadighed, at fortsætte sin Visitatsreise, „saasom han ikke havde noget besynderligt at andrage for Hs. Maj., og den Anstalt, som var giort om hans Visitats i Thy, ikke uden hans og fleres Incommoditet kunde forandres“].

D. 23. Jun. [Visiterede B. om Form. i Kirken, om Efterm. i Latinskolen, og her, efter Visitationen, „*Rectori, Chr. Blymestero, qui insolentis alicujus facti accusabatur, severa quædam monita suggesti*“].

D. 24. Jun. (S Hillerslev). Der jeg adspurgte Præsten og Almuen, mere solito om Tilstanden i andre Maader maatte jeg ugierne høre mange Beskyldninger, som Hr. Peder fremførte over Degnen, og hans Gienstridighed, enddog intet

deraf blev beviist, da Menigheden syntes at holde mere Degnens end Præstens Parti. Utrumque severe monui, &c. Saasnart vi havde spist, gif min Reise fort fra Hillerslev hen til Keer Kirke. Hvor jeg, *audita Pastoris homilia, et tentatis juniorum in notitia necessaria progressibus*, talte Præsten Hr. Jens Poustrup af høi Fornødenhed udi Menighedens Paahør, skarpeiligen og haardeligen til, formedelst hans liderlige Forhold i mange Maader, og truede ham med remotion, om han sit Levnets Bæsen ikke vilde forandre. Aftensmaaltid og Natterherberge tog jeg siden i Agerholm Præstegaard hos Dn. Peder Koaldsen, *sacri ordinis decus et exemplum*.

D. 25. Jun. Ankom Regina Mater til Aalborg, og, efter Middagsmaaltid samme Steds bekommen, forsøiede sig saa, tilligemed hendes comitat, over til hendes Maj.'s Gaard, Dronninglund i Benschysfel.

D. 29. Jun. [B. visiterede i Bestervig Kirke, og spiste derpaa hos Assessor P. Nielsen Moldrup, „i hans ny opbygte Stuehuus udenfor den afbrændte Klosterbygning“, som for 3 Aar siden var en af de prægtigste Herregaarde i Jylland; og nu stod kun nogle „Nedermure“ deraf tilbage. Kirken var nogenlunde bragt i sin forrige Tilstand; dog savnedes Altartavlen med flere Ornamente].

— Der jeg siden pomeridiano tempore fortsatte min Reise ind ad Thyholm, begegnede mig underveis tvende af Hurup Sognemænd, og overleverede mig en skriftlig memorial, i hvilken de høilig beklagede, at Capitain Oluf Tott, som paa sin Moders Begne, *ratione patronatus*, lader deres Kirketiende oppebære, lidet eller intet deraf paa Kirkens aarlige Reparation anvender, men lader den ilde staae og forfalde *).

D. 30. Jun. Tog Hs. Kgl. Maj. tidlig om Morgenen fra Standerborg, fik prandium i Hobro, og kom saa om Eftermiddagen til Aalborg, hvor han de 3 efterfølgende Nætter pernocterede **).

*) Oluf Tott vilde siden i Boddum Præstegaard „paa bedste Maade purgere sig mod Hurup Sognefolks Klagemaal“ og lovede at afskielpe de Mangler, som kunde bevises.

**) Kongen havde pludselig faaet i Sinde, at ville tage sit Ophold i Bispe-

D. 1. Jul. Der Kongen havde holdt Middags-Maaltid, begav Hs. Maj. sig hen til sin sædvanlige Mønsterplads, en Miils Wei fra Aalborg, hvor Oberst Rosenauers Regiment, samt den viborgske Bataillon var samlet. Deres Exercitier lod han sig vel nok befalde, men med en ny Mundering, som Rosenauer, jussu Regio, havde ladet til sine underhavende Soldater forfærdige, var Hs. Maj. ikkun saa passelig fornøiet. Efter denne Revision, kom han vespertino tempore tilbage til Staden igjen.

— [Blandt flere Breve modtog B. en Skrivelse fra

gaarden i Aalborg, hvilket han igjen ligesaa uventet opgav, da han hørte, at Biskoppen ikke var hjemme. Herom har B. særskilt meddeelt følgende Esterretning: "Der Kongen sad over Taffel i Sobro, sagde Hs. Maj. (da Ingen forhen havde herom faaet den allerringeste Kundskab) "dette af sig selv: At han denne Gang ikke vilde tage ind i sit sædvanlige logement i Aalborg; men han vilde logere til Bispen. Hvorefter een af hans egne Laquayer blev hasteligen, jussu Regio, for i Veien affærdiget, at give mig denne Hs. Maj.s Resolution tilkiende. En halv Time førend Kongens arrivée til Staden, ankom samme courrier til mit Huus (da han først havde givet andre Befkommende i Byen Kundskab herom) og efterdi han fandt mig ikke hjemme, talte han med min Hustru, og gav hende Kgl. Maj.s allernaadigste Billie tilkiende, til underdanigst Esterretning. Min Kiæreste, ikke uden sær alteration over dette ufornødentlige Bud, lod (saa vidt i denne Skyn- ding, ved Nabors og Ryndingers Hielp, seer kunde) Huusværelserne hastig tillave. Bagten blev, efter Borgemesters Anordning, fordret fra Anders Jensen Høghs Huus, hvor de havde ventet Kongen, og tillet for vores Gabedør i Gevær. Borgerskabet, som stod langs ned ad Vester-Nac, trak derfra op ad Bispe-Residensens Gade. Kongens Köt med sine Underhavende, førte fra Anders Jensens hen i mit Huus de behørigte Victualier og Riøffen-Redskab, ja endog de Spidde, som Stegene allerede vaare fatte paa. Hans Maj.s Vin, og service de table blev ogsaa af de forordnede Curatoribus i Huset henbragt; saa at alting vaar her sammesteds ikke i liden Allarm. Men der Kongen saa strax ankom til Stads-Porten, og man sagde hannem, mig paa min Visitatz-Reise at være ude, og Anstalten, om hans Maj.s tilbørlig Imodtagelse i Bispe-Residensen, alt for sildig og knap at være tagen, forandrede Hs. Kongl. Maj. igjen sin Resolution, og besøel, at man med hans Bogn skulde vende hen til ovenbemeldte Anders Høghs, hvor han de forrige Gange pleiede at logere. Hvorepaa Kongens Følt, med hvis de i mit Huus havde indført, Bagten og Cires armati ligeledes fore hovedkuldts igjen tilbage, enddog de ikke kunde naae det andet Huus ved Vester-Na, førend Hs. Maj. vaar sammesteds indkommen. — (D. 8. Jul. har B. antegnet i Dagbogen, at han den Dag modtog Brev fra sin Hustru af 4. Jul. med Esterretning om Kongens ham tiltænkte Besøg og forandrede Beslutning. "Jeg kom herover i dybe Speculationer, og enffede nok, at jeg den Tid maatte have været hjemme. Sed qui potuissent prævidere contingentia?").

Justitsraad Fr. Lelii Enke, som søgte Kongl. Bevilling, at lade Blyet tage af Ingstrup Kirke og tække den igien med Tegl, og begierede derfor, at ieg ikke vilde være hende hinderlig i samme permission at erholdej.

D. 2. Jul. Fra Boddum gjorde jeg en Tour hen til Helligsø Kirke, at fornemme hvorledes det nu stod til i denne forvirrede Menighed. Post concionam (tonitruis legalibus plenam) a loci pastore habitam, et catecheticum juventæ examen a me peractum, fik jeg det, som jeg forud nok ventede mig, med største Græmmelse at høre; nemlig Almuens høi-lydende og eenstemmende Klagemaal over Hr. Jacobs onde og fortredelige Forhold imod dem i adskillige Maader, og hans contra-Besværinger imod dem og deres haarde Gienstridighed. Summa: En arrig og malicious Præst, en oprørsk og forbittret Menighed, maatte jeg her, proh dolor! endnu, som tilforn, finde, og i hvor vel jeg med Ivrighed foreholdte baade ham og dem deres Christendoms Pligt, og ved alle optænkkelige Motiver søgte at reconciliere dem med hinanden, saa vaar dog her saare lidet for mig at vinde. Gud skille dem dog paa nogen god Maade, vel fra hver andre engang! — Efterat jeg havde forsøiet mig fra denne odieuse og widerwertige Ulyd, kom jeg om Aftenen til Wisby Præstegaard, nogen fornøielig recreation at nyde, og takkede Gud, at jeg her kunde finde en ønskeligere og i alle Ting behageligere Tilstand, end paa det Sted, som jeg sidst forlod.

— Om Formiddagen uddrog Kong Friderik over Fiorden hen til Dronninglund, sin Fru Moder Enke=Dronningen, sam-mesteds at besøge, men havde slet ingen af sin Suite, uden alleneft et Par Tienere med sig. Udenfor Gaarden vare de fleste Hds. Maj.s Bønder og Bønderkarle, jussu Reginae, stillede i tvende Rader, med Tærste=Beiler i Hænderne, hvilke de imod Hs. Maj.s Ankomst og ved Hans Giennemfart modò triturantium idelig moverede, og Dronningens Morian com-manderede dem. Efterat Hs. Maj. paa bem. Sted opiparè var bleven tracteret, forsøiede han sig ante vesperam tilbage til Aalborg igien.

D. 3. Jul. Reiste Rex noster ante horam quartam

matulinam bort fra Aalborg, og kom paulo post meridiem til Clausholm, hvor Groß=Canceller Grev Reventlow havde et kostbar banquet for hannem tillavet.

D. 3. Jul. Strax efter at Kongen med sine høie Beziehente, havde sat sig til Taffel, tilbrog ibidem en sær og ulykkelig Hændelse; thi saasom en stor Hob Menneker (af dennem, der vare fra Egnen rundt omkring ankomne, for at beskue samme Fæstning) havde begivet sig op paa et Loft, hvor de kunde af et aabent Gitter=Bænk, see ned i Stuen, tyngede de saaledes Loftet, (som formedelst Suedkerens Uagtsomhed, var ved den ene Ende af Trælenc lagt paa for smal en Liste, saa det faldt ned med dem, og de alle tilhobe faldt ned oven paa hinanden, udi det næste Gemak ved Sahlens, hvor Herfskabet sad. Tvende Ranzders Borgere, som var deriblandt, bleve meget knuste og lem-læstede, saa at den ene døde saa Dage derefter, og den anden fik aldrig sin fuldkomne Førlighed igien. Alle de andre bleve paa Lemmerne ubeskadigede. Men ved denne svare Allarm, samt de mange nedstyrtede Mennekers Raaben og Skrigen, blev Kongen saa altereret, at han (da de ifkun havde ædet af een eller to Retter), strax stak sin Kniv ind, vilde ikke lade sig længer opholde paa Clausholm, men i en Jil skyndede sig derfra, og kom til Skanderborg Slot om Aftenen.

D. 4. Jul. Fra Hørdum Kirke*) tog Justitsraad Helverskov mig hjem med sig til sin Gaard Trup, og efter sin sædvanlige Høflighed, med et galant Giestebuds tractament accommoderede. Han beklagede meget at den øfende Regn, som fulgte med den skrækkelige Storm forgangen Maaned, havde meget ilde fordærvet hans nette Bibliothek, da Vandet flød ned i hans Kammer, og gjorde de fleste Bøger giennemvaade; hvilket jeg ikke uden compassion kunde see, da han viiste mig nogle af dem. — Ved Aftenstid kom jeg til Sønderhaa Præstegaard, hvor jeg fandt nogle gamle Breve, ante reformationem Evangelicam skrevne, og meestendeel samme Præstegaards Tillæg

*) Bircherod havde om Morgenen Kl. 5 ladet Søndags-Gudstienesten begynde i Hassing Kirke, hvor han derpaa catechiserede; siden Kl. 9 i Hørdum som er Annex til Skyum.

vedkommende. Jeg lod dem strax udcopierte og tog saa Originalerne hjem med mig, til at forvares i Stiftskisten, men Copierne lod jeg hos Præsten forlive.

D. 9. Jul. Forlod Dronning Charlotte Amalia Dronninglund, hvor hun paa et Par Ugers Tiid havde holdt Hof, og gav sig igien paa Hjemreisen ad Kiøbenhavn.

D. 10. Jul. I Øster-Åsfels, hvor jeg lidet før Solens Nedgang ankom, gav jeg Præsten Hr. Gravers Christensen Ordre at tiltale, paa mine Begne, ved Lov og Ret, nogle Deslinqventer, som havde sig for et par Aar siden, ved Leiermaal i hans Gaard forseet, men ei endnu deres Bøder betalt.

D. 11. Jul. I Tørslev Kirke forestilledes mig en Person, som var født døv og dum, og havde ingen Tid været til Guds Bord; men syntes dog, efter Præstens og Andres Beretning, at have derefter en inderlig Attraa. Vel søgte jeg, nutibus & signis, at udforske hans Forstand in rerum divinarum notitia; kunde dog ikke noget synderligt deraf fornemme. Hvorudover jeg bad Præsten, at han og de, som daglig med ham omgikkes, vilde, ved optændelige Tegne, anvende deres Flid paa, at gjøre ham i slike Sager noget bedre kyndig, inden man ham til communionem annammede.

D. 13. Jul. Hjemkom til Kiøbenhavn det Kgl. octroierede Compagnies Handels-Skib, som kaldes Kronprindsen, forende med sig en skion Ladning fra Dansborg i Ostindien.

— [I Nykiøbing paa Mors fandt B. sig vel tilfreds i den latinske Skole baade med Rectors og Hørerens Duellighed og Flid, og med Disciplenes Fremgang; ligesom disses Antal ogsaa var i Tiltagelse. „Om Eftermiddagen“, da han noie havde undersøgt Hospitalets Tilstand, beretter han videre, „lod jeg mig derefter forlyste, at spadserede udenfor Byen til Dueholms Kloster, hvor jeg besaae, hvad endnu var tilovers af de skønne gamle Bygninger. Hvor Munkene i gamle Tider har havt deres Kamre og Bærelser, der er nu Fæstalden. „Sic volvitur temporum ordo. Af Klosterkirken, som længe siden er ruineret, staaer allene et Capel tilbage, som endnu efter en particulier Fundament Tilhold conserveres, dog ikke til gudeligg Brug.“ — „Da jeg vendte tilbage til Byen igien, gif jeg

„lidet ind i Byfogdens Rasmus Jungshoveds Huus, hvor der
 „(formedelst hans fattige Tilstand) var ganske slet og ret. Nogle
 „faa gamle Bøger havde han dog at vise mig“].

D. 16. Jul. I Sønder = Draaby (Annex til Flodde), fandt jeg de fleste af Menighedens Børn og Tyende udi deres Christendoms Kundskab ganske slette, og straffede derudover med haarde Ord Patrum familias Efterladenhed i deres tilbørlige Forsorg for Ungdommens aandelige Fremvert. Degnen havde her, for nogle grove Laster, et skrøbeligt Rygte, men som man havde intet beviislig at holde om, fik man at lade det hermed beroe, indtil Sandheden med Tiden aabenbares. — Siden vaar jeg ogsaa i Everslev Kirke, som er Seierslev Sogns Annex, hvor jeg fik ikke større, men fast mindre Fornøielse, end i den forrige Menighed, hvad Ungdommens profect vaar angaaende. Tilmed gav Præsten Hr. Jens Holst selv stor Klage over Menigheden, formedelst adskillig deres Halstarrighed, særdeles med at lade, efter Loven, deres Børn til Underviisning fremkomme, naar det paaestedes. Hvorfore jeg ikke heller her forglemte skarp Formaning og Trudsel til dem at bruge.

D. 19. Jul. Før end jeg tog fra Rietterup Præstegaard, maatte jeg høre paa en lang Mundklammer imellem tvende af Gjøtterup Sognemænd, angaaende deres Dvinders og Døttres prærogatio, ved deres fælleds Stole = Stude udi Kirken. Og, som ingen af Parterne vilde lade sig sige, henviiste jeg deres Trætte til Provstens lovmæssige Paakiendelse.

— Om Morgenen tidlig Kl. 3 døde i Viborg Daniel Friederich, privilegeret Stads = Apotheker ibidem og Proprietarius til Palsstrup, en fornem riig Mand anno ætat. 62.

D. 21. Jul. [Kom B. fra sin Visitats = Reise hiem til Aalborg, paa hvilken han i 35 Dage havde besøgt 52 Kirker, og her blandt disse Menigheder nævnt 18, hvor han fandt sig vel tilfreds med Ungdommen].

— Forlod Kong Friderik Frideriksborg, hvor Hs. Maj. sig paa 8 Dages Tid havde opholdt, og forsoiede sig hen til Jægersborg.

D. 28. Jul. Blev den Kgl. Danske General = Lieutenant,

og Commandeur over Hans Maj. Tropper i Keiserlig Tieneste, Hr. Andreas Harboe, Ridder, ulykkelige dræbt i Ungarn.

D. 8. Aug. Der jeg hørte, hvorledes de til Høimesse fime med Klokkerne i vor Frue Kirke, baade for og efter Tienesten, sendte jeg Bud til Aedituum Jacob Svendsen, for at fornemme, hvad sligt skulde betyde. Han svarede at det skeete efter Begiering, de unge Folk til Ære, som forleden Torsdag havde Bryllup der i Sognet, og i Dag holdt deres Kirkegang. Hvorudover jeg lod ham siden ved Provsten skarpt sætte til Rette, at han absque Magistratus sui jussu, vel consensu, havde fordriftet sig til, saadan ny Skik at indføre. Thi, at fime for fornemme Brudfolk paa deres Bryllupsdag, naar de lader sig copulere i Kirken, er vel en gammel Sædvane. Men sliq Stads paa nogle Dage efter Bryllupet, for dennem at bruge, er hverken tilladeligt, eller med praxi gemæs.

D. 9. Aug. Om Eftermiddagen døde paa sin Gaard Balsberg i Nørre-Jylland Christen Linde, som for nogen Tiid siden var af nuværende Kong nobilit'eret, der han havde levet næsten over 80 Aar. Han var født af fattige Bønderfolk, men ved sine lykkelige Anslag, til stor Flor og Velstand opsteget, saa at han var Proprietair til 10 Herregaarde, og en af de rigeste i Landet paa Capitaler, og Jordegods.

D. 11. Aug. Rykkede Hs. Maj. med sin Hofstat op fra Jægersborg, tog ind paa sit nye Slot Frideriksberg, uden for Kiøbenhavn, der ligeledes nogen Tiid at forblive.

D. 12. Aug. Fru Ingeborg Foss, og hendes Broder Mag. Hans Foss, talde ved mig om en Fordring, som de og deres Sødfkende haver til Hove, for den Pengeforstrækning, som deres Fader, Sal. Biskop Foss, gjorde an. 1678 til Kongl. Maj's Tieneste, nemlig 600 Rdl. omtrent, med sin hidindtil paaløbende Rente, hvorføre de sagde sig slet ingen Bederlag endnu at have bekommet.

D. 14. Aug. En Kvinde af Wadum Sogn kom til mig med vemodig Beflagelse, at nogle fortredelige Menneffer, haver for nogen lumpen Handels Skyld fort hende i et ondt Banrygte for Troldom. Begierede derfor indstændig, at der maatte skee Kirkens Bøn om deres Aabenbarelse og Straf, som haver sat

hende saadan en løgnagtig Standsflit paa. Jeg svarede hertil saaledes: At slike imprecationes og Aflysninger af Prædikestolen nu ikke kunde tillades. Bad hende derfor ikkun foragte saadan Folketungers Digt, og trøste sig ved en god Samvittighed, saasom Løgn dæmper sig dog nok selv omsider.

D. 15. Aug. Saasom vor nye Stads-Instrumentist gav Klage over Skolens Cantor Søren Willumsen, fordi han havde for kort Tid siden, tilligemed Disciplene, giort Opvartning til et Bryllup her i Byen, saavel med Instrumental, som med Vocal-Musik, hvorved den anden formeente sig at være giort Indpas, saa fordrede jeg om Aftenen bemte Cantorem for mig, at fornemme hans Erklæring imod denne Beskyldning.

D. 17. Aug. Talte M. Claus Keenberg med mig om en Skole, som han partim propriis, partim alienis sumptibus havde ladet i Hasseriis opbygge; og forlangte, at jeg ham en dygtig Skoleholder vilde forskaffe, som kunde læse for Ungdommen sammesteds, eftersom Bymændene havde ladet sig overtale til at give den samme en vis Løn aarligen.

D. 20. Aug. Ankom fra Cancelliet til Stiftamtmandens og min Erklæring, en vidtløstlig Supplik, som Helligsøe og Gietterup Sognefolk haver for nogle Uger siden til Kongl. Maj. indgivet, hvorudi de i høieste Maader giver Klage over deres Sognepræst Hr. Jacob Skive, og hans vanartige Dndskab, begierendes derfor underdanigst, at de maa blive skilt ved ham.

D. 24. Aug. Formedelst den idelige Blæst af Sonden og Sydvest, som vore Sommer=Maaneder saaledes de fleeste Dage førte med sig, saae Lindene og alle andre Træer i Alsborg et confinio allerede saaledes ud, som de kunde være frigore adustæ. At Bladene paa de Træer, der vore nær ved Vester-Hav, aarligen af den skarpe Kuld, mediâ etiam æstate, hensvies og skaldes, det haver jeg vel ofte seet; men paa disse Steder, der ere saa langt fra Havet, har jeg saadant ingen Tid, førend dette Aar saa tidlig observeret.

— Paa Christianshavn tildrog sig denne Ulykke, at der man vilde prøve en ny Kanon, brændte den, formedelst uagtksom Medfart, hastig og uformodentlig løs, saa at Krudtet og en Jernstang som tilligemed Krudtet hensoer, traf 16 Menneſker,

hvoraf de 4 døde og de 12 bleve paa Ansigt og Hænder ilde skamferede.

— [Da B. havde erfaret, at endeel Geistlige i Stiftet aldrig havde faaet Godtgjørelse for den Forstrækning de 1678 havde gjort til Kongen „i den da paabudne Laaneskat“: forfattede han en Specification over samme, saavidt det kunde stee efter de Beviser, han modtog fra dem selv eller deres Arvinger. Denne Opregnelse indsendte han den 25. Aug. til Rentekammeret; men erfarede ved et Brev fra Kiøbenhavn, af 22. Oct. at Rentekammeret „gjør nogle Geistlige deres Krav disputterligt“].

D. 27. Aug. M. Knud Sporman lod mig vide, at han haver, efter sin underdanigste Ansøgning faaet Kongl. Maj.s Brev, at nyde en Rigsdaler af hver Kirke her i Stiftet, til sin Præstegaards Opbyggelse. Nærlig Høne, maa man nok sige, faaer enten Korn eller Klæp. (sic.)

D. 28. Aug. Blev Dronning Louises Fødselsdag paa Frideriksberg af det Kongl. Herrskab, under Trompeters og Herpuffers Lyd samt anden instrumental Musik glædelig celebreret; og om Aftenen blev et artig Fyrværk, hvorudi Hds. Maj.s Navn kiendelig var at see sammesteds antendt.

D. 9. Sept. Ankom et Bud til mig fra Hr. Peder Nielsen i Hillerslef, med et stort og skriftlig Klagemaal, over hans Degns continuerlige Opsætsighed; i det han havde nyligen ladet føre Tingvidne imod bemeldte Hr. Peder, for at tilintetgjøre de Bessyldninger, som vare festo Johannis Baptistæ, in mea præsentia, over hannem fremførte; saa at Præsten derudover vaar forarsaget, *contraria testimonia* [qvamvis haud magni, ut mihi videbatur, ponderis.] imod ham at forhverve.

D. 10. Sept. M. Henr. Hierild berettede i Skr. af 4. Sept., hvorledes her er nyligen bleven i Riget indført en tydsk Bog, kaldet: *Lutherus ante Lutheranismum*; i hvilken findes adskillige selsomme principia, og dogmata heterodoxa de Ministerio Ecclesiastico Sacramentis, og andet mere. Hvorudover exemplaria af samme Bog ere i Bogladerne jussu Regio sequestrerede; og som Pietisternes faction (der synes af den at

styrkes i deres Griller), skal have practiseret den her ind, saa blev herom, (ved Kongl. Befaling til nogle af Theologis), en stærk Inquisition anstillet

D. 13. Sept. Vaar Hr. Jens Poulstrup af Rheer hos mig, og søgde en Deel ved deprecation, en Deel ved adskillig Excuse, at diluere de Lafter og Forseelser, for hvis Skyld jeg havde, nogle Uger forleden, publicè reprimanderet hannem. Han klagede selv meget, at den Uskikkelighed i hans Huus med Børnens slette Opdragelse og andet mere usømmeligt Væsen, vaar hans Hustrues Vanart og onde Deconomie fornemmelig at tilskrive. Dette jeg ogsaa nok troer. Thi dersom der ere nogle skarns Dwindfolk i Landet, da er hun sandelig en af dem; i det hendes Udyd og Malice har været den stakkels Mand's største Ruin. Ellers besvarede han sig ogsaa høiligen over den store Forurettelse, som Justitsraad von Bagelsen skal have tilføiet hannem, baade ved hans Indkomsters Bestiærelse, og i andre optænkelige Maader. Heri, svarede jeg, fik han ved Lands Lov og Ret sig at forsvare.

— Døde paa Dronningborg ved Randers Peter von Sprechelsen, circa horam octavam matutinam, 64 Aar gammel. Han vaar af Regi Danicæ Christiano Quinto nobiliterit, eiede bemeldte Dronninglund, med meget mere Gods, men levede al sin Tid cælebs.

D. 15. Sept. Kom Kongen igien ind paa Residentz-Slottet i Kiøbenhavn, der Hs. Maj. ikke siden Pinxedags Tid havde holdt Hof der.

D. 21. Sept. Indfandt sig hos mig Hr. Povel Friis, Sognepræst til Rudberg og Maarup, som agtede at reise over til Kiøbenhavn, og giøre herom allerunderdanigst Ansøgning, at Jellstrup og Liungby Sogne, maatte til de andre hans tvende annecteres, saasom han ellers ikke kunde subsistere. Jeg sagde ham rundt ud, at slikt vilde ikke gaae ham an, og at jeg ingenlunde kunde paa høiere Steder recommendere dette hans Forslag. Thi at han Ene skulde kunne betiene alle 4 Sogne, anfaae jeg fast umuligt, og dersom han vilde holde en residende Capellan, saa maatte jo den samme med en tilbørlig Underholdning forserges.

— Blev en Mand af Alsborg, navnlig Hans Markmann, udenfor Byen paa Galgebakken hængt, formedelst Tyverie, som han Tid efter anden havde begangen.

D. 25. Sept. Lod Kongl. Maj. ved sin udgivne Placat, forkynde, at Tolden og Consumtionen, samt Familiez og Folkeskatten over hele Dannemark, undtagen Kiøbenhavn, skulde førstkommende Nytaar atter igien til de høistbydende bortforpagtes.

D. 27. Sept. Læste jeg i de Hamburger Aviser, at Rex Daniæ haver nu omsider ogsaa erkjendt Principem Hannoveranum for det Romerske Riges Niende Churfyrste, og udsendt en af sine Ministris, til at gratulere hannem over samme Dignitet. Dette var det, som nogle velaffectionerede for 14 Aar siden (vid. 24 Nov. 92) vilde have ført mig i Fortred og Uleilighed for, nemlig at jeg da havde, in Programmate quodam funebri, agnosceret nonum imperii Electoratum. Men see, nu havde vores egen høie Dyrighed endelig beqvemmet sig til det samme.

D. 1. Oct. Der Geheimeraad Meiercron, Stiftbefalingsmand over Alsborg Stift, reiste fra Achen, hvor han længe havde ligget syg, blev han en halv Meil derfra af et fransk Parti (som ikke vilde respectere hans Pas), 300 Mand stærk, fiendtlig paa Veien attaqveret, og een af hans Paarørende, som sad i Bognen hos ham, ihjelskudt. Af hans convoy, som bestod af 50 Mand, bleve ogsaa nogle dræbte og blesserede, og det meeste af hans Bagage ham berøvet. Hvorudover han, i en svar Alteration, maatte vende tilbage til Achen.

D. 2. Oct. Lod Hs. Kongl. Maj. udgaae i Kiøbenhavn et strengt Forbud mod Forsamlinger i Husene af særinddede Personer (Pietisterne forstaae) som føre en sær Lærdom, der ikke aldeles kommer overeens med den hellige bibelske Skrift, og den rene Augsburgiske Bekjendelse.

D. 4. Oct. Fra Præsidenten, Borgemeistere og Raad i den Kongl. Residens = Stad Kiøbenhavn fik jeg en vidtloftig og høflig Missive, dateret ibidem d. 18 Sept. hvori laae indsluttet to trykte Placater om det hos dennem (authoritate Regiæ) indrettede Lottorie. Og vaar det deres Begiering, at jeg samme

Eventyr = Bærk til andre Kyndinger her i Stiftet, (som kunde faae Lyft til at prøve deres Lykke,) vilde recommendere.

D. 5. Oct. En Tydsk Dvinde fra Altona, navnlig Anne Marie Lorenzen, som havde Kongl. privilegium paa at lade udsætte Bækken for Kirkedørrene, til hendes Mand's rangon af Tyrkiet, hun førte derforuden med sig Hans Majestæts particulier Brev og Befaling til mig af d. 20de Sept., at jeg skulde være hende beforderlig, til den (hende saaledes allernaadigst bevilgede) Collects Indsamling.

D. 6. Oct. Da Kloffen var imellem 5 og 6 om Morgen blev Dronning Louise forløst med en ung Prindsesse, paa Kiøbenhavns Slot, som samme Dag blev i Daaben kaldet Charlotte Amalia.

D. 11. Oct. Paa Universitetet i Kiøbenhavn holdte Rector Dr. Hans Wandal, pro consuetudine annuà en Orationem panegyricam, til Kongl. Maj.s Fødselsdags celebration. Men, omendskiøndt Orator havde ventet Kongen op paa Auditorio. og gjort store figures om hans store Naade for sig, saa mislingede ham dog den Fornøielse, i det hans Kongl. Maj. lod sig der ikke indfinde.

D. 16. Oct. Olf Juchter, Kongl. Equipage-Mester paa Holmen, som kom fra Thye, (hvor han i Kongens Grinde havde været henreist,) og agtede sig tilbage til Kiøbenhavn, vaar paa en Times Tid inde hos mig, med en Visits Afslæggelse.

D. 18. Oct. Der mig fra Kiøbenhavn tilbragtes de Danske Maanedes=Uviser over dette Aars forløbne Maaneder, og jeg derudi læste om de Titler og Rang, til hvilke mange af vore Statister og Proprietarier Tid efter anden, ved deres Ambition opstiger, maatte jeg bekiende, at det Hopperærk, om hvilket jeg for mange Aar siden (vid. 27. Aug. 1682) havde hørt en Prædifikants artige Indfald, nu meere end nogentid tilforn, af hine opklavrende Spradere practiseres. Og kunde jeg derfor ei undlade, at jeg jo min korte Betænkning over disse Vaniteter i et carmine elegiaco (som in appendice kan læses), maatte forfatte*).

*) Dette Carmen er aftrykt ved Aarct's Slutning, til Prøve paa Forfatterens latinske Vers, hvoraf ellers ikke meget forekommer i Dagbøgerne.

D. 23. Oct. Blev Geheimeraad og Præsident i Cammer-Collegio Hr. Joachim von Ahlefeld, af Kongl. Maj. forordnet og befikket til at være Vice-Statholder udi Fyrstendømmene Schleswig og Holstein.

D. 26. Oct. Blev mig sagt, at man endnu, ligesaavel som i de foregaaende Sommer-Maaneder, blev ved at transportere Korn fra Siælland, og de andre fraliggende Provindser, hid til Aalborg, saasom det, hvilket Bønderne her omkring havde at sælge, vaar saare ringe, baade i sin Dvantage og Dvantage. Men isærdeleshed vaar det lidet Byg, som kom fra Thy og Mors, usigelig slet, ja moren intet andet, end Avner og Skæl-Korn, efterdi det skadelige Uveir havde allermeest der fordærvet Høsten.

D. 28. Oct. Bores Tolder Henrik Christian, som agtede sig med forderligst til Kiøbenhavn, var hos mig post meridien. Han (saavel som mange flere) klagede storligen over hiine Fremmedes, særdeles Frankosernes, ugemene pouvoir ved Toldvæsenet her i Riget, til Handelens mærkelige Svækkelse for Indfødt.

D. 30. Oct. Som et Stykke Lerred, der er fiint i den eene Ende og grovt i den anden, maa jeg nok mange af diurnis animæ meæ operationibus ansee, fornemmelig de Dage, da jeg kan, ved Guds Aands Kraft, finde om Morgen en besynderlig Devotion og Andagt udi mig, men om Aftenen lidet eller moren intet af denne søde Bevægelse hos mig kan fornemme. Andre Dage kan det og vice versa have sig med disse Sindets aandelige Affecter: nemlig at deres himmelstigende Blus kan manè være saasom henspunden og udslukt, men vespere være igien i Hiertet antændt. Thi de Dage falder (Gud bedre det!) ikkun fielden ind, hvis Anfang, Fremgang og Udgang holder Siælen i en continuert lætitiâ in deo, illaque secundum Deum tristitiâ quam Apostolus 2 Cor. 7 V. 9. 10. 11. (verbis æquidem ponderosis) describit et commendat.

D. 19. Nov. Om Aftenen lod Hs. Maj. udenfor Christianshavn prøve adskillige Slag-Bomber og Fyrbolde, som skeede af fire Batterier og en Bombarder-Gallion. Fyrmørserne vare plantede udi en Kreds, og midt deri saae man udkast en brændende Vandfugle, over hvilken fra alle Steder blev spillet mod

hinanden med Bomber, som af alle Slags Morsere bleve udfastede, foruden adskillige nye opfundne Raquetter, og Lystild i Luften, i hvilke Spectatores sig forlystede.

D. 20. Nov. I de Antegnelser, hvilke Amtsforvalteren havde faaet fra Rentekammeret over sine Skatte-Regnskaber, har man ogsaa indført en Anmærkning om mig, ligesom jeg, i min Indkomstes Angivelse, udi det store Skatte = Raabud til Landmilitiens Mundering, (vide 9 Febr. 1705) skulde have forbigaaet og supprimeret Gieseriepengene eller Cathedraticum af Hønhænderne, som min Antecessor Biskop Bornemann, til et lidet auctarium salarii nostri, havde forhyrvet; saa kunde jeg ikke fordoie sliq usandsfærdig Bestyrløning, men skrev strax til de Kongl. Deputerede i Cammer = Collegio, og demonstrerede klarligen for dem, at ikke det allerringeste af de mig pro officio tillagte Intrader var i ovenbemeldte min skriftlige Angivelse udeluft; men at bemeldte Cathedratici supplementum, saavel som og alt andet, deri vaar indført.

D. 25. Nov. Om Eftermiddagen Kl. imellem 3 og 4 døde i Kiøbenhavn Ulric Dose, Kongl. Etatsraad, Ober-Secretair i Cammer-Collegio, og en af de høieste Deputerede ved de Kongl. Financer.

D. 28. Nov. M. Søren Ware talede i mit Huus med mig om en af hans Disciple in suprema classe, som var i disse Dage af et besøvet Dwindfolk udlagt for Barnefader.

D. 14. Dec. I alle de Aaringer, i hvilke jeg haver boet her i Aalborg, har Bønderne aldrig ydet mig saa slet og vaagt Korn til Tiende, som dette Aar; thi det vaar baade smaat, svangt og saare ureent. Og hvad der ellers ankom fra Landet hid til Byen at sælge, Bygget fornemmelig, vaar ogsaa meestendeel af lige Beskaffenhed.

D. 14. Dec. Blev Stiftamtmanden over Laaland og Falster Hr. Hemming Ulrik Lühow, af Rex Daniæ beskikket til at være Hs. Maj.s Geheimeraad.

D. 18. Dec. Ankom til mig Raadstuefriveren Søren Lunge, med Begiering paa Consumtionsforvalterens Johan Jenssens (som var hesterno die ved Døden afgangen) hans Enkes Begne, at hun maatte faae ham i Vor Frue Kirke efter christelig

Viis hæderligen begravet. Hvorpaa jeg saaledes svarede: At med Viigprædiken eller Jords Paafastelse ved Præsten kunde det ikke skee, efterdi den Afdøde ikke var af vores Religion. Men i Kirken at lade Viiget jorde, skulde ikke være hende formeent.

D. 19. Dec. Om Aftenen ankom i mit Huus Elias Geraud, en her i Alborg boesiddende Viinhandler, og den fornemste af de her boende Calvinister, og, som han, formedelst min Upasselighed ikke denne Gang kunde komme mig i Tale, saa sagde han omfæder min Hustru sit Vrende; nemlig at han og de andre, hvilke vaare af samme Religion med hannem, havde ladet en reformeert Præst herhid forskrive, som ogsaa nudiustertius vaar hertil Staden ankommen. Hvorfore han paa samtliges Begne vaar begierendes at deres antagne Præst, (som vaar natione Gallus. men i Holland ordineret) maatte ubehindret, i et Huus, som de dertil agtede at udvælge dennem med Prædiken og Sacramentets Administration betiene. Min Kiæreste svarede: At hun nok vidste, slikt ikke vilde gaae dem an; dog skulde de min Resolution herpaa med forderligst bekomme.

D. 20. Dec. Bar Mag. Søren Waare den hele Eftermiddag hos mig, da jeg med ham confererede, hvorledes med den forestaaende beneficiorum Distribuz i Skolen proportionaliter skulde forholdes. Hvad sig de egentlige Kostpenge anbelanger, hvilke 21 Disciple bør af Hospitalet at nyde, da havde Rector vel paa nogle Aars Tid (formedelst pauperum discipulorum Mængde) deelt dem, consensu meo saaledes, at nogle af alumnis, hvilke kaldtes Nosodochiani ex asse, finge fuld Kostpenge, men andre, som kaldtes Nosodochiani ex semisse, bekom ikkun halv Kostpenge. Men nu resolverede jeg saaledes: at slikt separation aldeles skulde ophøre, og at ingen flere alumni over det ordinaire Tal skulde beskikkes, paa det at enhver maatte ligesom i forrige Tider, nyde bemeldte Kostpenge complet.

D. 21. Dec. Havde jeg Mag. Keenberg hos mig, og bad ham at han vilde ufortøvet tale med Monsr. Geraud, og paa mine Begne, give ham paa sit postulatum dette Svar: At saasom det strider directe mod Lovens lib. 6. cap. 1. Art. 4. et 5. saa kunde jeg det ingenlunde tilstede. Men saasom han hverken denne, eller næstfølgende Dage, kunde finde Leilighed til at komme

Manden i Tale, saa blev audaculus ille homo, tilligemed de andre sine Religions-Consorter, imidlertid i deres propos fremturende, og agtede proprio ausu deres exercitium Religionis her i Staden at introducere; udi den faste Forhaabning, at de herpaa Kongl. Majestæts Privilegium og Tilladelse nok siden skulde erholde.

D. 24. Dec. Efter Prædiken om Formiddagen havde jeg begge Sognepræsterne, saavelsom og Borgemeisterne i min Stue samlede, hvor jeg seriø delibereede med dennem de cohibendis Sectæ Calvinianæ moliminibus; og isærdeleshed formanende Consules nostros, at de i denne vigtige Post vilde ogsaa med tilbørlig Nidkierhed holde over Kongens Lov, og formene peregrinorum Dumdriftighed sin Fremgang. Dette lovede de sikkerlig at skulde ssee, saasom de og strax de vaare gangne fra mig, lode Geraud paa deres Raadstue opkalde, og sagde ham med tydelige Ord: at dersom han, og de andre hans Anhængere, uden Kongl. Special-Privilegio og Bevilling, samt dens tilbørlige Fremviisning for mig, understode sig, nogen Samqvem til deres Religionsøvelse enten i deres egne, eller andres Huse, at anstille, skulde de derfor, som Kongl. Maj.s Lovs modvillige Overtrædere blive tiltalt. Efter nogen Forevending svarede han omsider, at han og hans Staldbrodre vilde lade sig bemeldte Advarsel være efterrettelig.

D. 26. Dec. Blev mig om Aftenen sagt, hvorledes vore Herrer Calvinister vare hesternodie, tilligemed deres nye Præst, udreiste fra Byen til Lundbek, og Friherinde Ruseinstein mødte dem, paa Halvveien, agtende sig her hid, for at holde hendes devotion med dem; men der hun af dem fornam, hvad Forbud jeg derimod havde ladet gjøre, vendte hun om, og tog med dem tilbage til bemeldte hendes Gaard Lundbek, hvor hun og de andre lode Præsten prædike for sig, saa og derhos communicerede. Men, som dette passerede i et andet Stift, og ikke i det mig anbetroede District, saa kom det mig ikke egentlig til at paatale.

D. 28. Dec. Om Eftermiddagen kom Elias Geraud til mig igien, havende med sig en Kongl. Forordning hvorpaa nogle havde givet ham Anviisning.

D. 29. Dec. Skrev jeg til Groß=Canceller Grev Reventlov, og tilligemed Nytaar=Gratulation androg for ham periculosos Calvinianorum apud nos commorantium ausus; begierende derhos, at Hs. Høi=Grevelige Excellence, ville det hos Kongl. Maj. afvende, at de ikke skulle erlange det ansøgte Privilegium og Tilladelse, fri exercitium Religionis hos os at holde.

Tillæg til den 18. Oct. 1706.

„De Vers, i hvilke jeg befattede mine Tanker over Rangen, som mange Grestuge sig nu omstunder tilkiøber:“

Sic vani varios avidè sectantur honores,
 Cæca sic homines ambitione tument.
 His varios titulos Rex dilargitur avaris,
 Absque tamen vitulis; ecquid inane ferunt?
 Ex auro populi vitulum fabricabat Aaron,
 Hoc aliquid tanto plebs tenuit pretio.
 Multiplicem titulum sed nunc sibi comparat auro
 Divite spectati dira cupido loci.
 Difficilis tamen haud res est, hos vendere fumos,
 Hac Regi minus est ardua nulla bono.
 Longum nominibus vestris annectere syrma,
 O nuperi Proceres! Ille repente potést.
 Sed cunctantius istud opus vocitate: refertos
 Proventu vobis attribuisse lares.
 Ventosos emitis titulos, quos functio nulla
 Condecorat, redditus destituuntque sui.
 Quin potius studiis his exonerare crumenam
 Fastus vos sæcli ridiculus docuit.
 Scandendi studiis fatuis vos fastus, & astus
 Principis aptarunt: Scandite, quando libet.

1707.

D. 4. Jan. En Snedker af Sæby beklagede sig for mig, at som han med sin Hustru vaar for 1½ Aar siden udreist paa Landet i Ellinge Sogn, hvor han vaar bestilt til noget Arbeid, ved hvilket han i 14 à 15 Maaneder af og til forblev, og desimidlertid over Aar og Dag forhindredes fra at komme til Guds Bord: saa vilde nu hverken Præsten i Ellinge, eller i Sæby,

antage ham og Dvinden til absolutionem, sive publicam (den de sig dog vilde undergive), sive privatam; men den ene Præst viste dem fra sig til den anden. Hvorfore jeg ved nogle Linier til Hr. Melchior befoel, at han uden videre torgiversation skulde i sin Kirke annamme dem til aabenbare Skriftemaal.

D. 6. Jan. Capt. Kaltoft af Kiøbenhavn, som laae her i Byen paa Hverving, besøgte mig efter Høimesse, givendes mig derhos tilkiende, at den Skoles=Person, navnlig Jens Øvst, som for kort Tid siden vaar, propter commissam fornicationem, fra Skolen bleven forviist, havde angivet sig hos hannem til en Soldat=Plads under hans Compagnie. Vilde derfor hos mig fornemme, om han samme Person uformeent maatte hverve. (B. svarede, at hverken han eller Rector havde mere ved denne Person at giere. jvfr. d. 28. Novbr. 1706).

— Ankom til det danske Hof i Kiøbenhavn fra Dronningen i England en ny Envoyé Hr. Poltnay (Pultenay).

D. 7. Jan. Om Eftermiddagen blev St. Ambrosii og Augustini Lovsang, hvilken jeg rhythice havde udsat, til Chorsang i St. Botulphi Kirke, første Gang sunget, og siden med samme Skik hver Fredag her efter continueret.

D. 8. Jan. Holdt Etats=Raad Hans Rosencreutz sin sidste Session paa Rentekammeret i Kiøbenhavn, og takkede samme Tid (formedelst sin Alderdoms idelig Svaghed) af fra den Function og Tjeneste, hvilken han saasom Deputeret ved de Kongelige Financer paa nogle Aars Tid havde gjort.

D. 13. Jan. Vaar jeg cum Coniuge mea til Lauritz Sørensens, Skipper i Aalborg, og Gedske Pedersdaatters Bryllup, som holdtes i deres Huus ved Fiorden; og, efter Copulationens Forretning ved Mag. Keenberg, forblev der iblandt Gæsterne, ad seram usque Vesperam.

D. 14. Jan. Om Efterm. druknede i Limfiorden, ikke langt fra Hals, en i Hovedet ikke vel forvaret Adelsmand, Christian Buchwald, der han vilde med sin Hest ride ud paa Fiorden, som brast under ham.

D. 25. Jan. Contraherede jeg med en Billedhugger af Kiøbenhavn, navnlig Henrik Hermann Fisser, som indsendt sig hos mig i mit Huus om en ny Prædikestol i Billedsnider=Arbeid

at giere til Sundby Kirke. Lovede ham, for Materialiernes Forskaffelse, samt Arbeidet og Prædikestolens Staffering, i Alt 90 Rdlr.

D. 2. Febr. Om Natten imellem 1. og 2 Febr. saaes over Kiøbenhavn, og vidt deromkring, et sært og i disse Lande rart Meteoron, navnlig tvende klare Skyer, den ene over den anden, hvilke begge vare i Skikkelse som to Buer, fra V.Nordvest til N.Nordost. Fra dem opstode mangfoldige lyse Straaler, som Bieler eller Comet-Svandse, hvilke forandrede sig nu til en, nu til en anden façon og Størrelse. Det forunderlige Luftsyns Anfang skeete en Time før Midnat og varede til over Kl. 2, da saavel Buerne, som Straalerne, efterhaanden adspredtes og forsvandtes*).

D. 14. Febr. Døde af Alderdoms Svaghed Matth. Worm, Olai fil. Rgl. Justits- og Cancelliraad og Assessor i høieste Ret; i mange Aar forhen Præsident i Ribe, men havde faa Aar førend sin Død samme Bestilling til sin Søn afstaaet. Hans Alder vaar 70 $\frac{3}{4}$ Aar. Han vaar i sin Tid en skien Dansk Poet.

D. 18 Febr. Om Natten Kl. 1 blev Justitsraad Palle Dyre udi en Duel ihjelsstukken i Holstebro af en Capitain ved Land-Militien, med hvilken han sammetid vaar ved Drukkenskab kommen i Klammeri.

D. 22. Febr. Refererede Mag. Keenberg mig, hvorledes vor Byes Magistrat haver hesternodie bekommet fra Commerce-Collegio i Kiøbenhavn en Skrivelse, hvis Indhold var denne: At Elie Geraud haver andraget, sig, med andre flere franske Flygtninge af den reformerede Religion, at være tilfunds et Ulden-Manufactur her i Staden at oprette, saafremt

*) D. 6 Marts beretter B. at det samme Meteor, som i Kbh. blev seet Ryndelsmisse Nat, viiste sig i Aalborg og Omegnen nu Fastelavns-Søndag om Aft. fra 7 $\frac{1}{2}$ til 10, dog med nogen Forstiel i Stillingen. "Saalænge dette Luftsyn varede, i meer end 2 fulde Timer, var det ligesaa lyst, som naar Solen nylig var nedgaaet." I Aalborg vare de, som ikke forstode sig derpaa, temmelig altererede, og gjorde sig strax, efter deres Phantassie, b. synderlige prognostica deraf. Men de, som havde gjort lange nordiske Reiser og Seiladser, vidste strax at dette Meteoron vaar intet andet, end Nordlyset, som længere oppe imod polum Arcticum vaar ofte seet af dem.

dem maatte tillades, ved en reformeert Præstes Holdelse, deres fri exercitium Religionis her at have; hvorudover Borgemestere og Raad af bemeldte Collegio ombedes deres Erklæring, og nærmere Underretning om denne Propositions Beskaffenhed at indgive; etc. Summa: Calvinisterne synes, med Force paa deres machinationers Fremgang at pouffere, og tænker: Si non hac, aliâ rem aggrediamur via.

D. 25. Febr. Lod jeg ved Mag. Keenberg begiere af Borgemestere og Raad, at de deres Besvarelsesbrev til Commerce-Collegium saaledes vilde stille, saa det ikke maatte være Calvinisterne til nogen Behjælpning i deres Anslags Progress; naar man udi samme Skrivelse demonstrerede, hvad farlige Consequentzer slikt vilde føre med sig, om den ny Faction skulde, ved deres Religions fri Dvælses Tilladelse, faae saa stor Indgang iblandt os, som de forlangte.

D. 26. Febr. M. Habacuch i Bester-Hæssinge graverede sig høiligen over den store Pension af sit Kald til Mag. Søren Ware, hvilken han, for sidstafvigte Aar, ingenlunde kunde formeae efter den satte Tart, at udgive, og formeente stadeligen, at nogen Moderation med ham dennefinde burde at træffes; saasom hans Vocations- og Bestallingsbrev formelder, at han aarlig skal pensére til Scholam Alburgensem 200 Sl. Dlr. saalænge Gud giver Fred i Landet, og bevarer Sognene fra skadelig Misvært eller anden ulykkelig Tilfælde.

D. 1. Marts. Havde jeg atter en ny Bæsen og Færd med Byens Instrumentist Lyder Lind. Thi ganske tidlig om Morgen blev mig af Skolens Cantor Søren Willumsen klageligen refererit, hvorledes nogle Brudfolk i vor Frue Sogn, hvis Copulation i Dag skulde skee i Kirken, de havde betinget bemeldte Lyder Lind, til at gjøre med sin Instrumental-Musik sammesteds Opvartning; men Skolens Vocal-Musik vilde de ikke have derhos. Slikt kunde jeg ingenlunde med nogen Foie tolerere. Thi omendskiøndt jeg for nogle Maaneder siden (25 Sept. præced. anni) havde bifaldet hans Paaastand, saavidt den kunde eragtes retmæssig, og da forbudet Cantor og Skolen, ikke at gjøre ham i Husene med deres Instrumenter Indpas: saa maatte han dog derfor ikke sig udi Kirke-Tienesten, ipsis

non pariter vocatis, indtrange, til deres Accedentiers For-
mindsfelse. Hvorudover jeg strax sendte Bud til Organisten,
og lod ham sige: At naar Skolens Personer ikke tilligemed efter
foregaaende Betingelse, musicerede, maatte han hverken nu, eller
nogensinde herefter lade Instrumentisterne komme op paa Orgel-
værket. Dette han og nolens volens lod sig være efterrettelig.

D. 2. Marts. Overskiftede jeg til Geheimeraad Hr.
Niels Benzon i Kiøbenhavn en vidtloftig Missive, hvorudi jeg
(efter det Brevs Anledning, som vores Borgemestere og Raad
havde faaet fra ham og de andre Herrer i Commercio Col-
legio, vid. supra 22. Febr.) indstændig bad og formanede ham,
at han vilde udvise sin Nidkærhed for Guds Ære og den rene
Evangeliske Lærdoms Conservation her paa Stedet, og ingen-
lunde med nogen favorable Recommendation, forhielpe Calvi-
nisternes Ansøgning til den Effect, som de forlangte; men langt
heller ved sin retsindige dissvation hos Kongl. Maj. forhindre
og afværge deres farlige Practiquers succes.

D. 6. Marts. Kom Mag. Sixtus Aspach imod Aften
til mig, og med Fortrydelse androg, hvorledes Lyder Instrumen-
tist havde hodiernå luce ladet see nogen usømmelig Gienstri-
dighed, i det han ei i vor Frue Kirke, (hvor der skulde ved
Tienstens Forretning have været Musik), vilde sig med sine
Svende paa Orgelværket indfinde; alligevel han først fra Scholæ
Cantore, og siden fra Præposito selv, havde herom faaet Bud
og Erindring. Thi fordi det vaar præterito die martis bleven
ham formeent, ved Brudefolks Copulation at spille i Kirken,
Skolen til præjuditz og Forsang, saa vilde han nu ikke heller
in ordinariis sacris comparere. Provsten begierede derfor af
mig, at han for saadan sin Selvraadighed maatte tilbørlig vorde
reprimanderet. [Den 8. Marts efter Prædiken lod B. Stads-
Instrumentisten møde i Kirken for sig, Sognepræsten og Borge-
mester Brunow, og blev han da af alle tre „med haarde Ord
sat til Rette for sin forrige Søndag udviste contumaciam.“]

D. 11. Marts. Bekom jeg fra min Søstersøn Jens
Rosenvinge en curieuse og angenem Epistel, hvori vaar indlagt
Copie af et gammelt Pergament- og Aflads-Brev, som Lumbye
Mænd i Fyen haver i mange Aar brugt til et Bind omkring

deres By-Lov; men loci Pastor Mag. Mørk haver nu omsider, propter antiquitatem, taget det udi sin Forvaring.

D. 12. Marts. Om Aftenen ankom til Roestilde Hr. Henning Meyercron, Kongl. Geheimeraad og Stiftamtmand i Alsborg, ganske svag og skrøbelig.

D. 14. Marts. [B. beretter, at han af „en Missive“ fra den const. Stiftamtmand Gph. Bartholin havde erfaret, at denne ikke med god Villie havde underskrevet Erklæringen til Kongen af 12. Febr. om Calvinisterne. „Saa judicerede han og udi denne sin Skrivelse til mig, meere som en Politicus end som en Theologus, om denne Handel saaledes: Vi burde vel at lønne Calvinisterne, ligesom de lønner os, i det de giver Lutheranerne fri exercitium Religionis, baade i Holland, Engelland og Tydskland, som og er en stor Fordeel for deres Land; helst efterdi Calvinis Lærdoms Prædikere bliver inden deres egne Grændser, og ikke skal umage sig for at drage andre til deres Religion“.

D. 15. Marts. Efter Fru Lisbeth Bildes idelige Paa-
staaelser maatte jeg omsider bevilge nogen moderation paa Wal-
strup Degns aarlige Pension til Sæby Skole, i Henseende til
Sognets Forringelse ved de mange Bøndergaarde, som vaare
blevne øde. Hvorfore jeg udi en Missive til Scholæ Recto-
rem resolverede saaledes: At naar samme Degn betaler her-
efter aarligen 9 Dlr. i Penge, maa det indtil Tiderne forbedres,
derved forblive.

D. 22. Marts. Der Borgemester Søren Brunov taledede
ved mig i vor Frue Kirke, efter Prædiken, refererede han,
(efter en anden god Bens Sigelse,) at min seneste til Geheime-
raad Benson oversendte Memorial haver hos ham, og de andre
Herrer i Commerce Collegio, saa vidt udvirket, at vore Cal-
vinister sig ingen Medhold af samme Collegio kan forvente, til
deres Ansøgnings Erlangelse.

D. 24. Marts. Om en stolt Proprietario ikke langt
fra os boende, som havde Jus Patronatus til et (in alia tamen
Diæcesi) vacerendes Præsteskald, blev mig nogle choses ridi-
cules fortalt: hvorledes han i disse Dage havde practiseret
adskillige Competitores hen til sig, dog ikke saa mange som han

gjerne forlangte, paa det at Folk kunde see, hvor megen adoration han fik for dette Kalds Skyld. Og der han havde ladet en efter anden prædike for sig, affpistte han dem med adskillig rodomontade; indtil han omsider antog den, som meest maaskee vidste at krumme sig for ham, efterat han i sin Stue havde hørt Personens dona tam cantandi, quam concionandi.

D. 25. Marts. Primariarum urbis Viduarum tres, Ingeburga Foss, et Sostrata Foss, nec non Anna Wandalina, vespere mecum cœnabant. Een af dem sagde mig, hvoreledes Lorenz Meiner, en ublu Compan, som havde i forrige Aar, med skammelig Bagtaalelse bragt sin forbandede Tunge imod mig, og flere godt Folk, han vaar nyligen død i Kjøbenhavn udi en armelig Tilstand, og ved et miserable Endeligt, i det man havde taget løse Been ud af hans Pande, som med ulcere quodam immedicabili længe vaar tegnet.

D. 28. Marts. Fra Just. Bartholin blev B. meddeelt følgende Kgl. Rescript angaaende de Reformerede i Aalborg:

„Friderich den Fierde, 2c. - Vor Bevaagenhed tilførn. Saasom Vi af een til Os, fra Dig og Biskoppen over Aalborg Stift, Os Elstelig Doctor Jens Birchrod, indkommen Relation af den 12. Febr. sidst forleden, angaaende endeel Reformerede fra vor Kjøbstad Aalborg, som nastafvoigte 2. Juledag med deres egen Præst haver holden Convent paa Lundbeck i Viborg Stift, og ladet sig af hannem med Prædiken og Communion betiene, iblandt andet haver fernummen, at deres Anfører Elias Gerau haver, efter at de deres religions exercitie der paa Lundbeck havde brugt, ført Præsten med sig tilbage igien til Aalborg, og der stedse holdt hannem i sit Huus, hvor der endda skal, dog hemmelig og usformærkt, hver Søndag blive holdt Prædiken for dem: saa er Vores allernaadigste Villie og Befaling, at du, i Vores Stiftbefalingsmands over Aalborg Stift, hans Fraværelse, bemeldte Reformerte Præst, samt de, som hannem herbergerer, udi Vores Navn strax ansiger, at han sig uførtøvet der fra Stedet igien bortforsier, under tilbørlig Strafs og Ulemperes Forventelse for ham og dem, om de ham længer hos sig beholdendes vorder. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes Dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Kjøbenhavn den 19. Marts Anno 1707. Under Vor Kongl. Haand og Signet. Friderich R.“

(Denne Befaling blev Dagen efter d. 29. Marts forkyndt for den „calviniske Prædicant i Elias Gerauds Huus, og han maatte forpligte sig til, inden Ugens Udgang at forlade Staden; hvil-

fet ogsaa skeete den 1. April, efter 15 Ugers Ophold,“ med hans Benneres og Religionsforvandtes Græmmelse og Bekymring).

D. 2. Apr. Et nybygget Orlogsffib, som kaldtes Delmenhorst, og skulde føre 50 Stykker, udløb af Bankestokken paa den ny Holm i Kiøbenhavn, om Formiddagen, udi Kongl. Maj. Overværelse.

D. 18. April. Kom Hr. Friderich Langebek til mig, saare glad og velfornøiet, efterat han hodie fra Kiøbenhavn havde bekommet Kongl. Majestæts den 12. April dateret Vocations-Brev paa Skibsborg og Kallerup Sogners Pastorat*).

D. 25. April. Ved en Missive dat. Hafniæ d. 19. April gav min Fætter Prof. Bircherød mig, nomine Consistorii Hafniensis, tilkiende, at en Studiosus, navnlig Andreas Luthermann, vaar for nogen Tid siden af deres Ret tildømt sine 3 Mk. at bøde, og at samme deres Dom vaar nu nylig for Høieste Ret confirmeret. Ligeledes var ogsaa fra Consistorio skrevet til de andre Bisper.

D. 28. Apr. Justitsraad Oluf Krabbe paa Bierregaard anbefalede „i ydmyg Høflighed,“ til Biskoppens Approbation, det Kaldsbrev, han havde givet en Person paa Gladde Degnekald; og hans Motiv var fornemmelig dette: „At de Studenter, som havde søgt om Embedet, sagdes at være til en og anden Lidelighed hengiven, men denne derimod havde et godt Rygte af alle for ædru og ærbar Skikkelighed. Hvorfore meerbemeldte Kirke-Patron formodede, at her burde billigen at gøres mere

*) Hr. Fr. Langebek (vor berømte Langebeks Fader) havde paa 5te Aar været personel Capellan hos sin Fader, Sognepræsten i Aalborg Jacob Langebek. B. anbefalede hans Ansøgning til Kongen d. 9. Marts og anførte bl. a. Motiver, at han „foruden sig selv havde tvende vorne og vanvittige Brødre at forserge, hvilke til ingen Befordring synes tjenlige; men maa af hannem med Høde og Tilsyn underholdes“. Da hans Moder d. 21. Apr. afslagde sin Tassigelse til B., anbefalede hun ham ogsaa sin ældste Søn, „M. Frank, som nyligen vaar kommen hjem fra Kiøbenhavn og laae hende paa Halsen.“ D. 14. Jan. omtaler B. at Enken (til hvem hendes Mands Eftermand Mag. Aspach, skulde, efter Overrekskomst og Contract, udrede en aarlig Pension) tillige begierede en Curator for hendes Søn Anders Langebek, „som fornede sit Vanvittighed og slette conduite, iffe selv kunde forvalte sit patrimonium.“

reflexion paa en stiftelig Laicum, end paa en uskiftelig Studiosum*).

D. 29. Apr. Eftersom en Lieutenant i Bendsyssel havde for Landmilitiens Sæssion i Aalborg indgivet et Klagemaal over Hr. Hans Rosenberg i Wadum, og Hr. Johan Budtz i Lundeager, at de havde imod Kongl. Forbud trolovet nogle af de enrøllerede Bønderkarle, hvilke dog ikke havde Sæssionens Consens til at indlade sig i Egteskab; saa blev samme Klagemaal mig af meerbemeldte Sæssions Deputerede tilskiftet, med skriftlig Begiering, at jeg vilde sætte benævnte Præster for sliq Driftighed til Rette.

D. 5. Mai. Vaar jeg atter den største Deel af Formiddagen med Dnis Præpositis i Convent-Stuen, og saasom M. Sixtus Aspach havde (meo instinctu) nogle Maaneder forhen skrevet dennem til om en sundum her i Stiftet til Geistlige Enfers Underholdning at oprette, og de fleste iblandt Præsteskabet havde til dette Landemode indgivet deres skriftlige Resolutioner og Erbydelsler, hvor meget enhver af dennem vilde enten aarligen, eller een Gang for alle, hertil contribuere, saa delibererede Vi nu med hinanden fuldkommelig om dette nyttige Værks Fremgang.

D. 12. Mai. M. Daniel Friedenreich consulerede mig per literas in casu quodam matrimoniali, som vaar denne: En Karl i hans Sogn havde agtet at indlade sig i Egteskab med et Dwindfolk, som vaar 2 Gange af ham besøvet. Men efterat de havde ladet sig af Præsten trolove, og der vaar bleven udlyst for dem af Prædikestolen, kom en anden Mand af Sognet, og gjorde Forbud paa deres Bryllup, som allerede var berammer; af Marsag at hans Datter vaar ogsaa af samme Karl under Egteskabs Løfte, for nogle Maaneder siden (efter deres Foregivende), bleven besøvet. Jeg giver her paa dette Svar: At dette deres Forbud kan, naar Lovens klare Ord p. 504. retteligen observeris, slet intet gielde, men den Trolovelse,

*) Af jævnlig forekommende Tilfælde, som omtales i P.s Dagbøger, sees det paa den Tid at have været sædvanligt, at Studenter, naar gamle og mindre duelige, der ikke kunde opnaae Præstekald, søgte og ansattes som Degne.

som forhen er skeet imellem de to andre, faaer vel at staae fast, og ved Hgteskab fuldbyrdes.

D. 13. Mai. Tilskiffedes mig fra Præsidenten, Borgemeistere og Raad i Bergen Copie af en Kongl. Bevilling for 40 af deres Byes Matroser, som vaare af Tyrkiske Sørovere fangne og i Slaverie henbragt, at der maatte for alle Kirkedøre her i Riget, saavel i Kiøbstæderne som paa Landet, udsættes Bækken til en Collects Indsamling for deres rançon. Og vaar derfor velbemeldte Magistratus Bergensis begierendes, at jeg vilde ved Recommendation til Præsteskabet være samme fattige Folk behjælpelig, til nogen kiendelig Collect at erlange.

— Antog jeg i mit Huus en Studiosum, navnlig Hans Christian Tidemann, at bruge ham, som en Copiist, til adskillige mine Manuscripta at reenskrive; efterdi Amanuensis meus ordinarius ikke kunde overkomme, at skrive det alt.

D. 16. Mai. Udskiffede jeg til alle Stiftets Præpositos Gienparter af den nyligen hos os oprettede Enkeskæses fundatz, at enhver af dem maatte lade den til sine Herreds-Præster omkring gaae, paa det de samtligen deres Tilskuds Tilbud med egne Hænder derpaa kunde tegne, og sig til samme Fundæses urykkelige Holdelse obligere.

D. 29. Mai. Der det i Odense ringede første Gang til Høimesse, døde ibidem Jacob Gottfried Becher, fordem Raadmand og Apotheker der i Staden, hvilke Bestillinger han dog længe siden havde qvitteret, og vaar nu i sit 70de Alders Aar.

D. 31. Mai. Begav Rex Daniæ, tilligemed det Kongl. Herfskab sig fra Kiøbenhavn til Frederichsborg, hvor Hans Majestæt siden, ob æstivam loci amœnitatem, nogen Tid hen holdte Hof.

D. 13. Jun. M. Sirtus Aspach consulerede mig om nogle ved vores nye Stifts-Enke-Cassæs Oprettelse foresaldende qvæstioner, besynderlig de Enker angaaende, hvis Mænd havde vel skriftligen forpligtet sig til, deres Contingent aarligen at contribuere, men vaare dog nu allerede, inden Erlæggelsens første Termin, ved Døden afgangne.

D. 14. Jun. Cancelliraad Niels Benzon af Havnø besøgte mig om Eftermiddagen, og forblev tilbøds hos os om

Afstenen. Han havde en skøn cognitionem librorum, og holdte det for sin største plaisir, om lærde Sager at tale.

D. 17. Jun. Havde Brev af 11. Juni fra Ober=Secreterer Wibe angaaende et Almis=Skolehuus her i Aalborg, som Hs. Maj. er betænkt paa at lade indrette, hvorfor man om nogle særdeles Puncter i samme Huses Indretning forlangte min Betænkning. — Jeg fik ogsaa Skrivelse fra Biskoppen i Fyen Dr. Müller, som vaar flux over 3 Uger gammel, hvormed fulgte et Kongl. Benaadningsbrev for Nykiobings Skole i Falster, nemlig at der maatte til dens faldefærdige Bygninges Reparation, en collect indsamles, ved Bæffens Udsættelse for Kirke=Dørrene. Dette Tryglerie han mig til Befordring recommenderede.

D. 28. Jun. Capellanen paa Skagen Hr. Ernst Ramel vaar hos mig med megen Beklagelse over sine Vilkaars Ringhed; havde derfor opsat en Supplique til Kongen om Forfremmelse til et bedre Sted. Han kunde, svarede jeg, oversende den til Cancelliet; thi om den intet gavne, saa kunde den dog ikke skade. Men jeg undskyldte mig for, at skrive paa den, saasom jeg befrygtede at Kongen, som i allernaadigst reflexion til mine Forfkrivninger, nyligen havde befordret tvende andre Supplicanter til Præstefald, skulde tage det ilde op, om jeg misbrugte Hans Majestæts Raade, med at recommendere saasnart igien den Tredie.

D. 30. Jun. Fra Mag. Poul Henningius paa Skagen bekom jeg nogle Documenter og literarum vetustarum autographa, som vare fundne paa Aalborg, af hvilke jeg samlede temmelig Kundskab om Nobili quodam Dano, Friderico Ranzovio, hvis Berømmelse Jens Lauritsen Wolff in Calendario suo Ecclesiastico=Politico p. 603. haver antegnet.

D. 3. Jul. Non sine summa indignatione relationem nonneminis audi de insulso et sordido quodam Studioso, qui Nosodochiani sacrarii suggestum temulentus hodie conscenderat.

D. 4. Jul. Antom til Kiøbenhavn fra Bestindien og Guinea det Kongl. Danske Compagnies Skib Fridericus Quartus, førendes med sig en skøn og kostbar Ladning.

D. 14. Jul. Sildig om Aftenen ankom til Aalborg Hr. Christian Dithlev Greve af Reventlau, Ridder af Elephanten, og General, som paa Kongens Vegne (efterdi Hans Majestæt havde i disse Dage været noget upasselig) vaar udstiftet i Provindserne, at holde Monstring med Landmilitien. (Følgende Dag holdt han Monstringen ved Finstrup Bro over Rosenauers Regiment, den Viborgske Bataillon, og flere Tropper; og reiste bort igien den 16. Jul.)

D. 15. Jul. Den navnkundige og lærde Bondes Peder Dyrskjottes Son, Steen Dyrskjotte, (som saa Uger tilforn vaar bleven trolovet til sin Fæstemø, og skulde snarlig havt Bryllup,) druknede udi en Aa i Bendsyssel, da det høie Banded tog hannem med Bognen bort.

D. 19. Jul. Den fattige Præste=Enke af Helligsee vaar hos mig med megen Klage over Præsten ibidem Hr. Jacob, som modvilligen forholder hende sin Pension. Ja han er i det ene som i det andet. Jeg lod hende derfor faae tilbage med sig en skriftlig og haard admonition til hannem.

D. 24. Jul. [Begyndte B. sin Visitation i Vester=Hals s i n g Kirke, hvor han strax fandt Anledning til, ved Nogle af Menighedens, paa det sædvanlige Spørgsmaal af Biskoppen, forebragte Klagemaal over Sognepræsten M. Habacuchs jævnlige Forsømmelse i sine Kaldspligter, at give ham en streng og alvorlig Paamindelse i Menighedens Overyarelse. — Ikke desto mindre tog han sit Middagsmaaltid hos Præsten, i Selskab med Regimentskriver Ulsø, hvis to Sønner, hver for sig, modtog Biskoppen i Præstegaarden med en latin sk Dration. — Næste Dag i Hals Kirke fandt han hos Menigheden „miseram rerum divinarum notitiam“, og gav atter Bedkommende „i en skarp Straffetale“ den fornødne Advarsel. I begge disse Kirker udeblev de unge Soldater af Landmilitien; B. klagede for deres Officer i Hals, og baade Soldaterne og deres Corporal bleve straffede].

D. 26. Jul. Der Solen gik op om Morgenens, saae man omkring hende en Bue, og oven paa samme Bue et phænomemon ligesom en halv Maane, med sine Horn eller Spidse

opvænt. Hvilket varede en halv Time, indtil den igien af tykke Regnskyer blev skiult.

D. 27. Jul. Formedelst den oversflodige Regn, som paa nogle Ugers Tid vaar falden, men havde de to sidste Nætter været meest overvældig, vorede Vandet udi alle Aaer og Bække i Benschsel saa høit, at det gik op over alle høsliggende Enge, samt andre side Pladse. Hvorudover mange 100 Høstakke sled slet bort, foruden dem, som i de forrige Dage af den megen Bæde vaare blevne forraadnede.

D. 28. Jul. Døde i Roeskilde, efter en meget langvarig Svaghed, Hr. Henning Meyercrone, Ridder, Kongl. Majestats Geheime- og Stats-Raad, samt Stiftbefalingsmand over Aalborg Stift.

D. 29. Jul. I Sæby holdt B. sin Catechisation i Kirken fra Kl. 6—9. Derefter tilfoies: „Saa gik jeg ind i Skolen, hvor jeg med examine styli & artium moren 6 Timer henbragte. Disciplene vaare vel ikke ret mange; men til min synderlige Fornøielse med lovværdig og frugtbringende Flid (under Rector N. Muus) meget vel oplærte.“

D. 1. Aug. Efter Bistatsen besøgte jeg Commandanten i Fladstrand's Skandsø, Oberstlieutenant Claudi, som førte mig omkring paa Taarnet, og paa Boldene, saavel som og i de andre Skandsens Bærelser, og lod han, der vi drak Kongens Skaal, skyde med et af Kartoverne Dansk Løsen.

(B. skrev 2. Aug. om Aftenen fra Ellinge Præstegaard „et lidet Brev til sin Kiæreste, som ved Degnene til Aalborg blev bortsendt“.

D. 5. Aug. I Skagen: „Sacris in ecclesia finitis, Scholam oppidanam ingressus rei literariæ statum exploravi, paucosque, vix prima Latinitatis elementa edoctos, in ludo isto inveni discipulos.“

D. 10. Aug. Fra Taarnby Præstegaard, hvor B. blev opholdt til Kl. 5 Esterm. fortsatte han „med stor Umagssomhed“ sin Reise til Skallerup. „Thi som Vandet udi en stor Aa, hvilken vi skulde over, vaar voret saa høit, at det kunde næsten gaae op til Ryggen af Hestene, lod jeg mig, samt mit Tøi og Følgeskab, paa en liden Fiskerbaad oversætte; men de

tomme Bogne lod jeg fiøre igiennem Aaen, i hvorvel dette vaar faare doveligt. Ja den bageste Bogn, som vaar lettest, kom omkuld i Bandet, og Kiørespenden vaar nær om en Hals, men blev dog, laus Deo! reddet. Efter denne Færd kom jeg til meerbemeldte Skallerup Præstegaard om Aftenen sildig, i en vældig Regn.†]

D. 14. Aug. Gik min Tour videre til Børlum Kirke, hvor jeg hørte igien af Hr. Gunde den samme Prædiken, som tilforn i Weyby. Af parochiæ hujus Catechumenis vaar neppe trediedelen tilstede, og de samme (si paucissimos excepero,) udi deres Christendom nogle elendige Stymper. Og saasom jeg ellers forhen havde spurgt baade Lærerens og Menighedens her paa Stedet deres uskikkelige Bæsen, saa sluttede jeg min Visitation med en skarp Tale til dem, men lod fornemmelig bemeldte Hr. Gunde publicè høre det han nødig vilde.

D. 17. Aug. Provsten Hr. Jacob Ottesen i Ingstrup refererede mig en grov og misdædift Gierning, af hans Sæde-Degn Hans Lavritsen nylig begangen. Hvorfore jeg hannem strax fra Embedet suspendede.

D. 19. Aug. Jeg havde vel berammet, at visitere die secutura i tvende af Mag. Henrich Stampes Annex-Kirker. Men der jeg sub vesperam ankom til Aaby, sagde man mig, at det vaar umueligt, uden yderste Livsfare, nu at komme frem imellem Biersted og Hammer, men man maatte frygte, at sætte ved Bangs Bro, eller i Sulsted Moradsfer, Heste og Bogn ja Livet til, saa affærdigede jeg et ridende Bud til bemeldte M. Henrich, og lod ham vide, at de denne Gang ikke kunde vente min Ankomst. *)

(D. 29. Aug. Kgl. Confirm. paa Præste-Enketskassen.)

D. 30. Aug. Fra Provsten paa Thyholm Hr. Peder Nielsen havde jeg Bud og Tidende om den vanartige Mands Hr. Jacob Skives Fremturenhed i sit forargelige og onde Levnet med sin Hustru, som for dets Aarsags Skyld, vaar nu atter

*) Den 20. Aug. kom B. hjem til Aalborg, og havde paa denne Reise visiteret i 37 Kirker og et Par Kiøbstads-Skoler. I 17 Menigheder har han anmærket sin Tilfredshed med den overhorte Ungdom; i 13 Kirker fandt han sig meer eller mindre misfernoiet.

igien draget bort fra hannem, og havde skrevet Provsten et faare ynkeligt Brev til, hvori hun sig over Mandens tyranniske Medfart erbarmelig beklagede. Bemeldte Dom. Præpositus vilde derfor vide min Billie og Resolution, hvad her nu videre skulde anfanges med denne forhærdede delinquent.

[Den 1 Oct. lod B., efterat der ved Underretten var optaget Forhør over bemldte Jac. Skives ende Levnet, ham indstævne for næste Landemode, „til at lide Dom efter sine Gierningers Fortieneste“. Jvf. 19. Oct. 1707, 7. og 21. Nov. 1708, hvoraf sees, at endnu paa den Tid var ingen ny Præst udnævnt i Skives Sted].

D. 15. Sept. De Mænd af Gaaser i Hals Sogn gav Klagemaal ind til mig over Matthias Juul, som vilde tage fra dem deres Skoleholder, og lade ham, ved forestaaende Landmilitiens Sessjon, iblandt Soldaternes Tal enrøllere, af Aarsag at han vaar fød paa Hospitalets Stavn; da han dog (efter deres Foregivende) vaar i sin Ungdom, for mange Aar siden kommen derfra.

D. 26. Sept. Blev M. Habacuch af Vester = Haslinge ved Land = Militiens Sessjon her i Aalborg tilfunden at betale til Hospitalet 30 Rdlrs Mulct, fordi han havde imod en Kgl. Forordning af 19. Febr. 1701 fordristet sig til, at meddele en fremmed Tjenestekarl i sit Sogn skriftlig Pas og Skudsmaal, i hvor vel han ikke først havde fra Stedens Proprietario erlangt nogen Afsted. Dette conclusum blev mig fra Sessjonens Deputerede tilskikket, at jeg derefter vilde, paa de Fattiges Begne, indkræve bemeldte Mulct hos den Skyldige.

D. 5. Oct. Misella, qvam oculis alienis exposuisti, schedulâ tuam equidem prodidisti inscitiam, Vir tua opinione scientissime, cujus tamen hic nolo exprimere nomen; qvândoqvîdem ego lubentius tuæ, qvam tu meæ, existimationi parco.

D. 9. Oct. Blev Peter Kahlstoft, Capitain ved Kongl. Maj.s Fodgarde, uhykkeligen ihjelskuffen i Kiøbenhavn af Capitain Pless, efter nogen imellem dem foresalden Ordverling.

D. 13. Oct. Om Aftenen Kl. 7½ døde i Benhysfel Bæder Lauritsen Dyrskøtt an. ætal. 78. Havde i fordum Tid længe været Skriver og Foged hos Adel og Amtsbetiente,

indtil an. 1675, men vaar siden en Selveier Bonde, indtil sin Dødsdag, og ellers i sin Stand et rart Exempel, formedelst den skionne Videnskab, hvilken han havde de Genealogiis Principum et Nobilium per totam Europam, item in Historiis et Antiquitatibus tam exteris, quam patriæ; saasom han havde i samme Materier med forunderlig Bindsskibelighed saare meget samlet og sammenskrevet. Og efterdi hans Hørelse var hannem i mangfoldige Aar, usque ad diem obitus plat berøvet, saa havde han imidlertid sin eneste og daglig Fornøielse i continuerlig Læsen og Skriven, samt jævnlig og skriftlig Correspondents med dem, der ogsaa vaare af samme scientiis Liebhaveere.

D. 19. Oct. [B. indsendte til Cancelliet sin Beretning over Sognepræsten Hr. Jac. Skive i Helligsø, og androg paa hans Affattelse; dog med Tillæg, at Kaldets Bortgivelse til en anden maatte beroe, indtil man saae, om han vilde indstævne Provsterettens Dom til Høieste Ret. D. 14. Dec. meldte han Cancelliet, at Hr. Jacob, saavidt man kunde formærke, ikke vilde indstævne sin Sag til Høiesteret].

D. 20. Oct. Havde jeg om Formiddagen for mig i min Stue indkaldt det Par Folk, om hvilke Mag. Keenberg havde talt med mig, nemlig Frederich Bodemester og hans Kone, for at tentére deres reconciliationem mutuam, om mueligt vaar. Men enddog jeg holdt det et Par Timer med dem, saa blev dog min Umage forgieves. Manden vaar skikkelig nok, med al feielig og kiærlig Umgieengelses Tilbud; men Konen anstilte sig ganske underlig, med allehaande desperat Tale. — — — Og alt hvis man derimod, enten af Guds Ord, eller af den sunde Fornuft, foreholdte hende, kunde ei forandre hendes urolige Sind og daarlige Mundheld.

D. 21. Oct. Eftersom mig vaar sagt, at Rector Scholæ Sæbuensis, M. Niels Muus, med umaadelig Strengthed ilde medhandlede sine Disciple, saa at nogen, for samme Aarsags Skyld, skulde nyligen have taget deres Børn der fra Skolen saa gav jeg hannem en skriftlig og alvorlig reprimande, med Formaning, at han heller med Læmsældighed, end med Haardhed skulde maneducére Discipleene, og med Disciplinens Dvælsel, naar den endelig giordes fornøden, fare i Mag.

D. 26. Oct. Blev paa Ridebanen ved Kiøbenhavns Slot en artig Dyrekamp anstillet imellem en grim Tyr og nogle bidste Hunde, item imellem en Biørn og en Hest. Denne Lyfsthighed anstilledes Prinds Carl til Ære paa hans Fødselsdag.

D. 10. Nov. Saasom Johannes Friedenreich, boende i Kietterup Sogn, androg for mig, at han og hans Hustru, formedelst nogen Misforstand imellem hans Broder M. Daniel og dem, ikke enten kunde eller vilde gaae til Guds Bord hos hansen, og agtede derfor at søge Kongl. Bevilling paa, at lade sig betiene af hvilken Præst dennem lystede; saa gav jeg bente M. Daniel scripto at forstaae den Mishag, hvilken jeg billigen havde i denne deres simultet, og formanede ham til det, hvorved deres fælleds honneur og Fredelighed kunde conserveres.

D. 12 Nov. Sognepræsten i Ellishøi, i Viborg Stift, Hr. Frederich Bloch, havde for 3 Dage siden voldelig og mordt viis udi Julstrup Præstegaard overfaldet en af Scholanostræ Collegis Eiler Wæssel.

D. 16. Nov. [Den Kongl. Confessionarius, Doctor P. Jespersen havde anmodet Biskop B. at meddele Hospitalspræsten i Aalborg Hr. Frants Arctander, der paa Grund af sine flette og trykkende Kaar (hvorom et og andet forekommer andensteds i Dagbøgerne) søgte Kongen om Befordring til et bedre Kald, sin anbefaling.

J sit Svar af 16. Nov. til Dr. Jespersen yttre B. følgende:

[„Af Eders Høiarværdigheds meget ærede og gunstige Missive, mig
 „forleden Dag tilbragt, seer jeg den Affection og Godhed, hvilken
 „Eders Høiarvd. haver endnu som tilforn for den fattige Hr. Frands
 „Arctander, hvis Nød gaær mig, det Gud skal kiende, ikke mindre
 „til Hierte. Men at Kaldets Ringhed stulde fernemmelig være
 „Aarsag til saadan hans flette Tilstand, troer jeg ikke, saasom han
 „kan dog have med Visse og Accidentier, henved 200 Rdlr. til
 „Indkomst om Aaret, foruden hvis han sig ved Kirketienesternes For-
 „retning paa de andre Præsters Vegne, iblandt kan fortjene, saa at
 „mange Præster paa Landet har, naar deres Avlings Omkostning
 „ved mange Daglønneres Underholdning fradrages, ikke nær saa me-
 „get at leve af. Dette giver jeg dog Waagt, at naar en Mand
 „har sat sig i Gield og Bidtøstighed, og ikke lært paa en retraadig
 „Maade at menagere, saa skal bemeldte Indkomst, om den vaar end
 „flur mere, vix et ne vix quidem til Udgifterne kunde forslaa;

„særdeles her i Byen, hver Tøringen er, fremfer andre Stæder i
 „Riget (naar Kiøbenhavn allene undtages) temmelig dyr. Havde
 „derfore den gode Hr. Frands af Begyndelsen adlydt baade mit og
 „andres velmeenende Raad, i at fatte, ved en regulier Forsigtighed
 „i alt sit Væsen, sine mesüres noget anderledes og bedre, saa kunde
 „han nok ligesaa vel som andre hans Formænd, ved Hospitals-Kal-
 „det have subsisteret. Men, som han ikke allene kom hid til
 „steden med giæld, men endog siden, ved mange unyttige divertisse-
 „mens, har alt for meget elsket compagnie, item (quod malorum
 „est maximum) ikke saae sig ret vel fore, der han ved Giftermaal
 „vilde forandre sig, eller opsoegde sig den Medhielv, som ved hendes
 „fernuftig Huusraadighed og Vindfibelighed kunde have stræbt og
 „sat Børge med hannem &c. saa ere hans Vilkaar derved blevene jo
 „meer og meer erbarmelige,“ — — „Imidlertid er han saa hellig
 „at beklage, som neppe nogen Præstemand i Landet, formedelst den
 „meget slette Tilstand og store Betryk, hvilken han er geraaden udi.
 „Thi al hans Kalds Indkomst, som han til visse terminer skulde
 „oppebære, lader hans Creditorer (hvilke ere mange) giøre sig, ved
 „Beslag og Forbud, Indførsel udi, længe førend Tiden, da den er
 „forkalden. Og naar der saaledes intet til hans egen, samt Hu-
 „strues og Barns Ophold er for hannem tilbage, saa maa de immer-
 „fort borge i Byen alt hvis de til Føden behøver, og ofte, naar de
 „ikke saa lige kan have credit (thi den er moren reen ude) kum-
 „merlig crepere. Nu er det derfor med den arme Mand kommen
 „saa vidt o. s. v.]

D. 17. Nov. Hiemkom til Kiøbenhavn Geheimeraad Hr. Thomas Balthasar von Jessen, som havde nogen Tid været udi Regis nostri Wrende hos Kong Augustus, Churfyrste i Sachsen.

D. 27. Nov. Ved 9 Slet om Aftenen lod sig over Kiøbenhavn og deromkring, igien tilsyne det Nord-Vys, som de den forrige Vinter ibidem havde seet. Det skød sine Straaler fra sig, ligesom nogle Vindstapper og Bielker, og derpaa omsider forsvandt.

D. 28. Nov. Ankom til mig Kongl Maj's Brev og Befaling, om en Collects Indsamling til den Lutherste Kirkes Opbyggelse i den Chur-Pfalziske Stad Mannheim. Brevet dat. Hafniæ d. 18. Nov.

D. 3. Dec. Skrev jeg til Landsdommer Bartholin og Landsdommer Hans Lange, recommenderendis dennem det Bedste og saavidt Ret og Billighed kunde tillade, en Sag, hvilken

Provsten i Hillerslev Herred Hr. Peder Koalsen havde til forestaaende Landsting indstævnet imod hans Sognefolk, som havde vægret sig ved, at yde ham sin Tiende paa Kierven.

D. 9. Dec. [Forflarede B. ved en Ordination Actor VIII. 39.]

D. 10. Dec. Til en af mine Kyndinger i Thy opstiftede jeg en Opsigelse til Justitsraad Helverskov paa 2000 Rdlr. Capital, som han til Aalborg Hospital, samt nogle Kirker vaarskyldig, med Ordre, at lade den samme med forderligst for hansen forkynde. Thi saasom jeg fornam, at Godsset, hvilket han havde sat os til Underpant, blev daglig ved ond Medfart forringet, saa agtede jeg det ikke raadeligt, at lade Capitalen længer hos ham blive staaende.

D. 23. Dec. [Bevilgede Kongen ved et til Biskoppen i Thyen udgaaet Rescript, at de Tydske som boede eller opholdt sig i Odense, maatte betienes med en Ugeprædiken i det Tydske Sprog i St. Hans Kirke, af Sognepræsten Hr. Iver Lagesen, under fornødne Betingelser, i Henseende til Tiden, Præsternes og Kirkebetienternes Rettigheder, m. m. Den første tydske Guds-tieneste blev holdt i denne Kirke den 15 Febr. da Biskoppen Dr. C. R. Müller første Gang prædikede].

D. 26. Dec. Doctor Strömberg', som besøgte mig om Eftermiddagen, refererede mig, hvad Fremgang det hidindtil har faaet med det Saltværk, som hans Fætter Dr. Franchenau, og Dr. Johan Peter Bister, haver begyndt at indrette paa Læssøe.

D. 28. Dec. Døde i Boddum Bispegaard i Thy Frue Helvig Rosenkrantz, Baron Hr. Oluf Rosenkrantz's Datter, og afd. Etatsraad Holger Lotts Enke, som i mangfoldige Aar havde været fra hendes Fornuft.

1708.

D. 7. Jan. Saasom Amtsforvalteren i Thisted havde giort Erindring til mig om Provsti-Genanten af Kirkerne paa Morsee, for anno 1706, hvilken endnu stod ubetalt, saa fremskikkede jeg til Amtstuen ibidem Specification paa de Kirker, som nogenledes kunde formaae, samme Afgift at tilsvare, at man den hos Kirkeværgerne vilde indfordre.

D. 10 Jan. Nogen fortrædelig Handel havde jeg, for med elst et Slagsmaal, som havde præteritå vesperå været paa Gaden imellem Skoles-Personerne og Baadsfolket. Hiine klagede sig at være af disse overfaldne; saasom og en skikkelig Person af Rectoris Lectie var i Hovedet forhugget og ilde blesseret. Contraparten derimod vilde indvende al Skylden paa Skolen.

D. 16. Jan. Ankom til Kiøbenhavn Hertugen af Würtemberg Carolus Rudolphus, Regis nostri General til Hest over de Kongl. Danske Auxiliar-Tropper i Brabant, for at give Hans Maj. rapport om samme Troppers Tilstand.

D. 23. Jan. Blev afg. Geheimeraad og General-Procureur Hr. Niels Benzons Liig udi Tydsk Kirke i Kiøbenhavn om Astenen begravet, nemlig (efter hans egen Anordning) uden nogen Parentation eller anden soleannitet, og alleneeste ved Mulds Paakastelse af Præsten.

(Statsraad Joh. Worm, som i nogle Aar havde været Vice-Generalprocureur, beskikkedes af Kongen til Gen.-Procureur i Benzons Sted).

D. 25. Jan. Ankom til Kiøbenhavn tvende fornemme Deputerede fra det Holsteinske Prælat- Ridder- og Adelskab, deres Tary og Anliggende for Hs. Kongl. Maj at andrage.

(De reiste fra Kiøbenhavn d. 7. Febr. efterat have faaet Audiens hos Hs. Maj. Kongen og Svar paa deres Anbringende).

D. 12. Jan. I Naby Sogn i Fyen tildrog sig denne Ulykke, med to ældgamle Dvinder, som vaare i Huse tilsammen, at de komme i Klammeri, og mordisk viis tracterede hinanden saa at den ene, navnlig Karen Lauridsdatter, annos nata 73, blev dræbt paa Stæden, men den anden, som hedde Anne

Gilers, og vaar en Degne = Enke der paa Steden, fik mange Saar*).

D. 15. Febr. Døde paa Tybjerggaard i Siælland, Statsraad Hans Rosenfrank, fordem en af de høie Deputerede ved Kongl. Majestæts finances, der han i langsommelig Tid havde af Podagra og andre Svagheder været valetudinarius.

D. 18. Febr. Indrandt sig ved Hoffet i Kiøbenhavn en fremmed Greve fra Italien, navnlig *Conte de Velo*, for at aflægge hos Kongl. Majestæt af Danmark sin Opvartning.

D. 19. Febr. En Mand af Egholm (ikke langt fra Aalborg) druknede tilligemed sin Dreng paa Fiorden, der de vilde fiøre derfra over Jisen hen til Giøll, og ved deres Uagtsomhed slap ned i en Baage.

— Hoc eodem die druknede og i samme Fiord, noget fra Oland, en Tienestekarl fra Han = Herred, der han fordristede sig til at fiøre over Dybet, hvor Jisen vaar svagest.

D. 20. Febr. Provsten, Mag. Aspach, Borgemeester Reenberg og Mag. Claus Reenberg, besøgte mig samtligent post meridiem, og detegerede, mig et Anslag, som de nogen Tid lang havde havt paa Tapetet: om et Almisse = Skolehuses Indrettelse her i Aalborg.

— Ved Hansted i Thy strandede og forgik et nyt og stort svenskt Skib med Jern, Kobber og Bræder beladt. De fleste af Folkene druknede, men 14 Personer salverede sig til Landet tilligemed Styrmanden, hvilken blev strax af de andre erbarmelig slagen tildøde, fordi han havde, efter deres Formening, været Uarsag til Skibets Forsættelse.

D. 21. Febr. Forsøiede Kong Frederik sig fra Kiøbenhavn hen til Frederiksborg, og vaar samme Tid med i hans Majestæts Hof = Stat og Følge den forhen ommeldte italienske Herre, *Conte de Velo*.

D. 26. Febr. Denne og næstfølgende Dage reviderede jeg Joh. Bunians Hellige Krig, som vaar anno superiore af min kiæreste paa Dansk udsat, og siden til Tryk reenskreven.

*) Hun var selv 78 Aar gammel og blev dømt til Døde og halsbugget ved Bræbe = Trolleborgs Birketing d. 19. April.

[I App. til Februar findes indfert et Brev (af 23. Nov. 1707) fra B.s Fætter, Biskop Jens Bircherød i Christianssand, hvor denne saaledes skildrer den derværende Skoles slette Tilstand, hvorom han havde giort Forestilling til Kongen, som dog blev uden Følger, fordi Con-sistorium i Christianssand vendte Sagen til Rectors Fordeel:

„Hvordan det nu videre vil blive, vil Tiden lære; jeg har giort „mit Embedes Pligt, og andraget det. Efter 15 Aars Rectorat havde „Mag. Tobias nu ikke en Gæste i Mester-Lectie; Alle har forladt „ham, og saaledes er Rectoratet her øde for Skolens slette Tilstand, „enddog Mag. Michael Leigh, som er Lector, er i alle Maader und- „skyldt, fordi han har Ingen at læse for. De som nu ere i Mester- „Lectie ere Sinkere, og kan ikke sætte adjectivum og substantivum „sammen, thi Skolen er bleven stammelig forsømt, og Rector har intet „seet til med de forrige Hørere, og de som har vaaret i hans egen „Lectie, kan ikke vel forstaae ham, derfor kommer der ingen fornemme „Folks Børn i Skolen, og alle de som der nu ere i Skolen er Tig- „gerdreng, som tages nøgne af Gaden, undtagen Gen. I mangfol- „dige Aar kan denne Skole ei sættes i tilbørlig Tilstand, og i 10 „Aar kan herfra ingen blive dygtig at deponere, da dog denne Skole „haver floreret brav i forrige Rectors Mag. Anders Schæens Tid.“]

D. 6. Marts. Giorde Kong Friderich, i Følge af sine høie Betiente, en liden Rejse ud paa Landet, og besaae paa Beien Statsraad „Olve Rømmer s“*) Observatorium Astronomicum, som han et Par Mile fra Kiøbenhavn havde indrettet.

D. 14. Marts. Mag. Claus Keenberg talede med mig om en gammel Mand i hans Menighed, som vaar i verdslige Sysler forstandig nok, men i Guds og sin Saligheds Kundskab saa ganske grov og vankundig, at man i 8 fulde Aar havde suspenderet ham ab usu sacræ cænæ. Jeg lod ham hente hen til os, og erfarede hans stuporem med største commiseration; thi alt hvad han i sin Ungdom havde lært og vidste om de guddommelige Ting, vaar ganske udslettet af hans Hukommelse. Hvorfore her vaar intet ved hannem andet at gjøre, end enten tvinge ham til ny Lærdoms Annæmmelse, eller lade ham, som et pecus, passere.

D. 15. Marts. Indkom fra Degnen i Sindal et billig Klagemaal over hans ubillige Fornærmelse af de kongelige Deputerede ved Land-Militiens Sessjon; i det at de ikke allæneste

*) Den berømte Oluf Rømer. Det hører til de ikke saa Særligheder i B.s Skrivebrug, at han, i Stedet for Olve eller Oluf, skriver Olve; hvilket ellers ikke her i Bogen er fulgt.

havde for nogle Aar siden lagt og incorporeret hans Degnebolig i Soldater-Lægdet (dog, denne abus vaar end flere Steder begaaet), men havde endog nyligen constitueret ham til Lægdsmænd for Lægdet. *)

D. 21. Marts. Paa Kiøbenhavns Slot havde Kongen, og de andre Spectatores, en artig Fornøielse, da hans Kongl. Høihed, den unge Prinds Christian, præsenterede i fuld Mundering sit Grenadeer-Compagnie, som af Stadens fornemme Mænds Sønnen (hvilke sig med hans Kongl. Høihed i Alder og statur nogenledes kunde passe) vaar indrettet, og lod det saaledes af hans Majestæt sin Hr. Fader mønstre.

D. 23. Marts. I Skjerpinge i Viborg Stift tildrog sig denne Ulykke, at en Tambour gik op til Skabet i Baabenshuset, hvor Land-Militiens Gevær vaar i Forvaring, slog Skabsdøren op med en Dre, tog en Bøsse ud, og med den skød sig selv ihjel paa Kirkegaarden.

D. 27. Marts. Velb. Preben Brahe til Hvedholm og Engelsholm, født paa Hagenstov 1627 den 18. Jun., døde, efter faa Dages Svaghed, paa bemeldte sin Gaard Engelsholm i hans Alders 81de Aar.

D. 7. April. Paa den gammel Holm i Kiøbenhavn udløb om Formiddagen af Bankestoffen i Vandet et nybyggt kongeligt Orlogsskib, som blev kaldet Færøe.

D. 13. Apr. Udgif Hølniæ et kongelig trykt Forbud, at ingen af hans Majestæts Undersaatter maa sende eller lade komme Breve med den Svenske Post, som passerer igiennem Danmark, og Fyrstendømmene Slesvig og Holsten, til og fra Hamborg.

D. 14. Apr. Antom til Hoffet i Kiøbenhavn Hr. Friderich Gerstorff, Kongl. General-Major ved hine, udi Keiserens Tieneste staaende Danske Tropper, for at gjøre vores Konge underdanigst Beretning om samme Troppers Tilstand.

D. 17. Apr. Mønstrede Rex Daniæ uden for Kiøbenhavn, Kronprindsens, saavelsom og Prindsen af Høssen-Cassel, deres Regimenter, da Hs. Kongel. Høihed, anno ætatis suæ

*) Ved „Land-Militiens Session“ i Aalborg den 26. Apr. fik Biskop B. „denne anomalie remedieret,“ og Degnens Navn blev af „Lægdsetelen“ udslettet.

nono, selv præsenterede for Kongen bemeldte sit Regiment med Biquen i Haanden.

D. 19. Apr. Om Formiddagen blev Kongens Garde til Fods, samt Artillerie-Regimentet, og om Eftermiddagen den kongelige Grenadeer-Garde, udi Hs. Majestæts præsentz, ved Kiøbenhavn mønstret.

D. 22. Apr. [B. beretter, at han efter Aftensang besøgte paa en Times Tid (Capellanen) Hr. Mogens Dyre, og gik med ham hen og besøgte den Gaard som havde været de forrige Aalborgske Biskopper (fra Mag. Jacob Holm, indtil Dr. Mouritz Rønning incl.) deres Residents. „Hvorudover den beholder endnu stedse Bispegaardens Navn, og Gaden, som den ligger udi, kaldes endnu, ligesom i forrige Tider, Bispens Gade.“]

D. 9. Mai. Der Klokken vaar 6 om Aftenen blev min høielskede og høiærede kiære Moder Sille Thomasdatter Risbrich, Sal. Dr. Jacob Bircherods, af Gud allermægtigste, ved en sagte og salig Død bortkaldet udi hendes Fædrene Gaard i Odense, der hun havde fremdraget hendes Levnets Løb i denne syndige Verden i 71 Aar, 2 Uger 1 Dag og 13 Timer. Gud lade hendes Dnske, udi hendes sidste Skrivelse til mig, blive fuldkommet, nemlig at vi maa samles og findes i hans himmelske Riges evigvarende Glæde!

D. 16. Mai. [Ved Kiøbenhavns Universitet creerede Decanus facult. philos. med sædvanlig Solennitet og Cereemonie 32 Magistre. Han havde (hvilket i Dagbøgerne oftere forekommer) en Tid forud ved Skrivelse til B., ligesom formodentlig ogsaa til de andre Biskopper, anmodet ham om at lade forespørge i sit Stift, om ingen Præster vilde tage Graden; med andre Ord, at Biskoppen vilde søge at formaae en og anden dertil; og uden Tvivl ikke uden Hensyn til Indtægten, som Promotionen gav Decanus.]

— [B. ordinerede Hr. Math. Brunov til Øster- og Vester-Asfels paa Mors, og havde til sin Tert Act. Ap. 8, sidste Vers; hvor- efter han tilføiede: „*Atque sic Philippi & Eunuchi historiae homileticam in nomine Domini ad finem perduxi.*“ Han havde saaledes i 6 Aar fortsat sine Ordinationstaler over Texter af det 8de Capitel i Av. Gierninger. Jvf. 22. Febr. 1702, og 9. Dec. 1707.]

D. 17. Mai. Vaar Rex Daniæ paa den skønne Gaard Balløe i Siælland, hvilken med tilliggende Gods, Hs. Majestæ

havde sig hoc anno, for en stor Summa Penge, tilkiøbs tilforhandlet. Ankom did die præcedente, og reiste derfra igien til Kiøbenhavn die sequente.

— I Boddum i Thy blev en Mand dræbt af sin egen Kone, ved hendes egen Moders, en gammel Kiærlings Hielp og Tilskyndelse, i det de begge vaare om at qvæle hannem, der han laae i sin Seng. Gierningen blev nogen Tid hen dulgt, indtil den unge omsider, af en ond Samvittigheds-Nag, godvilligen gif til Bekjendelse, da den gamle ikke heller negtede det.

D. 18. Mai. Blev afg. Preben Brahes Liig i Nørup Kirke ved Engelsholm med en anseelig og kostbar Begiængelse, efter gammel adelig Viis, til Jorden bestediget.

D. 21. Mai. Reiste jeg*) tidlig om Morgenen fra Viborg, bedede paa et Par Timers Tid i Engsvang, og kom om Aftenen til Sneer, hvor Kromanden lod sig, for hvis jeg hos hannem bekom, saare vel betale.

D. 22. Mai. [Fortsatte B. Reisen fra Sneer (hvortil han den 21. var kommen om Aftenen fra Viborg) til Steensgaard, „et ved Balle liggende Krohuus“, hvor nogle Officerer ved Middagstid „mødte ham med de Tidender, hvilke en Courier fra Kiøbenhavn havde præterito die bragt hid, om Land-Militiens Marsch ud til Sønder-Jylland, som, efter Kongl. ordre, hasteligen skulde skee“. Herfra tog han ad en meget ond og besværlig Wei, til Snoghøi, og lod sig Kl. 7 om Aftenen, med sine Folk og Heste, sætte over til Fyens Land.]

D. 24. Mai. Denne og efterfølgende 17 Dage vaar jeg saasom solitarius habitator domus avitæ. Imidlertid spiste jeg dog ikkun sielden for mig selv allene, men undertiden gif jeg hen til en eller anden af mine Søskende, og undertiden gif nogen af dem ind til mig, at faae Mad.

D. 26. Mai. Underskrev jeg og forseglede paa egne og samtlige Med-Arringers Begne, de Begravelse-Breve, med hvilke vi inviterede fornemme Benner og Kyndinger til vor Sal. Moders tilstundende Liigbegiængelse.

*) Efterat B. den 19 Mai havde anvendt hele Formiddagen paa at examinere „privatim paa hans Kammer“ 9 Disciple af øverste Klasse i Skolen, som Mag. Warde vilde dimittere dette Aar, „in stylo latinitatis“ begav B. sig Kl. 1 om Efterm. paa en Reise til Fyen i Anledning af hans Moders Død.

D. 29. Mai. Efter Aftensang gif jeg hen i St. Knuds Kirke, og lod ved Muurmesteren, samt andre Arbeidsfolk, aabne min Sal. Moders Fædrenegrav, saa og optagne de ved Forraadnelse sønderfaldne Kister; nemlig min Sal. Morfadens Borgemester Thomas Brodersens, min Sal. Mormoders Birgitte Dithes Datters, og deres Sønns Broder Risbrichs. Hvilke trende Salige Menneskers Been jeg omhyggeligen lod opsanke, og dennem allesammen i et recnt Lagen, og i en ny Beentfiste med min egen Haand nedlagde.

D. 31 Mai. [Foregik, „med en høi-anseelig Comital“ den afd. Fru Bircherods Begravelse i St. Knuds Kirke, hvor Stiftsprovst Mag. J. Carstens holdt „en smuk og bevægelig Liigprædiken over Esai. 60 v. 20“. — „Til Aften havde vi paa et tarvelig Maaltid, i Sal. Moders store Stue, tilbords hos os nogle saa af vore Betslægtede og besvogrede Venner, med deres Kiæresten“. Heriblandt „Apothekerne af Odense og Nyborg“.]

D. 2. Jun. Loci Episcopus Dr. Christian Rudolph Müller gav mig in domo mea materna en Bisit paa 3 Timers Tid. Han fortalte mig med veemodige Gebærder adskillige sine „Widervertigheder“, særdeles ved de actiones forenses, i hvilke han var indviklet. Men gid han ikke havde, ved onde Raadsforeres Tilskyndelse forvoldet sig selv en stor Deel deraf.

D. 6. Jun. Havde vi i Odense Tidende fra Kiøbenhavn, at de Sager og Professer, som Episcopus Fionensis Dr. Müller havde paaført sin Formands Efterleverfke og nu i disse Dage for Høiesteret ageredes, de vilde ikke efter hans Tanke og Forhaabning udfalde, men at Dommen vaar i nogen af dennem allerede fældet til hans Misfornøielse. Hendes Venner her paa Stedet havde heraf meget godt; saasom Manden havde dog (efter alles Bekræftelse) beegnet hende utilborligt.

D. 7. Jun. Havde Sognepræsten til Skoldborg Hr. Friderich Langebeck, Bryllup i Thødse paa Mors, med Hr. Diderich Skyttes, loci Pastoris ac Præpositi Datter, Else Skytte.

D. 8. Jun. „Deelte jeg og mine Medarvinger vores Sal. Moders Fordegods imellem os, og sluttede saa vidt, i Herrens Navn og i kiærlig Enighed, vores Skifte“.

[Ved et Besøg i St. Hans og i Graabrødre Kirke, fandt Bircherod „Adskillige gamle Liigstene, hvilke jeg der i forrige Tider havde

„sect, enten slet vertagne, eller og deres inscriptiones veteres udslebne, „og ny Skrift paa dem igien udhuggen. Vanartige maa dog de Ge- „mytter være, som ikke ere pro majorum memoria conservandâ „mere omhyggelige. Vel er det derfor, at jeg før lang Tid har in- „schediasmatis et apographis meis conserveret adskillige Monumenter „her paa Stedet, som ingen nu ellers vidste af at sige.“]

[D. 10. Jun. Hørte B. endnu Freprædiken i St Knuds Kirke, (hvor han ikke fandt et eneste Mandfolk, foruden sig selv i Stolene) og fældede Taarer ved sine Forældres Grav. Efterat have spist til Middag hos sin Søster (gift med Prof. Knud Landorff) forlod han for sidste Gang sit Fædrenehuus og Odense, og i Selskab med en Søsterdatter, Kirstine Rosenvinge, som han efter sin Kones Døds vilde bringe hjem i sit Huus, tiltraadte sin Hjemreise, paa hvilken Biskoppen hele Veien igiennem besøgte Slægt og Venner. Saaledes først i Særsløv Præstegaard, (hvor hans „Broder Hr. Christian“ og dennes Hustru, Else Catharina Bang, „meget vel tracterede ham“); og herfra næste Dag til Fuglevig, hvor B.s Søstersøn, Hr. Jens Rosenvinge var Præst, og til Billesbøl, som Assessor Landorff, Svogerens Broder, eiede. Ved dennes Mellemhandling kom et Mageskifte i Stand imellem B. og hans to Brødre, af endeel af deres ved Lodkastning erholdte Jordegods: da disse afstod ham Mosegaard ved Scirup, og i Stedet fik to Gaarde i Kiellerup m. v. Herfra gik Reisen den 12. Jun. til Middelfart og Enoghøi, hvorhen B.s gode Ven, Mag. Christen Wellejus i Lintrup, var kommen 7 Mile reisende, for selv at hente Biskoppen til sin Præstegaard. Paa Veien gjæstede de hos Præsten i Kirskov, og tog herfra næste Morgen til Lintrup, hvor B. „med al optænkkelig Godhed blev modtagen“. Den 14. fulgte Wellejus sin Gæst paa et Besøg i Ribe, hvor B. besaa Domkirken i Selskab med den bekjendte Lector Peter Terpæger, m. v. Næste Morgen tog han i Lintrup „en meget huld og fryndtlig Afsked fra den gode M. Christen Laurisen, hans Kiæreste og Børn“; og reiste over Folding-Bro og Becke til Randsbøl, hvor der kun var ganske ringe Leilighed i Bondegaarden til pernoctation“, og hvorfra Biskoppen skyndede til Nørup, for at faae Logement i Præstegaarden. „Pastor „loei, Hr. Alexander Jacobsen, undfangede mig venligen, enddog jeg „havde ikke tilforn havt nogen Kundskab med hannem; og spadserede vi „en Times Tid omkring en liden Sø imellem Engelsholm og Nørup*) „indtil en Time efter Solens Nedgang“. Om Morgen den 16. Jun. begav B. sig til Tellinge, „meest for at besee de navnkundige monumenta Runica“, som han sammensignede med D. Worms Tegninger. „Cælaturæ vare nu af Tidens Velde bleve flur mere ukiendelige, end de udi laudatissimi Wormii Tiid havde været“. Efterat have ladet sig overtale til at tage Middagsmaaltid hos Præsten i

*) Jvf. om denne Sø, og Stedets smukke Beslignen, D. Atlas V. S. 990; og om Nørup Kirke, D. Mag. IV. S. 328, og flg.

Jellinge, fortsatte B. Rejsen til Snee, hvor han overnattede, og næste Dag (en Søndag) først hørte en Prædiken af Capellanen, og spiste til Middag i Kroen, „cum Nepte sua“ (som siden ikke mere nævnes) inden han reiste videre. I Engesvang „prenocteredes“, og næste Morgen den 18. Jun. Kl. 9 kom B. til Viborg, hvor han hos Biskop Reichmann blev to Nætter over: „saasom jeg maatte varte efter Forspandsheste, hvilke mig fra Aalborg tilstiftedes.“ Den 20 Jun. om Morgenen Kl. 6 forlod B. Viborg, kom om Aftenen Kl. 9 hjem „til sin Kiereste i Aalborg“, og endte saaledes sin 10 Dages Reise fra Odense.]

D. 20. Jun. Den første Tidende, som mig ved reditum meum mødte, vaar denne: At Thraso ille Røesholmianus, som havde paa nogen Tid lang med sin Uform og Opsættsighed forvoldet mig megen Fortred, og agtede (à nequitiae suæ patronis suffultus), fremdeles at rejse Børster, vaar imod sin egen og deres Forventelse, midt i sin Trodsen og Puffen, af Døden henrevet. *)

D. 21. Jun. Læste jeg, blandt flere Breve og Missiver, et fra Kgl. Maj. af 25 Mai til Stiftsbefalingsmanden, hvis Indhold var: At som Hr. Skives Hustru, Abigael Hennings Datter havde suppliceret til Kongen, om noget af Aalborg Hospitals Midler til hendes Underholdning, efterdi hun, formedelt Mandens Haardhed, ikke kunde være hos hannem, etc. saa skulde vi herom vores Erklæring til Majestæten indgive. [Den 23de indgif til Cancelliet B. s. Erklæring herover, og om Sagens Beskaffenhed imellem denne Præstekone og hendes Mand; „hvilken jeg, (tilføies her) dog længe forhen havde ibidem notificeret; men paa høie Steder syntes man ikke at erindre sig slikt saa længe.“]

D. 22. Jun. Om Aftenen ankom til Aalborg Prinds Carl af Hessen-Cassel, Landgreve Philips af Philipsdal Søn; som nu var Oberst i vor Konges Tjeneste, og næstfølgende

*) Dette er et af de saa Steder i Dagbøgerne (naar vi forbigaae Mag. D. Blørn i Thisted), hvor B. giver sin Uvillie mod en Person Luft i bitre og skærende Udtryk. Ved „Thraso Røesholmianus“ mener Biskoppen en af sine Præster, M. Vilh. Schmidt til Harringe og Stagsholm i Thy (Præstegaarden hedder Røesholm; s. D. Atl. V. S. 467) hvis Dødsfald er anmærket den 11 Jun.; og at han „som en vagus πολυπραγμων havde betient dette Rald i 11 Aar“. (Jvf. om ham S. 269. 270. 486. Han er saaledes dog, uagtet sin Forsæelse i at agte sit Søffendebarn, kleren befordret fra Jeltpræst til Cognepræst).

Dag forføiede sig over til Benschysjel, sin Fæster, Reginam viduam, paa Dronninglund at besøge.

D. 25. Jun. Om Morgenen tidlig tog Enke-Dronningen bort igien fra hendes Gaard Dronninglund, tilligemed Prindsen af Hessen-Cassel, hendes Brodersøn.

— Rogatus ab amico, cur Reginam viduam huc redeuntem coram salutare nollem, tale dedi responsum: Nemini dubium esse potest, quin me severo vultu ægrisque oculis Augusta intueatur, propter obicem Ipsius ac Sectæ suæ Calvinianæ moliminibus à meâ vigilantia positum. Virgiliani enim de Junone versus, parodia tamen aliquâ immutati, hic non ineptè locum inveniunt:

Necdum etiam causæ irarum, sævique dolores
Exciderant animo: manet alta mente repostum,
Iulicium Regis, nocuivque expulsio Mystæ.

D. 29. Jun. Blev i Gram Kirke, saavelksom og i de andre Kirker, som ligger under Schackenborg Grevskab i Hertugdøm Slesvig, holdt, med Prædiken og Sang, Liigbegiængelse over Sal. Fru Sophia Dorothea Grevinde af Schack, som vaar for 3 Maaneder siden ved Døden afgangen.

D. 9. Jul. Indfandt jeg mig om Morgenen in Schola nostra oppidana, for at observere docentium Flittighed. Fjerde Lectie Hører hvilken jeg fornam at være med sit Embedes Forsømmelse til Drif hengiven, gav jeg en skarp reprimande, med remotions Trudsel, om han ikke sit Levnet forandrer.

D. 16. Juli. Ingeburga Jacobæa, quam post horam prandii visitabam, referebat mihi de rixosa quadam urbis domo nonnulla, qua non absque summa indignatione audiebam.

D. 29. Jul. Hr. Niels Grams Søn af Biergeby, Mag. Hans Gram, som ankom hid med et Skiberum fra Kiøbenhavn for at besøge sine Forældre, vaar ante vesperam hos mig, da jeg fandt en stor Fornøielse i hans Samtale, saasom han havde ved ypperlig Studering, overmaade vel anlagt sin Tid. Han førte med sig en Skrivelse til mig fra Prof. Lintrup, som var ved 3 Uger gammelt; thi saalænge havde samme Magister været, formedelst continuellig Modvind paa Vandet.

D. 2. Aug. Indfandt sig hos mig en Veteranus Studiosus Jørgen Hildebrand, og foreviste mig Kongl. Maj. Brev, ved hvilket han vaar d. . . . Jun. sidst afvigt kaldet og beskiftet til Nørhaa Præstefald i Thy.*)

D. 4. Sept. (Paa Visitationsreisen i Boddum Præstegaard.) „Her spiseede med os Capitain Ole Tott og hans Frue. Hun syntes ikke at have stor plaisir i denne Lands-Ørt, som hun vaar henkommen til, og tragtede efter, at komme tilbage til Siælland igien. Vaar ellers en vacker og beleven Dame og førte en fornoelig Discours.“

D. 5. Sept. Imellem Ydby og Herup i Thy bleve de to misdædiffe Dwindfolk, som 16 Uger tilforn (vid. sup. 17. Mai) havde ombragt den Mand i Boddum, efter deres Gjerningers Fortieneste, rettede og lagt paa Steile.

— [B. visiterede i Hvidberg paa Thyholm hos Provsten Hr. Peder Nielsen. Her holdtes Maanedesbededag, og Prædiketienersten forrettede en Student.] „Forsamlingen vaar her gandske tynd, (thi en stor Deel af Almuen vaar henne, for at see de tvende Fangers Henrettelse,) og den Fornøielse, jeg fik i Catechumenorum prosect vaar ikke heller ret stor.“

D. 6. Sept. Saasom min retour til Hassing Herred faldt igiennem Flarup i Ydby Sogn, saae jeg der en Steen med gammel Runeskift paa, af hvilken jeg ei tilforn havde hørt sige. Den staaer opreist ved en Sted, hvor Byens Led tilforn har været; dog sagde Bymændene mig, at den forðum havde staaet paa en Høi i Nærværelsen, og vaar derfra hidført. Jeg bemøiede mig nok, samme inscriptionem runicam at læse; men som de fleeste af characteribus vaare vetustate exesi, og Tiden vilde ei bevilge mig, her længe at forblive, kunde jeg denne Gang af Læsningen ingen ret Samling fatte.

D. 8. Sept. Efter Visitatsen i Suedsted Kirke (om Eftermiddagen) forblev jeg i Præstegaarden til Maaltid og Nattes

*) Det kan bemærkes, at man af dette og flere lignende Tilfælde i Dagbøgerne seer, at Biskoppen paa den Tid, hyerten fra Kongen eller fra Cancelliet, blev meddeelt Underretning om, naar et kongeligt Præstefald var besat; men man overlod det til den kaldede Præst, selv at legitimere sig.

leie, og imidlertid M. Holgers Laboratorium besaae, i hvilket han, pro scientia sua Medicâ, med adskillige destillationer undertiden pleiede at omgaaes. Til Justitsraad Helverskov paa Trup hensikkede jeg min Amanuensem, med alvorlig Erindring om den Capitals uforhalelig Erlæggelse, med hvis Betaling han forleden Snapsting havde slaget mig feil. Men som jeg fik ingen fornøielig Svar, resolverede jeg mig til, at bruge Rettens Middel imod hannem, og opsatte en Stævning, ved hvilken jeg vilde instante hebdomadâ lade ham for Herredstinget indkalde*).

D. 11. Sept. I Hillerslev Præstegaard, hvor jeg tog prandium, blev mig fra Hr. Søren i Senels tilskiftet et paa Pergament skrevet exemplar vetustissimum af den norske Hirdskraa, som af Stilens Forandring synes at være flux ældre, end det som Sal. M. Jens Dolmer haver havt og brugt, der han anno 1666 lod den, cum versione Danica, paa Tryk udgaae. Men det er at beklage, at denne mig tilkommen Codex er baade for og bag mutileret.

D. 12. Sept. I Tommerby Kirke vaar jeg in examine med juniorum responsis nogenledes tilfreds. Dog gav Præsten her, saavel som flere Steder, Klage over Soldaterne, hvilke ei vilde lade sig om Søndagen af Degnen undervises.

[D. 15. Sept. Kom B. hjem til Aalborg fra denne sin sidste Visitationsreise. Om dens Begyndelse og endeel af de tidligst besøgte Menigheder har han (ligesaa lidt som om andre Materier) indført noget i Dagbogen fra den 15. til den 29. August. Fra d. 30. Aug. til d. 14. Sept. besøgte han 26 Kirker. Ved 9 af disse Menigheder yttre han Tilfredshed med Overhørelsens Udfald; ved 5 derimod Misfornøielse; og 12 har han omtalt uden Roes eller Dadel.]

D. 16. Sept. Rector Scholæ, Mag. Ware, og hans Kiæreste, vaar hos os om Eftermiddagen. Hun refererede

*) B. beretter d. 12. Sept., at „medens han i Rierup Præstegaard sad til Bords, kom Just. R. Helverskov didhen udi en ilende Fart; efterat han havde spurgt, at jeg vilde lade ham stævne til Ting; og hængte mig med sin Solicitation saa længe over, indtil jeg maatte love ham sa m e St æ v n e m a a l igjen at fr a s a l d e; da han ved byre Eder forsikrede mig, at ingen Skade skulde tages ved ham; hvorudover jeg gav ordre til min Committerede, at der med processen indtil videre maatte holdes inde.“

allehaande om deres Bæsen i Kiøbenhavn, hvor hun sig paa nogle Ugers Tid havde opholdt, og besynderlig om deres (nu til høieste Grad opstigende) Pragt og Overdaadighed, som ikke andet kan, end geraade omsider til deres ruin og Fordærvelse.

D. 25. Sept. M. Sixtus Aspach vaar hos mig, med en sær proposition, om et Qvindfolk i hans Menighed, som havde længe levet i Letfærdighed, og nu vaar fordærvet af Kræft i Ansigtet. Og saasom han forgieves havde bemøiet sig om, at faae hende af Sognet forviist, og Menigheden havde (efter hans Beretning) en Afsty for at communicere i Kirken med hende, saa vaar det hans Begiering, at hun maatte tilholdes at gaae til Guds Bord inde i Hospitalet (i Aalborg).

D. 27. Sept. Baron Rodstein (Stiftamtmanden i Aalborg) besøgte mig tempore antemeridiano, og viste mig samme Tid et fra Kiøbenhavn tilskrevet Brev, hvori der vaar prolixè meldt om den store Gevinst, som den italienske Greve Grimaldi forskaffede og prospererede vores Konge af de i Norge opfundne Guldminer.

D. 9. Oct. M. Jens Godsen, og M. Holger Schandorph, vaare hos mig, een efter anden, med adskillige Beskyldninger over hinanden, formedelst nogle slemme cavillas, med hvilke utergne beklagede sig ab altero at være læderet.

D. 12. Oct. De tvende Præpositi Morsiani, som formedelst streng Uveir, ikke saa betimelig kunde komme over Sundstederne, som Landemodets Tid udfordrede, indfunde sig nu omsider bag efter, med deres seendragtige Ankomstes lovlige excuse. Den ene af dem, nemlig Hr. Diderich Schytte, vaar først hos mig, med hvis propositioner og rapport, han kunde have at anbringe. Siden blev jeg og af Mag. Meldal i samme dépeches besøgt, og havde han i Særdeleshed om nogle Kirker i hans Herred, samt deres Trang og slette Tilstand, adskilligt at andrage, som jeg invitis auribus maatte anhøre. Derefter vaar han, tilligemed sin Kiereste tilbords hos os ad vesperam.

D. 13. Oct. Havde jeg den hele Formiddag Mag. Hans Gram (som nu stod in procinctu, at reise tilbage til Kiøbenhavn,) igien hos mig, da jeg lod ham see adskillige af mine Manuscriptis, og havde ellers min store Fornøielse udi hans

lærde Samtale. Samme Tid annammede han ogsaa, efter min Begiering, til sig Bunians Hellige Krig, af min Kiæreste paa Danske udsat, og lovede at den skulde blive trykt i Kiøbenhavn, uden nogen vores Bekostning, saasom han nok vidste en Boghandler, der skulde ville paatage sig Impressions-Expenserne.

D. 16. Oct. Om et gammelt, og saare brøstfældig Capel ved Øster Næfvels Kirke paa Mors, havde baade den forrige Præst, Hr. Gravers, saa og iðige Præst Hr. Mads Jacobsen ofte hos mig giort Ansøgning, at det maatte vorde demoleret, efterdi der vaar intet lagt til dets Vedligeholdelse af dennem, der havde i forrige Tider ladet deres Begravelse der underneden indrette, og Kirken kunde ikke formaae denne unyttige Udbygnings Conservation at bekoste. Dog havde jeg altid sliq Forslag improberet, saasom jeg ikke gierne vilde see, at templi structura skulde i min Tid diminueres. Men, som bemeldte Hr. Mads nu atter herom en Memorial til mig indgav, demonstrerendes derudi Kirkens store Brøst og Bygfældighed, til hvis Reparation hendes meget ringe Midler ikke kunde forslaa, saa resolverede jeg nu endelig derpaa saaledes: At man ved Tinglysning maatte erkjendige sig, om ingen af de i Capellet begravne Folks Arvinger eller Udarvinger endnu skulde findes, hvilke vilde bekoste dets Forsærdigelse; og dersom da ingen fandtes, saa maatte man (efter Lovens Anledning artic. 35 pag. 389) nedbryde Capellet, m. m.

D. 16. Oct. Blev den italienske Greve Grimaldi om Aftenen henført, efter Kongl. ordre, i Kiøbenhavns Castel i Arrest.

D. 17. Oct. Til Justitsraad Oluf Krabbe paa Bierre affærdigede jeg en alvorlig Skrivelse af denne Indhold: At, som jeg alt for længe har seet det an med den gamle Stymper, hvilken han vilde obtrudere os, til Fladde Degnekalds Antagelse, men ingen Forbedring hos ham enten kan fornemmes eller forventes, saa maa bemeldte Krabbe, som Kirke-Patron til Stedet, uden videre Forhaling, Menigheden med en anden og dygtigere Degn snarligen forsyne.

D. 20. Oct. Svarede jeg Hr. Jens Iversen i Seierslev paa sit sidste Brev: at dersom de Forældre der i Sognet, hvis lidet Barn vaar bleven druknet paa Marken, ere saa extremt pauperes, som han foregiver, saa faaer det ved deres publique

absolution at forblive; thi Mulet kan ikke vel estes af den, der slet intet har.

D. 21. Oct. Fra Kl. 12, til vi ginge i Aftensang, vaar jeg paa Slottet hos Amtsforvalteren, hvor jeg fandt for mig Forvalteren af Læssøe Monsr. Falenham, som fortalte os omstændelig Beskaffenheden med det nye Saltværk, hvilket Dr. Bister, og hans Medinteressent Frankenau havde paa bemeldte ins i Læssøe for nogen Tid siden indrettet. De machinarum Befrielse, hvilke man hertil bruger, vaar fornøielig at anhøre. Store Penge, sagde han, haver de allerede her paa anvendt; men hvad profit de ville faae deraf igien, skal Tiden lære.

D. 22. Oct. Efterat man havde i fremfarne Dage undertiden (dog ikke jævnlig) havt Nattefrost, nærmede sig Vinteren nu til vores Land med asperiore frigoris rigore, samt mægtig megen Sne, hvilken faldt hoc et sequente die, mange Steder i Jylland saa tyk, at man neppe kunde komme frem paa Beiene. [Allerede d. 9. Oct. „fros det om Natterne temmelig haardt, her og der med Is paa Bandene.“ Et Par Bønder som den 25. Oct. kom ind til Biskoppen, klagede høiligen over den tidlige og haarde Vinter, som ganske hindrede dem fra at komme i Jorden med Blougen. Endnu d. 30. Oct. skriver B. „Ingens nivis copia, per totam noctem et maximam diei partem decidens, plateas nostras ac vias implevit.“ D. 31. Oct. derimod medførte fugtig Lø og Opflag].

D. 23. Oct. Opsatte Stiftsbefalingsmanden og jeg vores underdanigst Bespørgelses-Memorial til Kongen om Hr. Jens Tegind paa Morsøe, hans Forlangende, at faae (efter den af ham forhvervede Kongl. Bevilling,) sin iboende Præstegaards Bygning tilkiøbs: nemlig om samme Kongl. Tilladelses Bogstav skulde saaledes være at forstaae, at vi maatte, imod en stikkelig Penge-discretions Erlæggelse til nogen trængende Kirke der paa Landet, skøde og sælge ham samme sin Præstegaard, eller om han skulde være forbunden, at tilforhandle sig den af Christianshavns Børnehuses Directeurer. Denne vores Memorial vi næstfølgende Dag til det Kongl. Danske Cancellie overskikkede.

D. 30. Oct. Med et Skiberum, som kom fra Kiøbenhavn, og havde formedelst Modvind, været 4 fulde Uger under-

veis, bekom jeg Chrysostomi Opera novissimæ editionis, som Hans Riber havde kjøbt mig. Men han havde ikke skaffet mig Baadefiøb.

D. 31. Oct. Til Middag vaar jeg gjæstbøden af Raadmand Mathias Juul, tilligemed Baron Rodsteen, item M. Søfren Ware og Dr. Strömberg, samt deres Kiærester, saa og Apotheker Fridenreich. Apud hoc, laute satis apparatus convivium usque ad horam septimam vespertinam permansimus. Baronen sagde os, hvorledes Borgemeisterne havde i Dag, jussu Regio, vaaren tilligemed ham paa Slottet, for at besee alle Bærelserne, og give derefter Kongen deres underdanigst rapport: nemlig, om dem syntes, at Amtmanden og Amtsforvalteren kunde der begge mageligen residere. Han syntes ikke ret vel hermed at være tilfreds, at her skulde gøres saa megen difficultet med hans Paastaelses og Ansøgnings Bevilling.

D. 31. Oct. Blev i Sundby Kirke i Kiær-Herred en Messing-Lysekronen ophængt, hvilken jeg og min Kiæreste til samme Guds Huus forærede. Den haver tilforn i mange Aar hængt i min Morfaders, og siden i mine Forældres Stue i Odense. Men nu maa den være herefter bemeldte Kirkes ornament.

D. 3. Novbr. Maatte man her i Aalborg høre iblandt Folk adskillig selsom Snak, over det, at der havde i disse 3 sidste Uger været 7 Gange Ildløs udi en Blegmands Huus i Skolegaden, som altid var antændt der, hvor hans Løv og Ildning laae; men ved Mandens forsynlig Narvaagenhed, hver Gang strax bleven dæmpet igien. Hvorudover han selv, og andre flere, vaare i den stadige Tanke, at nogle onde Menneker havde med Forsæt practiseret slikt, for at paasøre hans Huus Ulykke. Vel var det hans Begiering, at der maatte skee Bøn af Prædikestolen om saadanne Misdæderes Aabenbarelse; men han blev af Præsten (som mig herom consulerede), dette Svar givet: at, efter blot Mistanke, kunde slikt ikke beqvemmeligen skee.

D. 5. Nov. Fra Mag. Hans Gram bekom jeg en, Hafnia den 27. Oct. dat. Skrivelse, med høflig Taksigelse og Tienestes Tilbydelse, hvorved han gjorde den mig tilsagte correspondentis Anfang. [Den 21. Nov. tilfrev B. endnu Gram

„om adskilligt in antiquitatibus & re literaria til hans Videnskab at eftersege,“ hvilket uden Tvivl blev Biskoppens sidste Brev.]

D. 5. Nov. Anders Gierding indfandt sig personligen hos mig, og gladeligen lod mig vide, at Høistbemeldte Kongl. Majestæt havde i allernaadigst reflexion til min underdanigst recommendation og Forskrivelse skienket ham Hiorbals Præstefald i Han=Hered.

D. 6. Nov. Saasom jeg, formedelst en mørk og usund Taage (hvilken vi dagligen havde fra den 3. indtil den 8 Nov.) brugte hodie nogen præservativ Medicin, saa holdte jeg mig den ganske Dag stille inde.

D. 7. Nov. Skrev jeg til Geheimeraad Wibe, med indstændig Begiæring, at Helligsøe Præstefald i Thye, som nu over Aar og Dag havde staaet vacant, maatte, uden videre Forhaling, med en ny Præst vorde forsynet.

D. 11. Nov. En her i Aalborg varende Officeer, som havde gemeenligen, hvor han kom i Lav og Samqvem, dette forfloien Mundheld: Kongens Tieneste gaaer for Guds Tieneste, etc. han fik hodie udi Prædiken sin tilbørlig elenchum at høre; saa at vi kunde see ham skifte Farve, da Tilhørernes Dine paa ham henvendtes.

D. 13. Nov. Til den sidst ankomne Kongl. Mandats Fyldestgiørelse, beordrede jeg alle Provsterne, (ved Skrivelsers Udstedelse til enhver især,) at være, tilligemed Herredsfogederne, de Fattiges Inspectores paa Landet, og at beobagte troligen alt hvad Forordningen, (hvoraf jeg singulis et Exemplar meddeelte), af dennem udfordrer.

D. 16. Nov. Kom Brev til mig fra de tvende Kongelige Geheimeraad, Hr. Otthe Krabbe, og Hr. Ch. Sehestedt, Hafniaë d. 10. Novbr. dateret, hvorudi de (saasom tilforordnede ved Regieringen, udi Kongens Graværelse) begierer at jeg vil, den Stund Hans Maj. er uden Riget, lade af alle Prædikestole her i Stiftet giøre Bøn til Gud for Hans K. Majts. lykkelig Reise; item at jeg vilde, om jeg desimidlertid ved Memorialer, Erklæringer, eller Bespørgelser, noget underdanigst kunde have at andrage, lade det fremdeles til Cancelliet indkomme, og derfra Resolution forvente.

D. 18. Nov. Ved en streng og heftig Storm, som reiste sig ud paa Aftenen af N. B. toge Negotianterne i Aalborg paa deres Skiberumme og Fartoi, som laae for Byen, ikke liden Skade, i det de dreve los fra Anferne, og fik ved deres collision imod hinanden, megen Bræk. Nogle Baade, som havde Proviant-Bare inde, sank og undergik, dog Folkene frelste, undtagen paa en, som forulykkedes ved Tegholm, hvor tvende Skibskarle druknede.

D. 21. Nov. Jeg skrev til min Fætter Prof. Bircherod i Kiøbenhavn, for at erlange om nogle considerables choses Kundskab fra hannem; item til Mag. Hans Gram, om adskilligt, in antiquitatibus & re literaria, til min Videnskab at eftersege. [Da endnu ingen Præst var udnævnt til Helligsø Menighed i den suspenderede eller affatte Mag. Skives Sted, og Geh. Wibe (som var udreist med Kongen) ikke havde svaret paa Biskoppens sidste Brev: affendte han atter en Memorial herom til Cancellieherrerne.]

D. 24. Nov. [Modtog B. et Brev fra Sognepræsten i Galtrup paa Mors, Hr. Niels Mortensen, om gunstig Erklæring paa hans Supplik, fremdeles at beholde et lidet Tillæg, som hans Formand havde havt for Kaldets Ringheds Skyld; tilligemed en Skrivelse fra Præstens Fader: Mag. Mart. Rhodius i Viborg. Neden under har B. tilføiet de afbrudte Ord: „Lecto me affixit insignis ille lateris dolor, à retentis flatibus, et cruciatibus —”

D. 25. Nov. (Søndag.) De, som havde været i Kirken i Dag (thi valetudo mea adversa forbød mig at komme did,) de sagde mig, at Mag. Keenberg, som havde efter min Anordning, talt for de Fattiges Bedste til Menigheden, han havde gjort saare vidt og bredt deraf, i det han, efter den Kongelige (die 24 Sept.) udgangne Forordnings Dplæsning, havde gjort en ny og lang Prædiken à part over Luc. 19. V. 8.

Herunder har Etatsraad Peder Fogh skrevet:

„Paa denne Svaghed fulgte den Salige Mands Død,
den 6. Decembris.“

Rettelser og Tillæg.

- S. 116. Lin. 10. Medbor, læs Modbor.
- 157. Lin. Fr. Thuren, l. Thuresen.
- 202. — 13. Geheime, l. Geheimeraad.
- 235. Anm. (Thom. Br. Riisbrich † den 15. Nov. 1675. Karen Riisbrich † 8. Aug. 1686. Eph. Balslev † 6. Sept. 1693. Jacob Bircherød † 1688. Professor Riisbrichs Moder hed Petronella Dor. Wirtmester.)
- 238. Den 7. Jul. Rippingen, l. Riringen.
- 246. Anm. sidste Lin. 1771, l. 1717.
- 247. Lin. 16. Academicæ, l. Academiæ.
- 261. — 4. overskiede, l. oversfikkede.
- 272. Anm. Lin. 8. Mannonist, l. Mennonist.
- — — Lin. 10. mennotistist, l. mennonistist.
- 276. Lin. 12. franske, l. svenske.
- 298. Lin. Scholæ Rectorem: tilføies: (i Søby.)
- 301. Den 2. Mart. J. Bulichii, l. Tiri Bulichii.
- 303. Lin. 21. Berden, l. Danmark.
- 306. (Præsten Hr. Riels Stenstrup † efter Dagb. 15. Oct. 1692, i sit 52de Aar.)
- 311. i Anm. Friderich, l. Diderik.
- 318. Lin. 4. J. H. Bornemann, l. Joh. Adolph.
- 322. Lin. 15. Boers, l. Noers. (ligeledes Lin. 21.)
- 327. Anm. Lin. 5. udgaae Ordene: hans Svoger.
- 340. Lin. 4. nedenfra tilføies: „de Candidatorum Navne“, [og Charakterer] „indført, hvilke de (dictis & intermediis annis) haver in Examine theologico approberet.“
- 343. Lin. 16. Hans Harboe, l. Jens.
- 344. (Om den her omtalte Libe, ell. Lieve Lauridsdatter, en for hendes Kundskab i Lægekunst, Chirurgie, Stiernetyderi, og flere Kunstler, i sin Tid navnkundig Dvinde, s. A. Thura's Gynæceum dan. p. 130.)
- 363. Lin. 2. „Auxiliar-Tropper“; tilføies: hos Kongen af Polen.
- 465. Lin. 7. Pastorem loci: tilføies: (i Klim.)
- 366. Anm. *) Tilføies: De bleve siden viede af Biskoppen selv d. 25. Oct. 1699.
- 396. Lin. 4. „a superiori“.
- 439. Lin. 11. Rettens Midte, l. Middel.
- 441. Lin. 5. Skole, l. Slots-Prædicant.
- 498. Lin. 10 nedenfra: Friederich, l. Friedenreich.
- 502. Lin. 22. Dronninglund, l. Dronningborg.

Tillæg.

(See Fortalen S. XXXI.)

[I disse Artikler er Bircherods egen Skrivebrug beholdt.]

1658. Den 15de Jan. (Res meæ) „Blef jeg Syndige Menneſſe fød til denne Verden udj Odense om Natten Kloffen henved 2 ſlet, Parentibus Jacobo Bircherodio & Silla Riisbrich, Thomæ fil. Gud ſom drog mig af min Moders Lif og vaar min tilliid, der jeg endnu laa hos min Moders Bryst, lad din Barmhertighed vare hver Morgen ny over mig dit arme creatur, og regiere ved Dit Naadige forſiuns øye mit lefnets Vandring igiennem denne Jammerdal.“ o. s. v.

1658. Den 16de Marts. „I hvor vel min Narvaagenhed nu ikkun kunde beſtaae in oculorum apertione, men ingenlunde i nogen gavnlig tilſiun inden dørrene, ſaa beſandtſis dog, at min Søvn kunde per accidens & conſequenter foraaſage en eller anden ſtade i Huuſet. Thi da jeg om eftermiddagen vaar falden i Søvn, og de ſom ſkulde tage vare paa mig gif derudover ud af Kammeret, til andre deris ſyſſeler i Baggaarden, liſtede en Tyv ſig ind igiennem Gadedøren, ſom ſtod aaben, og ved forrefunden leylighed gif ind der, ſom jeg laa, bortſnappede nogle lin-klæder ſamt andet Toy, og gif dermed ſin Kaas. Hvilket ei havde ſtiedt, om Folkene ikke vaare, propter soporem meum, af cubiculo meo undvigede.“

1659. Den 14de Jan. „Nu er først alle Nardſens Dage, primo ſuo circuito, i mit Levnets Calender indſluppen. Skulde hvert et Nar af dennem, jeg fremdeelis kand have at leve udj, give in publicis ſaa mange og merkelige revolutioner, ſom primus ille meus annus haver ført med ſig, da motte vel meenige Mand tilligemed mig blive i ſin admiration forbaſſet.“

1659. Den 2den April. „Ah! motte den gammel Suur-dey saa ifrig iblant os vorde udfeyet, som jeg nu nok saae andre Husets uryd og skarn imod Høytiden at udfeyes. Skamle og strine, Vorde oc henke flyttedis til side, paa det ingen sliq sordes skulde der bag blive liggendis i skul. Ja, det er noek en smuck Ting, at see det reent og ryddeligt hos sig. Men en meere ønskelig Ting, altid at være med sliq et Hierte begavet, som ingen ureenligheds Dynge i sin lønlige Braa kand liide eller fordrage.“

1659. Den 13de Sept. „Der Parentes mei vaare ude at følge Raadmand Erich Jørgensens Liig, kom en studerendis Person, vor Stue-Piges Broder, ind til os i Huset, og baar mig, med lystige gebærder, nogen stund i Armene; Hvilken libertet hand siden meget offte brugde, naar hand fand Leylighed og raaderum der til, ja vidste endog mangfoldige Nar der effter at giøre sig samme frii-postige Kundskab nyttig, til en velgiernings ansøgning hos mig; den hand vel og maaffee skulde have erlanget, saa frembt hand icke isto temporis tractu fra et ædruelig lefnets skickelighed hafde exorbiterit.“

1660. Den 29de Jan. „Blef-Habacuch Koch en fornemme Kishmand, som nogle Dage tilforn vaar død, i St. Knuds Kirke i vores Stad begravet. Da blev disse Ord af min Morsfader fremført: Et rart Navn bliver nu hos os udslettet, og det vil neppe-ligen stee, at dette Prophete-Navn faar tiire her effter Borgerstab hos os. Intet visde jeg her til denne gang at svare. Dog motte jeg, si mens futurorum præscia mihi fuisset, vel have sagt saa meget: Overdrag da, charissime Ave, denne raritet til mig, og saa tør vel omsider, si non inter Cives tibi subjectos, tamen inter Clericos mihi subjectos, (conf. 14de Jul. 99.) dette samme Fernavn, saavel som Tilnavn, inden seculi præsentis Udgang, paa ny opkomme og der finde Sted igien in vivorum catalogo.“

1660. Den 5te Febr. „Det er ikke altiid got, der stert er. Dog er det ey heller altiid got der lidet er. Vor dags Evangelium handler om Klinten og Hvæden. Hvæde-Kornet er det største, men Klinte-Kornet det mindste iblandt Algerens Sæd, dog veed man vel, at det første forsvarer nok allevegne sin valeur, men det sidste duer aldeelis intet. Hvad mig angaaer, skal lignelsen, opitulante Deo, vel ikke quadrere paa mig. Thi omendstient jeg vaar endnu

den mindste i min Faders Huus, vaar jeg dog ingen Klinte-Korn i Guds ager."

1660. Den 4de Jun. "Saae jeg baade denne, og efterfølgende Dage i nærværende uge adskillige Folk af fremmede Nationer igiennem Boris Bye reysende, hvilke vaare emissarii fra de i Kiøbenhavn værende Franske, Engelske og Hollandske Ambassadeurs, for at give deres Principaler den Nordiske Freds slutning tilkiende."

1660. Den 22de Jun. "En af vore Piger tog mig op paa det øverste Loft i Huset, hvor mand Kunde af de opslagne Loffts-Luer (sic) see over de andre huuse langt ud paa Marken. Hvad indfald saadan prospect gav mig (som effata mea puerilia ogsaa da fremførde) er ikke meget bevendt her at antegne; i hvorvel den, som hørde derpaa, lagde et merke der til. Dette maa jeg dog bekiende, kom mig i min Barndom vel til pass, at bem. Pige (hvis Navn var Maren Laurisdatter) hafde en god Hukommelse, saa at hun mange Aar der efter kunde sige mig, ved Dag og Stund baade dette og andet mere, som i min Barndomstiid sig med mig, hafde tildraget. Den samme nytte jeg og hafde af flere Borne Folk, i det de giembde hvad jeg glembde." o. s. v.

1661. Den 9de Febr. "I det sidste Himmel-Tegn, som kaldis Fissen, var (sic) Solen allerede indgaaen; dog faldt det mig endnu for høyt, med min speculation til pisces coelestes at opstige. Og motte derfor lade dette være mig nok, aliquod consentaneum at foretage, da jeg med min haand ragede iblant nogle Fiske, som gif i en Wallie fuld af Vand udj voris gaard, og var ikke ved halen sammenbundne, som Fissene in Zodiaco, juxta signentum Astronomicum, skal være. Eaasom elders Marsagen til bem. Himmel-Tegns Navn skal vel fornemmeligen være denne: At Solen, naar den har in Februario omdreyet sin gang til denne Sted paa Himmelen, giver den os gemeenslig, udi samme Maaned, en vaad, kold og fugtig Luft, efter Fissenes Natur: saa Kunde jeg dette om de levende Fiskes Element fornemmeligen stadfeste og bekiende, da jeg drog en vaad og blaa-frossen haand op af vandet, og hafde ikke Lyst til at emgaa is lenge med hine koldagtige Creature."

Bircherod har ikkeielden indført Vers af forskiellig Art, dog næsten uden Undtagelse af religiøs Tendents og Tone, i sine Dagbøger. Deres poetiske Værd er i Almindelighed yderst ringe; og man kan overhovedet ikke kalde dem andet end rimet Prosa. For at udfylde Bladet kan følgende Prøve, som hører til de bedste, finde en Plads; det er et Nytaarsønske, indskrevet den 1ste Januar, i Dagbogen for Bircherods sidste Leveaar, **1708**:

„Bryd frem, du klare Nytt Mars Soel,
Den Fyrste, hvilken du besøel,
Med Retviished at dømme
Dit Folk, med Straaler overgyd,
Stik til hans Throne Dyd og Fryd;
Alt Ondt fra Ham bortrømme.

Bryd frem, Du klare Nytt Mars Soel,
Hvert Kiøbssted-Huus, hvert Bonde-Boel
I Landet, ny og kraftig
Befignelse af Gud tilvend,
Dit Stik til Herrens Imper send,
At hjer maa vorde saftig.

Bryd frem, Du klare Nytt Mars Soel,
Din Glands bepryd min Bispe-Stoel
Med Raade, Held og Lykke.
Frels mig, o Gud i dette Aar
Fra Spotteren, hvis attraa staaer
Til mig at undertrykke.“

Navne- og Sag-Register.

- Uabenbare Skrifte:** tilkiendes af Præsten en Adelsmand, som klager for Biskoppen 298. negtes en Mand at indstille sig til (for Høer i et andet Sogn, end hvor han boer 417.
- Aalborg By,** en practiserende Læge Dr. R. Grimberg, nedsetter sig der (1697); Biskop Bø. aarlige Salarium til ham. 335. Stadsmedicus, Dr. Chemnitz, beklager sig over sin Praxis (1704.) 438 „gemeen Pøbel“ i Aalborg gjør Opløb ved Raadhuset, og overfalder en Sagfører 439. — Byens Stads-Instrumentister. 404. Aalborg gamle Bispegaard (i „Bispens Gade“) 532.
- Aalborg Borgerstab,** holder „Sammenrottelse og Stempling;“ vil forsøge at tvinge Geistligheden til at deeltage i Byens Statter. 374. 75.
- Aalborg, Hellig Aands Kloster** 402. Fattiglemmerne der tillægges 30 St. ugentlig i St. for 28. S. 414. Conventstuen (den nye og gamle) i Hellig Aands Kloster 267. 68. 290. to Enker faae Pension af Helligaands Hospitals Midler 490.
- Aalborg Magistrat,** vil tarere Geistligheden til Consumtionskat, hvilket Biskoppen modsætter sig 325. 332. 333. B. skriver i den Anledning, til Geh. R. Sigfr. v. Pleffen paa Lat i 332. Borgerstabet i Aalborg vil giøre Geistligheden skattepligtig, „hvilket Anslag gaaer Krebsgang.“ 375. 377. forlanger af Geistligheden Bidrag til Consumtionskatten 396.
- Aalborg Stiftskiste.** 290. 297. 480.
- Adelen i Danmark,** dens Deel i Krigen 1658. S. 56. 59. 63. den saakaldte „Dense Adel“. 220. den gamle Adel, ikke vel anseet. 221.
- Adelens Sal og gamle Gaard i Ddense.** 108. den nedbrydes for at bygge et nyt Landstinghuus. 476.
- Adelsmænd,** usædvanlig rige 58. 301. 485.
- Adolf Johann,** Pfalzgreve (Carl Gustavs Farbroder) købte Gods i Fyen. 99. reiste gennem Danmark 1674. S. 152.
- Adresse-Contoir i Kiøbenhavn** oprettet 1706. S. 485.
- Afgift af Præstelad til Bispe-Residenten i Aalborg.** 289.
- Aftensmaaltid,** holdes fra 1. Marts uden Lys. 68.
- Ahlefeldt, Greve af, Storcantsler,** m. m. hans Gaard bag Børsen, brændte med hans Bibliothek. 215. Døer 238.
- Ahlefeldt, Carl,** til Rixingen, Greve og Geh. Raad: B. rofer hans og G. Raad Lentes Artighed. 427.
- Ahlefeldt, Chr.,** til Glorup, en af de rigeste Adelsmænd i Danmark, døer i sit 22de Aar. 301. (S. Anm. om hans Formue.)
- Ahlefeldt, Fred.,** g. med Grevinde Reventlov, 300. bliver Stattholder i Hertugdømmerne. 344. Overhofmester hos Enkedronningen, rofes meget af B. 408.
- Almanack,** en gammel dansk, skreven paa Pergament A. 1548. S. 448.
- Almanacker,** Anordning om samme og om Tidregningens Forandring. 370. 374.
- Almisse-Skolehuus (Fattigskole)** i Aalborg, er Frederik IV. betænt

- paa at lade oprette. 519. (Jvf. S. 529).
- Altona**, faaer Markeds-Rettighed (1662). S. 75.
- Amager og dets Indbyggere**, S. 12. 15. 16. 24. Frederik III. giver der et Gjaestebud under Beleiringen 1659. S. 35. besøges af Fremmede. 270. i Hollanderbyen brænder 30 Gaarde. 383.
- Amager, Ny** (siden Frederiksberg.) 245. "Prindsens Gaard" samme steds. 302. 303. (Anm.)
- Ambassadeurer og Sendebud til Danmark**, bl. a. fra Brandenburg: (om Hielp mod Sverrige) 156. fra Chursachsen: 257. 265. fra Curland: 381. fra England: 27. 130. 401. fra Franrige: 1693. (holder Indtog med stor Pragt.) 269. 350. 360. (Jvf. Bonrepos; Chamilly.) fra den tydske Keiser: 95. 147. fra Polen: 361. 402. 431. 442. fra Russland: 243. (1701; med prægtigt Indtog) 387. (Jv. Moskowitzske Gesandter). fra Siebenbürgen 101. fra Sverrige: 5167 (holder prægtigt Indtog). S. 156. fra den tartariske Chan (1667). 110.
- Amerongen**, hollandsk Ambassadeur (1665.) S. 100.
- Ancheren, Anker**, Sognepr. i Colding; siden Biskop i Ribe. 247. Døer. 389.
- Ancheren, Matth.**, Rector i Fredericia, en god Orientalist (siden Prof. i Mathematik, Præst og Biskop i Ribe.) 489. (s. Anm.)
- Anholt, Imman.**, Fyrste af, i svensk Tjeneste, overrastes og fanges af danske Bønder. S. 54—56.
- Antiquiteter**, Runestene, Liigstene, Bygninger, gamle Breve, m. m. omtales: 203. 210. 290. 293. 365. 402. 453. 496. 513. 519. 538. 539. 541. (Et gammelt Capel ved Øster Afsels Kirke paa Mors).
- Arctander, Sør.**, tydsk Præst til Christianshavns Kirke og "Ny Amager". 245.
- Armod i Rishæderne** (navnl. Horsens) under Christian V. 222. hos en gammel Præst i Nykøbing paa Mors. 291.
- Asdal**, Herregaard i Vendsyssel: der gientes i flere hundrede Aar en indtørret Flesteside. 453. gamle Breve, fundne paa denne Gaard. 519.
- Asfistentshuus** oprettes i Kiøbenhavn. 359.
- Attestats**, theologist, den talrigeste som nogentid er holdt ved Universitetet. 167. afsoleres paa een Dag af 17 Candidater. 222. 23.
- Aviser**, skrevne, have i Odense 1677. S. 182. Hamborger Aviser. 437.
- Avisbaad** imellen Helsingør og Helsingborg, med den norske Post, forulykkes. 358.
- Baadsmænds Udredelse og Baadsmændsstat** af Rishæderne (1700.) 374.
- Baccalaurer**, promoveres. 402. 423. 443.
- Bagger, Chr.**, Sognepræst i Farsø, indtaldes for Consistorium, for at have forhugget sin Præstestov. 277.
- Bagger, J.**, Biskop, hans Have udenfor Østerport, hvor Urtegaardsmændene drufner et Drengsbarn. 221. 73. hans Død. 276.
- Balslov, Christoff.**, Assessor i Odense, Brev fra ham til B. 238—30. hans Datter gift med Ringo. 300.
- Bandsøndag** (hvorpaa Bandleysninger skeete fra Prædikestolen.) 143. paa den vil man ikke lade Børn døbe. 300.
- Bang, Niels**, Sognepræst til Dalum, bliver Biskop i Jyens Stift. 91. 104.
- Barfælløners Kirkegang**. 56.
- Bartholin**, Exempel paa Universitetsnepotisme hos denne Familie. 268.
- Bartholin, Cph.**, til Raas, constitueret Stiftamtmand i Aarhus, hans liberale Mening om Calvinisterne. 514.
- Bartholin, Søster**, Rector Mag. Albert Bartholins Datter, Biskop

- Bircherods Høtsefælle. 246. (Jvf. Fortællingen S. X.)
- Banner og Strandvagt ved Søsteden i Danmark. (1675.) S. 167.
- Becker, Jac. G., Apotheker og Raadmand i Odense. 147 hans Husfru, Kristen Nam. 239 hans anden Kone. 251. dør i sit 70de Aar. 518.
- Bededages og Fastedages Anordning (1664.) S. 95. (1666.) 106. (1673.) S. 145. 146. Maanedsbetædning. 425. 538.
- Begravelser, adelige. 62. (halvandet Aar efter Dødsfaldet) 63. 65. 66. 58. 119. 139. 172. 277. (i Hoffens Hærværelse). 285. 299. („med stor Pragt, efter gammel adelig Viis“. 1694.) 336. 359. (Geh. Raad Knuths, om Aftenen, fra Kjøbenhavn, to Maaneder efter Dødsfaldet.) 385. 463. 466. (Stiftbefalingsmanden i Odense; med megen Pragt, som udførlig beskrives.) ligeledes Preben Brahes. 533. 537. Geh. Raad N. Bentzons, efter hans egen Anordning, uden al Solennitet eller Liigtale. 528. — Indbydelse til Liigtale ved Begravelse-Breve. 533.
- Benzon, Niels, af Havnø, Cancelliraad, havde god Bogkundskab og talte helst om lærde Sager. 519.
- Benzon, Niels, Geh. R. General-Procureur (og Deputeret i Commercecollegio.) 375. opfordres og formanes af B. til Intolerants mod de Reformerede. 513. dør, og begravnes (efter hans Willie) med yderste Simpelt. 528.
- Bergen, til de i denne By (1703) afbrændte Kirker og Bygningers Opførelse udskrives Contribution i Danmark. 428.
- Bering, Vitus, „berømt Orator og driftig Poet“, dør. 150.
- Bestallingsbreve, Geistlighedens, maa fornyses og betales ved Frederik IV. Thronbestigelse. 371.
- Bevilgning til at oprette gjensidigt Testament, hvad et saadant Kongebrev kostede 1695. S. 312.
- Bibel, en ny dansk, vilde Frederik III. lade udgive. 122. ligeledes Christian V. „som gjerne vilde see den første Deel noget snart til Ende“; 226; (men aldrig fit see den.)
- Bielke, Chr., Admiral, hans Død (1694) helligt beklaget af Alle. 283.
- Bielke, Steen, svensk Rigsraad. 106.
- Bilde, Albert, forhen Herre til to Gaarde i Vendsyssel, dør i Armod. 420.
- Bilde, Anders, hans Begravelse. 63.
- Bigamie, en Normand dømmes og straffes herfor. S. 266.
- Bilefeld, Joh., en blind og konstig Snekker. 463.
- Bircherod, Jacob, (Forfatterens Fader.) 226.
- Bircherod, Jacob, (Forf.s. Broder.) 221.
- Bircherod, Jens, (Dagbogens Forfatter), hans Oldemoder (Abigael Hasebarth.) S. 77. 116. 117. hans Moder og Søster. 269. 270. bliver Vicepropositus paa Regentens. 216. fornemmer Uro af Studenternes Inspection. 216. disputerer for Mag. Graden. 217. Provsit paa Regentens. 228. skriver Carmina til Kongens Fødselsdag, paa Dansk og Latin. 229. Professor i det filosof. Facultet. 231. adjungeret Professor i det theol. Facultet. 244. Professor ved Ridder-Academiet. 248. gjør en Reise til Samsø. (1692.) 253. bliver Prof. theol. ordinarius. 253. hans Lektioner paa det ridderlige Academie. 254. 257. sender sine Programmer til en Professor (H. Witte) i Riga. 254. Forelæsn. v. Univers. 258. (Anm.) Besøg af hans Moder i Kjøbenhavn. 270. Indhold af enkelte theologiske Forelæsninger af ham. 277. 278. nævnt til Biskop i Aalborg. 278. hans to Amanuenser. 280. hans Affidavants hos Christian V. 283. Reise til Aalborg. 283. 84. hans Mod-

- tagelse i og udenfor Aalborg. 286. hans Visitationer. 292. 302. 337. 351. 365. 382. 389. 410. 423. 455. 491. 520. 539. lat. Taler ved Landemødet. 309. reiser til Kiøbenhavn, for den Thistedse Besættelses-Sag. 239. dømmes i 1000 Rdr. Mulet ved hiesse Ret. 347. hans Audienfer hos Frederik IV. 404. 427. 457. 472. nyder den "store Tre", at indbydes til Taffel af Enkedronningen. 408. prædiker i Budolphi Kirke for Frederik IV. S. 411. Texter til hans Ordinationstaler, i flere Aar af Ap. G. VIII. 464. 527. 533. mister ved sin Fraværelse Kongens ham tiltænkte Besøg og Ophold i Bispegaarden. 494. gudelige Betragtninger af ham. 505. hans store Intolerantis imod de Reformerede. 507—9. hindrer dem fra at opnaae Religionsøvelse, og at anlægge Manufacturer i Aalborg. 511. 12. 13. et latinsk Vers af ham. 509. hans Moders Død. 532. hans Reise til hendes Jordejendomme i Odense. 533. hans sidste Visitationer. 539. hans sidste Skrivelser til Cancelliet; (i Præsten Skives Sag). 545. hans sidste Brev (til Gram.) 543.
- Bircherod, Jens, Dr. & Prof. theol.** (Forf. s Farbroder) 99. om hans andet Giftermaal. 207. 213. Døer, 240.
- Bircherod, Johan, Prof. i Philos. Facultet, Assessor i Consistori.** 253. 254. 340. (Anm.) 359. 392.
- Bircherod, Niels, (Forfatterens Fæter).** S. 211.
- Biskopper paa Island: en Provsts Ytringer om samme.** 253. Biskopper i Aalborg: Jørgen Mortensen (1558) og Jac. Holm (1587.) S. 297.
- Biskoppelig Myndighed, udøvet af Bircherod.** 293. 323. 328. 330. 411. 432. 466. 480. v. fl.
- Bispestolene, Indtægter i Jordegods, som tillægges dem efter Reformationen.** 204.
- Biørn, Oluf, Sognepræst i Thisted, Ophavsmand til den saakaldte Besættelse. (1696.)** 314. 319. (Anm.) 347. (Anm.) suspenderes, og faaer Befaling at begive sig til Aalborg. 323. han efterkommer den ikke, og vedbliver at forvilde Almuen. 322. Proces imod Biørn for Commissionen. 327. forlader paa egen Haand Aalborg, for at reise til Kiøbenh. 328. har to Studenter i Ledtog med sig. 331. Commissionens Dom over ham. 337. Hiesseherets Dom. (26. Febr. 1698.) 347. han fandt Medhold hos enkelte Fornemme. 348.
- Blomster, udspunne i B.s Have, i Aalborg, den 18de October.** 432.
- Blytag paa Kirker, som Kirkepatronen vil berøve dem.** 495.
- Bogauctioner, efter Dr. og Prof. Henrik Ernst.** 161. Biskop Winstrups. 219.
- Bockenhoser, J. Phil., Kongl. og Univ. Bogtrykker i Kiøbenh. døer.** 345.
- Bogførere i Kiøbenhavn, have Bogudsalg i Frue-Kirke. S. 8. sælge Bøger i Odense. S. 131. i Aalborg, under Pintsemarkedet i Budolphi Kirke. 336. 423. (holde deres Bøger i for høi Priis.) 474.**
- Boglade, den første i Odense. (1680.) S. 202.**
- Bogsamlinger, Hans Hansens og Griffensfeldts (brændte.) 197. Storanzlerens, Grev Ahlefeldts (brændt.) 215. Biskop Winstrups. 219. Jens Rosenkrantz' s. 220. Assessor C. Hansens ("som ellers var til idel Lædhed og debauche hengiven.") 419.**
- Boisclair, Casp. Ant., Jesuit, Reformeret, og tilsidst Lutheraner; bliver fransk Hofpræst hos Christian V. 279.**
- Bonrepos, fransk Ambassadeur i Kiøbenhavn. (1693.) S. 261. holder Indtog. 269. hans Hiemreise. (1695.) 305. kommer tilbage. (1697.) 332.**
- Borch, And., i Thronbium, anmoder B. om at anbefale sin Svigerfæder S i Hof til Lector Theol. og Befordringen opnaaes inden to Dage. 265.**

- Borch, Ol.**, botaniserer med de Studerende udenfor Kiøbenhavn. 153. 159. læser Collegier fra 6—7 om Morg. 154. er Decanus i 12 Aar. 238.
- Bording, And.**, et Carmen apologeticum, som tillagdes ham. 184. hans Mercurius sluttes. 184. dør (24. Mai 1677.) S. 186. forærer B.s Mormoder aandelige Biser. 421. Fr. Restgaard samler hans Poesier. (1703) 421.
- Borgemeesteren i Søby**, hos ham opbrænder nogle hundrede Tønder Korn, meget Dvæg og et smukt Caritettkammer. 429.
- Borger skabet i Aalborg**, exercerer for Frederik IV., til Vatter for Kongen. 427.
- Bornholm**, befrier sig fra det svenske Aag. S. 19—20. 21. (jvf. S. 41.) svenske Krigsfolk strande paa Ven. (1679.) S. 196. 97.
- Bornemann, G.**, Biskop i Siælland: stikker grovt (ved en Bispe-Ordination) paa sin Modstander Dr. Wandal. 299. holder en Prædiken i Hofsets Nærvarelse, i to Timer, foruden andre Taler og Messer. 318.
- Borreby**, Herregaard i Skaane, indtaget og afbrændt af de Danske. 194.
- Brabe, Anne**, en uteerlig og Skarns Kvinde. 87.
- Brabe, Karen**, et Brev fra hende, om hendes Bøger og Manuscripter. 237.
- Brabe, Preben**, til Hvedholm og Engesholm, dør i sit 81 Aar. 531.
- Brandenburgske Hielpetropper i Danmark**. 1658—59. S. 14. 15. 17. 18. 20. 21.
- Brandt, Peder**, Overrentemeester. 385. (Anm.)
- Breve**, meddeelte, fra C. Valisew. 229. J. Bircherod. 525. Sognepræsten F. Bloch. 357. Karen Brabe. 237. Assessor Dysfel. 361. Biskop Grave. 221. Landsdommer Helverskov. 324. Dr. J. Jacobæus. 309. Prof. K. Landorphy.
249. Storcantsler Reventlow. 397. Lh.Br. Riisbrich. 60. Corf. Ulfeldt. 83. H. Wandal. 246.
- Bryllupper**, hoitidelige, i Stæderne. 73. 107. adelige (i Odense. (1662.) 77. stort Bryllup i Præstegaarde. (1697.) S. 340. (1702.) S. 405. et tredobbelt Bryllup paa Herregaarden Raas, som varer til Kl. 2 om Natten. 406.
- Brochmann, Jesper**, hvad han for-drede af theologiske Candidater, som han fandt rudiores. 364.
- Brændemangel paa Slottet i Kiøbenhavn** 1659. S. 26.
- Buchanani Psalterium**, expliceres ved Odense Gymnasium. 150.
- Budde, Jomfru Agneta Sophia**, søger at forgive Grevinde Parsberg, og henrettes. 194.
- Bunian, Joh.**, hans "Hellige Krig," udsættes paa Dansk af Bircherods Frue. 529. Gram modtager Manuscriptet (13. Oct. 1708) og lo-ver at skaffe det trykt i Kiøbenh. 541.
- Buntings, Genr.**, Reisebog over den S. Skrift, overs. paa Dansk og Svensk. S. 183.
- Buren, Ida**, Dr. Poul Moths Enke, sit Rang med Geheimeraadinder, og d. 1684. S. 231.
- Burri, (ell. Borro) Joseph Franz**, var i stor Naade hos Frederik III. S. 126. 127.
- Byfoged**, en fattig, i Nykiøbing paa Mors, har gamle Bøger. 498.
- Byskraa for Lumby i Jyen**, havde et gammelt Afslagsbrev til Bind. 513.
- Bækkener** at udsætte for Kirke-dørene, til Hielp for nødlidende Personer, efter kongelig Bevilgning. 223. (en Præst i Viborg Stift. for Kal-dets Ringhed.) 285. (en Bonde.) 437. (en fattig Borger i Frederiks-stad.) 504. (for en Kone, der vil løstkiøbe sin Mand af tyrkisk Fan-genstab.) 518. for 40 Bergenske Ma-trofer, fangne af tyrkiske Sørovere. 519. for Nykiøbings faldede-færdige Skolebygning (paa Falster.) (kal-des af B. "Trygleri.")

Bøddel, som første Gang henretter nogen, lyfes i Fred. 86. Bøddelen i Drense ihjelslaes. 118.

Bødicker, svensk Gen. Major, afværger Odenses Plyndring. S. 44. falder i Slaget ved Nyborg. 47.

Bøn fra Prædikestolen begieres, om Opdagelse af Bagvaskere. 416. 499. af Ildspaaføttelse. 543.

Bøndergaard, mange øde i Valstrup Sogn. 514.

Børn, som ligges ihjel i Sengen af Modrene. 295. 392. 412. 419. 458. Af begge Forældre. 329. 392. 393. Børn omkomme ved Forældres Ektidsløshed. 304. 419. 541. 455. 486. (to Børn, som Faderen gaaer fra, døe af Hunger. 1.)

Børnemord i Kiøbenhavn. 207. 208.

Cancelliets Bette, og Suppliquers Indgivelse, Forandring dermed. 394.

Cancelliestil, Forandring i samme. (1668.) S. 121.

Capitelstært, finde Kiøbmændene i Aalborg aldrig lav nok. 386. 483. Capitelstærter, anførte for Bendsysfel. 313. 333.

Carl X. Gustav, K. af Sverrige. S. 1. 2. 3. 7. hans Sammentkomst med Frederik III. d. 3. 4. Martz 1658. S. 5. Indtog i Malms. S. 6. Modtagelse af de danske Gesandter i Ringsted S. 10.

Carl XII., K. af Sverrige, kommer til Helsingborg (1698) medens Christian V. er paa Kronborg. 354. hans Landgang paa Siækland, 1700. S. 381.

Caroussel, holdet ved „Prindsens Gaard“ paa „Ny Amager“. 302. i Ridehuset om Natten, efter Taffelet fra Kl. 9 til 12. (1701). S. 384. ligeledes 1702. S. 397. fremdeles, samme Dag (5. Jan.) 1703. S. 418.

Cathedraticum, eller Gæsterpenge, af Panherbererne, var tillagt Biskoppen i Aalborg. 505.

Catholske Præster i Fredericia. 489. (S. Anm.)

Censur indført (1667) i Anledning af Rolds Logik. 113.

Chamilly, fransk Ambassadeur. 350. holder offentligt Indtog. (1699.) 360. føres til Audients hos Frederik IV. i 6 kongelige Carosser. 374. hans Stridighed med det danske Hof om Grey Schlieben. 409.

Charlotte Amalia, Christian V. Dronning: 169. 189. 190. (dødelig syg af hidsig Feber 1677.) 196. 199. 203. besøges af sin Broder Landgreven af Hessen. 209. deeltager i en „Svinejagt“, og tager deraf Skade. 218. kober Gyldenløves Palais, og flytter derhen. (1700.) S. 373. reiser til Badene i Tydskl. 388. kommer tilbage. 393. besøger sit Gods Dronninglund i Bendsysfel. 405. opvartes paa Landeveien udenfor Aalborg af Geistligheden, 406. af Bisk. Bircherod paa Dronninglund, hvor hun indbyder ham til Taffel. 408. opholder sig nogen Tid paa Falster. 433. reiser til Bendsysfel. (1704.) S. 448. 451. til Badene i Achen. (1705.) S. 476. kommer hjem. 481. Hvorfor Biskop B. ikke vilde opvarte Dronningen d. Aar (1708) i Jylland. 537.

Christian III., Bibel af 1550, købes af B. for 3 Rdlr. 484.

Christian IV., hans Billede over Bester Port. S. 12. Optegnelse om hans første Besøg i Bendsysfel. (1598.) S. 345.

Christian V., hans Reise til Norge som Kronprinds. 70. 71. 72. reiser udenlands (1662.) 78. beklædes med Høsebaands-Ordenen, i London. (1662.) 81. Ankomst til Paris. 82. reiser til Casfel, 1665. S. 102. Til Jylland, 1666. S. 106. til Dnse, med Kronprindsessen. (1667.) 115. ligeledes 1668. S. 118. 121. (1669.) 124. ihlydes 1670. (S. 127.) kaldes „piissimus rex.“ 145. hans Reise til Jylland, 1674. S. 151. til Holsten, med Griffenfeldt o. A. (1675). 161. o. flg. samler ved Segeberg en Hær paa 7000 Mand. 167. hans Møde med Churfyrsten af Brandenburg i

- Gadebusch. (5 Sept. 1675.) 168. Gjør Indfald i Skaane. 175. 76. o. flg. reiser til Holsten (1679) S. 197. 199. besøger første Gang Aalborg. 203. opholder sig paa Roldinghuus. 209. i Odense (1681.) 211. besøges der af sine to Søstre. 212. 213. Hans Reiser (1682.) S. 218. til Falsler og Volland, efter hans Moders Død, 233. til Norge. (1685.) 234 flg. til Bornholm og Christiansø. (1687). til Fyen og Holsten paa Mønstring. (1692.) 254. 55. til Holsten og Lauenburg, hvor han besceirer og indtager Raseburg Fæstning. (1693.) S. 273. 277. Reise til Holsten 1694. S. 297. 298. bliver syg af Podagra. (1695). S. 302. Fiendtligheder imod Hert. af Gottorp. (1697.) 336. 37. Hans sidste Dyhold paa Kronborg. 354. Ulykke paa Parforce-Jagten. 355. sidste Gang i Høieskeret. 361. Døer. 367.
- Christian (VI).** Kronprinds fødes. 371. præsenterer i sit 9de Aar, til Mønstring for sin Fader, sit jævnbrendende Grenadeercompagnie i fuld Mundering. 531. præsenterer for Faderen sit Regiment, "med Piquen i Haanden." 532.
- Christian Adolph,** Hert. af Sønderborg, maae gaae fra sit Arvegodss for Gield; døer 1702. S. 397.
- Christian Albrecht,** Hertug af Holsteen-Gottorp, oppretter (1665) Universitetet i Kiel. 102. ægter den danske Prindsesse Frederike Amalie. 115. besøger Kiøbenhavn. (1668). 119. Underhandling med Kong Christian V. 163. maae indrømme Kongen Tønningen, og hans Armee opløses. 165. frasiger sig Souverainitet over sin Deel af Hertugd. Slesvig. 167.
- Christianshavns Kirke** indvies (1696) af Biff. Bornemann, med langvarig Solenitet. 317. 318.
- Christianstad** i Skaane, indtaget med Storm af de danske Krigsfolk. (1676.) S. 178.
- Christina,** Dronning af Sverrige, kommer til Odense, (1667) paa Reisen til Sverrige. 112. og paa Tilbagereisen. 114.
- Churfyrsten af Baiern,** sender K. Christian V. 10 Heste til Joræring. 244.
- Churfyrsten af Brandenburg,** Frederik Vilhelm, besceirket ved Tasselet. S. 33. besøger K. Christian V. i Holsten (1681) med meget stort Følge. 208. ligeledes 1682. S. 217. nyt Forsvarsforbund, sluttet med ham. 214.
- Churprindsen af Pfalz,** kommer (1671) til Kiøbenhavn. 134. ser loves med Prindsesse Wilhelmine. 134. 135.
- Clausholm,** besøges af Frederik IV. paa hans jydste Mønstringer. 428. 472. 496. under Tasselet, da Kongen nylig havde sat sig, styrter her et Loft ned, med mange Tilskuere, næst ved Spisefalen. 496.
- Cojet, Vilh.,** svensk Minister i Kiøbenhavn. 219.
- Colding, P. Jensen,** og hans Ety-molog. lat. danicum. 140.
- Collecter,** ved Kongl. Bevilgning: for en fattig Præst i Nykiøbing. 291. for at løskøbe en fattig Væger, fangen af Tyrkerne. 433. (f. Ann.) 440.
- Comedier,** (1661) i Odense, opførte paa Raadhuset. 73. Opera i Kiøbenhavn, i det nye Operahuus. Skolens Personer opføre den rige Mand og Lazari Historie "sangviis", i Budolphs Kirke i Aalborg. 490.
- Comet,** som viser sig. (1665.) S. 100. Comet, en usædvanlig stor, synlig i Danmark. (1680.) S. 203.
- Communitetet ("Klosteret"),** i Kiøbenhavn: Kongens Fødselsdag feires der ved latinske Orationer og pocula hilaritatis. 226. (Jvf. 216.) Skaaninger blandt dets Alunner, endnu 1682. S. 216. Contract om Spiisningen, 1683. S. 223. Disputeringen hindret ved en ualmindeelig streng Vinter. (1684.) S. 227. 28. Alunnerne pleiede hellige Afste-

- ner at faae godt Pl. 246. for at erholde Stipendiet maatte skrives latinſk Stiil („componeres for Kloſteret.“) 267. Deconomus paa Expectance. 273. hos Deconomus ſpiſer Biſkop B. til Afſed. 283.
- Conſumtions= Skat**, lignes paa Kiøbſtæderne (1696) efter en vis Sum, ſom enhver Stad anſættes for. 314. (Jvf. 2. Jan. 1696.) dens Ligning hos Geiſtligheden i Odense. 316. bliver atter ſat paa den gamle Fod, (efter Forordn. 1674 og 1688) at oppebæres i Portene. 345. Conſumtionens Forpagtning ſættes af Rentekamret til Auction, og opdrives „til et ulideligt Quantum.“ (1703.) S. 434. 440. den franſke Conſumtionsforpagter P. Choppis, og hans Huns=Inquisition. 436. Foreſlaaer Accord om en aarlig Sum af hver Familie. 439. Conſumtionens og Toldens Veſøb i Kiøbenhavn, 1706—1709. S. 485.
- Conty**, Prindsen af, kommer med Abm. Jean Barth, og en Flaade til Kiøbenh. (1697.), 312. 343.
- Criminal Proceſs og Retspleie** (1695), Exempel paa en mærkelig ſlet. 310.
- Danſke Sanger i Tyrkiet**: (ſee Bækkene, Collector.)
- Danſke Nation**, den, ringeagtet og nedſat af Fremmede. 229.
- Danſke Tropper**, ſendes i fremmed Dienſte. 383. anføres af tydſke Kyrſter. 383. 394. 528. (jvf. 367.) lide ſtort Tab i Slaget ved Hochſtadt. 453.
- Degne**; deres Beſtiffelse af Biſkopen. 288. 384. maa „penſere“ til latinſke Skoler. 369. 514. En af Kirkepatronen kaldet udelig Degn, caſeres af B. 541. Degn, hvis Huſtru kommer for tidligt efter Brylluppet i Barſelſeng, ſuſpenderes. 411. Degne irettesættes offentligt med haarde Ord for Ungdommens Vanfundighed. 455.
- Degnekorn, ſom ſkal ydes til Rectoris ved lat. Skoler. 454.
- Degneſtævne eller Boliger, incorporeres ulovligen i Soldaterlægd. 487. 531.
- Degn, ſom har et frøbeligt Rygte for grove Laſter. 498. En Degns Dpfættighed mod Præſten. 501.
- Sædedegnen i Ingsstrup ſuſpenderes af B. paa Viſitatsen for en „grov og miſdædift Gierning.“ 522.
- Deichmann, Barth.**, Biſkop i Viborg: 359. 360. 405. 406. 407. 426.
- Dimisprædiken**, theologiske Candidaters („ordinariæ & extraordinariæ“) 217. 218.
- Discant=Venge**, ſom indſamledes ved at ſynge for Folks Dore. 201. Folks Willighed til at give de Syngende aftager meer og meer. 418. en Kiøbmandſtone klager over en Hører, ſom vilde paanøde ſin „Dyvarning med Discant=Choret.“ 465.
- Disputationer ved Univerſitetet i Kongens og Hoffets Narvarelſe**. 119. paa Hebraiſk, „i mange Fornemmes Narvarelſe“. 321. af Studenter en i Alder af 10, 11 og 13 Aar. 321. (Anm.)
- Doctores Theol. creeres i Kiøbenhavn**. (1675.) S. 160. 161. (1687, i Hoffets Narvarelſe.) 242.
- Doctor=Promotion**, (1675) Udgifter ved ſamme 162.
- Drachard, Biørn**, linguar. orient. Prof. i Sorøe. (1667.) S. 114.
- Dragoner**, deres Udſkrivning. 396. fritages i Feiermaalſtilfælde for Kirkeſtraf. 467.
- Dueholms Kloſter**, dets Tilſtand og Levninger (1706.) S. 498.
- Dueller**, S. 79. 259. (blandt Studenter.) 511. (formedelſt Drukkenſkab.) 523. (imellem to Capitainer, hvoraf den ene ſittes ihjel.)
- Dukkegøglere og Liniedansere**, negtes af B. at agere om Søndagen i Aalborg. 429.

- Dyr Tid og Brodtrang. 70. 309. 310. (1695.) 356. (Kornart og Forbud paa Kornudførsel. 1698).
- Dyrefegtning paa Ridebanen ved Kiøbenhavn's Slot, til Ære for Pr. Carl paa hans Fødselsdag. 525.
- Dyrskiot, Peder Lauridsen, 412. (Anm.) dør i sit 78. Aar. 523. om hans Levnet og Syssel. 524. Hans Søn omkommer 3 Maaneder for Faderens Død. 520.
- Dyssel, Arn., Amtmand, indgiver ugrundet Klage over Præsterne i Bendshøssel. 471.
- Døystum Communicant. 497. døystumt Dvindfolk besøges. 474.
- Engelske Ambassadeurer og Gesandteri i Kiøbenhavn. 27. 130. 401.
- Englands og Hollands forevede Dr. logsflaade angriber Danmark. 813.
- Eutin, besættes af danske Tropper, paa Prinds Carls Begne. (1706.) 484.
- Examen artium ved Kiøbenh. Universitet, som den var i A. 1674. S. 152. 53. (1692 holdes paa to Dage. 251.
- Examen Candidatorum magisterii (Magister-Examen. 1682.) S. 217.
- Examen philosophicum, holdes første Gang ved Kiøbenhavn's Universitet (14. Oct. 1675.) S. 168. S. 225. (Examinatorerne nævnes.)
- Examen theologicum, holdes paa een Dag, for 17 Candidater. (1683.) S. 223. for 20, hvoraf 12 rejseres, af to Professorer. (1693.) 268. ligeledes paa een Dag for 26, og næste Dag for et Appendix af 13 Candidater. 270. tredje Gang i A. 1693. S. 275. fjerde Gang. 276. holdtes i enkelt Tilfælde privat. 269. 270. 275. 277. (for to, tilforn rejserede Candidater.)
- Fabrikantlæg i Danmark 79. 85. 87. 240. 242.
- Familie- og Folkekat, dens Forpagtning ophæves. (1695.) S. 312.
- Farum (Gaard), med sin smukke Have, som eiedes af Just. Raad P. Winding. (1697.) S. 341.
- Fastedage overholdes i Odense (1673) med Strengthed. 146.
- Feltpræster, ved Hielpetropperne i Flandern. 260.
- Fielke, Ol., (kaldet Fielkekron) Prof Theol. holder i Kongens Narvarelse sin Indtrædelsestale. (26 Marts 1668). forvises Universtitet for Løbsagtighed. (23 Apr.) S. 118.
- Fladstrands Skandse, besøges af B. 521.
- Fleischer, Es., Sognepræst i Kiøbenhavn, fortaler sig paa Prædikestolen som passioneret Patriot. 201.
- Fleischer, Esaias, Kongelig Liv-Apotheker. 84.
- Flemming, Churfarist General, sendes af den høit betrængte Konge i Polen til Kiøbenhavn. 442.
- Forgangsvinder, ved Bryllupper. 108.
- Fostermoder: om denne spenske Benævnelse paa en Jordemoder, 93.
- Franske Ambassadeurer og Gesandter i Kiøbenhavn. 156. 261. 350. Greven af Guiscar. 335.
- Frederik III. stifter en fast aarlig Lønning for Kiøbenhavn's Universitets Bibliothekar 1659. S. 30. giver Kiøbenhavn Privilegier. 69. ligeledes Geistligheden og Forgerstanden. 70. 74. besøger de ny anlagte Fæstningsværker ved Kronborg. (1662.) 81. reiser til Jylland. (1666.) S. 107. vil ikke benaade en Morder, som udgives for vanrødtig 113. reiser til Holsten og Slesvig. (1667.) 115. vil lade en ny Bibelovers. udgive. 122. hans Sygdem og Død. 126. 127. Liigfærd og Begræbelse. 129. 30.
- Frederica Amalia, Frederik III. Datter, Heruginde af Holsten-Gottorp, dør. 462. faaer en larvelig Liigfærd. 464.
- Frederik IV., hans Udenlandsreise som Kronprinds. (1692.) S. 247.

248. Hiemkomst. 267. syg af „smaa-Poffer.“ (1694). S. 288. ægter Louise af Mecklenburg. (1695.) S. 311. tager første Gang Søde med sin Fader i Høstet. (1699.) S. 361. hvorledes Trofsabseden til denne Konge aflagdes af Geistligheden. 368. lader sine Tropper rykke ind i de Gottorpke Fæstninger (1700.) 375. atter farlig syg af Smaakopper. 382. Kongens Mynstringsreiser. 389. 402. 414. 424—28. 472. Hans Ankomst til Aalborg, og Bircherods Audients (1702.) 404. i Livsfare ved Lynisd. 424. hans Reise til Norge 1704. S. 443. 449. 450. 51. Tilbagekomst til Jylland. 456. 57. besøger Munkholm. 412. hastig Landreise til Densse. 457. vilde taget sit Ophold hos Bircherod, som var fravarende paa Bisittats. 494. Reiser til Italien, og forordner Geh. Raaderne Krabbe og Ch. Sehested til Regieringen under hans Fravarelse. 544. besøger sin Moder paa Dronninglund. 495.
- Frederiksberg Slot:** om Anledningen til dets Anlæg („Prindsens Gaard“ ved Ny Amager.) 302. 303. (Anm.) Sommerophold. (1705.) 478. Hoffest der i Anledning af Kongens Fødselsdag. 480. ligeledes Prinds Carls 481.
- Frederikshavn, Kiøbenhavn's Castell:** „en ny saakaldt Slotskirke“ opføres der. 425. den indvies (1704.) 463.
- Fredsflutninger** imellem Danmark og Sverrige. (1679.) S. 200.
- Friis, Fru Anne Cathrine,** Enke efter Tønne Juul, berømt af sin velgiørende Gavnildhed. 354.
- Friis, Nicolai,** Greve af, Gesandt i Holland. (1698.) 350.
- Friedenreich, Dan.,** til Palstrup en „fornem“ og riig Apotheker i Viborg; dør (1706.) S. 498.
- Fyen,** vundet tilbage fra de Svenske S. 41—48. Indbyggernes Lidelser i Krigen, af Fiender og Hielsetropper S. 48. 49. 50.
- Fyrmerse, Fyrbolde** og „Slagbomber“, prøves paa Amager om Aftenen. 505.
- Fyrstelige Personer,** som besøge Kiøbenhavn, eller reise giennem Landet 91. 92. 93. 99. 103. 203. 207. 209. 212. 315. 353. 363. 367. 377. 388. 419. 420. 536. 131. 134. 136. 177.
- Færgeløb** imellem Aarhus og Callundborg indrettes. (1674.) S. 155.
- Færvernes Indbyggere,** aflægge Trofsabsed til Christian V. S. 130, 131.
- Fæstensøl,** høitideligt. 86.
- Gabel, Christoffer,** Stalholder i Kiøbenhavn. 97. 98.
- Gadelygter** i Kiøbenhavn indførte. (1681.) S. 208.
- Geistlig Enkekasse,** oprettes Aalborg Stift. (1707.) 517. Fundats for samme forfattes. 518. confirmeres af Kongen. 522.
- Geistligt Gods,** i Bendsyssel og Thy. 306.
- Geistlige Sager,** og Geistligheden i Aalborg By og Stift. 374. 3 Ribe. 378.
- Herredspræster, overhørige mod deres Provst, alvorligt irettesatte af Biskoppen. 411.
- Strid om en Dreng, druknet i en Aa, imellem to Sogne, hvilken Præst det tilkom at begrave ham. 433.
- En Bondeskar holdes fra Sacramentet, for mistankeligt Forhold til en gift Dvinde. 480.
- Creditorer ville giøre Indførsel i en Præsteentes Naadsensaar. 467.
- Besværing fra Bønder i Bendsyssel, angaaende Tienden. 471.
- En Præst suspenderes, hvis Hustru kommer i Barselseng, 21 Uger efter Brylluppet. 482.
- Biskoppen i Ribe paafører en af hans Præster Sag, for at have straffet sin Tjenestepige med Kiep. 486. Sognepræsten i Aalborg sender en Bager Offeret tilbage, for hans forargelige Levnets Skyld. 488. En Præst bevilges at nyde

- 1 Rdlr. af hver Kirke i Stiftet til at bygge sin Præstegaard. 501. en Præst, som har to - egne, vil søge om to dertil. 502. Præsterne negte en Snesder at komme til Gudsbord, fordi han i 15 Maaneder har været hindret derfra. 509.
- Geistlighedens Indkomster**, Rentekammeret fordrer Oplysning om samme. 287. Præsterne vægre sig ved at fremvise deres Tiende-bøger paa Amtstuerne, og B. erklærer: det vil være vanskeligt at forpligte dem dertil. 417.
- Georg**, Prinds af Danmark, hans Ankomst fra England (1670.) S. 129. 190. 208. Reise til Danmark. (1687.) 242. 243.
- Gerner, Genr.**, fængslet og piint af de Erensse. S. 35. hans Dødsdom og berammede Henrettelse. 36.
- Gersdorff, Joach.**, for 1660 Danmarks Riges Hofmester, siden Drost og Universitets-Patron, dør. 69.
- Gjevning, Laur.**, Sognepræst i Kjøbenhavn, et Brev fra ham til B., hvis Lærer han for 31 Aar siden havde været. 467.
- Giæstebud**, i Kjøbenhavn (i B.s Huus) 274. Løs Slotsforvalteren paa Rosenborg. 275. hos Deconomus paa Communitetet. 283. i Anledning af en adelig Begravelse. 331. fornemt Giæstebud i Aalborg, varer fra Kl. 12 til 5. S. 389. hos Bergemester i Skagen, for Biskoppen, til ganske secnt om Aftenen. 411. i "et fornemme Compagnie" paa Aalborg Ladegaard. 416. hos Rectoren i Aalborg (fra Middagstimen til Kl. 6.). 418. hos Raadmand Juul (fra Middag til Kl. 7.) 543.
- Giæster i penge**, eller Cathedralicum, udbredes allene af Præsterne, ikke af Kirkerne. 437.
- Giøde, Genr.**, Kongelig Bogtrykker, dør. (1676.) S. 178.
- Giøe, Anne**, som samlede danske Bøger. 264. et Brev fra hende til Dr. Jac. Bircherod. (1680.) 210. 237. hendes Død og Begravelse. 206.
- Giøe, Marcus**, Geheimeraad og Overhofmester. 302. stemmer i Høiesteret for Præsten D. Wiorn i den Tidstedste B. sattelsesfag. 318. Hans Dødsfald. 349.
- Glud, S. Pedersen**, Mag. og Rector i Kjøbenhavn, forforkter ved liberligt Lernet sit Liv. 472.
- Gram, Hans**, dimitteret af sin Fader, Præsten Hr. Niels Gram i Biergby, anbefales af B. til Prof. Ole Worm. 426. Besøger B. i Aalborg (efter en 3 Ugers Soreise fra Kjøbenhavn.) 57. Ligeledes paa Tilbageveien. 510. B. modtager Brev fra Gram (af 27. Oct. 1708) 543. og tilskriver ham den 21. Nov., 3 Dage inden han blev syg, og 15 Dage før han døde. 545.
- Griffensfeldt**, hans Udnævnelse til Stor-Cantsler. 153. Tale i den Anledning ved Universitetet af Th. Bartholin, og manges singularia judicia om samme. 165. Et Guldbøger skienkes ham, efter hans Evoger, Dr. S. Bagers Opfordring, af Doctores Theol. 161. Uførlig Beretning om hans "simulerede Execution." 173—75. Hans "herlige" Bibliothek brænder. 197. Hans Moders, Maria Møjsfeldts Død. 280. Løslades af sit Fængsel. 353. Hans Død. 361. (12. Marts. 1699.) Hans Datter, Charlotte Amalia, Friherrinde Krag, dør, 31 Aar gammel, i sin 16de Barselseng. 430. Hans Lernet vilde J. Fogh strive. 483; og late indføre i Buddei Overs. af Moreri's Lex. 485.
- Grimaldi**, italiensk Greve, vilde skaffe Guld af de i Norge fundne Miner. 540., arresteredes i Kjøbenhavns Castel (1708.) 541.
- Grønland**, ved Tolbbeden i Kjøbenhavn, Henrettelser der. 172.
- Gubstieneste**: Trovradiken om Morgenens Kl. 5. S. 92.
- Guisar**, Greve, fransk Ambassadøur. 395.
- Guldhorn**, det Tønderste, fundet 1639. S. 258.

Gullands Jndtagelse af Niels Juul. (1676.) 171. De Svenskes feilslagne Angreb (1679) for at tage Landet tilbage. 198. 99.

Gundesen, Mog., Sognepræst i Rykøbing paa Mors (forhen i Skaane) maa, for Armodis Skyld, søge Siel p ved en Collectbog. 291.

Gyldencrone, Solger, stifter en Dandsemeister ihjel paa Gaden, rømmer, og dømmes fra Livet. (1694.) 285.

Gyldenlund, Hoffest, som der holdes. 505.

Gyldenløve, U. S., Frederik III. Søn. 50. 123. 189. 190. holder et kosteligt Banquet for Kongen. 221. døer hastigt. (1704.) S. 442. Hans 14aarige Datter, Charlotte Amalie, giftes med Christian V. Søn Chr. Gyldenløve. 330. Hendes Dødsfald (1. Dec. 1699) og Begravelse. 375.

Gyldenløve, Chr., Søn af Christian V. Feltmarskals-Leutenant; 330. 369. hans andet Giftermaal med Jens Juuls Enke. 388. Bliver kejserlig Generalfelttøimester. 393. Kommer hjem 415. Gaaer Smaa-kopper. 425.

Gyldenløve, Chr. Ulr., Søn af Christian V., bliver Gen.-Admiral i Niels Juuls Sted. 342. Gaaer i Søen (1698) med en Flaade. 354. Gjør et Stog paa den engelske Orlogslaade. 435.

Gyldensierne, Knud, om hans Catechismus (som Bircherod eiede.) 415.

Gyrstinge Præstegaard afbrændt, hvorved to Præster og 5 andre Mennesker indebrændes. 87.

Gahn, V. J. Overjægermester, om hans Død. 202. Mange glæde sig derover; "Uvisst om det vil gaae bedre herester." 202.

Salb Slot, besøges af Bircherod. 286.

Hallands aas, eller Kongens Rytteri i Kiøbenhavn: den hollandske

Secretair lader Ler Biin springe og Glædesild antænde. (1697.) 343.

Hamborger Aviser ("tidt opfyldte med en Hob Løgn og uvisse Tidender") holdes af Biskoppen i Forening med Andre. 437. affiges, da den nye Generalpostmester fordobler Post-Taxten. 438. læses af B. 503.

Hannovers Churværdighed erkendes omfider af Frederik IV. 503.

Hasebarth, Ubigael, Bisk. Bircherods Oldemoder. 77. 82. 87. 109. 116. (jof. 117.)

Haubold, P., en "fornem og navnkundig" Boghandler i Kiøbenhavn, fører Bøger til Salg i Odense. 131. 183. 202. 205. 215. døer 1682. S. 219.

v. Haven, Lambert, General-Bygmester, 303.

Heins, Etatsraad, sendes til Rusland. 414.

Hekla, ("Hekkenfeld") Udbrud af denne Vulcan (1693.) 260.

Hellig tre Kongers Dag, Skit, "at gaae med Stjernen" denne Dag. 65.

Selverskov, til Jruup, Landsdommer, hans langvarige Strid med sin Sognepræst, hos hvem han ei vil gaae til Alters. 318. Biskoppen vil ikke tillade saadant. 319. S. accommoder B. med et galant Gieskebud. 496. hans Bogsamling fortæres ved Uveir og Skylregn. 496. han lader Geds, hvorpaa han har laant Penge af Aalborg Hospital, daglig forringes. 527.

Henrichsen, Mich., (Tistorf) Sognepræst til Nicolai Kirke i Kiøbenh., den "kosteligste Prædicant i Danmark." (1674.) S. 152.

Herremand, en stolt og latterlig-forfængelig. 514.

Herremændenes Kirke-Eiendom og Patronatsret, derom fordrer Regjeringen Dplysninger. 303.

Hertsholm, B.s Bisittats paa denne D. (1704.) S. 454.

- En rettelser (en Borger i Odense). 86. (en fornem Mand's Datter i Colding, for Barmord.) 157. (en Adelsmand.) 172. (en tydsk Jændrik; hængt paa Grønland ved Toldboden.) 194. (Jomfru Budde, som vilde have forgiwet Grevinde Parsberg, halsbugget.) 206. — 221. 234. (en Capitain i Gladstrand, for begaaet Manddrab.) 241. (to Soldater, som havde profaneret Hostiam.) 309. (en fransk Marquis de Tissedre, arquebuseres paa Kronborg.) 355. 467. 481. (en Mand, som havde myrdet sin Kone.) 503. (en Mand af Aalborg hænges for Tyveri.) 538. (to Morderster.)
- Hirdskraa, den Norffe, et gammelt og godt Pergamentshaandfr. af denne Lov, kommer i B.s Besiddelse. 539.
- Hjerring, lægges, paa faa Huse nær, i Affe. (1693.) S. 273. 74. 285. Atter en stor Ildsvaade 1702. S. 400.
- Høchstädt, de danste Hielpetreyer haardt medtagne i det store Hovevslag, her holdtes 1704. 453.
- Hoffets og Tidernes Forandring, Klager over samme. (1673.) S. 148.
- Hoffets ilende Reisefærd, ødelæggende for Hestene. 206.
- Hof-Fester og Forlystelser. (1678.) S. 192. paa Rosenborg.) 239. (1692.) 248. (1694.) paa Frederiksberg. 292. (1695.) S. 302. 309. (Paa Rosenborg.) 325. (Banquet paa Kronborg.) kostbart Fæstn hos Stath. Gyldenløve. 339. paa Kronborg. 341. Mafferade paa Kiøbenhavns Slot. (1697.) 344. Banquet, Carousfel og Mafferade ved Hoffet. (1701.) 384. 393. 397. (Stort Carousfel.) Banquet i Gyldenlund, med Illumination. (1702.) 411. Banquet og Skuespil i Ridder salen, paa Kongens Fødselsdag. 414. prægtig Masqueradedans. 415. Carousfel. 418. Mafferader, to Dage efter hinanden. (1703.) 420. Banquet og Skuespil paa Frederiksberg Slot. (1703.) 430. paa Kongens Fødselsdag. (1703.) 431. paa Prinds Vilhelms Fødselsdag. 439. 478. (paa Kronborg.) 479. 481. (paa Frederiksberg.) herligt Fæstn, med kunstige Illuminationer, for Enkedronningen. 487.
- Hofvæsenets underlige Biskaffenhed (1702.) 415. hvad der fortalles om Kiøbenhavns Hofvæsen (1703) „maatte man snart høre med Forstrækkelse.“ 434.
- Holt, Wiler, Commandant paa Kronberg, [og senere under Christian V., Baron, til Holtenbavn] hans Duel med den holl. Oberst Capell. 1662. S. 79. Skilsmisse-Process med hans Frue. (1693.) 259. 261. 265.
- Holt, Flemming, myrdes paa Bøttet, med sit Følge, af en Skipper. (1701.) 391.
- Hollandske Coffardieslaader conveyeres til Østersøen. (1695.) 305. (1703.) S. 428.
- Hollandske Gesandtskaber. 256. 263. 471. (Beuning, Hollandsk Resident. S. 10.)
- Hollandsk Gudstjeneste i Holmens Kirke (i Kiøbenhavn.) 243.
- Hollandske Skibe optages i Søen, til Repressalier. 281.
- Hollændere maa ikke tillades at holde deres Gudstjeneste paa Studiigaarden. S. 16. hollandske Soldaters Uordener. 25.
- Holm, Wiler, til Høgholt og Esbjerg, en af de allerrigeste Herremænd i Landet, dør, 485. giver 1000 Rbd. til to danske Skolars Oprettelse. 444.
- Holstebro, stor Ildbrand i denne By. (1697.) S. 414.
- Hospitalsgods i Bendslyssel, vil Curator sælge. 385.
- Hvalfisk, en levende, dræbes ved Stege Strand i Jyen. 41. to smaa Hvalfiske fanges sammefleeds. 148.

Hyldingsøed, aflagt til Frederik IV. af Geistligheden. 368.

Høiesteret, Afsøforer i samme nævnes. 122. 123.

Høiesterets Aabning. 290. 361. Slutning, udblæses offentlig paa Gaderne i Kiøbenhavn. 167.

Høitidssoffer til Præsterne i Aalborg af Biskoppen. 289.

Hørere, bestyendte, fra Aalborg, komme ubudne i et Bryllupshuus. 406. 407. en fordrucken Hører, sættes skarpt i Rette af Biskoppen. 537.

Indtog, fremmede fyrstelige Personers i Kiøbenhavn. 134. 137. (jvf. 7. Nov. 1671.) Ambassadørers: 156. 269.

Jacobsen, Laur., Biskop i Fyen, ved hans Død (1663) vilde man have at Orgel- og Instrumental-Musik stulde ophøre, indtil hans Begravelse. 90. 91.

Jagten, Anordninger om samme. 105.

Jellinge By og Kirke afbrændt. (1679.) S. 199. Runestenene undersøges af B. 535.

"Jernværk" i Broby i Fyen, øde og forsaldet. 211.

Jespersen, P. Hofprædicant, er ikke uden "Scrupuler" over den Thistedsse Besættelses-Sag. 344.

Johan Georg, Churprinds af Særen, hans Ankomst med sin Moder til Danmark, (1663) og Forlovelse med en dansk Prindsesse, Anna Sophie. 92. kommer (1665) til Danmark incognito, med 30 Personer. 103. han s Bortreise. 104. kommer til Danm.ark. (1666.) 107. holder Bryllup. 08.

Johannis Georg, (Jørgen Hansen) Prof. ling. Hebr. i Kiøbenh. (1673.) S. 14.

Jordegods: 24 Tdr. Hartorn (Hospitalsgods) i St. Brøndum

Sogn. sælges for 1200 Rbd. (1703.) S. 422. offentligt, Skolernes, vil B. ikke have bortfolgt. 475.

Jordstik i Bendsøssel. (1677.) S. 185.

Jordstyrkning ved en Præstegaard (Juglbj) i Fyen, efter umaadelig Skylregn. 451.

Juul, Jens, Admiral, Geh. Raad og Baron. 226. i Ambassade i Holland. (1685.) S. 232. hans Krues, Wibeke Steels Død. 232. (jvf. S. 241.) Hans anden Frue, Regitze Sophie Wind. 251. sendes i Ambassade t. Sverrige. (1693.) S. 257. kommer tilbage. 276. Tredie Giftermaal (m. Dorthie Krag.) 289. Hans Ambassade t. Sverrige. (1699.) 359. B. beklager sig for ham i et Brev over Aalborg Magistrat og Borgerstabs "Insolent og hadstefulde Drift." 374. Hans Død og siore Berømmelse af B. 378.

Juul, Niels, Admiral. 171. 172. 188. 189. (almindelig Glæde over hans Seier i Kiøge Bugt.) 190. 194. var en Ven af B.s Fader. 343. hans Enke (Margrethe Ulfeld) besøges af B. 343. dør. 423.

Jøder og Indianere døbes i Kiøbenhavn. 278. 280.

Kaas, Biørn, en velstuderet Adelsmand. 132.

Kaas, Erik, til Fadersbøl, ægter med Kgl. Dispensation sit Søstendebarn. 372.

Kaas, Hartvig, (til Fadersbøl og Ustrup i Thy,) vil købe Kirtegods til sin Sædegaard. 300. B. afflaaer det, undtagen for rede Penge. 312.

Kaas, Palle, til Lyngholm, hans "uagbelige Forhold og Insolent" i adskillige Maader (mod Præsten.) 364.

Kaldsret til Kirker, sælges af Kongen. 370. o. fl. St.

Kameler, af et russisk Gesandtskab indførte blandt andre Foræringer til Frederik III.; en af dem søder et levende Kamelføl. 86.

Keiserlige Ambassadører i Danmark. 117.

Kielmann, J. A., hertugel. hølstenf Cantzler, dør i Fængsel i Kiøbenh. (1676.) S. 176. begravet i St. Petri Kirke 177.

Kiimen med Klosterne for "for-nemme" Brudefolk, paa deres Bryllupsdag. 499.

Kilde ved Gammel-Bartou, som besøges St. Hans Aften. 163.

Kingo, Th., bliver Biskop i Jyen. (1677.) 183. ordineres. 184. kommer til Odense. (8. Mai 1677.) vil i Jyen indføre Psalmerne i sit "aandelig Sjunge-Chor" 1. Part. S. 187. hans Bogtrykkeri. 201. et af hans Vers i hans Psalmebog. 286. gifter sig tredje Gang. 300. hans Vers om den meklenborgske Kronprindsesse ("den seilende Venus") finder Anstød for Titelens Skylb. 314. hans Gradual og Psalmebog indføres i alle Kirker i Danm. og Norge. 369. 372. hans store Strid med Stiftsprovst J. Carstensen i Odense. 394. 398. hans Død. 432.

Kirkelige Stikke og Kirketugt (offentligt Striftemaal.) 288. 294. 295. 298. 307. 8. 323. (Biskoppen tilkender en Sognemand Kirkens Disciplin for Mishandling af et Barn.) 308. Præsten i Aalborg klager for B. over "en udædifik Krop" i Menigheden, som ikke kunde bringes til at underkaste sig Kirkens Disciplin. 308. To Bønder dømmes af Provsten til aabenbare Strifte for Helligbrøde. 323. En Præst vil ikke stede Tolderen i Thisted til Alters. 320. Forargeligt Optrin ved Tabernes Ombæring under Gudstienesten i Aalborg. 333. (Anm.) En Entevinde af Hals nedvises fra Skriftestolen af Præsten for Druktenkab og andre Laster. 357. ligeledes en Bonde af Sundby (der

indkalbes at møde for Biskoppen tilligemed Præsten. 438.)

Kirkegods i Aalborg Stift, vil man inddrage til Soldat-Udstrivning. 462. 63. 64.

Kirker, lutheriske i Udlandet, til hvis Bygning Collect samles i Danmark: i Saardam. (1697.) 356. Heidelberg. (1698.) 356. Dublin. (1702.) S. 406. 419. Manheim. (1707.) 526.

Kirkeprior (Kloster) i Søby, udsættes af Biskoppen. 299.

Kirketyveri i Kiøbenhavn, (1693) i Holmens Kirke. 257. i Budolphi Kirke i Aalborg. 305.

Kiøbenhavn, Beleiringen 1658—60. S. 12—57. Stormen den 11. (21.) Febr. 1659. S. 28—29. Gaderenovation indrettet 1659. S. 54. 56. 68. Stadens Privilegier af K. Frederik III. 69. Ny anlagte Gader. (1663.) 84. 85. Gadernes Brolægning, Reenholdelse og Uvidelse, m. m. (1664. 65.) S. 98. 99. Jldsvaader. 109. 203. 236. Nyhavn's Canal graves. 207. Røveri og Overfald paa Gaderne. 209. "Endeløs-Strædet" nævnes. 236. Marktværdigheder, som besøges af Tilreisende fra Provindserne. (Bremerholm, Kongens Bibliothek, m. m.) 270. Borgerne faae en ny Skydebane udenfor Nørreport (1694), hvor Christian V. skyder til Pappegoien. 296. Portpenge paalægges ved Nørreport. 305. Født og Dødt, i A. 1697. S. 345. Forordninger om Gaderne at holde rene. (1702.) S. 400. 401. en ny Stormkloffe i Vor Frue Kirke. 430. maa efter to Aar atter omstøbes. 478. 79. Nyheder fra Kiøbenhavn, "hvorover hver ærlig Patriot maa sutte og græmme sig." 440.

Kiøbmandskab ulovligt, og Forprang, dermed befatter Sognepræsten i Søby sig. 373.

Kiøge By, befæstes af de Svenske. S. 30.

Klædebragt, gammeldags fra Christian IV. Tid: en Mand i Kiøbenhavn 1692, som ei havde villet aflægge den. 256.

Knuth, Ad. Lev., til Bispefeldt, Overkammerjunker, dør hastig. 358.

Kokkedal, en af de ældste Herregaarde i Bendslyssel. 311.

Kongeloven, skrevet af P. Schumacher. 103.

Konge- og Kirketiender, Befalinger om rigtig Rigning i deres Tæxt i Matrikelen. S. 446. (jvf. 417. 8. Dec. 1702.) Kongetiende af Saltum i Bendslyssel, derfor bydes B. 200 Rbd. i Indførsning. 285. (1684.)

Kongeveiene i Siælland, Forbud mod at fiøre paa dem. 104.

Korn, forskrives af Ridsmandene til Aalborg, fra Kiøbenhavn. 483. 505.

Kornpris, meget lav (1703) som medfører stor Lædighed og Nødvilighed hos "Daglønnerne og Løsgængere." 422.

Kornudførsel forbydes. (1662.) S. 81. (1698.) S. 256.

Kornskat paa Hartkornet (1663.) S. 92.

Kostpenge, eller Stipendier, ved Aalborg Skole. 507.

Krigens sørgelige Følger for Landet. 192. 222.

Krigsskibe, nybyggede, omtales 272. 311. 327. 328. 389. 422. 473. 516. 531.

Krog, P., Bispe i Trondhjem dømmes i 1000 Rdlr. Mulkt. 274.

Kronborg, nye Fæstningsværker der anlagte. (1662.) S. 81.

Krudbrænderens Huus i "Kongens Ryeboder" i Kiøbenh. 22.

Kruse, Edv., Generalforvalter over Consumtionstolden i Danmark. 245.

Køler, Karen, (fra Trondhjem) Bispe C. Pontoppidans Enke, gifter sig i Danmark. 207. 213.

Kønneke, Jesper, domt af Kiøbenhavns Universitets Consistorium for fiætterst Lære. 90.

Kørbig, J. Chr., til Hellerup, Stiftamtmand i Siælland. 219.

"Laanestat," (trungent Laan) som paabydes 1678, var endnu i 1706 ikke tilbagebetalt endel Geistlige, eller deres Arvinger. 499. 501. Ligeledes hos Geistligheden, offentlige Stiftelser, m. fl. 1694. S. 288. 289. 292. (jvf. om Tilbagebetalingen, som var lovet om 3 Aar, S. 335.) 6000 Rdlr. begieres af Aalborg By. (1700.) S. 372. 3000 Rdlr. af en Præst. 373. ligeledes paa mange Steder af uformuende Præster. 378. 380. 381. Laan, som var modtaget i Kroner, betales tilbage i Smaamynt. 421. Ny Laanestat (eller "Forstrækningspenge") forlanges af Geistligheden. (1700.) S. 381.

Landemøde i Vendelbo: (Aalborg) Stift, hvorledes det holdtes (1704.) S. 290.

Landcommissarier, hvis Skrivere forstaae at "mæle deres Kage." 243. fire, ved Militien i Norge, beskiftes 1705. S. 479.

Landmaalere i Odense, holde et blodigt Slagsmaal med Officererne. 219.

Land-Militien under K. Frederik III. 1662. S. 77. under Frederik IV., Forberedelser til dens Indretning. 388. Stabe i Kirkerne til at glemme dens Geværer. 400. de unge Karle i Militien udeblive hypsigt fra Bispe-Bisitalser. 413. 455. 520. straffes derfor med Træhesten. 424. 520. møde bevæbnede med Kaarder. 413. en Capitain dømmes ved Krigsretten fra sin Tjeneste, for Edig og Underflab. 441. en Capitain ved Landmilitien straffer en indrulleret Bondeskarl med Træhesten, fordi han har forlovet sig. 462. unnbigte Bønderkarle under Landmilitien, og andre bortrømte Karle og Drengs skulle efterlyses fra Præd. Stolen. 487. Præster, som uden Scissionens Tilladelse

- trelove indrullerede Bunderkarle, irettesattes. 517. Sognemand klage over, at man vil berøve dem deres Skoleholder, og lade ham indrullere som stavnsbunden til Hospitalets Gods. 523. En Sognepræst, som giver en fremmed Tjenestekarle, der ingen Afsted har fra sin Proprietair, Pas og Studsmaal, dommes af Sessionen i 30 Rdlr. Mulct. 523.
- Landorphy, Knud**, Prof. ved Ddense Gymnasium, et Brev fra ham til B. 249. ligeledes 310. 535.
- Landsbyskole**, oprettet i Hasseriis. (1706.) S. 500.
- Langebek, Jacob**, Sognepræst i Aalborg. 287. dør. 470.
- Langebek, Jr., Hr. Jac. Langebeks Søn**, Capellan hos Jaderen, stikker fra Prædikestolen paa en tydsk Skolelærer, i Anledning af Offer. 422. 1707, Sognepræst til Skjoldborg i Thye. 516. (Anm.) hans Giftermaal. 584. [Etsraad J. Langebeks Jæter.]
- Langelænderne** aflaae de Svenskes Anfald 1659. S. 29.
- Latinske Skoler**, deres Tilstand, Visitation, m. m. i Christianssand (dens yderlig flette Tilstand 1708.) S. 530. Hjørring. 352. Riibenhavn (islet Tilstand 1705.) S. 472. Nykiøbing (paa Falster.) 232. (paa Mors.) 365. Skagen. 330. 393. 398. 521. Slagelse. 87. Søby. 351. 521. Thisted. 492. m. fl. St. — Skoler, hvorfra dimitteres (1691.) S. 251.
- Laurenberg, Seb.**, (f. i Sorøe. 1626.) den sidst overlevende Prof. ved det ældre Academie; forflyttes til Riibenh. og dør kort efter. (1692.) S. 254. (f. Anm.)
- Leiecarosser** i Riibenhavn, til Reiser igiennem Landet. (1692.) 253.
- Leiermaal**, begaaet af en Pige med sin Moders afsøde Halvsøsters Mand, Facultetet indstiller hende til Benaadning for Dødsstraf. 271. et Dvindfolks paa 16 Aar med sin Stiffader. 273. en Borgers i Aalborg, med sin asd. Kones Søster. 297. en theol. Candidats, som faaer Dpreisning. 298. Biskop Ankersen klager over den Frihed, som er tilstaaet den, der udlægges som Barnefader, at frie sig ved Fed. 334. En Hører i Søby besover en Pige i en Præstegaard, og suspenderes. 355. et Dvindfolk, som 4 Gange har forseet sig ved Leiermaal, vil ingen Præst i 9 Aar tage til Herrens Bord. 357. Leiermaal af Studenter med Præstedøttre. 365. 404. en Bonde fra Thye, har to Gange begaaet Leiermaal, og maa ikke blive afløst i et andet Sogn. 442. Dragoner, som begaae Leiermaal, fritages, ligesom Rytterne, for Kirkestraf. 467.
- Leonore Christine**, (Grevinde Alfeldt) hendes Strid med Biskop Laur. Jacobsen i Ddense om Christine Munks Titel. 8. hendes Ankomst paa en engelsk Jagt (10. Aug. 1663) fra Dover. 89. frigives af Fængslet. 234.
- Lente, Theod.**, Frederik III. tydsk Cantzler. S. 117.
- Lerke, Cornel.**, Etsraad og Stiftamtmand (d. 1681), om hans Bibliothek. 219. (jvf. Anm.)
- Lerke, Peder Pedersen**, Raadmand i Ddense, giver der et Afstedsgilde. 101. agtede Hans Ransens Datter. 101.
- Leth, Søren**, en Studiosus og "Ye-regrinant", der fortæller meget om sin Ublændigheds Færd, sit Fængselskab i Tyrkiet i 12 Aar, m. m. 439.
- Levetid**, usædvanlig lang hos enkelte Personer. 100. (102 Aar.) 276. 350. (123 Aar.) 424. (102 Aar.) 473. (94 Aar.)
- Liebe, J. M.**, Boghandler i Riibenhavn. (1702.) S. 414.
- Liebe**, (ell. Lieve) Lauridsdatter, en i sin Tid bekjendt Kone i Riibenh., der blev 123 Aar gammel, 314.
- Ligg**, i Forraadnelse, klædes i Sommerheden. 58.
- Liggprædikener**, Stof til Uenighed. 395. 485.

- Liigsteen, med Gravskriften indbuggen, lader en Præst gjøre til sig, og bruger som Spisebord. 351.
- Liigstuer, eller Baagestuer, og Liigvagt. S. 51. 58. 94. 117. 123.
- Liigvers, ganske usædvanlig Mængde af saadanne, (over Told-Directeur J. Heinemærk.) S. 87.
- Lilienkrands, Val., to Breve fra ham til B. Bircherod fra Benedig. S. 229.
- Linde, Chr., født af fattige Bønderfolk, bliver Herre til 10 Gaarde og en af de rigeste Mænd i Landet; dør 80 Aar gammel. 499.
- Lister over Antallet af Fødsler og Dødsfald. (1692. 93.) S. 279. man ønsker dem ikke meget divulgerede. 280. for A. 1693. S. 295. i Kiøbenhavn, A. 1697. S. 345. i Aalborg Stift, 1701. S. 399.
- Lødberg, Christian, Prof. i Historien v. Sorø Academie. (1663.) 92. (siges der at være den sidst bestfittede.)
- Londons Jildebrand, 1667, fordelagtig for Norge. S. 111. Den danske Kirke i London, Bygningshielp til samme 302. 303. nyt Tilskud, 5 Rbdlr. af hver Landsbykirke 339. (jvf. S. 342.)
- Lotteri, indrettet i Kiøbenhavn. (1706.) S. 503.
- Lovbog, en dansk under Frederik III. S. 125. (jvf. R. Winding.)
- Lovcommission, oprettet under Frederik III., arbejdede i 22 Aar. 66. (jvf. S. 72. 73. 122. 125.)
- Lovise, K. Frederik IV. Dronning, (kommer til Danmark.) 311. 371. angribes af Fødselsmerter om Natte ved et Caroussel. 418. hendes Datter Charlotte Amalia fødes. 504.
- Lovsang, S. Ambrosii og Augustini, udsættes paa Vers af B., og synges hver Fredag i S. Budolphi Kirke. 510.
- Luftsyn og Meteorer: Bisole. 95. Jld som nedfalder af Himmelen. 203. Bisole. 484. „et sært og i disse Lande rart Meteorou“, (Nordlys) i Kiøbenh. og Aalb. 511. Luftsyn ved Solens Opgang. 520. Nordlys. (1707.) 526. (det samme som forr. Vinter.)
- Lurdorph, Bolle, Envoyé i Sverrige, dør i Stochholm. 353.
- Lybek sender Deputerede til Kongen (1697.) 334. (jvf. om deres Vende. S. 335.)
- Lyneborgske Hertuger, yttre personlig Mistanke til Christian V. 212.
- Løngangen fra Kiøbenhavns Slot. 26. 108.
- Løver og Leoparder fremvises i Danmark. (1667.) S. 112.
- Maanedes-Beledage** i Danmark. 425. 538.
- Magdalena Sibylla, af Sachsen, (den udvalgte Prinds Christian V. Egtfælle), var til sin Død (1668) god dansk. 117.
- Magistergrad: Examen, som de, der opnaaede denne, maatte gienemgaae („Candidatorum Magistrarii Examen.“) 217. Magistre promoveres. 141. 157. 217. (1682.) 402. (1702.) 488. (1706.) 532. (1708). høitidelig Invitation til Magistergraden. 230.
- Magistraten i Kiøbstæderne reduceres (1682.) 215.
- Magnus, Hertug, Christian IV. Søn, hans Liig ført til Danmark. (1662.) 76. 77.
- Magnus, (Magnusen) Arnas, 296. reiser udenlands paa Math. Moths Beføstning. 296. siges at give sig af med at vise igjen. 296. besøger Biskop B. i Kiøbenh. 342.
- Maior, J. D., Prof. i Kiel, nordisk Antiquar. 266.
- Malms, uheldigt Anslag til at vinde denne Stad tilbage 1659. S. 23.
- Manden uden Hænder og Fødder, der kunde bruge Armstumperne paa den konstigste Maade. 403.
- Mariager Kirke: Styge Krumpens Monument. 362.

- Marselius**, en af Admiralitetsherre-
ne i Holland, Broder til Baron
Gylbenchrone. 211.
- Masius, S. Gottfr.**, Hofpræst og
Prof. Theol. 210. disputerer om
Abfalens Haar. 266.
- Mafferaeder**, ved Hoffet. 248. (paa
Kiøbenhavns Slot, 1697.) S. 341.
(1701.) 384. 385.
- Matras, Dan.**, Prof. i Sorøe, døde
1689, i sit 91de Aar. 254.
- Meadow, Rich.**, engelsk Ambassa-
deur. S. 24. 27. 30.
- Meierchrone**, (Stiftamtmand over
Aalborg Stift, hvor han aldrig kom)
Minister ved det franske Hof, over-
faltes og udplyndres. 503. dør
i Roeskilde. 521.
- Mennonister og Anabaptister i
Altona.** 272.
- Misfoster**, et menneskeligt, beskri-
ves. 149.
- Mishandling af en gammel Mand
ved hans Datter og Svigersøn.** 450.
- Miszæxt i Danmark (1693.)** S.
271. 274.
- Molderup, P. Nielsen**, foruretter
sin Sognepræst. 383. har over 2000
Eder. Korn paa Bestervig Klo-
ster. 436. tilegner sig Stran-
dingsgods, hvormed han havde fyldt
Nielerne og Løfter paa Gaarden,
da den brændte. 436 (Ann.) Strid
med Bircherod om Kirkeeng; hans
"Trodsighed og store Uforstammen-
hed." (1705.) 470. B spiser dog hos
ham paa sin Bisfitats. (1706.) 493.
- Moltken, Joach.**, Boghandler i
Kbh. 94.
- Moreau**, fgl. Polss Envoyé, ankom
uden stort Følge, eller Indtog. (1693.)
278. kommer anden Gang til Dan-
mark, og har Audients (1702) paa
Frederiksborg (efter nyt Ceremoniel.)
402. dør pludselig ved sit Stri-
verbord, (1703) 431.
- Mord, og Drabsgierninger begaaede
i Danmark.** 86. 111. 113. 118.
(5 Mennesker.) 124. 129. 191. 221.
(flere Mennesker, i Odense.) 223.
(en Datter myrdes af Moderen.)
286. (en Dandsfemester paa Gaden.)
287. 307. (Mord og Selvmord af
en Hører i Norge.) 316. (en ung
Adelsmand skudt af sin Tjener.)
343. (en Major af en Ritmester.)
391. (Baron Fl. Holt.) 392. 396.
(en Bægter i Kiøbenhavn kastes i
Bandet og druknes.) 431. 467. 479.
(en Huusmand dræber sin Hustru.)
533. (en Mand dræbes af hans
Kone og Svigermøder.)
- Moskowitzske Gesandtfaber i Dan-
mark.** 81. 82. 84. 85. 191. 200.
220. 213. 386. (50 Personer stærkt.)
387. 440. (den moskow. Ambas-
sadeur lader en Datter døbe efter
græsk Kirkeskit).
- Moth, Matthias**, Oversecretair (hans
Bryllup.) 171. om hans Svoger
Prof. And. Aagaard. 247. under-
søger Sagen om Odense Gymna-
sium. 249. Brev om et Capellanies
Befættelse. 288. Brev til B. Bir-
cherod om Præstegaards-Ren-
ter til de Fattige i Kiøbenh. 310.
hans Deeltagelse i den Thistedske
Befættelses-Sag. 320. 21. B. til-
skriver ham om denne Sag. 323.
Moth lover B. Kongens Beskyttelse
i hans Embede. 325. Breve til ham
fra B. 326. 327. hans Svigersøn
P. Eggers bliver Etatsraad.
(1699.) 358.
- Moth, Beata Ingeborg**, Et. Raad
H. Parsbergs Enke. 342.
- Moth, Paul**, Dr. med. og Livlæge-
127. dør 1670. S. 131. var Regn-
skabsprovst i Bevdsyssel. 317.
- Moth, Rudolph**, Vice-Biskop i
Byen. 141.
- Moth, Sophia Amalia**, hendes
Gaard Bisborg paa Samsø. 253.
- Mundheld**, hvori en Præsts Navn
("Hr. Mogens i Ugilt") optages.
251. (Præsten d. 1692.)
- Müller, C. X.**, tydsk Hofpræst. Kin-
gos Eftermand som Biskop i Odense.
(1704.) 441. hans Processer og
"Biderværtigheder" i Odense. 534.
- Münsterfke Krigsfelt**, tages i Seld
af Christian V. og ankomme til

- Danmark. (1677.) 185. Enddeel af dem drage tilbage. (1679.) S. 196. 97.
- Muus, Niels, Capellan i Thron-
hiem, dømmes fra sit Kald for en
Strid med sin Domprovst. 274.
- Muus, Niels, („Nic. Musæus“) kal-
des af B. til Rector i Sæby. 298.
354. 355. irettesattes 525.
- Makskov, denne Byes Beleiring og
tappre Forsvar 1659. S. 31. 33.
35. 36. (Jvf. S. 57.)
- Matmanden udenfor Aalborgs D-
sterport: en fattig Mand, som dør i
hans Huus, vil Ingen begrave. 476.
- Navigationsskole paa Møen,
Collect til samme. 420. dens Beløb
i Aalborg Stift. 431. (Jvf. 461.)
- Nold, Chr., Prof. i Theol., bliver
Rector efter Kongens Befaling.
(1664.) 98. hans Affattelse paa
Grund af en Legif. 113. var odieus
blandt sine Colleger, og især hadet
af Joh. Bandal. 114. hans Døds-
fald. 225.
- Norborg Slot, afbrændt (1665.)
S. 99.
- Nyborg, Slaget ved denne By
1659. S. 47. Pfalzgreve Philip af
Sulzbach, som undkommer selvanden
med Steenbuck, dør (som Keiserl.
Gen. Feltmarskal) 44 Aar derefter.
121. En Postmester i Nyborg, studt
paa Bolsen. 287. Frederik IV.
negtes Afgang i Nyborg Fæstning
om Natten. 458.
- Nykøbings Skole paa Falsler, dens
Tilstand 1685. S. 233.
- Nytår indblæses (hos Standspers-
oner) af Kongens Hærpauser og
Trompeter. 282.
- Odden, en meget gammel Herre-
gaard i Bendslysøl. 447.
- Odense, Carl Gustavs Ankomst
hertil 1658. S. 1. Staden i Fare
for Brand og Plyndring af de
Svenste. S. 44. den saakaldte
„Odense Adel.“ 220. Underligt Væ-
sen, forargeligt Liv og Uenighed,
mellem Gøvilige og Verdslige, og
slet Administration, efter Kingos Død.
481. Tydsk Ugeprædiken bevilges
Kongen at holdes i Odense. 527.
- Odense Skole og Gymnasium. 145.
Censur ved Disciplenes og Gymna-
sisternes Dimission, og Tale af Bis-
koppen. 151. Gymnasium er i Fare
for at blive nedlagt. 219. 50.
Moths Efterretning herom til Kin-
go. 304.
- Oluffen, Hans, Sognepr. i Randers,
har Navn som latinist Poet. 302.
(Er ikke den af mig i Ny D. Mag. V.
S. 257 og 261 omtalte Hans Oluffen,
forhen Rector i Randers, d. 11. Aug. 1693,
ord. til Sognepræst i Rosning.)
- Ordo ecclesiasticus Valchendorphi-
orum. S. 71.
- Operahuus, det nye, prægtigt op-
ført under Frederik IV., første Gang
benyttet 26. Oct. 1703. S. 432.
- Opløb af Pøbelen i Aalborg. 439.
- Ostindiske Skibe, deres Udfart og
Hiemkomst, m. m. 221. 255. 304.
309. 350. 402. 423. (to.) 434.
(tre.) 448. 476. 477. 497.
- Ottesen, Jac. (Seeblad), Dr. med.,
hans samlede Herbarium vivum. 81.
- Overdaadighed og Graabferi i
Odense. S. 14. Pragt og Over-
daadighed i Kiøbenhavn, opstegen
til det Høieste. 540.
- Oversømmelse i Bendslysøl. 521.
hindrer Biskoppen i hans Reise. 522.
- Overtro (hos en Adelsmand og
Amtmand.) 317. Overtroiske Me-
ninger. 71. 111. Om Svøgeri
og Huusnisser. 126. en Kvinde
mistænkt for Hexeri. 295. ligele-
des en Bondkone bragt i Banrygte
for Trolddom, hvorover hun veemo-
dig beklager sig for Biskoppen. 499.
Spaaqvinde, som viser igjen. 109.
110. A. Magnæus meentes at
forstaae den Konst. 296.
- Dre- og Flekkestat (1666.) S. 105.
- Parvus, Petrus, (Rosæfontanus)
om hans Son Hr. Christoffer
Little, Præst i Birkerød. 216.
- Pachs, Solger, til Sæbygaard (i
Bendslysøl) og Bønderup med ham
uddør Slægten. 1698. S. 315.

- Pasquil**, brandt af Boddelen i Kiøbenhavn. (1693.) S. 279. Pasquil over en Herremand i Bendshysfel. 294. over Mag. Ge. Ursin. 410.
- Pavngk, Ahasver.**, en hyppelig Chymicus og Med. practicus d. 1667. S. 114.
- Pengelaan** af Regieringen, see Laaneskat.
- Petkum, Sim.**, dansk Resident i London under Cromwel. 9.
- St. Petri Kirke** i Kiøbenhavn. 225.
- Pietister** og **Pietismus** i Kiøbenhavn. 481. 503. En pietistisk Bog confisteres. 501.
- Plessen, Ch. Sigfr.**, hans Ambassade til Mecklenborg, (1695.) 310. hans Siemkomst fra den Ryswickke Fredscongres (1698.) S. 348. nedlægger, med en Afstedtale, sin Post i Rensetekammeret. 373. sendes af K. Frederik IV. til England. (1702.) 408.
- Plessen, Sam Chr.**, General-Lieutenant, Oberst for Livgarden, mishandler sine Soldater. 256. arresteres og fratages sin Orden. 372. døer, efter meer end 4 Aars Fængsel, saa Dage efter at have faaet sin Dom. 447.
- Pløen, Bernhard**, Hertug af. 171. Johan Adolph, Hertug af 171.
- Pogwisch, Otto**, Geheimeraad og Ridder, døer (1684) i Gielbsarrest. 229.
- Pontoppidan, Erik**, Biskop i Trondhem. (1673.) 144. S. hans anden Kone gift efter hans Død med Dr. Jens Bircherod, sen. (1681.) S. 217.
- Pontoppidan, Ludv.**, Sognepr. i Aarhus (d. 1706.), om hans Samlinger til Adelshistorien. 220.
- Pors, Claus**, (den ældre og yngre.) S. 56.
- Post**, den svenske agende (1669), overfaldes af Røvere i Dolsten. 125.
- Postmesteren** i Nyborg, ihjelskydes af en Soldat paa Bolden. 287.
- Postvæsenet**: Ophold i Brevenes Befordring, og Aarsagen hertil. 445. Post-Tarten paa Hamborgs-Viser forhoies. 438.
- Prindsessestyr**, (1664.) for mange ubehagelig, 96. 121.
- Provstevalg**, deril indbydes Præsterne af Biskoppen paa Latin, og indsende deres Vota i dette Sprog. 413.
- Provsti-Genant** af Kirkerne paa Mors, indkræves. 527.
- Prædiken**: paa Latin i Slotskirken hver Fredag. (1666.) S. 107. — En Præst angriber i en Prædiken Herremanden, som klager for Biskoppen. 392. en mere filosofisk, end theologisk Prædiken af en Student, i Aalborg. 400.
- Præstedøttre**, som lade sig besove. 365. (af en Student.) 401. (ligeledes.) 398. 410. (en Præstedatter, forlovet med Capellanen, besoves af en Anden.) 429. (besøvet af en Foged.) Provstens Klage over Faberen, som lader hende hengaae, uden at udstaae Kirkens Disciplin. 438—168. (af en Under-Officer.)
- Præstekald**, gives til een, som slet ikke har søgt. 363. besættes efter Anbefaling (af B. Bircherod, ved Knuths og Mochs Medvirkning, „uagtet en høi Person's Gienstridighed,“ m.m.) 334. ligesaa to Kald, kert efter hinanden. 519. 544. bortgives af den fraværende Patron til en Candidat, og Kaldelsen confirmeres af Kongen, skiondt Præsten lever, og laver sig til Bryllup, 415. 16. B. klager over Vansteligheden ved at ubvirke en Promotion ved Anbefaling i Cancelliet. (1703.) S. 420. Expectance-Breve paa Kongelige Præstekald blive meget hyppige. 449.
- Præstekone**, en vanartig og slet, „hvis Udyd og malice har været Mandens Ruin,“ karakteriseres. 502.
- Præster** i Bendshysfel, hvis Bog-samlinger, Manuscripter, Laboratorier, mathematisk Instrumenter, og andre Samlinger, m.m. V. særskilt omtaler: 293. 305. 306. 307.

350. 352. 539. — Præster i Bendskjæl, som af Biskop B. ved Bisittatserne offentlig, i Almuens Paahør lastes og irettesættes: 353. 365. (for Druften-skab.) 366. 390. (for Druften-skab og 'disfolut Levnet.'). en Præst i Jelsstrup, irettesættes i Provstens Overvarelse, for hans "fugtige Levnet og Lædhed i Studeringer;" og paalægges at holde Capellan. 407. — 413. 425. 452. (for Druften-skab.) 455. 493. (for "lideligt Forhold i mange Maader;" Præsten mod tog B. om Astenen vel beskienket; trues med Remotion.) 520. 522.

Præster, som faae Irettesættelse og Advarsel i Genrum: 306. 365. 432 (for et forargeligt Forhold; Præsten indkalbes til Aalborg.) 453. 454. — Menigheden klager over sin Præst. 307. 366. 520. Præsten over Menigheden. 498.

Præstevieelse, gammel Skik ved samme i Odense. 96.

Pyrmont, talrigt besøgt, (1681) af fyrstelige Personer. 208.

Dvindfolk, som besøves, og Leiermaals-Sager. 297. 298. (en theolog. Candidat.) et Dvindfolk, som for 11 Aar siden var besøvet, havde endnu ikke faaet Afsløsning. 416. et Dvindfolk besøves af sin Færbroder, og begge rømme. 430. et besøvet Dvindfolk fordriver sit Føster; Byfogeden i Aalborg indsender soetum abortivum til Cancelliet. 435. et Dvindfolk i Sæby udlægger en Capitain, og forlanger derpaa offentlig Absolution, m. m. 443. et Dvindfolk paa 54 Aar bekiender sig skyldig i Læsfærdighed, og forlanger aabenbar Straffe. 450. et besøvet døvsiumt Dvindfolk. 474. et besøvet Fruentimmer i Hjørring er ustadig i sin Bekiendelse, m. m. 477. et Dvindfolk besøves af en Skolediscipel. 506. et to Gange besøvet Dvindfolk trosloves med Karlen, og Trosvælsen kiendes gyldig, uagtet Forbud stæer. 517. see Leiermaal.

Dvindfolk, som give sig af med at fordrive Føster. 435. 458. (i Aalborg.)

Dvækerste Lærdomme, forsvarede ved en dansk Student. 89. 90.

Masn, Hans Mich., (Corvinus), hans Fortienester, og Død. 89.

Randers By, dens smukke og anseelige Hospital. 405.

Rang og Titler, som i Hobetal bortgives (eller sælges) til "Statister og Proprietarii." S. 504. et latinsk Vers af B. over disse "Vaniteter." 509.

Rangforordning, en ny (1693), som paa mange Steder forandrer den ældre. (1680.) S. 260.

Rangforordningen, dens Overtrædelse i Kirken ved en Begravelse, og Følgerne deraf. (1694.) S. 290.

Rangan, Grev Christian af; hans Gaard i Kannikestræde. 68. hans Død 1663 og Uigfærd. 93. 94.

Rangau, Ditlev, Greve af. 97.

Raritetskammer, Borgemeesterens i Sæby, opbrændes. 429.

Ræbeburg, beleires og bombarderes. 275. 277. befæstes paa ny (1700) efterat den var demoleret. 379.

Rector ved Thisted Skole, C. Blumester, faaer efter Bisittatsen en streng Advarsel. 492. Rector ved Sæby Skole, N. Muus, som med umaadelig Strengthed mishandler sine Disciple, faaer en alvorlig Irettesættelse af B. 525.

Rectores og Hørere kaldes af Biskoppen, 233. (de første med Kongel. Confirmation.) 290. 293. 418. 419. (Anm.) 456. (efter foregaaende Examen af B.) En Rector suspenderes, og kort derpaa affattes af Biskop B. 298. En Hører i Sæby suspenderes for Leiermaal. 355.

Rectorvalg ved Universitetet, langvarige Stridigheder derom. (1664.) S. 98.

- Keedz, Peder**, Cantsler, blev Universitetets Patron. 69. hans Død. 153.
- Keedz, Chr.** Sen af Peder Keedz, „en Mand af skønne Midler og brav conduite,“ slaer sig til Drif „og anden Lidetlighed,“ og dør i yderste Armod. 442.
- Reformerede i Kiøbenhavn**, sættes under Opfigt af en Commission. 260. Reformerede („Calvinister“) i Aalborg, maa ikke udøve deres Gudstjeneste, og forselges i den Anledning af Biskoppen. 507. 508. 509. En Reformeret maa ikke begravnes med Jords Paakastelse eller Liigprædiken. 507. ville oprette et Udmanufactur i Aalborg, naar Religionsfrihed tilstaaes dem. 511. B. sætter sig derimod og forhindrer det. 512. 514. Kongeligt Rescript, dem angaaende. 515.
- Regentfen i Kiøbenhavn.** 216. Prædikener i Kirken om Onsdag og Loverdag. 217. Laquaier ville storme Regentfen. 315.
- Regimentstrømmeslager**, (Tympanistae) tromme Rytaar ind hos B. 418.
- Regnskabsprovstier** (3 i Bændelbo Stift), hvad derved forstodes. 316. 17. (Anm.) Regnskabsprovsten S. Gyldenstjerne i Aalborg Stift. 329.
- Reiseberetninger.** 283. 84. (B.s Reise fra Kiøbenh. til Aalborg.) 339—41. (B.s Reise med sit hele Huus, fra Aalborg til Kiøbenh.) B.s Reise om Eстераaret til et Bryllup paa Herregaarden Kaas. 459. 60. B.s Reise til Odense, til sin Moders Jordefærd, og tilbage. 533—36.
- Rendsborgske Tractat** imellem Christian V. og Hert. Chr. Albrecht. 166.
- Resen, Peder**, blev Borgermester i Kbh. 97. 98.
- Reventlow**, Greve og Storcantsler: 391. 397. tracterer Frederik IV. paa Clausholm. 428. 472.
- Ridder-Academiet i Kiøbenhavn**, B.s Ansættelse ved samme. 218. 49. dets Oprettelse og Indvielse (1692.) S. 254. (Anm.) man spaaer det ingen lang Varighed. 250. Et. Kendel, Prof. El. & Polit. ved Academiet. 251. — 254. 255. 257. første Examen. 259. en Pasquil over Overhofmesteren. 279. Marc. Gise Overhofmester. 302. der holdes Disputationer. 313. det første derfra udstedte Program. 316. Geh. Lente, Overhofmester. 353. Grev Ahlefeldt, Overhofmester. (1702.) S. 399. En oratio panegyrica holdes der paa Latin i Kongens Rærværelse. 442.
- Riddernes Ordensdag**, hvorledes den holdtes under Christian V. 300.
- Ridderklub og Prælater i Holsken**, indfinde sig i Kiøbenhavn. (1702.) 414. sende Deputerede til Kiøbenhavn. (1708.) S. 528.
- Riisbrich**: denne Families Genealogie. 235. (Anm.)
- Riisbrich, Otto**, Landsdommer i Fyen. 335.
- Ringsted**, „en fattig By,“ lægges i Afke. (1693.) S. 271.
- Rodriguez, C.**, Prof. designatus (eller Sprogmeester) ved Sorø Academie og Kiøbenhavns Universitet. 124.
- Rodsteen**, Stiftamtmand, vil boe allene paa Aalborg Slot. (1708.) S. 513.
- „**Rosballet**“ opføres ved Hoffet. (1678.) 192.
- Rosenborg Slot**, Hoffet holdes der. 192. 230. 318. Hoffet opholder sig der i Mai Maaned. 487.
- Rosenborg Slotsport** ihjelslaer en Portner. 282.
- Rosenkrantz, Gunde**, hans Flugt. 97.
- Rosenkrantz, Selvig**, Enke efter Et. Raad Holger Tott, i mange Aar vanvittig, dør. 527.
- Rosenkrantz, Jomfru**, (Justine Cathrine) vilde forgive Jomfru Dalvig. (1699.) S. 362.
- Rosenkrantz, Iver**, til Rosenholm, hans Giftermaal. 402. sendes som Envoyé til England. (1702.) 414. kommer hjem. (1706.) 485.

- Rosenkrantz, Jens**, til Faurstov, m. m. Etatsraad, „en svar belæst og lærd Mand.“ 220. 265. hans Død. 301.
- Rosenkrantz, Jørgen**, (Hofmester ved Sorøe Academie) tillagdes af Rytget, at attraae Siællands Bispestol. 120. dør. 156.
- Rosenkrantz, Jørgen Pallesen**, en af de rigeste danske Herremænd, dør i Benedig. 58. 62.
- Rosenkrantz, Niels**, General-Lieutenant, skudt i Helsingborg 1676. S. 176.
- Rosenkrantz, Ol.**, Lovtale over Niels Trolle. 125. Apologia nobilitatis danicæ. 205. kommer ved den „i Labyrinth.“ 214. (Jvf. Anmærkning.) Bogen forbydes ifte. 215. hans Dom. 215.
- Rosenstjerne, Abelsnavn**, som tillægges Rentmester Müllers (1669) afdøde Hustru. 123.
- Rosenvinge, Matth.**, Landsdommer og Generalfiskal, udfører Actionen mod de saakaldte Besatte i Thisted. 329. 332. 333.
- Rosenvinge, Willum Jensen**, Raadmand og Borgermester i Odense, regnedes til den saakaldte „Odense Adel.“ 220.
- Rostieneste** fordres af Geistligheden (1681.) S. 204.
- Rostgaard, Jr.**, hans Bryllup. 420.
- Rumohr, Gen. Major**, uhelbig Anfører for de danske Tropper paa Rygen. 193.
- Ruyter, Mich.**, holl. Admiral, belønnet af Frederik III. 51. beverter Kongen paa sit Skib. (1660.) S. 53.
- Rytter, Poul**, skamferer en anden Student med Slag i Hovedet. 266. hans Deeltagelse i den berøgte Thistedske Besættelse. 331.
- Rytterbønder**, Kongens i Bendisyssel. 304.
- Rytterhold og Rostieneste** (1666.) S. 105. 107.
- Romer, Ole**, 236. 211. (hans Giftermaal.) 265. hans Tiener, Niels Paulsen reiser om i Landet. 326. hans astronomiske Observatorium et Par Mile fra Kiøbenhavn, besøges af Frederik IV. 530.
- Røveri paa Alfærvei i Holslen.** (1669.) S. 125. i Siælland og paa Kiøbenhavns Gader, ved atfattede Krigssfolk. (1697.) S. 341.
- Salt-Compagniet i Kiøbenhavn** oprettes. (1665.) 102.
- Salt-Monopol**, i Danmark. (1665.) S. 102.
- Saltværk paa Læssøe**, begynder Dr. Frankenau og Dr. J. P. Bister (1707) at indrette. 527. store Penge anvendtes derpaa. 542.
- Sam sø**, Herregaardene paa Den. 253.
- Sandflugt i Bendisyssel** (Raaberg Sogn.) 337.
- Scavenius, P. Laur.**, Etatsraad og Prof. Juris, dør. 235.
- Schade, Jans**, Kongl. Polst Resident, dræbes af Rammerraad Suhm. (1703.) 431.
- Schack, Jans**, Greve og Feltmarskal, hans prægtige Liggård. 172.
- Schlieben, E. Bog.**, Greve, hans Navn slaaes paa Galgen udenfor Østerport. 408.
- Schmidt, Vilh.**, Feltpræst, siden i Thye; gifter sig med sit Søskendebarn. 269. 270. 474. drager Disciple fra Aalborg Skole til sit Huus. 486. Bircherods store Forbittrelse imod denne Præst yttres sig endnu efter hans Død. 526.
- Schumacher, P.**, (Griffensfeldt.) 103. 121. (Anm.)
- Sceblad, Otto**, Capitain, hans Samling af Naturalier, Antiquiteter, gamle Breve og Documenter (brændte 1676.) S. 181.
- Seerup, G.**, Rector i Fridericia og Ribe; tillige Medicus. 227. konsuleres i Christian V. Sygdom. 227. (Anmærkn.)

- Schested, Hannibal**, kommer hjem fra sin Ambassade til England. (1662.) S. 75. hans Udreise paa ny til Frankrige og England. 77. 78. (Maj 1662.) I hans Huus i Paris boede Kronprinds Christian. 82. hans Grevinde, Fruen Christiane. 100. 101. 108. hans Afreise som Ambassadeur til Holland (1665.) 103. hans Død. (1666.) S. 108.
- Schested, Jens Steen**, Oberstlieutenant, hans Giftermaal 197. parerterer paa Tydsk ved en Begravelse. 285.
- Selymord**, 80. (en lærd Medicus.) 531. (en Tambour skyder sig.)
- de Serra**, en italiensk Adelsmand, (efter Foregivende forfulgt for Religionsmeninger.) 142. 43.
- Siebenbürgen**, Gesandtskab herfra til Danmark (1666.) 104.
- Skaane, Krigen**, som der førtes under Christian V. S. 175.
- Skaaninger**, studere i Kiøbenhavn (1682. 1684.) S. 216. 231. Skaaninger, som (1682) nyde Communitetet. 216.
- Skagen**, besøges af B. 293. 383. 411. (han tracteres „læte & laute.“) B. besidder Capellanen der til „latinisk Skolemester.“ 330. Strid imellem Præsterne og Borgermesteren. 350. 352.
- Ska's Beile**, i Rinds Herred, farlig Reise derover. 459.
- Skarpræteren** og Natmanden i Ddense ihjelslaaes. (1668.) S. 118.
- Skattebyrder**: Degne og Kirketienere Klage (1699) over Skatternes ulidelige Tyngde. 361. Biskop B. maatte i de 3 første Maanedes af A. 1700 betale over 200 Rdr. i Paalæg 374. idelige Executioner og Tribulager hos Kirkebetiente i Thy og Mors. 363. Klage fra Ddense, over Skatternes Tryk og Næringens Aftagelse. (1700.) S. 378.
- Skatter og Paalæg**: Kornskat atter paabuden (1663.) S. 92. Dre- og Flekstat. (1666.) S. 105. Proviantsstat. 109. extraordinair Skat paa Hartkornet (Hovedgaardstart og geistlig Gods) og personlig Skat for Tjenestekarle. 359. Matriculskat for 1699. S. 358. Kepsstat og Hestestat paalægges. (1700.) 374. hvad Biskop B. maatte betale. 374. — Familie- og Folkeskat paa Landet, bortforpagtes. (1703.) 435. Forpagterens Klage over Præsterne. 474. — Trykkende Skat paa Indkomst, til Landmilitiens Mundering. (1705.), hvad B. erlagger. 469.
- Skuel, Fru Ida Sophie**, forbugger sine Skove og mishandler sine Bønder. 383.
- Skuel, Jørgen**, til Estrup, Kammerjunker (b. 1695.) den rigeste Adelsmand i Danmark. 301.
- Skuel, Jørgen**, Commandeur-Capitain, dør pludselig paa gammel Holm. 451.
- Skuel, Mogens**, til Jusingsø, Ambassadeur i England, dør paa sin Hiemreise. 295.
- Skuel, Otto**, til Balløe, en lærd Adelsmand. 302.
- Skuel, Otto**, til Birkelse, Amtmand i Vendsyssel, 328. hans Begravelse-gilde holdes hos en Gæstgiver i Aalborg. 331.
- Skuel, Ove**, Kammerjunker, roses af Sognepræsten, J. Langebek, fra Prædikestolen. 384.
- Skibbrud**: det danske-ostindiske Skib Ddenborg. (1676.) S. 181. et svensk Orlogsskib strander paa Skagen. 468. et stort svensk Skib strander i Thy, og Skipperen ihjelslaaes af Mandflabet 529.
- Skibspræster**, ansatte ved Flaaden. (1700.) S. 375.
- Skilpadde**, en levende fuldvoren, opfød i Kiøbenhavn af en Unge. 258.
- Skive, Jacob**, Præst i Helligsø, hans flette og forargelige Levnet, og Menighedens første Klagemaal over ham. (1699.) S. 366. hans fortsatte forargelige Forhold, og uchristelige Behandling af hans Hustru. (1702. 1703.) S. 408. 409. han faaer en offentlig „skarp Læction“,

- men for hans Kones og Børns Skyld bliver fri for Tiltale. (1703.) S. 409. Menigheden giver atter Klage over ham. 434. dømmes ved den geistlige Underret, og tiltales ved Landemødet. 441. han suspenderes fra Kalbet. 441. (Anm.) dømmes ved Landemødet til at giøre Provsten Afvig, men at blive i Kalbet. 401. hans vedrørende forargelige og fiendtlige Forhold til sin Menighed. 495. Sognefolkene klager til Kongen (1706) over hans „vanartige Ondskab“. 500. fremturer i sit onde og forargelige Levnet. 523. dømmes fra Embedet ved Provsteret. 524. (Endnu faa Dage før B.s Død, havde hverken Cancelliet svaret ham paa hans Skrivelse om Skibes Affættelse, eller nogen anden Præst var ansat. S. 545. jvf. S. 536.)
- Skolebetiente, som ikke efter Lovene ere promoverede, besales (1696) at tage Graden. 315.
- Skole-Examen for Dimittender, (Examen styli & artium) holdes af Biskoppen i Aalborg. 291. 304. 365. 379. 402. 497. (i to Dage.) m. fl.
- Skole-Examina paa Bistatsreiser 293. 351. 352. 521. 533. m. fl.
- Skolediscipel i Aalborg, besover et Dvindsfolk, og forvises Skolen. 505. lader sig hverve til Soldat 510.
- Skolehuus i Aalborg, dets brøstfældige Tilstand. 437.
- Skoler, danske til at underholde to saadanne ved Eskiær og Høgholt, og desuden 10 Fattige, stiftes en Capital af tusinde Rbdlr. (1704.) S. 444. En Skole opbygges i Hasseriis ved private Bidrag, og Bymændene overtales til at ville lønne en Skoleholder. 500. (jvf. S. 437, hvor „Skoleholderen“ i en Landsby nævnes; som det synes uden at være Degn.)
- Skomager i Aalborg, viser „grov Insolentis“ mod Biskoppen i hans Huus, og dømmes derfor. 378.
- Skriptprædiken i Horsens Kirke hver Tirsdag og Torsdag. Eftermidd., stiftes ved et Legat (1674.) S. 150.
- Slagsmaal, Overfald og Uorden paa Gaderne. 79. 118. imellem Officerer og Landmaalere. 219. imellem en Student og en Underofficer. 276. imellem Studenter og Laquaier. 315. imellem Gæsterne ved et fornemt Begravelsesgilde. 331. imellem Grenaderer og Marinere i Kiøbenhavn. 398. imellem Studenter og Bagten paa Studiegaarden. 405. imellem en Pige og en frugtsommelig Kone, som derover farer ilde og dør. 436. en Borger i Ribe overfaltes, og hans Hoved kløves, af 5 Toldbetiente. 484. en Dørrer fra Aalborg overfaltes „mordiskvis“ af Sognepræsten Hr. Fr. Bloch. 525. Slagsmaal imellem Skoledisciple og „Baadsfolkene“ i Aalborg. 528. imellem to ældgamle Qvinder i Tjen, hvoraf den ene dræbes paa Stedet, den anden, ilde saaret, 78 Aar gammel, henrettes. 528.
- Slotslov (Regierings-Collegium) paa Aggershuus Slot, anordnet 1704. S. 439.
- Smaakopper, af dem ligger Frederik IV. farlig syg. (anden Gang) 382. (jvf. S. 288.) græsfer med stor Dødelighed i Jylland. (1704.) 449. (Anm.)
- Smugleri i Aalborg: (Varer som endeel Kiøbmand der paa Stedet ville indsmugle, giores til Priis.) 402.
- Sognepræster(to) i Siælland, dømmes (1694) fra Kald og Kiortel. 292.
- Sophie Amalie, Frederik III. Dronning. 199. hendes Hæve ved store Strandstræde. 203. besøger Badet i Pyrmont. (1681.) 208. dør paa „Amalienborg i Kiøbenhavn“. (1685.) S. 232. 234.
- Serterup, Jørgen, Præst i Lyderslev, Brev til B. om at stæffe ham en Kone. 252.
- Sørse Skole. 62. 63. Laur. Foss, Dr. med. og Assessor i Cancelliet, Sørse Skoles Forstander, dør pludselig. (1703.) S. 430. man har for, at henlægge Skolens Indkomster til det nye Academie i Kiøbenhavn. 438.

- Sorøe Academi. 17. 63. dets Forsalb. 93. Professorer, der ansatte, nævnes 63. 114. 124. 254. det sidste der (1674) udstedte Program. 155. den sidste Overhofmester, Jørg. Rosenkrantz, dør (1675) S. 156. om dets Forslyttelse til Kiøbenhavn. 254. Seb. Laurenberg, Prof. Mathem., den eneste overblevne Lærer (1692.) 254.
- Spaakjærlinger i Fyen. 109—11.
- Sparepenge ved Frederiksborg. 52.
- Sparre, Genning, en fattig, gammel Adelsmand, (i sin Ungdom berceit i Orienten; besvogret med Admiralerne Niels og Jens Juul) faaer 2 Mark i ugentlig Almisse af Aalborgs Hospital. 324. begravet hæderligt ved Sammensud 335.
- Sperling, Otto, Dr. S. 95. 96. 97. hans Død, i det blaae Taarn (1682.) og hans Begravelse. 213.
- Stadsmsø i Odense, (1663) hendes Fastensøl. 86.
- Stads-Instrumentisten i Aalborg, har Strid med Cantor og Skolen om Musik og Sang ved Bryllupper. 512. viser i den Anledning "ufømmelig Gienstridighed" og sættes med haarde Ord i Rette for sin "contumaciam." 513.
- Starenberg, Greve, sendt af Keiseren til Eberige, reiser giennem Danmark. (1698.) 354.
- Statholdere i Hertugdømmerne. 342. 344. 505.
- Stiftsbog over alle Præsters og Deques Embeds-Indkomster og Byrder, var (omtr. 1690) befalet at forfærdiges af Biskopperne. 287.
- Stipendier, stienkede til Skolerne, om det loystridige i at forrykke dem. 250.
- Stodderkonge i Aalborg, faaer selv ugentlig Almisse af B. 464.
- Stolestader i Kirkerne, Strid imellem Fruentimmer om Dversædet i samme. 145. 297. 307. 314. (med "Naveslag og Dreffigen" under Gudstiensen.) ligeledes i Sæby. 315. i Braa Sogn. 361.
- Klager af en Herremand over Forandringen ved hans Stolestader, efter Biskoppens Befaling. 308. af Bergere i Aalborg over nogle Stolestaders Forandring. 433. "Insolents og Uform" i Teraty Kirke af en Emed og hans Hustru, i Anledning af Stolestader. 449. 470. forargelig Riv imellem Dvindfolk i Aalborg. 479.
- Store Belt, vanskelig Overfart. (Frederik III. med hele Høffet hindres i 5 Dage ved Storm og Modbør.) 116.
- Storm og Vandflod i Hertugd. Slesvig. 1662. S. 75.
- Storm i Østersøen (1675), hvorved en svensk Drøgsslaade lider stor Skade. 168. en stor Storm i Østersøen, hvorved et af de største danske Drøgsskibe, "den Korste Løve" forgaaer. 200. Storm og Dverhømmelser i Danmark. (1694.) S. 282. meget voldsom Storm, der gjør stor Skade. (1694.) S. 288. Drkan og Uveir. (1698.) 355. 394. Drkan i Bendisyssel. 430. en gruelig Storm gjør stor Skade paa Nerne, i Sønderjylland og i andre europæiske Lande. (1703.) S. 435. Ligeledes en uhyre ødelæggende Storm, som varer i tre Dage, i Bendisyssel og hele Stregtet ved Limfiorden. 490. 91.
- Stoud, Ludv., Biskop over Christianssand Stift. 478.
- Studenter, creerede ved Universitetet i Kiøbenhavn. 76. (1662.) 78. 80. 100. 145. (1673.) 154. (1674.) 167. (1675.) 177. (1676.) 273. (1693.) 306. (1701.) 392. (1678.) 194. i en meget ung Alder. 306. (9 Aar.) 321. (10 Aar; "septem linguarum peritus.") jvf. 321. Ann.**)
- Studenterne i Kiøbenhavn og deres Bøbning (1658. 59.) S. 1. 3. 11. 24. Depositori, forbydes at maskere og udklæde sig anderledes, end i hyde Skjorter. 107. forbydes aldeles (1674) "at løbe Acten med Jerklædelse" og Maskering. 153. Slagsmål imellem

- dem. 266. blodigt Slagsmaal med Laquaier, som angribe Regentzen. 315. Studenter som begaae Feiermaal, ville ikke betale Bøder. 401. Studenternes Ustyr paa Studiigaarden ved Ex. artium, Slagsmaal med Bøgten, og »Insolentz» mod Rector. 405. (1702.) En Student bliver Tremarksmand. 516. En Student prædiker bekieftet i Aalborg Hospitalskirke. 519.
- Supplik, fra en »fornemme» geistlig Mand, indsendes efter 11 Uger fra Cancelliet til B.s Erklæring, da det Ansøgte allerede var bevilget. 475.
- Svane, Hans, Erkebiskop. 62. 101. hans Død og Begravelse. 119. 120.
- Svaner, ved Frederiksborg, Naturphanomen hos samme. 84. 85.
- Svanejagt (ved Gietsør.) 252. (ved Kiøbenhavn, hvori hele Hoffet deeltager.) 410.
- Svenske Krigsfolk, deres Disciplin under Krigen i Danmark. 6. 14. 25. 31. plyndre paa Landet i Tjen. 43.
- Syv, Peder, Præst i Hellested: (hans Svigerføn faaer et Præstekald, som han ei engang vidste, var ledigt, mindre havde søgt.) 63. handøer 399.
- Sæbesyderi, anlagt paa Christianshavn. 79. 85.
- Sø-Academie, eller Navigations-skole paa Holmen, oprettes af Frederik IV. 393. ved Indvielsen holder en Adelsmand af Sø-Staten Tale paa Latin. (1701.) 393. 401.
- Søbørker, J. J., Told- og Consumt. Directeur i Danmark, arresteres for misligt Forhold. 396.
- Søndagens Helligholdelse: om en Tømmermand maatte reise et nedblæst Plankværk. 356.
- Søndagens Ro og Hellighed forstyrret ved Trommelyd og Soldaters Giennemmarsch. 426. Uorden ved Besøg i Krohuse om Søndagen, hvorover en Præst klager 412.
- Tale ved Kiøbenhavns Universitet, af Georg. Johannis (Jerg. Hansen) som vare mere Hebraisk end Latin. 48.
- Tamperrret, et frænkelt Fruentimmer, tildømmes 24 Dlr. for tilføiet Vansære, og Processens Omkostn. 483. (jvf. 478.)
- Tartarisk Gesandtskab i Danmark, ridende. (1667.) 110.
- Terpager, P., i Ribe, vilde udgive et Skrift under Titel »Den danske Boglade.» 210.
- Thee, driffes af Fornemme om Morgen i Kiøbenhavn. (1697.) S. 343.
- Tilsteds Besættelse, fra sin første Oprindelse. 314. dens egentlige Anledning. 347. (Anm.) dens tiltagende Udvidelse. 319. vækker stor Opsigt i hele Landet, i Kiøbenhavn, og ved Hoffet. 326. 321. Bircherods »store Tvivl og Suspicion» om samm. 314. 319. hans Undersøgelser af Bedrageriet og Udsærd mod de foregionne besatte Dwindfolk. 319. 20. kongelige Commis-sairer udnævnes efter Biskoppens Dnske. 321. B. samler Provsterne og Præsterne i Thye, for i en Tale at bringe dem paa andre Tanker. 322. begierer Odense Lægers medicinske Betænkning. 325. Sagens videre Fremme. 324. 325. 326. 327. 328. 329. paadømt ved hiesste Ret, 347. (jvf. Anm.) s. Børn, D.
- Tidemand, J. C., Studiosus, antages af B. som en Copiist. 518.
- Tiendebøger, Præsternes, forlanges fremviste paa Amtstuerne, til Tiendernes »Rigning» (1702), hvilket møder megen Modstand. 417.
- Tiendeforordning, (1698, 12. Apr.), angaaende Tienden pro officio, vækker Misnøje. 350, en Commission nedfattes i den Anledn. 350. (Anm.) Forordningen cæsferes. (11. Jun. 1698.) 350.
- Tiofredre, Marquis de, stikker en fransk Ambassade-Secretair ihjel; arquebuseres paa Kronborg. (1698.) 355.

Told-Directeur over Tolden og Consumtionen i Danm. (Søbøtter) sangløs. (1701.) 396.

Told-Inspecteurer, franske (P. Paumeau og Fr. Choppis) faae Overoplysn over al Sotold. (1703.) 422. (s. Consumtion.)

Toldforpagtere, franske, over dem klages sterligen. 505.

Tott, Birgitte, Otto Gieses Enke, dør i Sorøe 1662. S. 76.

Tott, Solger, Etatsraad, engang meget rig, døde (1695) i Armød. 311.

Tott, Knud, til Garvøe, Geh. Raad og Ridder. (d. 1702.) S. 401.

Tott, Oluf, til Boddum-Bisgaard. 423. Iader Hurup Kirke uforsvarligt forfalde. 493.

Trampe, S., Gen. Major, Envoyé til Kongen af Polen. 373. Gen. Lieutenant, og sættes over de danske Hælsetropper i Italien. 423. dør i Ungarn 1704. S. 442.

Troldkvinder, brændes i Fyen. (1671.) S. 131. (i Særsløv Sogn.) 134. (i Bispenberg Sogn.) hvorhen Mange reise ud fra Odense.

Tromp, hollandsk Admiral, sættes over den danske Flaade. 173.

Trondhiem, edelagt af Ildbrand. (1681.) S. 206.

Tuesen, Torkel, udnævnes af Frederik III. til Biskop i Aalborg, da et falskt Rygte havde sagt Biskoppen død. 103.

Tydsf Prædiken, bevilges at maatte holdes hver Uge i Odense. 527. bevilges undertiden at holdes i Thisted, Baron Gersdorf og hans Husfru til Behag, naar han dertil kan overtale Sognepræsten. 391.

Typeri paa Universitetets Consistorium, hvor Cassen bortstaales. 359.

Tønningen beleires og bombarderes, uden at indtages (1700). 376. 77.

Udhængsvogn, (et Slags, formodentlig luftet Reisevogn) 93.

Uenighed imellem Herremænd og Præster. 289. 299. (paademmes ved Commissarier) 318. 304. (usømmelig "Insolens" og Overlast af en Kirkepatron mod Præsten i dennes Huus.) 334. 351. 355. imellem Sognepræst og Capellan. 319. langvarig og forargelig Uamdrægtighed imellem en Præst og hans Menighed. 366. (s. Jac. Skive.) imellem Biskoppen og Borgerfabet i Aalborg. 374. 377. 396. imellem Borgemeister og Præst i Søby. 383. 387. imellem Biskoppen og Sognepræsten i Aarhus om Uigprædikener. 395. imellem en Herredsprovst og Præsterne. 410. imellem Proprietairer og Stiftsøvrigheden, om at stille Soldater af Kirkegodset. 462. 63. imellem to Præster, forliges af B. ved Mediation, og det skriftlige Forlig nedlægges i Stiftskisten. 480. Uenighed imellem Præsten i Thisted og Byfogeden, som tilskynder Menigheden, at lade deres Døde begrave uden Uigprædiken. 485. imellem Præster og Degne. 501. inem to Præster over Skændsord. 540.

Ulfeldt, Corfiz, hans Ankomst til Ellensborg. 74. om hans Character og Adfærd. 75. to Breve fra ham. (Oct. 1644.) 83. hans sidste Anslag, og En og Andens Mening herom 88. 89. 90. Execution paa hans Billed. 93.

Ulfeldt, Beate, gift med Henrik Lindenov. d. 1676. S. 170.

Ulfeldt, Edele, gift med Admiral H. Bielske, d. 1676. S. 171.

Ulrica Eleonora, K. Frederik III. Datter, trolovet med K. Carl XI. S. 160. (Jvf. S. 162.) Dronning af Sverrige, dør (1693.) S. 275. Sørgefest over hende i Kjøbenhavn, i Kongens, Dronningens og hele Hoffets Nærværelse. 280.

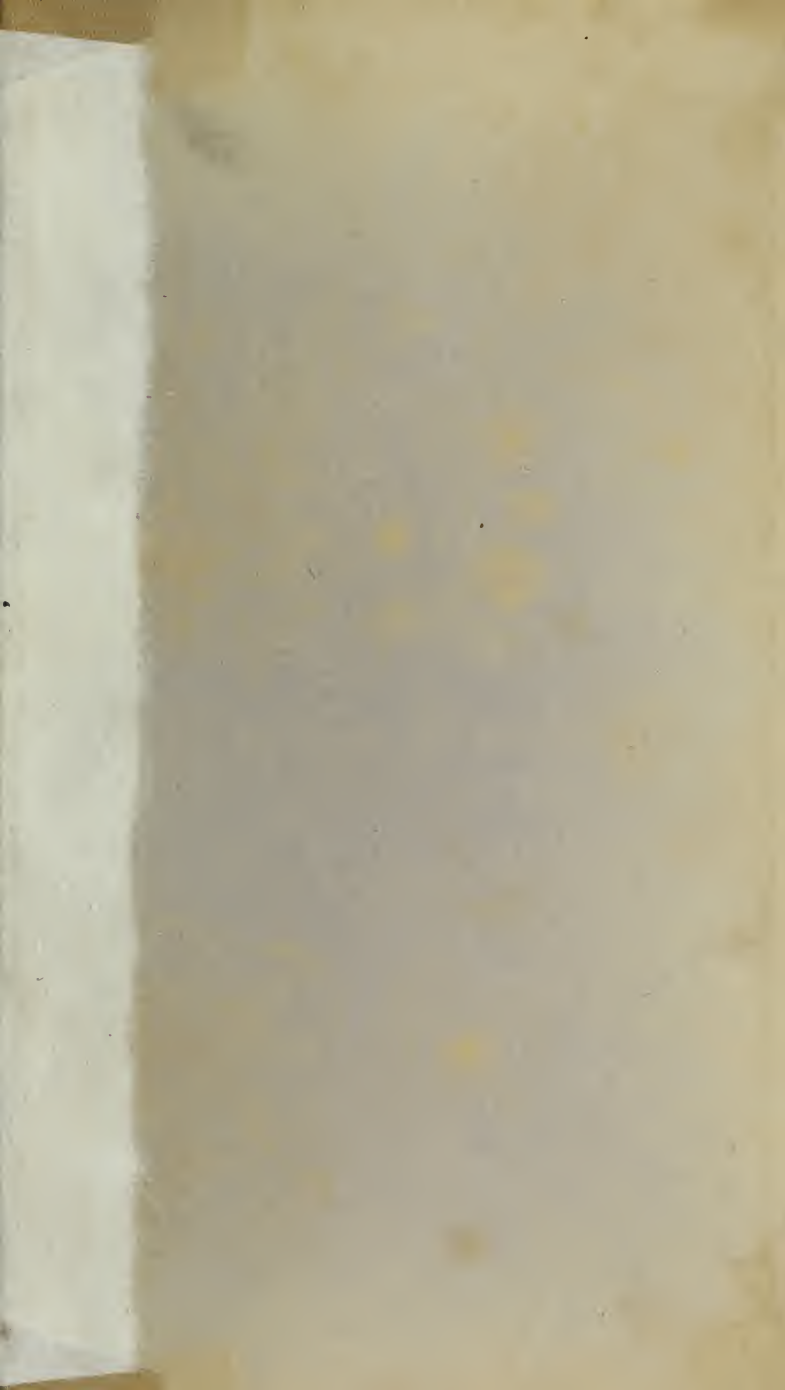
Ulve i Jylland: 150. giøre megen Skade, og ødelægge alt stort Bildt i Vendsyssel. (1695). S. 304. Ulvejagt i Vendsyssel. (1705.) S. 469.

Ulykkelige Hændelser. 87. 121. (en Borger i Aalborg skyder et Hospi-

- talslem, i Stedet for en anden Mand, han vilde dræbe.) 273. (en Dreng kastes i Vandet og druknes af Raadher.) 313. 399. 477. 500. 529. 541.
- Unger**, Adelsmænd af denne Familie: J. J. Unger, dræbes. 316. Claus Unger. 294. Henrik Unger. 298. [Giord Eph. Unger nævnes 26. Apr. 1702.]
- Uniformer**, nye, for de Militaire, indførte under Frederik IV. 403. 413.
- Universitetet** i Kiøbenhavn: Taler paa Kongens Fødselsdag, holdes i Kongens og Kongehusets Nærvarrelse. 229. 267. 302. Kongen ventes, men udebliver. (1706.) S. 504. Doctorpromotion. 242. Kongens Kammer ved det øverste Auditorium. 251. Studenter selegeres. 259. 264. 265. 428. Ferier. 276. Nordener blandt Studenterne. 153. 266. 315. 405. (Jvf. Examina, Magistre, Studenter, m. fl.)
- Universitets-Bibliothek**, dets to Afdelinger: det ældre (Bibliotheca vetus.) 218. (Ann.) Bibliothekaren vælges af Professorerne. (1693.) S. 257.
- Uægte Børn** (en "fornem" Enkes.) 125. en fornem Mand's Datter, i Golding. 157.
- Valdemars Slot** paa Taasing. 244.
- Vandflod** i Danmark (1662.) 75. (1663.) 92.
- Vanskabt Foster**. 364.
- Velo**, Greve, fra Italien, besøger K. Frederik IV. (1708.) S. 529.
- Vendysfel**, gammel dansk Adel i dette Landskab. 61. liber af Ulve. 304. berømmes for sin "Yndelighed" og Frugtbarhed som "snart den bedste Deel af Nørrejylland." 305.
- Verdens Undergang** var spaaet den 10. Aug. 1665. S. 101.
- Vernon**, Ambassadeur fra Dronning Anna i England, har publik Audients hos Frederik IV. 401.
- Vesterport** i Kiøbenhavn, Taarn og Spiir over samme, S. 12.
- Vestrindiske og guineiske Handelsstibe**. 492. 519.
- Vestervig Kloster**, "den prægtigste Bygning i hele Landet", (Jylland) brænder af (30. Dec. 1703) S. 436. Marsagen til Jlden. 436. (Ann.) Collect bevilges til Kirkens Reparation. 456.
- Viborg**, stor Ijdebrand der, 1667. S. 112.
- Viborg Synsding** aftager. (1695.) 302. stor Banskælighed ved der at faae Penge udsatte. (1702.) S. 400. Tiden forandres. (1701.) S. 442.
- Viereck**, Grevinde Elisabeth Helene, faaer en Søn med Frederik IV. S. 448. døer niende Dag derefter. 448. hendes Barn døer. 471.
- Vilhelm**, Christian V. Søn, døer af Mæslinger, netop da han skulde tiltræde sin Udenlandsreise. 481. 482.
- Vilhelmine Ernestine**, Frederik III. Datter, forloves. 154. forlader Danmark. 135. 136.
- Vinterens Strenghed** i Danmark. (1664.) S. 98. (1667.) S. 109. 149. 150. (1674.) 227. (1684.) ualmindelig streng overalt i Europa. 229. Tidlig og skarp Nattefrost, hvorved Viindruer og Morbær ødelægges. 309. Sildig Vinter med stærk Sneefald, i Mai og Jun. overalt i Jylland (1705.) 474. Nattefrost med Iis og saadant Sneefald paa sine Steder, at man neppe kunde komme frem paa Veiene: den 22. Oct. S. 542.
- Vogelsang**, P., hollandsk Envoyé ved det danske Hof. (1659—61.) S. 68.
- Visitatsreiser** af Biskop Bircherod. (1694.) S. 292—94. (1695.) 306. (1697.) 337—38. (1698.) 351—53. (1699.) 365. 366. (1700.) 382. (1701.) 389. (1702.) 410—12. (1703.) 423. (1704.) 452. (1706.) 491. 498. (1707.) (520. 522. (1708.) 589.
- Wandal**, Hans, angiver sin Collega Prof. Nold for K. Frederik III. 114. bliver Biskop efter H. Svane. 120.

- Wandal, Jens, Dr. & Prof. theol.** (Den forrige's Søn) et Brev fra ham til Biskop Vagger. S. 246.
- Ware, (ell. Warde,) Søren, Rector** i Aalborg, sender B. ved dennes Ankomst til Aalborg syv Retter Mad til Aftensmaaltid. 286. klager over Degnene. 369. over en af sine Herere, som informerer Godtfolks Børn privat paa sit Kammer. 377. „Læderer“ en af sine Hørere med usømmelige Skieldsord, og faaer en alvorlig Advarsel af B. 392. klager over Præsten Hr. B. Schmidt i Thy, som understaaer sig at draae Disciple fra Aalborg Skole til sit Huus, og til privat Information. 486. En Præst klager over den store „Pension“, som er paa- lagt ham at give til Rector i Aalb. (200 Sldr.) 512. (Navnet skrives hos Birchrod Ware. Familien Warde forekommer i Worms Lexicon.)
- Wedel, en ung Adelsmand, henrettes** i Nyborg. 206.
- Weghorst, Genr., Professor Juris,** klager over hans Collegers Forhold imod ham i en Disputation. 261.
- Wibe, Mich., Geh. Raad, B.s „for-** nemme og velbefundne Patron“. 245. 444. 545.
- Wiingaard, Mog., Rector, dømt fra** sit Embede. 230.
- Winding, Rasmus Paulsen, For-**fatter af et Udkast til Lovbogen, (som han overleverer Frederik III. 1669.) 125. døer (1684.) S. 231.
- Windischgráz, Greve, keiserlig Am-** basassadeur i Danmark. 147.
- Winstrup, P., Biskop i Staane.** 219.
- Wintersfeldt, J. G., Baron og Stift-** amtmand i Fyen. 286.
- Wismars Beleiring (1675.)** 168. 169.
- Worm, Jacob, (satirisk Poet), dømt** fra Kald og Kiole. 204.
- Worm, Chr. Professor, bliver Vice-** Præst ved Nicolai Kirke (Stiondt Christian V. havde bestemt Kaldet til Barth. Deichmann.) 359.
- Worm, Matth., Præsident i Ribe.** 114.
- Württemberg, Ferd. Vilhelm, Hertug** af, dansk General-Feltmarskal. 367. 370. 373. 377.
- **Carl Rudolph, Hertug af, hans** yngre Broder, dansk General-Vicutenant. 383. 521. 528.
- Ystad, indtaget af de Danske i Sept.** 1659, men igien forladt. S. 37. 38.
- Zinzendorf, Greve, keiserlig Ge-** sandt. 94. 95.
- Zoega, Chr., en suspenderet og tur-** bulent Præst i Holsten. 261. (Anm.) hans i høi Grad forvovne og fornærmende Klagekrift til Christian V. 262. 63. 266. hans Sag indstilles til at undersøges og dømmes af en Commission. (1693.) 267.
- Zegteskabsbrud, tre Gange gien-** taget, derved dømmes den Skyldige fra Livet; det theol. Fac. erklærer sig for Dommens Fuldbyrkelse. 268.
- Zegteskab, indgaaet med sit Søs-** kendebarn, af en Felt-Præst. 269. 70. (Præsten der havde viet ham, dømmes herfor og for andre Forseelser, fra sin præstel. Værdighed. 281. 82.), indgaaet af en Major med sin afsøde Hustrues Søster (1698), ophæves efter 6 Ugers Forløb. 347. Præsten, som havde viet dem, dømmes ved et geistl. Consistorium fra Embedet. 346.

antk

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 072407478